

CANCELARIA DE STAT A REPUBLICII MOLDOVA

Nr. 24-76-38-2439

Chișinău

01 aprilie 2021

Parlamentului Republicii Moldova

În conformitate cu prevederile art. 5 al Hotărârii Parlamentului nr.89/2018 cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018–2022, se remite *Raportul privind implementarea Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului*, aprobat prin Decizia nr.1/2021 a Consiliului național pentru drepturile omului.

Anexă: Decizia nr.1/2021 a Consiliului național pentru drepturile omului - 1 filă.
Raport PNADO 2018-2022 - 391 file.

Secretar general al Guvernului /semnat electronic/ Liliana IACONI

Digitally signed by Iaconi Liliana
Date: 2021.04.02 16:12:14 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Ex. Angela Zagaiciuc
Tel: 022 250 634 / 069415700

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA	
D. D. P. Nr.	793
-05-	04
Ora	2021

Casa Guvernului,
MD-2033, Chișinău,
Republica Moldova

Telefon:
+ 373 22 250 104

Fax:
+ 373 22 242696

CANCELARIA DE STAT A REPUBLICII MOLDOVA

Nr. 24-76-38-2439

Chișinău

01 aprilie 2021

Parlamentului Republicii Moldova

În conformitate cu prevederile art. 5 al Hotărârii Parlamentului nr.89/2018 cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018–2022, se remite *Raportul privind implementarea Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului*, aprobat prin Decizia nr.1/2021 a Consiliului național pentru drepturile omului.

Anexă: Decizia nr.1/2021 a Consiliului național pentru drepturile omului - 1 filă.
Raport PNADO 2018-2022 - 391 file.

Secretar general al Guvernului /semnat electronic/ **Liliana IACONI**

Ex. Angela Zagaiciuc
Tel: 022 250 634 / 069415700

Casa Guvernului,
MD-2033, Chișinău,
Republica Moldova

Telefon:
+ 373 22 250 104

Fax:
+ 373 22 242696

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA
Consiliul național pentru drepturile omului

DECIZIA nr. 1 din
26 martie 2021

Consiliul național pentru drepturile omului hotărăște:

1. Se aprobă Raportul anual privind implementarea Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018—2022 (aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 89/2018).

Membrii Consiliului, precum și alte autorități/instituții responsabile vor asigura implementarea acțiunilor prevăzute în Planul național în domeniul drepturilor omului 2018-2022, conform termenilor stabilite, precum și vor considera, în mod prioritar, realizarea acțiunilor restante conform Raportului aprobat.

2. Se aprobă Raportul național în contextul celui de-al treilea ciclu de Evaluare Periodică Universală a respectării drepturilor omului.

Cancelaria de Stat va asigura prezentarea Raportului în adresa Parlamentului RM pentru a fi comentat, conform prevederilor pct. 10 (1), lit.d) al Hotărârii Guvernului nr.65/2019.

Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene va asigura prezentarea Raportului național în adresa Consiliului ONU pentru Drepturile Omului conform termenului-limită stabilit (octombrie 2021).

3. Se ia act de informația prezentată de către Ministerul Justiției privind alinierea cadrului național la standardele internaționale în domeniul incriminării infracțiunilor săvârșite din motiv de ură și prejudecată (proiectul de lege nr.301 pentru modificarea Codului penal, Codului contravențional ș.a.).

Cancelaria de Stat va expedia un demers în adresa Parlamentului RM în vederea promovării proiectului sus-menționat, și informării Consiliului cu privire la etapa de legiferare.

Prim-ministru interimar,
Președinte al Consiliului Național
pentru Drepturile Omului

✍ Aureliu CIOCOI

**RAPORTUL PE ANII 2018 - 2020
PRIVIND IMPLEMENTAREA PLANULUI NAȚIONAL DE ACȚIUNI ÎN
DOMENIUL DREPTURILOR OMULUI PENTRU ANII 2018-2022,
aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 89 din 24.05.2018**

Cancelaria de Stat, 2021

1. DOMENIUL DE INTERVENȚIE: ARMONIZAREA CADRULUI NORMATIV NAȚIONAL CU STANDARDELE INTERNAȚIONALE

Obiectivul I: Aderarea la instrumentele internaționale în domeniul drepturilor omului

Ținta strategică A: Cadrul normativ național revizuit și armonizat cu recomandările acceptate de Republica Moldova în cadrul ultimei evaluări periodice universale

- Întru ratificarea *Convenției internaționale pentru protecția tuturor persoanelor împotriva disparițiilor forțate* a fost elaborat proiectul de lege, însă după consultări suplimentare a proiectului prin prisma evaluării impactului financiar, aplicării ulterioare a procedurii de control cu privire la implementarea Convenției, rezervelor cu privire la regiunea partea din stînga Nistrului, s-a concluzionat că ratificarea Convenției este prematură.
- La 27 septembrie 2018, în cadrul celei de-a 73-a Sesiune a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite, a fost *semnat Protocolul Opțional la Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități*.

Prin semnarea și ulterior ratificarea Protocolului, Statul parte recunoaște competența Comitetului pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități de a primi și analiza comunicările de la, sau în numele persoanelor cu dizabilități care se plîng de încălcarea drepturilor, respectiv stabilește o procedură clară de examinare a plîngerilor individuale.

Ratificarea Protocolului este planificată pentru anul 2021.

- Întru facilitarea procedurii de cooperare cu *Curtea Penală Internațională*, a fost elaborat proiectul de lege prin care se propune modificarea Codului de procedură penală și a Legii nr. 371/2006 cu privire la asistența juridică internațională în materie penală. La 16.06.2020 proiectul de lege a fost remis Guvernului spre examinare.
- Prin Hotărârea Guvernului nr. 716/2019 a fost aprobat proiectul de lege *cu privire la ratificarea Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice adoptată la Istanbul la 11 mai 2011* fiind remis ulterior Parlamentului spre examinare.

De asemenea, a fost asigurată ajustarea legislației naționale la prevederile Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice, prin adoptarea Legii nr. 113/2020 pentru modificarea unor acte normative.

- Refuzată ratificarea *Convenției ONU pentru protecția drepturilor tuturor muncitorilor migranți și ale membrilor familiilor acestora* prin justificarea că RM deja a semnat și ratificat 44 de convenții în domeniul muncii, 3 dintre care sunt în domeniul migrației de muncă (Convenția nr.181 privind agențiile private de ocupare; Convenția nr. 97 privind migrația în scop de angajare, precum și Convenția europeană nr.93 privind statutul juridic al lucrătorului migrant), este parte la Carta Socială, implementarea cărora asigură respectarea drepturilor sociale, de sănătate și de muncă ale străinilor sosiți în Republica Moldova în scop de muncă. Convenția ONU pentru protecția drepturilor tuturor muncitorilor migranți și ale membrilor familiilor acestora de fapt reflectă principiile OIM privind asigurarea dreptului la protecție a lucrătorului migrant la diferite etape ale procesului de migrație (emigrare/ imigrare) și în diferite circumstanțe; asigurarea drepturilor civile, politice și sociale ale migranților, reglementarea drepturilor fundamentale ale lucrătorului migrant. Aceasta a fost semnată de doar 55 de state din 184 state - membre ONU. Majoritatea statelor semnatare reprezintă statele din Orient, Asia Mijlocie, Africa, America Latină, Indonezia, Oceania. Dintre statele europene Convenția este semnată doar de două state: Albania și Bosnia și Herțegovina. Considerentele în defavoarea semnării Convenției sunt diferite: costurile sporite pentru asigurarea drepturilor politice și sociale ale migranților și membrilor familiilor lor, pentru accesul migranților la serviciile de sănătate și educație, alte costuri, preocupări de securitate etc.

- MAEIE menține dialogul cu Secretarul Executiv al Cartei europene pentru limbile regionale sau minoritare a CoE, inclusiv în vederea clarificării unor elemente ce țin de opțiunile aflate la dispoziția RM în ce privește ratificarea Cartei, pentru a se stabili dacă există capacități de implementare a cel puțin 35 de paragrafe din tratat, cu o eventuală acceptare graduală a altor articole, în funcție de pregătirea statului.

Primul proiect pilot privind aplicarea *prevederilor Cartei europene a limbilor regionale sau minoritare* (CELRM) în localități populate compact de persoane aparținând unor minorități naționale a fost implementat în mun. Chișinău. Au fost instalați indicatori cu denumirea străzilor în limbile: română, ucraineană, rusă, bulgară, găgăuză, engleză. În anul 2016, la inițiativa Oficiului CoE în RM, în parteneriat cu Agenția Relații Interetnice și Cancelaria de Stat, a fost lansat proiectul-pilot privind simularea aplicării prevederilor CELRM în unele localități. Pentru participarea în realizarea acestui proiect, au fost selectate 7 localități (mun. Chișinău, Bălți, Ceadâr-Lunga, Soroca; or. Taraclia; s. Ciobanovca, raionul Anenii Noi; s. Vulcănești, raionul Nisporeni).

- În ceea ce ține de întreprinderea de acțiuni în vederea aderării la *Convenția privind obținerea pensiei de întreținere în străinătate pentru copii și alți membri ai familiei*, precum și aderării la *Convenția privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea, executarea și cooperarea cu privire la răspunderea părintească și măsurile privind protecția copiilor (Haga, 19 octombrie 1996)*, în conformitate cu prevederile HG 636/2019 pentru aprobarea Planului de acțiuni al Guvernului pentru anii 2020-2023 termenele de realizare a acțiunilor în cauză au fost transferate pentru anul 2023, și respectiv 2022.
- Prin Hotărârea Guvernului nr. 65/2019 a fost instituit Consiliul național pentru drepturile omului, aprobat Regulamentul acestui Consiliu, precum și au fost stabilite funcțiile și atribuțiile Secretariatului permanent pentru drepturile omului.

La data de 15.09.2020 a avut loc prima ședință a *Consiliului național pentru drepturile omului*, în cadrul căreia au fost prezentate și aprobate:

- *Raportul doi și trei, combinate, de Stat al Republicii Moldova privind Implementarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități.*
- *Setul de măsuri pentru punerea în aplicare a Observațiilor concludente urmare a revizuirii Republicii Moldova de către Comitetul ONU pentru eliminarea discriminării împotriva femeilor (CEDAW).*

Pe pagina oficială a Cancelariei de Stat a fost creată rubrica dedicată Consiliului național pentru drepturile omului, care conține compartimentul Rapoarte naționale/internaționale cu redirecționare către platforma <https://tbinternet.ohchr.org>, care conține toată informația privind ratificarea tratatelor internaționale pentru drepturile omului de către Republica Moldova, ciclurile de raportare, rapoartele/observațiile finale ale mecanismelor internaționale, precum și rubrica Recomandări naționale/internaționale, unde sunt publicate recomandările formulate de mecanismele internaționale de monitorizare a drepturilor omului. Un alt instrument util este platforma www.monitor.drepturi.md care prin contribuția a trei actori principali: Guvernul, instituțiile naționale de protecție a drepturilor omului și societății civile, ce oferă o imagine de ansamblu cu privire la progresul înregistrat pe marginea implementării recomandărilor internaționale în domeniu.

- În iunie 2020, a fost transmis Comitetului ONU *Raportul periodic al RM asupra aplicării Convenției internaționale privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială* (Rapoartele combinate nr. 12,13,14), publicat pe pagina oficială a Agenției Relații Interetnice.
- MSMPS a realizat studiul de fezabilitate cu privire la oportunitatea exprimării consimțământului RM de a fi parte la *Protocolul opțional la Pactul internațional privind drepturile economice, sociale și culturale*. Urmează a fi luată decizie dacă RM își va asuma semnarea protocolului opțional la pactul internațional privind drepturile economice, sociale și culturale. Prin ratificarea acestui document, RM își reafirmă angajamentul față de procesul constructiv, participativ și de consolidare a capacităților, creat prin *mecanismul de plângeri*

individuale în cadrul sistemului internațional de protecție a drepturilor omului și asigură accesul egal la proceduri internaționale de plângeri individuale cu privire la toate drepturile omului.

- MSMPS în parteneriat cu UNICEF a realizat Studiul de fezabilitate cu privire la avantajele și dezavantajele aderării Republicii Moldova la **Protocolul Opțional la Convenția cu privire la Drepturile Copilului privind procedura comunicării**, care vine cu un set de recomandări în vederea îmbunătățirii cadrului normativ în domeniul protecției drepturilor copilului necesar pentru inițierea procedurii de ratificare a Protocolului opțional vizat.
- Întru întreprinderea de măsuri pentru ratificarea art. 15 pct. 3, art. 23 și art. 30 din Carta socială europeană revizuită:
  - Referitor la art.15 - RM a ratificat Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, prin Legea nr. 66/2010, demonstrând interes în ceea ce privește elaborarea și promovarea politicilor în domeniul incluziunii sociale a persoanelor cu dizabilități, precum și ajustarea legislației naționale în vigoare la prevederile internaționale. Ratificarea Convenției a marcat schimbări importante în domeniul dizabilității, s-a reușit înregistrarea mai multor progrese în ceea ce privește incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități, prezentate și în Raportul periodic doi și trei combinat de Stat <https://msmps.gov.md/informatie-de-interes-public/rapoarte/rapoarte-de-activitate/>
  - Referitor la art.23 - a fost realizat Studiului de fezabilitate pentru ratificarea **articolului dat** cu referire la drepturile persoanelor vârstnice la protecție socială, care se află în proces de definitivare și validare.

Din 18 acțiuni planificate pentru realizate în perioada 2018-2020:

4 acțiuni au fost realizate,
4 acțiuni au fost parțial realizate,
4 acțiuni au fost nerealizate/6 acțiuni au fost transferate pentru perioada 2022-2023,
conform Planului de acțiuni al Guvernului (HG nr.636/2019)

Din 4 acțiuni planificate pentru realizate începînd cu perioada 2018-2020, 3 sunt în curs de realizare.

2.

DOMENIUL DE INTERVENȚIE : SISTEMUL NAȚIONAL DE JUSTIȚIE

Obiectivul I: Asigurarea protecției drepturilor omului printr-o justiție accesibilă, independentă, transparentă și integră

Ținta strategică A: Accesul la justiție asigurat în mod egal pentru toți

1. Simplificarea și accesibilizarea procedurilor judiciare, inclusiv în conformitate cu necesitățile persoanelor cu dizabilități.

Prin modificările adoptate în anul 2018 s-a reușit simplificarea **Codului de procedură civilă**, în scopul eficientizării procedurilor judiciare civile. Primordial s-a axat pe reducerea duratei proceselor de judecată, limitarea temeiurilor de suspendare a procesului de către participanți, precum și introducerea unei proceduri noi simplificate (efectuată doar cu ajutorul observațiilor scrise) de judecare a anumitor categorii de cauze cu valoare de până la 10 salarii medii pe economie (aproximativ 50.000 MDL) cu audierea părților doar în cazul în care instanța apreciază a fi necesar. Suplimentar, modificările operate au detaliat procedura de pregătire a cauzei pentru examinare (fond și apel), a înăspriat regulile de prezentare a probelor și de citare a participanților, precum și a introdus posibilitatea depunerii actelor procesuale în format electronic (sistemul e-dosar)

Întru revizuirea cadrului normativ relevant pentru reglementarea Sistemului electronic E-dosar, și anume *Codul de procedură penală, Codul contravențional și Codul de executare* s-a considerat oportună prorogarea elaborării și promovării modificărilor, dat fiind faptul că funcționalitățile aplicației e-Dosar judiciar au fost modificate/dezvoltate pe parcursul anului 2019 și este necesară pilotarea acestora. Astfel, ulterior pilotării mecanismului de depunere a actelor în procedura civilă prin intermediul dosarului electronic va fi promovat mecanismul și pentru celelalte proceduri judiciare.

În vederea identificării deficiențelor cadrului normativ în partea ce ține de desfășurarea procedurilor judiciare în care sunt implicate persoane cu dizabilități a fost efectuată o analiză a actualelor prevederi legale, conform căreia s-a constatat că atât Codul de procedură civilă (art. 58/1 care reglementează capacitatea de exercițiu al drepturilor procedurale civile a persoanei în privința căreia este instituită o măsură de ocrotire judiciară), cât și Codul de procedură penală (art. 75 care reglementează capacitatea de exercițiu în procesul penal) conțin reglementări speciale pentru persoanele cu dizabilități participante la procesele judiciare.

Urmare a identificării deficiențelor a fost inițiat elaborarea unui proiect de lege pentru **modificarea Codului contravențional** întru accesibilizarea procedurilor judiciare în corespundere cu necesitățile persoanelor cu dizabilități.

2. Accesibilizarea informațională. Facilitarea accesului prin implementarea dosarului electronic (aplicația e-dosar parte componentă a SIJ).

Procesul de testare a funcționalităților aplicației e-Dosar judiciar s-a desfășurat în perioada martie-august 2018. Aplicația a fost pilotată în toate sediile Judecătoriei Chișinău și Curtea de Apel Chișinău cu implicarea judecătorilor, asistenților judiciari, funcționarilor din cadrul secretariatelor instanței și a 15 avocați, fiind precedată de instruirea actorilor menționați prin intermediul atelierelor de lucru. Urmare a pilotării aplicației e-Dosar judiciar a fost elaborat **raportul post-pilotare** în care s-a constatat funcționalitatea aplicației, dar și formulate recomandări de îmbunătățire a mecanismului de completare și depunere a cererilor.

Totodată, pe parcursul testării sub-Sistemului a fost inițiat procesul de elaborare / dezvoltare a unui nou Program integrat de gestionare a dosarelor, în baza Protocolului de colaborare încheiat între Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii și Programul pentru Justiție Transparentă.

După efectuarea modificărilor de îmbunătățire a aplicației, prin prisma recomandărilor formulate/ deficiențelor identificate și adaptării funcționalităților acesteia la exigențele noului PIGD, a fost necesară pilotarea repetată a aplicației e-Dosar judiciar, concomitent cu noul PIGD. Astfel, la începutul anului 2019 aplicația informatică e-Dosar judiciar a fost implementată în exploatare experimentală la Judecătoria Cahul și Curtea de Apel Cahul.

În contextul etapei de pilotare a aplicației e-Dosar, la Judecătoria Cahul și Curtea de Apel Cahul au fost încheiate acorduri de colaborare cu 21 avocați, care au participat la etapa de pilotare și au depus prin intermediul acestei aplicații **31 de dosare** (cereri de chemare în judecată și cereri de apel, solicitări de acces la dosare aflate deja în examinare etc în 2019, și **38 de dosare** în 2020).

Au fost îmbunătățite funcționalitățile aplicației și în perioada lunilor noiembrie-decembrie 2020 au fost încheiate acorduri de colaborare pentru exploatare experimentală cu 7

persoane juridice din jurisdicția Judecătoriei Cahul și Curții de Apel Cahul, care au cele mai multe dosare pe rolul acestor instanțe.

2. Accesibilizarea fizică a clădirilor instanțelor judecătorești în conformitate cu necesitățile persoanelor cu dizabilități.

Prin Ordinul ministrului justiției nr.1136 din 20 decembrie 2017 au fost aprobate „*Cerințele standard a unei instanțe de judecată pentru Republica Moldova*”. Una din cerințele de bază presupune proiectarea clădirilor instanțelor judecătorești ținând cont de respectarea exigențelor de acces a persoanelor cu dizabilități, a disponibilității informației și a proceselor judiciare potrivit necesităților acestora.

Totodată, este de menționat că criteriile/standardele de accesibilitate pentru necesitățile persoanelor cu dizabilități sunt stabilite în Normativul național în construcții NCM C.01.06-2007. (MCH 3.02-05- 2003) „*Accesibilitatea clădirilor și construcțiilor pentru persoanele cu dizabilități*” care conține cerințe obligatorii, care trebuie respectate la proiectările și reconstrucțiile noi de clădiri publice, de locuit și industriale, pentru a asigura condițiile de activitate egale pentru persoanele cu dizabilități cu celelalte categorii de locuitori.

În 2018 Consiliul Superior al Magistraturii a solicitat conducerii instanțelor judecătorești examinarea posibilităților de creare a condițiilor necesare pentru accesul persoanelor cu dizabilități în cadrul tuturor sediilor, precum și amenajarea încăperilor sanitaro-igienice respective, în conformitate cu Normativul național în construcții menționat. Cheltuielile estimative de amenajare a clădirilor administrative pentru asigurarea accesului și folosirii acestora de către persoanele cu dizabilități în instanțele de judecată au fost au fost estimate, însă la aprobarea bugetului pentru 2019, nu au fost alocate resursele financiare solicitate.

Prin Hotărârea Parlamentului nr. 21/2017 a fost aprobat *Planul de construire a clădirilor noi și/sau de renovare a clădirilor existente, necesare pentru buna funcționare a sistemului instanțelor judecătorești*. Astfel, în instanțele judecătorești unde nu este posibilă crearea condițiilor privind accesibilizarea sediilor instanțelor de judecată, a informației și proceselor judiciare potrivit cu necesitățile persoanelor cu dizabilități, acestea vor fi prevăzute în proiectele noi de construcții/ reconstrucții a instanțelor de judecată.

La moment ***din cele 20 de instanțe, în 12 instanțe judecătorești*** sunt create condiții de acces pentru persoanele cu dizabilități, alte 8 instanțe urmează să creeze condițiile după ce vor fi alocate resursele financiare necesare în acest sens. //Notă: *De evidențiat că noul sediu al Judecătoriei Chișinău Buiucani dispune de acces liber pentru persoanele cu nevoi speciale conform criteriilor/standardelor aprobate, sediile Central și Ciocana urmează să creeze condițiile după ce vor fi alocate resursele financiare necesare, pe când în sediile Râșcani și Centru nu sunt posibilități tehnice de creare a condițiilor necesare de acces a persoanelor cu nevoi speciale.*//

Conform datelor prezentate de către Agenția de Administrare a Instanțelor judecătorești, în anul 2020 au fost efectuate lucrări de ajustare a rampelor de acces la Curtea de Apel Bălți, Curtea de Apel Cahul, Judecătoria Bălți, Judecătoria Căușeni (sediul Ștefan- Vodă).

În aceeași perioadă de referință au fost instalate blocuri sanitare pentru persoanele cu dizabilități la Judecătoria Drochia (în toate sediile), Judecătoria Chișinău (sediul Central), Judecătoria Căușeni (sediul Ștefan Vodă), Judecătoria Criuleni (sediul Central), Judecătoria Comrat (sediul Central și sediul Vulcănești).

De asemenea, în Judecătoria Criuleni (sediul Dubăsari), Judecătoria Cahul (sediul Central), Judecătoria Orhei (sediul Central) și Judecătoria Telenești, ședințele de judecată se desfășoară la primul etaj, fiind asigurat accesul persoanelor cu dizabilități.

În 2019 pagina web a Agenției de administrare a instanțelor judecătorești și Portalul național al instanțelor judecătorești au fost completate cu un meniu de accesibilitate, ce conține mai multe opțiuni tehnice care permit citirea informației conținute pe portal de persoanele cu deficiențe de văz.

Ținta strategică B: Facilitarea accesului la asistența juridică garantată de stat

1. Extinderea rețelei de parajuriști și consolidarea capacităților acestora

Anual Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat (CNAJGS) extinde rețeaua de parajuristi din localitățile rurale și urbane pentru acordarea asistenței juridice primare cu câte 10 unități (Hotărârea CNAJGS nr. 30/2017 și Hotărârea CNAJGS nr. 5/2019), astfel de la 42 de parajuriști în 2017, rețeaua a fost extinsă la 62 de unități în 2019.

Pentru anul 2020 lista para-juriștilor nu a fost suplinită cu 10 unități, din motiv că, au rămas multe unități vacante din anul precedent. Totodată, în baza Hotărârii CNAJGS nr. 11/2020, Oficiile teritoriale ale CNAJGS au fost obligate să suplinească unitățile vacante, pentru ca ulterior rețeaua să fie extinsă.

În anul 2018, **10 535 persoane** au beneficiat de asistență juridică primară garantată de stat. În 2019 asistența juridică primară garantată de stat a fost acordată de către parajuriști în **8150 de cazuri**, iar în 2020 - în **9 537 cazuri**.

A fost asigurată instruirea inițială și continuă a para-juriștilor : (i) pe parcursul anului 2018 - 2 cursuri de instruire, 62 de beneficiari para-juriști, 2019 - 6 cursuri de instruire, 112 de beneficiari para-juriști, 2020 - 3 cursuri de instruire on-line, de care au beneficiat 40 parajuriști.

2. Asigurarea calității în asistența juridică garantată de stat

Prin Legea nr.113/2020 a fost operate modificări la Legea nr.198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat prin care a fost extins cercul de subiecți pentru oferirea asistenței juridice garantate de stat **indiferent de nivelul veniturilor acestora**.

Pentru elaborarea suportului metodologic pentru avocați sub formă de ghiduri practice și standarde minime de calitate pentru activitatea avocaților pe anumite categorii de cauze:

- Pe parcursul anului 2018, cu suportul PNUD Moldova, CNAJGS a elaborat **Standardele de calitate ale activității avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat (AJGS) persoanelor cu dizabilități intelectuale și/sau psihosociale, Instrumentele de monitorizare externă și Curriculum de instruire** continuă a avocaților în baza acestor standarde.
- În 2019 a fost continuat procesul de elaborare și definitivare a standardelor de calitate ale activității avocaților care acordă asistență juridică calificată pe cauze cu implicarea persoanelor cu dezabilități intelectuale și psihosociale.
- A fost elaborat un ghid pentru avocații care acordă asistență juridică garantată de stat victimelor traficului de ființe umane, distribuit în rândurile avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat.

În ceea ce ține de instruirea avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat:

- Pe parcursul anului 2018, CNAJGS în parteneriat cu Institutul Național al Justiției au realizat **9 activități de formare** în domeniu AJGS, fiind instruiți un număr total de **186 beneficiari**. În 2019 s-au desfășurat **9 sesiuni de instruire** pe diverse tematici, la care au participat circa **224 de avocați** care acordă asistență juridică garantată de stat. În 2020, INJ a realizat **11 activități de formare** în domeniu, fiind instruiți un număr total de **276 de beneficiari**.
- CNAJGS cu suportul partenerilor de dezvoltare (UNHCR, Centrul de Drept al Avocaților și Biroul Migrațiune și Azil, Uniunea Avocaților, Oficiul Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului, Organizația Internațională pentru Migrație cu Institutul de Reforme Penale și PNUD Moldova) a organizat **5 ateliere de instruire**, în cadrul cărora au participat 129 avocați.
- În 2019 în cadrul parteneriatului CNAJGS cu Centrul de Resurse Juridice, Fundația Soros și Oficiul ONU pentru Drepturile Omului din Moldova s-au desfășurat **4 ateliere de instruire**, cu circa **130 avocați** care acordă asistență juridică garantată de stat.
- În 2020 în colaborare cu partenerii de dezvoltare au fost organizate un sir de instruirii/ateliere pentru avocații care acordă asistență juridică garantată de stat, în urma cărora au fost instruiți circa **300 avocați**.

În procedura de **monitorizare internă** : pe parcursul anului 2018, de către Oficiile teritoriale ale CNAJGS, au fost monitorizați 144 de avocați care acordă asistență juridică garantată de stat. De asemenea, CNAJGS fost organizat procesul de monitorizare externă a calității asistenței juridice garantate de stat acordate de către avocați, prin intermediul Comisiei de monitorizare externă a calității asistenței juridice calificate garantate de stat, care a monitorizat activitatea a 51 avocați care acordă asistență juridică garantată de stat. Pe parcursul anului 2019, de către Oficiile teritoriale ale CNAJGS au fost monitorizați 120 de avocați care acordă asistență juridică garantată de stat (58 avocați au fost evaluați cu calificativul „foarte bine”, iar 62 avocați au fost evaluați cu calificativul „bine” și nici un avocat cu calificativul „insuficient”).

Pe parcursul anului 2020 au fost monitorizați 80 de avocați care acordă asistență juridică garantată de stat (51 avocați au fost evaluați cu calificativul „foarte bine”, iar 26 avocați au fost evaluați cu calificativul „bine” și 3 avocați cu calificativul „insuficient”).

3. Dezvoltarea serviciilor de reabilitare destinate victimelor infracțiunilor

În vederea elaborării cadrului normativ secundar privind reabilitarea victimelor infracțiunilor pe parcursul anilor 2019-2020 a fost elaborat și supus consultărilor publice Programul de creare și dezvoltare a **Mecanismului național de referire pentru protecția și asistența victimelor infracțiunilor pe anii 2020-2025 și a Planului de acțiuni pe anii 2020-2023**, elaborat în temeiul Legii cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor nr. 137/2016 (articolul 2, alineat 6), în vederea realizării în practică a drepturilor victimelor infracțiunilor, în baza interacțiunii intersectoriale și interdepartamentale (proiect remis Guvernului spre examinare și aprobare prin scrisoarea nr. 12/967 din 22.02.21).

Pentru crearea serviciilor de suport pentru victimele infracțiunilor pornind de la competențele funcționale ale instituțiilor de resort conform Legii nr. 137/2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor prin Hotărârea Guvernului nr. 708/2019 a fost aprobat Regulamentul-cadru cu privire la organizarea și funcționarea **Centrului regional de asistență integrată a copiilor victime/martori ai infracțiunilor și Standardele minime de calitate**. Totodată, pe parcursul anului 2020 a demarat procedura de creare a serviciilor prin Centrul de suport din mun. Bălți fiind preconizat că Centrul vizat va oferi

asistență specializată circa la 120 copii anual. Lansarea serviciului se preconizează pentru I semestru 2021.

Prin Ordinul ministrului justiției nr. 140 din 21 februarie 2018 a fost constituită Comisia interdepartamentală pentru compensarea financiară de către stat a prejudiciului cauzat prin infracțiune. Pe parcursul 2018-2020 nu au parvenit cereri privind acordarea compensației financiare.

La aspectul de informare a victimelor infracțiunilor cu privire la drepturile lor au fost întreprinse mai multe acțiuni din partea organelor de drept, și anume:

- Inspectoratul General al Poliției (IGP) a elaborat și remis pentru aplicarea circulara nr.34/11-1739 din 29.05.2018 prin care a solicitat ofițerilor de urmărire penală informarea părților vătămate și victimelor despre drepturile acestora, în particular:- să elibereze persoanei care a depus plângerea sau denunțul, un certificat despre acest fapt, inclusiv la fața locului; să informeze persoana care a depus actul de sesizare, despre pornirea urmăririi penale; să informeze partea vătămată despre motivele prelungirii termenului urmăririi penale și despre acțiunile întreprinse pentru cercetarea infracțiunii, ori de câte ori este luată această decizie, cu propunerea de prelungire a termenului urmăririi penale.
- A fost aprobată **procedura operațională standard (POS) de informare a victimelor/denuțătorilor infracțiunii/contravenției**, aprobată prin Ordinul IGP nr. 470 din 26.10.2018.
- Prin Ordinul IGP nr. 41 din 04 februarie 2019 a fost **pusă în aplicare scrisoarea de drepturi „Nu tolera violența, cunoaște-ți drepturile”**, elaborată în parteneriat cu Centrul Internațional „La Strada” și Ambasada SUA în Republica Moldova. Scrisoarea dată reprezintă un suport informațional pentru victimele abuzului fizic, psihic și sexual și se bazează pe drepturile pe care le are victima în contextul Legii nr. 137/2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor.
- Pentru a asigura informarea plenară a victimelor și părților vătămate cu privire la drepturile sale, Procuratura Generală a elaborat noi blanchete ale informațiilor scrise în acest sens, care sunt complexe și conțin referințe privind drepturile părților în proces, compilate din Codul de procedură penală, Legea nr.198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat, Legea nr.137/2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor și Legea nr.105/2008 cu privire la protecția martorilor și altor participanți la procesul penal.
- Prin Ordinul șefului IGP al MAI nr.107/2020 a fost aprobată **procedura operațională standard „Audierea participanților în procesul penal”**, care conține și aspecte despre obligația de a informa și a asigura victimelor drepturile și garanțiile lor procesuale, implicit în contextul prevederilor art.6 a Legii nr.137/2016.

Obiectivul II: Asigurarea respectării drepturilor omului pentru persoanele aflate în custodia statului

Ținta strategică A: Toate persoanele private de libertate sunt deținute cu respectarea normelor naționale și a standardelor internaționale

1. Alinierea legislației naționale la standardele internaționale

În vederea **eradicării aplicării abuzive a măsurii arestului preventiv** a fost adoptată Legea nr.179/2018 prin care în Codul de procedură penală au fost operate amendamente cu scopul: (1) excluderii de la aplicarea arestului a infracțiunilor pentru care legea prevede

pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mic de 3 ani; (2) respingerii demersurilor de aplicare a arestului în cazul în care acestea nu sunt motivate suficient sau dacă motivele invocate nu sunt susținute prin probe care confirmă temeiurile rezonabile de aplicare; (3) instituirii unui mecanism intern de verificare a temeiniciei motivelor care stau la baza demersului procurorului de prelungire a arestului; (4) acordării dreptului învinuitului de a solicita examinarea legalității arestului în ședință publică. Totodată, cu suportul CoE a fost elaborat „Studiul privind respectarea art. 5 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale de către Republica Moldova”, care conține o serie de constatări privind gradul de corespundere a cadrului normativ național cu principiile generale ale art. 5 din CEDO și modul de aplicare a acestora de către judecători, procurori.

Pe parcursul anului 2018 din partea persoanelor deținute au parvenit **2010 plângeri privind nerespectarea drepturilor fundamentale**, după cum urmează: asigurarea dreptului la viață, integritate fizică și psihică - 564 plângeri; acordarea asistenței medicale - 486 plângeri; regimul de deținere - 340 plângeri; aplicarea torturii - 121 plângeri și tratament inuman sau degradant - 152 plângeri. Pe parcursul anului 2018 au fost înregistrate 947 petiții privind relațiile dintre angajații sistemului administrației penitenciare și deținuți / alte persoane.

Pe parcursul anului 2019 au fost înregistrate **1113 petiții** vizând condițiile de detenție (30,7% din numărul total de petiții). Pe parcursul anului 2020 au fost depuse **1303 petiții** de către deținuți cu privire la condițiile de detenție, ceea ce constituie 44,46% din numărul total.

2. Realizarea politicii de stat privind punerea în aplicare a pedepselor și măsurilor privative de libertate în scopul reintegrării sociale a persoanelor reținute

În perioada anilor 2018-2020 pentru construcția/ reconstrucția clădirilor penitenciarilor în total au fost alocate 90 299,6 mii lei, dintre care: a.2018 - 30 643,6 mii lei (absorbție 49 %); a.2019 - 37 133,2 mii lei (absorbție 99,2 %); a.2020 - 24 977,6 mii lei (absorbție 89,2 %).

Au fost finalizate lucrări de reconstrucție la 2 instituții penitenciare: (i) Penitenciarul nr.3, orașul Leova; (ii) Penitenciarului nr.10, satul Goian, municipiul Chișinău. Totodată, sunt în curs de realizare: Casa de arest din municipiul Bălți - lucrări de construcție în curs de execuție; Penitenciarul din municipiul Chișinău - a fost elaborată documentația de proiect și deviz, lucrările de construcție nu au fost demarate.

În 2019 au fost desfășurate lucrări de îmbunătățire a condițiilor de detenție în toate instituțiile penitenciare, după cum urmează: - în Penitenciarul nr.1-Taraclia a fost efectuată reparația blocului de regim nr.2 a izolatorului disciplinar și a blocului sanitar; - în Penitenciarul nr.2-Lipcani a fost construită curtea de plimbare pentru întreprinderi de lungă durată și 2 încăperi pentru întreprinderi de scurtă durată; - în Penitenciarul nr.3-Leova a fost efectuată reparație în cantina centrală și reparație capitală în secția medicală; - în Penitenciarul nr.4-Cricova a fost reconstruit atelierul de creație; - în Penitenciarul nr.5-Cahul s-a efectuat reparația capitală a secției medicale și a curților de plimbare; - în Penitenciarul nr.6-Soroca au fost divizate secțiile locative mari în secții locative mai mici în sectorul nr.3; - în Penitenciarul nr.7-Rusca a fost efectuată reparația curentă a blocurilor sanitare, reparația capitală cu crearea a 7 camere de deținere cu capacitatea de 70 locuri; - în Penitenciarul nr.8-Bender a fost dată în exploatare secția medicală. De asemenea, s-au efectuat reparații curente în 5 secții locative; - în Penitenciarul nr.9-Pruncul s-a efectuat reparația capitală la sectorul nr.8 tip-deschis, în secția medicală și reparația curentă a încăperii pentru

desfășurarea ședințelor de judecată on-line; - în Penitenciarul nr.10-Goian s-au efectuat reparații curente în două cazangerii, în încăperile de studii, curțile de plimbare, precum și în secția medicală; - în Penitenciarul nr.11-Bălți s-au efectuat reparații curente la blocul nr.1, 2 și 3, la sala de sport și reparația capitală a izolatorului disciplinar; - în Penitenciarul nr.12-Bender s-a efectuat reparație capitală în încăperea de întrevedere de lungă durată a deținuților; - în Penitenciarul nr.13-Chișinău s-a finisat reparația capitală a 10 birouri pentru serviciul medical, fiind dotate cu echipamentul necesar; - în Penitenciarul nr.15-Cricova s-a efectuat reparația capitală a blocurilor sanitare și a secției medicale; - în Penitenciarul nr.16-Pruncul au fost efectuate reparații curente în 4 săli de proceduri medicale. Totodată, a fost efectuată reparația capitală a blocului de ftiziatrie, unde a fost creată o secție specială pentru deținuții bolnavi de TBC; - în Penitenciarul nr.17-Rezina a fost realizată reparația capitală a blocului alimentar, reparația capitală a terenului sportiv din incinta penitenciarului, a 3 birouri medicale, dar și reparații în celulele de detenție; - în Penitenciarul nr.18-Brănești a fost efectuată reparația curentă în sectoarele locative, reparația capitală în 2 sectoare locative cu suprafață mare și la punctul medical.

În 2020 a continuat procesul de amenajare /reutilare a spațiilor de detenție din cadrul penitenciarelor: în cadrul Penitenciarului 1, în Penitenciarul 2, în Penitenciarul 3, la Penitenciarul 5, la Penitenciarul 9, în cadrul Penitenciarului 12.

Instituțiile penitenciare (15) dispun de structuri de escortă, excepție fiind Penitenciarele nr.8 și nr.12 - Bender.

Au fost perfectate necesitățile de utilaj medical și remise Centrului pentru Achiziții Publice Centralizate în Sănătate pentru achiziționare în valoare estimativă totală de 740600,00 lei. Totodată, a fost repartizat utilaj medical secțiilor medicale și spitalului penitenciar, donat de către Consiliul Europei în valoare totală de 150 mii euro. Au fost achiziționate 7 utilaje stomatologice, 7 sterilizatoare, 7 microscopie.

În prezent în spitalul penitenciar se efectuează lucrări de reparație și dotare, iar în secțiile medicale au fost realizate reparații curente. Astfel, 15 secții medicale dispun de autorizație sanitară de funcționare cu excepția P10- Goian și P16-Pruncul.

Pe parcursul anului 2020 a fost realizată autoevaluarea serviciilor medicale și perfectate rapoartele de autoevaluare, iar în primul trimestru al anului 2021 urmează a fi realizată procedura de evaluare și acreditare a secțiilor medicale.

Pe parcursul anului 2020, de către Centrul de Instruire al ANP, în colaborare cu Oficiul Avocatului Poporului s-au organizat instruirii pentru personalul sistemului penitenciar (curs de formare inițială și perfecționare) în domeniul neadmiterii torturii, tratamentului inuman și degradant, asigurarea drepturilor omului în penitenciare, Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, în număr de 80 de ore, la care au participat 598 angajați

3. Mecanismului compensatoriu pentru încălcarea dreptului garantat de art. 3 al CEDO

În vederea introducerii în dreptul intern a **remediului cu caracter preventiv și compensatoriu** pentru încălcările CEDO cu referire la condițiile inumane și degradante de detenție, au fost adoptate Legea nr. 163/2017 și Legea nr. 272/2018 care au determinat operarea de modificări în Codul de procedură penală.

Pe parcursul anului 2019, la 1410 deținuți li s-a redus termenul pedepsei, dintre care 137 deținuți au fost eliberați. În perioada de raport ca despăgubire a fost achitată suma de 1470595,00 lei Pe parcursul anului 2020, la 1734 deținuți li s-a redus termenul pedepsei,

dintre care 293 deținuți au fost eliberați. Cuantumul despăgubirilor financiare achitate ca despăgubire este de 3 587 749 lei pentru anul 2020.

Urmare a deficiențelor legislative în procesul de implementare a remediului compensator, care, în ansamblu, au generat o practică neuniformă de aplicare a acestuia, prin Legea adoptată la 12 martie 2020 Parlamentul a suspendat mecanismul de reducere a pedepsei pentru deținuți pe motivul condițiilor precare.

În același timp, în scopul îmbunătățirii mecanismului și eliminării carențelor atestate, Ministerul Justiției a elaborat un proiect de Lege pentru modificarea Codului de procedură penală. Scopul proiectului este de a asigura aplicarea coerentă și unitară a remediului preventiv și compensator.

Totodată, a fost elaborat proiectul Hotărârii Guvernului privind aprobarea Regulamentului cu privire la evaluarea condițiilor de detenție.

4. Reorganizarea serviciilor/unităților medicale din cadrul instituțiilor de detenție

Pe parcursul anului 2019, au fost organizate consultări cu specialiștii din cadrul Administrației Naționale a Penitenciarelor și conducerea ministerului în vederea identificării soluției optime de reorganizare a serviciilor medicale, propunerile formulate în cadrul consultărilor au fost transpuse într-un proiect de decizie (Ordin), remis spre avizare entităților publice interesate.

Totodată, pentru revizuirea cadrului normativ pentru includerea persoanelor deținute în lista subiecților beneficiari de asigurare obligatorie de asistență medicală s-a agreat organizarea de consultări cu CNAM și MSMPS la subiect.

5. Revizuirea sistemului actual de detenție provizorie din cadrul Poliției

Angajamentul de îmbunătățire a condițiilor de detenție în cadrul spațiilor IDP ale Poliției constituie o prioritate inclusă în mai multe documente de politici sectoriale, precum Strategia Națională de Ordine și Securitate Publică pentru anii 2017-2020 și Planul de acțiuni privind implementarea acesteia, Planul de acțiuni privind reducerea rețelilor tratamente, abuzului și discriminării față de persoanele aflate în custodia Poliției pentru anii 2017-2020. Astfel, au fost renovate **10 izolatoare de detenție provizorie**, care funcționează după principiul regional (Anenii-Noi, Cahul, Căușeni, Cimișlia, Edineț, Hîncești, Orhei, Rîșcani, Sîngerei, Ungheni).

Totodată, în anul 2020 au fost modernizate 5 IDP din cadrul Inspectoratelor de poliție Bălți, Comrat, Anenii Noi, Soroca și Criuleni, care va asigura realizarea recomandărilor Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și Pedepselor sau Tratatelor Inumane sau Degradante.

În fiecare instituție penitenciară a fost amenajată minimum cîte o sală pentru desfășurarea **ședințelor prin teleconferință**. În penitenciarele nr. 11 - Bălți și 13 - Chișinău sunt amenajate cîte două săli pentru desfășurarea ședințelor prin teleconferință. Astfel, instituțiile penitenciare dispun, în total, de 19 spații pentru examinarea chestiunilor ce țin de executarea pedepsei prin intermediul sistemului de videoconferință. Pe parcursul anului 2019 au fost organizate 2136 de ședințe de judecată prin intermediul sistemului de videoconferință, iar în 2020 - 8909 ședințe de judecată, ceea ce constituie aproximativ 60% din numărul total (14884).

6. Dezvoltarea Sistemului informațional e-Reținere

Sistemul informatic integrat e-Rețineri a fost achiziționat în decembrie 2013, acesta fiind pilotat pe parcursul anului 2015. Urmare a analizei efectuate la începutul anului 2018 s-a constatat necesitatea dezvoltării conceptuale a sistemului informatic existent, din considerentul învechirii caracteristicilor tehnice ale acestuia. În acest sens, a fost elaborat și coordonat cu instituțiile interesate (DIP, PG, IGP, MAI) Proiectul Conceptului tehnic al SIA „e-Rețineri”.

Urmare a examinării repetate a funcționalităților sistemului s-a constatat necesitatea modificării conceptuale a acestora, din considerentul învechirii parametrilor tehnici, care nu permit interconectarea cu alte sisteme informaționale utilizate de PG, subdiviziunile MAI și ale MJ. Totodată, modificările respective vor genera costuri exagerate.

Din aceste considerente, crearea și implementarea unui nou sistem informațional e-Reținere constituie un obiectiv al noului document de politici în sectorul justiției – Strategia pentru asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2021-2024. În acest sens, în Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei au fost prevăzute etapele necesare creării sistemului și costurile aferente.

Cu suportul Fundației SOROS Moldova, au fost elaborate 3 proceduri standard de operare ce vizează reținerea, paza și escortarea persoanelor aflate în custodia Poliției prin prisma respectării drepturilor omului și a particularităților de gen.

Prin Ordinul IGP nr.129 din 27.04.2020 au fost aprobate **3 Proceduri Standarde de Operare** privind: 1. „Reținerea”, 2. „Escortarea și transportarea persoanei private de libertate”, 3. „Plasarea persoanei reținute în Izolatorul de detenție preventivă”.

În cadrul BMA al MAI au fost elaborate **3 proceduri standard de operare** ce vizează reținerea, paza și escortarea persoanelor aflate în custodie publică, și anume: 1. *Procedura de operare standard operațională internă în domeniul indentificării străinilor plasați în custodie publică, aprobată prin Ordinul BMA nr. 29 din 12.08.2020*; 2. *Procedura de operare standard operațională internă în domeniul escortării străinilor aprobată prin Ordinul nr. 30 din 12.08.2020*; 3. *Procedura de operare standard operațională internă privind plasarea străinilor în Centrul de Plasament Temporar al Străinilor al BMA al MAI aprobată prin Ordinul nr. 31 din 12.08.2020*.

Ținta strategică B: Autoritățile manifestă toleranță zero față de cazurile de tortură

1. Instruirea privind prevenirea și combaterea torturii conform standardelor stabilite în Protocolul de la Istanbul și consacrate în jurisprudența CtEDO

- *Institutul Național al Justiției* asigură un nivel înalt de instruire a subiecților implicați în prevenirea și combaterea torturii conform standardelor stabilite în Protocolul de la Istanbul și celor consacrate în jurisprudența CtEDO. Astfel, pe segmentul instruirii inițiale, în 2019, în planurile de formare inițială a candidaților la funcțiile de judecător și de procuror (15 octombrie 2018-15 aprilie 2020 și 15 octombrie 2019 – 15 aprilie 2021) a fost introdus **cursul electronic „Interzicerea relor tratamente în contextul aplicării legii, securității și în alte contexte coercitive”**, cu o durată de 30 de ore, destinat instruirii a 75 de audienți, dintre care 35 de candidați la funcția

de judecător și 40 de candidați la funcția de procuror. Pe segmentul instruirii continue, în perioada supusă raportării, INJ a realizat **4 activități de formare în domeniu, de care au beneficiat 119 actori ai sistemului de justiție.**

Pe parcursul anului 2020, INJ a realizat **5 activități de formare** cu privire la aplicarea standardelor stabilite în Protocolul de la Istanbul, fiind instruiți un număr total de 102 beneficiari (judecători și procurori), după cum urmează: 2 cursuri de instruire: „Standardele internaționale în domeniul combaterii torturii, tratamentului inuman sau degradant”, 2 cursuri de instruire: „Garanții de bază în protecția drepturilor persoanelor aflate în detenție și în instituțiile rezidențiale” , 1 curs de instruire: „Principiile interpretării și aplicării Convenției Europene a Drepturilor Omului în ordinea juridică internă”.

- Administrația Națională a Penitenciarelor pe parcursul anului 2018 a organizat **7 cursuri de instruire în domeniul neadmiterii torturii, tratamentului inuman și degradant** cu participarea a 110 angajați. Pe parcursul anului 2018, au fost soluționate 106 cazuri de violență între deținuți din cele 115 înregistrate.

Pe parcursul anului 2019 - ANP a organizat 112 ore de instruire cu tematica prevenirii și combaterii torturii pentru 309 angajați (formatori din cadrul Oficiului Avocatului Poporului), CNA a instruit 39 colaboratori, MAI – 90 colaboratori ai poliției. ANP a înregistrat și examinate 1176 petiții privind încălcarea standardelor stabilite în Protocolul de la Istanbul. Au fost soluționate 106 cazuri de violență între deținuți din cele 115 înregistrate. De asemenea, au fost înregistrate 179 cazuri de violență, stabilite urmare a altercațiilor dintre condamnați. Toate cazurile au fost documentate și soluționate.

Pe parcursul anului 2020 - Centrul de instruire al ANP, în colaborare cu Oficiul Avocatului Poporului a organizat instruirii în domeniul neadmiterii torturii, tratamentului inuman și degradant, fiind instruiți 181 agenți de penitenciare și 84 ofițeri de penitenciare. Au fost înregistrate și examinate 187 petiții privind încălcarea standardelor stabilite în Protocolul de la Istanbul. Toate cazurile au fost examinate și soluționate conform competenței.

- Inspectoratul General al Poliției de comun cu Institutul pentru Drepturile Omului din Moldova (IDOM) a organizat un seminarul cu tematica „Abilitatea capacităților angajaților Poliției în vederea prevenirii torturii, reducerea rețelilor tratamente, abuzului și discriminării față de persoanele aflate în custodia poliției”, în cadrul căruia au fost instruiți 25 de angajați ai subdiviziunilor IGP.

Prin Ordin interdepartamental Ordinul MAI/MJ/MF/CNA/SIS/SPPS nr.4/44/17-0/6/1/4 din 11.01.2018 a fost aprobat **Ghidul privind intervenția profesională în exercițiul funcției** care va fi integrat în programele de studii ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, de care urmează să beneficieze toți angajații Poliției aflați la cursurile de formare inițială, continuă și manageriale.

În cadrul Academiei „Ștefan cel Mare” a fost elaborat curriculum universitar la disciplina **„Protecția juridică a drepturilor omului”**. Unul din subiectele pentru instruirea studenților și audienților cursurilor de perfecționare este: Prevenirea și combaterea torturii și rețelilor tratament, legislația în domeniul interzicerii torturii și tratamentelor inumane și degradante, Rezoluția ONU 1325, Convenția ONU împotriva torturii.

În cadrul IGP al MAI în anul 2020 au fost organizate **6 activități de instruire cu participarea a 123 angajați în domeniile:** combaterii discriminării, drepturile omului, mecanismul de asigurare a asistenței medicale persoanelor reținute și aflate în detenție provizorie, prevenirea torturii, tratamentelor inumane și degradante.

- Pe parcursul anului 2018 Agenția Națională Asistență Socială (ANAS) în colaborare cu societatea civilă a instruit 131 de angajați ai centrelor de plasament.
- În 2019 cu suportul Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare au fost organizate 3 întâlniri pentru abilitarea cu putere a beneficiarilor serviciilor de sănătate mintală din Soroca, Ungheni, Briceni și Chișinău, ce au întrunit 30 participanți. De asemenea, cu suportul societății civile, au fost instruite 101 de persoane angajate în centrele de plasament temporar.
- În cadrul CNA au fost desfășurate 2 ședințe instructivă pentru întreg efectivul subdiviziunilor specializate cu tematica prevenirii și combaterii torturii.

2. Mecanismele de investigare a plîngerilor privind relele tratamente

Prin Legea nr.157/2018 pentru modificarea Codului penal au fost excluse prevederile aplicării pedepsei sub formă de amendă de la sancțiunea alin.(1) și a alin.(2) a art.1661 Cod penal, ceea ce **a înăsprit pedeapsa pentru cazurile de tortură, tratamentul inuman sau degradant.**

În perioada anului 2018-2020 s-au înregistrat 806 depuse cu privire aplicarea torturii și a tratamentelor inumane sau degradante în instituțiile penitenciare. Toate plîngerile parvenite de la persoanele condamnate cu referire la aplicarea torturii și a tratamentelor inumane sau degradante în instituțiile penitenciare au fost investigate. Începând cu anul 2019, urmare a ședinței de bilanț a ANP s-a decis instituirea unui sistem privind evidența satisfacerii petițiilor adresate de către deținuți.

În 2018 ,Curtea Europeană pentru Drepturile Omului (CtEDO) a pronunțat **8 hotărâri de condamnare a Republicii Moldova** pentru condiții de detenție contrare prevederilor art. 3 din Convenție.

La 1 ianuarie 2019 a intrat în vigoare Legea nr. 163/2017 și Legea nr. 272 / 2018 care au determinat operarea de modificări în Codul de procedură penală. Aceste legi **au introdus în dreptul intern un remediu cu caracter preventiv și compensatoriu pentru încălcările CEDO cu referire la condițiile inumane și degradante de detenție.**

Urmare a implementării noului remediu preventiv și compensatoriu, la 28 februarie 2019 Curtea Europeană a pronunțat decizia în cauza Drăniceru v. Republica Moldova (nr. 31975/15). Prin această decizie, Curtea a recunoscut noul remediu preventiv și compensatoriu pentru condițiile inadecvate de detenție instituit în Republica Moldova, venind cu anumite recomandări referitor la sume. Prin deciziile sale din 28 martie 2019, Curtea Europeană **a declarat inadmisibile alte 145 de cereri aflate pe rolul său cu referire la condițiile rele de detenție, invocînd neepuizarea remediului național.** Astfel, pe parcursul 2019-2020 Curtea Europeană nu a pronunțat hotărâri de condamnare a Republicii Moldova pentru condiții de detenție contrare prevederilor art. 3 din Convenție.

3. Condiții pentru asigurarea întrevederilor confidențiale între apărători și persoanele reținute/deținute. Înregistrările audio și video a tuturor audierilor din cadrul poliției, procuraturii și al locurilor de detenție

În contextul prevederilor Matricei de politici privind implementarea suportului bugetar pentru Reforma Poliției, este prevăzută modernizarea a 100 încăperi (celule de detenție temporară, camere de prezentare spre recunoaștere, întrevedere cu apărătorul, camere de audiere) în cadrul unităților Poliției.

Urmare aplicării conceptului de modernizare a celor 15 Izolatoare de detenție provizorie (IDP), prevăzute de Matricea de politici privind implementarea Programului de suport bugetar, în fiecare IDP au fost create a câte o încăpere destinată pentru audierea persoanei și una pentru întrevederi confidențiale cu apărătorul. Astfel în cele 15 IDP au fost create și adoptate standardelor, 30 încăperi.

Suplimentar, în conformitate cu prevederile conceptului activității polițienești comunitare, în cele 56 sectoare de poliție supuse procesului de modernizare, au fost create încăperi de audiere a participanților în cadrul procesului penal/contravențional, fiind create în acest sens 52 încăperi.

Totodată, prin ordinul șefului IGP nr.213/2020 au fost aprobate *Cerințele minime obligatorii privind amenajarea în cadrul subdiviziunilor polițienești a camerelor de audiere, de prezentare spre recunoaștere a persoanei și de întrevedere a persoanelor bănuite/învinuite cu apărătorul și de așteptare (tranzit).*

Referitor la procuraturile specializate remarcăm, că Procuratura Anticorupție este amplasată în sediul Centrului Național Anticorupție, iar datorită acestui fapt, beneficiază de facilitățile edificiului. Astfel, la CNA este amenajat izolator de detenție preventivă, conform tuturor cerințelor, sub aspectul asigurării bunelor condiții de detenție. Totodată, sunt amenajate birouri speciale pentru întrevederile dintre apărători și deținuți/reținuți, care de asemenea sunt utilizate de Procuratura Anticorupție la instrumentarea cauzelor penale.

Referitor la Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale, menționăm că în perioada de raport, în incinta procuraturii vizate, la etajul 1, au fost amenajate birourile nr. nr. 104, 106, destinate pentru audieri și întrevederi confidențiale dintre apărători și persoanele reținute/arestare, escortate pentru participare la efectuarea acțiunilor de urmărire penală.

MAI a organizat 6 activități de instruire, unde au fost instruiți angajați în domeniul efectuării audierilor cu înregistrări audio și video.

Totodată, în vederea revizuirii cadrului normativ pentru **introducerea obligativității de înregistrare audio și video a audierilor** a fost elaborat proiectul Legii de modificare a Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122, la capitolul ce vizează cadrul normativ privind înregistrarea audio și video a audierilor, care urmează a fi expediat spre avizare organelor corespunzătoare.

Ținta strategică C: Rata de executare a pedepselor alternative detenției

Rapoartele anuale 2018-2020 privind executarea pedepselor neprivative de libertate au fost elaborate și plasate pe pagina web a Inspectoratului Național de Probațiune (INP).

Indicatori de bază:

1. numărul sentințelor de condamnare la pedepse neprivative de libertate în 2018 - 21 712, în 2019 - 22 263. Pe parcursul anului 2020 în evidența Inspectoratului Național de Probațiune s-au aflat 21460 de subiecți.
2. numărul/rata condamnaților supuși probațiunii angajați în câmpul muncii/abilitați economic constituie în 2018 - 164 persoane sau 4,45 %, în 2019 - 287 persoane sau 1,28 %, în 2020 - instruite profesional 137 de persoane și 180 de persoane angajate în câmpul muncii, ceea ce constituie 4 %.
3. rata condamnaților care au beneficiat de programe probaționale constituie în 2018 - 614 persoane sau 16,68 %, în 2019 - 769 de persoane, în 2020 - 826 de persoane, ceea ce constituie 8 %.
4. rata anuală a recidivei infracționale comise de condamnații supuși probațiunii constituie în 2018 - 310 persoane sau 1,48 %, în 2019 - 226 persoane sau 1,14%, în 2020 - 0,9 %.

În vederea asigurării **procesului de dotare tehnico-materială a birourilor de probațiune**: pe parcursul anului 2018 au fost asigurate cu bază tehnico-materială toate birourile de probațiune dislocate în unitățile administrativ teritoriale (42 la număr), încheiat un contract de mică valoare cu compania chineză Megastek în vederea procurării pieselor de schimb pentru brățelele electronice, pe parcursul anului 2019 conform Planului de achiziții publice au fost achiziționate ecrane și console pentru computere, imprimante, blocuri de sistem PC, precum și mobilier de birou, 19 mijloace de transport, 4 seturi de calculatoare performante, sistem de navigare și de poziționare (GPS), aplicație de monitorizare electronică, sistem de urmărire a persoanelor din două piese (brățele electronice - 50 buc.), pe parcursul anului 2020 - au fost achiziționate echipamente de monitorizare electronică: 60 brățele electronice (achiziționate din bugetul INP); 50 brățele electronice (donație GIZ); 200 echipamente pentru agresori; 200 echipamente pentru victime.

A fost întocmit Raportul de evaluare intermediară a Planului de acțiuni **Strategiei de dezvoltare a sistemului de probațiune pentru anii 2016-2020**, care reflectă următorul grad de realizare al acțiunilor: 88,7 % - acțiuni realizate integral; 10 % - acțiuni realizate parțial; 1,3% - acțiuni nerealizate. Raportul este publicat pe pagina web a INP.

Din 28 acțiuni planificate pentru realizare în perioada 2018-2020:

14 acțiuni au fost realizate,
11 acțiuni au fost parțial realizate,
3 acțiuni au fost nerealizate.

Din 22 de acțiuni planificate cu începere din perioada 2018-2020:

21 acțiuni sunt în curs de realizare,
1 acțiune nu a fost inițiată.

Procuratura Generală a elaborat Studiul privind aplicarea măsurilor procesuale de constrângere în perioada primelor 9 luni ale anului 2019, în care au fost formulate recomandări pentru procurori, fiind elaborate liniile directorii și analizată aplicarea arestului preventiv și altor măsuri procesuale de constrângere.

3. DOMENIUL DE INTERVENȚIE: PREVENIREA ȘI COMBATerea TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE

Obiectivul I: Realizarea politicii naționale de prevenire și combatere a traficului de ființe umane

Ținta strategică A: Asigurarea prevenirii și combaterii traficului de ființe umane

Autoritățile naționale, conștientizând gravitatea fenomenului traficului de ființe umane, au depus eforturi cu susținerea partenerilor de dezvoltare și societății civile, pentru realizarea unor progrese rapide și consistente privind eradicarea fenomenului traficului de ființe umane. Astfel au fost intensificate măsurile pe dimensiunea fortificării carului normativ și instituțional, implementarea măsurilor de prevenire, consolidarea capacităților organelor de drept și asistență socială, și asigurarea protecției victimelor.

Prin Hotărârea Guvernului nr. 461/2018 a fost aprobată **Strategia națională de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anii 2018 - 2023 și a Planului de acțiuni pentru anii 2018-2020 privind implementarea acesteia**, care are ca scop de bază dezvoltarea unui sistem național sustenabil de prevenire și combatere a TFU în vederea diminuării nr. de victime și prezumate victime ale fenomenului.

Elaborarea noului Plan de acțiuni pentru perioada 2021-2022 în vederea implementării Strategiei naționale de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anii 2018-2023 - în perioada 14-21 decembrie 2020 au avut loc 4 ședințe de lucru **online**, care au întrunit reprezentanții autorităților publice centrale și altor instituții publice, parteneri de dezvoltare în vederea elaborării proiectului noului plan pe secțiunile din Strategia națională: Măsuri generale, Prevenire, Asistență și Protecție, Pedepsire, Parteneriat internațional. Proiectul Planului de acțiuni a fost supus procedurii oficiale de avizare.

Monitorizarea implementării Strategiei și Planului de acțiuni se realizează semestrial și anual, Rapoartele naționale anuale și notele informative semestriale au fost publicate pe pagina web www.antitrafic.gov.md. Conform indicatorilor în perioada 2018-2020 menționăm:

- Elaborarea/publicare a 10 rapoarte naționale/internaționale și 19 note informative în domeniu.
- Campanii de informare și sensibilizare - 2018 - cu suportul financiar al Misiunii Organizației Internaționale pentru Migrație în Moldova, au fost organizate lecții publice cu genericul "Traficul de ființe umane. Riscuri și consecințe", pentru elevii din 5 școli profesionale din municipiul Chișinău, informați 135 de elevi;
  - a continuat desfășurarea Campaniei de informare „Invizibili printre noi” în 5 raioane (Anenii Noi, Dubăsari, Strășeni, Ialoveni, Călărași) și la punctul de trecere a frontierei „Otaci”;

- cu susținerea Ambasadei SUA, OIM, OSCE, CI, "La Strada" a fost organizat Maratonul de mobilizare și implicare în prevenirea și combaterea traficului de ființe umane (5 km) "Împreună spunem NU traficului de ființe umane";
- s-a desfășurat Campania națională „Săptămâna de luptă împotriva traficului de ființe umane” cu informarea și capacitatea a circa 153 mii persoane.

2019 - Campania națională „Săptămâna de luptă împotriva TFU” a fost desfășurată în perioada 18-25 octombrie 2019, prin intermediul Campaniei, au fost informate aproximativ 111561 persoane din republică și capacitați aproximativ 10774 specialiști.

- la 30 iulie 2019 a avut loc evenimentul de informare pentru publicul larg, organizat de Ambasada SUA, OIM, OSCE, Guvernul RM, CI "La Strada" și totodată expunerea campaniei "Invizibili printre" în cadrul America House Chișinău,
- proiectul „Dezvoltarea rezilienței față de exploatarea sexuală și comercială pentru adolescenții din cadrul școlilor profesionale”, implementat de CNPAC în parteneriat cu SP al CNCTFU și MECC, cu suportul financiar al Guvernului Olandei (aproape 2000 de elevi din 10 școli profesionale (inclusiv două din UTA Găgăuzia), și-au dezvoltat reziliența la traficul de persoane și exploatarea sexuală, iar peste 300 de lucrători din domeniul învățământului au fost instruiți)

2020 - pentru a marca la 30 iulie „Ziua mondială împotriva TFU” Cancelaria de Stat cu suportul OIM Moldova au elaborat un colaj video de mesaje de la toți oficialii de rang înalt care a fost plasat pe site-urile web și pe rețelele de socializare - Cancelaria de Stat, MAEIE, MAI (CCTP), Procuratura Generală, Ambasada SUA, OIM și OSCE pentru a sensibiliza publicul cu privire la riscurile traficului de ființe umane care continuă și în timpul unei pandemii.

- În cadrul Campaniei naționale „Săptămâna de luptă cu traficul de ființe umane”, desfășurată în perioada 19-25 octombrie 2020 au fost informate aproximativ 91646 persoane din republică și aproximativ 2761 specialiști
- CI „La Strada” cu suportul OIM a desfășurat o campanie de informare și conștientizare cu privire la migrația sigură. Campania a inclus mai multe instrumente de comunicare: un spot TV despre creșterea gradului de conștientizare cu privire la posibilele cazuri de TFU în scopul exploatării muncii a fost elaborat și distribuit pe 6 posturi TV cu acoperire națională.
- CNPAC a elaborat 2 proiectii video propuse pentru activitățile cu adolescenții, ce abordează problema riscurilor asociate cu autogenerarea și răspândirea în spațiul virtual a conținuturilor cu caracter sexual de către adolescenți, 1.000 seturi de infografice (4 infografice per set) destinate adolescenților, ce se referă la subiecte relevante privind dezvoltarea rezilienței adolescenților față de abuzul și exploatarea sexuală.

- Acord de colaborare între Asociația Agențiilor de Recrutare din Republica Moldova și Centrul pentru combaterea traficului de persoane, semnat la 18.06.2019, în domeniul realizării și implementării activităților ce țin de legalizarea și organizarea sectorului de angajare a forței de muncă peste hotare.
- Acord de colaborare dintre Inspectoratul General al Poliției și Asociația Obștească Centrul Internațional „La Strada” la 19.11.2020, în domeniul coordonării și susținerii eforturilor comune la prevenirea traficului de ființe umane, violenței în familie, violenței sexuale, siguranței copiilor online, abuzul și exploatării sexuale a copiilor, inclusive prin utilizarea tehnologiilor informaționale.
- În perioada 2018-2020 au fost identificate **845 de victime ale traficului de ființe umane dintre care 653 adulți și 192 copii.**
- În platforma Centrelor prestatoare de servicii specializate, finanțate din bugetul de stat, au fost asistate 201 victime, dintre care 79 victime ale TFU (60 adulți și 19 minori) în

2018, 71 de victime (53 adulți și 18 minori) în 2019, 51 victime (dintre care 41 adulți și 10 copii) în 2020.

- Pe parcursul 2018 - au fost repatriate 28 persoane adulte din următoarele țări: Federația Rusă, Ucraina, România, Spania, Lituania, Italia, Emiratele Arabe Unite. Pe parcursul anului 2019, MSMPS a organizat repatrierea a 2 adulți aflați în situație de dificultate. Pe parcursul 2020, MSMPS în parteneriat cu OIM Moldova a realizat repatrierea (din mijloacele financiare ale bugetului de stat) a 10 persoane adulte din țări precum: Franța, Italia și Portugalia.
De asemenea, MSMPS în perioada 2018-2020 a asigurat organizarea a 21 de misiuni de repatriere a copiilor identificați neînsoțiți peste hotarele Republicii Moldova, astfel fiind repatriați 39 de copii (20 băieți; 19 fete) (pe parcursul anului 2020 nu au fost realizate misiuni de repatriere a copiilor). Din numărul total de copii repatriați pe parcursul anilor 2018-2020, 16 copii au fost reintegrați în familiile biologice/extinse, 8 copii - plasați în serviciul de asistență parentală profesionistă și 15 copii - plasați în centre de plasament temporar.
- Din numărul total de sentințe pronunțate din categoria traficului de ființe umane în perioada 2019-2020, 68 au fost de condamnare, dintre care: - 47 sentințe privind traficul de ființe umane în privința a 72 inculpați; - 21 sentințe privind traficul de copii în privința a 38 inculpați.
- Totodată, pe parcursul 2018-2020 în rezultatul al explicării victimelor TFU a drepturilor procedurale, acestea au înaintat acțiuni civile în valoare de 8 858 050 lei: în anul 2018, victimele identificate de CCTP au depus **92 acțiuni civile** în sumă totală de **12.419.140 lei**. În anul 2019, victimele identificate de CCTP au depus **116 acțiuni civile** în sumă totală de **12.293.652 lei**. În anul 2020, victimele identificate de CCTP au depus **73 acțiuni civile** în sumă totală de **3.653.705 lei**.
- Potrivit datelor Ministerului Justiției în perioada 2018-2020, victimele TFU nu au beneficiat de compensație financiară în temeiul Legii nr.137/2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor.

Ținta strategică B: Sistemul național de referire pentru protecția și asistența victimelor/prezumatelor victime ale traficului de ființe umane (SNR) consolidat și funcțional în proporție de 100% la orice nivel de administrație publică

1. SNR

În martie 2018, au fost aduse modificări și completări la Legea privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane nr. 241/2005 pentru a face mai durabile progresele înregistrate în dezvoltarea cooperării în procesul de acordare a protecției și asistenței victimelor traficului de ființe umane. Acest lucru a permis instituționalizarea prin lege a SNR ca model de cooperare intersectorială în domeniul asistenței și protecției victimelor traficului, stabilirea elementelor principale ale acestui model.

MSMPS în parteneriat cu Centrul Internațional „La Strada” a elaborat proiectul Programului de creare și dezvoltare a Mecanismului național de referire pentru protecția și asistența victimelor infracțiunilor (MNRV) pe anii 2021-2025 și a Planului de acțiuni pentru anii 2021-2023 privind implementarea acestuia și în luna februarie 2021 a fost remis Guvernului spre examinare și aprobare. Proiectul Programului MNRV a fost elaborat în scopul realizării Legii nr. 137/2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor. Legea nominalizată a proclamat dreptul victimelor unui șir de infracțiuni, precum traficul de ființe umane, violența în familie, tortura, infracțiunile privind viața sexuală etc., la asistența și suportul statului în scopul recuperării fizice, psihologice și sociale.

Pentru consolidarea capacităților comisiilor teritoriale pentru combaterea TFU în cooperarea, coordonarea, monitorizarea și evaluarea implementării politicilor naționale de prevenire și combatere a TFU la nivel local a fost aprobată HG nr. 179/2019 pentru

modificarea și completarea Regulamentului-cadru al comisiilor teritoriale pentru combaterea traficului de ființe umane.

2. Consolidarea capacităților organelor de drept

Pe parcursul anului 2018-2020, INJ a realizat 16 activități de formare în domeniu, fiind instruiți un număr total de 383 beneficiari, după cum urmează:

- Două cursuri de instruire: „Particularitățile investigării și judecării infracțiunilor legate de trafic de persoane, organe, țesuturi și celule” Persoane instruite 62: 30 judecători, 32 procurori.
- Școala de toamnă cu privire la judecarea cauzelor de trafic de ființe umane, 12 judecători
- Seminar: „Lupta contra traficului de ființe umane. Inițierea și gestionarea unui dosar privind traficul de ființe umane” , 8 judecători, 13 procurori, 9 audienți INJ, 2 formatori INJ
- Școală de iarnă: „Particularitățile investigării și judecării infracțiunilor legate de trafic de persoane, organe, țesuturi și celule” 13 asistenți judiciari, 4 grefieri, 1 judecător, 1 procuror, 1 specialist.
- Trei cursuri: „Particularitățile investigării și judecării infracțiunilor de trafic de persoane și elemente corporale” 14 judecători, 15 procurori, 15 asistenți judiciari, 20 grefieri și 20 consultanți ai procurorului.
- Curs: „Particularitățile investigării și judecării infracțiunilor de trafic de persoane, organe, țesuturi și celule” 10 judecători și 18 procurori.
- Patru cursuri de instruire: „Particularitățile investigării și judecării infracțiunilor legate de trafic de persoane și elemente corporale” 15 judecători, 23 de procurori, 18 asistenți judiciari, 17 grefieri, 23 consultanți ai procurorilor și 1 specialist din cancelarie.
- Școală de toamnă: „Examinarea cauzelor privind traficul de ființe umane și infracțiunilor conexe” 10 judecători, 1 procuror, 1 șef secretariat.
- Două seminare la distanță: „Drepturile victimelor în contextual Legii nr. 137 privind reabilitarea și compensarea victimelor infracțiunilor” 17 judecători și 19 procurori.

Pe dimensiunea privind normele legale referitoare la traficul de ființe umane și procedura de referire a victimelor traficului de ființe umane, conform Planului desfășurării cursurilor de perfecționare/ specializare/recalificare a angajaților subdiviziunilor MAI în cadrul Academiei „Ștefan cel Mare”, peste 100 de angajați participă anual la următoarele cursuri și module de instruire: - *Activitatea de prevenire și combatere a traficului de ființe umane,* - *Migrația ilegală,* - *Prevenirea, combaterea traficului de copii,* - *Metode de urmărire și investigare eficientă a persoanelor implicate în traficul de copii,* - *Mecanisme de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale exploatării sexuale (inclusiv on-line) și traficului,* - *Comunicarea eficientă cu copii victime ale exploatării sexuale (inclusiv on-line) și traficului,* - *Particularitățile de audiere a victimelor traficului de ființe umane, inclusiv a celor minore,* - *Semnele calificative a infracțiunii de trafic de organe, țesuturi sau celule, delimitarea de alte infracțiuni,* - *Tactica documentării traficului de persoane,* - *Semnele calificative ale infracțiunii de utilizare a rezultatelor muncii sau serviciilor unei persoane care este victimă a traficului de ființe umane,* - *Dezvoltarea capacităților de investigare, în vederea identificării copiilor care au devenit victime ale abuzului sexual, în special ale pornografiei infantile.*

În cadrul reuniunii funcționarilor consulari din 2018 au fost instruiți 40 de funcționari consulari privind prevenirea și combaterea fenomenului traficului de ființe umane. Evenimentul a fost organizat de MAEIE cu participarea largă a reprezentanților instituțiilor de stat - Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Interne, Biroul Migrație și Azil, Inspectoratul

general al politiei de frontieră, Serviciul de Informații și Securitate, Centrul Național pentru combaterea traficului de ființe umane.

3. Acorduri bilaterale și multilaterale

Pe parcursul anului 2018:

- La 18.06.2018 - Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Bulgaria privind reglementarea migrației de muncă, semnat la Sofia, la 18 iunie 2018 (în vigoare din 11.09.2018).
- Acordul, întocmit prin schimb de note, între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Statului Israel privind extinderea duratei Acordului între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Statului Israel cu privire la angajarea temporară a lucrătorilor din Republica Moldova în anumite sectoare din Statul Israel, semnat la Ierusalim la 30 octombrie 2018 (în vigoare din data semnării).
- S-au desfășurat negocieri pe marginea proiectelor de Acord în domeniul securității sociale cu Statul Israel, Republica Belarus și Republica Italiană. Proiectul Acordului cu Republica Italiană a fost negociat și parafat la 16 mai 2018, la Roma. Proiectul Acordului cu Italia a fost negociat și parafat la 16 mai 2018, la Roma.
- La 3 aprilie 2018 a fost semnată Înțelegerea administrativă pentru aplicarea prevederilor articolelor 6-9 ale Acordului dintre Republica Moldova și Republica Federală Germania privind securitatea socială, semnat la Chișinău, la 12 ianuarie 2017, iar la 12 decembrie a fost realizat schimbul instrumentelor de ratificare pentru punerea în vigoare a Acordului cu Republica Federală Germania privind securitatea socială din 12.01.2017. Acordul a intrat în vigoare la 1 martie 2019.
- Totodată, au fost purtate negocieri bilaterale pe proiectele privind readmisia cu Republica Portugalia, Republica Uzbekistan, Republica Populară China, Republica Libaneză, Republica Kîrgîzstan, Republica Cipru, Republica Azerbaidjan și Federația Rusă.
- Cu Republica Federală Germania a fost negociat și semnat Aranjamentul administrativ între Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova și Ministerul Federal de Interne, Construcție și Comunitate și Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Federale Germania privind aplicarea unei proceduri simplificate pentru readmisia cetățenilor moldoveni, care a fost semnat și a intrat în vigoare la 26 septembrie 2018.

Pe parcursul anului 2019 a continuat dialogul bilateral asupra:

- Proiectului de Acord între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Federației Ruse privind colaborarea în domeniul migrației de muncă;
- Proiectului programului-pilot comun între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Statului Israel cu privire la recrutarea și angajarea cetățenilor Republicii Moldova în calitate de îngrijitori ai persoanelor vârstnice cu dizabilități din Statul Israel;
- Proiectului de acord cu Republica Federală Germania în domeniul migrației de muncă
- A fost semnat Acordul între Republica Moldova și Republica Belarus privind securitatea socială;
- Au intrat în vigoare Acordul între Republica Moldova și Republica Federală Germania privind securitatea socială și Înțelegerile administrative pentru aplicarea acestuia.
- Au fost desfășurate negocieri pe marginea proiectelor de Acord în domeniul securității sociale cu Republica Elenă, Federația Rusă, Republica Belarus și Regatul Spaniei.

Pe parcursul anului 2020 a continuat implementarea acordurilor bilaterale semnate cu Statul Israel și Bulgaria. În curs de negociere este Protocolul B la Acordul de bază cu Statul Israel, care prevede angajarea în sectorul casnic, îngrijirea persoanelor, precum și un tratat cu Germania care prevede angajarea în sectorul agricol.

La 25.06.2020, Guvernul a aprobat inițierea negocierilor cu Spania și Grecia asupra unor proiecte ce vizează aranjamentului administrativ pentru aplicarea acordurilor în domeniul securității sociale. În baza acordurilor, persoanele care desfășoară sau au desfășurat o activitate de muncă și/sau domiciliază pe teritoriul unuia din statele contractante, vor beneficia de pensii pentru limită de vârstă, pensii de dizabilitate cauzată de afecțiuni generale, pensii și indemnizații de dizabilitate în urma accidentelor de muncă sau cauzată de boli profesionale și pensii de urmaș.

A fost aprobată HG nr.932/2020 privind aprobarea semnării Aranjamentului administrativ dintre Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova și Ministerul Muncii și Protecției Sociale al Federației Ruse privind aplicarea Acordului dintre Republica Moldova și Federația Rusă privind securitatea socială și Federația Rusă;

Prevederile Aranjamentului vor oferi dreptul la pensie persoanelor care desfășoară sau au desfășurat o activitate de muncă în Republica Moldova și/sau în Federația Rusă, chiar și în cazurile în care aceste persoane nu au realizat un stagiul de cotizare minim necesar pe teritoriul Republicii Moldova de 15 ani, dar îndeplinesc această condiție prin totalizarea perioadelor de asigurare în ambele state contractante. Prevederile Acordului și Aranjamentului creează condiții favorabile pentru ca migranții din Republica Moldova să revină în țară, deoarece la atingerea vârstei de pensionare aceștia vor putea beneficia, în baza Acordului, de drepturile de securitate socială dobândite în Federația Rusă, pe teritoriul Republicii Moldova. Respectiv, aceste persoane, beneficiind de pensie din unul sau ambele state vor dispune de mai multe surse de existență.

Totodată, pe dimensiunea de protecție socială au intrat în vigoare la 01.11.2020 prevederile Acordului între Republica Moldova și Republica Belarus privind securitatea socială și Aranjamentul administrativ, din 16.10.2020, privind aplicarea Acordului între Republica Moldova și Republica Belarus privind securitatea socială.

La

Din 2 acțiuni planificate pentru realizare în perioada 2018-2020, toate au fost realizate.

Din 3 de acțiuni planificate cu începere din perioada 2018-2020, toate sunt în curs de realizare.

data de 24.12.2020, la Chișinău, a fost semnat Acordul de parteneriat strategic, comerț și cooperare între Republica Moldova și Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord. Tratatul bilateral în cauză conține referințe la prevenirea și combaterea traficului de ființe umane în Preambulul documentului, precum și în articolele 16 „Cooperarea în domeniul migrației, azilului și gestionării frontierelor” și 18 „Prevenirea și combaterea criminalității organizate, a corupției și a altor activități ilegale”.

4. DOMENIUL DE INTERVENȚIE: INSTITUȚIILE NAȚIONALE DE PROTECȚIE A DREPTURILOR OMULUI

Ținta strategică A: Oficiul Avocatului Poporului acreditat cu statutul „A”

- În cadrul programului Consiliului Europei „Promovarea unui sistem de justiție penală bazat pe respectarea drepturilor omului în Republica Moldova” a fost elaborat Raportul de evaluare a necesităților privind capacitățile profesionale și operaționale ale Oficiului Avocatului Poporului. În Raport sunt prezentate constatări și concluzii pe următoarele domenii: resurse umane, resurse materiale și financiare, capacitatea organizatorică, îndeplinirea mandatului Avocaților Poporului, relații externe.
- În vederea **consolidării rolului Avocatului Poporului conform Principiilor de la Paris**, Ministerul Justiției a elaborat proiectul de modificare a Legii nr. 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul) în vederea ajustării acestuia recomandărilor Comisiei de la Veneția, precum și în vederea îmbunătățirii mecanismului național de prevenire și combatere a torturii. Au avut loc mai multe runde de consultări, inclusiv cu membrii Oficiului Avocatului Poporului. În luna decembrie 2020 proiectul de lege a fost remis Consiliului Europei pentru expertizare.
- În vederea soluționării situației cu privire la edificiul în care își desfășoară activitatea Avocatul Poporului prin Hotărârea Guvernului nr. 549/2019, a fost transmisă din administrarea Instituției Publice ”Direcția generală pentru administrarea clădirilor Guvernului Republicii Moldova” în administrarea Oficiului Avocatului Poporului, construcția situată în mun. Chișinău, str. Nicolae Iorga 24. Ținând cont de concluziile expertizei tehnice a edificiului din str. Sfatul Țării, nr.16, municipiul Chișinău, era necesară evacuarea urgentă (temporară, până la soluționarea definitivă a subiectului) a colaboratorilor Oficiului Avocatului Poporului din clădirea avariata în alt sediu disponibil.

Au fost unele încercări de a estima și bugeta unele surse financiare pentru reconstrucția sediului existent, dar posibilitatea alocării mijloacelor financiare din bugetul de stat poate fi examinată numai după luarea deciziei definitive de către specialiștii în domeniul construcțiilor și a monumentelor, și determinarea clară a scopului alocării surselor financiare: **reconstrucția clădirii existente** din str. Sfatul Țării, nr.16, municipiul Chișinău sau **demolarea și construcția unui sediu nou**, precum și estimarea costurilor reale ale lucrărilor.

- OAP cu suportul CoE a elaborat Metodologia pentru Strategia de monitorizare a implementării recomandărilor și acțiunilor ulterioare folosite de Mecanismul național de prevenire a torturii din Republica Moldova. Rata recomandărilor integrate în planurile anuale de activitate ale autorităților vizate, în mediu este de 40%. Rata recomandărilor implementate de autoritățile vizate în mediu este 60%.
- A fost elaborat un raport tematic „Monitorizarea și implementarea recomandărilor Ombudsmanului Copilului pe parcursul mandatului 2016-2020”, care include recomandări cu privire la mecanismele de monitorizare a implementării recomandărilor în cadrul Oficiului Avocatului Poporului, cu suportul financiar al UNICEF Moldova http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2021/01/new_raport.pdf

Ținta strategică B: Activitatea de prevenire a torturii și a altor rele tratamente consolidată

În vederea asigurării transparenței în activitatea Consiliului pentru prevenirea torturii:

- Raportul anual privind respectarea drepturilor omului în Republica Moldova în anul 2018 și în anul 2019 conține un capitol distinct „Prevenirea torturii”, disponibil pe pagina OAP.
- Raportul anual de activitate al Consiliului pentru prevenirea torturii pentru anul 2018 și 2019 elaborate și publicate pe pagina OAP.
- Rapoartele de vizită ale Oficiului Avocatului Poporului sunt plasate pe pagina oficială la: <http://ombudsman.md/rapoarte/prevenirea-torturii/in-baza-vizitelor/>
- Rapoartele de vizită ale Consiliului pentru prevenirea torturii sunt plasate pe pagina oficială la: <http://ombudsman.md/consiliul-pentru-prevenirea-torturii/rapoarte/>
- Pagina web oficială a OAP elaborată și lansată în 2019.

Numărul de vizualizări ale paginii oficiale OAP www.ombudsman.md – total vizitatori în 2019 – 89 000, în 2020- 4 043852, creșterea medie anuală a numărului de vizitatori este aproximativ de 1,5 milioane pe an.

Pe pagina web a OAP este plasată harta interactivă „Vizitarea locurilor de detenție”, care oferă publicului date statistice și informații cu privire la vizitele efectuate în locurile de detenție în cadrul activității de prevenire a torturii.

- Toate rapoartele Consiliului pentru prevenirea torturii și Avocatului Poporului sunt prezentate autorităților. Circa 65% din recomandările înaintate autorităților din activitatea de prevenire a torturii implementate. Toate rapoartele Consiliului pentru prevenirea torturii sunt prezentate autorităților.
- Raportul tematic cu recomandări „Respectarea drepturilor cetățenilor străini aflați în custodia Statului”, elaborat și publicat.
- Raportul tematic cu recomandări „Respectarea garanțiilor fundamentale la reținere și detenția provizorie în inspectoratele de poliție”, 2019 și 2020 elaborate și publicate.

În vederea consolidării capacităților Oficiului Avocatului Poporului și ale membrilor Consiliului pentru prevenirea torturii:

- În 2019 cu suportul CoE în Moldova au fost elaborate **3 metodologii de monitorizare a locurilor de detenție** și anume: „Metodologie pentru planificarea și efectuarea vizitelor preventive de către un Mecanism național de prevenire a torturii în diferite locuri de detenție”; „Lista de verificare pentru planificarea și efectuarea vizitelor preventive de către un Mecanism național de prevenire a torturii în diferite locuri de detenție” și „Ghid pentru interviuarea persoanelor private de libertate”.
- La 25 iunie 2019 Avocatul Poporului a aprobat alte **3 metodologii de monitorizare a locurilor de detenție**: 1) Aspecte metodologice privind realizarea vizitelor preventive în izolatoarele de detenție preventivă. Vizita pas cu pas; 2) Aspecte metodologice privind realizarea vizitelor preventive în penitenciare. Vizita pas cu pas; 3) Aspecte metodologice privind realizarea vizitelor preventive în instituțiile de plasament temporar al persoanelor cu dizabilități și instituțiilor psihiatrice. Vizita pas cu pas.
- Angajații OAP și membrii CpPT au fost antrenați în realizarea a 2 vizite de monitorizare la Penitenciarul nr.4 Cricova și la Penitenciarul nr.9 Pruncul (octombrie 2019). Vizitele au avut drept scop fortificarea capacităților de monitorizare a echipelor de vizită în cadrul efortului de prevenire a torturii.
- Membrii Consiliului pentru prevenirea torturii și angajații OAP au beneficiat de 6 ateliere de instruire în domeniu în perioada 2019-2020. Evenimentele au fost organizate și realizate de CoE.

Ținta strategică C: Servicii accesibile din partea Consiliului pentru egalitate

- În baza evaluărilor Legii nr.121/2012 și Legii nr. 298/2013, realizate de experții contractați de Consiliul Europei și a propunerilor formulate de Consiliul pentru egalitate a fost elaborat proiectul Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative (***cadrul normativ de reglementare a activității Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității***). Obiectivele proiectului se concentrează pe: - precizarea și reglementarea mai clară a competenței Consiliului; - extinderea criteriilor de non-discriminare; - îmbunătățirea colectării de date în materia egalității, nediscriminării și diversității, monitorizarea, evaluarea și raportarea anuală a rezultatelor; - consolidarea cadrului instituțional în domeniu, în vederea asigurării unei mai bune implementări a principiului egalității și nediscriminării. Proiectul a fost aprobat prin HG nr. 635/2018 și înregistrat în Parlament cu nr. 235 din 06.07.2018. Din considerentul neadoptării în nici o lectură, la învestirea noului legislativ, proiectul a fost restituit ministerului pentru promovare repetată.

Pentru asigurarea corespunderii modificărilor propuse cu standardele internaționale în domeniu, în special cu cele statuate în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, precum și recomandările ECRI, Ministerul Justiției a solicitat asistența Consiliului Europei în efectuarea unei expertize la proiectul de lege menționat.

Proiectul de lege restituit de către Parlament a fost definitivat suplimentar în baza expertizei CoE dar și a altor propuneri recepționate din partea Consiliului pentru egalitate. Având în vedere implicația bugetară a proiectului, pînă la etapa demarării procesului de avizare, este necesară definitivarea analizei impactului de reglementare

- Referitor la accesibilizarea informației, Consiliul pentru egalitate în cadrul proiectului „Accesibilitatea pe înțelesul tuturor”, finanțat de MAE al Danemarcei și implementat de PNUD, a transpus în format ușor de citit, ușor de înțeles Legea nr.121/2012 cu privire la asigurarea egalității, ceea ce face cadrul legal mai accesibil persoanelor cu dizabilități și cele care nu au o cultură juridică bine dezvoltată. De asemenea, în cadrul aceluiași proiect, a fost tradus „Ghidul petiționarului” în 4 limbi minoritare (găgăuză, bulgară, ucraineană și romani). Ghidul explică atribuțiile Consiliului, formele de discriminare, criteriile protejate și procedura de examinare în fața Consiliului a plângerilor privind faptele de discriminare. Totodată, pentru a fi accesibil persoanelor cu dizabilități de vedere, „Ghidul petiționarului” a fost transcris în limbajul Braille și a fost elaborată versiunea sonoră a acestuia, în română și rusă, care sunt disponibile pe pagina oficială a Consiliului www.egalitate.md.
- Referitor la accesibilizarea sediului, Consiliul a depus eforturi considerabile pentru a obține surse financiare pentru accesibilizarea fizică a sediului, acest lucru nu s-a realizat. Din lipsa alocațiilor bugetare sediul autorității rămâne a fi parțial accesibil persoanelor cu dizabilități. În data de 10.10.2018 Consiliul a organizat conferința cu genericul „Egalitatea pe înțelesul tuturor” în cadrul căreia a distribuit materialele accesibile reprezentanților grupurilor vulnerabile.
- Referitor la creșterea ratei de implementare a recomandărilor Consiliului pentru Egalitate înaintate autorităților vizate privind îmbunătățirea cadrului normativ din perspectiva nediscriminării și a egalității putem menționa următoarele: În anul 2018 din 110 recomandări formulate în deciziile Consiliului 26 vizau modificarea cadrului

normativ în vederea neadmiterii discriminării diferitor grupuri vulnerabile. Din cele 26 - 5 recomandări au fost implementate, - 4 - au fost contestate în instanța de judecată,- 7 - nu sunt implementate, - 10 sunt în proces de monitorizare. În anul 2019 din 129 recomandări formulate în Deciziile Consiliului 27 vizau modificarea cadrului normativ. Din ele:- 13 recomandări au fost implementate;- 7 au fost contestate în instanța de judecată;- 2 sunt neimplementate;- 5 sunt în proces de monitorizare. În anul 2020 au fost formulate 152 de recomandări în Deciziile Consiliului din ele 24 vizează modificarea cadrului normativ. Despre rata de implementare încă este prematur de discutat deoarece ele toate vor fi monitorizate pe parcursul anului 2021, chiar dacă deja una este implementată. Totodată este de menționat că 3 decizii sunt contestate în instanța de judecată.

- Referitor la creșterea ponderii persoanelor repuse în drepturi ca urmare a intervențiilor Consiliului pentru Egalitate, menționăm: În 2018 a crescut cu 61% numărul plângerilor depuse la Consiliu ajungând la 247. Faptul discriminării a fost constatat în 39 % din decizii, iar 40,9 % din recomandările formulate în deciziile de constatare au fost implementate, celelalte fiind monitorizate în continuare sau contestate în instanța de judecată. În 2019 din 257 plângeri examinate, în 33% din cazuri s-a constatat existența faptului de discriminare, 38% din recomandările formulate în aceste cazuri au fost deja implementate, repunând în drepturi victimele discriminării. Totodată 20% din deciziile de constatare a discriminării sunt contestate în instanță. În 2020 au fost înregistrate 297 plângeri, iar faptul discriminării s-a constatat în 27% din cazuri în care s-au formulat 152 recomandări. Deși încă e prematur de măsurat gradul de implementare putem menționa că 9 recomandări au fost implementate deja.

Informații detaliate despre date statistice aferente examinării plângerilor pot fi monitorizate pe pagina oficială a Consiliului pentru Egalitate www.egalitate.md la rubrica Publicații/ Rapoarte.

5. DOMENIUL DE INTERVENȚIE: TRANSPARENȚA, ACCESUL LA INFORMAȚIE ȘI LIBERTATEA DE EXPRIMARE

Obiectivul I: Asigurarea libertății de exprimare, a pluralismului și a transparenței

Ținta strategică A: Directiva Uniunii Europene cu privire la serviciile mass-mediei audiovizuale (SMA) transpusă în legislația națională de profil

- Pentru definirea noțiunilor de proprietar de media, investitor în domeniul media, cotă de piață media, cotă de licență media, cotă de publicitate, elaborarea prevederilor referitoare la monitorizarea periodică în ceea ce privește produsul străin și cota de

Din 6 acțiuni planificate pentru realizare în perioada 2018-2020:

2 acțiuni au fost realizate,
3 acțiuni au fost parțial realizate
1 acțiune nerealizată

Din 3 acțiuni planificate cu începere din perioada 2018-2020, toate sunt în curs de realizare.

publicitate deținută, precum și reglementarea stimulării caselor de producție media naționale să creeze produse media în domeniile social, medical, al justiției, al combaterii corupției și al drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale a fost adoptat **Codul serviciilor media audiovizuale, aprobat prin Legea nr.174/2018, precum și Legea nr. 154/2018 privind atragerea investițiilor străine în producția de film și alte opere audiovizuale.**

- Întru implementarea măsurilor de stimulare a producerii și difuzării de emisiuni în limbile minorităților lingvistice prin Decizia nr. 31/194 din 19 noiembrie 2018, Consiliul Audiovizualului a făcut bilanțul Concursului de selectare a proiectelor de programe audiovizuale în vederea acordării resurselor financiare pentru producere din Fondul de susținere a radiodifuzorilor și a alocat sumele de bani necesare pentru realizarea proiectelor propuse de către radiodifuzorii/furnizorii de servicii media participanți. Astfel, 10 furnizori de servicii media audiovizuale au devenit câștigători și au avut obligația de a realiza proiectele audiovizuale, dintre care 3 și-au asumat obligația de a realiza programe în limbile minorităților naționale: bulgară și romani, precum și să devină accesibile persoanelor cu deficiențe de auz și văz, prin mesaje text, interpretare mimico-gestuală, descriere audio sau alte tehnici similare.
- Pe parcursul anului 2020, 16 furnizori de servicii media difuzează programe de televiziune și radiodifuziune sonoră în limba minorităților naționale:bulgară, găgăuză, și romă.
- Pentru consolidarea capacităților Consiliului Coordonator al Audiovizualului pentru asigurarea respectării pluralismului în mass-media și a liberei concurențe prin Decizia nr. 17/58 din 09 aprilie 2019 Cu privire la aprobarea modelelor de formulare aferente procedurii de eliberare, prelungire și modificare a licenței de emisie a fost aprobat Modelul *Declarației pe proprie răspundere cu privire la asigurarea transparenței proprietății furnizorului de servicii media.*

Obiectivul II: Asigurarea accesului la informație

Ținta strategică A: Accesul la informație asigurat pe întreg teritoriul Republicii Moldova

- În scopul asigurării securității informaționale a Republicii Moldova a fost adoptată **Legea nr. 299/2017 privind aprobarea Concepției securității informaționale a Republicii Moldova**, precum și **Hotărârea Parlamentului nr. 256/2018 privind aprobarea Programului de măsuri pentru implementarea Concepției securității informaționale a Republicii Moldova.**
- Legea concurenței a fost completată cu un nou articol 251 **„Evaluarea concentrărilor economice în domeniul mass-mediei”**, ce asigură prevenirea și contracararea practicilor anticoncurențiale și realizarea concentrărilor economice pe piață, ce pot avea ca obiect sau efect restrângerea, împiedicarea sau denaturarea concurenței.
- Comisia parlamentară cultură, educație, cercetare, tineret, sport și mass-media a efectuat evaluarea ex-post de impact asupra Legii privind accesul la informație. Raportul de evaluare ex-post este publicat pe pagina-web a Parlamentului la compartimentul „Control parlamentar” „Impactul legislativ și analiza eficienței legilor”. Urmare a evaluării Comisia parlamentară a solicitat Ministerului Justiției să elaboreze și să promoveze, în regim prioritar, (i) proiectul de lege pentru modificarea

substanțială a Legii nr.982/2000 privind accesul la informație sau a proiectului noii Legi privind liberul acces la informațiile de interes public, precum și (ii) a proiectului de lege privind modificarea cadrului legal conex.

MJ a elaborat proiectul de lege privind modificarea unor acte normative (**cadrul conex Codului administrativ**), care conține un set de modificări normative privind informațiile de interes public. Proiectul urmează a fi expediat în adresa Cancelariei de Stat pentru înregistrare la ședința Secretarilor generali.

- Rapoartele privind supravegherea spațiului audiovizual autohton 2018-2020 sunt publicate pe pagina web a Consiliului Audiovizualului <http://www.audiovizual.md/reports/8>.
- Academia de Administrare Publică a elaborat și desfășurat cursul "Integrarea profesională a funcționarilor publici", Componenta "Transparența decizională și accesul la informație", destinat funcționarilor publici debutanți și **E-cursul** „Accesul la informație”, destinat funcționarilor publici din autoritățile publice centrale și locale. Cursul prevede: elemente constitutive ale dreptului de acces la informație; procedura de cerere/obținere a informațiilor; acces la informații de interes public; obligațiile furnizorului de informații și răspunderea pentru încălcarea dreptului la informații; transparența autorităților.

În 2019 au fost desfășurate 2 cursuri, în 2020 - 13 cursuri. Au fost instruiți : în 2019 - 52 de funcționari publici debutanți din cadrul APC și APL, în 2020- 248 de funcționari publici debutanți și 49 de funcționari publici cu funcții de conducere/execuție.

Din 7 acțiuni planificate pentru realizare în perioada 2018-2020:

6 acțiuni au fost realizate

6. 1 acțiune parțial realizată

Din 5 acțiuni planificate cu începere din perioada 2018-2020, toate sunt în curs de realizare.

DOMENIUL DE INTERVENȚIE: NEDISCRIMINAREA ȘI EGALITATEA

Obiectivul I: Protecția împotriva discriminării

Ținta strategică A: Creșterea gradului de acceptare a unor grupuri de persoane din Republica Moldova (persoanele cu dizabilități mintale și intelectuale, comunitatea LGBT, persoanele cu statut HIV pozitiv, imigranții, foștii deținuți, persoanele aparținând minorităților naționale)

1. Sensibilizarea publicului larg și a autorităților publice cu privire la stereotipurile existente în societate față de unele grupuri de persoane

Pe parcursul 2018

MSMPS în colaborare cu A.O. Keystone Moldova a organizat o serie de evenimente și distribuit materiale informative, precum:

- publicat Ghidul de bune practici „Servicii sociale pentru persoanele cu dizabilități de pe ambele maluri ale râului Nistru” (600 ex. română și 200 ex. rusă);

- organizate 2 training-uri pentru 40 de persoane, la Chișinău și Tiraspol, în limbile română și rusă, cu privire la prevenirea discriminării persoanelor cu dizabilități;
- 24 de voluntari au fost instruiți, inclusiv 3 persoane cu dizabilități în promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități;
- 284 de persoane cu dizabilități din instituțiile rezidențiale instruite în domeniul promovării drepturilor;
- 15 reprezentații teatrale pe ambele maluri ale râului Nistru, în raioanele Fălești, Ștefan Vodă, Căușeni, Slobozia, Tiraspol și UTA Găgăuzia, la care au participat 1400 elevi și pedagogi;
- 180 de părinți și 22 de educatori sensibilizați cu privire la incluziunea copiilor cu CES în grădinițe;
- 30 de materiale publicate în mass media națională și în buletinul informative al Uniunii Europene despre persoanele cu dizabilități din perspectiva demnității umane și a drepturilor omului.
- realizată campania de promovare a Serviciului de asistență telefonică „Linia Fierbinte 080010808”, prin plasarea a 17 materiale în social media. Materialele au acumulat 14.143 impact, 413 de aprecieri, 198 de distribuiri.

Agenția Relații Intertenice în parteneriat cu Consiliul Coordonator al Audiovizualului a organizat în orașele Cahul și Bălți două seminare zonale de instruire pentru radiodifuzori, jurnaliști și editori de la posturile de televiziune și radio cu privire la reflectarea diversității și nediscriminarea în mass- media.

Consiliul pentru egalitate:

- a lansat campania de sensibilizare a opiniei publice referitor la situația oamenilor în etate cu genericul – „Învățăm prin dialog între generații”. În cadrul campaniei au fost elaborate și distribuite 4 spoturi video care ilustrează importanța creării și continuării dezvoltării societății prin crearea unei legături durabile și lucrative între generații;
- a continuat, în 2018, campania „Oameni buni - legea 121 este pentru toți” cu difuzarea la canalele de televiziune naționale și regionale spoturile „Ce vezi în imagine”, care sensibilizează publicul cu privire la persoanele cu dizabilități, minoritățile etnice, minoritățile sexuale și rolul femeii;
- a elaborat spotul informativ „Apără-ți drepturile, nu accepta să fii discriminat!”, pliantele „Consiliul pentru Egalitate te protejează împotriva discriminării” și „Suntem egali! Stop discriminare”, care conțin informație despre atribuțiile Consiliului, modalitatea de depune a plângerii, durata și procedura de examinare a plângerii, modalitatea de identificare a faptei de discriminare, precum și formele de sancționare a faptelor de discriminare;
- curs de instruire on-line în domeniul nediscriminării.

Pe parcursul 2019

MSMPS în colaborare cu A.O. Keystone Moldova a realizat:

- 500 de materiale informative, precum postere, pliante broșuri informative privind drepturile persoanelor cu dizabilități și metode de revendicare;
- 227 de persoane cu dizabilități din centrele de plasament pentru persoane cu dizabilități, au fost instruite în domeniul promovării drepturilor și metode de revendicare a acestora;
- 285 de reprezentanți ai societății civile, prestatori de servicii, reprezentanți ai APL și APC au participat la evenimentele dedicate non-discriminării persoanelor cu dizabilități;

- 70 de materiale publicate în mass-media națională despre persoanele cu dizabilități din perspectiva demnității umane și a drepturilor omului;
- o campanie de promovare a drepturilor persoanelor cu dizabilități, conform CDPD și a Serviciului de Asistență Telefonică Gratuită pentru Persoane cu Dizabilități, 080010808, a fost realizată prin intermediul rețelelor de socializare;
- 30 de cazuri de încălcări ale drepturilor persoanelor cu dizabilități au fost asistate juridic, inclusiv 15 cazuri - cu litigare în instanța de judecată.

MSMPS în colaborare cu Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, a realizat studiul privind percepția atitudinii populației asupra fenomenului de stigmă și discriminare față de sănătatea mintală și identificarea factorilor determinanți ai acestei atitudini. Volumul eșantionului a cuprins în total 3087 de respondenți structurați din opt raioane ale țării.

ARI a organizat 15 campanii de informare și sensibilizare desfășurate la nivel central și în special în raioanele preponderent populate de persoane aparținând minorităților naționale: raioanele Ocnița, Nisporeni, Calarași, Orhei etc.

Consiliul pentru egalitate a elaborat, tipărit și distribuit Studiul privind percepțiile și atitudinile față de egalitate în Republica Moldova, <http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Studiu-privind-percep--iile.pdf>, precum și 2 ghiduri în domeniu: Ghidul pentru autoritățile administrației publice locale în domeniul prevenirii și combaterii discriminării și Ghidul privind accesibilizarea informației. A elaborat și distribuit următoarele materiale: -Pliant „Stop discriminare”, -Pliant „Consiliul pentru egalitate te protejează împotriva discriminării” (pentru circa 1700 persoane instruite în cadrul a celor peste 55 ședințe de instruire), Pliant „ai putea fi victimă a discriminării” (500 buc. distribuite în transportul public).

Pe parcursul anului 2020

ARI a desfășurat 20 campanii de informare și sensibilizare, inclusiv online, cu privire la efectele negative ale stereotipurilor și discriminării în raioanele preponderent populate de persoane aparținând minorităților naționale. **Grupurile-țintă** care au beneficiat de activități de informare/sensibilizare: membrii Consiliului Coordonator al organizațiilor etnoculturale din RM - **102**; liderii organizațiilor etnoculturale acreditate pe lângă ARI - **102**; liderii organizațiilor etnoculturale rome - **25**; mediatorii comunitari romi - **25**.

Consiliul pentru egalitate a realizat studiul „Percepția populației generale și opinia specialiștilor cu privire la pregătirea actorilor din sectorul justiției pentru a face față cazurilor de discriminare”. Următorul Studiu se va realiza în 2021.

2. Consolidarea capacităților reprezentanților mass-mediei și ale studenților facultăților de jurnalism

Consiliul Audiovizualului a desfășurat, cu suportul Consiliului European, 3 seminare cu genericul „Reflectarea campaniei electorale la alegerile parlamentare și referendumul republican din 24 februarie 2019 de către furnizorii de servicii media audiovizuale”, pentru jurnaliștii și editorii de la posturile de radio și televiziune din Republica Moldova.

De asemenea, Consiliul Coordonator al Audiovizualului a organizat 2 seminare zonale de instruire pentru radiodifuzori, jurnaliști și editori de la posturile de televiziune și radio cu privire la reflectarea diversității și nediscriminarea în mass- media.

Consiliul pentru egalitate a fost organizat cursul de instruire „Mesaje care împuternicesc, unesc și promovează zero toleranță pentru stigmatizare și discriminare” - 15 jurnaliști. În 2020 au fost înregistrate 3 pângeri pe subiectul lezării demnității de către instituții media. Pe această dimensiune Consiliul a elaborat 4 materiale informative: 1- Luptă cu boala nu cu bolnavul (on-line), 2. Stigmatizarea persoanelor afectate de COVID (on-line) 3. Caracterul discriminator al măsurilor de restricție legate de COVID (on-line), 4. Ghid pentru incluziunea dimensiunii minorităților în activități peelectorale ale organelor electorale, concurenților electorali și mass-media - distribuit pentru 20 surse media.

3. Ridicarea gradului de implicare a funcționarilor publici/reprezentanților administrației publice locale și a organelor de ocrotire a normelor de drept în prevenirea discriminării

În anul 2018 Consiliul a elaborat un **curs de instruire on-line în domeniul nediscriminării**. Cursul este destinat tuturor și este o platformă de învățare ce redă în termeni ușor de înțeles conceptul de discriminare, formele de discriminare sancționate în Republica Moldova, procedura de examinare a unei plângeri de discriminare. Cursul e-învățare este disponibil pe pagina oficială a Consiliului și poate fi parcurs fără nici o condiționalitate de logare sau autentificare.

Consiliul pentru Egalitate a desfășurat 6 activități de instruire pentru 100 de angajați ai organelor de ocrotire a normelor de drept și pentru 70 cadre didactice cu tematica nediscriminării. De asemenea Consiliul a elaborat: ***Ghidul pentru autoritățile administrației publice locale în domeniul prevenirii și combaterii discriminării; și Ghidul privind accesibilizarea informației***, distribuite în cadrul a 20 de instruiți pentru diferite grupuri de persoane, din 20 localități ale țării, organizate prin intermediul reprezentanților APL

Academia de Administrație Publică a organizat 2 cursuri pentru 32 cadre didactice din AAP, funcționari din cadrul autorităților publice centrale și locale instruite.

Aspecte ale acțiunii vizate au fost abordate în cadrul cursurilor de perfecționare/specializare în cadrul Academiei „Ștefan cel Mare” și anume: „Migrația ilegală II” în perioada 04.03.2019 - 06.03.2019 (Migrația și piața muncii, dezvoltarea socială și egalitatea de gen; Integrarea străinilor. Diaspora. Strategia națională privind diaspora), pentru 18 angajați; „Asigurarea egalității de gen și prevenirea discriminării”, perioada 25.11.2019 - 27.11.2019, pentru 27 angajați.

De asemenea în cadrul organelor de drept 123 de politisti de frontiera au participat In cadrul a 15 cursuri de instruire în domeniul nediscriminarii st a egalității.

Catedra drept public și securitate a frontierei, în perioada anilor de studii 2018-2020 a instruit audienți ai cursurilor manageriale la tematică „Prevenirea și eliminarea discriminării”. Au fost instruite în jur de 200 de persoane.

4. Sporirea gradului de cunoaștere a propriilor drepturi, responsabilități, a autorităților și a mecanismelor de protecție împotriva discriminării în rîndul unor anumite grupuri de persoane

Consiliul pentru Egalitate în cadrul proiectului „Drepturi egale pentru comunități rurale”, finanțat de Ministerul Afacerilor Externe al Danemarcei și implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare a elaborat pliantele „Consiliul pentru Egalitate te protejează împotriva discriminării” și „Suntem egali! Stop discriminare”, care conțin informație despre atribuțiile Consiliului, modalitatea de depune a plângerii, durata și procedura de examinare a plângerii, modalitatea de identificare a faptei de discriminare, precum și formele de sancționare a faptelor de discriminare.

Totodată, Consiliul a elaborat și spotul informativ „Apără-ți drepturile, nu accepta să fii discriminat!”, despre procedura de examinare în fața Consiliului a plângerilor privind faptele de discriminare. Spotul este disponibil pe pagina Consiliului www.egalitate.md la rubrica Campanii.

În vederea promovării și protecției drepturilor femeilor, reducerea cazurilor de discriminare pe bază de gen, precum și reducerea violenței față de femei, în perioada 24.04.2019-25.04.2019, pentru angajații Poliției a fost desfășurată o instruire de formare a formatorilor în domeniul aplicării legislației privind prevenirea și combaterea violenței în bază de gen și a violenței în familie, organizat de comun cu Centrul de Drept al Femeilor cu suportul Ambasadei Suediei în Moldova, care ulterior vor contribui la diseminarea informației.

De către subdiviziunile teritoriale ale IGP au fost organizate și desfășurate 582 activități de informare a cetățenilor de etnie romă, dintre care 48 activități de informare și conștientizare pentru comunitatea romă, privind oportunitățile de angajare și recrutare în organele de poliție, total fiind informați 6104 cetățeni.

5. Incriminarea și pedepsirea faptelor ilegale motivate de prejudecăți sau ură

Angajamentul statului de a demonstra o atitudine de „toleranță zero” față de infracțiunile motivate de prejudecată, în același timp recunoscând natura specială și deosebita gravitate a acestor infracțiuni, este reflectat în proiectul de lege privind modificarea unor acte legislative (infracțiunile motivate de ură și negarea holocaustului) care se află actualmente în Parlament. În 2019 proiectul a fost supus procedurilor de ajustare urmare multiplelor consultări cu experți naționali și străini, a recomandărilor formulate în Opinia OSCE/ODIHR din 26 aprilie 2019, precum și a propunerilor recepționate din partea societății civile. Astfel, proiectul de lege prevede includerea expresă în Codul penal, pentru mai multe infracțiuni, a circumstanței agravante „din motive de prejudecată”. Totodată, în proiect s-a propus o nouă redacție a art. 346 Cod penal „Incitarea la acțiuni violente pe motive de prejudecată”, precum și completarea cu un nou articol care definește noțiunea de „Motive de prejudecată”.

IGP a elaborat și remis pentru aplicarea în practică subdiviziunilor de urmărire penală teritoriale și specializate ale IGP, recomandările metodice nr.34/11-1684 din 30 martie 2015 privind aspecte referitoare la ***metodica și tactica investigării infracțiunilor motivate de ură (prejudecată)***.

Privitor la dinamica săvârșirii infracțiunilor motivate de discriminare, conform datelor statistice deținute de Procuratură, au fost înregistrate 3 cazuri de discriminare rasială pe parcursul anului 2020. În rezultatul examinării sesizărilor enunțate, au fost pornite 3 cauze penale, pe faptul săvârșirii infracțiunilor prevăzute de art.189 alin.(6), art.352 alin.(3) lit.d) și art.155 din Codul penal. Cauzele penale vizate, au fost expediate cu rechizitoriu pentru examinare în fond, la moment fiind pendinte în instanța de judecată.

6. Consolidarea capacităților organelor de urmărire penală, ale avocaților și ale judecătorilor de a aplica eficient legislația penală și contravențională privind infracțiunile și contravențiile motivate de prejudecăți, dispreț sau ură

Tematica privind particularitățile investigării și examinării infracțiunilor motivate de prejudecăți, dispreț sau ură a fost inclusă în Planul modular de formare continuă a judecătorilor și procurorilor.

Prin ordinul Procurorului General nr. 28/11, a fost aprobată Instrucțiunea metodică „Ghid privind investigarea și judecarea infracțiunilor motivate de ură”.

Pe parcursul anului 2019, INJ a realizat 2 activități de formare în domeniu, fiind instruiți un număr total de 47 beneficiari, după cum urmează: - Două seminare: „Aplicarea legislației penale și contravenționale în domeniul infracțiunilor motivate de prejudecăți, dispreț sau ură” și „Prevenirea și răspunsul la violența în bază de gen – consolidarea agenților de schimbare”. Pe parcursul anului 2020, INJ a realizat 5 activități de formare în domeniu, fiind instruiți un număr total de 105 beneficiari pe subiectul „Nediscriminare și egalitate”. În perioada 2018-2020 s-a desfășurat de 4 ori **Cursul HELP electronic în domeniul anti-discriminării** tutorat de formatorii INJ, cu o durată de 20 de ore de instruire, la care au participat 95 de persoane, dintre care 28 au fost certificate.

MAI a organizat 11 cursuri de instruire pentru circa 122 angajați ai Poliției și Trupelor de Carabinieri.

Pe parcursul anului 2019 au fost instruiți 51 de procurori, iar în anul 2020 au fost instruiți 23 de procurori în domeniul vizat.

7. Dezvoltarea capacităților personalului medical din instituțiile medicale privind egalitatea și nediscriminarea

A fost aprobat prin ordinul MSMPs nr.425 din 20.03.2018 „Ghidul privind aplicarea procedurii de comunicare și consiliere a pacienților”. Totodată, în vederea asigurării implementării conforme a prevederilor Ghidului în practică, cu suportul Școlii de Management în Sănătate Publică, au fost organizate cursuri de instruire la care au participat angajați ai instituțiilor medico-sanitare atât publice, cât și private. Ghidul va fi multiplicat în număr de 3000 de exemplare cu suportul Fondului ONU pentru Populație și al Organizației Mondiale a Sănătății și distribuit instituțiilor medico-sanitare.

În vederea aprobării unor politici privind nediscriminarea și drepturile pacientului în cadrul instituțiilor medicale au fost elaborate amendamente racordate la standardele internaționale, inclusiv la capitolul tratamentul fără liberul consimțământ în staționarul psihiatric, incluse în proiectul hotărârii Guvernului pentru aprobarea Legii cu privire la modificarea Legii privind sănătatea mintală nr.1402/1997 (6.11.2 PAG 2020-2023 aprobat prin HG nr. 636/2019).

8. Eliminarea obstacolelor cu care se confruntă persoanele cu statut HIV pozitiv pentru a avea acces la serviciile medicale corespunzătoare (inclusiv privind maladiile asociate SIDA)

Barometrul de Sănătate a Populației Republicii Moldova, 2019 a fost realizat al doilea an consecutiv pentru a identifica în dinamică percepția populației care utilizează serviciile de sănătate privind opinia generală despre starea din sistemul de sănătate precum și

experiența privind utilizarea serviciilor medicale în asistența medicală primară și cea spitalicească. Studiul a fost realizat în cadrul proiectului „Promovarea responsabilității sociale participative pentru un sistem de sănătate performant”, implementat de către Centrul pentru Politici și Analize în Sănătate, cu suportul financiar al Băncii Mondiale/Parteneriatul Global pentru Responsabilizare Socială.

Asigurarea accesului universal la servicii medicale (inclusiv suport psihologic) al persoanelor infectate cu HIV, este asigurat în conformitate cu Planul de acțiuni al Programului național HIV/SIDA și ITS aprobat prin HG nr. 1164/2016, atât de instituțiile medico-sanitare cât și de ONG-uri, care au fost acreditate pe parcursul anului 2019, pentru oferirea suportului psihologic (ex. ONG Tineri dreptul la viață - or. Bălți).

Toate persoanele confirmate, au statut de persoane asigurate de Compania Națională de Asigurări în Medicină indiferent dacă dețin/sau nu polița de asigurare medicală. În acest context, au acces la toate serviciile medico-psiho-sociale care se regăsesc în Normele metodologice de implementare a Programului asigurărilor în medicină.

Având în vedere cele menționate, nu se consideră necesar elaborarea unui alt act normativ pentru facilitarea accesului la servicii medicale (inclusiv la suport psihologic) al persoanelor cu statut HIV pozitiv.

7. DOMENIUL DE INTERVENȚIE: EGALITATEA DE GEN ȘI VIOLENȚA ÎN FAMILIE

Din 20 acțiuni planificate pentru realizate în perioada 2018-2020:

14 acțiuni realizate,
3 acțiuni parțial realizate,
3 acțiuni nerealizate.

Din 3 acțiuni planificate cu începere din perioada 2018-2020, toate sunt în curs de realizare.

Obiectivul I: Prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie

Ținta strategică A: Fenomenul violenței față de femei, inclusiv violența în familie, diminuat printr-o abordare sistemică și răspunsul eficient al organelor de resort

Ținta strategică B: Toate cazurile de hărțuire sexuală declarate, inclusiv cele de la locul de muncă, sînt investigate prompt și eficient

A fost asigurată ajustarea legislației naționale la prevederile **Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice**, prin adoptarea Legii nr. 113/2020 pentru modificarea unor acte normative.

La acțiunea privind **monitorizarea anuală a implementării Strategiei naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie pe anii 2018-2023** și a Planului de acțiuni pentru anii 2018-2020 privind implementarea acesteia, annuala elaborează Raportul de monitorizare, care este plasat pe pagina oficială în domeniu www.antiviolența.gov.md.

A fost elaborat Raportul independent de evaluare intermediară a Strategiei naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie pentru anii 2018-2023, accesibil la <http://stopviolenta.md/advocacy/288-raport-de-evaluare-intermediar-a-strategiei-naionale-de-prevenire-i-combatere-a-violenei-fa-de-femei-i-a-violenei-in-familie-pentru-anii-2018-2023.html>

Urmare a evaluării intermediare a fost elaborat proiectul Planului de acțiuni privind implementarea strategiei pentru perioada 2021-2022, care se află în proces de avizare și consultare oficială.

În scopul asigurării executării acțiunilor pentru anii 2018-2020 privind implementarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie pentru anii 2018-2023, prin Ordinul Procurorului General nr. 31/28 din 30.07.2018 a fost aprobat Planul operațional al Procuraturii în vederea executării Planului de acțiuni pentru anii 2018-2020 a Strategiei.

Procuratura Generală, în comun cu Institutul Național al Justiției și Consiliul Superior al Magistraturii au lansat public și au pus în aplicare Manualul (Ghidul) orientativ privind procedurile de instrumentare a cazurilor de violență în familie, pentru utilizarea în procesul instruirii procurorilor și judecătorilor.

În contextul dezvoltării cadrului operațional destinat profesioniștilor cu competențe în domeniu au fost aprobate: *Instrucțiunea cu privire la intervenția Poliției în prevenirea și combaterea violenței în familie (Ordinul IGP nr. 360/2018); Instrucțiunea privind intervenția structurilor teritoriale de asistență socială în cazurile de violență în familie (Ordinului MSMPS nr. 903/2019); Instrucțiunea privind intervenția instituțiilor medico-sanitare în cazurile de violență în familie (Ordinul MSMPS nr. 1167/2019).*

Cu referire la numărul de intervenții ale poliției de sector pentru îndepărtarea agresorului de la domiciliu

- în anul 2018, Poliția a eliberat 3877 ordine de restricție de urgență, în privința agresorilor familiari. Pentru încălcarea ordinului de restricție de urgență, în privința a 414 agresori familiari au fost pornite proceduri contravenționale în baza art. 318¹ CC.
- în 2019 au fost aplicate ordine de restricție de urgență - 4250 dintre care 4244 au fost aplicate nemijlocit de către ofițerul de sector. Au fost desfășurate 1504 intervenții în cadrul echipelor multidisciplinare.
- pe parcursul anului 2020 au fost eliberate 4939 ordine de restricție de urgență, în privința agresorilor familiari. În perioada de raport, de către ofițerii de urmărire penală au fost emise 125 ordine de restricție de urgență.

În cadrul platformei Centrului de asistență și protecție de la nivel național, pe parcursul anilor 2018-2020 au beneficiat de asistență 348 de victime (adulți) ale violenței în familie și 91 de copii după cum urmează: 2018 = 147 adulți și 41 minori; 2019 = 112 adulți și 32 minori; 2020 = 89 adulți și 18 minori.

Anual, în perioada 25 noiembrie - 10 decembrie se desfășoară Campania anuală „16 zile de activism împotriva violenței în bază de gen” la nivel național. Această campanie se organizează de 19 ani consecutiv de Guvernul Republicii Moldova, înglobând mai multe activități de sensibilizare organizate de autoritățile publice centrale și locale, societatea civilă și partenerii de dezvoltare. (evenimente de sensibilizare, lecții publice, discuții, seminare de instruire, emisiuni radio și TV).

În perioada 2018-2020, în domeniu au fost desfășurate cca 9500 de activități de informare a căror beneficiari au fost peste 120 000 de cetățeni, fiindu-le distribuite peste 100 mii de pliante cu informații utile și recomandări. Pe domeniul dat au fost realizate 364 de publicații în mass-media.

În ceea ce ține de asigurarea dezagregării datelor privind infracțiunile de hărțuire sexuală față de alte infracțiuni cu caracter sexual, la moment mecanismul de colectare a datelor privind infracțiunile este reglementat de Legea nr. 216/2003 cu privire la Sistemul informațional integrat automatizat de evidență a infracțiunilor, a cauzelor penale și a persoanelor care au săvârșit infracțiuni, Hotărârea Guvernului nr. 633/2007 „Cu privire la aprobarea Concepției Sistemului informațional automatizat „Registrul informației criminalistice și criminologice” și Hotărârea Guvernului nr. 328/2012 „Cu privire la aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Sistemului informațional automatizat „Registrul informației criminalistice și criminologice”, precum și instrucțiunile aprobate prin ordinele interdepartamentale. Pentru reflectarea motivului săvârșirii infracțiunii, în SIA RICC există câmpul special, în care se introduce informația respectivă.

Procuratura Generală a colectat anual datele privind investigarea infracțiunilor de hărțuire sexuală, prevăzută **de art.173 din Codul penal**, fiind dezagregate după tipul și caracteristicile victimelor, și prezintă următoarea date statistice cumulative pentru perioada 2018-2020, după cum urmează:

- au fost examinate de către organele de urmărire penală și procurori 94 sesizări despre comiterea infracțiunii prevăzute la art.173 din Codul penal, fiind identificate 98 victime.
- Din numărul total, după vârsta victimelor, se atestă următoarele date: până la 18 ani - 44 persoane, între 18-25 ani - 29 persoane, între 25-35 ani - 6 persoane, între 35-45 ani - 10 persoane, peste 45 ani - 9 persoane.
- După nivelul de studii al victimelor, se atestă următoarele date: cu studii gimnaziale - 45 persoane, liceale - 15 persoane, medii - 32 persoane, superioare - 6 persoane.
- Numărul victimelor care se atribuie la categoria persoanelor defavorizate (social-vulnerabile) este de 18 persoane, persoane cu dezabilități -2 persoane.
- Dependența materială a victimei față de făptuitor a fost atestată în 7 cazuri; dependență în cadrul instituției de învățământ -1 caz; dependență de serviciu - 7 cazuri; dependență de altă natură - 53 cazuri.
- După locul comiterii infracțiunii au fost identificați următorii indicatori: loc public - 25 cazuri, la serviciu -7 cazuri; alt loc - 66 cazuri.
- Concomitent, remarcăm că datele statistice dezagregate, sunt colectate anual, fiind incluse în Rapoartele de activitate ale Procuraturii și publicate pe pagina web oficială a Procuraturii http://www.procuratura.md/file/2019-03-05_Raportul%20Public%20activitatea%20Procuraturii%20Generale%20anul%202018.pdf;
- <http://www.procuratura.md/file/Raport%20public%20Procuratura%202019%20rectificat%2004.05.2020%20.pdf>.

Pe dimensiunea de consolidare a capacităților procurorilor, polițiștilor, organelor de urmărire penală, avocaților, parajuriștilor și ale judecătorilor de delimitare a infracțiunilor de hărțuire sexuală de alte infracțiuni cu caracter sexual:

- **tematicile referitoare la particularitățile de investigare și de examinare a infracțiunilor privind viața sexuală** au fost incluse atât în Planul modular de formare continuă pentru anul 2019, cât și în Planurile de formare inițială. Astfel, pentru ambele promoții de audienți care actualmente își fac studiile la INJ în număr de 75 persoane, dintre care 35 de candidați la funcția de judecător și 40 de candidați la funcția de procuror, în cadrul modulului „Tactica și metodică investigării anumitor

categorii de infracțiuni”, a fost inclusă disciplina separată: „Infracțiuni privind viața sexuală”, în acest sens fiind prevăzute 114 ore de instruire.

- de asemenea, în perioada 2019-2020 INJ a realizat 14 activități de formare în domeniu, fiind instruiți un număr total de 364 de beneficiari (procurori, avocați, polițiști, para-juriști).
- conform planului de studii 2019-2020 pentru formarea profesională inițială a efectivului de ofițeri, subofițeri, angajați din surse externe la funcții publice cu statut special, în cadrul disciplinei „Probleme actuale privind dreptul penal” au fost incluse 2 ore de curs cu tema: „Infracțiuni privind viața sexuală” care este realizată cu participarea audienților delegați la cursurile de formare inițială în cadrul Departamentului dezvoltare profesională și managerială al Academiei „Ștefan cel Mare”. În anul 2020 – 5 grupe de ofițeri, 113 angajați instruiți; 6 grupe subofițeri – 157 angajați instruiți.
- În 2019 - 3 cursuri de perfecționare/specializare în cadrul Academiei „Ștefan cel Mare”, 83 de persoane instruite. Concomitent, cu angajații poliției au fost desfășurate 11 instruirii cu participarea a 350 de angajați (ofițeri de sector, ofițeri de investigații și ofițeri de urmărire penală). În 2020 - au fost instruiți 210 angajați.
- În cadrul parteneriatului CNAJGS cu Oficiul Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului s-a desfășurat 1 atelier de instruire cu tematica “Acordarea asistenței juridice calificate victimelor violenței sexuale și a celei bazate pe stereotipurile de gen”, la care au fost instruiți 20 avocați care acordă asistență juridică garantată de stat.

La acțiunea privind *organizarea campaniilor de informare, sensibilizare și conștientizare a publicului cu privire la infracțiunile de hărțuire sexuală*

- Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare, cu suportul IM Swedish Development Partner, în cadrul proiectului „Impact și Egalitate”, a elaborat două materiale informative video pe subiectul egalității de gen și hărțuirea sexuală, accesibile pentru persoanele cu deficiențe de auz, văz și deficiențe în dezvoltarea mentală.
- Cu Suportul CPD au fost elaborate materialele informative privind promovarea Regulamentului cu privire la modul de prevenire, combatere și raportare a cazurilor de discriminare după criteriul de sex, hărțuire și hărțuire sexuală, care au fost distribuite în cadrul Campaniei „16 zile de activism împotriva violenței în baza de gen.
- Pe parcursul anului 2020 au fost intentate proceduri penale în baza art. 173 CP (Hărțuirea sexuală) 18 cauze penale, din ele: 2 remise în instanța de judecată; 3 cauze încetate și 2 clasate.
- A fost elaborată de comun cu Centrul internațional La Strada, broșura pentru polițiști cu genericul “Comunicarea cu victimele violenței sexuale” (Recomandări pentru profesioniști), care au fost distribuite în 173 sectoare de poliție și 44 Secții securitate publică.

Obiectivul II: Asigurarea egalității de gen și conferirea de noi abilități femeilor și fetelor

Tinta strategică A: Discriminarea împotriva femeilor și fetelor eliminată

1. Monitorizarea anuală a realizării Planului de acțiuni de implementare a Strategiei pentru asigurarea egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pe anii 2018-2022

Rapoartele anuale de monitorizare a realizării Planului de acțiuni privind implementarea Strategiei pentru asigurarea egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pe anii

2017-2021 au fost elaborate în termenele stabilite. Pe portalul statistic www.genderpulse.md pot fi vizualizate datele și situația actuală privind egalitatea între femei și bărbați per sectoare.

Pe parcursul anului 2020 a fost inițiat procesul de elaborare a Raportului independent de evaluare a implementării Strategiei pentru asigurarea egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pe anii 2017-2021.

2. Promovarea rolului femeii în asigurarea păcii și securității ca urmare a implementării Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU

- Din numărul total al personalului Armatei Naționale (militari și civili), la situația din 1 ianuarie 2021, 2 % sunt femei în funcții superioare de conducere/decizionale. Din numărul total al persoanelor încadrate în serviciul militar prin contract în cadrul Armatei Naționale pe parcursul anului 2020, 20,2% sunt femei. Din numărul total al femeilor care îndeplinesc serviciul militar prin contract în cadrul Armatei Naționale, la situația din 1 ianuarie 2021, 55 % sunt în funcții de conducere. Din numărul total al militarilor Armatei Naționale care pe parcursul anului 2020 au participat în misiuni/operații internaționale, 2% sunt femei.)
- Din totalul angajaților Poliției pe listă, ponderea femeilor este de 19,31%. Totodată, ponderea acestora din totalul polițiștilor, inclusiv a celor care se află în concediul de îngrijire al copilului este reprezentată de 21,88%. Numărul femeilor care ocupă funcții de conducere în cadrul Poliției: 89. Potrivit indicatorului din Matricea de politici, la finele anului 2020, minim 15% din ofițeri sunt femei.
- Din totalul efectivului BMA - 33,5% reprezintă femeile. Egalitatea gender se menține și la angajările noi de personal. Din totalul persoanelor nou angajate în 2020, ponderea femeilor constituie 39,1%. Din 23 de posturi de conducere din cadrul BMA - 14 sunt ocupate de către femei.
- Ponderea femeilor în structura personalului Serviciului Vamal este de 30%, din care cu funcții de conducere- 11%.

Biroul politici de reintegrare al Cancelariei de Stat monitorizează anual punerea în aplicare a Programului național de implementare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea pentru anii 2018-2021 și a Planului de acțiuni cu privire la punerea în aplicare a acestuia.

3. Evaluarea progreselor în domeniile egalității de gen/drepturilor femeilor în baza rapoartelor depuse de Republica Moldova la comitetele relevante ale ONU /instituțiile de monitorizare relevante

A fost asigurată consecvența în transmiterea celui de-al 6-lea Raport periodic asupra implementării Convenției cu privire la eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei în Republica Moldova, precum și a informației pe marginea cauzelor individuale care se află în atenția Comitetului ONU privind eliminarea discriminării față de femei (20 februarie 2020). Observațiile finale ale Comitetului ONU pentru eliminarea discriminării împotriva femeilor au fost expediate autorităților publice centrale, precum și altor instituții cu atribuții în domeniu, pentru luarea în considerare în procesul de elaborare a politicilor instituționale, precum și publicate pe pagina Cancelariei de Stat, la rubrica Consiliului național pentru drepturile omului

În cadrul ședinței Consiliului național pentru drepturile omului din 15.09.2020 a fost aprobat *Setul de măsuri pentru implementarea Observațiilor finale ale Comitetului ONU pentru*

eliminarea discriminării împotriva femeilor (Decizia nr. 1/2020) și expediat APC cu mențiunea de a include în planurile și politicile sectoriale recomandările oferite Guvernului.

MSMPS a prezentat în perioada de referință și Raportul național privind implementarea angajamentelor Declarației de la Beijing și a Platformei de acțiune Beijing+25.

8. DOMENIUL DE INTERVENȚIE: DREPTUL LA EDUCAȚIE

Obiectivul I: Sporirea accesului la o educație de calitate pentru toți copiii și tinerii

Ținta strategică A: Acces garantat pentru toți copiii și tinerii la învățământul primar și cel secundar gratuit, echitabil și calitativ, în vederea obținerii unor rezultate eficiente

Realizarea politicii de stat în domeniul educației

Implementarea **Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația-2020”** a fost monitorizată anual, indicatorii fiind calculați pentru fiecare an de implementare și incluși în rapoartele respective de monitorizare plasate pe pagina oficială a Ministerului Educației, Culturii și Cercetării. Urmare a evaluării intermediare a Strategiei, realizate pe parcursul anului 2018 de către Expert-Grup, cu sprijinul UNICEF, a fost propusă elaborarea unui nou document strategic. Astfel în anul 2020 a fost publicat Conceptul¹ și a demarat procesul de elaborare a Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2021-2030 și al Programului de implementare a acesteia, cu suportul Parteneriatului Global pentru

Din 4 acțiuni planificate pentru realizare în perioada 2018-2020:

3 acțiuni au fost realizate

1 acțiune parțial realizată

Din 8 acțiuni planificate cu începere din perioada 2018-2020:

7 acțiuni sunt în curs de realizare

1 acțiune neinițiată.

Educație, prin intermediul UNICEF Moldova.

Date și tendințe

Numărul elevilor în perioada 2018-2020 a rămas relativ constant, cunoscând o descreștere de 0,3% în anul de studii 2019/2020, dar revenind cu o creștere de 0,36% în anul de studii 2020/2021 (Numărul elevilor: 2018/2019 - 334159, 2019/2020 - 333144, 2020/2021 - 334375). La moment, de învățământul primar și secundar general fiind cuprinși 334375 elevi, din care 49% sunt fete și 51%, băieți. Mai mult de jumătate din elevi (53%) își fac studiile în mediul urban. Toți elevii claselor 1-4 sunt alimentați gratuit. Toți elevii claselor 1-9 beneficiază gratuit de manuale școlare. Cu referire la rata de cuprindere (calculată în baza populației stabile), atât în învățământul primar (2017-2018 - 90,6%, 2018-2019 - 89,5%), cât și în cel secundar (2018/2019 - 86,9%, 2019/2020 - 86,4%), este evidentă o descreștere cu 0,9% și respectiv 0,5% pentru anul de studii 2019/2020 față de anul 2018/2019.

Numărul instituțiilor de învățământ pe parcursul perioadei s-a micșorat nesemnificativ, cu 0,4%, (2018/2019 total 1246, 2019/2020 total 1226, 2020/2021 total 1241) la moment

¹ https://mecc.gov.md/sites/default/files/concept_strategie_program_de_implementare_educatia_2030.pdf

constituind cifra de 1241 instituții de învățământ primar și secundar general, 98,1% aparțin sectorului public și 74,5% funcționează în mediul rural. Totodată de remarcat faptul că numărul instituțiilor de educație timpurie a crescut cu 2,5% de la 1364 în 2018 la 1373 în 2019 la 1398 în 2020, astfel asigurând dreptul la educație timpurie unui număr mai mare de copii, iar ponderea copiilor înscriși în clasa I în anul de studii 2020/2021, care au urmat programe de educație preșcolară, a constituit 97,8% față de 97,3% în anul de studii 2019/20 sau 97,4% în anul de studii 2018/2019.

Abandonul școlar la elevi cu vârste cuprinse între 7-16 ani a fost în ușoară creștere în 2018/2019 (221 de elevi (0,077%), din ei 71 - de etnie romă) față de 205 elevi (0,071%) - în anul de studii 2017/2018.

În anul de studii curent din cei 334,4 mii elevi înscriși în învățământul primar și secundar general, 80,6% urmează studiile în limba română, 19,2% - în limbă rusă și 0,2% în alte limbi (ucraineană, engleză și bulgară).

Distribuția elevilor din învățământul primar și secundar general cu frecvență pe niveluri de învățământ s-a modificat în anul de studii 2020/2021 comparativ cu anul de studii 2018/2019 în sensul descreșterii cu 0,7% la învățământul primar, ajungând actualmete la 41,1%, cu o creștere de 0,1% la învățământul gimnazial, fiind în prezent la nivel de 47,8%, și creștere de 0,6% la învățământul liceal, ajungând la 11,1% (2018/2019: primar 41,8% gimnazial 47,7% liceal 10,5%; 2019/2020 primar 41,8% gimnazial 47,6% liceal 10,6%; 2020/2021 primar 41,1% gimnazial 47,8% liceal 11,1%).

Din totalul de 9787 elevi cu cerințe educaționale speciale și cu dizabilități (în descreștere cu 4,7% față de 2018/2019), înscriși în instituțiile de învățământ din țară, 94,5% urmează studiile în instituții de învățământ general (în creștere cu 1,4 puncte procentuale față de anul 2018/2019), iar 5,5% - în școli pentru copii cu deficiențe în dezvoltarea intelectuală sau fizică, față de 6,9% în 2018/2019.

În anul 2020, învățământul gimnazial a fost absolvit de către 30,8 mii elevi sau cu 2,5% mai mult față de anul 2019 și cu 0,9% mai mult față de anul 2018. În același timp, învățământul liceal a fost absolvit de către 11,2 mii persoane, în ușoară creștere cu 1,1% față de anul precedent și de 0,2% față de 2018.

Ponderea absolvenților, care au obținut diploma de bacalaureat în anul 2020 a constituit 96,7% față de 91,4% în 2019 și 89,2% în 2018.

Instituțiile de învățământ primar și secundar general au în dotare 30,1 mii calculatoare utilizate în scopuri educaționale (sau cu 5,7% mai mult decât în anul de studii 2019/2020 și 12,75 mai mult față de anul 2018/2019), din care 16,2 mii (53,8%) sunt conectate în rețea școlară comună, iar 23,6 mii (78,4%, cu cca 3,6 mii calculatoare mai mult față de anul precedent) au conexiune la Internet. În același timp, 17,1 mii calculatoare sunt utilizate de către elevi, 12,1 mii de către personalul didactic și 0,9 mii calculatoare utilizate în cadrul bibliotecilor. Comparativ cu anul de studii 2019/20 a crescut numărul de calculatoare utilizate de către personalul didactic (cu 19,1%).

În anul de studii 2020/2021, procesul educațional în instituțiile de învățământ primar și secundar general este asigurat de 26,9 mii cadre didactice, cu 1,8% mai puțin decât în anul de studii precedent sau cu 2,94% față de 2018. În anul de studii 2020/2021, procesul educațional în instituțiile de învățământ primar și secundar general este asigurat de 26,9 mii cadre didactice, cu 1,8% mai puțin decât în anul de studii precedent sau cu 2,9% față de

2018/2019. Repartizarea cadrelor didactice pe grupe de vârstă relevă că, o pondere importantă o dețin cadrele didactice cu vârste cuprinse între 50-59 ani (26,7%), înregistrând o creștere cu 0,7 puncte procentuale comparativ cu anul de studii 2019/2020 și cu 0,3 p.p. față de 2018/2019, în timp ce ponderea cadrelor didactice tinere cu vârste sub 30 ani s-a diminuat cu 1,0 p.p. față de 2018/2019 sau cu 0,6 p.p. față de 2019/2020, constituind 9,2%. Peste o jumătate din cadrele didactice au vechimea în muncă pedagogică de 20 ani și peste. Din 23,4 mii personal didactic, 98,1% este personal calificat și 91,0% au studii superioare.

Obiectivul II: Reducerea discriminării la toate nivelurile de învățământ în conformitate cu standardele internaționale

Ținta strategică A: Asigurarea, până în anul 2022, a accesului egal la toate nivelurile de învățământ și la formarea profesională pentru persoanele vulnerabile, inclusiv pentru persoanele cu dizabilități și pentru copiii în situații vulnerabile

Implementarea Programului de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2011-2020 a fost monitorizată pe parcursul întregii perioade. Astfel, a fost elaborat și aprobat Planul de acțiuni pentru anii 2019-2020 pentru implementarea Programului, elaborat, aprobat și pus în aplicare cursul Educație incluzivă, componentă obligatorie în formarea inițială a cadrelor didactice, aprobat Curriculumul pentru Programul de formare continuă în domeniul educației incluzive a cadrelor didactice din învățământul superior. ca rezultat 14 instituții, inclusiv 13 universități și 1 instituție cu statut special (Institutul de Științe ale Educației), au inițiat implementarea modulului Educație incluzivă în volum de minimum 2 ECTS la specialitățile din domeniul Științe ale educației, pentru peste 5000 de studenți beneficiari. În același timp 25 de cadre universitare au fost formate într-un program de 150 de ore de comun cu organizația LUMOS în implementarea modulului Educației incluzivă.

Toate 35 servicii raionale/municipale de asistență psihopedagogică din toate UAT realizează evaluarea dezvoltării copilului și stabilesc cerința educațională a acestora. În instituțiile de învățământ general funcționează 932 centre de resurse pentru educația incluzivă (față de 845 în 2018).

Deși numărul copiilor cu cerințe educaționale speciale și cu dizabilități pe parcursul perioadei 2018-2020 s-a diminuat (de la 10269 în anul de studii 2018/2019 la 9787 în 2020/2021), se observă creșterea ponderii incluziunii acestora în instituțiile de învățământ general de la 93,1% în 2018/2019 la 94,47% în anul 2020/2021.

40 de Centre comunitare de sănătate mintală și 40 de Centre de sănătate prietenoase tinerilor sunt funcționale în toate raioanele și mun. Chișinău și Bălți, serviciile fiind contractate de Compania Națională de Asigurări Medicale.

Pe parcursul anului 2019 a fost realizată evaluarea **Programului de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pe anii 2011 - 2020**. Raportul a fost prezentat în cadrul Conferinței naționale în domeniul educației incluzive desfășurată la 10.12.2019 și discutat în cadrul ședinței Consiliului național pentru protecția drepturilor copilului din 21.01.2020. Continuitatea efortului statului de dezvoltare a educației incluzive este prevăzută de Conceptul Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2021-2030 „Educația-2030” și al Programului de implementare al acesteia, publicate de MECC în 2020. Totodată, în decembrie 2020 s-a desfășurat Conferința națională în domeniul educației incluzive ”Implementarea educației incluzive în Republica Moldova - o decadă de provocări

și viziunea pentru noi realizări”. Conferința a reunit peste 2500 de participanți – factori de decizie, parteneri de dezvoltare, autorități publice locale, reprezentanți ai mediului academic, experți naționali și internaționali. Decada a cuprins 7 webinare și evenimente.

Pe parcursul anului 2019, a fost aprobat Ordinul cu privire la modificarea **Reperelor metodologice privind educația incluzivă în învățământul profesional tehnic**, care a fost aprobat prin Ordinul nr. 1430 din 25 septembrie 2018. Astfel, au fost introduse modificări și completări cu scopul eficientizării procesului educațional și în vederea asigurării dreptului la educație de calitate elevilor cu cerințe educaționale speciale (CES) și a elevilor din categoriile sociale defavorizate în cadrul învățământului profesional tehnic. A fost adăugată o anexă cu Fișa de evaluare psihopedagogică și orientare profesională. De asemenea, au fost elaborate Sugestiile metodologice privind desfășurarea procesului educațional din perspectiva educației incluzive în instituțiile de învățământ profesional tehnic în anul de studii 2020-2021. A fost oferit sprijin metodologic pentru elaborarea Planului educațional individualizat pentru elevii cu CES/ dizabilități din IPT înscriși în anul de studii 2020-2021. Printre alte activități se numără: instruire privind utilizarea platformelor educaționale în instruirea online a elevilor cu CES/ dizabilități în funcție de problema de sănătate și de meseria/ profesia selectată; formarea psihologilor și a cadrelor de sprijin cu privire la acordarea suportului psihologic pentru elevii cu CES/ dizabilități din instituțiile IPT în contextul situației epidemiologice COVID-19.

Totodată în 2020, a fost inițiată pilotarea Programului de educație incluzivă în învățământul profesional tehnic în 9 instituții, iar 10 centre de excelență au fost reconstruite, ținând cont de necesitatea adaptării lor pentru asigurarea condițiilor și accesului la învățământ profesional tehnic a elevilor cu necesități speciale.

Ținta strategică B: Asigurarea, până în anul 2022, că toți elevii/studentii obțin cunoștințele și competențele necesare pentru promovarea dezvoltării durabile, a stilurilor de viață durabile, a drepturilor omului, a egalității de gen, a culturii păcii și nonviolentei, a cetățeniei globale, precum și pentru aprecierea diversității culturale și a contribuției culturii în dezvoltarea durabilă

Date și tendințe

Spectrul problemelor de sănătate cu care se confruntă adolescenții și tinerii este foarte divers: utilizarea substanțelor psihoactive, ITS / HIV / SIDA, sarcini neplanificate, sănătate mintală, violență, traume, stigmatizare și discriminare etc. Conform datelor recente, peste o treime dintre adolescenți au cel puțin un părinte care lucrează în străinătate și aproximativ 10% dintre adolescenți au ambii părinți plecați la muncă în străinătate. Acești tineri prezintă un risc mai mare de comportamente nesănătoase și trebuie să fie sprijiniți într-o tranziție sigură la maturitate. Bolile și tulburările la dezvoltarea adolescenților și a tinerilor au multe efecte adverse. Astfel, conform datelor OMS, 70% din cazurile de mortalitate timpurie a adulților sunt determinate de comportamentele de risc inițiate în adolescență. Rata natalității adolescenților continuă să fie de două ori mai mare în Moldova (29,12 la 1.000 de femei cu vârste cuprinse între 15 și 19 ani în 2019) comparativ cu UE, cu disparități mari între zonele rurale și cele urbane. În 2019, peste 2,000 de adolescente au rămas însărcinate (Biroul Național de Statistică). Numărul sarcinilor adolescentelor este de patru ori mai mare în zonele rurale, comparativ cu zonele urbane. Accesul la contracepția modernă este încă scăzut pentru tineri - nevoia nesatisfăcută de contracepție modernă fiind de 39,6% în rândul tuturor femeilor tinere cu vârsta cuprinsă între 15-19 ani.

Implementarea Strategiei de mediu 2014-2023 în domeniul educației și Strategiei „Sănătatea, dezvoltarea și bunăstarea copiilor și a adolescenților în perioada 2015- 2020”

În perioada vizată, în cadrul reformei curriculare a fost dezvoltat Curriculumul național în învățământul gimnazial și liceal, inclusiv, la disciplinele Științe (cl. A V-a) și la Biologie (clasele V-X), unde, în speță, a fost introdus un modul nou „Organismul uman și sănătatea” care vizează formarea la elevi a competențelor specifice pentru promovarea activă a unui mod sănătos de viață, inclusiv prevenirea sarcinii în adolescență, a Infecțiilor cu Transmitere Sexuală și HIV. Elevii sunt orientați să manifeste atitudine critică față de promovarea valorilor de mediu în contextul educației. Competențele specifice propuse pentru formare la elevi sunt axate pe relațiile omului cu natura și mediul înconjurător, orientează elevii să manifeste atitudine critică față de promovarea valorilor de mediu în contextul educației ecologice; a fost reconceptualizată disciplina Educație pentru societate, cu statut obligatoriu pentru elevii din învățământul gimnazial și liceal, care urmează să fie implementată gradual și va înlocui disciplina Educație civică. Implementarea disciplinei noi prevede formarea la elevi a valorilor statului de drept, dezvoltarea competențelor necesare respectării drepturilor și responsabilităților cetățenești, prin prisma studierii modulelor integrate: „Educația pentru cetățenia democratică”, „Educație pentru drepturile omului”, „Educația pentru integritate”, „Educația patriotică”, „Educația interculturală”.

A fost introdusă disciplina obligatorie „Dezvoltare personală” clasele I – XII, care abordează subiecte legate de Identitatea personală și relaționarea armonioasă, asigurarea calității vieții, modul de viață sănătos, proiectarea carierei profesionale și dezvoltarea spiritului antreprenorial, securitatea personală. Diferite subiecte ce țin de promovarea modului sănătos de viață sunt incluse în diferite discipline școlare obligatorii și opționale, inclusiv: Biologia, Educația fizică, Educația civică, Viața și societatea (valori personale și sociale), Educația pentru sănătate (opțional) și în cadrul procesului de educație extrașcolară. Pentru implementarea noii discipline, au fost pregătiți 90 de formatori și formate 2642 de cadre didactice și manageriale.

A fost aprobat Curriculumul la disciplina opțională „Educație pentru sănătate”, pilotat în 22 de instituții de învățământ general cu suportul UNFPA Moldova și este propus pentru implementare la nivel național.

La fel, în parteneriat cu UNFPA și Pro Didactica a fost dezvoltat suport pentru cadre didactice care predau disciplina „Educație pentru sănătate” și un suport digital pentru clasele VII-IX.

Au fost instruiți circa 800 de cadre didactice asistente medicale din școli în domeniul prevenirii riscurilor consumului de tutun și alcool la adolescenți și tineri. A fost elaborat Ghidul informativ pentru cadrele didactice „Educația pentru sănătate în prevenirea consumului de tutun și alcool”.

A fost aprobată lista școlilor care promovează sănătatea în învățământul general în care sunt organizate diverse activități în baza Programului național de promovare a sănătății pe anii 2016-2020, de comun cu MSMPs, cu suportul OMS Moldova.

În cadrul Învățământului Profesional Tehnic, UNFPA susține MECC să consolideze capacitatea școlilor în promovarea și dezvoltarea abilităților de viață, inclusiv dezvoltarea comportamentelor sănătoase legate de sănătate și sănătatea sexuală și reproductivă prin disciplina „Decizii pentru un mod sănătos de viață”.

Dezvoltarea curriculumurilor școlare și universitare prin includerea tematicii egalității de gen

Actualmente, formarea culturii de gen la nivelul învățământului superior este realizată și în baza programelor /cursurilor de formare profesională inițială și continuă în contextul drepturilor omului, inclusiv în manualele universitare. De ex., la domeniile Psihologie și Științe ale Educației sunt ținute cursurile Gender educațional, Psihologia familiei, Pedagogie de gen, Educația adulților; la facultățile de Sociologie și Asistență Socială sunt ținute cursurile și modulele: Particularități de dezvoltare a familiei contemporane și Asistența socială a familiei și copilului; Drepturile familiei și copilului etc.; la facultățile de Istorie și Filozofie sunt ținute cursurile: Antropologia grupelor de vârstă și de gen, Mentalități colective și imaginar social etc.

În cadrul campaniei „16 zile de activism împotriva violenței în bază de gen” RM (25.11 – 10.12. 2019), în universitățile din țară (USM, ASEM, US Comrat, US Bălți, US Cahul, ULIM, UPS “I. Creangă”, US Tiraspol au fost organizate și desfășurate activități extracurriculare, cu tematica: “Particularități de dezvoltare a familiei contemporane”, “Bugetare sensibilă la gen”, “Asistența socială a familiei și copilului”, “Educație de gen”, “Psihoterapii de familie”etc. iar în cadrul campaniei din 2020 Autorități publice locale din Cahul și Ungheni, adolescenți și adolescente, dar și publicul general au participat la mai multe activități desfășurate cu scopul de a ridica nivelul de conștientizare privind problema violenței împotriva femeilor și copiilor.

9. DOMENIUL DE INTERVENȚIE: DREPTUL LA CEL MAI ÎNALT STANDARD DE SĂNĂTATE FIZICĂ ȘI PSIHICĂ

Obiectivul I: Asigurarea accesului universal la servicii medicale de calitate

Ținta strategică A: Servicii medicale de calitate, sigure și accesibile pentru toți

Ținta strategică B: Rata de prevenire și reducere a cazurilor de malpraxis

Realizarea politicii de stat în domeniul sănătății

Pe parcursul 2018-2020 a fost asigurată **implementarea Programului național de promovare a sănătății pentru anii 2016 - 2020** (aprobat prin HG nr. 1000/2016). Obiectivele programului fiind axate spre modificarea atitudinii și îmbunătățirea cunoștințelor în domeniul promovării sănătății la adulți, adolescenți și tineri; consolidarea capacităților specialiștilor din sectorul sănătății și educației privind planificarea și implementarea acțiunilor de promovare a sănătății la nivel național și local; promovarea și

Din 7 acțiuni planificate pentru realizate în perioada 2018-2020:

6 acțiuni realizate,

1 acțiune parțial realizată

Pentru 2 acțiuni planificate cu începere din perioada 2018-2020, toate sunt în curs de realizare .

Încurajarea activității fizice zilnice - acțiuni implementate intersectorial și susținute de partenerii de dezvoltare (OMS, UNICEF, UNDP, SDC, etc.).

În 2019 Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale în comun cu Ministerul Educației Culturii și Cercetării cu suportul OMS Moldova au inițiat procesul de implementare a inițiativei europene de "Școli care promovează sănătatea" (Schools for Health in Europe - SHE). Au fost selectate și instruite 22 de instituții preuniversitare pilot din 10 raioane și mun. Chișinău, care actualmente implementează inițiativa SHE la nivel local

În anul 2020 acțiunile de comunicare și informare preponderent au fost axate pe prevenirea și reducerea riscului de transmitere a pandemiei cauzate de noul coronavirus COVID - 19. Acțiunile de comunicare au fost coordonate de către MSMPs și realizate de grupul intersectorial de comunicare. La diferite etape de intervenție și în corespundere cu evoluția procesului epidemic s-au elaborat și derulat 3 subcampanii de comunicare, inclusiv: "Stai acasă", "Ai grijă, oprește răspândirea COVID - 19", "Fii în siguranță".

În perioada 2018 - 2020 au fost elaborate și adoptate următoarele documente:

- LP nr. 182 din 19.12.2019 privind calitatea apei potabile
- Regulamentului sanitar privind gestionarea deșeurilor rezultate din activitatea medicală (HG nr.696/2018)
- Regulamentului sanitar privind punerea la dispoziție pe piață și utilizarea produselor biocide (2020).

În 10 raioane pilot ale proiectului moldo-elvețian "Viața sănătoasă. Reducerea poverii BNT", inclusiv: Edineț, Briceni, Fălești, Ungheni, Orhei, Ștefan - Vodă, Criuleni, Cahul, Taraclia, Vulcănești) au fost elaborate profilurile de sănătate și instruiți API cu referire la elaborarea și implementarea planurilor de acțiuni la nivel teritoriale de promovare a sănătății și prevenirii BNT. Urmează în faza a 2-a (a.2021 - 2024) de a fi implementate aceste acțiuni.

Indicatori relevanți:

- **Speranța de viață la naștere în Republica Moldova are o evoluție pozitivă pe parcursul ultimilor 6 ani.** Astfel, actualmente aceasta a crescut constituind 70,9ani pentru ambele sexe. Speranța de viață la bărbați este de 66,8 ani, iar la femei - 75,1 ani.
- **Rata mortalității populației generale** la 1000 locuitori pentru anul 2019, a constituit : ambele sexe - 13,7, bărbați-15,1, femei - 12,3.
- **Gradul de acoperire cu resurse umane a sistemului de sănătate publică.** La 10 mii populație cu reședință obișnuită, în anul 2019, au revenit în medie 47,5medici și 89,3 - personal medical mediu. Completarea instituțiilor medico-sanitare : Medici-83,4 %, Personal medical mediu- 89,9 %, Total persoane fizice, care activează - 52635, inclusiv în localitatea rurală - 8921.

Realizarea politicii de stat în domeniul medicamentului

Proiectul **noii legi a medicamentului** a fost elaborat, avizat și expertizat de către toate autoritățile și părțile interesate, însă nu a fost susținut și a fost propusă revizuirea conceptuală a acestuia.

Pe parcursul anului 2020 a fost extinsă de 3 ori Lista medicamentelor compensate din fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală: - lista a fost completată cu cinci denumiri noi comune internaționale pentru bolnavii cu astm bronșic, anemii, maladii cardiovasculare, pneumonii comunitare, dar și cei cu reflux gastric, care vor fi compensate în proporție de 100, 70 sau 50 la sută; - a fost extins numărul de maladii pentru care vor fi prescrise medicamente compensate; - 16 denumiri comune internaționale din lista preparatelor compensate au fost completate cu doze și forme farmaceutice noi, ceea ce va

permite creșterea accesului pacienților la scheme noi de tratament; - tratamentul compensat al bronșitelor acute muco-purulente la maturi în condiții de ambulatoriu (inclusiv în lista cazurilor tratate la domiciliu cu eliberarea rețetelor compensate pentru medicamente); - excluderea limitărilor existente la prescrierea insulinelor umane în forma farmaceutică de „cartușe”. - în legătură cu creșterea numărului de cazuri la nivel național și mondial din 11 decembrie 2020, au fost aprobate modificări în Protocolul Național privind infecția COVID-19 și în ordinele comune ale MSMPS și CNAM (15 decembrie 2020), prin care s-au extins categoriile de pacienți tratați la domiciliu, formele de boală (cu includerea formelor moderate și a pneumoniilor ușoare) și asigurarea pachetului de medicamente compensate pentru tratamentul în condiții de domiciliu. În Lista medicamentelor compensate pentru tratamentul infecției COVID-19 au fost incluse 21 de Denumiri comune internaționale, care include următoarele grupe de preparate: dezagregante, anticoagulante și vazoprotectoare, antibacteriale, bronholitice, gastroprotectoare, iar pentru copii suplimentar - antipiretice, mucolitice și expectorante; - **toate persoanele indiferent de statutul asigurat/neasigurat pot beneficia de medicamente compensate pentru infecția COVID-19.** Pentru copii compensarea este de 100%, pentru maturi 70%, totodată este asigurată compensarea integrală de 100% pentru cel puțin o denumire comercială din fiecare Denumire Comună Internațională.

În perioada aa. 2018 - 2020 a continuat **realizarea Programului național de imunizări.** Pentru realizarea Programului, instituțiile medico-sanitare au fost deplin asigurate cu cantitățile necesare de vaccinuri și consumabile pentru administrarea lor. Nivelul acoperirii vaccinale la vârsta țintă de 1 an este de circa 90%, față de obiectivul de 95%, fiind condiționat de refuzurile părinților de la vaccinare din motive religioase, filosofice, neîncredere în vaccinuri, inspirate de fluxuri antivaccinale.

Reducerea cazurilor de malpraxis

A fost elaborat studiu de analiză a cadrului legal în domeniul acordării asistenței medicale și drepturilor pacienților pentru apărarea eficientă a victimelor erorilor medicale (malpraxisului).

În anul 2020 în conformitate cu art. 213 Cod penal „Încălcarea din neglijență a regulilor și metodelor de acordare a asistenței medicale” au fost pornite 38 cauze penale. Victime ale acestor infracțiuni nu pot fi orice persoane, ci doar persoanele care au calitatea de pacient, respectiv, în rezultatul pretinselor acțiuni/inacțiuni ilegale ale lucrătorilor medicali, în perioada menționată supra, au decedat 5 minori, 10 nou născuți, precum și 17 adulți, la fel, au fost cauzate vătămări grave ale integrității corporale a 3 adulți, 2 minori și 1 noul născut. În 2019- 75 cauze penale pe art.213 Cod Penal.

Accesul tuturor copiilor la servicii medicale de calitate

Secției Reanimare și terapie intensivă (RTI) nou-născuți din cadrul IMSSP Institutul Mamei și Copilului este asigurată cu cadre medicale: Asistenți medicali - 73%, Medici - 100%, Infirmieri - 100%. Întru fortificarea capacităților serviciului perinatal, secția respective a fost dotată cu 3 aparate noi de ventilare și 1 incubator, 13 monitoare, 22 perfuzoare și un aparat de ultrasonografie. Cca 86% din nou-născuții prematur, internati în secția RTI nou-născuți din cadrul IMSP Institutul Mamei și Copilului au supraviețuit

Luind în considerare creșterea numărului de copii prematuri supraviețuitori, care necesită îngrijire în secțiile RTI nou-născuți și secția prematuri, este necesar de a introduce în

calendarul de imunizări, vaccinarea contra RSV (una din cauzele principale a morbidității și mortalității nou-nascuților premature), asupra cărui fapt se lucrează în prezent.

Administrarea surfactantului, cofeina citrat, fortificarea laptelui matern și vaccinarea contra VRS la nou-nascutul prematur sunt strategiile principale pentru îmbunătățirea calității vieții la copiii prematuri și sunt introduse în protocoalele contemporane de îngrijire a nou-nascuților prematuri la nivel internațional.

Dezvoltarea serviciului de intervenție timpurie la copii

A continuat implementarea mecanismului de colaborare intersectorială în domeniul medico-social în vederea prevenirii și reducerii ratei mortalității materne, infantile și a copiilor cu vârsta de până la 5 ani la domiciliu, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1182/2010, completat prin Hotărârea Guvernului nr. 1370/2016.

Pe parcursul anului 2018, în evidența medicilor de familie/asistenților medicali de familie și a asistenților sociali comunitari, s-au aflat 5711 copii în vârstă de până la 5 ani (a. 2017 - 7598 copii), inclusiv 1728 copii cu vârsta sub 1 an, ponderea cărora constituie circa 30,3%. În total au fost realizate 3696 evaluări complexe ale familiilor cu copii cu vârsta de până la 5 ani (a. 2017 - 4722) și elaborate 3254 planuri individuale (a. 2017 - 4680), inclusiv pentru familiile cu copii cu vârsta 0-12 luni, în situație de risc.

Din familiile vizate 232 copii, dintre care 44 cu vârsta de până la un an au fost separați de părinți. Totodată, 72 copii (dintre care 6 cu vârsta de până la un an) au fost plasați în familia extinsă, 15 copii (2 cu vârsta până la un an) au fost plasați în serviciul de tutelă la persoane terțe, 50 copii (8 până la un an) au fost plasați în Serviciul de asistență parentală profesionistă, 5 copii, toți cu vârsta mai mare de un an au fost plasați în Serviciul Casă de copii de tip familial și 90 copii (28 dintre care cu vârsta de 0-12 luni) au fost plasați în instituții rezidențiale. În același timp, 26 de copii dintre care 25 cu vârsta de 0-12 luni au fost reintegrați în familia biologică.

Potrivit datelor Agenției Naționale de Sănătate Publică, pe parcursul anului 2018 în republică au fost înregistrate 400 cazuri de decese în rândul copiilor cu vârsta sub 5 ani (a. 2017 - 385), indicatorul mortalității copiilor sub 5 ani constituind - 12,3 (a. 2017 - 11,4‰). În această perioadă în afara instituțiilor medicale au decedat 70 copii cu vârsta sub 5 ani (a. 2017 - 67 cazuri), rata deceselor la domiciliu constituind 2,1‰ (a. 2017 - 1,9‰).

În perioada anului 2018 angajații Poliției au organizat 4858 activități de identificare a copiilor aflați în situații de risc. Ca rezultat, au fost identificați 447 copii, din diferite categorii de vârste, aflați în situație de risc, care au fost plasați în diferite forme de plasament după cum urmează: 330 în regim de urgență și 117 în regim planificat.

MSMPS a continuat activitățile de fortificare a colaborării intersectoriale medico-sociale, acordând suport organizator-metodologic instituțiilor medicale și de asistență socială, inclusiv în problemele ce țin de identificarea și includerea în grupul beneficiarilor de asistență medico-socială a femeilor de vârstă reproductivă din grupul de risc, mai cu seamă a celor gravide, în vederea prevenirii cazurilor de mortalitate maternă, dar și a copiilor cu vârsta sub 5 ani, pentru a preveni cazurile de deces la domiciliu. Astfel, în acest scop, în luna mai 2019 a fost organizată Consfătuirea republicană anuală, la care au participat vicedirecții /specialiștii principali în asistența medicală mamei și copilului și specialiștii în protecția drepturilor copilului din raioane/municipii, în vederea fortificării capacităților organizatorice în teritoriu la acest subiect.

Întru consolidarea capacităților resurselor umane din sectorul medical și social în implementarea mecanismului de colaborare intersectoriali în domeniul medico-social, pentru a preveni și reduce rata mortalității materne, infantile și a copiilor cu vârsta de pînă la 5 ani la domiciliu, pe parcursul anului 2019, cu suportul Filialei din Republica Moldova a Organizației „Lumos Foundation” din Marea Britanie, au fost realizate 13 seminare de instruire a medicilor de familie, asistenților medicali de familie, medicilor pediatri, specialiștilor în asistența socială/asistenților sociali comunitari etc., în cadrul cărora au fost instruiți în jur de 965 specialiști.

Pe parcursul anului 2019, conform rapoartelor specialiștilor din teritoriile administrative, în evidența autorităților tutelare s-au aflat 4680 familii cu copii cu vârsta de pînă la 5 ani în situații de risc, în care cresc și se educă 6741 copii sub 5 ani, inclusiv 1410 copii cu vârsta 0-12 luni. În evidență primară, în perioada raportată au fost luate 2415 familii, în care cresc 2712 copii de 0-5 ani, inclusiv 736 copii pînă la un an.

În anul 2019, de către specialiști au fost realizate 3698 evaluări inițiale și 2627 evaluări complexe ale familiilor cu copii cu vârsta de pînă la 5 ani, în situație de risc. De asemenea, au fost elaborate 2584 planuri individuale de asistență a copiilor cu vârsta de pînă la 5 ani în situație de risc, 2344 dintre care au fost implementate (90,7%), celelalte fiind în proces de implementare.

Pentru prevenirea ratei mortalității infantile și a copiilor cu vârsta de pînă la 5 ani la domiciliu în evidența structurilor teritoriale de asistență socială și protecție a familiei în anul 2019 s-au aflat în evidență 11660 femei de vîrstă reproductivă (15- 49 ani) în situație de risc, inclusiv 2649 femei de vîrstă reproductivă au fost luate în evidență pe parcursul perioadei de raportare, iar 906 femei de vîrstă reproductivă (15-49 ani) în situație de risc au fost scoase din evidență, inclusiv pe motiv de schimbare a locului de trai 341 femei și 565 femei au depășit situația de risc.

Astfel, printre problemele specialiștii s-au referit la: - prezenta patologilor sociale ale familiilor (abuzul de alcool, consum de droguri, violență în familie); - indiferența și incapacitatea părinților de a crește și educa copiii în condiții adecvate; - lipsa sau insuficiența serviciilor sociale primare și specializate; - lipsa metodelor de constrângere și pedeapsă a părinților nedisciplinați; - conlucrarea deficientă, precum și discrepanța de opinii între membri echipelor multidisciplinare în procesul de soluționare a problemelor familiilor cu copii în situații de risc; - dependența de prestațiile sociale; - implicarea neeficientă a APL; - comunitate pasivă; - nivelul scăzut de informare a părinților; - fluctuația de cadre; - lipsa specialiștilor în domeniu; - nivelul socioeconomic scăzut; - migrația internă /externă a familiilor; - lipsa instituțiilor preșcolare în unele localități rurale; - șomajul și lipsa unui loc de muncă permanent; - lipsa spațiului locativ propriu; - refuzul beneficiarului de a conlucra cu specialiștii din domeniul medical și /sau protecției sociale.

Pentru anul 2020, în Republica Moldova, în evidența specialiștilor din teritorii s-au aflat 4252 familii cu copii cu vârsta de pînă la 5 ani în situație de risc. În aceste familii cresc și se educă 5176 copii cu vârsta de pînă la 5 ani, inclusiv 1541 copii cu vârsta 0-12 luni. Pe parcursul anului au fost luate în evidență 1687 familii în care cresc 1838 copii de 0-5 ani, dintre care 706 copii pînă la un an. Tot în această perioadă au fost scoase din evidență 1368 familii în care cresc 1650 copii de 0-5 ani, inclusiv 287 pînă la un an.

Pe parcursul a. 2020, potrivit datelor Agenției Naționale pentru Sănătate Publică, în republică au decedat în total 271 copii (a.2019-279 copii) cu vârsta pînă la 1 an, rata mortalității infantile constituind 9,4 la 1000 născuți vii, fiind la nivelul anului 2019.

De asemenea, în scopul asigurării executării Legii nr.140 din 14.06.2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți și a Hotărârii Guvernului nr.270 din 08.04.2014 cu privire la aprobarea Instrucțiunilor privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului, în comun cu membrii echipei multidisciplinare au fost vizitați la domiciliu 3263 (3071-2019) copii ai căror familii prezintă diverse riscuri sau a căror părinți nu își îndeplinesc obligațiile de educare, instruire și/sau întreținere a copilului, în vederea prevenirii situațiilor repetate, precum și identificarea alternativelor în vederea excluderii cauzelor și condițiilor care au favorizat situația de risc în care se află copilul. Pe parcursul anului 2020 au fost înregistrate 4 cazuri calificate conform art. 147 CP (Pruncucidere), dintre care 3 copii au decedat. Totodată, a fost înregistrat 1 caz calificat conform art. 163 CP.

Obiectivul III: Asigurarea accesului universal la serviciile de sănătate sexuală și reproductivă
Ținta strategică A: Accesul universal la serviciile de sănătate sexuală și reproductivă (SSR) asigurat, inclusiv la serviciile de planificare familială, de informare și educație

Realizarea politicii de stat în domeniul sănătății sexuale și reproductive

Prin Hotărârea Guvernului nr. 681/2018 a fost aprobat **Programul național privind sănătatea și drepturile sexuale și reproductive pentru anii 2018-2022**, documentul fundamental de politici cu privire la intervențiile naționale în domeniul sănătății și drepturilor sexuale și reproductive, direcționat spre îmbunătățirea accesului și calității serviciilor de sănătate sexuală și reproductivă prin prisma respectării drepturilor omului, a drepturilor sexuale și reproductive și a egalității de gen. Programul este monitorizat anual:

- Centralizat, a fost achiziționată o gamă vastă de produse contraceptive moderne (contraceptive orale combinate, contraceptive injectabile cu progestativ, dispozitive intrauterine, preservative masculine) care sunt distribuite gratuit.
- în conformitate cu Ordinul nr.149 „Cu privire la acordarea serviciilor de reproducere umană asistată medical”, în cadrul asigurării obligatorii de asistență medicală de procedura de Fertilizare în vitro pot beneficia cuplurile asigurate, inclusiv, HIV positive.
- a fost elaborat Planul de Acțiuni 2019-2022 privind consolidarea capacităților naționale de răspuns în caz de criza umanitară, situații excepționale sau urgente de sănătate publică, prin asigurarea Pachetului Inițial Minim de Servicii de Sănătate Sexuală și Reproductivă.
- Șase noi protocoale clinice standardizate, bazate pe respectarea drepturilor pacientului, privind planificarea familiei (Ordinul MSMPS nr.1135/2019) Toate protocoalele elaborate includ dispoziții cu referire la tineret, persoane cu dizabilități și persoane cu HIV.
- a fost elaborată o strategie de comunicare în cadrul proiectului de prevenire a cancerului de col uterin în Moldova, co-finanțat și implementat de UNFPA. Planul său de acțiune - se prevede o implementare suplimentară a unei campanii de comunicare cu scopul de a crește gradul de conștientizare a grupului țintă de populație (femei cu vârste cuprinse între 25 și 61 de ani) Ghidul privind aplicarea procedurii de comunicare și consiliere a pacienților, a fost elaborat și aprobat prin Ordinul MSMPS nr.425/2018, și publicat, cu sprijinul UNFPA Moldova în parteneriat cu OMS, într-un tiraj de 3000 exemplare și distribuit prestatorilor de servicii de sănătate la nivel național. Acest ghid va servi drept sursă pentru elaborarea procedurilor de operare standard, instrucțiunilor necesare pentru asigurarea bunelor practici în comunicare, consiliere și conduită a personalului medical în raport cu pacientul, reieșind din prevederile drepturilor pacientului.
- a fost revizuit și actualizat în - Programul de instruire PIMS (pachet inițial minim de servicii) pentru medicii obstetricieni-ginecologi și integrat în programul USMF „Nicolae Testemițanu”. Pe parcursul anului 2019, 9 medici obstetricieni-ginecologi au fost instruiți

în PISP, în cadrul programului de educație continuă universitar. Toți conducătorii CSPT și conducătorii instituțiilor de asistență medicală spitalicească (AMS) urmează a fi informați în vederea dezvoltării capacităților angajaților (medicilor obstetricieni-ginecologi) din instituțiile pe care le conduc în PISP, prin delegarea acestora la USMF „Nicolae Testemițanu”.

- a fost elaborat proiectul Standardului de calitate a serviciilor de prevenire HIV în mediul populațiilor- cheie.

Sporirea conștientizării privind importanța sănătății sexuale și reproductive în rândul elevilor/tinerilor

În scopul sporirii gradului de conștientizare privind importanța sănătății sexuale și reproductive în rândul elevilor/tinerilor au fost realizate măsuri privind:

- integrarea și dezvoltarea subiectelor ce țin de promovarea modului sănătos de viață în curriculumul revizuit la disciplina opțională Educație pentru sănătate, aprobat prin Ordinul MECC nr. 1110 din 06.09.2019.
- în scopul implementării modului sănătos de viață, în instituțiile de învățământ superior (USM, UTM, ASEM, UPS, UST), sunt organizate, în colaborare cu parteneri de dezvoltare (de ex., ONG-ul Procurier-media, în parteneriat cu BAYER PHARMA și Gedeon Richter) prelegeri publice (Un tânăr sănătos într-o țară prosperă, Fac ce vreau, dar știu ce fac, O călătorie discretă prin viața femeii, De vorbă cu medicul-ginecolog, Formule moderne de sănătate.
- revizuirea curriculei la disciplina obligatorii „Biologie” pentru clasele V-XII în conformitate cu standardele OMS privind educația pentru sănătate și aprobat de MECC. Astfel, pentru clasele 6-9, a fost introdus un nou modul „Corpul uman și sănătatea” care include teme privind nevoile de dezvoltare ale adolescenților precum: sănătatea mintală și starea de bine, dezvoltarea adolescenților, prevenirea sarcinii adolescenților, prevenirea ITS, utilizarea contracepției și planificarea familiei. În cazul claselor 10-12, elementele de educație privind sănătatea sexuală și reproductivă au fost integrate module.

Obiectivul IV: Scăderea incidenței bolilor netransmisibile, în special în rândul grupurilor vulnerabile, susceptibile la violarea drepturilor omului

Ținta strategică A: Reducerea gradului de mortalitate prematură cauzată de boli netransmisibile prin măsuri de prevenire și tratament

Realizarea politicii de stat în domeniul prevenirii și controlului bolilor netransmisibile

Organizarea în perioada 2018-2020 a evenimentelor de comunicare și conștientizare privind reducerea poverii bolilor netransmisibile și a factorilor de risc. Astfel, anual se organizează 3 evenimente în prevenirea cancerului, 4 evenimente pentru prevenirea factorilor de risc comportamentali (tutun, alcool, sedentarism, obezitate, alimentație nesănătoasă) și alte evenimente în prevenirea bolilor cardiovasculare, diabet, boli pulmonare, boli cronice de rinichi, etc.

Realizarea a 20 de proiecte locale de ameliorare continuă a calității la nivel de asistență medicală primară, 10 proiecte de promovare a sănătății bazate pe ameliorarea indicatorilor Profilurilor de sănătate, elaborate de echipele multidisciplinare din cadrul Consiliilor Teritoriale de Sănătate Publică și 3 planuri de acțiuni pentru integrarea serviciilor de prevenire, asistență și îngrijiri de durată a persoanelor cu BNT, cu suportul proiectului moldo-elvețian “Viața sănătoasă. Reducerea poverii bolilor netransmisibile”.

Pentru promovarea alimentației sănătoase cu suportul Proiectul moldo-elvețian „Viața Sănătoasă: Reducerea poverii bolilor netransmisibile” în perioada 2019 - 2020 au fost implementate 2 campanii de comunicare și informare, inclusiv:

- ✓ privind conștientizare pericolului consumului exagerat de sare **”Redu sarea din mâncare” (a.2019)**, având drept scop schimbarea comportamentului în procesul de selectare a produselor și prepararea bucatelor, prin luarea în calcul a cantității zilnice necesare de sare;
- ✓ despre riscul consumului excesiv de grăsimi trans **”Alege ce mănânci** cu scopul de spori nivelul de cunoștințe despre daunele consumului de grăsimi trans și de încurajare a unui mod de alimentație sănătos.

În scopul informării și depistării precoce a îmbolnăvirilor în vara anului 2018 a fost lansată **Campania/Programul „Un doctor pentru tine”**. Începînd cu luna martie 2020, activitățile planificate ale acesteia au fost sistate în legătură cu situația sanitaro-epidemiologică înregistrată în Republica Moldova. În perioada în care acest program a fost implementat, de către CNAM a fost alocată suma de 9956,1 mii lei, după cum urmează: - realizarea screening-ului prin radiografia pulmonară în cuantum de 1 854,2 mii lei în cadrul căreia au beneficiat de screening-ul prin radiografia pulmonară circa 61 mii persoane; - realizarea serviciilor medicale stomatologice în volum de 2 670,1 mii lei. De servicii medicale stomatologice pentru copiii din localitățile rurale au beneficiat circa 12 mii copii; - realizarea screening-ului cancerului mamar în cuantum de 5 431,8 mii lei. De screening-ul mamar au beneficiat circa 18 mii de femei.

În scopul prevenirii dependenței de alcool și tutun la copii a fost implementată la nivel național **Campania informativ-educatională „O Țară Independentă”**. Astfel, de către CNAM a fost alocată suma de 587,5 mii lei. Proiectul în cauză a fost adresat copiilor din 65 de instituții de învățământ preșcolar și școlar pentru a transmite anumite modele de comportament și valori morale, precum și a preveni anumite comportamente indizerabile, cum ar fi dependența de alcool și tutun. În cadrul proiectului au participat 3143 de copii, 3098 de părinți și 330 de cadre didactice. Totodată, au fost desfășurate 522 lecții pe tematica prevenirii consumului de alcool și tutun la copii. Prin urmare, au fost elaborate, editate și distribuite mai multe materiale informativ-educative, dintre care 3296 exemplare de cărți cu povești terapeutice, 331 de exemplare de suport metodic cu tematică antialcool și antitutun pentru cadrele didactice și 3101 flyere antialcool și antitutun pentru părinți.

Programul național de prevenire și control al diabetului zaharat pentru anii 2017-2021 și Planul de acțiuni privind implementarea acestuia a fost aprobat prin HG nr. 1030/2017 cu scopul de a reduce povara diabetului zaharat în Republica Moldova prin implementarea unui program eficace, centrat pe pacient, cu implicare socială, în conformitate cu resursele disponibile.

Au fost elaborate și aprobate: Ghidul național „Managementul retinopatiei diabetice”, ordinul MSMPS nr.113 din 26.01.2018; Protocolul adaptat al OMS pentru medicii de familie PEN nr.1 „Prevenirea atacului de cord, accidentului vascular cerebral și bolilor renale prin intermediul managementului integrat al DZ și HTA”, ordinul nr.181 din 13.02.2019. Au fost actualizate: Protocolul clinic național „Diabetul zaharat necomplicat”, ordinul nr.528 din 24.04.2019; Protocolul clinic național „Fetopatia diabetică a nou-născutului”, ordinul MSMPS nr.807 din 05.07.2019; Ghidului național „Managementul bolilor cardiovasculare în diabetul zaharat și prediabet”, ordinul nr.765 din 18.08.2020; De asemenea, a fost elaborat și aprobat „Suportul educațional destinat persoanelor adulte cu diabet zaharat tip 2”, ordinul MSMPS nr. 1539 din 27.12.2018.

Obiectivul V: Asigurarea respectării drepturilor persoanelor în domeniul sănătății mintale

Ținta strategică A: Serviciile de asistență medicală în domeniul sănătății mintale acordate în conformitate cu standardele privind drepturile omului și demnitatea umană

Realizarea politicii de stat în domeniul sănătății mintale

A fost elaborat proiectul hotărârii Guvernului pentru aprobarea Legii cu privire la modificarea Legii privind sănătatea mintală nr.1402/1997. Proiectul este pregătit pentru prezentare în ședința Secretarilor generali de stat și remitere spre avizare de către părțile interesate și autoritățile publice centrale (situația 2019).

La moment 40 de Centre comunitare de sănătate mintală funcționează în centrele raionale și mun. Chișinău și Bălți, finanțate din fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală. A fost realizat studiul privind percepția atitudinii populației asupra fenomenului de stigmă și discriminare față de sănătatea mintală și identificarea factorilor determinanți ai acestei atitudini. Rezultatele studiului demonstrează: - Nivelul de acceptare socială a persoanelor cu probleme de sănătate mintală, precum și tendința de non discriminare este relativ înaltă, iar tendința de excludere socială și de distanțare față de persoanele cu probleme de sănătate mintală este medie spre înaltă. Atitudinea mai puțin reticentă față de persoanele cu probleme de sănătate mintală o deține populația din raioanele unde a fost pilotat conceptul de servicii comprehensive de de sănătate mintală comunitară. - Problema de sănătate mintală pentru R. Moldova mai reprezintă încă un stigmat, fapt demonstrat prin tănuirea acesteia în mediul public. Studiul indică tendința populației de a-și confesa problema de sănătate mintală mai întâi unui specialist profesionist, apoi familiei, după care prietenilor și angajatorului. - Un grad redus de stigmatizare este demonstrat de populația din raioanele pilot prin disponibilitatea mai mare (48%) de a accepta în proxima vecinătate a persoanei cu probleme de sănătate mintală.

În cadrul atelierelor de lucru desfășurate în 20 de comunități din raioanele Briceni, Edineț, Ungheni, Orhei, Criuleni, Ștefan Vodă, Taraclia, Vulcănești au fost prezentate serviciile comunitare de sănătate mintală. La evenimente au participat aproximativ 866 de persoane, reprezentanți al APL, instituțiilor educaționale, sociale etc.

În perioada trimestrului IV anului 2020, Poliția în cooperare cu AO „Trimbos Moldova” a inițiat revizuirea prevederilor POS privind intervenția Poliției în cazurile privind implicarea persoanelor cu probleme de sănătate mintală, aprobat prin Ordinul IGP nr. 476/2016, precum și organizarea unor ateliere de instruire pentru polițiști pe domeniul vizat, în scopul asigurării respectării drepturilor persoanelor din categoria respectivă.

Obiectivul VI: Reducerea morbidității prin boli transmisibile

Ținta strategică A: Rată redusă a transmiterii HIV și a infecțiilor cu transmitere sexuală (ITS), precum și a mortalității asociate cu HIV

Realizarea politicii de stat în domeniul prevenirii și controlului HIV/SIDA și ITS pe anii 2016-2020

A fost dezvoltat Sistemul informațional de colectare a datelor privind HIV și ITS în cadrul Spitalului de Dermatologie și Maladii Comunicabile.

Raportul de evaluare intermediară privind impactul implementării Programului național de prevenire și control al infecției HIV/SIDA și infecțiilor cu transmitere sexuală pentru anii

2016-2020 a fost elaborat și reflectă progresul obținut la nivel național în fortificarea capacităților ONG-urilor și instituțiilor medicale în oferirea serviciilor de prevenire HIV în populațiile cu risc sporit de infectare HIV.

Programul Național de Prevenire și Control HIV/SIDA și ITS a fost definitivat, plasat pentru consultări publice, avizat de către instituțiile competente și prezentate în ședința secretarilor generali de stat.

Ținta strategică B: Rata redusă a tuberculozei, a hepatitei, a bolilor condiționate de apă și a altor boli transmisibile

Realizarea politicii de stat privind controlul și combaterea tuberculozei, a hepatitei, a bolilor condiționate de apă, precum și a altor boli transmisibile

Monitorizarea și evaluarea implementării **Programului național de combatere a hepatitelor virale B, C și D pentru anii 2017-2021**, a reliefat următoarele:

2018

- În structura morbidității în anul 2018 ponderea hepatitei virale B a fost 3,4%, hepatita virală C - 5,7%, hepatita virală D - 0,4%.
- În anul 2018 morbiditatea prin hepatita virală B acută a constituit 0,62 la 100000 populație, prin hepatita virală C acută - 1,04, prin hepatita virală D - la 0,07.
- În scopul sporirii gradului de conștientizare a populației, îndeosebi în rândul grupurilor cu risc sporit de infectare privind prevenirea hepatitelor virale B, C, D au fost organizate **272 seminare cu instruirea a 13185 persoane**, au fost elaborate **374 materiale metodicio-informative**, la posturile TV au fost difuzate 23 emisiuni, la radio s-au difuzat 25 emisiuni, în presă au fost publicate 35 articole. De asemenea, au fost susținute 3240 prelegeri, 86494 convorbiri, elaborate 380 buletine sanitare și desfășurate 207 activități în comunități.
- În anul 2018 au fost efectuate cercetări științifice în cadrul proiectului științific instituțional „Studierea infecțiilor virale hemotransmisibile prioritare cu optimizarea supravegherii epidemiologice”.
- Cuprinderea cu vaccinări a copiilor la vârsta 1 an contra HVB a constituit 91,1% a. 2018.
- Hepatita virală B acută: 76,0 % - în localitățile urbane și 24,0% - în mediul rural, la persoane de gen masculin -60,0% cazuri, la persoane cu vârsta 25-39 ani - 48,0% cazuri și cu vârsta 40 ani și mai mare - 32,0% cazuri.
- În anul de referință au fost incluși în tratament antiviral 6282 pacienți, au finisat tratamentul 3929 pacienți.

2019

- Conform indicatorilor de monitorizare a programului național de combatere a hepatitelor virale, rata morbidității prin hepatite virale B, C și D este următoarea:- HVB acută - 0,17 o/oooo ; -HVC acută - 0,85 o/oooo; -HVD acută - 0,12 o/oooo;-HVB cronică - 19,16 o/oooo; -HVC cronică - 28,01 o/oooo, -HVD cronică - 0,90 o/oooo.
- Numărul de persoane depistate în 2019: cu Hepatita virală B (HVB) acută, total-7 persoane; HVB acută cu Delta antigen (coinfecție) - o persoană; Suprainfecția acută cu Delta antigen -4 persoane; Hepatita virală acută C-4 persoane; Hepatita virală B cronică cu Delta antigen primar depistată -36 persoane; Hepatita virală B cronică fără Delta antigen primar depistată -732 persoane; Hepatita virală C cronică primar depistată- 732; Hepatita virală C cronică primar depistată -1123 persoane; Purtători ai AgHBs primar depistați -893.

2020

- În anul 2020 a fost implementată testarea la hepatitele virale B și C cu teste rapide de diagnostic, sporind accesibilitatea populației la testare. În acest scop au fost elaborate și aprobate prin Ordinul MSMPS nr.863 din 22.09.2020 "Cu privire la testarea de screening la hepatitele virale B și C cu teste rapide de diagnostic":
  - Lista contingentelor și codul pentru testarea de screening la hepatitele virale B și C cu Teste Rapide de Diagnostic,
  - Buletinul de analiză a probei biologice la Hepatitele Virale cu Teste Rapide de Diagnostic, 3) Registrul de evidență a Testelor Rapide de Diagnostic,
  - Raportul privind testarea de screening la hepatitele virale B și C cu Teste Rapide de Diagnostic,
  - Instrucțiunea privind evidența și raportarea în testării de screening la hepatitele B și C cu Teste Rapide de Diagnostic.
- În scopul asigurării vaccinării contra hepatitei virale B din Fondurile de asigurări obligatorii de asistență medicală au fost achiziționate 20000 doze de vaccin hepatic B.
- În anul 2020 au fost inițiate și efectuate cercetări științifice în cadrul proiectului științific instituțional "Seroprevalența hepatitei virale E separat și în asociere cu hepatitele virale A, B, C cu optimizarea măsurilor de control și răspuns". În cadrul proiectului respectiv a fost efectuată analiza și evaluarea asocierii markerilor hepatitelor virale A, B, C și e la lucrătorii medicali și bolnavii cu TBC din IMSP Institutul de Ftiziopulmologie, de asemenea au fost testați donatorii primari de sânge la prezența infectării cu hepatită virală E.
- În perioada de referință de comun cu Organizația Mondială a Sănătății și Institutul Robert Koch a fost desfășurat "Studiul de supraveghere serologică privind HepB, HepC și COVID-19" (pe un eșantion reprezentativ de 6000 persoane).
- În anul 2020 - 2162 pacienți cu hepatite și ciroze hepatice virale (1460 cu HCV și 702 cu HBV/HDV) au beneficiat de tratament antiretroviral gratuit.

În perioada octombrie-noiembrie 2019, a avut loc **evaluarea Programului național de control al tuberculozei**, de către GLC- Green Line Committee, care a desfășurat evaluarea de la testare pînă la administrarea de tratament antituberculos. Totodată, în luna octombrie 2019 a fost desfășurată, de către Global Drug Fond, evaluarea medicamentelor antituberculoase și implementarea protocoalelor clinice, precum și evaluarea capacităților laboratoarelor.

Programul Național de Răspuns la Tuberculoză 2021-2025 a fost definitivat, plasat pentru consultări publice, avizat de către instituțiile competente și prezentate în ședința secretarilor generali de stat.

Monitorizarea și evaluarea realizării Programului național pentru implementarea Protocolului privind apa și sănătatea în Republica Moldova pentru anii 2016-2025

Pentru implementarea programului în perioada 2018-2020:

- a fost aprobată de către Parlament Legea 282/2019 privind calitatea apei potabile, în vigoare din 03.01.2021,
- a fost modificată Legea 303/2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare,

- prin Ordinul MADRM nr. 128 din 25.06.2020 a fost aprobată „Instrucțiunea privind elaborarea secțiunii specializate „Apă și Sanitație” a Planului de Amenajare a Teritoriului Național (PATN),
  - a fost elaborat Proiectul Hotărîrii Guvernului privind modificarea Hotărîrii Guvernului nr.1063/2016 cu privire la aprobarea Programului Național pentru implementarea Protocolului privind Apa și Sănătatea în Republica Moldova pentru anii 2016-2030.
- Referitor la accesul populației la sisteme îmbunătățite de apă și sanitației, anual sunt efectuate lucrări pentru reabilitare, modernizare și extindere a sistemelor publice de alimentare cu apă. Conform datelor BNS în anul 2019 nivelul de funcționalitate al sistemelor publice de canalizare a fost în mun. Chișinău (100%), regiunea Centru (94,3%) și Sud (88,9%), un nivel mai redus fiind înregistrat în regiunea Nord (86,1%) și UTA Găgăuzia (62,5%). Lungimea totală a rețelelor publice de canalizare a

Din 30 acțiuni planificate pentru realizate în perioada 2018-2020:

19 acțiuni au fost realizate
8 acțiuni parțial realizate
3 acțiuni nerealizate

Din 16 acțiuni planificate pentru realizate începînd cu perioada 2018-2020:

11 acțiuni sunt în curs de realizate
5 acțiuni neinițiate

constituit 2,9 mii km sau cu circa 103,8 km, mai mult față de anul 2017. Pe parcursul ultimilor 3 ani, s-a înregistrat o creștere a numărului populației conectate la serviciile de alimentare cu apă cu circa 236,9 mii consumatori. Cea mai mare pondere a localităților cu acces la sisteme de alimentare cu apă s-a înregistrat în mun. Chișinău (88,6%) și UTA Găgăuzia (78,1%), iar localitățile din regiunea Nord au cea mai mică rată de acces (35,5%).

- Circa 51% din satele Moldovei nu au acces la alimentarea cu apă potabilă din sistemul public. De asemenea, circa 2154,2 mii persoane din populația țării a beneficiat de serviciul public de alimentare cu apă, din care 1268,0 mii din mediul urban și 886,2 mii din mediul rural. Astfel, la nivel național rata de conectare a populației la serviciul public de alimentare cu apă a constituit 81,8% din total populație. Pe parcursul ultimilor 4 ani, accesul populației la serviciul public de alimentare cu apă a înregistrat o creștere cu circa 259,0 mii persoane (sau 13,6 p.p.).
- În Republica Moldova în anii 2018-2020 nu au fost depistate cazuri de boli infecțioase deosebit de periculoase condiționate de apă, cum ar fi holera sau febra tifoidă.
- Pentru sporirea nivelului de informare și comunicare populației privind siguranța apei potabile, respectare regulilor de igienă în cadrul ANSP a fost creat un centru de resurse informaționale în acest domeniu (Clearing house). Anual se marchează 2 evenimente de sensibilizare a publicului: la 22 martie – Ziua Mondială a Apei, la 19 noiembrie Ziua Internațională a spălatului pe mâini.

10. DOMENIUL DE INTERVENȚIE: DREPTUL LA MUNCĂ ȘI PROTECȚIE SOCIALĂ

Obiectivul I: Existența unei forțe de muncă durabile și diversificate

Ținta strategică A: Un nivel sporit al ocupării și o remunerare egală pentru o muncă de valoare egală

Sporirea posibilităților de ocupare pentru persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă

Anual sunt elaborate și aprobate Planuri anuale de acțiuni pentru ocuparea forței de muncă, elaborate întru realizarea Strategiei Naționale privind ocuparea forței de muncă pentru anii 2017-2021.

Planurile anuale au ca scop sporirea posibilităților de ocupare a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă.

În anul 2018 a fost adoptată Legea nr. 105 cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj, care are drept scop prevenirea și reducerea șomajului și efectelor sociale ale acestuia, asigurarea unui nivel ridicat al ocupării și adaptării forței de muncă la cerințele pieței muncii.

Legea 105/2018 prevede o serie de măsuri active pe piața forței de muncă totalmente noi, adaptate necesităților individuale ale șomerilor, precum și circumstanțelor pieței muncii. Măsuri active precum:

- formare profesională;
- subvenționarea locurilor de muncă;
- suport pentru crearea sau adaptarea locului de muncă;
- stimularea mobilității forței de muncă.

Numărul persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă constituie în 2018 -72761 de persoane, din care 35543 șomeri înregistrați, în 2019- 62704 de persoane, dintre care 31 484 șomeri, în 2020 - 79218 de persoane, dintre care 50226 șomeri înregistrați (63,4%).

Persoane cu dizabilități înregistrate în 2018 - 623, din care 275 de persoane (44%) plasate în câmpul muncii, în 2019- 600, din care 200 de persoane au fost plasate în câmpul muncii, 942 de persoane cu dizabilități, din care 30 femei

Pe parcursul anului 2018 - 2214 de absolvenți au absolvit cursuri de formare profesională. De asemenea, 1861 de șomeri au fost antrenați la lucrări publice, iar 77 de șomeri au fost antrenați în măsuri de stimulare a mobilității.

Pe parcursul anului 2019, au beneficiat de servicii de informare și consiliere 65 467 de persoane. Totodată, 1179 de persoane au beneficiat de ghidare în carieră, 19453 de persoane au beneficiat de servicii de intermediere a muncii, 350 de persoane au beneficiat de serviciile de preconcediere și 16 persoane au fost direcționați pentru reabilitare profesională.

Pe parcursul anului 2020, au beneficiat de servicii de informare 6 persoane. Totodată, 22571 persoane au beneficiat de servicii de intermediere a muncii.

Anual se desfășoară **Târgului locurilor de muncă** - în 2018 cu genericul „Locuri de muncă pentru tineret”, organizat de către ANOFM, în comun cu structurile sale teritoriale. În cadrul ediției, au participat 150 de companii din 28 de zone ale țării din diverse domenii, care au promovat circa 3800 de oportunități de angajare, în 2019- la Târg au participat 51 agenți economici, care au prezentat peste 2000 locuri de muncă libere din diferite domenii:

tehnologii informaționale, industria ușoară, prelucrătoare și alimentară, comerț, finanțe, prestări servicii, etc. În cadrul Târgului angajatorii au discutat cu circa 1500 persoane care au solicitat informații privind locurile de muncă libere și condițiile de ocupare a lor. Au fost selectați pentru interviul de angajare 320 candidați, în 2020 - a fost desfășurat **Târgul online** al locurilor de muncă, ediția a XVIII-a, cu tematica „Locuri de muncă în Moldova” în perioada 08-15 iunie 2020, pe platforma: www.e-angajare.md. La această ediție a târgului online au participat peste 150 companii din toată republica cu peste 2700 oferte de muncă din diferite domenii de activitate precum industria prelucrătoare, sănătate și asistență socială, servicii de transport, comerț cu ridicata și amănuntul, administrare publică și apărare.

Pragul indicatorilor de bunăstare a fost majorat de la 80 la 85,64 puncte prin Hotărârea Guvernului nr. 729/2018, **de la 85,64 la 88,46** puncte prin Hotărârea Guvernului nr. 677/2019, și **de la 88,46 la 91,28** puncte prin Hotărârea Guvernului nr. 796/2020.

11. DOMENIUL DE INTERVENȚIE: DREPTURILE COPILULUI

Obiectivul I: Protecția copilului

Ținta strategică A: Rata copiilor separați de familie și numărul de copii plasați în instituții rezidențiale, diminuate

Pentru implementarea obiectivelor **Strategiei pentru protecția copilului pe anii 2014-2020 și a Planului de acțiuni pentru anii 2016-2020** privind implementarea Strategiei, s-au depus efort pentru realizarea reformei sistemului de îngrijire a copiilor, elaborarea cadrului normativ și instituțional pentru dezvoltarea serviciilor alternative de tip familial, asigurarea condițiilor necesare pentru creșterea și educația copiilor în mediul familial, prevenirea separării copilului de familie, uniformizarea și majorarea prestațiilor acordate copiilor rămași temporar fără ocrotire părintească și rămași fără ocrotire părintească plasați în servicii alternative de tip familial, ajustarea prestațiilor respective în funcție de necesitățile speciale ale copiilor plasați, precum și motivarea financiară a asistenților parentali profesioniști (APP) /părinților educatori (din CCTF) pentru asigurarea plasamentului mai multor copii într-o familie, plasamentul copiilor sub vârsta de 3 ani și a copiilor cu

Acțiunea planificată pentru realizare în perioada 2018-2020, a fost realizată.

Dintre 2 acțiuni cu începere din 2018-2020, toate sunt în curs de realizare.

dizabilități. A fost aprobată Legea 112/2020 pentru modificarea unor acte normative, **care printre altele** include prevederi privind identificarea, evaluarea situațiilor copiilor, ai căror părinți/unicul părinte se află temporar într-o altă localitate din țară sau de peste hotare, precum și obligativitatea formalizării îngrijirii neformale a copiilor vizați prin instituirea custodiei asupra acestora..

A fost aprobat *Regulamentul-cadru privind organizarea și funcționarea Serviciului social Centrul de zi pentru îngrijirea copiilor cu vârsta de 4 luni-3 ani* (HG nr.730/2018). Creșa le permite copiilor să se afle toată ziua în grija educatorilor, în timp ce părinții lor, în special mamele sau tații singuri se pot angaja la lucru. Autoritățile Publice Locale în colaborare cu

CCF Moldova pînă la finele anului 2020 aureușit să dezvolte 7 creșe de acest gen: 3 - în municipiul Chișinău, 2 - în mun. Bălți și una în orașul Glodeni. A8a creșp s-a deschis la începutul anului 2021 la Criuleni. Capacitatea unui astfel de serviciu este de 12 copii. Toate centrele sunt dotate conform standardelor și funcționează în regim de grădiniță obișnuită. Copiii se bucură de îngrijirea specifică vârstei fragede: plimbarea, schimbarea scutecelor, hrănirea, somnul, joaca etc.

În anul 2018, Serviciul social de sprijin pentru familiile cu copii a fost inclus în pachetul minim de servicii sociale (HG nr. 800/2018).

Pachetul minim de servicii sociale, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.800/2018, prevede, printre altele acordarea sprijinului pentru familiile cu copii și asistența personală pentru persoanele cu dizabilități. În cadrul sprijinului familial secundar familiile cu copii pot beneficia de ajutor bănesc lunar de 700 lei (pînă la 6 luni) sau ajutorului unic de pînă la 4000 lei acordat pentru fiecare copil.

Au fost **majorate indemnizațiile pentru familiile cu copii**, precum indemnizația unică la naștere cu 47% în conformitate cu valoarea monetară a coșului minim de bunuri necesare la nașterea copilului (de la 5645 lei în 2018 la 8299 lei în 2020 (9459 lei în 2021)), indemnizația lunară pentru îngrijirea copilului pînă la 3 ani, în cazul persoanelor asigurate în 2019 a depășit minimumul de existență, stabilit pentru copiii în vîrstă de pînă la 1 an de 2,4 ori și în același timp a acoperit minimumul de existență pentru copii în vîrstă de 1-6 ani în proporție de 109,7%. Indemnizația lunară pentru creșterea/îngrijirea copilului persoanelor neasigurate a crescut de la de la 540 lei (în 2018) la 640 lei (în 2019). (Începînd cu 1 ianuarie 2021 aceasta constituie deja 740 lei.) Instituită indemnizația pentru copiii gemeni sau pentru mai mulți copii născuți dintr-o singură sarcină, totodată, indemnizația lunară pentru creșterea copilului pentru persoanele neasigurate extinsă perioada de prestare de la 1,5 la 2 ani, iar în cazul gemenilor și mai mulți copii dintr-o sarcină pînă la 3 ani. Indemnizația lunară de suport pentru creșterea pînă la vîrsta de 3 ani a copiilor gemeni sau a mai mulți copii născuți dintr-o singură sarcină a fost majorată pe parcursul perioadei de la 270 (în 2018) la 320 lei (în 2019) O nouă majorare cu 50 lei (370) intră în vigoare de la 1 ianuarie 2021.

Pe parcursul perioadei de referință a continuat procesul de dezinstituționalizare a copiilor. Numărul acestora în instituțiile rezidențiale și instituțiile de învățămînt special s-a redus cu 26% de la 1023 în 2018 la 747 în 2020, din care în plasament rezidențial de 2,8 ori de la 438 la 156 copii

Sistemul de prestații sociale pentru susținerea familiei și protecția copilului

- A fost modificat cadrul normativ ce reglementează serviciile alternative de plasament de tip familial Asistența parentală profesionistă și Casa de copii de tip familial, în scopul promovării plasamentului în aceste servicii a copiilor nou-născuți, copiilor cu dizabilități, minorelor gravide, părinților minori cu copii în risc de separare și copiilor acestora (HG nr.662/2018).
- Astfel, a fost majorat quantumul *indemnizației unice la plasament* pentru copii plasați în serviciile tutelă/curatelă, APP și CCTF, de la 3513 lei în anul 2019 la 3688,7 lei în anul 2020. Alocația lunară pentru cele trei servicii a fost unificată la 1400 lei și este majorată cu 30% în cazul plasamentului copiilor cu dizabilități, iar alocația unică la plasament poate fi majorată cu 100% în cazul plasamentului copiilor cu vîrsta pînă la un an și 50% pentru copii cu vîrsta 1-3 ani.

Ținta strategică B: Percepția și atitudinea față de violența asupra copiilor, schimbate

- În scopul *prevenirii și combaterii violenței, a neglijării și a exploatării copiilor*: A fost aprobată Instrucțiunea cu privire la mecanismul de cooperare intersectorială pentru prevenirea primară a riscurilor privind bunăstarea copilului (HG nr.143/2018). Actorii mecanismului intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului (HG nr.270/2014) au înregistrat, examinat și referit sesizările privind violența fizică, sexuală psihologică, neglijare, exploatare prin muncă, suspiciuni de trafic.
- Potrivit datelor Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale în Republica Moldova, în anul 2019, numărul copiilor supuși diverselor forme de violență în 2019 s-a diminuat cu 22,7% față de 2018 constituind 755 cazuri, însă numărul copiilor neglijăți, a crescut cu 10,3% de la 7672 cazuri în 2018 la 8559 cazuri în 2019. Totodată, conform compediului statistic cu privire la evoluția în 2019 a cazurilor de violență, neglijare exploatare, trafic asupra copilului, realizat de AO CNPAC numărul cazurilor suspecte identificate și a celor referite autorității tutelare de către sectoarele partenere a mecanismului de colaborare intersectorială este în creștere. Pe parcursul anului 2019 de către sectoarele partenere a fost identificat cumulativ un număr de 15348 cazuri suspecte de violență, neglijare, exploatare sau trafic, în ascendență cu 13,9% față de anul 2018. În urma examinării acestora în cadrul instituțiilor, în adresa autorității tutelare, prin intermediul Fișelor de sesizare, au fost referite 6558 cazuri (sau 42,7% în total cazuri identificate), în creștere cu 22,6% față de anul precedent.
- În scopul de a oferi copilului asistență specializată, care să asigure prevenirea revictimizării și/sau retraumatizării acestuia în procesul de colectare a probelor în cauzele penale, fost aprobată HG nr. 708/2019 pentru aprobarea **Regulamentului - cadru cu privire la organizarea și funcționarea Centrului regional de asistență integrată a copiilor victime/martori ai infracțiunilor**.
- În parteneriat cu Centrul național de prevenire a abuzului față de copii se află în proces de dezvoltare un mecanism integrat de monitorizare a setului de indicatori privind aplicarea mecanismului intersectorial de identificare, evaluare, asistență, referire și evidență a copiilor victime sau potențiale victime ale violenței, neglijării și exploatări. Pe parcursul anului 2020 subiectul combaterii violenței împotriva copilului s-a regăsit în 2 subiecte din agenda Consiliul național pentru protecția drepturilor copilului. Astfel, în ședința din 21 ianuarie 2020 a fost discutată foaia de parcurs privind Combaterea Violenței împotriva Copiilor în Republica Moldova: 50 de acțiuni INSPiR(AT)E, acțiunile careia urează să se regăsească în noul program privind protecția copilului 2021-2025, în proces de elaborare de către MSMPs. Totodată, la 17 noiembrie 2020, au fost discutate provocările procesului de cooperare în cadru a 3 mecanisme de colaborare intersectorială, care au drept scop asigurarea protecției drepturilor copiilor victime sau potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării sau. În context, evaluarea eficienței și eficacității mecanismelor de cooperare intersectorială în domeniul protecției drepturilor copilului, a fost dezbătută în cadrul prezentării raportului tematic, elaborat în acest sens, din 10 decembrie 2020.
- Autoritățile publice centrale cu atribuții în domeniu realizează continuu acțiuni de prevenire și combatere a violenței față de copii, cele mai recente măsuri fiind:
  - conexiunea la o nouă versiune a bazei de date "ICSE", care permite realizarea mai eficientă a analizei materialelor cu conținut de pornografie infantilă;
  - inițierea procedurii de conectare și integrare dintre bazele de date naționale și baza de date "ICSE" a OIPC "Interpol";

- realizarea testării de la distanță a produsului soft, elaborat de specialiștii din cadrul Interpol-ului.
- negocierea cu Interpol și reprezentanții companiei canadiene „Blue Bear”, în vederea continuării interconectării SI „Protecția Copiilor” și baza de date internațională ICSE.
- în cadrul cooperării cu Secretariatul Convenției Lanzarote a fost realizată aderarea la proiectul internațional „End Online Child Sexual Exploitation and Abuse @Europe”.
- Mai multe campanii de informare și sensibilizare a copiilor din cadrul instituțiilor preuniversitare, privind prevenirea delincvenței juvenile și a victimizării
- Vizite la domiciliu de către echipele multidisciplinare ale copiilor, ai căror familii prezintă diverse riscuri, sau ai căror părinți nu își îndeplinesc obligațiunile de educație, instruire și /sau întreținere a copilului în vederea prevenirii situațiilor repetate, precum și identificarea alternativelor în vederea excluderii cauzelor și condițiilor care au favorizat situația de risc în care se află copilul;
- Organizate 2 conferințe tematice pentru cadre didactice care au avut ca temă prevenirea exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale a copiilor pe Internet;
- Introduse în curricula la disciplinele *Educație pentru societate*, obligatorie pentru elevii din clasele gimnaziale și liceale, și *Dezvoltare personală*, implementată în clasele I-XII a unităților de învățare referitoare la identificarea, prevenirea și combaterea violenței, inclusiv a bullying-ului (intimidări, înjosiri și hărțuiri sistematice). De asemenea, sunt desfășurate periodic formări și seminare la nivel național pentru cadrele didactice care predau aceste ore;

În cadrul instruirii secretarilor Cosniliilor raionale/municipale pentru protecția drepturilor copilului în 29 decembrie 2020 autoritățile publice locale au primit recomandări privind monitorizarea la nivel teritorial a sesizărilor privind violență împotriva copilului, cumulate pe parcursul anului precedent de actorii mecanismului de colaborare intersectorială și eficientizarea colaborării pentru eradicarea fenomenului violenței împotriva copilului

Ținta strategică C: Politici în domeniul protecției copilului bazate pe evidențe

- În cadrul proiectului „Evaluarea, Abordarea și Monitorizarea Reformei de Îngrijire a Copilului în Republica Moldova” finanțat de către USAID/DCOF, a fost prezentat primul concept al *Sistemului informațional longitudinal pentru managementul de caz în sistemul de protecție a copilului* și se află în proces de definitivare setul de indicatori cheie privind monitorizarea copiilor în situație de risc și copiilor separați de părinți;
- Raportul statistic privind copiii aflați în situație de risc și copiii separați de părinți a fost revizuit în anul 2018, astfel încât datele colectate pentru anul 2018 și 2019 conține indicatori dezagregați pe vârstă, sex, mediu de reședință, tipul dizabilității a copiilor.
- La începutul lunii februarie 2019, specialiștii în problemele drepturilor copilului din cadrul autorităților tutelare teritoriale au fost instruiți în scopul asigurării corectitudinii și eficienței colectării și completării datelor din Rapoartele statistice anuale privind copiii în situație de risc și copiii separați de părinți.

Țintă strategică D: Un mediu digital mai sigur pentru copii și adolescenți

- A fost monitorizată realizarea Planului de acțiuni privind promovarea siguranței pe Internet a copiilor și adolescenților pentru anii 2017-2020 (HG nr.212/2017), iar Rapoartele anuale plasate pe pagina Ministerului Economiei și Infrastructurii. Totodată, subiectul asigurării unui mediu digital mai sigur pentru copii și adolescenți a fost inclus pe agenda Consiliului național pentru protecția drepturilor copilului în ședințele din 25 august 202 și 17 noiembrie 2020. În context, au fost discutate rezultatele studiului „Siguranța online a copiilor - analiza de politici publice”, și

asigurarea acțiunilor întreprinse în vederea desfășurării procesului educațional la distanță în condiții sigure pentru elevi și profesori,

- Autoritățile publice centrale cu atribuții în domeniu realizează anual acțiuni de sensibilizare privind prevenirea abuzului față de copii în mediul online în cadrul "Zilei Siguranței pe Internet" (Februarie) și a lunarului securității cibernetice (Octombrie), fiind organizate mai multe evenimente pentru elevii și părinții lor, discuții privind siguranța copiilor în mediul on-line, sunt oferite informații despre beneficiile și riscurile Internetului și despre posibilitatea de a instala aplicații de filtrare a conținutului pe Internet. În timpul acestor peste 4000 de activități realizate pe parcursul perioadei 2018-2020, 80% dintre copii au participat, aproximativ 80.000 de părinți și aproximativ 85% dintre profesori au fost implicați în diverse activități.
- În scopul implementării HG nr.212/2017, de comun cu reprezentanții Academiei „Ștefan cel Mare” și structurilor de specialitate ale MAI și IGP, au fost elaborate *Instrucțiunile metodice cu privire la investigarea infracțiunilor cu caracter sexual săvârșite asupra copiilor cu utilizarea tehnologiilor informaționale.*
- Datele statistice actualizate anual privind siguranța copiilor și adolescenților în mediul on-line sunt redată în *Raportul național de analiză a riscurilor în domeniul combaterii crimelor de abuz și exploatare sexuală a copiilor în Internet*, elaborat și publicat pe pagina web a Poliției;
- În cadrul disciplinei Educație tehnologică pentru clasele I-VI, a fost inclus un modul nou - „Educație digitală”, pentru elevii claselor I obligatoriu începând cu 1 septembrie 2018. A fost elaborat un Suport didactic și modele de proiecte de lecții pentru tot cursul „Educație digitală” din clasa I.
- În scopul informării și promovării unui comportament sigur al elevilor în mediul online cadrele didactice, părinții și elevii utilizează resursele disponibile pe <http://www.siguronline.md> , <http://www.sigur.info/>. Au continuat 7 proiecte didactice pentru cadre didactice (din 2018) și suplimentar, în 2019 - încă 13 proiecte ce pot fi utilizate de cadre didactice în cadrul orelor de clasă și în cadrul activităților extrașcolare tematice.
- Pe pagina Ministerului Educației, Culturii și Cercetării a fost dezvoltată o rubrică dedicată siguranței copiilor în Internet, în cadrul căreia sunt plasate mai multe Ghiduri și materiale informative privind protecția copilului în mediul online.
- În vederea stabilirii situației actuale a siguranței online a copiilor și identificării soluțiilor potrivite pentru dezvoltarea în continuare a politicilor în acest domeniu, ITU a inițiat elaborarea unui Studiu dedicat Protecției Online a Copilului pentru 8 țări europene, printre care se enumeră și Republica Moldova. În baza acestor informațiilor oferite de țările participante, ITU a lansat în noiembrie 2020, în cadrul Forumului ITU pentru Europa și CSI Ghiduri noi privind protecția online a copiilor.
- Pentru a preveni abuzul sexual online a copiilor pe parcursul anilor 2018-2020 au fost organizate diverse activități de conștientizare și informare. Astfel, în anul 2018 au fost desfășurate 2 campanii de sensibilizare privind prevenirea abuzului sexual față de copii, după cum urmează: La 11 februarie 2020 a fost lansată Campania „Siguranța și Securitatea copiilor în mediul online și offline” de către MECC în comun cu Centrul de Arte „Coliseum” și Teatrul “Mihai Eminescu” în contextul Zilei Internaționale a Siguranței pe internet, care a prevăzut aproximativ 30 de spectacole pe tema abuzului copiilor în mediul online și offline. Beneficiari fiind aproximativ 2000 copii, cadre didactice și psihologi școlari. Totodată, anual, în cadrul Lunarului securității cibernetice, s-au desfășurate peste 5000 de activități la care au participat peste 80% din elevi, circa 35000 de părinți și circa 85% din cadre didactice.
- Pe parcursul anului 2019 Inspectoratul General al Poliției a înregistrat și investigat 49 cauze penale ce reprezintă abuz sexual sau exploatare sexuală online a minorilor (4 infracțiuni de ademenire a minorilor în scopuri sexuale - art. 175/1 CP RM; 5

infracțiuni de trafic de copii în scop de exploatare sexuală online - art. 206 CP RM; 39 infracțiuni de pornografie infantilă - art. 208/1 CP RM; 1 infracțiune de recurgere la prostituția practică de un minor - art. 208/2 CP RM)8. Totodată, au fost pornite 32 cauze penale, și anume, în baza art. 208/1 (pornografia infantilă) - 24 cauze, art. 175 (acțiuni perverse) - 3, art. 173 (hărțuirea sexuală) - 1, art. 206 (traficul de copii) - 1, art. 178 (violarea dreptului la secretul corespondenței) - 1, art. 177 (încălcarea inviolabilității vieții personale) - 1 (Pentru anul 2020 info nu este prezentată)

- Au fost elaborate instrucțiunile metodice cu privire la investigarea infracțiunilor cu caracter sexual săvârșite asupra copiilor cu utilizarea tehnologiilor informaționale. La elaborarea instrucțiunilor metodice au fost utilizate inclusiv cunoștințele practice în domeniu ale specialiștilor din cadrul CCCI al INI, CTCEJ, precum și materialele acumulate în urma participării reprezentanților CCCI în cadrul evenimentelor naționale și internaționale de formare profesională în domeniul vizat. Pe parcursul anului 2019 Institutul Național al Justiției a realizat 8 activități de formare în domeniu, fiind instruiți 204 beneficiari.
- În vederea obligării furnizorilor de servicii de acces la Internet de a oferi utilizatorilor finali posibilitatea de instalare a aplicațiilor de filtrare a conținutului din Internet cu impact negativ asupra copiilor, precum și de a introduce în meniul principal al paginilor web oficiale ale lor un compartiment dedicat informațiilor privind siguranța pe Internet, au fost introduse amendamente noi în Legea nr. 30/2013 cu privire la protecția copiilor împotriva impactului negativ al informației (modificat art. 5 prin Legea nr. 164 din 26.07.2018). Totodată, ANRCETI (Hotărârea Consiliului de Administrație a ANRCETI nr. 15 din 04 mai 2018), a recomandat furnizorilor de servicii de acces la Internet accesibile publicului să întreprindă măsurile necesare pentru asigurarea posibilității protejării de către părinți și reprezentanții lor legali, de către administratorii instituțiilor preșcolare și școlare a persoanelor minore de posibilă acțiune dăunătoare a unor informații, accesate din Internet, pe calea instalării programelor (soft-uri, aplicații) de filtrare a conținutului din Internet cu impact negativ asupra copiilor. Din cei 97 de furnizori de servicii de acces la Internet, o mare parte au pus la dispoziția utilizatorilor finali instrumente disponibile în vederea filtrării conținutului cu impact negativ asupra copiilor. Cu toate acestea, o bună parte din furnizori au raportat lipsa de adresări de la utilizatorii finali (părinți, tutori, educatori, etc.) privind punerea la dispoziția lor a serviciilor de filtrare a conținutului. Doar 3 furnizori au raportat despre prestarea serviciului de fapt.
- În anul 2020, au fost elaborate 6 lecții video la tema Siguranței copiilor/elevilor în mediul online și plasate pe portalul educatieonline.md.
- Totodată, în anul 2020, în scopul reglementării modului de organizare a învățământului la distanță, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării a elaborat mai multe documente normative care prevăd utilizarea resurselor electronice și online precum și alte forme de comunicare la distanță:
  - *Metodologia privind continuarea la distanță a procesului educațional în condiții de carantină în învățământul primar, gimnazial și liceal;*
  - *Metodologia privind organizarea la distanță a procesului educațional în condiții de carantină, pentru instituțiile de educație timpurie;*
  - *Repere metodologice privind asigurarea continuității procesului educațional în condiții de carantina în instituțiile de învățământ extrașcolar;*
  - *Instrucțiunii privind organizarea asistenței psihologice copiilor/elevilor, părinților și cadrelor didactice pe perioada suspendării procesului educațional.*

În context, au fost organizate ateliere de instruire a cadrelor didactice „Educație despre siguranța online, în procesul educațional”, (17 ore de instruire), care au abordat Aspecte ale

siguran_ei online; Tendințe și comportamente ale copiilor în mediul online; Sexting. Tendințe și realități; Lecția despre sexting; Abuzul sexual online; Lecția despre relații și comunicare în mediul online.) Comportamente și riscuri în mediul online la vârsta școlara mică; Impactul conținuturilor cu caracter sexual; Lecția despre conținuturi; Riscuri de abuz în mediul online; Lecția despre comunicare și prietenie în mediul online.

- În perioada martie-decembrie 2020, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării în colaborare cu Primăria mun. Chișinău a lansat și dezvoltat portalul www.educațieonline.md, care conține în prima fază, aproximativ 2.500 de lecții video, iar în faza doi, circa 4.500 de lecții, pentru elevii claselor I-XII, la 15 discipline, inclusiv profil real / profil umanist
- De asemenea, cu susținerea UNICEF și a CI La Strada, în septembrie a început lucrul asupra producerii a 12 video pentru lecțiile despre siguranța online la șase teme diferite (6 lecții în limba română și 6 lecții în limba rusă). Durata aproximativă a fiecărui video este de 15 minute. Lecțiile video sunt concepute într-un format atractiv, prietenos copilului, cu sarcini minime și ușor de realizat. Conținutul lecțiilor va fi adaptat la vârsta elevilor
- Deși a fost dezvoltat modulul de raportare a conținutului ilegal din Internet în cadrul platformei www.internetsigur.md, pe site-ul respectiv au fost plasate spoturi video, audio și postere promoționale, precum și legislația relevantă, actualmente acesta nu e funcțional. Pe o altă resursă, vizită de Planul de acțiuni privind promovarea siguranței pe Internet a copiilor și adolescenților pentru anii 2017-2020, pagina-web oficială a Institutului de Dezvoltare a Societății Informaționale (www.idsi.md), a fost amplasat, în meniul principal, un compartiment nou - „Siguranța pe Internet”, ce conține informații și link-uri relevante, în mod special privind siguranța copiilor în mediul on-line, însă ultimă actualizare a informației de pe această pagină datează octombrie 2018.
- În scopul promovării utilizării tehnologiei on-line și a telefoniei mobile de către elevi în mod responsabil, atenționării față de pericolele navigării pe Internet nesupravegheați de adulți cât și despre plasarea datelor personale pe diferite pagini Web, anual, în toate instituțiile de învățământ preuniversitar, în luna octombrie este desfășurat Lunarul Securității Cibernetice, iar în luna februarie marcată Ziua Siguranței pe Internet, care este un eveniment de anvergură europeană, sub egida rețelei europene "INSAFE" - European Safer Internet Network, în cadrul programului Safer Internet Plus al Comisiei Europene.

Obiectivul II: Consolidarea sistemului de justiție juvenilă

Ținta strategică A: Rata copiilor care au comis infracțiuni implicați în programe speciale de reeducare

Date și tendințe

Pe parcursul perioadei numărul infracțiunilor săvârșite de minori sau cu participarea minorilor la savîrsirea acestora a fost în descreștere. (2018 - 688 infracțiuni, 2019 - 664 infracțiuni, 2020 - 606 infracțiuni).

În perioada 2018-2020, instanțele judecătorești au examinat și pronunțat 1443 sentințe (506- în anul 2018; 527 - în anul 2019 și 410- în anul 2020) în privința la 1759 minori (563 - în anul 2018; 582 - în anul 2019; 614 - în anul 2020).

Cu referire la *numărul de măsuri alternative aplicate*, în perioada anilor 2018-2020, instanțele judecătorești au dispus liberarea de pedeapsă penală, cu aplicarea măsurilor de

constrângere cu caracter educativ, prevăzute de art. 104 din Codul penal, în 46 cauze penale(în anul 2018 – 25 cauze penale; în anul 2019 – 9 cauze penale; în anul 2020 - 12 cauze penale). Cu referire la numărul de minori condamnați care au beneficiat de măsuri alternative, în perioada 2018-2020, au beneficiat de măsuri alternative 46 de minori dintre cei condamnați.

Pentru colectarea datelor statistice privind aplicarea măsurilor alternative detenției în 2018 a fost modificat modelul de raport statistic cu includerea măsurilor punitive neprivative: „Liberarea condiționată de pedeapsă” și „Condamnarea cu suspendarea condiționată”.

Cadrul legal și instituțional

În ultimii ani în Republica Moldova au fost înregistrate progrese importante privind consolidarea sistemului de justiție juvenilă. La 1 ianuarie 2020 a intrat în vigoare **Legea nr.299/30.11.2018 privind măsurile și serviciile destinate copiilor cu comportament deviant**, care reglementează măsurile și serviciile respective, categoriile de beneficiari, principiile și scopurile instituirii măsurilor destinate copiilor cu comportament deviant, precum și modul de stabilire, prelungire, modificare și anulare a acestor măsuri.

În pofida progresului remarcabil al reformei în domeniul prevenirii delincvenței și catalogarea acestuia ca prioritate guvernamentală, se constată că mecanismul de implementare a Legii nr.299/30.11.2018 privind măsurile și serviciile destinate copiilor cu comportament deviant, nu a fost elaborat, cu toate că începând cu 01.01.2020 această lege este pusă în aplicare.

Reieșind din importanța subiectului relevat, ținând cont de datele statistice de creștere a cazurilor privind implicarea copiilor sub vârsta răspunderii penale în comiterea faptelor penale, ce constituie 18% din cazurile înregistrate, iar unele escaladând în fapte grave, comise cu o deosebită cruzime, este imperios necesar de dezvoltat servicii specializate și pentru această categorie de copii, deoarece asemenea servicii lipsesc în prezent.

În anul 2020, MSMPs a publicat anunțul privind inițierea elaborării proiectului pentru aprobarea mecanismului de colaborare interinstituțională: <https://msmps.gov.md/transparenta-decizionala/consultari-publice/anunturi-proiecte-supuse-consultarilor-publice>

În vederea creării mecanismului de dejudiciarizare a cauzelor penale în care figurează persoane sub vârsta răspunderii penale, au fost analizate propunerile și concluziile studiilor în domeniu realizate de A.O. “Institutul de Reforme Penale” și UNICEF, și Ministerul Justiției a organizat ședințe de lucru cu autoritățile implicate.

Avocatul Poporului pentru drepturile copilului a elaborat Raportul tematic “Evaluarea respectării drepturilor copiilor aflați în custodia statului în legătură cu urmărirea penală sau executarea penală”. Raportul este disponibil pe pagina web a OAP.

Consolidarea capacităților specialiștilor

Începând cu anul 2018 au fost canalizate eforturi pentru implementarea acțiunilor privind specializarea și instruirea reprezentanților profesiilor implicate în sistemul de justiție juvenilă, implementarea măsurilor punitive neprivative de libertate aplicate minorilor în conflict cu legea, consolidarea activității de probațiune juvenilă: astfel, în Planurile de

formare inițială a candidaților la funcții de judecător și procuror 2017-2019 și 2018-2020 au fost incluse 108 ore de instruire cu privire la cauzele penale cu implicarea minorilor.

Pe parcursul anului 2018, Institutul Național al Justiției a realizat 16 *activități de formare* în domeniu, fiind instruiți un număr total de 364 *beneficiari*., iar în 2019 au fost realizate 23 *activități* de formare în domeniu, fiind instruiți un număr total de 587 *beneficiari*. Pe segmentul instruirii inițiale, în Planul de formare inițială pentru perioada 15 octombrie 2018 - 15 aprilie 2020, cât și în Planul de formare inițială 15 octombrie 2019 - 15 aprilie 2021 sunt incluse 178 de ore de instruire în domeniul justiției juvenile.

Conform Planului desfășurării cursurilor de perfecționare/specializare/recalificare a angajaților subdiviziunilor MAI în cadrul Academiei „Ștefan cel Mare”, anual, sunt organizate cursuri de instruirea agenților constatatori, a polițiștilor și a ofițerilor de urmărire penală privind constatarea și investigarea cauzelor cu implicarea minorilor, fiind instruiți circa 260 *de angajați*. Adicional, angajații MAI participă în cadrul cursurilor de formare profesională oferite de către parteneri. Totodată, în 2019 în cadrul cursurilor de perfecționare/specializare în cadrul Academiei „Ștefan cel Mare” s-au desfășurat 4 cursuri de instruire cu tematica justiției juvenile, la care au fost instruite 112 persoane.

Pe segmentul instruirii inițiale, atât în Planul de formare inițială a candidaților la funcții de judecător și procuror pentru perioada 16 octombrie 2017 - 16 aprilie 2019, în Planul de formare inițială pentru perioada 15 octombrie 2018 - 15 aprilie 2020, în Planul de formare inițială 15 octombrie 2019 - 15 aprilie 2021, cât și în Planul de formare inițială 19 octombrie 2020 - 19 aprilie 2022, sunt incluse 260 de ore de instruire în domeniu, în cadrul următoarelor activități de formare: „Investigarea infracțiunilor contra familiei și minorilor”, 84 ore de instruire, „Particularitățile judecării cauzelor penale privind infracțiunile contra familiei și minorilor”, 22 ore de instruire, „Violența și abuzul asupra copiilor. Expertiza psihologico-judiciară”, 16 ore de instruire, „Cercetarea judecătorească a infracțiunilor contra familiei și minorilor”, 78 de ore, - „Instituirea unei măsuri de ocrotire judiciară, aplicarea măsurilor de protecție în cazul violenței în familie: procedura în ordonanță” 60 de ore. Beneficiarii instruirilor sunt audienții INJ, candidați la funcții de judecător și de procuror.

Ținta strategică B: Respectarea drepturilor copiilor victime ale infracțiunilor

Asigurarea audierii în condiții speciale a copiilor victime ale infracțiunilor

Ministerul Justiției a colectat în 2018 de la autoritățile și instituțiile responsabile propuneri privind modul de conlucrare și aprobare a standardelor privind funcționarea camerelor de audiere a minorului victimă/martor. La 18 iulie 2020 Ministerul Justiției a făcut public un anunț privind inițierea elaborării proiectului Hotărârii Guvernului pentru aprobarea Regulamentului cu privire la stabilirea standardelor privind amenajarea spațiilor de audiere în condiții speciale a copiilor. În baza propunerilor recepționate de la UNICEF a fost elaborată versiunea inițială a proiectului, care urmează a fi remis spre avizare.

Urmare a reorganizării sistemului judecătoresc, toate instanțele judecătorești (judecătorii și curți de apel) dispun de spații special amenajate pentru audierea copiilor martori/victime ai infracțiunilor care sunt dotate cu echipamentul necesar și sunt amenajate astfel încât să fie asigurat un mediu prietenos copiilor.

UNICEF, la solicitarea MJ, a contractat în 2019 un expert care a demarat procesul de efectuare a unei analize a prevederilor legale și a practicilor privind audierea în condiții

speciale a copiilor victime / martori ai infracțiunii. Propunerile prezentate de UNICEF privind audierea minorilor victime sau martori ai infracțiunilor au fost incluse în proiectul consolidat de modificare a Codului de procedură penală nr. 122/2003.

Prin HG nr. 851/2020 Guvernul a transmis spre examinare Parlamentului **proiectul de Lege pentru modificarea unor acte normative (asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală)**, care prevede, printre altele, completarea categoriilor de copii ce pot fi audiați în condiții speciale, prevăzute de art.110¹al Codului de procedură penală.

În contextul eficientizării mecanismului existent de audiere a copiilor în procedura penală în condiții speciale, prin Hotărârea Guvernului nr.708/2019 (în vigoare din 31.12.2019) a fost aprobat Regulamentul-cadru cu privire la organizarea și funcționarea Centrului regional de asistență integrată a copiilor victime/martori ai infracțiunilor (de tip BARNAHUS) și a Standardelor minime de calitate pentru serviciile prestate în cadrul Centrului. Primul Centrul regional va fi deschis la Bălți, și va deservi regiunea de nord. Actualmente clădirea viitorului serviciu se află în reparație. Centrul va dispune de încăperi special amenajate pentru audierea copiilor (dotate cu mijloace de înregistrare audiovizuală), cabinete pentru examinarea medicală și medico-legală a copiilor, dar și pentru consiliere psihologică.

Potrivit datelor Procuraturii Generale, în 2019 au fost înregistrate 333 de infracțiuni cu caracter sexual cu implicarea copiilor, 34 de cauze penale – pentru trafic de copii, alte 47 de cauze cu implicarea copiilor se referă la violența în familie.

Din 10 acțiuni planificate pentru realizate în perioada 2018-2020:

5 acțiuni realizate

4 acțiuni parțial realizate

1 acțiune nerealizate

Din 10 acțiuni planificate pentru realizate începînd cu perioada 2018-2020, toate sunt în curs de realizare.

12. Domeniul de intervenție: Drepturile persoanelor tinere

Obiectivul I: Asigurarea realizării drepturilor persoanelor tinere în Republica Moldova

Ținta strategică A: Condițiile pentru conferirea de noi abilități tinerilor în domeniul educației și instruirii, create.

În vederea **realizării politicii de stat în domeniul dezvoltării sectorului de tineret** prin intermediul Programului național de asistență pentru consolidarea și dezvoltarea Consiliilor Raionale/Municipale ale Tinerilor au fost create condiții pentru o participare incluzivă a tinerilor în viața comunitară. Numărul tinerilor implicați în activitatea consiliilor raionale/municipale constituie 545 de tineri, care reprezintă 72 de consilii comunitare și 171 de localități rurale. Numărul APL, care implică tinerii în procesul de luare a deciziilor constituie 54.6% din numărul total de unități administrativ teritoriale. Astfel,

Rețeaua Națională a Consiliilor Raionale/Municipale ale Tinerilor, care a fost creată în anul 2016, în anul 2018 s-a extins la 19 raioane/municipii. În 2019 rata participării tinerilor în procesul de luare a deciziilor la nivel local a crescut cu 11,1%. Numărul de autorități publice locale de nivelul II care implică tinerii în procesul de luare a deciziilor a crescut până la 65,7%, fiind, totodată dezvoltat un mecanism de reglementare și bună guvernare, având la bază un parteneriat între consiliile de tineret cu autoritățile publice locale. În anul 2020 s-a pus accent pe dezvoltarea instituțională a structurilor reprezentative ale tinerilor, fiind create condiții pentru încurajarea tinerilor din mai multe comunități în crearea consiliilor locale/comunitare și abilitarea acestora în procesul decizional la nivel local. Alegerile au fost desfășurate pe platforma web a Rețelei Naționale a Consiliilor Locale ale tinerilor, astfel fiind create alte 8 rețele raionale de consilii ale tinerilor. Rețeaua Națională a Consiliilor Locale ale Tinerilor, reprezintă la momentul actual o platformă participativă constituită din 23 Consilii Raionale/Municipale ale Tinerilor, numărul de beneficiari ai RNCLTM este de circa 10231 tineri (2020), comparativ cu 3000 tineri în anul 2018. reprezentanți ai consiliilor comunitare, grupurilor de inițiativă, voluntari implicați în diverse proiecte comunitare.

Pe parcursul perioadei de referință capacitățile instituționale ale rețelelor raionale/municipale ale consiliilor de tineret au fost consolidate, fiind organizate: training-ul privind aplicarea instrumentelor de evaluare și monitorizare a politicilor de tineret naționale și locale cu suportul OECD și UE, Reuniunea Rețelei europene a cercetătorilor pe domeniul de tineret, precum și a Corespondenților naționali pe domeniul de tineret, instruire pentru organizațiile de tineret, Conferința Națională a Organizațiilor de Tineret cu trei paneluri de instruire (Project Management, Marketing Social media, Resurse Umane) la care au participat 80 de participanți din 39 de organizații de tineret, schimburi de experiență pentru 22 tineri în 5 țări (Polonia, Georgia, Cehia, România și Estonia), instruire și sesiuni de informare cu privire la oportunitățile programului Erasmus+: Youth in Action; 2 vizite de studiu la Centrul de Tineret din Timișoara, România; organizate Școli de Vară, în cadrul cărora, au fost desfășurate activități de pregătire și abilitare a tinerilor pentru implicarea în procesul decizional.

A fost elaborată și plasată pe pagina web a MECC baza de date a oportunităților de internship. 11 instituții, parte a programului, au raportat numărul de 528 de beneficiari (elevi, studenți, absolvenți) ai oportunităților de internship pentru anul 2018.

MECC în cooperare cu UNICEF Moldova, a realizat evaluarea la mijloc de termen a *Strategiei naționale de dezvoltare a sectorului de tineret 2020* (SNDST 2020). Proiectul de hotărâre de Guvern privind actualizarea Planului de acțiuni privind implementarea SNDST 2020 a fost elaborat în anul 2019 și aprobat în cadrul ședinței din 03.01.2020.

În cadrul Programului de Granturi 2019 pentru organizațiile de tineret a fost susținut proiectul „Promovarea educației non-formale de calitate în domeniul tineret”, în parteneriat cu Institutul de Instruire în Dezvoltare „MilleniUM”. De asemenea, pentru organizațiile de tineret au fost semnate 3 contracte de finanțare a proiectelor care au ca scop instruirea reprezentanților ONG-urilor de tineret în domeniul dezvoltării organizaționale. Prin urmare, au fost realizate 3 training-uri în urma cărora ONG-urile au dezvoltat aptitudini și deprinderi de lucru pe bază de proiecte, abilitați pe care ulterior le vor putea utiliza în implementarea activităților specifice necesităților sectorului de tineret.

A fost elaborat și aprobat ordinul comun între Ministerul Educației, Culturii și Cercetării și Ministerul Afacerilor Interne, precum și planul de acțiuni comun cu privire la realizarea măsurilor de prevenire a riscurilor în mediul online a tinerilor. Activitățile comune urmează a fi realizate până la sfârșitul anului 2020.

Obiectivul II: Tinerii sunt încadrați în câmpul muncii

Ținta strategică A: Rata tinerilor fără un loc de muncă redusă

Pentru atingerea țintei date, au fost realizate progrese **privind facilitarea procesului de încadrare a tinerilor în câmpul muncii, încurajarea femeilor tinere pentru alegerea domeniilor netradiționale de studiu și activitate:**

- A fost adoptată *Legea nr.105/2018 cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj*, care are drept scop prevenirea și reducerea șomajului și efectelor sociale ale acestuia, asigurarea unui nivel ridicat al ocupării și adaptării forței de muncă la cerințele pieței muncii.
- În cadrul proiectului „Competențe-cheie pentru piața muncii”, susținut prin intermediul Programului de Granturi 2018 al MECC pentru organizațiile de tineret, au fost desfășurate 20 de stagii de formare, în vederea dezvoltării competențelor pentru piața muncii, în cadrul cărora au participat 80 de tineri.
- pornind de la ideea că realizarea egalității de gen reprezintă o provocare pentru drepturile omului și o premisă a dezvoltării economice, abordarea acesteia la nivelul învățământului se confruntă cu un șir de probleme, inclusiv se atestă discrepanțe de gen la nivel de specialități în cadrul instituțiilor de învățământ universitar. În anul 2018 și 2019 în procesul de admitere, comisiile de admitere au desfășurat acțiuni de consiliere a candidaților la studii prin încurajarea acestora de a accesa specialități din domeniile considerate feminine sau masculine. Ca rezultat, în 2018 la Universitatea Tehnică a Moldovei, considerată în general „masculină”, din numărul total de studenți - 2115, sunt înmatriculate 644 de fete (30,5%); la Academia de Poliție Ștefan cel Mare, din 259 de studenți înmatriculați, 55 sunt fete (21,2%); la Academia Militară a Forțelor Armate, din 64 de studenți admiși la studii, 9 sunt fete (14%); la Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, din 420 de studenți înmatriculați - 100 sunt fete (23,8%).
- Din numărul total de studenți înmatriculați la ciclul I (de zi), licență în 2018/2019- 60,5% sunt femeii, iar în 2019/2020- 59,77% femeii.
- În contextul încurajării femeilor tinere pentru alegerea domeniilor netradiționale de studiu și activitate, Direcția Tineret a realizat 2 proiecte, și anume: „Purple Digital School”, unde au fost instruiți 100 de tineri (68 fete) interesați de domeniul digital în 3 subdomenii cerute de angajatori. 45 de tineri au fost certificați dintre care 10 tineri au fost încadrați în câmpul muncii, și „Dezvoltarea oportunităților de educație antreprenorială și inițiere a afacerilor în rândul tinerilor din Republica Moldova”, în cadrul căruia a fost desfășurată activitatea „Startup Grind: Female Founders”. Evenimentul a fost dedicat femeilor antreprenoare la nivel global, unde beneficiarii direcți au fost 143 de fete tinere.
- În cadrul Programului de Granturi 2020, au fost încheiate 2 contracte de finanțare orientate pe dezvoltarea și susținerea instituțională a organizațiilor de tineret, și anume. „Dezvoltarea capacităților de mobilizare și management a resurselor financiare și serviciilor de autofinanțare în cadrul ONG de tineret” în parteneriat cu AO Centrul de Informare și Resurse PRO BONO. Ca grup țintă au fost selectate 10 organizații subdezvoltate sau mediu dezvoltate care în urma evaluărilor individuale au urmat un curs complex de instruire pe 5 module: scriere de proiecte, dezvoltarea conceptelor de proiect și accesarea fondurilor europene; colectarea de fonduri prin platforme și instrumente digitale (crowdfunding online și offline); responsabilitatea socială a companiilor și oportunități de finanțare din partea mediului de business; dezvoltarea documentelor și procedurilor interne de colectare de fonduri și management financiar; dezvoltarea de servicii și alte surse de autofinanțare a activității organizațiilor de tineret. Drept obiective setate au constituit: consolidarea instituțională a min. 20 structuri de tineret și a tinerilor pe care îi reprezintă; susținerea participării tinerilor și structurilor de tineret în procesul decizional la nivel local de minim 10 localități. Nr. beneficiarilor direcți

unici ai proiectului este de 130 persoane.În cadrul proiectului „GirlsGoIT”, susținut prin intermediul Programului de Granturi 2018 al MECC pentru organizațiile de tineret, au fost organizate *patru blocuri de studii* (dezvoltare web, robotică, imprimare 3D și montarea și utilizarea dronelor) pentru 100 de tinere cu vârsta cuprinsă între 14 și 20 de ani din 13 regiuni ale Moldovei și Transnistriei, în scopul promovării sectorului STEM (Științe, Tehnologii, Inginerie și Matematică) în rândul tinerelor.iar în cadrul Programului „GirlsGoIT 2020” în parteneriat cu Asociația pentru Dezvoltarea Tehnologiilor Informaționale EDUCAT. Au fost încurajate femeile tinere să opteze pentru domenii netradiționale de studiu și activitate. Proiectul a oferit fetelor cu vârsta cuprinsă între 14 și 20 ani, oportunități de angajare mai bune în sectorul STEM prin oportunități de educație accesibile la nivel local și național.

13. Domeniul de intervenție: Drepturile persoanelor vârstnice

Obiectivul I: Asigurarea realizării drepturilor persoanelor vârstnice în Republica Moldova

Tinta strategică A: Participare socială și bătrânețe demnă pentru persoanele vârstnice

Conform datelor BNS:

- la începutul anului 2019, în Republica Moldova locuiau 559,3 mii persoane în vârstă de 60 ani și peste, ceea ce constituie 20,8% din numărul total al populației cu reședință obișnuită. Comparativ cu anul 2014, coeficientul de îmbătrânire al populației a înregistrat o majorare cu 3,3 puncte procentuale.
  - la începutul anului 2020, locuiau 574,9 mii persoane în vârstă de 60 ani și peste, ceea ce constituie 21,8% din numărul total al populației cu reședință obișnuită. Din numărul total al vârstnicilor, circa 60% erau femei, fiecare a treia persoană era între 60-64 ani, iar 10,9% constituiau persoanele care au depășit vârsta de 80 ani.
- La începutul anului 2020 coeficientul de îmbătrânire a populației a constituit 21,8%, ceea ce corespunde unui nivel înalt de îmbătrânire demografică. Comparativ cu începutul anului 2014, acesta a înregistrat o majorare cu 4,3 puncte procentuale.

În anul 2018 au fost înregistrați cu statut de șomer- 8941 persoane cu vârsta 50 și peste, (3368 femei), iar plasați în câmpul muncii a constituit - 3045 persoane cu vârsta 50 și peste, dintre care 1120 femei.

În anul 2019 au fost înregistrați cu statut de șomer - 5608 persoane cu vârsta 55-65 ani (1582 femei), plasați în câmpul muncii -1389, dintre care 376 au fost femei.

În vederea **realizării politicii de stat în domeniul protecției și incluziunii persoanelor vârstnice** au fost realizate următoarele acțiuni:

- Aprobata Hotărârea Guvernului nr. 1147 din 20 octombrie 2017 cu privire la completarea **Programului pentru integrarea problemelor îmbătrânirii în politici**(în vigoare de

Din 5 acțiuni planificate pentru realizate în perioada 2018-2020, toate au fost realizate.

la 5.01.2018) cu **Planul e acțiuni privind implementarea principiului îmbătrânirii active pentru 2018-2021**. Monitorizarea realizării obiectivelor Planului de acțiuni

(2018-2021) pentru implementarea Programului pentru integrarea problemelor îmbătrânirii în politici, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.406/2014, se face continuu, iar anual, către data de 1 aprilie se prezintă Guvernului Raportul privind realizarea Programului.

- În ultimii ani a sporit gradul de reflectare a fenomenului îmbătrânirii în politicile naționale din domeniul populației și dezvoltării, precum Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2030”, Legea bugetului pentru anul 2018, Legea cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj.
- Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, în comun cu AO „HelpAge International”, selectată prin concurs, a organizat testarea practicilor locurilor de muncă prietenoase vârstnicilor în 30 companii/instituții din Republica Moldova. Acțiunea are ca scop crearea condițiilor de ocupare care să permită unui număr mai mare de angajați cu vârsta 60+ să depășească barierele de a rămâne în câmpul muncii și să beneficieze de mai multe opțiuni de incluziune pe piața muncii. Concluziile și recomandările testării vor fi integrate în documentele de politici.
- În perioada 4-6 septembrie 2019, la Chișinău au fost organizate 2 ateliere de instruire pentru reprezentanții autorităților publice locale privind consultarea vârstnicilor în procesul decizional, cu participarea a aproximativ 50 de persoane.

Instruire și educație a persoanelor vârstnice la nivel național

- **Programul privind educația adulților în contextul învățării pe tot parcursul vieții** a fost elaborat și definitivat. Urmează a fi aprobat.
- DVV International (Institutul de Cooperare Internațională al Asociației Germane pentru Educația Adulților) la data de 15.01.2021 a publicat anunț privind Selectarea consultanți pentru un studiu calitativ în domeniul Educației Adulților.
- Pe parcursul anilor 2018-2020, în total au fost create 9 cluburi ale persoanelor vârstnice în următoarele localități: Ciolacu Nou, Glinjeni, Izvoare, or. Fălești, Sireți, Bulboaca, Palanca, Solonceni, Țahnăuți. Circa 380 de persoane sunt implicate în activitățile cluburilor.
- De asemenea, au fost dezvoltate 5 Centre de educație a adulților în cadrul proiectului „Societatea civilă contribuie la dezvoltarea economică și socială a țării.” în următoarele regiuni: - s. Rogojeni, r-nul Șoldănești; - s. Pripiceni, r-nul Rezina; - s. Oxentea, r-nul Dubăsari; - s. Sărata Nouă, r-nul Leova; - or. Leova. Scopul centrelor rezidă în promovarea importanței continuării educației (acumulării de cunoștințe pentru vârstnici) care le-ar asigura un venit suplimentar. În cadrul Centrelor, 138 de persoane au fost instruite în cadrul proiectului în diferite domenii. În jur de 30 persoane vârstnice participă activ în activitățile centrului sau sunt angajate oficial în cadrul Centrelor.

Ținta strategică B: Un indice sporit al calității vieții persoanelor vârstnice

Accesul persoanelor vârstnice la serviciile sociale

În conformitate cu prevederile Planului de acțiuni al Guvernului pentru anii 2020-2023, aprobat prin HG nr. 636/2019, elaborarea și promovarea proiectului de Lege privind asistența socială a vârstnicilor, este preconizată spre realizare în anul 2022.

În 2018 a fost aprobată Hotărârea Guvernului nr. 800 pentru aprobarea pachetului minim de servicii sociale și modificarea Regulamentului cu privire la modul de stabilire și plată a ajutorului material care include:

- 1) Serviciul social de suport monetar adresat familiilor/persoanelor defavorizate;
- 2) Serviciul social de sprijin pentru familiile cu copii;
- 3) Serviciul social Asistență personală.

Ulterior, prin HG nr. 903/2020 au fost aprobate modificări la HG nr. 1034/2014 cu privire la aprobarea **Regulamentului-cadru al Serviciului de îngrijire socială la domiciliu și a Standardelor minime de calitate.**

Prin Hotărârea Guvernului nr. 948/2020 a fost aprobată **Metodologia de calcul al costului Serviciului de îngrijire socială la domiciliu** (în vigoare din 01.01.2021).

Numărul anual de familii care au beneficiat de cel puțin o plată de ajutor social a constituit – în 2019 - 77 891 de familii, iar de ajutor pentru perioada rece a anului – 220444 de familii, în 2020- 96067, iar de ajutor pentru perioada rece a anului – 245425 familii.

Ponderea familiilor beneficiare de ajutor social sau de ajutor pentru perioada rece a anului care declară în componența sa cel puțin o persoană vîrstnică a constituit circa 57,5% -în 2019, și 56 % - în 2020.

Ponderea familiilor beneficiare de ajutor social din mediul rural a constituit circa 80,4% - în 2019 și 75 % - în 2020.

Totodată menționăm că:

- prin Legea nr. 155/2019 au fost operate modificări la articolul 151 din Legea nr. 133/2008 cu privire la ajutorul social, care prevedea majorarea venitului lunar minim garantat de la 1,95 la 2,2 cu intrarea în vigoare de la 1 ianuarie 2020;
- prin Hotărârea Guvernului 578/2019 au fost operate modificări la Hotărârea Guvernului nr. 1167/2008 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de stabilire și plată a ajutorului social care prevede modificarea Anexei nr. 1 (cererea de ajutor social) și modificarea cuantumului ajutorului în perioada rece a anului de la 350 lei la 500 lei.

Continuarea implementării reformei sistemului de pensii

În vederea realizării prevederilor articolului 13 din Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii, anual se elaborează și aprobă **Hotărârea Guvernului cu privire la indexarea prestațiilor de asigurări sociale și a unor prestații sociale de stat**, care prevede coeficientul indexării pentru anul respectiv.

Astfel, coeficientul indexării pe parcursul anilor 2018-2020, a constituit:

- în anul 2018, la 1 aprilie - 6,6% (Hotărârea Guvernului nr. 237/2018)
- în anul 2019, la 1 aprilie - 5,3% (Hotărârea Guvernului nr. 186/2019)
- în anul 2020:
  - la 1 aprilie - 4,83% (Hotărârea Guvernului nr. 165/2020).
  - la 1 octombrie - 1,07% (Hotărârea Guvernului nr. 660/2020).

În anul 2020 a fost adoptată **Legea nr. 37/2020 pentru modificarea unor acte legislative, care prevede indexarea pensiilor în fiecare an, la 1 aprilie și la 1 octombrie.** La 1 aprilie, coeficientul de indexare constituie rata inflației înregistrată în ultimul semestru al anului precedent anului indexării, iar la 1 octombrie – rata inflației înregistrată în primul semestru al anului în curs.

De menționat că obiectivele **Strategiei globale și a Planului de acțiuni privind îmbătrânirea și sănătatea ale OMS** sunt preluate în actele normative naționale:

Obiectivul 3 din ODD: Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor la orice vîrstă, în proiectul Strategiei Naționale de SP se prevede dezvoltarea serviciilor integrate, serviciilor la domiciliu de lungă durată, Programul Unic al asigurării obligatorii de asistență medicală, aprobat prin HG nr. 1372/2017 (pct 14, lit o), p. 22, lit. j), pct. 23, lit. c), pct. 33).

14. Domeniul de intervenție: Drepturile persoanelor cu dizabilități

Obiectivul I: Asigurarea cadrului legal și de politici în domeniul drepturilor persoanelor cu dizabilități

Ținta strategică A: Drepturile persoanelor cu dizabilități, asigurate, protejate și pe deplin respectate

Realizarea politicii de stat privind dezinstituționalizarea și incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități

Prin Hotărârea Guvernului nr. 893/2018 a fost aprobat **Programul național de dezinstituționalizare a persoanelor cu dizabilități intelectuale și psihosociale din instituțiile rezidențiale gestionate de Agenția Națională Asistență Socială, pentru anii 2018-2026**, care prevede realizarea procesului de dezinstituționalizare a persoanelor cu dizabilități din instituțiile rezidențiale prin oferirea serviciilor sociale la nivel de

Din acțiuni 10 planificate pentru realizare în perioada 2018-2020:

7 acțiuni au fost realizate
1 parțial realizate
2 acțiuni nerealizate/transferată.

Din acțiuni 10 planificate cu începere din 2018-2022:

9 acțiuni sunt în curs de realizare
1 acțiune neinițiată.

comunitate și transformarea instituțiilor rezidențiale în centre regionale cu atribuții în dezvoltarea și prestarea serviciilor alternative la nivel de comunitate, prin prisma respectării drepturilor omului și a incluziunii sociale.

La situația din 2020 - beneficiază de pensii de dizabilitate circa 121 000 persoane, alocație socială de stat -circa 48000 persoane cu dizabilități, care nu întrunesc condițiile pentru a beneficia de pensiei de dizabilitate (vîrsta în raport cu stagiul de cotizare), alocația pentru îngrijire, însoțire și supraveghere - circa 15000 persoane cu dizabilități severe.

Anual, beneficiază de AjS circa 50000 de familii defavorizate, mărimea medie a prestației constituie 880 lei/lunar, iar de APRA beneficiază circa 170000 de familii defavorizate, mărimea prestației este de 500 lei (pentru 5 luni ale sezonului rece, noiembrie - martie).

Conform datelor structurilor teritoriale de asistență socială, beneficiază de compensația pentru serviciile de transport circa 145600 persoane cu dizabilități și 15200 persoane cu

dizabilități locomotorii, inclusiv circa 10600 de copii cu dizabilități și respectiv 1960 de copii cu dizabilități locomotorii.

Anual, de bilete de reabilitare/recuperare beneficiază circa 8100 persoane, dintre care la Centrul „Victoria” - 4400 persoane și la Centrul „Speranța ” - 3700 persoane. Biletele de reabilitare se eliberează beneficiarilor prin intermediul Direcțiilor asistență socială și protecție a familiei din teritoriu, în baza recomandărilor medicale și ordinii de înscriere în rând pentru primirea biletului.

În scopul fortificării sănătății copiilor care suferă cu diverse afecțiuni cronice, inclusiv ale sistemului nervos, cât și întru micșorarea numărului de copii bolnavi care pot dezvolta ulterior diverse dizabilități, în Republica Moldova activează 3 centre de reabilitare pentru copii, subordonate MSMPS:

- Centrul republican de reabilitare pentru copii, în care funcționează secția staționar cu 30 paturi și secția de reabilitare în condiții de de ambulator, pentru 100 vizite în zi;
- Centrul de reabilitare pentru copii „Sergheevca” (Ucraina), cu 200 paturi, cu profiluri: respirator, cardio-reumatologic, gastro-intestinal și neuro-motor;
- Centrul de recuperare pentru copii „Ceadâr-Lunga” (80 paturi), cu profiluri: respirator și neuro-motor.
- Selectarea copiilor pentru tratament de reabilitare se face de către medicul de familie, inclusiv în baza recomandărilor specialiștilor de profil, reieșind din indicații și contraindicații.

De asemenea, în cadrul Institutului Mamei și Copilului funcționează o secție de reabilitare și recuperare cu 30 paturi, în care urmează tratament copiii cu diverse afecțiuni ale aparatului neuro-motor, din întreaga țară. Pentru reabilitarea copiilor după tratament specific în caz de tuberculoză, a celor din focare de tuberculoză și a celor din grupul de risc, care nu au posibilități de a fi tratați la domiciliu, în țară funcționează două centre de reabilitare ftizio-pneumologică pentru copii „Tîrnova” și „Cornești”, în care anual sînt tratați cca 300 copii.

Asigurarea cu mijloace ajutătoare tehnice a persoanelor cu diferite forme de afecțiuni, deformării și maladii ale aparatului locomotor, precum și prestarea serviciilor de reabilitare medicală a persoanelor cu dizabilități locomotorii și a veteranilor de război este realizată de către CREPOR. La evidența CREPOR-ului sunt circa 53 000 persoane cu maladii ale aparatului locomotor, dintre care, 3188 persoane cu amputații ale membrilor superioare și inferioare și 10384 veterani.

Asigurarea cu mijloacele ajutătoare tehnice, inclusiv cu cărucioare fotolii, se efectuează la solicitarea/comanda persoanelor cu dizabilități locomotorii și este un proces specific, care depinde de particularitățile fiziologice, individuale ale persoanelor și de indicațiile medicilor ortopezi - proteziști stabilite la momentul întocmirii comenzii. De exemplu, în anii 2019 și 2020, în bugetul de stat au fost planificate și alocate mijloacele financiare, a câte 3,5 mln. lei/anul, pentru procurarea a circa 1000 de cărucioare/anual. În anul 2018, au fost asigurate cu cărucioare fotolii - 1437 de persoane cu dizabilități locomotorii, iar în anul 2019, de către CREPOR, Societatea Invalizilor din Moldova și alte ONG-uri au fost asigurați cu cărucioare circa 2160 persoane.

Asigurarea cu cărucioare fotolii, se realizează și în cadrul proiectului implementat de Societatea Invalizilor din Republica Moldova în parteneriat cu „Biserica lui Isus Hristos al Sfinților din Zilele din Urmă, în care, anual, sunt asamblate și repartizate circa 650 persoane. MSMPS contribuie cu mijloace financiare pentru asamblarea acestora - 250 mii lei/anual.

Anual, de serviciile ANOFM și a STOFM beneficiază circa 600 de persoane cu dizabilități (de exemplu, în anul 2017 – 680 de persoane, în anul 2018 – 650 persoane). Pe parcursul anului 2019, la STOFM au fost înregistrate circa 600 persoane cu dizabilități (1,9% din numărul total de șomeri înregistrați).

Anual, MSMPS, elaborează și implementează un plan de acțiuni dedicat Zilei Internaționale a Persoanelor cu Dizabilități (3 decembrie), cu implicarea autorităților publice locale, agențiilor internaționale și societății civile. Acțiunile din Plan, sunt axate pe promovarea drepturilor, incluziunea socială și abilitățile persoanelor cu dizabilități. În acest sens se organizează expoziții cu vânzare a obiectelor confecționate de persoane cu dizabilități, expoziții fotografice realizate de persoanele cu dizabilități, conferințe de presă, mese rotunde, competiții sportive etc.

În perioada de raportare au fost organizate mai multe evenimente, de comun cu societatea civilă (Keystone Moldova, AOPD ș.a.), campanii de comunicare în vederea promovării incluziunii sociale a persoanelor cu dizabilități, drepturilor acestora, combaterii discriminării persoanelor cu dizabilități, promovării abilităților persoanelor cu dizabilități, inclusiv:

- campania media pentru promovarea traiului în comunitate a persoanelor cu dizabilități dezinstituționalizate, fiind elaborate și distribuite 5 video-uri:
  - a. Eu am o familie (https://www.youtube.com/watch?v=GNO-HZt_Tw4);
  - b. Eu pot munci (<https://www.youtube.com/watch?v=muZlq8cbUg8>);
  - c. Învăț să fiu independent (<http://youtu.be/QqI2zdtW8QI>);
  - d. Vreau ca toți băieții din instituție să trăiască într-o familie (<http://youtu.be/D1YQR2ReySQ>);
  - e. Vreau o viață mai bună pentru Copiii mei (<http://youtu.be/HGZhKkKrKx8>).
- campania media anti-stigmă implementată de comun acord cu organizațiile necomerciale: Voinicel, Somato și Femeia și Copilul Protecție și Sprijin (<http://youtu.be/HttO8t3z1b8>; <http://youtu.be/myh2fN3NDL8>; <http://youtu.be/f6LJEMkhBm0>).
- campanie media organizată de comun acord cu părinții copiilor cu dizabilități „Copilul meu este ca și copilul tău”. Părinții copiilor cu dizabilități, au elaborat 10 istorii personale care elucidează cazuri de discriminare. Istoriile au fost difuzate la Radio Noroc; au fost postate pe cărți poștale și distribuite la nivel național.
- campania media „Arată că îți pasă” implementată în parteneriat cu Radio Noroc și TV Moldova 1 s-a axat pe promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități și pe încurajarea oamenilor să combată cazurile de discriminare a persoanelor cu dizabilități.
- campanie de comunicare axată pe dezinstituționalizarea și promovarea traiului în comunitate. De comun acord cu persoanele cu dizabilități dezinstituționalizate, au fost elaborate 10 spoturi video (http://www.youtube.com/watch?v=q2aTlp8LNR4&index=1&list=PLPQuptrkWEMMzdj5qpTaPwCBBOvGUU_F), care au fost difuzate la TV Moldova 1, Jurnal TV, Publica, YouTube, media socială timp de câteva săptămâni.

Prin HG nr. 198/2019, au fost aprobate **Regulamentul de organizare și funcționare a Serviciului de asistență telefonică gratuită pentru persoanele cu dizabilități și Standardele minime de calitate**, în scopul de a preveni și reduce situațiile de încălcare a drepturilor persoanelor cu dizabilități, fiind oferite următoarele tipuri de servicii: suport informațional la telefon, consiliere la telefon, identificarea cazurilor suspecte de încălcare a drepturilor persoanelor cu dizabilități, colaborarea multidisciplinară pentru soluționarea cazurilor de încălcare a drepturilor, referirea cazurilor către organele competente și organizații partenere, sesizarea cazurilor de risc iminent pentru viața, securitatea și integritatea persoanei cu dizabilități în situații de criză.

Prin HG nr. 569/2019 au fost aprobate **Regulamentul-cadru privind organizarea și funcționarea Serviciului social „Centrul de zi pentru persoane cu dizabilități” și a Standardele minime de calitate**, pentru a asigura o mai bună organizare și funcționare, precum și pentru acreditarea acestora. Conform informațiilor prezentate de către structurile teritoriale de asistență socială, în prezent, în republică, activează **13 centre de zi pentru persoane cu dizabilități** (1 pentru adulți și 12 pentru copii), dintre care, la 6 centre - prestatori sunt autoritățile administrației publice locale, iar la celelalte 7 centre - prestatori sunt asociațiile obștești. Urmare a aprobării acestui Regulament, prestatorii actuali și cei care vor dori să dezvolte acest serviciu, se vor ghida și vor ține cont de aceste norme la elaborarea și aprobarea regulamentelor proprii de activitate a centrelor de zi, iar respectarea și aplicarea acestor norme va îmbunătăți și calitatea serviciilor prestate beneficiarilor în cadrul centrelor.

În vederea sporirii protecției sociale a persoanelor cu dizabilități fost elaborată și adoptată Legea nr. 161/2019 pentru modificarea unor acte legislative (Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii, Legea nr. 499/1999 privind alocațiile sociale de stat pentru unele categorii de cetățeni). Conform noului conținut al art.5 al Legii nr.156/1998 privind sistemul public de pensii de la 1 ianuarie 2020 **în stagiul de cotizare se include ca perioadă necontributivă perioada de îngrijire a unei persoane cu dizabilitate severă de către unul dintre părinți, de tutore sau curator, până la angajarea în funcția de asistent personal**. În contextul aceleiași legi a fost modificat și art.20 din Legea nr.156/1998 și începând cu 1 ianuarie 2020 dreptul la pensie de dizabilitate persoanelor încadrate într-un grad de dizabilitate severă se acordă pentru un stagiul de cotizare de cel puțin 2 ani.

Date statistice din Registrul de stat al populației cu privire la categorii de cetățeni ai Republicii Moldova cu dizabilități care pe perioada anilor 2018-2020 au beneficiat de înlesniri la eliberarea actelor de identitate în condițiile Hotărârii Guvernului nr. 210/2014, prezentate de Agenția Servicii Publice

Categorii de cetățeni ai RM cu dizabilități care au beneficiat de înlesniri la eliberarea actelor

I: La eliberarea buletinului de identitate al cetățeanului Republicii Moldova
Persoanele cu dizabilitate severă, accentuate sau medie, la schimbarea buletinului de identitate, inclusive celui provizoriu: anul 2018- 1093 persoane, anul 2019- 958 persoane, anul 2020-839 persoane,

II. La eliberarea pașaportului cetățeanului Republicii Moldova

- ✓ Persoanele cu dizabilitate severă și persoanele care au atins vârsta de pensionare conform Legii nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii,, care vor pleca la reabilitare/recuperare sau la tratament medical peste hotarele Republicii Moldova, în baza certificatului confirmativ eliberat de către structurile teritoriale de asistență socială cu cel mult 60 de zile înaintea eliberării biletului de reabilitare/recuperare sau a demersului Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale: 2018-537 persoane, 2019- 653 persoane,, 2020- 248 persoane,
- ✓ Copii rămași fără ocrotire părintească, copii cu dizabilități și copiii cu vârsta sub 1 an, care vor pleca la reabilitare/recuperare sau la tratament medical peste hotarele Republicii Moldova, în baza demersului eliberat de Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale. 2018-11 persoane, 2019- 10 persoane, 2020- 3 persoane

- ✓ Persoanele cu dizabilitate accentuată care vor pleca la reabilitare/recuperare sau la tratament medical peste hotarele Republicii Moldova, în baza certificatului confirmativ eliberat de către structurile teritoriale de asistență socială, cu cel mult 60 de zile înaintea eliberării biletului de reabilitare/recuperare sau în baza demersului eliberat de Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, o singură dată. 2018-191 persoane, 2019- 140 persoane,, 2020- 46 persoane

Planul de acțiuni privind implementarea măsurilor de asigurare a accesibilității persoanelor cu dizabilități la infrastructura socială

Prin Hotărârea Guvernului nr.723/2017 a fost aprobat Programul național de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități pentru anii 2017-2022. Potrivit pct.6.3 din Planul de acțiuni pentru implementarea programului menționat, urmau să fie elaborate, aprobate și implementate unele programe naționale și locale în domeniile construcțiilor, transporturilor, informației și comunicațiilor privind asigurarea accesibilității persoanelor cu diferite tipuri de dizabilități. Proiectul HG în acest sens a fost elaborat, dar stopat la etapa de avizare oficială pentru conformare cu prevederile cadrului normativ.

Conform Sistemului calității în construcții, stabilit de Legea nr.721/1996 privind calitatea în construcții, specialiștii din domeniul construcțiilor (proiectanții, verificatori de proiecte, experți tehnici, diriginți de șantier și responsabili tehnici) sunt supuși atestării periodice, care este precedată de perfecționarea cunoștințelor prin cursuri de instruire. Cerințele normative privind accesul persoanelor cu dizabilități la infrastructura socială sunt parte integrantă a cursurilor de instruire.

În scopul asigurării condițiilor de accesibilitate a persoanelor cu diferite dizabilități, în Planul tematic anual privind elaborarea documentelor normative în construcții pentru anul 2021 sunt prevăzute elaborarea și actualizarea următoarelor documente:

- actualizarea NCM C.01.06 Cerințe generale de securitate pentru obiectele de construcție la folosirea și accesibilitatea lor pentru persoanele cu dizabilități;
- elaborarea Codului practic (CP) Încăperi pentru petrecerea timpului liber și activitatea de cultură fizică și însănătoșire pentru persoane cu dizabilități;
- elaborarea Codului practic (CP) Centrele de reabilitare pentru copii și adolescenți cu dizabilități. Reguli de proiectare;
- elaborarea Codului practic (CP) Mijloace tehnice de comunicare și informare de folosire socială (comună). Clasificare. Cerințe de accesibilitate și siguranță pentru persoane cu dizabilități.

În 2019 de către Agenția pentru Supraveghere Tehnică au fost efectuate 105 controale în scop de verificare a respectării normativelor și standardelor tehnice de accesibilitate pentru persoanele cu dizabilități la obiective de infrastructură socială,- 26 controale la obiectivele în fază de execuție; - 61 controale la etapa de recepție; - 18 controale la etapa de exploatare; - 20 obiective au fost constatate încălcări privind asigurarea accesului persoanelor cu dizabilități; - 20 prescripții de înlăturare a neconformităților înmânate; - 2 procese verbale de constatare a contravențiilor.

În 2020 conform Plan de activitate AST 2020, aprobat prin Ordinul nr. 53-A din 30.12.2019 au fost verificate 161 obiective, dintre care: la recepție - 65; în faza de exploatare - 34; în faza de execuție - 62.

15. DOMENIUL DE INTERVENȚIE: DREPTURILE PERSOANELOR APARTINÂND MINORITĂȚILOR NAȚIONALE

Obiectivul I: Asigurarea integrării persoanelor aparținând minorităților naționale în toate domeniile de activitate ale statului prin consolidarea cadrului de politici și a celui legal

Tinta strategică A: Relațiile interetnice consolidate pe întreg teritoriul Republicii Moldova

1. Realizarea politicii de stat privind consolidarea relațiilor interetnice

Se asigură monitorizarea implementării **Strategiei de consolidare a relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru anii 2017-2027 și a Planului de acțiuni pentru anii 2017-2020** privind implementarea acestora se realizează anual, raportul fiind prezentat la Guvern până la 1 martie.

În scopul determinării numărului de reprezentanți ai minorităților naționale angajați în administrația publică în perioada aprilie-mai 2019 cu suportul Înaltului Comisar OSCE pe minoritățile naționale, în colaborare cu Institutul de Politici și Reforme Europene (IPRE) și Institutul pentru Inițiative Strategice (IPIS) a fost realizat studiul referitor la situația curentă a reprezentativității și participării diferitor grupuri etnice în serviciul public, cu date dezagregate pe niveluri ale administrației publice și pe sexe și vârste.

În 2018 a fost elaborat Ghidul și Curriculumul Național la Limba română pentru instituțiile de educație timpurie cu program în limbile minorităților naționale, aprobat la Consiliul Național pentru Curriculum (Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 1592 din 25.10.2018). Curriculumul este proiectat pentru învățarea limbii române ca limbă nematernă în instituțiile de educație timpurie în grupele: mijlocie (4-5 ani), mare (5-6 ani) și

Din 5 acțiuni planificate pentru realizate în perioada 2018-2020:

- 1 acțiune realizată
- 2 acțiuni parțial realizate
- 2 acțiuni nerealizate

2 acțiuni preconizate cu începere din 2018-2020, toate sunt în curs de realizare.

pregătitoare (6-7 ani) și este împărțit pe nivele, racordându-se Cadrului european comun de referințe pentru limbi.

În vederea implementării Hotărârii de Guvern nr. 904/2015 cu privire la aprobarea Programului național pentru îmbunătățirea calității învățării limbii române în instituțiile de învățământ general cu instruire în limbile minorităților naționale pentru anii 2016-2020, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării în parteneriat cu Asociația Națională a Trainerilor Europeni din Moldova anual desfășoară formări regionale privind implementarea modelelor de predare a limbii române în instituțiile de educație timpurie cu program în limbile minorităților naționale. Astfel, pe parcursul perioadei 2018 - 2020 au fost instruite peste 245 de cadre didactice, specialiști din direcțiile de învățământ, manageri de grădinițe și metodiști din cadrul instituțiilor cu predare în limbile minorităților naționale.

În vederea aplicării articolelor din Codul educației ce se referă la **studiul și predarea în limbile minorităților naționale**, în cadrul procesului de dezvoltare curriculară, în anul 2018, au fost reeditate curricula pentru clasele primare la disciplinele: Limba și literatura rusă; Limba și literatura ucraineană; Limba și literatura găgăuză; Limba și literatura bulgară; Istoria, cultura și tradițiile poporului rus; Istoria, cultura și tradițiile poporului ucrainean; Istoria, cultura și tradițiile poporului găgăuz; Istoria, cultura și tradițiile poporului bulgari; Istoria, cultura și tradițiile romilor din Republica Moldova. Toate aceste discipline sunt obligatorii și se predau în limba minorităților naționale. În baza curriculumului bazat pe competențe în anul 2019 au fost elaborate manuale la Limba și Literatura ucraineană, găgăuză și bulgară pentru cl. I-II.

Pentru a asigura drepturile minorităților naționale la educație în limba lor maternă, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării elaborează variate modele de programe de învățământ. Unele dintre aceste opțiuni propuse sunt: *Planul-cadru pentru învățământ primar și gimnazial cu limbă maternă de instruire pentru elevii de naționalitate ucraineană, găgăuză, bulgară*; *Planul-cadru pentru învățământ primar și gimnazial cu limbă română de instruire pentru elevii de naționalitate ucraineană, găgăuză, bulgară*; *Planul-cadru pentru învățământ liceal cu limba română de instruire pentru elevii de naționalitate ucraineană, găgăuză, bulgară*.

În prezent, minoritățile naționale din Republica Moldova învață conform Planului-cadru cu o componentă etnoculturală. Limba maternă și literatura, Istoria, cultura și tradițiile ucrainenilor/ rușilor/ găgăuzilor/ bulgarilor/ romilor sunt disciplinele școlare cu statut obligatoriu în treapta primară și gimnazială (4 ore pe săptămână).

În vederea sporirii nivelului de integrare lingvistică, socială și profesională a tinerilor, reprezentanți ai minorităților etnice din Republica Moldova, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, în cadrul Programului anual de granturi pentru organizațiile de tineret, în anul 2018 și 2019 a alocat resurse financiare pentru implementarea proiectului *Învățăm Româna la distanță*. În cadrul acestui proiect implementat de către A.O. Asociația Națională a Trainerilor Europeni din Moldova (ANTEM) peste **700 de tineri**, reprezentanți ai minorităților etnice din regiunile **UTAG, Transnistria, Nord, Sud și Centru** ale Moldovei, au avut posibilitatea să învețe limba română și să-și testeze cunoștințele determinând nivelul de cunoaștere a limbii române prin intermediul platformei invat.antem.org.

În vederea asigurării condițiilor necesare pentru îmbunătățirea competenței lingvistice a cadrelor didactice și de conducere din instituțiile cu instruire în limbile minorităților naționale, în anul 2020, în parteneriat cu Asociația Națională a Trainerilor Europeni din Moldova (ANTEM), au fost organizate *cursuri online de studiere a limbii române la nivelul A1-A2 și B1 pentru 125 de cadre didactice și de conducere din instituțiile de învățământ cu instruire în limbile minorităților naționale din Republica Moldova*

Cu finanțarea Înaltului Comisar pentru Minorități Naționale al OSCE și în colaborare cu Agenția Relații Interetnice, ANTEM (Asociația Națională a Trainerilor Europeni din Moldova) a demarat Programul de studiere a limbii de stat prin intermediul a mai multor proiecte destinate cetățenilor alolingvi, în special funcționarilor publici, prioritar tinerilor și copiilor care doresc să studieze limba română:

- „Învățăm Româna la Distanță” - beneficiari -1800 tineri;
- „Integrare cu respect pentru diversitate. Învățarea simultană a limbilor română și găgăuză - beneficiari - 868 de copii de 5-6 ani și părinții lor. Acest program este implementat în toate instituțiile de educație timpurie din regiunea UTAG.

- Asociația Națională a Trainerilor Europeni din Moldova cu susținerea financiară a Guvernului Republicii Turcia, Biroul Turcii de pretutideni a organizat sesiuni de formare continuă pentru 30 de manageri și 80 de cadre didactice care predau limba română și limba găgăuză în instituțiile de educație timpurie cu privire la managementul Programului de învățare simultană a limbilor română și găgăuză în IET și metodica predării limbilor română și găgăuză în grădinițele din UTAG.
- „Integrarea sociolingvistică a elevilor alolingvi prin studierea unor discipline predate în limba română” implementat în 6 instituții de învățământ din rl. Edineț;

Pentru sporirea diversității lingvistice, **Agencia Relații Interetnice a organizat circa 100 evenimente multilingve, inclusiv online, cu participarea activă a minorităților naționale**. Totodată, Agenția a susținut asociațiile obștești ale minorităților naționale în organizarea evenimentelor care contribuie la sporirea diversității lingvistice.

Agencia Relații Interetnice a organizat instruirii în parteneriat cu Consiliului Coordonator al Audiovizualului în vederea reflectării diversității în societate și a dialogului intercultural, îmbunătățirii practicii de monitorizare a cazurilor de discriminare și instigare la ură interetnică.

Prin Ordinul MECC din 11.12.20 a fost constituit grupul de lucru responsabil de elaborarea Planului de acțiuni pentru anii 2021-2024 privind implementarea Strategiei de consolidare a relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru anii 2017-2027. La moment se elaborează Planul de Acțiuni pentru anii 2021 - 2024, ținând cont de recomandările incluse în raportul de evaluare a planului precedent.

2. Sporirea capacităților de promovare a drepturilor omului și de prevenire a tensiunilor interetnice

A fost organizată ședința Colegiului ARI (23 decembrie 2019) și ședința Consiliului Coordonator al organizațiilor etnoculturale acreditate pe lângă ARI (27 decembrie 2019) în cadrul ședințelor a fost prezentată informația cu privire la realizarea recomandărilor internaționale monitorizate de către Mecanismul Național de Monitorizare a Recomandărilor Internaționale în domeniul Drepturilor Omului în anul 2019.

Au fost organizate **15 campanii/evenimente de informare** privind Observațiile finale adoptate de către Comitetul ONU pentru eliminarea discriminării rasiale.

Agencia Relații Interetnice organizează anual **circa 100 de evenimente** destinate inclusiv persoanelor de descendență africană, străinilor cu ședere legală pe teritoriul Republicii Moldova, în cadrul cărora au posibilitatea de ași promova cultura, tradițiile, portul național, bucătăria etc.

În cadrul cursurilor de perfecționare /specializare în cadrul Academiei „Ștefan cel Mare”, în comun cu CIPAL, a fost organizat 1 curs de instruire cu tema: „Protecția drepturilor minorităților naționale” în perioada de 20.05.2019 - 21.05.2019, pentru 83 angajați.

În perioada de referință au fost organizate 13 diverse cursuri/instruirii, unde au fost instruiți 484 de angajați ai MAI (ofițeri de urmărire penală, investigații infracțiuni, ofițeri de sector, angajați ai serviciilor detenție și escortă).

În cadrul proiectului regional „Consolidarea accesului la justiție prin mecanisme non-judiciare de compensare pentru victimele discriminării, ale infracțiunilor motivate de ură și

ale discursurilor de incitare la ură în țările Parteneriatului Estic, finanțat de UE și implementat de CoE, care se desfășoară în perioada 2019-2021, sunt programate 2 cicluri de formare de formatori pe segmentul de discriminare și egalitate, și pe dimensiunea de urmărire penală, în cadrul cărora vor fi instruiți în total 21 formatori, care ulterior vor susține instruirii în cascadă, în cadrul cărora urmează să fie instruiți aproximativ 1900 polițiști de sector și 625 ofițeri de urmărire penală.

ARI În scopul promovării toleranței și a respectului pentru diversitate, Agenția Relații Interetnice a organizat circa 30 de instruirii pentru reprezentanții mass-media, 4 instruirii specializate privind rolul și responsabilitățile jurnaliștilor și ale funcționarilor publici în prevenirea discriminării rasiale, cu 50 de participanți.

Pe parcursul 2018 de către ARI au fost susținute financiar circa **380 de activități**, inclusiv cu sprijinul organizațiilor internaționale: mese rotunde în cadrul proiectului național „Programul de instruire Lingvistică a Minorităților Naționale din Republica Moldova”, precum și a Programului Învățăm Româna la distanță, care au scopul de integrare lingvistică, socială, culturală, precum și profesională a vorbitorilor de alte limbi, susținut financiar de Înaltul Comisar pentru Minoritățile Naționale OSCE de la Haga; - săptămâna comemorării victimelor Holocaustului;- festivități dedicate Zilei Internaționale a Limbii Materne: mese rotunde, expoziții; -Ziua Internațională a Romilor, - Zilele Scrisului și Culturii Slave în Republica Moldova, cu participarea ambasadelor Ucrainei, Rusiei, Beloruse, Bulgare;- Festivalul Etniilor cu genericul „Unitate prin diversitate” la care participă reprezentați ai organizațiilor etnoculturale din Republica Moldova;- acțiuni culturale consacrate sărbătorilor de iarnă „Crăciunul și Anul Nou -tradiții, colinzi în limbile etniilor”, etc.

Pe parcursul anului 2020, INJ a realizat 5 seminare „Nediscriminare și egalitate” fiind instruiți un număr total de 105 beneficiari.

Obiectivul II: Persoanele de etnie romă beneficiază pe deplin și fără discriminare de drepturile lor

Ținta strategică A: Susținerea populației de etnie romă realizată pe întreg teritoriul Republicii Moldova

Acțiunile stabilite pentru această țintă sunt focusate pe realizarea politicii de stat privind susținerea populației de etnie romă.

Agentia Relații Interetnice anual elaborează și prezintă Guvernului Republicii Moldova raptul cu privire la implementarea Planului de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pe anii 2016–2020. Rapoartele anuale sunt plasate pe site-ul instituției.

Pentru elaborarea și implementarea **noului Program pentru susținerea populației de etnie romă pentru anii 2021-2025**, prin Ordinul MECC nr. 907 din 01.09.2020 a fost instituit grupul de lucru interinstituțional. A fost elaborat conceptul noului Program și plasat pentru consultări publice. La moment proiectul Planului de Acțiuni pentru implementarea Programului este transmis către grupul de lucru pentru examinare și consultare.

Educație timpurie:

Conform datelor prezentate de organele locale de specialitate în domeniul învățământului în anul 2019 în instituțiile de educație timpurie au fost înrolați **372 de copii** de etnie romă, menționând că nu toți copiii de vârstă preșcolară frecventează grădinița din diferite motive:

refuzul părinților, neconformitatea actelor necesare pentru înscriere, situația financiară precară. În anul de studii 2020-2021 **325 de copii romi sunt instituționalizați** în grădinițe și creșe-grădinițe. Totodată conform, datelor prezentate, nu toți copii de vârstă preșcolară sunt instituționalizați din diverse motive: pandemia cauzată de COVID-19, lipsa instituției de educație timpurie în localitate, refuzul părinților de a transporta copii în altă instituție de învățământ din cea mai apropiată localitate.

Învățământ general

La începutul anului de studii 2019 - 2020 au fost desfășurate peste 450 de campanii de informare și conștientizare inclusiv pentru părinții romi în vederea înregistrării și înrolării copiilor în programul de învățământ obligatoriu, astfel peste 1 900 de părinți au fost informați.

Astfel, conform datelor prezentate de organele locale în domeniul învățământului **1 778 copii de etnie romă** sunt **școlarizați** în sistemul de învățământ obligatoriu.

Școlarizarea elevilor între 7-16 ani, în plan comparativ cu anii precedenți: anul de studii 2017 - 2018 - 69 de copii de etnie romă au abandonat școala; 2018 - 2019 - 71 de copii de etnie romă **au fost în abandon școlar** 2019 - 2020 - 52 de copii de etnie romă (0,045% din numărul total de elevi care au abandonat școala) Printre cauzele abandonului școlar și a neșcolarizării a copiilor de etnie roma pot fi menționate următoarele: plecați cu părinții la muncă, refuzul părinților și munca cu părinții, lipsa locului permanent de trai, fugari, vagabondaj, starea materială precară, căsătorie precoce, concediu de îngrijire a copilului.

Măsurile întreprinse: vizite la domiciliu; consiliere părinților pe teme ce țin de motivarea studiilor, importanța absolvirii învățământului general obligatoriu și frecventarea zilnică a școlii; ajutoare materiale (îmbrăcăminte, încălțăminte, ghiozdane cu rechizite), demers de informare către echipa multidisciplinară a APL; elaborarea programelor de lucru conform Regulamentului de prevenire a absenteismului și abandonului școlar; implicarea copiilor în activități extrașcolare și extracurriculare, secții sportive, colaborare cu mediatorul comunitar, specialistul pentru protecția drepturilor copilului și asistență socială și protecția familiei.

Guvernul oferă 15% din locurile bugetare din comanda de stat anumitor categorii de persoane, în cadrul cărora cetățenii de etnie romă pot aplica la cele peste 170 de specialități. Anual, la admiterea din învățământul superior la licență, ciclul I, obțin locuri bugetare și își fac studiile 2-3 romi.

Astfel, **în sesiunea 2019**, la studii superioare au fost înmatriculați **18 tineri romi. 29 elevi romi** sunt admiși în instituțiile de învățământ profesional tehnic. În anul de studii 2019-2020 în instituțiile de învățământ profesional tehnic și-au făcut studiile **66 de elevi de etnie romă**. În anul 2020 - 2021 de studii în instituțiile de învățământ profesional tehnic sunt admiși **15 elevi de etnie romă**, iar în instituțiile de învățământ superior au fost înmatriculați doar **2 elevi de etnie romă**.

Obiectivul III: Persoanele aparținând comunităților religioase minoritare beneficiază pe deplin de realizarea drepturilor lor

Ținta strategică A: Diversitatea religioasă susținută prin respectarea convingerilor religioase ale comunităților religioase minoritare

Din 10 acțiuni planificate pentru realizate în perioada 2018-2020:

6 acțiuni realizate

2 acțiuni parțial realizate

2 acțiuni nerealizate

1 acțiune planificată cu începere din perioada 2018-2020 este *sunt în curs de realizare*

În vederea asigurării diversității culturale și facilitării dialogului intercultural în instituțiile de învățământ, ca urmare a procesului de dezvoltare curriculară, au fost reeditate, în română și rusă, curriculumul și suportul didactic pentru cursul opțional „Cultura bunei vecinătăți”, care include: - curriculum pentru educația preșcolară; - curriculum pentru cl. a I-IV- a; - manuale pentru cl. a I- IV-a.

A fost elaborat Curriculumul la disciplina opțională Religie. Cultul orthodox, clasele X-XII aprobat de către CNC.

În vederea desfășurării activităților de instruire a reprezentanților comunităților religioase minoritare în domeniul exercitării dreptului la libertatea de conștiință, gândire și religie și al mecanismelor de protecție împotriva discriminării, Consiliul pentru Egalitate a elaborat lista organizațiilor religioase din Republica Moldova. Activitățile de instruire a acestora în domeniul exercitării dreptului la libertatea de conștiință, gândire și religie și al mecanismelor de protecție împotriva discriminării nu s-au putut desfășura în anul 2020 din cauza situației pandemice.

16. DOMENIUL DE INTERVENȚIE: RESPECTAREA DREPTURILOR OMULUI ÎN LOCALITĂȚILE DIN STÂNGA NISTRULUI ALE REPUBLICII MOLDOVA

Obiectivul I: Asigurarea respectării drepturilor omului în localitățile din stânga Nistrului ale Republicii Moldova

Ținta strategică A: Retragera rezervelor și declarațiilor privind limitarea teritorială a aplicării tratatelor internaționale în domeniul drepturilor omului pentru localitățile din stânga Nistrului

Ținta strategică B: Intensificarea dialogului în domeniul drepturilor omului la nivel de experți pentru problemele drepturilor omului din localitățile din stânga Nistrului

Retragerea rezervelor și declarațiilor privind limitarea teritorială a aplicării tratatelor internaționale în domeniul drepturilor omului

Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene a identificat **18 tratate multilaterale**, în domeniul drepturilor omului, la care Republica Moldova este parte, care au fost semnate/aprobate/ratificate cu declarații sau rezerve și a înaintat demersurile respective în adresa Ministerului Justiției în vederea demarării procedurilor legale de retragere a rezervelor sau declarațiilor în cauză.

Abordarea sistematică în procesul de negocieri a problematicii drepturilor omului în localitățile din stînga Nistrului

În 2018, **eforturile pentru includerea în agenda procesului de negocieri a problematicii din domeniul drepturilor omului**, promovate de Biroul politici de reintegrare în comun cu alte instituții de resort din Republica Moldova, s-au soldat cu înțelegerea convenită în cadrul întrevederii din 15 februarie 2018 în formatul de negocieri 1+1 a reprezentanților politici pentru reglementarea transnistreană privind **relansarea activității grupurilor de lucru pentru drepturile omului**.

Astfel, prin Ordinul ministrului justiției nr. 321 din 11 mai 2018 a fost instituit Grupul de lucru sectorial pentru drepturile omului (GLDO) cu reprezentanți ai MJ, MMSPS, MAI, Oficiului Avocatului Poporului, Procuraturii Generale și BPR.

În iunie 2018 a fost agreată cu partea transnistreană o agendă pentru discuție cuprinzând subiecte ce țin de prevenirea și combaterea violenței domestice, siguranța minorilor în spațiul online, protecția persoanelor cu nevoi speciale, prevenirea discriminării persoanelor cu HIV/SIDA etc. Examinarea acestor subiecte a durat pe parcursul a 6 ședințe a grupurilor de lucru și a fost încheiată la ședința din 22 mai 2020.

Provocarea este de a promova o nouă agendă care să ofere posibilitatea discutării și soluționării problemelor prioritare din domeniul drepturilor omului, inclusiv a celor create artificial în perioada pandemiei (dreptul la libera circulație, dreptul la sănătate, dreptul la muncă, dreptul la proprietate etc., dar și cazuri individuale privind răpirea sau deținerea ilegală a unor cetățeni). În special, BPR a inițiat promovarea pe agendă a subiectului privind încălcarea dreptului la libera circulație de către structurile transnistrene prin instalarea ilegală a posturilor în Zona de Securitate; argumentând că prin blocarea liberei circulații au fost afectate mai multe drepturi fundamentale ale omului, precum dreptul la sănătate, dreptul la muncă, dreptul la proprietate etc.

La ședința din 22 mai 2020 a fost lansată și pe platforma GLDO cererea privind eliminarea posturilor ilegale și asigurarea liberei circulații; combaterea „tezei” invocate de Tiraspol că posturile ar fi justificate din punct de vedere sanitar și antiepidemiologic.

La ședințele 1+1 din 15 ianuarie, 04 martie și din 30 iulie 2020, dar și la ședința GLDO din 22 mai 2020 și în continuare în corespondența purtată Chișinăul a insistat și pe examinarea la GLDO a cazurilor individuale de rezonanță (Horjan, Kuzmiciov, Glijin etc.). Poziția distructivă a părții transnistrene în procesul de negocieri nu a permis nici includerea problemei privind respectarea drepturilor civile și politice pe agenda de negocieri. În situația în care Tiraspolul refuză vehement abordarea și soluționarea problemelor prioritare, s-a solicitat includerea acestora la un alt nivel (în formatul de negocieri 5+2), pentru a putea fi deblocate și soluționate.

Problematika drepturilor omului în regiunea transnistreană a fost abordată în declarația națională, prezentată în cadrul mai multor ședințe ale Consiliului Permanent al OSCE din anul 2020 și a fost reflectată în Declarația din 04 decembrie 2020 a Consiliului Ministerial al OSCE cu privire la negocierile în procesul de reglementare transnistreană în formatul „5+2”.

Întru implementarea acțiunilor orientate spre implementarea Deciziei protocolare semnate la 25 noiembrie 2017 cu privire la realizarea mecanismului din anul 2006 referitor la prelucrarea terenurilor agricole, la 1 august 2018 a fost deblocat accesul fermierilor din raionul Dubăsari (satele Doroțcaia, Molovata Nouă, Pârâta, Cocieri, Coșnița) la terenurile agricole amplasate după traseul Camenca-Tiraspol, conform procedurilor stabilite în

Mecanismul din anul 2006. Accesul la terenuri urmează a fi asigurat în baza certificatelor de prelucrare eliberate pe un termen de 20 ani. Spre sfârșitul anului 2018, peste 90% de terenuri au fost documentate, cu desfășurarea primelor lucrări de prelucrare, însămânțare și recoltare.

S-au întreprins 58 vizite în raionul Dubăsari, întreveneri cu proprietarii și arendașii terenurilor agricole amplasate după traseul Râbnița-Tiraspol, ședințe de lucru cu reprezentanții administrației publice locale din raionul Dubăsari pentru a contribui la organizarea aspectelor tehnice legate de implementarea mecanismului ce oferă accesul fermierilor la terenurile agricole vizate. Astfel, în 2019 s-a reușit efectuarea procedurilor în privința terenurilor deținute de primăriile Molovata Nouă, Cocieri, Coșnița, Pârâta. În 2020 au fost finalizate procedurile în privința terenurilor agricole ale primăriei Doroțcaia.

În 2020 - 97,58% din suprafața totală a terenurilor au fost prelucrate, însămânțate și recoltată roada (floarea soarelui - 36,97%, grâu - 33,61%, porumb - 18,96% ș.a.), însă cantitatea culturilor recoltate a fost de 2-3 ori mai mică comparativ cu anul precedent. Mecanismul mai prevede că transportarea produselor agricole va fi asigurată fără impedimente/restricționări din partea reprezentanților Tiraspolului. Urmare a restricțiilor impuse de către Tiraspol pe perioada pandemică accesul proprietarilor și a deținătorilor de terenuri arabile de după traseul Râbnița-Tiraspol a fost asigurat doar cu aplicarea procedurilor de notificări scrise prealabile și de liste coordonate, inclusiv în cazul proprietarilor de animale care se deplasau spre terenurile de pășunat.

O problemă notificată constant este și cea referitoare la controalele efectuate și taxele de trecere aplicate la punctele de control transnistrene în cazul trecerilor multiple și în cantități mai mari a fructelor, legumelor și a culturilor transportate pe malul drept al Nistrului pentru scopuri comerciale. Aceste aspecte vor rămâne în continuare în atenția BPR.

Respectarea standardelor internaționale la prelucrarea datelor cu caracter personal în cadrul schimbului informațional dintre Chișinău și Tiraspol

În perioada anilor 2018-2020, la toate ședințele de lucru interinstituționale organizate sub egida viceprim-ministrului pentru reintegrare și a BPR, printre alte probleme, au fost evidențiate principiile de activitate care să asigure respectarea standardelor internaționale la prelucrarea datelor cu caracter personal. A fost transmis mesajul BPR (inclusiv în 15 adresări scrise) în ceea ce privește inadmisibilitatea dezvăluirii către pretinsele structuri din stânga Nistrului a datelor care pot contribui la identificarea unei persoane fizice. S-a atenționat că dezvăluirea datelor cu caracter personal către Tiraspol în lipsa unui mecanism de control privind conformitatea prelucrării în regiunea transnistreană a informațiilor de acest gen în corespundere cu legislația Republicii Moldova, generează încălcarea gravă a drepturilor omului.

Prin urmare, BPR a recomandat de a evita transmiterea, sub orice formă, a datelor cu caracter personal în regiunea transnistreană, inclusiv în situația recentă privind îmbolnăvirile cu Covid-19 și de a asigura pe toate căile protecția drepturilor omului împotriva potențialelor abuzuri asupra cetățenilor din partea exponenților de la Tiraspol.

Și în dialogul cu Tiraspolul, BPR, cu suportul de specialitate al CNPDCP, menține poziția care exclude orice schimb de informații în afara câmpului legal național.

În 2018-2019 Chișinăul a respins propunerea Tiraspolului de a-i prezenta listele tuturor elevilor și profesorilor din aceste școli, pentru a evita expunerea acestor cetățeni unor eventuale abuzuri, dar și transmiterea neautorizată a datelor cu caracter personal.

Pe platforma grupurilor de lucru acte de stare civilă și documentare a populației (3 ședințe în perioada de referință), Partea moldovenească promovează identificarea unui mecanism de lucru între structurile specializate de stare civilă de pe ambele maluri ale Nistrului necesare prestării serviciilor de stare civilă și documentării populației pe baza modelului unic de consimțământ de prelucrare a datelor cu caracter personal, care să permită, în special, actualizarea actelor de naștere ale persoanelor, născute în localitățile din Republica Moldova, cu date referitoare la decesul acestora.

La masa de negocieri, reprezentanții Tiraspolului au declarat că un astfel de mecanism nu favorizează partea transnistreană și au blocat luarea deciziei. La acest capitol Chișinăul a subliniat că unicul temei legal de a dezvălui datele cu caracter personal în adresa Tiraspolului este consimțământul persoanei fizice exprimat în formă scrisă, liber, expres și necondiționat, prin care subiectul datelor cu caracter personal acceptă să fie transmise datele sale cu caracter personal către structuri care funcționează în afara câmpului constituțional. Același principiu de protecție a datelor cu caracter personal a fost consacrat și în Instrucțiunile cu privire la certificarea faptelor de stare civilă produse și consemnate în localitățile din stânga Nistrului și municipiul Bender, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr.286/2019.

Sensibilizarea participanților la negocierile în format de „5+2”, a organizațiilor internaționale relevante și a misiunilor diplomatice acreditate în Republica Moldova cu privire la cazurile de încălcare a drepturilor omului în localitățile din stânga Nistrului

În vederea încetării abuzurilor și restabilirii drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, Biroul politici de reintegrare utilizează în permanență instrumentul prin care sensibilizează mediatorii și observatorii în formatul 5+2, organizațiile internaționale relevante și misiunile diplomatice acreditate în Republica Moldova cu privire la cazurile de încălcare a drepturilor omului în localitățile din stânga Nistrului și mun.Bender. BPR a abordat în această perioadă cazurile individuale, asupra cărora a fost sesizat sau care au fost făcute publice pe alte căi: Horjan, Lipovcenco, Belova, Rjavitin (sfârșitul a.2019) etc., acestea fiind aduse la cunoștința reprezentanților mediatorilor și observatorilor în procesul de negocieri în formatul 5+2 (Rusia, Ucraina), ambasadelor statelor străine în RM (SUA, Germania, Suedia, Franța), Delegației Uniunii Europene în RM, Oficiului Consiliului Europei în RM, Misiunii OSCE în Moldova, fiindu-le solicitată asistența în eliberarea și repunerea în drepturi a cetățenilor deținuți. În mod special a fost solicitată asistența Misiunii OSCE în Moldova pentru efectuarea vizitelor de documentare în locurile de detenție și contribuirea prin mijloace disponibile la restabilirea drepturilor acestor cetățeni.

În perioada a.2020 toate discuțiile viceprim-ministrului pentru reintegrare cu partenerii externi au avut pe agendă degradarea situației drepturilor omului în regiunea transnistreană. La 19 mai 2020 viceprim-ministrul pentru reintegrare a solicitat Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene să fie informată misiunea diplomatică a Federației Ruse (având în vedere angajamentele asumate de FR în calitate de mediator imparțial în procesul de reglementare a conflictului transnistrean, dar și rolul politic, financiar și economic al FR față de conducerea de la Tiraspol) despre situația privind încălcarea dreptului la libera circulație prin instalarea de către Tiraspol a posturilor ilegale în Zona de Securitate cu solicitarea concursului în eliminarea posturilor ilegale. La fel, s-a solicitat de a

transmite situația curentă pentru informare și solicitare a sprijinului misiunilor diplomatice/reprezentanțelor Republicii Moldova la Consiliul Europei, Uniunea Europeană, OSCE și ONU în vederea restabilirii drepturilor încălcate.

La 12 octombrie 2020 actorilor formatului de negocieri „5+2”, misiunilor diplomatice și organizațiilor internaționale relevante le-a fost transmis un Non-paper privind violarea sistematică și gravă a drepturilor omului în regiunea transnistreană pe durata Covid-19, inclusiv cazurile individuale. Documentul constată deteriorarea gravă a situației drepturilor omului în regiunea transnistreană și în Zona de Securitate, în particular pe durata pandemiei Covid-19 prin: 1. instalarea și consolidarea ulterioară a infrastructurii posturilor ilegale din Zona de Securitate; 2. creșterea sistematică a cazurilor de rezonanță de violare a drepturilor omului și a gravității acestora; 3. utilizarea abuzivă a metodelor de intimidare, persecutare, tratamente rele și inumane, propagandă mediatică și îndemn la ură; 4. implicarea structurilor de forță neconstituționale în destabilizarea situației; 5. îngrădirea liberei circulații pentru cetățeni și oficiali, prin renunțarea la angajamentele asumate de Tiraspol anterior; 6. refuzul de dialog în domeniul drepturilor omului cu Chișinăul și politizarea acestor subiecte.

MAEIE a contribuit la promovarea drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova prin includerea subiectului în toate discuțiile cu partenerii străini în vederea sensibilizării acestora cu privire la încălcările constante săvârșite de reprezentanții structurilor transnistrene. Mai exact, protecția drepturilor omului și abuzurile structurilor de la Tiraspol, în special în contextul pandemiei, au fost opuse în discuție în mod constant în cadrul platformelor de comunicare cu Avocatul Poporului, Misiunea OSCE în Moldova, instituțiile naționale și internaționale relevante, societatea civilă, grupurile de lucru privind drepturile omului și participanții la formatul de negocieri „5+2”, cu solicitarea de a contribui la restabilirea drepturilor omului și protecția acestora, de a convinge structurile transnistrene să înceteze abuzurile, să renunțe la provocări și să respecte standardele internaționale de protecție a drepturilor omului la care Republica Moldova a aderat.

Totodată, necesitatea acordării unei atenții sporite din partea comunității internaționale a fost vociferată în repetate rânduri la CDO, precum și în cadrul discuțiilor cu OÎCDO și procedurile speciale. Vizitele în RM ale Raportorilor Speciali privind minoritățile și cel privind apărării drepturilor omului au inclus deplasări în regiunea transnistreană.

În 2020, subiectul a fost abordat în mod prioritar în cadrul participării Ministrul Aureliu Ciocoi, la Segmentul de nivel înalt al celei de-a 43-a sesiuni a Consiliului ONU pentru Drepturile Omului (25- 26 februarie 2020), fiind scoase în evidență cazurile grave (Rjavitin, Horjan, etc.). MAEIE a insistat asupra implicării instituțiilor și mecanismelor de monitorizare internaționale în vederea evaluării situației drepturilor omului din regiune. De asemenea, în marja vizitei la Geneva, subiectul a fost discutat în cadrul întrevederilor bilaterale ale Ministrului afacerilor externe cu oficiali ONU – Secretar General António Guterres și Ilze Brands Kehris, Asistentul Secretarului General pentru Drepturile Omului.

De asemenea, situația drepturilor omului în regiunea transnistreană a fost prioritară pentru autorități în contextul vizitelor în RM ale Comisarilor pentru Drepturile Omului ai Consiliului Europei, Nils Muižnieks (octombrie 2017) și Dunja Mijatović (martie 2020) care au inclus în programul lor și deplasări la Tiraspol.

Totodată, menționăm în particular, că în contextul vizitei în RM a Comisarului Dunja, în cooperare cu instituțiile naționale relevante și apărării drepturilor omului (Asociația „Promo-Lex”) a fost elaborat un non-paper cu privire la situația din regiune cu accent deosebit pe cazurile individuale. Documentul a fost transmis Comisarului în vederea

pregătirii vizitei. Ca urmare a prezentării Raportului vizitei Comisarului în țara noastră, autoritățile au prezentat comentarii pe marginea Raportului, în care au reiterat necesitatea abordării de către mecanismele de monitorizare internaționale a încălcărilor grave, inclusiv a cazurilor individuale și de a insista pe lângă structurile de la Tiraspol să înceteze abuzurile față de drepturile fundamentale.

Obiectivul II: Reducerea numărului de încălcări ale drepturilor omului în localitățile din stânga Nistrului și în zonele limitrofe

Ținta strategică A: Sprijin și asistență oferite în mod sistematic persoanelor ale căror drepturi au fost încălcate în localitățile din stânga Nistrului și în zonele limitrofe

Oferirea sistematică a sprijinului și asistenței persoanelor ale căror drepturi au fost încălcate în localitățile din stânga Nistrului și în zonele limitrofe

Oficiul Avocatului Poporului a elaborat Studiul privind evaluarea necesităților instituționale și operaționale în vederea eficientizării activității de monitorizare a drepturilor omului în regiunea transnistreană. Studiul conține concluzii și recomandări cu privire la organizarea activității instituției în procesul de monitorizare a respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană.

Reprezentanța OAP din Varnița asigură audiența persoanelor din stânga Nistrului. În cadrul audienței zilnice persoanelor li se oferă și asistență informațională cu privire la drepturile omului și mecanismele de protecție a drepturilor omului. În anul 2019 au beneficiat de asistență informațională circa 195 persoane care domiciliază în localitățile din stânga Nistrului și localitățile limitrofe. În anul 2020 - 121 persoane au beneficiat de asistența OAP, în condițiile în care cetățenilor din stânga Nistrului le-a fost restricționat accesul la instituțiile publice, inclusiv Reprezentanța OAP din Varnița și nu există legătura telefonică directă între operatorii telefoniei din partea stângă și dreaptă a Nistrului.

Autoritățile constituționale, deși nu dețin un control efectiv al situației din regiune și nu au acces în localitățile respective, se preocupă **permanent de asigurarea respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană**. Biroul politici de reintegrare acordă asistența necesară persoanelor afectate și întreprinde toate măsurile posibile pentru a restabili drepturile lezate.

În acest sens, în perioada anului 2018-2020 au fost examinate și soluționate 432 petiții. A fost acordată consultanță unui număr de aproximativ 3200 solicitanți, au fost desfășurate 187 de ședințe interinstituționale cu abordarea diverselor aspecte ce vizează dificultățile întâmpinate în protecția drepturilor omului în regiunea transnistreană.

În perioada de referință s-a asigurat menținerea activității în toate platformele existente de negocieri, având drept scop soluționarea unor probleme ale cetățenilor din regiunea transnistreană și zonele limitrofe, cum ar fi: îmbunătățirea situației școlilor cu predare în limba română din regiunea transnistreană, funcționarea mecanismului de apostilare a diplomelor neutre ale Universității din Tiraspol, asigurarea accesului la terenurile agricole de după traseul Camenca-Tiraspol pentru fermierii din raionul Dubăsari, implementarea mecanismului de înregistrare și de documentare a autovehiculelor din regiunea transnistreană cu plăci și certificate de înmatriculare de model neutru cu oferirea posibilității de a participa în traficul rutier internațional ș.a.

Aceluiași obiectiv de promovare a respectării drepturilor omului se înscrie și activitatea grupurilor de lucru pentru drepturile omului (6 ședințe+1 vizită în teritoriu). Condițiile

perioadei pandemice au dezvoltat și mai mult gravitatea situației privind respectarea drepturilor omului în regiunea transnistreană, iar Biroul, împreună cu alte instituții, în această perioadă a întreprins toate acțiunile posibile pentru a contribui la soluționarea problemelor noi, create artificial prin izolarea regiunii dispusă abuziv de liderii de la Tiraspol.

În perioada pandemiei au fost recepționate 548 de solicitări (scrise și telefonice) vizând tematica drepturilor omului, inclusiv 66 petiții scrise având subiectul încălcării liberei circulații. Au fost expediate numeroase demersuri pentru facilitarea liberei circulații a deținătorilor de terenuri agricole situate după traseul Râbnița-Tiraspol (19 demersuri), a personalului medical (10 demersuri), a cadrelor didactice (31 demersuri). În total, 1500 de cetățeni au primit suportul BPR pentru asigurarea circulației între malurile Nistrului.

Aici poate fi menționat Non-paper-ul din 12 octombrie 2020 privind violarea sistematică și gravă a drepturilor omului în regiunea transnistreană pe durata pandemiei Covid-19, inclusiv cazurile individuale, transmis actorilor formatului de negocieri „5+2”, misiunilor diplomatice și organizațiilor internaționale relevante.

O altă tendință recentă ține de sporirea numărului de hotărâri în cauzele figurând reclamanți din regiunea transnistreană, pronunțate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în care sunt vizate diverse abuzuri și încălcări comise de către reprezentanții așanumitelor structuri transnistrene, fiind constatat concomitent faptul că autoritățile constituționale de la Chișinău își îndeplinesc în măsura posibilităților obligațiile pozitive în raport cu cetățenii săi din raioanele de est ale țării, iar Federația Rusă este recunoscută responsabilă de situația existentă în regiune și de oferirea constantă și multidimensională a asistenței pentru autoproclamata „administrație” de la Tiraspol.

Eforturile autorităților naționale sunt orientate spre soluționarea problemei accesului în regiunea transnistreană pentru reprezentanții instituției ombudsmanului din Republica Moldova care urmează să acorde asistență și consiliere persoanelor ale căror drepturi au fost lezate (în special, celor aflate în locurile de detenție, copiilor rămași fără îngrijire părintească, victimelor violenței domestice etc.). Acest subiect fiind constant abordat în dialogul dintre Chișinău și Tiraspol, partea transnistreană se eschivează neargumentat de la rezolvarea acestuia, încadrându-l astfel în spectrul larg de probleme ce țin de crearea și menținerea artificială de către exponenții regimului de la Tiraspol a barierei în calea liberei circulații a oficialilor, funcționarilor publici, promotorilor drepturilor omului și a altor cetățeni ai Republicii Moldova de pe malul drept al râului Nistru.

Ținta strategică B: Monitorizarea fiecărui caz sesizat și documentat de aplicare a torturii sau a tratamentelor inumane ori degradante în localitățile din stânga Nistrului

Monitorizarea situației persoanelor aflate în locurile de detenție din stânga Nistrului

Restabilirea în iunie 2018, a interacțiunii dintre Chișinău și Tiraspol pe platforma grupurilor de lucru pentru drepturile omului a creat o oportunitate pentru abordarea în procesul de negocieri a unor aspecte privind situația persoanelor deținute ilegal de către structurile de la Tiraspol. Problema este acută, având în vedere că, potrivit jurisprudenței CtEDO, statele-părți la Convenție au obligația pozitivă de a lua toate măsurile pentru a preveni și a acționa cu privire la orice caz de tortură și rele tratamente.

Astfel, Partea moldovenească a propus spre discuție subiectul privind asigurarea respectării drepturilor omului garantate de art. 3 al Convenției Europene a Drepturilor Omului cu privire la deținuții din penitenciarele nr. 8 și nr. 12 din subordinea ANP a Ministerului Justiției RM, amplasate în or. Bender (având în vedere multiplele blocaje din partea Tiraspolului în ceea ce privește procesul de asigurare a acestora cu apă, energie electrică, termică, produse alimentare ș.a.). De asemenea, Partea moldovenească a propus pentru dezbateri subiectul „Mecanismul compensatoriu pentru detenție în condiții neconforme” instituit prin Legea nr.163/2017. Deocamdată, Tiraspolul se eschivează de la discutarea acestor probleme, însă Partea moldovenească va continua abordarea acestora și în 2021.

BPR a abordat în această perioadă și unele cazuri individuale, asupra cărora a fost sesizat sau care au fost făcute publice pe alte căi: Horjan, Lipovcenco, Belova, Rjavitin, Kuzmiciov etc., acestea fiind aduse la cunoștința reprezentanților mediatorilor și observatorilor în procesul de negocieri în formatul 5+2, ambasadelor statelor străine în RM, fiindu-le solicitată asistența în eliberarea și repunerea în drepturi a cetățenilor deținuți. În mod special a fost solicitată asistența Misiunii OSCE în Moldova pentru efectuarea vizitelor de documentare în locurile de detenție și contribuirea prin mijloace disponibile la restabilirea drepturilor acestor cetățeni.

În procesul de monitorizare a drepturilor omului în stânga Nistrului, BPR este în dialog permanent cu organizațiile societății civile atât prin corespondența întreținută, cât și prin reuniunile organizate. Pe parcursul perioadei de referință au avut loc 31 întrevederi de lucru cu asemenea organizații la nivelul viceprim-ministrilor pentru reintegrare și a funcționarilor BPR, fiind purtat un dialog deschis și productiv pe marginea mai multor aspecte legate de problematica transnistreană, în special pe cele ce prezintă un interes sporit în societate. A fost efectuat un schimb de idei și viziuni pe marginea subiectelor de discuții, fiind comunicate abordările Guvernului Republicii Moldova în implementarea obiectivului de reintegrare a țării și în reglementarea dosarului transnistrean.

În cadrul întrevederilor au participat reprezentanții următoarelor asociații obștești: Asociația Promo-LEX, Asociația pentru Democrație Participativă „ADEPT”, IDIS „Viitorul”, Institutul de Politici Publice, Institutul pentru Inițiative Strategice, Centrul Analitic Independent „Expert Group”, Asociația pentru Politica Externă din Republica Moldova. S-a convenit asupra organizării periodice a întrevederilor și a consultărilor în acest format, cu extinderea pe viitor a cercului actorilor implicați din partea societății civile.

Conlucrarea cu ONG-urile de profil din regiune este problematică pe motiv că activitatea acestora este persecutată și influențată de structurile de la Tiraspol, iar comunicarea între oficiile ombudsmanilor pe diverse cazuri individuale este dificilă, deoarece pe malul stâng coordonarea tuturor acțiunilor și mesajelor are loc cu factorii decizionali ce politizează și cenzurează excesiv informațiile despre situația real existentă. Aceste circumstanțe, dar și inaccesibilitatea regiunii transnistrene pentru funcționarii autorităților naționale și pentru promotorii drepturilor omului – reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale, au generat imposibilitatea creării echipelor de monitorizare.

Oficiul Avocatului Poporului (OAP) a realizat mai multe activități de identificare și susținere a OSC, preocupate de domeniul drepturilor omului.

- Promovarea și susținerea creării grupului de inițiativă “Новая Семья” din mun. Tiraspol.
- Stabilirea contactelor și inițierea creării parteneriatului cu Fundația “Детство Детям”. După înregistrarea organizației în conformitate cu legislația națională, urmează semnarea unui acord de colaborare între Ombudsmanul pentru protecția drepturilor copilului și fundația “Детство Детям”.

- Asigurarea participării la conferințele organizate de OAP a reprezentanților OSC din regiunea transnistreană, preocupate de domeniul drepturile omului.
- Acordarea de asistență și suport metodologic pentru OSC identificate, preocupate de domeniul drepturilor omului.
- Participarea OAP la 4 seminare cu implicarea OSC, avocaților și apărătorilor din stânga Nistrului în cadrul programului OSCE "Măsuri de consolidare a încrederii în domeniul apărării Drepturilor Omului pe ambele maluri ale Nistrului", fiind stabilite contacte cu reprezentanții societății civile din stânga Nistrului.

Ținta strategică C: Un număr mai mare de elevi în instituțiile de învățământ moldovenești cu predare în grafia latină din stânga Nistrului

Asigurarea condițiilor necesare pentru buna funcționare a școlilor moldovenești cu predare în grafia latină din localitățile din stânga Nistrului

În perioada de referință atenția BPR și a MECC a fost îndreptată spre asigurarea realizării necondiționate a Deciziei protocolare „Cu privire la asigurarea funcționării școlilor moldovenești cu predare în grafia latină”, semnată la 25 noiembrie 2017. Au fost monitorizate următoarele aspecte:

- echivalarea plăților pentru serviciile comunale în corespundere cu tarifele aplicabile celorlalte instituții de învățământ din regiune, pentru a nu admite discriminarea elevilor din aceste școli
- stabilirea plății de arendă pentru încăperile arendate de școli la nivel minim suma de 1000 lei/ lunar per instituție în loc de zeci și sute de mii lei, cum era anterior, încheierea contractelor de arendă pe termen de 10 ani: până la data de 31 decembrie 2027.
- transmiterea în folosință îndelungată a terenurilor aferente sediilor școlilor: Tiraspolul nu a îndeplinit întru totul această obligație din Decizia protocolară. BPR va continua abordarea acestui subiect în procesul de negocieri și în perioada următoare până la soluționarea definitivă.
- asigurarea liberei circulații a elevilor și a profesorilor: Începând cu 1 decembrie 2018, s-a obținut posibilitatea de a circula în baza carnetelor de elev și a legitimațiilor pentru profesori, perfectate cu suportul MECC și ASP (anterior Tiraspolul aplica mecanismul de notificarea prealabilă în scris cu prezentarea listelor și numerelor de înmatriculare a unităților de transport). Totodată, pentru a evita expunerea acestor cetățeni unor eventuale abuzuri, dar și transmiterea neautorizată a datelor cu caracter personal, Chișinăul a respins cererea insistentă a Tiraspolului de a-i prezenta listele tuturor elevilor și profesorilor din aceste școli.

În perioada martie-august 2020 Tiraspolul a introdus „sistemul de notificare și interzicere” și a permis angajaților școlilor cu predare în limba română doar într-o singură zi în lună accesul pe malul drept pentru ridicarea salariilor. În astfel de condiții s-au creat bariere ilegale pentru cadre didactice și elevii care beneficiază de asigurare medicală gratuită de către stat pentru a se deplasa la medic, farmacie, alte servicii de stat, iar BPR a făcut 31 demersuri scrise pentru facilitarea liberei circulații a angajaților acestor școli. transportarea nestingherită a manualelor, materialelor didactice și altor bunuri necesare bunei funcționări a școlilor: Partea transnistreană condiționează această înțelegere cu acumularea de către ambele părți a tuturor exemplarelor de facturi și colaționarea periodică în comun a facturilor, ceea ce BPR nu acceptă, deoarece procedura implică impedimente ascunse (resurse umane și de timp suplimentare) și poate fi calificată drept o barieră suplimentară.

În procesul de negocieri se pune accent pe soluționarea problemelor ce țin de asigurarea instituțiilor de învățământ cu sedii proprii care să corespundă standardelor din domeniul educațional (Liceul Teoretic „Evrica” din or. Râbnici și instituțiile de învățământ din or.

Dubăsari și or.Bender), atingerea unei înțelegeri privind introducerea predării limbii române în baza grafiei latine ca obiect de studiu facultativ în școlile moldovenești din regiune care nu funcționează conform programelor de studii aprobate la Chișinău, precum și rezolvarea dificultăților întâmpinate de către instituțiile de învățământ moldovenești cu predare în grafie chirilică.

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării monitorizează pe domeniile educației, **cele 8 instituții de învățământ** din stânga Nistrului și or. Bender, subordonate MECC care își desfășoară activitatea în baza standardelor educaționale de stat, obligatorii pentru toate instituțiile de învățământ publice și private. MECC anual elaborează recomandări privind organizarea procesului de studii în învățământul general și diseminează reperele în toate instituțiile de învățământ din republică, inclusive, plasează pe siteul ministerului pentru acces liber.

În aceste instituții în anul de studii 2019-2020 studiau 1545 de elevi (comparativ cu 1470 de elevi, în anul de studii 2018-2019).

Ținta strategică D: Un număr sporit de persoane domiciliate în localitățile din stânga Nistrului care au obținut acte de identitate din sistemul național de pașapoarte

Dezvoltarea proceselor de eliberare a documentelor de stare civilă, a actelor de identitate, de determinare a apartenenței sau de dobândire a cetățeniei Republicii Moldova pentru locuitorii din stânga Nistrului

În vederea optimizării proceselor de prestare a serviciilor publice de eliberare a documentelor de stare civilă, a actelor de identitate și evidență a populației, precum și în materie de cetățenie, în special pentru locuitorii din stânga Nistrului și municipiul Bender, consemnăm realizări importante, ca urmare a revizuirii și perfecționării cadrului normativ, a bazei instructiv-metodologice instituționale și interinstituționale ce reglementează domeniile de activitate, și anume:

- Asigurarea prestării serviciilor de certificare a faptelor de stare civilă se realizează prin subdiviziunile teritoriale ale Agenției Servicii Publice, special desemnate în acest sens. Astfel, în conformitate cu pct. 2 al Hotărârii Guvernului nr. 286/2019, prin Ordinul Agenției Servicii Publice nr. 440 din 15 iulie 2019, au fost delegate împuterniciri speciale de certificare următoarelor servicii de stare civilă teritoriale: Serviciul Stare Civilă Sănătăuca, cu sediul în satul Sănătăuca; Serviciul Stare Civilă Rezina, încadrat în Centrul multifuncțional Rezina; Serviciul Stare Civilă Dubăsari, cu sediul în satul Coșnița; Serviciul Stare Civilă Anenii Noi, încadrat în Centrul multifuncțional Anenii Noi; Serviciul Stare Civilă Varnița, cu sediul în satul Varnița; Serviciul Stare Civilă Ștefan Vodă, încadrat în Centrul multifuncțional Ștefan Vodă.

Serviciile stare civilă desemnate certifică, de asemenea, fapte de stare civilă care au fost consemnate în localitățile care intră sub jurisdicția unităților administrativ-teritoriale, dar în care, de facto, nu este posibilă asigurarea înregistrării primare a actelor de stare civilă, pe motivul lipsei unui control jurisdicțional (Cremenciug, Gîsca, Chițcani, Merenești, Zahorna, Roghi, Vasilevca).

În vederea creării unor condiții optime persoanelor și pentru optimizarea accesului la servicii publice și, în mod implicit, la sediul subdiviziunii teritoriale, localitățile din stânga Nistrului/mun. Bender au fost arondate după criteriul situării acestora în apropierea subdiviziunii competente a Agenției Servicii Publice.

Ca rezultat al audienței în perioada anilor 2018-2020 a peste 63 de mii de persoane, locuitorilor din stânga Nistrului, care au declarat producerea și consemnarea în regiunea transnistreană a faptelor de stare civilă, în aplicarea prevederilor normative de

reglementare a regulilor de certificare a faptelor de stare civilă consemnate în stânga Nistrului, au fost eliberate 32575 documente de stare civilă.

- În temeiul Legii nr. 310 din 22.12.2017, Legea privind actele de stare civilă a fost completată cu un articol nou, art. 131 „Certificarea actelor și faptelor de stare civilă”, care **reglementează posibilitatea de certificare a faptelor de stare civilă produse și/sau consemnate în localitățile din stânga Nistrului**, de către subdiviziunile competente de stare civilă ale Agenției Servicii Publice. În vederea asigurării implementării legii enunțate, Agenția în comun cu Ministerul Justiției, a fost aprobată Hotărârea Guvernului nr.286 din 25 mai privind aprobarea Instrucțiunilor cu privire la certificarea faptelor de stare civilă produse și/sau înregistrate în stânga Nistrului și mun. Bender.
- Prin Legea nr.132/2017 au fost aprobate amendamentele la Legea cetățeniei Republicii Moldova nr.1024/2000, care au intrat în vigoare la 19 aprilie 2018 și prevăd următoarele:
  - simplificarea procedurii de dobândire a cetățeniei Republicii Moldova prin recunoaștere pentru persoanele născute pe teritoriul Republicii Moldova, cu vârsta peste 18 ani;
  - acordarea oportunității părinților, care nu sunt cetățeni ai Republicii Moldova și măcar unul dintre ei deține drept de ședere pe teritoriul Republicii Moldova, de a decide asupra apartenenței la cetățenia Republicii Moldova a copilului lor născut pe teritoriul Republicii Moldova;
  - acordarea dreptului copilului de a dobândi cetățenia Republicii Moldova în același temei în care cetățenia Republicii Moldova a fost dobândită de către părinte;
  - extinderea competenței teritoriale prin acordarea oportunității de a depune cererea pentru dobândirea cetățeniei Republicii Moldova prin recunoaștere la orice subdiviziune teritorială a Agenției Servicii Publice sau la misiunea diplomatică sau la oficiul consular de la locul aflării solicitantului.
- În contextul amendamentelor operate la Legea cetățeniei nr. 1024/2000, specificate supra, a fost elaborat Regulamentul cu privire la procedura dobândirii și pierderii cetățeniei Republicii Moldova, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1144/2018 (în vigoare de la 27.12.2018), care prevede:
  - soluționarea problemei persoanelor domiciliante în localitățile din stânga Nistrului, care aplică pentru cetățenia Republicii Moldova și întrunesc condițiile pentru a fi recunoscute ca cetățeni ai Republicii Moldova conform art. 12, alin. (2), lit. d) din Legea cetățeniei RM nr.1024/2000;
  - optimizarea procesului de renunțare la cetățenia Republicii Moldova pentru copiii care nu dețin act de identitate și pentru persoanele care au pierdut actul de identitate;
  - stabilirea procedurii de luare în evidență a persoanelor care au dobândit cetățenia RM automat prin naștere, în cazul instituirii tutelei asupra minorilor, precum și în cazurile copiilor găsiți pe teritoriul Republicii Moldova.
- Prin Legea nr. 61/2018 au fost aprobate amendamentele la Legea nr. 273/1994 privind actele de identitate din sistemul național de pașapoarte, care au intrat în vigoare la 10 octombrie 2018 și prevăd următoarele:
  - excluderea informației cu privire la grupa sangvină din toate tipurile de acte de identitate;
  - obligativitatea de a deține buletin de identitate de la vârsta de 16 ani;
  - extinderea termenului de valabilitate a pașaportului cetățeanului RM și a documentului de călătorie pentru apatrizi de la 7 la 10 ani, pentru solicitanții cu vârsta peste 16 ani;
  - revizuirea modului de depunere a cererii pentru eliberarea actelor de identitate în funcție de categoria solicitanților, precum și în situații speciale în care se află aceștia;
  - eliberarea, la solicitare, a buletinului de identitate provizoriu persoanei care a emigrat autorizat.

- În vederea asigurării implementării Legii nr. 310/2017 privind completarea Legii nr. 100/2001 privind actele de stare civilă, la 29.05.2019 a fost aprobată Hotărârea de Guvern pentru aprobarea Instrucțiunilor cu privire la certificarea faptelor de stare civilă produse și/sau înregistrate în stânga Nistrului și municipiul Bender.
- Prin Hotărârea Guvernului nr. 25/2020 s-au aprobat amendamente la Regulamentul-cadru privind funcționarea căminelor din subordinea instituțiilor de învățământ de stat, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 74 /2007, Regulamentul privind eliberarea actelor de identitate și evidența locuitorilor Republicii Moldova, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 125/2013 și Regulamentul cu privire la procedura dobândirii și pierderii cetățeniei Republicii Moldova, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1144/2018 și prevăd următoarele:
  - excluderea prezentării certificatului ce atestă grupa sangvină;
  - excluderea obligativității prezentării buletinului de identitate al cetățeanului Republicii Moldova la depunerea cererii pentru eliberarea pașaportului cetățeanului Republicii, precum și la înmânarea actelor de identitate, cu condiția că buletinul de identitate nu va fi declarat pierdut, furat sau deteriorat și se va afla în termen de valabilitate, iar persoana responsabilă din cadrul autorității competente va verifica informația declarată în Registrul de stat al populației;
  - extinderea cazurilor de eliberare a actelor de identitate pentru a căror eliberare, în anumite condiții nu este necesară prezentarea documentelor de stare civilă, dacă informația despre actele și/sau documentele de stare civilă respective s-a actualizat în Registrul de stat al populației;
  - persoanei care a emigrat autorizat, la solicitare i se eliberează buletinul de identitate provizoriu în vederea realizării drepturilor sale constituționale etc.
- În perioada 19.04.2018-31.12.2020, în condițiile noilor prevederi legale, au fost recunoscuți cetățeni ai Republicii Moldova 19169 de persoane, dintre care 13060 (circa 68%) sunt locuitori din stânga Nistrului și municipiul Bender care deja au obținut acte de identitate ale cetățeanului Republicii Moldova.
- În perioada anilor 2018-2020 au dobândit cetățenia Republicii Moldova 20620 de persoane, dintre care 13680 locuiesc în stânga Nistrului și municipiul Bender.
- Cetățenilor Republicii Moldova din stânga Nistrului și municipiul Bender s-au eliberat 49044 de buletine de identitate și 91751 de pașapoarte ale cetățeanului Republicii Moldova.

Prin prisma legislației în vigoare, în special a celei ce reglementează protecția datelor cu caracter personal, este inadmisibil schimbul reciproc de informații între autoritățile Republicii Moldova și pretinsele structuri din partea stângă a Nistrului, inclusiv în contextul comunicării exclusive prin platforma oficiilor reprezentanților politici în procesul de negocieri privind reglementarea transnistreană din partea Chișinăului și Tiraspolului. Prin urmare, inaccesibilitatea regiunii pentru autoritățile statului, dar și împiedicarea implementării legislației naționale în regiune, afectează procedura de eliberare a actelor de identitate copiilor plasați sub tutelă sau curatelă și altor persoane care beneficiază de servicii sociale de plasament în stânga Nistrului. Iar acest aspect urmează să rămână în atenția instituțiilor de resort spre a fi identificate soluții pertinente pentru protecția drepturilor acestei categorii de cetățeni.

Obiectivul III: Creșterea rolului societății civile în procesul de monitorizare a încălcărilor drepturilor omului în localitățile din stânga Nistrului

Ținta strategică A: Activitate intensificată a organizațiilor ce implementează proiecte și acțiuni de promovare și apărare a drepturilor omului în localitățile din stânga Nistrului

Activitatea organizațiilor societății civile și a grupurilor de inițiativă în localitățile din stânga Nistrului

Reprezentantul politic de la Tiraspol repetat a fost sesizat cu propunerea de a crea o platformă de interacțiune la nivelul asociațiilor non-guvernamentale promotoare a drepturilor omului, exponenților mass-media și a organizațiilor internaționale relevante, menită să evidențieze cele mai sensibile probleme legate de lezarea drepturilor și libertăților fundamentale și să identifice soluții conforme standardelor internaționale. Partea transnistreană nu a oferit nici o reacție în acest sens. Limitarea libertății de exprimare și subordonarea activității mediului asociativ intereselor așa-numitelor structuri de la Tiraspol este o provocare majoră, care face dificilă stabilirea unor platforme de interacțiune viabile cu societatea civilă din regiune.

Tiraspolul nu a oferit nici o reacție în acest sens. Aceste circumstanțe, dar și inaccesibilitatea regiunii transnistrene pentru funcționarii autorităților naționale și pentru promotorii drepturilor omului – reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale, au generat imposibilitatea creării echipelor de monitorizare. A rămas fără reacție și propunerea expediată în scris către Tiraspol la 9 noiembrie 2020 privind asigurarea accesului în regiunea transnistreană a reprezentanților asociațiilor obștești, specializate în drepturile omului, pentru oferirea asistenței în domeniul protecției drepturilor copiilor, familiei și maternității

Totuși, prin intermediul parteneriatelor stabilite cu donatorii externi în promovarea proiectelor de consolidare a încrederii, Biroul a asigurat participarea la 189 de ședințe tematice, cu implicarea în calitate co-organizatori, aplicanți la competițiile de proiecte și în calitate de beneficiari ce au fost selectați în comun cu donatorii internaționali a 135 de organizații din mediul asociativ.

Protecția apărătorilor drepturilor omului care realizează acțiuni și activități în localitățile din stânga Nistrului sau pentru locuitorii acestor localități

BPR întreprinde măsurile posibile în condițiile unui conflict nesoluționat, menite să asigure accesul în regiunea transnistreană a Republicii Moldova pentru persoanele/organizațiile care desfășoară activități de promovare și apărare a drepturilor omului. Aceste măsuri se rezumă la sensibilizarea constantă a reprezentanților mediatorilor și observatorilor în procesul de negocieri, dar și altor parteneri internaționali de dezvoltare cu privire la încălcarea drepturilor omului în regiunea transnistreană. Reprezentantul politic din partea Tiraspolului este sesizat pe fiecare caz individual, cu solicitarea de a înceta abuzurile și de a oferi acces apărătorilor drepturilor omului. Aspectele respective au fost abordate și în cadrul Mecanismului de coordonare pe problematica transnistreană, instituit între Parlament, Guvern și Președinție în trimestrul III al anului 2019. O premisă prielnică pentru facilitarea pe viitor a accesului promotorilor drepturilor omului în regiunea menționată poate servi proiectul-pilot inițiat de Chișinău la 16 septembrie 2019, prin care a fost anulat mecanismul de notificare prealabilă privind numele membrilor grupurilor de lucru sectoriale și numerele de înmatriculare a mijloacelor de transport cu care se deplasează spre Tiraspol pentru a participa la ședințele comune (măsură ce a fost denunțată, însă, de către Tiraspol pe perioada situației pandemice).

La 9 noiembrie 2020, printr-o adresă scrisă reprezentatului politic de la Tiraspol i-a fost propusă discutarea subiectului privind posibilitatea deplasării în regiunea transnistreană a reprezentanților ONG-urilor specializate în drepturile omului pentru a oferi asistență în protecția drepturilor copiilor, familiei, maternității etc., până la finele anului nefiind recepționat răspunsul. Astfel, pentru moment, se atestă inaccesibilitatea regiunii pentru reprezentanții autorităților publice și promotorii drepturilor omului întru exercitarea atribuțiilor de serviciu și acordarea asistenței necesare victimelor ale căror drepturi au fost lezate, imposibilitatea implementării în raioanele de est ale țării a prevederilor legislației naționale în vigoare, nereglementarea conflictului transnistrean și lipsa unui control efectiv din partea autorităților constituționale asupra situației din regiune. BPR are în continuare în atenție crearea și implementarea mecanismului enunțat, iar comunicatele la acest subiect vor fi difuzate în continuare pe pagina web oficială a Biroului.

Din primele săptămâni de pandemie COVID-19, BPR a interacționat cu Delegația UE pentru identificarea resurselor financiare necesare cazării cadrelor medicale care, fiind constrânși de restricțiile ilegale impuse de Tiraspol, nu se mai puteau deplasa la domiciliu sau la serviciu. Astfel, 44 de cadre medicale, pe principiul benevol, au beneficiat de cazare gratuită pe malul drept al Nistrului, asigurată din fondurile Programului PNUD-UE „Măsurile de Promovare a Încrederii” (CBMV).

În perioada 2019-2020, în procesul punerii în aplicare a celei de-a 3-a faze a proiectului cu genericul „Acțiunea comună pentru a fortifica respectarea drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova 2019-2022”, finanțat de către Ambasada Suediei în Republica Moldova și implementat de PNUD, au fost implementate inițiative în valoare totală de 299883 dolari SUA, direcționate pentru susținerea ONG-urilor de profil și a formatorilor în domeniul drepturilor omului, acordarea asistenței persoanelor cu dizabilități și a celor din păturile social-vulnerabile, victimelor violenței domestice, reprezentanților comunității rome, pacienților infectați cu HIV-SIDA

Familiarizarea societății din stânga Nistrului cu mecanismele de apărare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului

Pe pagina web a Biroului periodic sunt plasate comunicate de presă ce reflectă poziția instituțională și acțiunile întreprinse în vederea onorării obligațiilor pozitive în raport cu cetățenii ale căror drepturi au fost lezate (de ex.: în legătură cu anumite cazuri individuale, comentarii pe marginea unor cauze CEDO, mesaje și declarații transmise la conferințe internaționale tematice etc.). Drept provocare în acest sens este aplicarea de către reprezentanții Tiraspolului a tehnicilor de dezinformare mediatică, cu interpretarea eronată a evenimentelor și inducerea în eroare a partenerilor internaționali.

Pe parcursul 2020 BPR a prezentat instituției Avocatului Poporului o analiză ce vizează situația în materia drepturilor omului în regiunea transnistreană pe durata stării de urgență cauzată de pandemia COVID-19, pentru a fi inclusă într-un raport general. Analiza a cuprins: încălcările privind drepturile omului constatate în stânga Nistrului; măsurile întreprinse de BPR și delegația Republicii Moldova în Comisia Unificată de Control; implicarea altor autorități și instituții la nivel național și internațional pentru soluționarea problemelor stringente.

Materiale pe tematica drepturilor omului sunt elaborate pe domeniul de competență al Oficiului Avocatului Poporului și sunt diseminate prin intermediul reprezentanței teritoriale din s. Varnița, raionul Anenii Noi, care deservește și acordă asistența necesară persoanelor din localitățile din stânga Nistrului și din mun. Bender. Obiectivul acestei activități este de a

suplini lipsa cunoștințelor elementare în rândul locuitorilor privind drepturile și libertățile de care dispun și instituțiile la care se pot adresa întru revendicarea acestora.

Reprezentanța Oficiului Avocatului Poporului din Varnița asigură audiența persoanelor din stânga Nistrului (din 190 adresări 86% din persoane care au beneficiat de audiență sunt domiciliați în regiunea transnistreană în anul 2018), în anul 2020 - 121 persoane au beneficiat de asistența OAP, în condițiile în care cetățenilor din stânga Nistrului le-a fost restricționat accesul la instituțiile publice, inclusiv Reprezentanța OAP din Varnița și nu există legătura telefonică directă între operatorii telefoniei din partea stîngă și dreaptă a Nistrului. Persoanele care se adresează în audiență, de regulă, solicită consultație juridică. În cadrul audienței pe lângă consultații juridice, persoanelor li se oferă și asistență informațională cu privire la drepturile omului și mecanismele de protecție a drepturilor omului.

Din 6 acțiuni planificate pentru realizate în perioada 2018-2020:

- 2 acțiuni realizate,
- 3 acțiuni parțial realizate,
- 1 acțiune nerealizată

Din 17 acțiuni preconizate cu începere din 2018-2020

- 16 acțiuni în curs de realizare
- 1 acțiune neinițiată

1. Domeniul de intervenție: Armonizarea cadrului normativ național cu standardele internaționale

Obiectivul I: Aderarea la instrumentele internaționale în domeniul drepturilor omului

Ținta strategică A: Cadrul normativ național revizuit și armonizat cu recomandările acceptate de Republica Moldova în cadrul ultimei evaluări periodice universale

Indicatori de rezultat:

1. Accesibilitate crescută a titularilor de drepturi la comitetele specializate ale ONU

2. Lipsa recomandărilor repetitive ale mecanismelor de monitorizare ale ONU privind ratificarea/armonizarea cadrului normativ național cu standardele internaționale în domeniul drepturilor omului

	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Semnarea și ratificarea Protocolului opțional la Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale	1.1. Promovarea acțiunilor aferente semnării și ratificării Protocolului opțional la Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; administrația publică centrală; comisia parlamentară de profil	2019	Proiectul de lege privind ratificarea Protocolului, elaborat și adoptat	<i>Parțial realizată.</i> MSMPS a realizat studiul de fezabilitate cu privire la oportunitatea exprimării consimțământului RM de a fi parte la Protocolul opțional la Pactul internațional privind drepturile economice, sociale și culturale. Urmează a fi luată decizie dacă RM își va asuma semnarea protocolului opțional la pactul internațional privind drepturile economice, sociale și culturale. Prin ratificarea acestui document, RM își reafirmă angajamentul față de procesul constructiv, participativ și de consolidare a capacităților, creat prin <i>mecanismul de plângeri individuale în cadrul sistemului internațional de protecție a drepturilor omului și asigură accesul egal la proceduri internaționale de plângeri individuale cu privire la toate drepturile omului.</i>
		1.2. Ajustarea cadrului normativ potrivit cu prevederile Protocolului opțional la Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Ministerul Justiției; comisia parlamentară de profil	2020	Proiecte de acte normative elaborate, aprobate și adoptate	<i>Nerealizată, depinde de acțiunea precedentă.</i>
2	Ratificarea Convenției internaționale pentru protecția tuturor	2.1. Promovarea acțiunilor aferente ratificării Convenției internaționale pentru protecția tuturor	Ministerul Afacerilor Interne (Biroul migrație și azil); Ministerul	2019	Proiectul de lege privind ratificarea Convenției, elaborat și	<i>Nerealizată.</i> Proiectul a fost elaborat de către Direcția cooperare internațională a MAI. La 2 noiembrie 2020 au fost <i>lansate consultări repetate</i> cu autoritățile naționale asupra necesității ratificării Convenției. S-a concluzionat că, ratificarea Convenției este prematură.

	persoanelor împotriva disparițiilor forțate	persoanelor împotriva disparițiilor forțate	Apărării; Procuratura Generală; Consiliul Superior al Magistraturii; Ministerul Justiției; Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; comisia parlamentară de profil		adoptat	
3	Ratificarea Convenției ONU pentru protecția drepturilor tuturor muncitorilor migranți și ale membrilor familiilor acestora	3.1. Promovarea acțiunilor aferente ratificării Convenției ONU pentru protecția drepturilor tuturor muncitorilor migranți și ale membrilor familiilor acestora	Ministerul Afacerilor Interne (Biroul migrație și azil); Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2019–2020	1. Acțiunile aferente ratificării Convenției, promovate/întreprinse 2. Cadrul normativ elaborat și adoptat, după caz	<p>Nerealizată.</p> <p>Refuzată ratificarea Convenției date prin justificarea că RM deja a semnat și ratificat 44 de convenții în domeniul muncii, 3 dintre care sunt în domeniul migrației de muncă (Convenția nr.181 privind agențiile private de ocupare, Convenția nr. 97 privind migrația în scop de angajare, precum și Convenția europeană nr.93 privind statutul juridic al lucrătorului migrant), este parte la Carta Socială, implementarea cărora asigură respectarea drepturilor sociale, de sănătate și de muncă ale străinilor sosiți în Republica Moldova în scop de muncă.</p> <p>Totodată, tratatele internaționale în domeniul la care Republica Moldova este parte au fost ratificate și de majoritatea statelor de destinație a lucrătorilor migranți moldoveni ce constituie un instrument eficient de asigurare a respectării drepturilor sociale și de muncă.</p> <p>Legislația națională în domeniu a fost ajustată la prevederile tratatelor ratificate și nu există impedimente pentru implementare.</p> <p>De asemenea, la Convenția dată nu sunt parte statele de destinație a lucrătorilor migranți din Republica Moldova, cum ar fi Federația Rusă, Italia, Spania, Germania, Franța etc., fiind ratificată numai de statele de origine a migranților cum ar fi o parte din Statele Africane, America Latină și Asia Mijlocie, excepție făcând Turcia și Albania, ceea ce ar reprezenta un pericol eminent pentru Republica Moldova.</p>

		3.2. Elaborarea proiectului de lege de ratificare a Convenției ONU pentru protecția drepturilor tuturor muncitorilor migranți și ale membrilor familiilor acestora	Ministerul Afacerilor Interne (Biroul migrație și azil); Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; comisia parlamentară de profil	2021	Proiectul de lege de ratificare a Convenției elaborat și adoptat	
4	Ratificarea amendamentului la art. 8 alin. 6 din Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială	4.1. Elaborarea proiectului de lege pentru ratificarea amendamentului la art. 8 alin. 6 din Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării; Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene; Biroul Relații Interetnice	2020–2021	Proiect de lege elaborat și adoptat	Neinițiată. //Notă: Scopul amendamentului care ar urma să fie ratificat de către RM este de a modifica obligația7 ce derivă din Convenție, astfel încât cheltuielile membrilor Comitetului să fie acoperite din bugetul general al ONU. Totodată, în redacția actuală art. 8 alin. 6 nu are implicații financiare decât pentru statele din care provin membrii Comitetului, or, RM nu a avut niciodată candidați pentru acest comitet.//
5	Asigurarea condițiilor pentru implementarea în dreptul intern al Republicii Moldova a constatărilor (deciziilor) organelor de control pentru aplicarea principalelor tratate ale ONU în domeniul drepturilor omului	5.1. Elaborarea unui studiu privind condițiile de implementare în dreptul intern al Republicii Moldova a constatărilor (deciziilor) organelor de control pentru aplicarea principalelor tratate ale ONU în domeniul drepturilor omului	Ministerul Justiției; Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	2020	1. Studiu elaborat, având argumentarea condițiilor optime de implementare 2. Recomandări formulate	Realizată Avînd în vedere instituirea, la nivel național, a mecanismului de monitorizare a implementării recomandărilor / observațiilor recepționate de RM din partea organizațiilor internaționale, inclusiv cele existente sub egida tratatelor adoptate în cadrul ONU (HG nr. 65/2019), se consideră depășită necesitatea acestei intervenții
	drepturilor omului	5.2. Revizuirea cadrului normativ și instituirea unui	Ministerul Justiției; comisia	2021–2022	1. Proiect de lege elaborat și adoptat	<u>A se vedea justificarea de mai sus</u>

		mecanism de implementare în dreptul intern al Republicii Moldova a constatărilor (deciziilor) organelor de control pentru aplicarea principalelor tratate ale ONU în domeniul drepturilor omului	parlamentară de profil		2. Mecanism creat și funcțional 3. Rata constatărilor (deciziilor) organelor de control implementate în dreptul intern	
6	Întreprinderea de acțiuni în vederea aderării la Convenția privind obținerea pensiei de întreținere în străinătate pentru copii și alți membri ai familiei	6.1. Realizarea studiului de fezabilitate privind implementarea Convenției privind obținerea pensiei de întreținere în străinătate pentru copii și alți membri ai familiei	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018–2019	Studiul de fezabilitate, având descrierea tuturor opțiunilor, realizat	<i>Nerealizată/transferată</i> În conformitate cu Hotărîrea Guvernului nr. 636 /2019 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni al Guvernului pentru anii 2020-2023 acțiunea respectivă a fost replanificată pentru luna iunie 2023.
6.2. Elaborarea Foii de parcurs pentru ratificarea Convenției privind obținerea pensiei de întreținere în străinătate pentru copii și alți membri ai familiei		Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018–2019	Foaie de parcurs realizată	<i>Nerealizată/transferată</i> În conformitate cu Hotărîrea Guvernului nr. 636 /2019 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni al Guvernului pentru anii 2020-2023 acțiunea respectivă a fost replanificată pentru luna iunie 2023.	
6.3. Elaborarea proiectului de lege pentru aderarea la Convenție privind obținerea pensiei de întreținere în străinătate pentru copii și alți membri ai familiei		Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; comisia parlamentară de profil	2018–2019	Proiect de lege elaborat și adoptat	<i>Nerealizată/transferată</i> În conformitate cu Hotărîrea Guvernului nr. 636 /2019 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni al Guvernului pentru anii 2020-2023 acțiunea respectivă a fost replanificată pentru luna iunie 2023.	

7	Întreprinderea de acțiuni în vederea aderării la Convenția privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea, executarea și cooperarea cu privire la răspunderea părintească și măsurile privind protecția copiilor (Haga, 19 octombrie 1996)	7.1. Realizarea studiului de fezabilitate privind implementarea Convenției privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea, executarea și cooperarea cu privire la răspunderea părintească și măsurile privind protecția copiilor	Ministerul Sănătății Muncii și Protecției Sociale	2018–2019	Studiul de fezabilitate, având descrierea tuturor opțiunilor, realizat	<i>Nerealizată/transferată</i> În conformitate cu prevederile HG 636/2019 pentru aprobarea Planului de acțiuni al Guvernului pentru anii 2020-2023 termenul de realizare a acțiunii în cauză a fost transferat pentru anul 2022.
		7.2. Elaborarea foii de parcurs pentru ratificarea Convenției privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea, executarea și cooperarea cu privire la răspunderea părintească și măsurile privind protecția copiilor	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018–2019	Foaie de parcurs realizată	<i>Nerealizată/transferată</i> În conformitate cu prevederile HG 636/2019 pentru aprobarea Planului de acțiuni al Guvernului pentru anii 2020-2023 termenul de realizare a acțiunii în cauză a fost transferat pentru anul 2022.
		7.3. Evaluarea costurilor necesare pentru pregătirea implementării Convenției privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea, executarea și cooperarea cu privire la răspunderea părintească și măsurile	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018–2019	Evaluarea costurilor realizată	<i>Nerealizată/transferată</i> În conformitate cu prevederile HG 636/2019 pentru aprobarea Planului de acțiuni al Guvernului pentru anii 2020-2023 termenul de realizare a acțiunii în cauză a fost transferat pentru anul 2022.

		privind protecția copiilor				
8	Semnarea și ratificarea Protocolului opțional la Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități	8.1. Promovarea acțiunilor aferente semnării și ratificării Protocolului opțional la Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Consiliul pentru Egalitate; comisia parlamentară de profil	2019–2020	Acțiunile aferente semnării și ratificării Protocolului întreprinse	Realizată. În anul 2016, a fost realizat Studiul de fezabilitate privind ratificarea Protocolului Opțional la Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități. În anul 2018 a fost semnat Protocolul Opțional la Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, în cadrul celei de-a 73-a Sesiune a Adunării Generale a ONU. Prin semnarea și ulterior ratificarea Protocolului, Statul parte recunoaște competența Comitetului pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități de a primi și analiza comunicările de la, sau în numele persoanelor cu dizabilități care se plâng de încălcarea drepturilor, respectiv stabilește o procedură clară de examinare a plângerilor individuale.
		8.2. Elaborarea proiectului de lege de ratificare a Protocolului opțional la Convenția ONU cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; comisia parlamentară de profil	2021	Proiectul de lege de ratificare a Protocolului opțional, elaborat și adoptat	MSMPS - în anul 2021 va fi elaborat și promovat pentru examinare și adopare proiectul de lege pentru Ratificarea Protocolului Opțional la Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități.
9	Ajustarea legislației naționale conform Statutului Curții Penale Internaționale, adoptat la Roma, potrivit recomandărilor internaționale adresate Republicii Moldova, inclusiv în cadrul ciclurilor I și II ale evaluării periodice	9.1. Armonizarea cadrului normativ	Ministerul Justiției; Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene; Procuratura Generală; comisia parlamentară de profil	2021–2022	1. Acțiunile întreprinse vizând armonizarea cadrului normativ 2. Cadrul normativ armonizat	În curs de realizare. Prin Legea nr. 13/2017, RM a aderat la Acordul privind privilegiile și imunitățile Curții Penale Internaționale, adoptat la New York la 9 septembrie 2002, instrument care definește statutul și personalitatea juridică a CPI. Întru facilitarea procedurii de cooperare cu Curtea, în anul 2019 Ministerul Justiției a inițiat procedura de elaborare a unui proiect de act normativ prin care se propune modificarea Codului de procedură penală și a Legii nr. 371/2006 cu privire la asistența juridică internațională în materie penală. Proiectul de lege se află la etapa de promovare în Guvern.

	universale					
10	Întreprinderea acțiunilor aferente ratificării Convenției CE privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenției de la Istanbul)	10.1. Ajustarea cadrului normativ și instituțional potrivit cu prevederile Convenției de la Istanbul	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Ministerul Afacerilor Interne; comisia parlamentară de profil	2019–2021	Cadrul normativ armonizat	Realizată. Aprobată Hotărîrea Guvernului nr. 281/2018 cu privire la aprobarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie pe anii 2018-2023 și a Planului de acțiuni pentru anii 2018-2020 privind implementarea acesteia. A fost asigurată ajustarea legislației naționale la prevederile Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice, prin adoptarea Legii nr. 113/2020 pentru modificarea unor acte normative.
		10.2. Elaborarea proiectului de lege de ratificare a Convenției de la Istanbul	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Ministerul Afacerilor Interne; comisia parlamentară de profil	2022	Proiect de lege elaborat	În curs de realizare. Proiectul de lege pentru ratificarea Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice adoptată la 11 mai 2011, a fost aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 716/2019.
11	Configurarea opțiunilor de ratificare a Cartei europene a limbilor regionale sau minoritare și ratificarea acesteia	11.1. Revizuirea și clarificarea angajamentelor care vor fi asumate pentru fiecare limbă	Biroul Relații Interetnice; Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	2018	Rata angajamentelor revizuite și agreate	Realizată parțial. ARI - conform art. 3 al Cartei, în calitate de parte integrantă, a fost propus pentru includere în proiectul legii angajamentele statului pentru limbile rusă, găgăuză, ucraineană și bulgară, ca limbi regionale sau minoritare din Republica Moldova, în conformitate cu articolul 2, paragraful 1 din Cartă, se aplică prevederile părții a II-a pentru următoarele limbi: limba germană; limba idiș; limba poloneză; limba romani. MAEIE a purtat discuții (6 mai 2019) cu Secretarul Executiv al Cartei europene pentru limbile regionale sau minoritare a CoE în vederea clarificării unor elemente ce țin de opțiunile aflate la dispoziția RM în ce privește ratificarea Cartei. S-a discutat despre necesitatea actualizării evaluării elaborate de CoE în 2012 necesitatea analizării tuturor articolelor din Cartă pentru a se stabili dacă există capacități de implementare a cel puțin 35 de paragrafe din tratat, cu o acceptare

						graduală a altor articole, în funcție de pregătirea statului, adică, la momentul ratificării, să se accepte doar acele prevederi pentru care statul este deja pregătit și poate asigura implementarea.
		11.2. Implementarea proiectului pilot privind aplicarea prevederilor Cartei europene a limbilor regionale sau minoritare în 7 localități populate compact de persoane aparținând unor minorități naționale și aprobarea angajamentelor ce urmează a fi asumate	Biroul Relații Interetnice; administrația publică locală	2019	1. Proiectul pilot implementat în 7 localități 2. Angajamentele aprobate	Realizată. Proiectul pilot „Protejarea minorităților naționale și a limbilor minoritare în Georgia, Republica Moldova și Belarus”, parte a Parteneriatului pentru bună guvernare al UE și CoE, a fost implementat în mun Chișinău. Valoarea totală a proiectului a fost de 24500 euro, dintre care 14700 de euro au reprezentat un grant din partea CoE. Proiectul a prevăzut instalarea a 23 de indicatoare speciale către 71 de destinații turistice în partea centrală a orașului Chișinău. Au fost instalați indicatori cu denumirea străzilor în limbile:română, ucraineană, rusă, bulgară, găgăuză, engleză.
		11.3. Ratificarea Cartei europene a limbilor regionale sau minoritare	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării; comisia parlamentară de profil; Biroul Relații Interetnice	2021	Proiectul de lege de ratificare a Cartei elaborat și adoptat	MECC- În vederea elaborării proiectului de lege de ratificare a Cartei europene a limbilor regionale sau minoritare se impune necesitatea efectuării studiului cu privire la configurarea opțiunilor de ratificare a Cartei. În acest sens în 2021, în Planul de Acțiuni pentru anii 2021 – 2024 privind implementarea Strategiei de consolidare a relațiilor interetnice pentru anii 2017 – 2027 , care urmează a fi aprobat prin Hotărârea de Guvern, se preconizează realizarea studiului analizând capacitățile statului de implementare a articolelor Cartei. Potrivit unor estimări - Analizei preliminare privind costurile ratificării de către RM a Cartei – anual vor fi necesari circa 70 milioane lei pentru implementare.
12	Ratificarea Protocolului opțional nr. 12 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (CEDO)	12.1. Elaborarea proiectului de lege de ratificare a Protocolului opțional nr. 12 la CEDO	Ministerul Justiției; comisia parlamentară de profil	2019	Proiectul de lege de ratificare a Protocolului opțional, elaborat și adoptat	Nerealizată. Setul de acte aferent ratificării Protocolului nr. 12 la CEDO a fost elaborat în cursul anului 2018, dar se consideră oportun revizuirea intenției de a promova, pentru moment, respectivul proiect de lege.

13	Ratificarea Protocolului opțional la Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, referitor la procedura de comunicare	13.1. Elaborarea proiectului de lege de ratificare a Protocolului opțional la Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, referitor la procedura de comunicare	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; comisia parlamentară de profil	2020	Proiectul de lege de ratificare a Protocolului opțional, elaborat și adoptat	Parțial realizată. MSMPS în parteneriat cu UNICEF a realizat Studiul de fezabilitate cu privire la avantajele și dezavantajele aderării Republicii Moldova la Protocolul Opțional la Convenția cu privire la Drepturile Copilului privind procedura comunicării. Astfel partenerii respectivi au venit cu un șir de recomandări care necesită a fi întreprinse în vederea îmbunătățirii cadrului normativ în domeniul protecției drepturilor copilului. Context în care, doar după realizarea, după caz a recomandărilor sus menționate MSMPS va iniția procedura de ratificare a Protocolului opțional vizat.
14	Întreprinderea de măsuri pentru ratificarea art. 15 pct. 3, art. 23 și art. 30 din Carta socială europeană revizuită	14.1. Realizarea studiului de fezabilitate privind implementarea art. 15 pct. 3, art. 23 și art. 30 ale Cartei sociale europene revizuite	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2019	Studiu de fezabilitate realizat	Parțial realizată. Art.15.p 3. RM a ratificat Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, prin Legea nr. 166/2010, demonstrând interes în ceea ce privește elaborarea și promovarea politicilor în domeniul incluziunii sociale a persoanelor cu dizabilități precum și ajustarea legislației naționale în vigoare la prevederile internaționale. Ratificarea Convenției a marcat schimbări importante în domeniul dizabilității, s-a reușit înregistrarea mai multor progrese în ceea ce privește incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități, prezentate și în Raportul periodic doi și trei combina de Stat https://msmps.gov.md/informatie-de-interes-public/rapoarte/rapoarte-de-activitate/ Suplimentar, în anul 2016, a fost realizat Studiul de fezabilitate privind ratificarea Protocolului Opțional la Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități. Art 23 - În contextul realizării <i>Studiului fezabilitate pentru ratificarea articolului 23 din Carta Socială Europeană Revizuită cu referire la drepturile persoanelor vârstnice la protecție socială</i> , la finele anului 2019 au fost selectați și contractați experții care vor realiza Studiul de fezabilitate pentru ratificarea articolului 23 din Carta Socială Europeană Revizuită cu referire la drepturile persoanelor vârstnice la protecție socială. La moment, Studiul vizat se află în proces de definitivare și validare. Art.30 – evoluții nu au fost înregistrate (nerealizat).
		14.2. Elaborarea și realizarea Foii de parcurs pentru ratificarea art. 15 pct.	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2020–2021	Foia de parcurs realizată	A se vedea pct. 14.1 Măsura respectivă urmează a fi realizată după validarea Studiului de fezabilitate (a se vedea informația de la acțiunea precedentă)

		3, art. 23 și art. 30 ale Cartei sociale europene revizuite				
		14.3. Evaluarea costurilor necesare pentru pregătirea implementării art. 15 pct. 3, art. 23 și art. 30 ale Cartei sociale europene revizuite	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2021	Evaluarea costurilor realizată	A se vedea pct. 14.1 Măsura respectivă urmează a fi realizată după validarea Studiului de fezabilitate (<i>a se vedea informația de la acțiunea precedentă</i>)
15	Popularizarea recomandărilor formulate de mecanismele internaționale de monitorizare a drepturilor omului	15.1. Publicarea recomandărilor formulate de mecanismele internaționale de monitorizare a drepturilor omului	Cancelaria de Stat (Secretariatul permanent pentru drepturile omului)	2018–2022	1. Rapoartele/observațiile finale ale mecanismelor internaționale de monitorizare a drepturilor omului publicate 2. Discuții/dezbateri publice asupra rapoartelor organizate	<p>În curs de realizare.</p> <p>Prin HG nr. 65/2019 privind Consiliul pentru drepturile omului a fost aprobat regulamentul acestui Consiliu precum și au fost stabilite funcțiile și atribuțiile Secretariatului permanent pentru drepturile omului. În perioada următoare va fi asigurată și popularizarea recomandărilor formulate de mecanismele internaționale de monitorizare a drepturilor omului pe un compartiment specializat al website-ului Cancelariei de Stat.</p> <p>Realizată.</p> <p>Pe pagina oficială a Cancelariei de Stat a fost creată rubrica dedicată Consiliului național pentru drepturile omului, care conține compartimentul Rapoarte naționale internaționale cu redirecționare către platforma https://tbinternet.ohchr.org, care conține toată informația privind ratificarea tratatelor internaționale pentru drepturile omului de către Republica Moldova, ciclurile de raportare rapoartele/observațiile finale ale mecanismelor internaționale.</p> <p>De asemenea, la aceeași rubrică a fost creat compartimentul Recomandări internaționale cu redirecționare către platforma http://monitor.drepturi.md/, creată de Oficiul ONU în Moldova. Pe această platformă sunt publicate toate recomandările mecanismelor internaționale, precum și se evaluează anual gradul de implementare al acestora. Secretariatul permanent pentru drepturile omului asigură prezentarea către OCHCR a informației privind implementarea de către Guvern a recomandărilor, informație care este reflectată pe platforma respectivă.</p> <p>În 2019, au avut loc 2 runde de discuții/dezbateri publice în cadrul dialogului Republicii Moldova cu organizațiile internaționale la care au fost puse în discuție mai multe subiecte de interes ce vizează respectarea drepturilor omului, inclusiv prin prisma recomandărilor formulate de mecanismele internaționale:</p>

					<p>- Dialogul pentru drepturile omului RM-UE-ONU-CoE-OSCE (17 ianuarie 2019);</p> <p>- Dialogul Republica Moldova - Uniunea Europeană pentru Drepturile Omului, Libertate, Securitate și Justiție (13-14 noiembrie 2019)</p> <p>În 2020, au avut loc 2 runde de discuții/dezbateri publice în cadrul dialogului Republicii Moldova cu organizațiile internaționale :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dialogul pentru Drepturile Omului RM-UE, organizat în data de 23.09.2020 - Comitetului de Asociere RM-UE din 12.02.2020 <p>La data de 15.09.2020 a avut loc prima ședință a Consiliului național pentru drepturile omului., în cadrul căreia au fost examinate și aprobate:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Raportul doi și trei, combinate, de Stat al Republicii Moldova privind Implementarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități. 2. Setul de măsuri pentru punerea în aplicare a observațiilor concludente urmare a revizuirii Republicii Moldova de către Comitetul ONU pentru eliminarea discriminării împotriva femeilor (CEDAW). <p>Raportul și recomandările recepționate sunt publicate pe pagina oficială a Cancelariei de Stat, rubrica Consiliului național pentru drepturile omului, compartimentele Rapoarte naționale și Recomandări internaționale.</p> <p>Pe pagina www.antitrafic.gov.md a fost publicat Raportul Raportul GRETA privind implementarea Convenției Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane de către Republica Moldova în contextul celei de-a III-a runde de evaluare.</p> <p>Pe pagina Agenției Relații Interetnice a fost publicat Raportul periodic al RM asupra aplicării Convenției internaționale privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială (Rapoartele combinate nr. 12,13,14)</p> <p>http://www.ari.gov.md/ro/content/raportul-periodic-al-republicii-moldova-asupra-aplic%C4%83rii-conven%C5%A3iei-interna%C5%A3ionale-privind</p>
--	--	--	--	--	---

2. Domeniul de intervenție: Sistemul național de justiție

Obiectivul I: Asigurarea protecției drepturilor omului printr-o justiție accesibilă, independentă, transparentă și integră

Ținta strategică A: Accesul la justiție asigurat în mod egal pentru toți

Indicatori de rezultat:

1. Gradul de încredere în actul de justiție a crescut în percepția titularilor de drepturi
2. Numărul de plângeri către mecanismele internaționale respinse ca nefondate (persoanele beneficiind de remedii eficiente la nivel național)
3. Grad ridicat de acces la justiție pentru persoanele aparținând grupurilor vulnerabile, susceptibile de violarea drepturilor omului (persoanele cu dizabilități, femeile victime ale violenței în familie și sexuale, persoanele aparținând minorităților naționale)
4. Frecvența invocării standardelor internaționale în actele de dispoziție ale judecătorilor și procurorilor

Nr. o	Acțiuni	Subacțiuni	Instituția responsabilă	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	1. Asigurarea accesului la justiție prin implementarea dosarului electronic	1.1. Revizuirea cadrului normativ relevant (Codul de procedură civilă, Codul de procedură penală, Codul contravențional, Codul de executare)	Ministerul Justiției; Consiliul Superior al Magistraturii; Procuratura Generală; Ministerul Afacerilor Interne; Serviciul Vamal, Centrul Național Anticorupție; Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești; comisia	2018	Cadru normativ elaborat și adoptat	Parțial realizată Prin Legea nr. 17/2018 au fost operate modificări în cuprinsul Codului de procedură civilă care prevăd posibilitatea depunerii documentelor necesare pentru judecarea cauzei în format electronic prin intermediul Programul integrat de gestionare a dosarelor PIGD. http://www.legis.md/cautare/rezultate/105404 Cu referire la Codul de procedură penală, Codul contravențional și Codul de executare s-a considerat oportună amânarea elaborării și promovării modificărilor, dat fiind faptul că funcționalitățile aplicației e-Dosar judiciar au fost modificate / dezvoltate pe parcursul anului 2019 iar pe parcursul anului 2020 a continuat pilotarea acestora. Astfel, ulterior pilotării mecanismului de depunere a actelor în procedura civilă prin intermediul dosarului electronic va fi promovat mecanismul și pentru celelalte proceduri judiciare.

			parlamentară de profil			
2	2. Extinderea cercului de justițiabili care au acces la justiție prin intermediul aplicației informatice e-Dosar judiciar	2.1. Pilotarea aplicației informatice e-Dosar judiciar pentru formarea și administrarea dosarului electronic judiciar cu accesul părților	Ministerul Justiției, Uniunea Avocaților; Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești, Procuratura Generală; Consiliul Superior al Magistraturii	2018	1. Raportul post-pilotare, cu indicarea erorilor depistate și a modului de înlăturare a acestora, elaborat 2. Recomandările formulate, aplicația îmbunătățită	<p>Parțial realizată</p> <p>Procesul de testare pe mediul de producție a funcționalităților aplicației e-Dosar judiciar (parte componentă a Programului Integrat de Gestionare a Dosarelor PIGD) s-a desfășurat în perioada martie-august 2018. Aplicația a fost pilotată în toate sediile Judecătoriai Chișinău și Curtea de Apel Chișinău cu implicarea judecătorilor, asistenților judiciari, funcționarilor din cadrul secretariatelor instanței și a 15 avocați, fiind precedată de instruirea actorilor menționați prin intermediul atelierelor de lucru. Urmare a pilotării aplicației e-Dosar judiciar a fost elaborat raportul post-pilotare în care s-a constatat funcționalitatea aplicației, dar și formulate recomandări pentru îmbunătățirea mecanismului de completare și depunere a cererilor. Totodată, elaborarea aplicației e-Dosar judiciar a fost realizată în coraport de compatibilitate cu versiunea actuală a PIGD, iar parcursul testării sub-Sistemului a fost inițiat procesul de elaborare / dezvoltare a unui nou PIGD în baza Protocolului de colaborare încheiat între Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii și Programul pentru Justiție Transparentă din 07.08.2017, care urmează a fi implementat pe parcursul anului 2019. Prin urmare, aplicația a fost îmbunătățită prin prisma recomandărilor formulate / deficiențelor identificate și adaptată la exigențele noului PIGD, urmând a fi testată repetat concomitent cu noul PIGD.</p> <p>După efectuarea modificărilor de îmbunătățire a aplicației, prin prisma recomandărilor formulate / deficiențelor identificate și adaptării funcționalităților acesteia la exigențele noului PIGD, a fost necesară pilotarea repetată, concomitent cu noul PIGD.</p> <p>Astfel, la începutul anului 2019 aplicația informatică e-Dosar judiciar a fost implementată în scop de exploatare experimentală la Judecătoria Cahul și Curtea de Apel Cahul. În legătură cu extinderea perioadei de exploatare experimentală a sistemului informational judiciar până în luna iunie 2020 dar și din considerentul necesității soluționării unor probleme de drept apărute pe parcursul pilotării a fost prelungită perioada validității acordurilor de colaborare încheiate în acest sens cu unii avocați de la Baroul Cahul.</p> <p>În legătură cu extinderea perioadei de exploatare experimentală a sistemului informational judiciar până în luna iunie 2020, dar și din considerentul necesității soluționării unor probleme de drept apărute pe parcursul pilotării, a fost necesar a extinde și perioada de pilotare a aplicației e-Dosar judiciar până la finele anului 2021.</p>
		2.2. Implementarea aplicației	Ministerul Justiției;	2019–2020	100% a instanțelor de judecată	<p>Nerealizată, condiționată de acțiunea precedentă</p> <p>În legătură cu extinderea perioadei de exploatare experimentală a sistemului informational judiciar</p>

	informatice e-Dosar judiciar în toate instanțele de judecată	Consiliul Superior al Magistraturii		utilizează aplicația informatică e-Dosar judiciar	pînă în luna iunie 2020, dar și din considerentul necesității soluționării unor probleme de drept apărute pe parcursul pilotării, a fost necesar a extinde și perioada de pilotare a aplicației e-Dosar pînă la finele anului 2021
	2.3. Asigurarea utilizării obligatorii de către avocați a adreselor electronice de serviciu, create pe platforma justice.md, în scopul instituirii unui mecanism electronic de comunicare între aceștia și instanțele de judecată	Ministerul Justiției; Uniunea Avocaților	2018–2022	1. Cadru normativ revizuit și modificat 2. 100% dintre avocați au acorduri semnate privind utilizarea platformei justice.md 3. Rata avocaților care utilizează platforma justice.md în comunicarea cu instanțele de judecată	În curs de realizare. Prin Legea nr. 17 /2018, care a intrat în vigoare la 1 iunie 2018, Codul de procedură civilă a fost completat cu un nou articol 17/1 prin care s-a reglementat procedura de depunerea în formă electronică a cererilor de chemare în judecată și a actelor anexate la acestea, prin aplicația e-Dosar judiciar, utilizând semnătura electronică. La fel și art. 100 a fost completat cu alin. (1/1) care stabilește că „Cererea de chemare în judecată și actele de procedură ale instanței de judecată se comunică autorităților publice, persoanelor juridice de drept privat și avocaților prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor, la care aceștia sînt conectați prin adresa electronică indicată în cererea de chemare în judecată, în mandatul de avocat, în alte acte ce atestă utilizarea poștei electronice.”. Cu referire la indicatorii 2 și 3 se va raporta după testarea / pilotarea repetată a aplicației e-Dosar judiciar și implementarea efectivă a acesteia. În contextul inițierii etapei de pilotare a aplicației la Judecătoria Cahul și Curtea de Apel Cahul au fost încheiate acorduri de colaborare cu 21 avocați, care și-au asumat angajamentul să participe la etapa de pilotare și să depună prin intermediul e-Dosar Judiciar cereri de chemare în judecată și cereri de apel, să solicite acces la dosare aflate deja în examinare etc. Respectiv, în perioada referință au utilizat opțiunea 21 persoane. Pe parcursul pilotării au fost depuse 31 dosare prin intermediul aplicației informatice e-Dosar judiciar. Pe parcursul pilotării prin intermediul aplicației informatice e-Dosar judiciar au fost depuse 38 dosare. La fel, pe parcursul anului funcționalitățile aplicației au fost îmbunătățite și în perioada lunilor noiembrie-decembrie 2020 au fost încheiate acorduri de colaborare pentru exploatarea experimentală cu 7 persoane juridice din jurisdicția Judecătoria Cahul și Curții de Apel Cahul, care au cele mai multe dosare pe rolul acestor instanțe.
	2.4. Asigurarea accesului la dosare al tuturor categoriilor de participanți la procesul de judecată prin intermediul	Ministerul Justiției; Procuratura Generală; Consiliul Superior al Procurorilor	2018–2020	1. Rata persoanelor care au utilizat aplicația informatică e-Dosar judiciar 2. Rata actelor	Parțial realizată. E-Dosar judiciar în stadiu de pilotare fiind depuse 38 dosare. Încheiate acorduri de colaborare pentru exploatarea experimentală cu 7 persoane juridice din jurisdicția Judecătoria Cahul și Curtea de Apel Cahul, care au cele mai multe dosare pe rolul acestor instanțe. <i>Notă: CSP - Sistemul Informațional E-Dosar, dezvoltat în cadrul proiectului „Suport pentru</i>

		aplicației informatice e-Dosar judiciar	r		depuse prin intermediul aplicației informatice e-Dosar judiciar	<p><i>Reforma Sectorului Justiției” și implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, fost lansat la 16 iulie 2015 de către Procuratura Generală. Sistemul permite procurorilor să gestioneze mai eficient dosarele penale și să genereze statistici precise și rapoarte, prin automatizarea procedurilor și proceselor interne. Astfel, sistemul E-Dosar este gestionat în exclusivitate de către Procuratură și acoperă toate etapele urmăririi penale exercitate și supravegheate de procuror.</i></p> <p><i>Potrivit competențelor prescrise în art.70 alin.(1) lit.t) din Legea nr.3 din 25.02.2016 cu privire la Procuratură și pct.4.1. lit. d) din Regulamentul Consiliului Superior al Procurorilor, aprobat prin Hotărârea nr.12-225/16 din 14.09.2016, Consiliul Superior al Procurorilor avizează proiectele priorităților anuale privind activitatea Procuraturii.</i></p> <p><i>Pe aceasta linie de argumente, Consiliul Superior al Procurorilor, prin Hotărârea nr.1-7/2019 din 14.02.2019 a avizat prioritățile Procuraturii pentru anul 2019, unde se regăsește și acțiunea cu privire la dezvoltarea Sistemului Informațional Automatizat „Urmărire penală: E-Dosar”, care prezumă realizarea interconexiunii cu sistemele informaționale ale altor organe de drept, crearea de noi module în Sistem pe domenii specifice de infracțiuni (corupție, economice, trafic de ființe umane, trafic de droguri ș.a.), precum și asigurarea serviciilor de mentenanță a sistemului.</i></p>
3	3. Accesibilizarea sediilor instanțelor de judecată, a informației și proceselor judiciare potrivit cu necesitățile persoanelor cu dizabilități	3.1. Elaborarea criteriilor/standardelor de accesibilitate potrivit cu necesitățile persoanelor cu dizabilități	Ministerul Justiției; Consiliul Superior al Magistraturii; Ministerul Economiei și Infrastructurii; Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018–2019	1. Criteriile/standardele privind accesibilizarea sediilor instanțelor de judecată, a informației și proceselor judiciare potrivit cu necesitățile persoanelor cu dizabilități, elaborate și aprobate 2. Raportul de analiză și evaluare a	<p>Realizată.</p> <p>1. Prin Ordinul ministrului justiției nr.1136 din 20 decembrie 2017 au fost aprobate „Cerințe standard a unei instanțe de judecată pentru Republica Moldova”. Una din cerințele de bază presupune proiectarea clădirilor instanțelor judecătorești ținând cont de respectarea exigențelor de acces a persoanelor cu dizabilități.</p> <p>2. La elaborarea proiectelor de construcție a noilor clădiri ale instanțelor judecătorești urmează a fi evaluate costurile pentru fiecare instanță ținând cont de respectarea exigențelor de acces a persoanelor cu dizabilități, a disponibilității informației și a proceselor judiciare potrivit cu necesităților acestora.</p> <p>CSM- Criteriile/standardele de accesibilitate pentru necesitățile persoanelor cu dizabilități sunt stabilite în Normativul național în construcții NCM C.01.06-2007. (MCH 3.02-05- 2007) „Accesibilitatea clădirilor și construcțiilor pentru persoanele cu dizabilități” care conține cerințe obligatorii, care trebuie respectate la proiectările și reconstrucțiile noi de clădiri publice, de locuințe industriale, pentru a asigura invalizii și cetățenii altor grupe de locuitori cu handicap condițiile de activitate vitală, egale cu celelalte categorii de locuitori.</p> <p>La 24.04.2018, prin interpelarea nr. 1034m/i, Consiliul Superior al Magistraturii a solicitat conducerei instanțelor judecătorești examinarea posibilităților de creare a condițiilor necesare pentru accesul persoanelor cu dizabilități în cadrul tuturor sediilor, precum și amenajarea</p>

					<p>costurilor pentru fiecare instanță de judecată, elaborat</p>	<p>încăperilor sanitaro-igienice respective, în conformitate cu Normativul național în construcții NC C.01.06-2007.</p> <p>Prin Hotărârea Parlamentului nr. 21 din 03.03.2017, a fost aprobat Planul de construire a clădirilor noi și/sau de renovare a clădirilor existente, necesare pentru buna funcționare a sistemului instanțelor judecătorești. Astfel, în instanțele judecătorești unde nu este posibilă crearea condițiilor privind accesibilizarea sediilor instanțelor de judecată, a informației și proceselor judiciare potri cu necesitățile persoanelor cu dizabilități, acestea vor fi prevăzute în proiectele noi de construcție reconstrucții a instanțelor de judecată.</p> <p>La moment din cele 20 de instanțe, în 12 instanțe judecătorești sunt create condiții de acces pentru persoanele cu dizabilități, alte 8 instanțe urmează să creeze condițiile după ce vor fi alocate resursele financiare necesare în acest sens.</p>
		<p>3.2. Luarea unor măsuri concrete pentru a facilita accesul persoanelor cu dizabilități, în condiții de egalitate cu ceilalți, la sediile instanțelor de judecată</p>	<p>Consiliul Superior al Magistraturii; Ministerul Justiției; instanțele de judecată</p>	<p>2018–2022</p>	<p>Rata de sedii ale instanțelor de judecată având acces liber pentru persoanele cu dizabilități conform criteriilor/standardelor aprobate</p>	<p>În curs de realizare.</p> <p>CSM - La moment în 12 instanțe judecătorești sunt create condiții de acces a persoanelor cu nevoi speciale în toate sediile, alte 8 instanțe urmează să creeze condițiile după ce vor fi alocate resursele financiare necesare.</p> <p>Cu referire la Judecătoria Chișinău, menționăm că sediul nou Buiucani dispune de acces liber pentru persoanele cu nevoi speciale conform criteriilor/standardelor aprobate, sediile Central Ciocana urmează să creeze condițiile după ce vor fi alocate resursele financiare necesare, pe când în sediile Râșcani și Centru nu sunt posibilități tehnice de creare a condițiilor necesare de acces pentru persoanele cu nevoi speciale.</p> <p>Conform datelor prezentate de către Agenția de Administrare a Instanțelor judecătorești, în anul 2020 au fost efectuate lucrări de ajustare a rampelor de acces la Curtea de Apel Bălți, Curtea de Apel Cahul, Judecătoria Bălți, Judecătoria Căușeni (sediul Ștefan-Vodă).</p> <p>În aceeași perioadă de referință au fost instalate blocuri sanitare pentru persoanele cu dizabilități la Judecătoria Drochia (în toate sediile), Judecătoria Chișinău (sediul Central), Judecătoria Căușeni (sediul Ștefan Vodă), Judecătoria Criuleni (sediul Central), Judecătoria Comrat (sediul Central) și sediul Vulcănești).</p> <p>De asemenea, în Judecătoria Criuleni (sediul Dubăsari), Judecătoria Cahul (sediul Central), Judecătoria Orhei (sediul Central) și Judecătoria Telenești, ședințele de judecată se desfășoară în primul etaj, fiind asigurat accesul persoanelor cu dizabilități.</p>
		<p>3.3 Revizuirea cadrului</p>	<p>Ministerul Justiției;</p>	<p>2019</p>	<p>Cadrul normativ</p>	<p>Parțial realizată.</p> <p>În vederea identificării deficiențelor cadrului normativ în partea ce ține de desfășurarea</p>

		<p>normativ relevant în vederea acomodării/accesibilizării procedurilor judiciare potrivit cu necesitățile persoanelor cu dizabilități</p>	<p>Consiliul Superior al Magistraturii; Procuratura Generală; comisia parlamentară de profil</p>		<p>revizuit</p>	<p>procedurilor judiciare în care sunt implicate persoane cu dizabilități a fost efectuată o analiză a actualelor prevederi legale. Urmare a analizei s-a constatat că atât Codul de procedură civilă (art. 58/1 care reglementează capacitatea de exercițiu al drepturilor procedurale civile a persoanelor cu dizabilități) cât și Codul de procedură penală (art. 75 care reglementează capacitatea de exercițiu în procesul penal) conțin reglementări specifice pentru persoanele cu dizabilități participante la procesele judiciare.</p> <p>În prezent doar Codul contravențional nu stabilește reglementări privind procedurile în care sunt implicate persoane aflate sub ocrotire, fapt ce impune amendarea acestuia.</p> <p>În acest sens, prin scrisoarea nr. 03/2529 din 16 martie 2020 Ministerul Justiției a solicitat prezentarea propunerilor de modificare de la mai multe autorități printre care: CSM, AAIJ, PMSMPS, CRJM, OAP, CAC, CAB, JC etc. În faza inițială de determinare a conceptului proiectului se examina posibilitatea promovării unor modificări prin includerea acestora în proiectul consolidat de modificare a Codului contravențional. Ulterior s-a convenit asupra promovării unui proiect de lege separat care să corespundă în mod exclusiv acțiunii nominalizate pentru a asigura clarificarea tuturor aspectelor legate de ajustarea procedurilor contravenționale la necesitățile persoanelor cu dizabilități. În urma examinării propunerilor recepționate de la toate autoritățile care au dat curs solicitării, s-a constatat necesitatea examinării suplimentare a problemei respective, inclusiv din perspectiva legislației străine.</p> <p>În partea ce ține de accesibilizarea paginilor web ale instanțelor de judecată pentru a fi ușor accesate de persoanele cu deficiențe de vâz, în primul trimestru al anului 2019 pagina web a Agenției de administrare a instanțelor judecătorești și Portalul național al instanțelor judecătorești au fost completate cu un meniu de accesibilitate, ce conține mai multe opțiuni tehnice care permit citirea informației conținute pe portal de persoanele cu deficiențe de vâz. https://cab.instante.justice.md/.</p>
<p>Ținta strategică B: Facilitarea accesului la asistența juridică garantată de stat Indicatori de rezultat:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Creșterea gradului de cunoaștere a drepturilor proprii, inclusiv în rândul persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile 2. Creșterea gradului de revendicare a drepturilor proprii, inclusiv în rândul persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile 3. Creșterea gradului de încredere a beneficiarilor în serviciile de asistență juridică garantată de stat 4. Reducerea cazurilor de excludere a avocaților din sistemul de asistență juridică garantată de stat ca urmare a nerespectării standardelor de calitate 5. Gradul de satisfacție a beneficiarilor serviciilor de reabilitare 						

	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	1. Alfabetizarea juridică a populației	1.1. Extinderea, cu 10 unități anual, a rețelei de parajuriști din localitățile rurale și urbane pentru acordarea asistenței juridice primare	Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat; oficiile teritoriale ale Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat; Ministerul Justiției; Ministerul Finanțelor	2018–2021	1. Rețeaua de parajuriști extinsă cu 10 unități anual 2. Numărul de beneficiari ai asistenței juidrice primare oferite de către parajuriști 3. Rata de beneficiari asistați care au fost repuși în drepturi	<p>În curs de realizare.</p> <p>Prin Hotărârea CNAJGS nr. 30 din 27 decembrie 2017, au fost repartizate cele 10 unități de parajuriști pentru extinderea rețelei, per Oficii teritoriale ale CNAJGS. Astfel, numărul rețelei de parajuriști a fost extins de la 42 la 52 de para-juriști pentru anul 2018. Totuși, în anul 2018, au fost angajați 44 para-juriști. În pofida faptului că, au fost anunțate nenumărate concursuri de angajare din partea Oficiilor teritoriale ale CNAJGS, numărul de unități nu a fost suplinit, anume în raioanele de sud ale RM.În anul 2018, 10 535 persoane au beneficiat de asistență juridică primară garantată de stat.</p> <p>Conform Hotărârii CNAJGS nr. 5 din 26 februarie 2019, rețeaua națională de para-juriști a fost suplinită cu încă 10 unități, fiind extinsă la un număr total de 62 de unități. Pentru anul 2019 au fost înregistrate 8150 cazuri de acordare a asistenței juridice primare garantate de stat acordate de către para-juriști.</p> <p>Pentru anul 2020 lista para-juriștilor nu a fost suplinită cu 10 unități, din motiv că, au rămas mult unități vacante din anul precedent, astfel, fiind inutil de a extinde până la 72 unități. Totodată, baza Hotărârii CNAJGS nr. 11 din 26 februarie 2020, Oficiile teritoriale ale CNAJGS au fost obligate să suplinească unitățile vacante, pentru ca ulterior rețeaua să fie extinsă. În anul 2020 fost oferită asistență juridică primară garantată de stat în 9 537 cazuri.</p>
		1.2. Instruirea inițială și continuă a parajuriștilor	Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat; oficiile teritoriale ale Consiliului	2018–2021	1. Numărul de instruirii/numărul de parajuriști instruiți 2. Rata parajuriștilor instruiți în cadrul programului de formare inițială/instruire	<p>În curs de realizare.</p> <p>În perioada 22-24 iunie 2018 s-a desfășurat un curs de instruire pe diferite tematici juridice, la care au participat 32 de para-juriști, iar în perioada 29-30 septembrie 2018, s-a desfășurat un alt curs de instruire a para-juriștilor în domeniul dezvoltării personale, la care au participat 30 de para-juriști.</p> <p>În 2019 para-juriștii au beneficiat de 6 instruirii, organizate în parteneriat și cu suportul Asociației Naționale a Parajuriștilor din Moldova, după cum urmează:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Instruire în domeniu integrității și anticorupție, drepturile omului și comunicare; perioada: 26-29.03.2019 la care au participat 13 para-juriști. • Instruire în domeniul organizării comunitare; perioada: 14-16.06.2019 la care au participat

			Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat		continuă	<p>18 para-juriști.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Instruire în domeniul liderismului; perioada: 20.06.2019 la care au participat 16 para-juriști. • Instruire în domeniul juridic; perioada: 28-29.09.2019 la care au participat 23 para-juriști. • Instruire în domeniul e_guvernare; perioada: 6.12.2019 la care au participat 26 para-juriști. • Instruire în domeniul dicției și comunicării; perioada: 26-27.12.2019 la care au participat 16 para-juriști. <p>În 2020 para-juriștii au beneficiat de 3 cursuri de instruire on-line, organizate în parteneriat cu Millennium DPI Partners în cadrul proiectului „Accesul la Justiție în Moldova”, de care au beneficiat 40 para-juriști, după cum urmează:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1 Dreptul de autor de la norme tradiționale la specificul din era internetului”; • 2 “Sistemul informațional judiciar. Accesul la informația judiciară”; • 3 “Relații armonioase și non-conflictuale în procesul acordării asistenței juridice: specifi și particularități în comunicare în funcție de litigiu și beneficiar”. <p>De asemenea, în parteneriat cu Asociația Obștească “Centrul pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități” a fost organizat un training în domeniul drepturilor persoanelor cu dizabilități la care au participat și para-juriștii.</p>
2	2.Asigurarea calității în asistența juridică garantată de stat	2.1. Monitorizarea externă și internă a calității serviciilor de asistență juridică calificată garantată de stat, acordată de către avocați	Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat; Ministerul Justiției; Ministerul Finanțelor; Uniunea Avocaților	2018–2021	1. Numărul/rata avocaților care au trecut monitorizarea internă și externă a calității serviciilor juridice prestate 2. Raportul anual elaborat și făcut public	<p>În curs de realizare.</p> <p>Pe parcursul anului 2018, de către Oficiile teritoriale ale CNAJGS, în ordinea procedurii monitorizare internă au fost monitorizați 144 de avocați care acordă asistență juridică garantată de stat. Dintre care, 62 avocați au fost evaluați cu calificativul „foarte bine”, 80 avocați au fost evaluați cu calificativul „bine”, iar 2 avocați au fost evaluați cu calificativul „insuficient”</p> <p>În perioada octombrie – noiembrie a anului 2018, de către CNAJGS a fost organizat procesul monitorizare externă a calității asistenței juridice garantate de stat acordate de către avocați. În acest sens, a fost selectată Comisia de monitorizare externă a calității asistenței juridice calificată garantate de stat. Membrii comisiei s-au organizat în trei grupuri de monitorizare, care monitorizat activitatea a 51 avocați care acordă asistență juridică garantată de stat.</p> <p>Pe parcursul anului 2019, de către Oficiile teritoriale ale CNAJGS, în ordinea procedurii monitorizare internă au fost monitorizați 120 de avocați care acordă asistență juridică garantată de stat. Dintre care, 58 avocați au fost evaluați cu calificativul „foarte bine”, iar 62 avocați au fost evaluați cu calificativul „bine” și nici un avocat cu calificativul „insuficient”.</p> <p>Pe parcursul anului 2020, de către Oficiile teritoriale ale CNAJGS, în ordinea procedurii</p>

					monitorizare internă au fost monitorizați 80 de avocați care acordă asistență juridică garantată de stat. Dintre care, 51 avocați au fost evaluați cu calificativul „foarte bine”, iar 26 avocați au fost evaluați cu calificativul „bine” și 3 avocați cu calificativul „insuficient”.	
		2.2. Elaborarea suportului metodologic pentru avocați sub formă de ghiduri practice și standarde minime de calitate pentru activitatea avocaților pe anumite categorii de cauze	Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat	2018–2022	<p>1. Standardele minime de calitate elaborate și aprobate</p> <p>2. Numărul de ghiduri elaborate și distribuite avocaților</p>	<p>În curs de realizare.</p> <p>Pe parcursul anului 2018, cu suportul PNUD Moldova, au fost elaborate Standardele de calitate a activității avocaților care acordă AJGS persoanelor cu dizabilități intelectuale și/sau psihosociale. Instrumentele de monitorizare externă și Curriculum de instruire continuă a avocaților în baza acestor standarde. Întregul set de acte elaborate urmează a fi propus CNAJGS pentru aprobare.</p> <p>În cadrul proiectului „Consolidarea Răspunsului Guvernului la Fenomenul Traficului de Ființe Umane și Îmbunătățirea Protecției Victimelor Traficului și Martorilor în RM”, una din activitățile planificate a fost elaborarea unui ghid pentru avocații care acordă asistență juridică garantată de stat care acordă asistență juridică victimelor traficului de ființe umane. Ghidul a fost elaborat de către avocați și psihologi specializați în asistența victimelor traficului de ființe umane și propus CNAJGS spre avizare. După finalizarea procesului de avizare, ghidul va fi editat și distribuit în rândul avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat.</p> <p>A fost continuat procesul de elaborare și definitivare a standardelor de calitate ale activității avocaților care acordă asistență juridică calificată pe cauze cu implicarea persoanelor cu dizabilități intelectuale și psihosociale.</p>
		2.3. Instruirea avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat	Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat; Institutul Național al Justiției	2018–2022	<p>1. Numărul de instruirii/numărul de avocați instruiți anual</p> <p>2. Rata avocaților instruiți</p>	<p>În curs de realizare</p> <p>În anul 2018 avocații care acordă AJGS au beneficiat de sesiuni de instruire după cum urmează :</p> <p>La data de 20 aprilie și 02 octombrie 2018 au fost organizate 2 ateliere de instruire, cu tematica “Aspecte practice privind acordarea asistenței juridice calificate garantate de stat acordate pe cauze de azil” organizate în parteneriat cu UNHCR, Centrul de Drept al Avocaților și Biroul Migrațiune și Azil. La aceste ateliere au participat 43 avocați.</p> <p>În perioada 11 iulie și 25-26 iulie 2018, au fost desfășurate 2 ateliere de instruire în parteneriat cu Institutul de Reforme Penale și PNUD Moldova cu tematica ”Mecanismul de asigurare a calității asistenței juridice garantate de stat în cauzele cu implicarea persoanelor cu dizabilități intelectuale și psihosociale”, la aceste ateliere au participat 20 de avocați;</p> <p>În perioada 20-21 octombrie 2018 în parteneriat și cu suportul Organizației Internaționale pentru Migrație, a fost desfășurat atelierul de instruire „Prestarea serviciilor juridice garantate de stat pentru victimele și potențialele victime ale traficului de ființe umane: noi tendințe și provocări” la acest atelier au participat 26 avocați;</p>

					<p>În perioada 17-18 decembrie 2018, a avut loc seminarele cu tematica „Acordarea asistenței juridice calificată, determinarea strategiilor de caz pentru protecția victimelor violenței sexuale și a celei bazate pe stereotipuri de gen”. Atelierul a instruit 40 avocați. Acest atelier s-a desfășurat în colaborare cu Uniunea Avocaților și Oficiul Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului.</p> <p>Pe parcursul anului 2018, INJ a realizat 9 activități de formare în domeniu, fiind instruiți un număr total de 183 beneficiari, după cum urmează:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Trei seminare: “Dezvoltarea abilităților de comunicare”(5 februarie, 3 mai, 26 septembrie). Persoane instruite: 53 avocați care asigură asistență juridică garantată de stat • Trei seminare: “Particularitățile acordării asistenței juridice garantate de stat pe cauze implicarea victimelor” (6 februarie, 2 mai, 25 septembrie).Persoane instruite: 61 avocați care asigură asistență juridică garantată de stat • Trei seminare: „Dosarul în apărare al avocatului care acordă asistență juridică garantată de stat” (7 februarie, 4 mai, 27 septembrie). Persoane instruite: 69 avocați care asigură asistență juridică garantată de stat. <p>Pe parcursul anului 2019, INJ a realizat 9 activități de formare în domeniu, fiind instruiți un număr total de 224 beneficiari, după cum urmează:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Trei seminare: „Modificările aduse Codului de Procedură Civilă” (5 februarie, 20 mai, 26 noiembrie). Persoane instruite: 84 avocați care acordă asistență juridică garantată de stat. • Trei seminare: „Eliberarea condiționată înainte de termen și reducerea termenului pedepsei pentru condiții inumane de detenție” (6 februarie, 21 mai, 26 noiembrie). Persoane instruite: 74 avocați care acordă asistență juridică garantată de stat. • Două seminare: „Măsuri de ocrotire judiciare a persoanelor cu dizabilități intelectuale și psihosociale” (7 februarie, 22 mai). Persoane instruite: 49 avocați care acordă asistență juridică garantată de stat. • Seminar: „Dreptul Civil: noțiunile aduse prin Legea privind modernizarea Codului de Procedură Civilă” (27 noiembrie). Persoane instruite: 17 avocați care acordă asistență juridică garantată de stat. <p>În cadrul parteneriatului CNAJGS cu Fundația Soros Moldova s-au desfășurat 4 ateliere de instruire cu tematica “Monitorizarea respectării drepturilor persoanei deținute în custodia Poliției”, la care au fost instruiți 80 avocați care acordă asistență juridică garantată de stat.</p> <p>În cadrul parteneriatului CNAJGS cu Oficiul Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului s-a desfășurat 1 atelier de instruire cu tematica “Acordarea asistenței juridice calificată victimelor violenței sexuale și a celei bazate pe stereotipurile de gen”, la care au fost instruiți 20 avocați care acordă asistență juridică garantată de stat.</p> <p>În cadrul parteneriatului CNAJGS cu Centrul de Resurse Juridice din Moldova s-a desfășurat</p>
--	--	--	--	--	---

					<p>atelier de instruire cu tematica “Dreptul la un proces echitabil în cauzele penale”, la care au fost instruiți circa 30 avocați care acordă asistență juridică garantată de stat.</p> <p>În anul 2020, în colaborare cu partenerii de dezvoltare au fost organizate un sir de instruirii/atelier pentru avocații care acordă asistență juridică garantată de stat, în urma cărora au fost instruiți circa 300 avocați:</p> <ul style="list-style-type: none"> • în parteneriat cu Consiliul Europei a fost organizat un curs de instruire cu tematica „Accesul la justiție pentru femei, victime ale violenței și un atelier de lucru cu tematica: „Argumentarea juridică în sensul apărării, în cazurile cu privire la arestarea preventivă”. • cu Millennium DPI Partners în cadrul proiectului “Accesul la Justiție în Moldova” au fost organizate trei instruirii pe următoarele tematici: • “Dreptul de autor de la norme tradiționale la specificul din era internetului”, “Sistemul informațional judiciar. Accesul la informația judiciară” și “Relații armonioase și non-conflictuale în procesul acordării asistenței juridice: specific și particularități în comunicare în funcție de litigiu și beneficiar”. • în colaborare cu Organizația Internațională pentru Migrație au fost organizate 2 ateliere de lucru/instruirii pentru avocații care acordă asistență juridică garantată de stat victimelor traficului de ființe umane. <p>Pe parcursul anului 2020, INJ a realizat 11 activități de formare în domeniu, fiind instruiți un număr total de 276 de beneficiari, după cum urmează:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Două <u>seminare</u>: „Moștenirea din perspectiva novațiilor aduse Codului civil” (3 februarie, 21 septembrie). Persoane instruite: 62 de avocați care acordă asistență juridică garantată de stat. • Două <u>seminare</u>: „Drepturile reale în contextul modificărilor Codului civil” (4 februarie, septembrie). Persoane instruite: 48 de avocați care acordă asistență juridică garantată de stat. • Două <u>seminare</u>: „Eliberarea condiționată înainte de termen și reducerea termenului pedepsei pentru condiții inumane de detenție” (5 februarie, 23 septembrie). Persoane instruite: 50 de avocați care acordă asistență juridică garantată de stat. • Două <u>seminare</u>: „Măsuri de protecție a copiilor victime a abuzului sexual” (6 februarie, septembrie). Persoane instruite: 48 de avocați care acordă asistență juridică garantată de stat. • Două <u>seminare</u>: „Apărarea drepturilor beneficiarilor de asistență juridică garantată de stat în fața Curtii Europene a Drepturilor Omului” (7 februarie, 25 septembrie). Persoane instruite: 48 de avocați care acordă asistență juridică garantată de stat.
--	--	--	--	--	---

						<p>instruite: 44 de avocați care acordă asistență juridică garantată de stat.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Un seminar <u>cascadă</u>: „Standardele art. 5 CEDO în procesul de aplicare a măsurilor preventive. Rolul avocatului. Jurisprudența CtEDO în cauzele moldovenești” (12-noiembrie). Persoane instruite: 24 avocați care acordă asistență juridică garantată de stat.
3	3. Dezvoltare a serviciilor de reabilitare destinate victimelor infracțiunilor	3.1. Elaborarea programelor de informare a victimelor infracțiunilor cu privire la drepturile lor	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Ministerul Afacerilor Interne; Procuratura Generală; Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat; Centrul Național Anticorupție ; administrația publică locală	2018–2021	Programe elaborate și aprobate	<p>În curs de realizare.</p> <p>În vederea realizării acțiunii date, IGP a elaborat și remis pentru aplicarea în practică subdiviziunilor de urmărire penală ale IGP, circulara nr. Nr.34/11- 1739 din 29.05.2018, prin care solicitat ofițerilor de urmărire penală informarea părților vătămate și victimelor despre drepturile acestora, în particular:- să elibereze, în temeiul pct. 1) alin. (3) art. 58 Cod de procedură penală (CPP), persoanei care a depus plângerea sau denunțul, un certificat despre acest fapt, inclusiv în fața locului, indicând numele, prenumele, funcția și datele de contact personale, numărul, data și ora înregistrării sesizării în Registrul de evidență a sesizărilor cu privire la infracțiuni (R-1); - să informeze, în conformitate cu alin. (1) art. 274 CPP, persoana care a depus actul de sesizare, despre pornirea urmăririi penale;- să informeze, potrivit pct.10) alin. (1) art. 60 CPP, partea vătămată despre motivele prelungirii termenului urmăririi penale și despre acțiunile întreprinse pentru cercetarea infracțiunii, ori de câte ori este luată această decizie, cu propunerea de prelungire a termenului urmăririi penale.</p> <p>Totodată, a fost elaborată procedura operațională standard (POS) de informare a victimelor/denuțătorilor infracțiunii/contravenției, care a fost aprobată prin Ordinul IGP nr. 4 din 26.10.2018.</p> <p>De asemenea, prin Ordinul IGP nr. 41 din 04 februarie 2019 a fost pusă în aplicare scrisoarea drepturi „Nu tolera violența, cunoaște-ți drepturile”, elaborată în parteneriat cu Centrul Internațional „La Strada” și Ambasada SUA în Republica Moldova. Scrisoarea dată reprezintă suport informațional pentru victimele abuzului fizic, psihic și sexual și se bazează pe drepturile care le are victima în contextul Legii nr. 137 din 29.07.2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor.</p> <p>În perioada de raport, procurorii în activitatea lor la compartimentul asigurarea informării victimelor și părților vătămate privind drepturile sale, s-au ghidat de prevederile Instrucțiunii de caracter general nr.15-10d/17-601 din 12.10.2017, emisă de Procuratura Generală, care prevede informarea obligatorie a victimelor și părților vătămate în cadrul procesului penal cu privire la drepturile și obligațiile de care dispun. Formularele noi, elaborate întru punerea în aplicare a instrucțiunii, conțin informații scrise privind drepturile părților în proces, compilate din Codul de procedură penală, Legea nr.198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat, Legea nr.137/2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor și Legea nr.105-XVI din 16.05.2016 cu privire la protecția martorilor și altor participanți la procesul penal.Instrucțiunea menționată supra este adresată procuraturilor teritoriale și specializate, dar și organelor de urmărire penală din cadrul: Ministerului Afacerilor Interne, Serviciului Vamal și Centrului Național Anticorupție.</p>

						<p>Prin Hotărârea Guvernului nr. 708 din 27.12.2019 a fost aprobat Regulamentul-cadru cu privire la organizarea și funcționarea Centrului regional de asistență integrată a copiilor victime/martori ai infracțiunilor și Standardele minime de calitate. Totodată, ministerul începînd cu luna ianuarie 2020 a demarat procedura de creare a serviciilor prin Centrul de suport din mun. Bălți.</p> <p>La 31 martie 2020 prin Ordinul șefului IGP al MAI nr.107 a fost aprobată procedura operațională standard „<i>Audierea participanților în procesul penal</i>”, care conține și aspecte despre obligația de informa și a asigura victimelor drepturile și garanțiile lor procesuale, implicit în contextul prevederilor art.6 a Legii nr.137/2016.</p> <p><i>Notă: Relevant este de menționat că Procuratura de comun acord cu organele de urmărire penală conlucrează eficient cu psihologii din cadrul Centrului de Asistență și Protecție a Victimelor Potențialelor Victime ale Traficului de Ființe Umane, Centrului Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii „La Strada” și Centrului Național de Prevenire a Abuzului față de Copii ”Amicul”, care acordă asistență și consiliere psihologică victimelor traficului de ființe umane și faptelor conexe.</i></p> <p><i>La fel, se solicită intervenția echipei multidisciplinare teritoriale, activitatea căreia joacă un rol important la evaluarea și soluționarea eficientă a cazurilor de trafic de ființe umane identificate ca victime ale violenței, abuzului și exploatării sexuale a minorului, evaluarea situației victimei, asigurarea victimei primește sprijinul și asistența necesară.</i></p>
		3.2. Elaborarea cadrului normativ secundar privind reabilitarea victimelor infracțiunilor	Ministerul Sănătății; Muncii și Protecției Sociale; Ministerul Afacerilor Interne; Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat	2018–2021	Cadrul normativ elaborat și adoptat	<p>În curs de realizare.</p> <p>Pe parcursul anilor 2019-2020 a fost elaborat și supus consultărilor publice Programul de creare și dezvoltare a Mecanismului național de referire pentru protecția și asistența victimelor infracțiunilor pe anii 2020–2025 și a Planului de acțiuni pe anii 2020-2023, elaborat în temeiul Legii cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor nr. 137/2016 (articolul 2, alineat 6), în vederea realizării în practică a drepturilor victimelor infracțiunilor, în baza interacțiunilor intersectoriale și interdepartamentale (proiect remis Guvernului spre examinare și aprobare prin scrisoarea nr. 12/967 din 22.02.21).</p>
		3.3. Crearea serviciilor de suport pentru victimele infracțiunilor	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției	2018–2021	1. Servicii create și funcționale 2. Numărul de	<p>În curs de realizare.</p> <p>În vederea elaborării cadrului normativ secundar privind reabilitarea victimelor infracțiunilor pe parcursul anilor 2019-2020 a fost elaborat și supus consultărilor publice Programul de creare și dezvoltare a Mecanismului național de referire pentru protecția și asistența victimelor infracțiunilor</p>

	<p>pornind de la competențele funcționale ale instituțiilor de resort conform Legii nr. 137/2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor</p>	<p>Sociale; Ministerul Afacerilor Interne; Ministerul Finanțelor; Procuratura Generală; Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat; administrația publică locală</p>	<p>persoane care au beneficiat de servicii de reabilitare raportat la numărul celor care s-au adresat</p> <p>3. Date dezagregate, colectate după tipul serviciilor de suport</p> <p>4. Rata beneficiarilor serviciilor de suport</p>	<p>pe anii 2020–2025 și a Planului de acțiuni pe anii 2020–2023, elaborat în temeiul Legii cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor nr. 137/2016 (articolul 2, alineat 6), în vederea realizării practice a drepturilor victimelor infracțiunilor, în baza interacțiunii intersectoriale interdepartamentale (proiect remis Guvernului spre examinare și aprobare prin scrisoarea nr. 12/967 din 22.02.21).</p> <p>Cu referire la serviciul de suport prevăzut la art. 2 alin. (5) lit. d) al Legii 137/2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor prin Ordinul ministrului justiției nr. 140 din 21 februarie 2020 a fost constituită Comisia interdepartamentală pentru compensarea financiară de către stat a prejudiciului cauzat prin infracțiune. Pe parcursul anului 2018-2020 nu au parvenit cereri privind acordarea compensației financiare.</p> <p>A fost aprobată Hotărârea Guvernului nr. 708/2019 pentru aprobarea Regulamentului-cadru cu privire la organizarea și funcționarea Centrului regional de asistență integrată a copiilor victime/martori ai infracțiunilor și a Standardelor minime de calitate. Menționăm că, în cadrul elaborării cadrului normativ sus-menționat s-a preconizat că Centrul vizat va oferi asistență specializată circa la 120 copii anual. Pe parcursul anului 2020 a fost efectuate lucrări de renovare și echipare a Centrului din mun.Bălți cu suportul CNPAC și instruiți peste 150 de specialiști.</p> <p>Cu referire la victimele traficului de ființe umane, pe parcursul anului 2020, au fost:-116 victime adulte ale TFU, dintre care 29 victime sunt femeși 87 bărbați;-23 victime copii, dintre care fetele 20 victime și băieți - 3 victime.</p> <p>De asistență și protecție a victimelor și potențialelor victime ale TFU din subordinea MSMPS, la nivel național au beneficiat de asistență 51 victime. Din acestea, 41 victime adulte și 10 copii. Inclusiv, 73 victime au depus acțiuni civile în sumă de 3653705,00 lei.</p>
--	---	--	--	--

Obiectivul II: Asigurarea respectării drepturilor omului pentru persoanele aflate în custodia statului

Ținta strategică A: Toate persoanele private de libertate sînt deținute cu respectarea normelor naționale și a standardelor internaționale

Indicatori de rezultat:

Creșterea ratei persoanelor aflate în custodia statului, în special a femeilor și persoanelor cu dizabilități, care beneficiază de condiții materiale și de securitate conforme standardelor internaționale

Toți deținuții beneficiază de servicii medicale, inclusiv servicii psihiatrice independente și de calitate

Scăderea ratei incidentelor ce implică violența între deținuți

Creșterea ratei angajat-deținut potrivit normelor internaționale pentru asigurarea securității în locurile de detenție

Sporirea gradului de beneficiere de garanții fundamentale de protecție a persoanelor aflate în detenție provizorie

Scăderea incidenței cazurilor de abuz asupra persoanelor ce intră în contact cu sistemul de justiție penală, asupra persoanelor aflate în detenție și, în special, asupra persoanelor cu dizabilități psihosociale

Nr.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Alinierea legislației naționale la standardele internaționale privind perioada reținerii/a detenției provizorii/a arestului preventiv	1.1. Elaborarea studiului privind gradul de corespundere a legislației naționale cu standardele internaționale privind perioada și modul de aplicare a reținerii/a detenției provizorii/a arestului preventiv și modificarea cadrului normativ, după caz	Ministerul Justiției; Ministerul Afacerilor Interne; Procuratura Generală; Centrul Național Anticorupție; Serviciul Vamal	2018	1. Studiul elaborat, propunerile formulate 2. Cadrul normativ modificat, după caz	<p>Realizată.</p> <p>În vederea eradicării aplicării abuzive a măsurii arestului preventiv la 26 iulie 2018 Parlamentul a adoptat Legea nr.179 prin care în Codul de procedură penală au fost operate amendamentele la respectiva instituție. Modificările adoptate au drept scop: (1) excluderea de la aplicarea arestului preventiv a infracțiunilor pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mic de 3 ani; (2) respingerea demersurilor de aplicare a arestului în cazul în care acestea nu sunt motivate suficient sau dacă motivele invocate nu sunt susținute prin probe care confirmă temeiurile rezonabile de aplicare; (3) instituirea unui mecanism intern de verificare a temeiniciei motivelor care stau la baza demersului procurorului de prelungire a arestului; (4) acordarea dreptului învinuitului de a solicita examinarea legalității arestului în ședință publică. Totodată, în vederea elucidării standardelor de aplicare a art.5 din CEDO, a fost elaborat „Studiul privind respectarea art. 5 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale de către Republica Moldova”. Studiul este publicat pe pagina web a Ministerului Justiției la http://www.justice.gov.md/public/files/agent_guvernamental/A5_MDA.pdf Studiul este structurat în următoarele capitole: 1. Considerațiuni generale privind art. 5 din CEDO; 2. Jurisprudența recentă împotriva RM privind art. 5 din CEDO;</p> <p>La 25 februarie 2020, Ministrul Justiției a participat la prezentarea publică a raportului asupra cercetării privind aplicarea arestării preventive în Republica Moldova. Raportul a fost elaborat în cadrul programului Consiliului European „Promovarea unui sistem de justiție penală bazat pe respectarea drepturilor omului în Republica Moldova” și s-a bazat pe o cercetare efectuată, în care au implicat 3 grupuri – avocați, procurori și judecători.</p>
2	Realizarea politicii de stat privind punerea în aplicare a pedepselor și	2.1. Monitorizarea și evaluarea implementării Strategiei de dezvoltare a serviciului	Ministerul Justiției	2018–2020	1. Rata plîngerilor depuse de deținuți privind condițiile de detenție 2. Rata	<p>Realizată.</p> <p>Pe parcursul 2018:</p> <p>1. Pe parcursul anului 2018 au fost depuse 811 petiții de către deținuți cu privire la condițiile de detenție, ceea ce constituie 23,56% din numărul total. 2. Petițiile adresate de către deținuți pe parcursul anului 2018 cu privire la condițiile de detenție au fost examinate și soluționate în proporție de 90%. 3. Pe parcursul anului 2018 CtEDO a pronunțat 8 hotărâri de condamnare</p>

<p>măsurilor private de libertate în scopul reintegrării sociale a persoanelor reținute</p>	<p>penitenciar în Republica Moldova pentru anii 2016–2020</p>			<p>plîngerilor soluționate privind condițiile de detenție</p> <p>3. Numărul condamnărilor Republicii Moldova la CtEDO pentru condiții de detenție contrare prevederilor art. 3 din CEDO</p> <p>4. Rata cazurilor de violență dintre deținuți</p> <p>5. Numărul de instituții penitenciare construite/reconstruite</p> <p>6. Numărul structurilor de escortare a deținuților create la nivel de penitenciar</p> <p>7. Rata instituțiilor/serviciilor medicale dotate/renovate și acreditate</p> <p>8. Rata de</p>	<p>Republicii Moldova pentru condiții de detenție contrare prevederilor art. 3 din Convenție. 4. fiind faptul că nu toate cazurile de violență dintre deținuți pot fi identificate documentate/înregistrate, deducem acest indicator din numărul cazurilor de constatare a leziunilor corporale în mediul deținuților. Pe parcursul anului 2018 au fost înregistrate 1038 astfel de cazuri (față de 1156 în 2017), ceea ce constituie o scădere cu 10,21%, dintre care 790 cazuri depistate la persoanele condamnate pe teritoriul penitenciarului (952 în 2017), indicator în descreștere cu 17,02% și 24 cazuri la persoanele preluate din izolatoarele inspectoratelor de poliție (2017-204). În 115 cazuri stabilite că leziunile au fost cauzate în</p> <p>rezultatul altercațiilor dintre condamnați, ceea ce constituie 11,08% din numărul total. În celelalte cazuri leziunile au fost cauzate de automutilări, greva foamei, atac asupra angajaților sistemului penitenciar, aplicarea forței fizice și mijloacelor speciale asupra deținuților. 5. Pe parcursul anului 2018 au fost desfășurate lucrări de construcție / reconstrucție în 3 instituții penitenciare (Leova, Goian și Bălți). Totodată, au fost efectuate lucrări de îmbunătățire a condițiilor în 9 instituții penitenciare (a se vedea acțiunea 2.3, indicatorul 2). 6. În fiecare instituție penitenciară sunt create structuri de escortă (cu excepția Penitenciarelor nr.8 și nr.12 – Bender), după cum urmează : Taraclia – 4 unități; nr.2 Lipcani – 5 unități; nr.3 Leova – 5 unități; nr.4 Cricova – 6 unități; nr.5 Soroca – 5 unități; nr.7 Rusca – 5 unități; nr.9 Pruncul – 5 unități; nr.11 Bălți – 12 unități; nr.12 Chișinău – 36 unități; nr.15 Cricova – 5 unități; nr.16 Pruncul – 12 unități; nr.17 Rezina – 5 unități; nr.18 Brănești – 8 unități, Departamentul cu Destinații Speciale – 74 unități de personal. 7. Pe parcursul anului 2018 cinci instituții penitenciare au obținut „Avize sanitare”, astfel, fiind înregistrată o rată a instituțiilor penitenciare acreditate de – 29,41%. În vederea acreditării a fost procurat utilaj medical în valoare totală de 2,35 mii lei, după cum urmează: 1 – autoclav; 1 – sterilizatoare; 1 – incubator; 1 – aspirator chirurgical; 1 – colposcop; 1 – bronhoscop; 1 – gastroscop. 8. Din numărul total de acțiuni, conform Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei: - Realizate – 41;- Nerealizate – 40;- Parțial realizate - 54.</p> <p>Pe parcursul 2019:</p> <p>1. Pe parcursul anului 2019 au fost înregistrate 1113 petiții vizând condițiile de detenție (30,7% din numărul total de petiții). 378 de petiții (10,78% din numărul total de petiții) au fost expediate direct la penitenciare, iar celelalte au fost recepționate de la diferite autorități, rude ale deținuților sau apărătorii acestora.</p> <p>2. Din cele 378 de petiții expediate din instituțiile penitenciare aproximativ 92,3 % au fost examinate iar din problemele invocate 33,3% au fost soluționate.</p> <p>3. La 1 ianuarie 2019 a intrat în vigoare Legea nr. 163 din 20 iulie 2017 și Legea nr. 272 din 15 noiembrie 2018 care au determinat operarea de modificări în Codul de procedură penală. Ac</p>
---	---	--	--	--	---

				<p>implementare a Strategiei</p>	<p>legi au introdus în dreptul intern un remediu cu caracter preventiv și compensatoriu pe încălcările CEDO cu referire la condițiile inumane și degradante de detenție.</p> <p>Urmare a implementării noului remediu preventiv și compensatoriu, la 28 februarie 2019 Curtea Europeană a pronunțat decizia în cauza Drăniceru v. Republica Moldova (nr. 31975/15). În această decizie, Curtea a recunoscut noul remediu preventiv și compensatoriu pentru condiții inadecvate de detenție instituit în Republica Moldova, venind cu anumite recomandări referitoare la sume.</p> <p>Prin deciziile sale din 28 martie 2019, Curtea Europeană a declarat inadmisibile alte 145 de cereri aflate pe rolul său cu referire la condițiile rele de detenție, invocând neepuizarea remediei naționale. Pot fi consultate în acest sens deciziile pronunțate în cauzele: Baban și alții 3 v. Republica Moldova (cererea nr. 3282/12), Bulgacov și alții 41 v. Republica Moldova (cererea nr. 54187/15), Cobilceanu și alții 12 v. Republica Moldova (cererea nr. 72239/16), Filat și alții 1 v. Republica Moldova (cererea nr. 11657/16), Codreanu și alții 23 v. Republica Moldova (cererea nr. 22927/09), Grigoraș și alții 4 v. Republica Moldova (cererea nr. 25435/18), și Talambuța și alții 1 v. Republica Moldova (cererea nr. 23151/09).</p> <p>Astfel, pe parcursul anului 2019 Curtea Europeană nu a pronunțat hotărâri de condamnare Republicii Moldova pentru condiții de detenție contrare prevederilor art. 3 din Convenție.</p> <p>4. Pe parcursul anului 2019, au fost înregistrate 1203 cazuri de depistare a leziunilor corporale în mediul deținuților. În 179 cazuri s-a stabilit că leziunile au fost cauzate în rezultatul altercațiilor dintre condamnați, ceea ce constituie 18% din numărul total.</p> <p>5. Pe parcursul anului 2019 au fost desfășurate lucrări de construcție / reconstrucție în 4 instituții penitenciare (a se vedea informația detaliată la acțiunea 2.3., indicatorul 2). Totodată, au fost efectuate lucrări de îmbunătățire a condițiilor de detenție în majoritatea instituțiilor penitenciare fiind renovate circa 169 celule.</p> <p>6. Instituțiile penitenciare (15) dispun de structuri de escortă, excepție fiind Penitenciarele nr. nr.12 – Bender.</p> <p>7. Pe parcursul anului 2019 15 instituții penitenciare au obținut avize sanitare, ceea ce constituie 88%.</p> <p>8. Din numărul total de acțiuni, conform Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei, acțiuni realizate - 91;- acțiuni parțial realizate - 53;- acțiuni nerealizate - 46.</p>
--	--	--	--	----------------------------------	--

					<p>Pe parcursul 2020:</p> <p>1. Pe parcursul anului 2020 au fost depuse 1303 petiții de către deținuți cu privire la condițiile de detenție, ceea ce constituie 44,46% din numărul total.</p> <p>2. Petițiile adresate de către deținuți pe parcursul anului 2020 cu privire la condițiile de detenție au fost examinate și soluționate în proporție de 90%.</p> <p>3. În anul 2020 CtEDO nu a pronunțat hotărâri versus Republica Moldova, prin care să constată încălcări ale art. 3 din CEDO cauzate de condiții precare de detenție.</p> <p>4. Dat fiind faptul că nu toate cazurile de violență dintre deținuți pot fi identificate și documentate înregistrate, deducem acest indicator din numărul cazurilor de constatare a leziunilor corporale în mediul deținuților. Pe parcursul anului 2020 au fost înregistrate 115 astfel de cazuri (față de 177 în 2019), ceea ce constituie o scădere cu 35%.</p> <p>5. Au fost finalizate lucrările de reconstrucție în Penitenciarul nr. 3-Leova și nr. 10-Goian. Asemenea au fost desfășurate lucrări de construcție și proiectare la Casa de Arest Bălți.</p> <p>Totodată, au fost executate lucrări de reparație cosmetică/capitală în spațiile de detenție, spații de tip „barac” împărțite în celule de dimensiuni mici.</p> <p>6. Instituțiile penitenciare (15) dispun de structuri de escortă, excepție fiind Penitenciarele nr. nr.12 – Bender.</p> <p>7. Au fost perfectate necesitățile de utilaj medical și remise Centrului pentru Achiziții Publice Centralizate în Sănătate pentru achiziționare în valoare estimativă totală de 740600,00 lei. Totalul a fost repartizat utilaj medical secțiilor medicale și spitalului penitenciar, donat de către Consiliul Europei în valoare totală de 150 mii euro. Au fost achiziționate 7 utilaje stomatologice, 7 sterilizatoare, 7 microscopuri.</p> <p>În prezent în spitalul penitenciar se efectuează lucrări de reparație și dotare, iar în secțiile medicale au fost realizate reparații curente. Astfel, 15 secții medicale dispun de autorizație sanitară în funcționare cu excepția P10- Goian și P16-Pruncul.</p> <p>Pe parcursul anului 2020 a fost realizată autoevaluarea serviciilor medicale și perfectate rapoartele de autoevaluare, iar în primul trimestru al anului 2021 urmează a fi realizată procedura de evaluare și acreditare a secțiilor medicale.</p> <p>8. Din totalul de 204 activități, 96 (46%) au fost realizate integral, 39 de activități (19%) au fost realizate parțial, iar 69 de activități (34%) nu au fost realizate.</p>
--	--	--	--	--	---

		2.2. Consolidarea capacităților instituționale la nivelul instituțiilor penitenciare și dezvoltarea profesională a personalului din sistemul penitenciar	Ministerul Justiției	2018–2022	<p>1. Numărul de psihologi/ asistenți sociali angajați în instituțiile penitenciare în creștere raportat la numărul de deținuți</p> <p>2. Programe de instruire a personalului din serviciul penitenciar axate pe dezvoltarea competențelor și pe drepturile omului</p> <p>3. Rata personalului instruit din sistemul penitenciar</p>	<p>În curs de realizare</p> <p>Pe parcursul anului 2018 în sistemul penitenciar au fost angajați 6 psihologi și 8 asistenți sociali numărul total crescând de la 20 la 26 și, respectiv, de la 11 la 19. Prin urmare, dacă la începutul anului 2018 numărul persoanelor deținute în instituțiile penitenciare era de 7635 – persoane iar la finele anului – 6990 persoane, se constată o creștere a numărului de psihologi / asistenți raportat la numărul de deținuți cu 8,49% și, respectiv, 8,48%. 2. Potrivit Programului pregătirii profesionale a personalului din cadrul sistemului penitenciar pentru anul 2018, aprobat prin ordinul directorului ANP nr.18 din 10 ianuarie 2018, în toate instituțiile subordonate au fost desfășurate cursuri de instruire profesională generale și de specialitate pentru funcționarii publici cu statut special din categoriile respective, după cum urmează: a. Pregătirea inițială a agenților nou încadrați în sistemul administrației penitenciare cu o durată de instruire de 10 săptămâni, planificate - 4 promoții. b. Pregătirea inițială a ofițerilor nou încadrați în sistemul administrației penitenciare cu o durată de instruire de 2 săptămâni, planificate - 4 promoții. c. Perfecționarea personalului sistemul administrației penitenciare – cu o durată de 3-5 zile, planificate - 14 grupe.</p> <p>Pe parcursul anului 2018 majoritatea personalului sistemul penitenciar (aproximativ 90%) a fost instruit în domeniile de competență / responsabilitate.</p> <p>Pe parcursul anului 2019, în sistemul administrației penitenciare s-au angajat 5 psihologi și 5 asistenți sociali. La începutul anului 2019, se dețineau 7115 persoane, iar la finele anului 2019 se dețineau 6716 persoane. Astfel, se constată o descreștere a numărului de deținuți cu 399 persoane ce constituie aproximativ 6 %. În instituțiile penitenciare la moment activează 29 psihologi și 5 asistenți sociali. Prin urmare, numărul de deținuți raportat la numărul de psihologi/ asistenți sociali este de 231 condamnați la un psiholog și 258 de condamnați la un asistent social.</p> <p>Anual se organizează și se desfășoară pregătirea profesională continuă a angajaților sistemul administrației penitenciare, care cuprinde trei compartimente: pregătirea generală, pregătirea fișelor și de specialitate.</p> <p>Pe parcursul anului 2019, au fost desfășurate cursuri de pregătire inițială (agenți, ofițeri), cursuri de perfecționare (ofițeri, agenți din toate serviciile), cursuri de „Management penitenciar” (directori-adjuncți de penitenciare, șefi de direcții ANP).</p> <p>Pe parcursul anului 2019 s-a înregistrat o rată a personalului instruit din sistemul penitenciar de 100%.</p> <p>Pe parcursul anului 2020, în sistemul penitenciar s-au angajat 4 psihologi și 5 asistenți sociali. La începutul anului 2020, se dețineau 6735 persoane, iar la finele acestui an se dețineau 6419 persoane. Astfel, se constată o descreștere a numărului de deținuți cu 316 persoane, ce constituie o scădere de 4,69%. Prin urmare, numărul de deținuți raportat la numărul de psihologi/asistenți sociali este de 231 condamnați la un psiholog și 258 de condamnați la un asistent social.</p>
--	--	--	----------------------	-----------	---	--

					<p>sociali s-a micșorat cu 4,29% și, respectiv 4,78%.</p> <p>Pe parcursul anului 2020, de către Centrul de Instruire al ANP, în colaborare cu Oficiul Avocatului Poporului s-au organizat instruirii pentru personalul sistemului penitenciar (curs de formare inițială și perfecționare) în domeniul neadmiterii torturii, tratamentului inuman și degradant, asigurarea drepturilor omului în penitenciare, Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, număr de 80 de ore, la care au participat 598 angajați.</p> <p>Rata personalului instruit din sistemul penitenciar este de 100%.</p>
	2.3. Planificarea/alocarea anuală a mijloacelor financiare necesare pentru implementarea proiectelor de construcție/reconstrucție a penitenciarelor	Ministerul Finanțelor; Ministerul Justiției	2018–2022	<p>1. Suma mijloacelor financiare alocate pentru implementarea proiectelor de construcție/reconstrucție a penitenciarelor</p> <p>2. Planurile individuale de construcție/reconstrucție pentru fiecare penitenciar</p> <p>3. Gradul de absorbție a mijloacelor financiare alocate construcției/reconstrucției penitenciarelor</p> <p>4. Numărul de instituții penitenciare construite/</p>	<p>În curs de realizare</p> <p>Pe parcursul anului 2018, au fost desfășurate lucrări de îmbunătățire a condițiilor de detenție, cum urmează:</p> <ul style="list-style-type: none"> - în Penitenciarul nr.3-Leova a fost efectuată replanificarea sectoarelor nr.3 și nr.5, din spații în spații cu capacitate mai mică; - în Penitenciarul nr.5-Cahul s-a deschis un nou sector de tip închis pentru deținerea condamnaților majore; - în Penitenciarul nr.6-Soroca s-a finalizat reparația izolatorului disciplinar, fiind reconstruite multe sectoare de tip cazarmă în secții de locuit de tip celulă; - în Penitenciarul nr.8-Bender s-a finisat reparația capitală în complexul de repartizare a hranei deținuților și reparația izolatorului disciplinar; - în cadrul Penitenciarului nr.9-Pruncul s-au realizat lucrările de constituire a unei comunități terapeutice pentru deținerea persoanelor drog dependente cu darea în exploatare a obiectivului și dotarea cu inventarul și utilajul necesar. De asemenea, au fost finalizate lucrările de divizare a sectorului nr.5 în sistem de camere; - în Penitenciarul nr.10-Goian s-au realizat lucrări de reparație capitală a 2 spații destinate penitenciarelor de izolare disciplinară; - în Penitenciarul nr.12-Bender s-a finisat reparația capitală a cabinetului stomatologic, bucătăriei și vestiarului pentru colaboratorii penitenciarului; - în Penitenciarul nr.13-Chișinău s-a realizat reparația capitală a 32 celule, iar în 17 încăperi au fost efectuate reparații curente; - în Penitenciarul nr.15-Cricova s-a finalizat reparația încăperii din blocul C cu o suprafață de 400 m2. <p>În perioada anilor 2018-2020 pentru construcția/ reconstrucția clădirilor penitenciarelor în total au fost alocate 90 299,6 mii lei, dintre care:</p> <p>a.2018 – 30 643,6 mii lei;</p>

	<p>Penitenciarul nr. 15 – Cricova,</p> <p>Penitenciarul nr. 17 – Rezina,</p> <p>Penitenciarul nr. 18 – Brănești)</p>			reconstruite	<p>a.2019 – 37 133,2 mii lei; a.2020 – 24 977,6 mii lei.</p> <p>Gradul de absorbție a mijloacelor financiare alocate: în anul 2018 – 49,0%; în anul 2019 – 99,2%; în anul 2020 – 89,2%.</p> <p>În perioada anilor 2018-2020 au fost finalizate lucrări de reconstrucție la 2 instituții penitenciare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Penitenciarul nr.3, orașul Leova; - Penitenciarului nr.10, satul Goian, municipiul Chișinău. <p>Totodată, sunt în curs de realizare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Casa de arest din municipiul Bălți – lucrări de construcție în curs de execuție; - Penitenciarul din municipiul Chișinău – a fost elaborată documentația de proiect și de execuție, iar lucrările de construcție nu au fost demarate. <p>Pe parcursul 2020 - a fost elaborată documentația de proiect pentru reconstrucția perimetrului de pază al Penitenciarului nr.7-Rusca Hîncești și au fost demarate lucrările;- a fost demarată și elaborarea documentației de proiect și deviz al reconstrucției perimetrului de pază al Penitenciarului nr.10-Goian, mun. Chișinău.</p>
	<p>2.4. Aprobarea normelor minime de echipare a spațiilor de detenție necesare pentru deținerea în condiții corespunzătoare a persoanelor cu dizabilități private de libertate</p>	<p>Ministerul Justiției;</p> <p>Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale</p>	2018–2022	<p>1. Proiecte de acte normative elaborate și aprobate</p> <p>2. Numărul/rata deținuților cu dizabilități care beneficiază de spațiile special amenajate</p>	<p>Neinițiată</p> <p>Normele / standardele în domeniul construcțiilor privind accesibilizarea clădirilor pentru persoane cu dizabilități, în mare parte, nu pot fi aplicate în cadrul administrației penitenciare din cauza infrastructurii logistice nepermisive de a interveni cu modificări de structură și replanificări. Conform situației la zi este necesară construcția sectoarelor noi, efectuând în paralel demolările edificiilor existente care nu corespund exigențelor de construcție și reconstrucție în vigoare. Toate acestea necesită costuri mai ridicate precum și extind termenul de realizare.</p>

		2.5. Continuarea procesului de modernizare a sistemului penitenciar prin amenajarea/reutilizarea spațiilor de detenție, conform normelor și standardelor europene	Ministerul Justiției	2019–2022	<p>1. Planul de modernizare actualizat</p> <p>2. Spațiile de detenție amenajate/reutilizate</p> <p>3. Rapoartele privind gradul de executare a lucrărilor, elaborate</p>	<p>În curs de realizare.</p> <p>Pe parcursul anului 2018:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reconstrucția Penitenciarului nr.3-Leova - au fost constatate și sistematizate lucrări suplimentare care au fost incluse în proiectul de execuție. Pentru anul 2019 au fost alocate 4 000 000 lei, acestea fiind executate integral. - Construcția Casei de arest cu capacitatea de 650 locuri, în mun. Bălți – au fost definitive ca structură două blocuri de detenție și turnul de legătură, iar alte două sunt în proces de execuție. Pentru blocurile aflate în proces de execuție este necesară contractarea lucrărilor de expertiză și documentației de proiect ce ține de etapa II cu un cost de 168 mii lei și a serviciilor de control de autor în valoare de 600 mii lei. În anul 2019 au fost alocate 39 000 000 lei, gradul de execuție fiind de 55,71%. - Reconstrucția Penitenciarului nr.10-Goian – sunt reconstruite trei blocuri: Blocul A-bloc de detenție, Blocul B-bloc pentru instruirea deținuților minori, Blocul C-Blocul medical, construit teren sportiv multifuncțional, o cazangerie, înlocuite toate rețelele exterioare inginerești (apă, canalizare, electrificare, reabilitarea stației de transformare a energiei electrice), construite stații de purificare a apelor reziduale și celor provenite din precipitații. Gradul de execuție a lucrărilor este de 100%. <p>Totodată, pe parcursul anului 2019 au fost desfășurate lucrări de îmbunătățire a condițiilor de detenție în toate instituțiile penitenciare, după cum urmează:</p> <ul style="list-style-type: none"> - în Penitenciarul nr.1-Taraclia a fost efectuată reparația blocului de regim nr.2 a izolatorului disciplinar și a blocului sanitar; - în Penitenciarul nr.2-Lipcani a fost construită curtea de plimbare pentru întrevederi de lungă durată și 2 încăperi pentru întrevederi de scurtă durată; - în Penitenciarul nr.3-Leova a fost efectuată reparație în cantina centrală și reparație capitală în secția medicală; - în Penitenciarul nr.4-Cricova a fost reconstruit atelierul de creație; - în Penitenciarul nr.5-Cahul s-a efectuat reparația capitală a secției medicale și a curților de plimbare; - în Penitenciarul nr.6-Soroca au fost divizate secțiile locative mari în secții locative mai mici în sectorul nr.3; - în Penitenciarul nr.7-Rusca a fost efectuată reparația curentă a blocurilor sanitare, reparația capitală cu crearea a 7 camere de deținere cu capacitatea de 70 locuri; - în Penitenciarul nr.8-Bender a fost dată în exploatare secția medicală. De asemenea, s-au efectuat reparații curente în 5 secții locative; - în Penitenciarul nr.9-Pruncul s-a efectuat reparația capitală la sectorul nr.8 tip-deschis, în secția medicală și reparația curentă a încăperii pentru desfășurarea ședințelor de judecată on-line; - în Penitenciarul nr.10-Goian s-au efectuat reparații curente în două cazangerii, în încăperile de
--	--	---	----------------------	-----------	--	---

					<p>studii, curțile de plimbare, precum și în secția medicală;</p> <ul style="list-style-type: none"> - în Penitenciarul nr.11-Bălți s-au efectuat reparații curente la blocul nr.1, 2 și 3, la sala de sport reparația capitală a izolatorului disciplinar; - în Penitenciarul nr.12-Bender s-a efectuat reparație capitală în încăperea de întrevedere de lungă durată a deținuților; - în Penitenciarul nr.13-Chișinău s-a finisat reparația capitală a 10 birouri pentru serviciul medical fiind dotate cu echipamentul necesar; - în Penitenciarul nr.15-Cricova s-a efectuat reparația capitală a blocurilor sanitare și a secției medicale; - în Penitenciarul nr.16-Pruncul au fost efectuate reparații curente în 4 săli de proceduri medicale. Totodată, a fost efectuată reparația capitală a blocului de fizioterapie, unde a fost creată o secție specială pentru deținuții bolnavi de TBC; - în Penitenciarul nr.17-Rezina a fost realizată reparația capitală a blocului alimentar, reparația capitală a terenului sportiv din incinta penitenciarului, a 3 birouri medicale, dar și reparații în celulele de detenție; - în Penitenciarul nr.18-Brănești a fost efectuată reparația curentă în sectoarele locative, reparații capitală în 2 sectoare locative cu suprafață mare și la punctul medical. <p>Pe parcursul anului 2020 a continuat procesul de amenajare / reutilizare a spațiilor de detenție în cadrul penitenciarelor, fiind înregistrate următoarele progrese:</p> <ul style="list-style-type: none"> - în cadrul Penitenciarului 1 a fost modernizată rețeaua de apă potabilă, construit pavilionul de așteptare, reparat integral blocul sanitar, arhiva, instalate rampe de acces la blocul administrației, regim nr. 1 pentru persoanele cu dizabilități, reparate cosmetic holurile din blocurile de regim în unele celule; - în Penitenciarul 2 au fost reparate cosmetic spațiile din secția medicală (stomatologie, farmacia), holurile și celulele din sectorul II, atelierul pentru prelucrarea lemnului, încăperile destinate întrevederilor de lungă durată, blocul sanitar, cantina și sala de primire a hranei, amenajată cu scaune de plimbare din sectorul nr. 1, reparate fațadele blocurilor de locuit din sectorul nr. 1 și caranșii schimbate ferestrele și ușile în clădirea „atelier pentru prelucrarea lemnului”, reparat acoperișul sectoarelor nr. 1 și 2; - în Penitenciarul 3 a fost reparat integral acoperișul, reconstruit sectorul de tip „barac” în celule mici, instalate rețele termice, de apeduct și ventilare, construite blocuri sanitare în celule, instalate geamuri (PVC) și uși (MDF), reconstruit gardul principal între posturile nr. 2 și 3 (197 m) și preîntâmpinare (182 m), reparat integral spațiul de preparare și repartizare a hranei (58 m) precum și instalat utilajul necesar. La fel, au fost reparate integral celulele nr. 1, 2, 4 și cosmetic celulele nr. 6, 7, 9 din izolatorul disciplinar; - la Penitenciarul 5 au fost reparate cosmetic 27 celulele, reparate integral 4 celule, schimbat acoperișul blocului de regim nr.1, postul intern nr.2;
--	--	--	--	--	--

					<p>- la Penitenciarul 9 au fost reparate cosmetic 2 celulele și 2 bucătării, atelierul de prelucrare lemnului, ograda izolatorului disciplinar;</p> <p>- în cadrul Penitenciarului 12 au fost reparate integral 6 celule, cantina din sectorul de deservire gospodărească, biroul serviciului evidență deținuți, baracul sectorului de deservire gospodărească;</p>
	2.6. Actualizarea normelor privind asigurarea persoanelor private de libertate cu:	Ministerul Justiției	2019	Proiecte de acte normative elaborate și aprobate	<p>Parțial realizată.</p> <p>Urmare a analizei normelor aprobate prin Hotărîrea Guvernului 609/2006 privind normele minime de alimentare zilnică și obiecte de toaletă și menaj ale deținuților s-a constatat că acestea corespund regulilor nutriționiste în vigoare.</p> <p>Totodată, alimentarea în instituțiile penitenciare unde se află copii în vârstă de până la 3 ani împreună cu mamele lor se efectuează conform prevederilor pct. 55 din Regulamentul privind organizarea alimentației deținuților în penitenciare, aprobat prin Ordinul ministerului justiției nr. 512/2007, care prevede că alimentația copiilor din casele de copii de pe lângă penitenciare și a copiilor ce se află cu mamele lor în penitenciare se efectuează conform normelor și în modul stabilit pentru casele de copii din sistemul Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale.</p> <p>Pentru a include aceste norme într-un singur act normativ, a fost demarată procedura de modificare a Hotărârii Guvernului nr. 609/2006, unde vor fi operate modificări, inclusiv la capitolul ce ține de alimentarea copiilor în vârstă de până la 3 ani, care se află cu mamele lor în instituțiile penitenciare.</p>
	2.7. Aprobarea normelor minime de echipare a angajaților instituțiilor penitenciare cu dispozitive pentru paza, escortarea și supravegherea persoanelor	Ministerul Justiției	2019	Proiect de act normativ elaborat și aprobat	<p>Parțial realizată.</p> <p>Direcția generală detenție din cadrul ANP a formulat propunerile cu privire la normele minime de echipare, care urmează a fi aprobate prin ordin.</p>

		private de libertate				
3	Implementarea mecanismului compensatoriu pentru încălcarea dreptului garantat de art. 3 al CEDO	3.1. Soluționarea eficientă a cererilor persoanelor aflate în detenție în condiții precare	Ministerul Justiției	2019 – 2022	<p>1. Numărul de deținuți cărora li s-a redus termenul pedepsei în condițiile stabilite</p> <p>2. Numărul persoanelor reținute/deținute care au fost despăgubite financiar</p> <p>3. Cuantumul sumelor achitate ca despăgubire</p>	<p>În curs de realizare</p> <p>Pe parcursul anului 2019:</p> <ul style="list-style-type: none"> - la 1410 deținuți li s-a redus termenul pedepsei, dintre care 137 deținuți au fost eliberați - au fost despăgubite financiar majoritatea persoanelor. - ca despăgubire a fost achitată suma de 1470595,00 lei. <p>Pe parcursul anului 2020:</p> <ul style="list-style-type: none"> - la 1734 deținuți li s-a redus termenul pedepsei, dintre care 293 deținuți au fost eliberați - Majoritatea persoanelor au fost despăgubite financiar. - Cuantumul despăgubirilor financiare achitate ca despăgubire este de 3 587 749 lei pentru anul 2020. <p>Urmare a deficiențelor legislative semnalate de practicieni în procesul de implementare a remediului compensator, care, în ansamblu, au generat o practică neuniformă de aplicare a acestuia prin Legea adoptată la 12 martie 2020 Parlamentul a suspendat mecanismul de reducere a pedepsei pentru deținuți pe motivul condițiilor precare.</p> <p>În același timp, în scopul îmbunătățirii mecanismului și eliminării curențelor atestate, Ministerul Justiției a elaborat un proiect de Lege pentru modificarea Codului de procedură penală. Scopul proiectului este de a asigura aplicarea coerentă și unitară a remediului preventiv și compensatoriu.</p> <p>Totodată, a fost elaborat proiectul Hotărârii Guvernului privind aprobarea Regulamentului privind evaluarea condițiilor de detenție.</p>
4	Diminuarea numărului de deținuți escortați la instanțele de judecată	4.1. Amenajarea în sediile instituțiilor penitenciare a unor spații speciale pentru examinarea chestiunilor ce	Ministerul Justiției	2019–2022	<p>1. Numărul spațiilor special amenajate</p> <p>2. Rata ședințelor desfășurate în spațiile special amenajate și prin intermediul</p>	<p>În curs de realizare</p> <p>În fiecare instituție penitenciară a fost amenajată minimum câte o sală pentru desfășurarea ședințelor prin teleconferință. În penitenciarele nr. 11 – Bălți și 13 – Chișinău sunt amenajate două săli pentru desfășurarea ședințelor prin teleconferință. Astfel, instituțiile penitenciare dispun în total, de 19 spații pentru examinarea chestiunilor ce țin de executarea pedepsei prin intermediul sistemului de videoconferință.</p> <p>Pe parcursul 2019 au fost desfășurate 2136 ședințe de judecată prin intermediul sistemului de videoconferință, în cadrul cărora au fost examinate 2136 plângeri. Pe parcursul anului 2020 au</p>

		țin de executarea pedepsei prin intermediul sistemului de videoconferință			sistemului de videoconferință	desfășurate 8909 ședințe de judecată prin intermediul sistemului de videoconferință, ceea ce constituie aproximativ 60% din numărul total (14884).
5	Reorganizarea serviciilor/unităților medicale din cadrul instituțiilor de detenție	5.1. Asigurarea independenței decizionale a lucrătorilor medicali în acordarea asistenței medicale persoanelor private de libertate	Ministerul Justiției; Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2019–2020	1. Cadrul normativ modificat 2. Lucrătorii medicali independenți față de administrația instituției de detenție 3. Numărul de plângeri din partea persoanelor private de libertate privind serviciile medicale acordate	Parțial realizată. Pe parcursul consultărilor în cadrul Grupului de lucru au fost identificate câteva opțiuni de reorganizare a serviciilor medicale acordate persoanelor aflate în detenție, care au fost transpuse în 4 proiecte de acte normative. Pe parcursul anului 2020, din partea persoanelor private de libertate au fost depuse 611 plângeri privind acordarea serviciilor medicale. <i>//Notă:MSMPS - Includerea în lista categoriilor de persoane asigurate de către Guvernul Republicii Moldova persoanelor deținute, presupune o abordare complexă și pe etape de revizuire a cadrului normativ în domeniul AOAM și, implicit, elaborarea propunerilor de reglementare și/sau modificarea acestuia. Or, persoanelor deținute, actualmente, li se acordă asistența medicală în cadrul unităților medicale din cadrul instituțiilor de detenție, finanțate totalmente din contul bugetului de stat. Totodată, evaluarea amplă a sistemului AOAM presupune, în primul rând, adoptarea unei politici corespunzătoare și instituirea unui mecanism nediscriminatoriu în raport cu toate categoriile de persoane încadrate în sistemul AOAM. În același timp, subliniem necesitatea existenței acceptului prealabil al Guvernului în privirea amendamentelor sau propunerilor legislative care implică majorarea sau reducerea cheltuielilor din veniturilor sau împrumuturilor, fapt ce reprezintă o condiție imperativă de la care legislația poate deroga în procesul aprobării bugetului public național. Nerespectarea acestei condiții constituie o încălcare a prevederilor art.131 alin (6) din Constituția Republicii Moldova conform căroră, nici o cheltuială bugetară nu poate fi aprobată fără stabilirea sursei de finanțare.//</i>
		5.2. Revizuirea cadrului normativ pentru includerea persoanelor	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Ministerul Justiției	2019	1. Cadrul normativ revizuit 2. Deținuții incluși în lista persoanelor asigurate	Nerealizată Urmează a fi organizate ședințe comune MJ, CNAM și MSMPS pe problema dată.

		deținute în lista subiecților beneficiari de asigurare obligatorie de asistență medicală				
6	Revizuirea sistemului actual de detenție provizorie din cadrul Poliției	6.1. Crearea izolatoarelor regionale de detenție provizorie	Ministerul Afacerilor Interne (Inspectoratul General al Poliției)	2018–2019	Harta izolatoarelor de detenție provizorie optimizată	<p>Realizată.</p> <p>Angajamentul de îmbunătățire a condițiilor de detenție în cadrul spațiilor IDP ale Poliției constituie o prioritate inclusă în mai multe documente de politici sectoriale, precum Strategia Națională de Ordine și Securitate Publică pentru anii 2017-2020 și Planul de acțiuni privind implementarea acesteia, Planul de acțiuni privind reducerea rețelilor de detenție, abuzului și discriminării față de persoanele aflate în custodia Poliției pentru anii 2017-2020. Astfel, au fost renovate 10 izolatoare de detenție provizorie, care funcționează după principiul regional (Anenii-Noi, Cahul, Căușeni, Cimișlia, Edineț, Hîncești, Orhei, Rîșcani, Sîngerei, Ungheni).</p> <p>Totodată, în anul 2020 au fost modernizate 5 IDP din cadrul Inspectoratelor de poliție din Bălți, Comrat, Anenii Noi, Soroca și Criuleni, care va asigura realizarea recomandărilor Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și Pedepselor sau Tratamentelor Inumane sau Degradante.</p>
		6.2. Modernizarea spațiilor de detenție provizorie din cadrul Poliției în conformitate cu normele internaționale și ale Uniunii Europene din domeniu	Ministerul Afacerilor Interne (Inspectoratul General al Poliției)	2018–2020	15 izolatoare de detenție provizorie renovate	<p>Realizată.</p> <p>Angajamentul de îmbunătățire a condițiilor de detenție în cadrul spațiilor IDP ale Poliției constituie o prioritate la nivel național, aceasta fiind oglindită în mai multe documente de politici naționale sectoriale, precum Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2016-2018 sau Strategia Națională de Ordine și Securitate Publică pentru anii 2017-2020 și Planul de acțiuni privind implementarea acesteia. De asemenea, acesta este prevăzută în Planul de acțiuni privind reducerea rețelilor de detenție, abuzului și discriminării față de persoanele aflate în custodia Poliției pentru anii 2017-2020 (HG nr. 748) și în Matricea de politici privind implementarea suportului bugetar pentru reforma Poliției, conform căreia, în perioada 2017-2020, urmează a fi renovate minim 15 izolatoare de detenție provizorie, precum și întreprinse alte activități orientate spre îmbunătățirea condițiilor de aflare a persoanelor deținute în custodia Poliției.</p> <p>Astfel, au fost renovate 10 izolatoare de detenție provizorie, care funcționează după principiul regional (Anenii-Noi, Cahul, Căușeni, Cimișlia, Edineț, Hîncești, Orhei, Rîșcani, Sîngerei, Ungheni).</p>

					Totodată, în anul 2020 au fost modernizate 5 IDP din cadrul Inspectoratelor de poliție Bălți, Comrat, Anenii Noi, Soroca și Criuleni, care va asigura realizarea recomandărilor Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și Pedepselor sau Tratatamentelor Inumane sau Degradante.
	6.3. Elaborarea și aprobarea unor proceduri standard de operare ce vizează reținerea, paza și escortarea persoanelor aflate în custodia Poliției prin prisma respectării drepturilor omului și a particularităților de gen	Ministerul Afacerilor Interne (Inspectoratul General al Poliției)	2018 – 2020	<p>1. Numărul de proceduri aprobate și aplicate</p> <p>2. Numărul de plângeri din partea persoanelor reținute privind nerespectarea garanțiilor legale fundamentale</p>	<p>Realizată.</p> <p>În anul 2018, cu suportul Fundației SOROS Moldova, au fost elaborate 3 proceduri standard de operare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Procedura standard de operare privind plasarea persoanei reținute în Izolatorul de detenție preventivă, aprobată prin ordinul IGP nr. 193 din 30.03.2018; - Procedura standard de operare privind escortarea și transportarea persoanei private de libertate, aprobată prin ordinul IGP nr. 194 din 30.03.2018; - Procedura standard de operare pentru reținere, aprobată prin ordinul IGP nr. 195 din 30.03.2018; <p>La 03.04.2018, acestea au fost lansate în cadrul evenimentului public organizat în cadrul IGP, informația fiind posibil de vizualizat accesând linkul: http://politia.md/ro/content/lansarea-procedurilor-standard-de-operare-privind-retinerea-escortarea-si-detentia.</p> <p>Adițional, în perioada 19 – 21 iunie 2018, IGP de comun cu Fundația Soros Moldova, au organizat 3 mese rotunde în zona Nord (IP Bălți), Centru (DP mun. Chișinău) și Sud (IP Cahul), privind aplicabilitatea Procedurilor standard de operare în domeniul reținerii escortării și deținerii persoanelor în custodia Poliției, la care au participat reprezentanți din cadrul tuturor subdiviziunilor teritoriale ale Poliției.</p> <p>În anul 2018, în adresa IGP au parvenit 5 plângeri ale cetățenilor privind condiții inumane și degradante de detenție și transportate. Cazurile menționate au fost expediate în adresa organului Procuraturii teritoriale pentru expunerea conform competenței.</p> <p>Deși, la nivel național, există formalizat mecanismul de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant, în Raportul Procuraturii Generale (PG) din 2017 este menționat faptul identificării mai multor curențe privind prestația unor angajați ai IGP de punere în aplicare a acestui instrument.</p> <p>Pe parcursul anului 2019, în adresa IGP au parvenit:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Plângerea cet. Căun Veaceslav, deținut în P-11, pe faptul că la data de 27.12.2018 a fost escortat din sala de judecată Dondușeni în stare de ebrietate alcoolică și plasat în IDP IP Ocnița. Pe cazul dat a fost emisă încheierea cu nr. 34/16-C-10/19 din 27.05.2019. 2) Plângerea cet. Briguneț Petru, deținut în P-16, pe faptul escortării cu aplicarea cătușelor la da

					<p>de 15.12.2018 la judecătoria Călărași. Pe cazul dat a fost emisă încheierea cu nr. 34/16-B-7/19 d 14.05.2019.</p> <p>3) Plîngerea cet. Pruteanu Valeriu, deținut în P-13 cu referire la preținsele fapte ilegale comise de persoane necunoscute în incinta Judecătoria Chișinău, sed. Buiucani la 12.09.2019. În urma examinării cazului dat, fapta nu și-a găsit confirmare și în lipsa probelor concludente, examinarea cazului de mai departe a fost încetată</p> <p>În anul 2019, în adresa IGP a parvenit ordonanța procurorului privind inițierea anchetei de serviciu în privința unui ofițer de urmărire penală pe faptul reținerii ilegale a unei persoane. La momentul ancheta de serviciu nu este finisată și se examinează de către DGUP a IGP.</p> <p>Pe parcursul anului 2020:</p> <p>Prin Ordinul IGP nr.129 din 27.04.2020 au fost aprobate 3 Proceduri Standarde de Operare privind:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. „Reținerea” 2. „Escortarea și transportarea persoanei private de libertate” 3. „Plasarea persoanei reținute în Izolatorul de detenție preventivă” <p>În cadrul BMA al MAI au fost elaborate 3 proceduri standard de operare ce vizează reținerea, plasarea și escortarea persoanelor aflate în custodie publică, și anume:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Procedura de operare standard operațională internă în domeniul indentificării străinilor plasați în custodie publică, aprobată prin Ordinul BMA nr. 29 din 12.08.2020;</i> 2. <i>Procedura de operare standard operațională internă în domeniul escortării străinilor aprobată prin Ordinul nr. 30 din 12.08.2020;</i> 3. <i>Procedura de operare standard operațională internă privind plasarea străinilor în Centrul de Plasament Temporar al Străinilor al BMA al MAI aprobată prin Ordinul nr. 31 din 12.08.2020.</i> <p>În 2020 nu au fost examinate plângeri referitoare la acțiunile de tortură, tratament inuman și degradant, precum și acțiuni de abuz din partea polițiștilor sau încălcări ale garanțiilor legale fundamentale și sancțiunile aplicate. Plângeri din partea persoanelor plasate în Centrul de Plasament al BMA nu au fost sesizate pe parcursul perioadei de raportare.</p>
7	Dezvoltare a Sistemului informațional	7.1. Dezvoltarea Sistemului informațional e-Reținere,	Ministerul Justiției; Ministerul Afacerilor	2018–2020	<p>1. Sistem informațional dezvoltat</p> <p>2. Numărul de</p> <p>Parțial realizată.</p> <p>Urmare a analizei efectuate la începutul anului 2018 s-a constatat necesitatea dezvoltării conceptuale a sistemului informatic existent, din considerentul învechirii caracteristicilor tehnice ale acestuia. În acest sens, a fost elaborat și coordonat cu instituțiile interesate (DIP, PG, IGP, M</p>

	e-Reținere	inclusiv pentru facilitarea accesului direct al deținuților la informațiile din propriul dosar personal	Interne; Procuratura Generală; Centrul Național Anticorupție; Serviciul Vamal		infochioscuri instalate și funcționale în cadrul instituțiilor de detenție	Proiectul Conceptului tehnic al SIA „e-Rețineri”. Urmare a examinării repetate a funcționalităților sistemului s-a constatat necesitatea modificărilor conceptuale a acestora, din considerentul învechirii parametrilor tehnici, care nu permit interconectarea cu alte sisteme informaționale utilizate de PG, subdiviziunile MAI și ale Poliției. Totodată, modificările respective vor genera costuri exagerate. Din aceste considerente, crearea și implementarea unui nou sistem informațional e-Rețineri constituie un obiectiv al noului document de politici în sectorul justiției – Strategia pe termen mediu pentru asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2021-2024. În acest sens, Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei au fost prevăzute etapele necesare creării și dezvoltării sistemului și costurile aferente.
		7.2. Pilotarea Sistemului informațional e-Reținere	Ministerul Justiției; Ministerul Afacerilor Interne; Procuratura Generală; Centrul Național Anticorupție; Serviciul Vamal	2020	1. Raportul post-pilotare elaborat, cu indicarea erorilor depistate și a modului de înlăturare a acestora 2. 100% a persoanelor reținute înregistrate în sistem	Parțial realizată. A se vedea justificarea de la acțiunea precedentă.
8	Asigurarea respectării garanțiilor fundamentale din domeniul drepturilor omului	8.1. Evaluarea codurilor de etică și deontologie a personalului din instituțiile ce asigură detenția persoanelor și,	Ministerul Justiției; Ministerul Afacerilor Interne; Procuratura Generală;	2018–2019	1. Codurile de etică și deontologie evaluate și modificate, după caz 2. Obligații incluse în codurile de etică	Realizată. În temeiul art. 31 alin. (1) din Legea nr. 300 din 21 decembrie 2017 cu privire la sistemul administrației penitenciare, prin ordinul ministrului justiției nr. 19 din 21.02.2019 a fost aprobat Codul deontologic al funcționarului public cu statut special din cadrul sistemului administrației penitenciare. 2. Codul deontologic al funcționarului public cu statut special cuprinde: obligația angajatului în scopul asigurării integrității profesionale în timpul exercitării atribuțiilor de serviciu în relațiile cu persoanele private de libertate și interdicțiile acestuia. Pe parcursul anului 2018 din partea persoanelor deținute au parvenit 2010 plângeri privind

	după caz, includerea în textul acestora a obligațiilor de respectare a garanțiilor fundamentale din domeniul drepturilor omului	Centrul Național Anticorupție; Serviciul Vamal; Ministerul Apărării		și deontologie 3. Numărul de plângeri din partea persoanelor deținute privind nerespectarea garanțiilor legale fundamentale 4. Numărul de încălcări ale garanțiilor legale fundamentale și sancțiunile aplicate	<p>nerespectarea drepturilor fundamentale, după cum urmează: asigurarea dreptului la viață, integritate fizică și psihică – 564 plângeri; acordarea asistenței medicale – 486 plângeri; regimul de deținere – 340 plângeri; aplicarea torturii – 121 plângeri și tratament inuman sau degradant – 152 plângeri. Pe parcursul anului 2018 au fost înregistrate 947 petiții privind relațiile dintre angajații sistemului de administrație penitenciară și deținuți / alte persoane.</p> <p>Conduita funcționarilor publici cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne reglementată de Codul de etică și deontologie al funcționarului public cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, aprobat prin HG nr. 629 din 08.08.2017.</p> <p>Prin ordinul Ministrului Apărării a fost aprobat Codul de conduită profesională a militarilor prin contract ai Armatei Naționale. Codul stabilește un set de norme obligatorii de etică și deontologie profesională, de conduită și comportament necesare prevenirii cazurilor care ar putea afecta imaginea, onoarea și reputația militarilor prin contract și Armatei Naționale. În Codul sunt înscrise următoarele obligații : să respecte prevederile legislației în vigoare, să se conformeze dispozițiilor legale și normelor profesionale specifice activității desfășurate, care se aplică statutului de militari care au consimțit în mod deliberat, cu precădere aspectului referitor la restrângerea exercitării unor drepturi, în condițiile legii; să respecte și să aplice principiile și valorile fundamentale în îndeplinirii serviciului militar în Armata Națională; să respecte obligația morală de loialitate față de Armata Națională și implicit față de Patrie, precum și să apere în fața terților prestigiul acestora; să nu realizeze acte și fapte producătoare de efecte juridice sau generatoare de orice alte consecințe care afectează interesul Armatei Naționale; să dea dovadă de onestitate în îndeplinirea atribuțiilor funcționale și obligațiilor de serviciu și să aibă un comportament civilizată față de persoanele cu care vin în contact, în virtutea exercitării funcțiilor deținute; să îndeplinească sarcinile de serviciu cu conștiinciozitate și responsabilitate; să aibă întotdeauna un comportament care ar păstra și să consolida încrederea publicului în integritatea, imparțialitatea și eficacitatea Armatei Naționale; să fie echilibrați și nediscriminatorii, tratându-i pe fiecare în mod egal, respectându-le onoarea, reputația, demnitatea și celelalte drepturi și libertăți fundamentale.</p> <p>Pe parcursul anului 2019 din partea persoanelor deținute au parvenit 2623 plângeri privind nerespectarea drepturilor fundamentale, după cum urmează: asigurarea dreptului la viață, integritate fizică și psihică – 830 plângeri; acordarea asistenței medicale – 830 plângeri; regimul de deținere – 288 plângeri; aplicarea torturii – 127 plângeri și tratament inuman sau degradant – 219 plângeri. Pe parcursul anului 2019 au fost înregistrate 1422 petiții privind relațiile dintre angajații sistemului de administrație penitenciară și deținuți / alte persoane.</p>
--	---	---	--	---	---

Ținta strategică B: Autoritățile manifestă toleranță zero față de cazurile de tortură

Indicatori de rezultat:

Creșterea gradului de conștientizare privind inadmisibilitatea absolută de limitare a dreptului de a nu fi supus la tortură și alte rele tratamente, în special în rândul reprezentanților sistemului judecătoresc

Sporirea eficienței procesului de investigare și sancționare a persoanelor culpabile de acte de tortură și alte forme de rele tratamente

Nr.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Asigurarea unui nivel adecvat de instruire a subiecților implicați în prevenirea și combaterea torturii conform standardelor stabilite în Protocolul de la Istanbul și consacrate în jurisprudența CtEDO	<p>1.1. Dezvoltarea curriculumurilor universitare pentru specializările relevante (drept, medicină, ordine publică, securitate) cu module ce prevăd studiul standardelor stabilite în Protocolul de la Istanbul și consacrate în jurisprudența CtEDO</p> <p>1.2. Instruirea inițială și</p>	<p>Ministerul Educației, Culturii și Cercetării;</p> <p>instiuțiile de învățământ superior (în cadrul cărora sînt specialități de drept, medicină, ordine publică și securitate);</p> <p>Ministerul Afacerilor Interne;</p> <p>Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale</p>	<p>2019–2022</p> <p>2019–2022</p>	<p>1. Curriculumuri elaborate, aprobate și implementate</p> <p>2. Numărul de absolvenți instruiți în domeniul standardelor stabilite în Protocolul de la Istanbul</p> <p>1. Curriculumuri disciplinare/</p>	<p>În curs de realizare</p> <p>Întru consolidarea eforturilor comune pentru depășirea cauzelor și condițiilor care generează situații de tortură și rele tratamente în IDP, în perioada 29-30.11.2018, IGP de comun cu Instiția pentru Drepturile Omului din Moldova (IDOM) a organizat un seminarul cu tematica „Abilități și capacitățile angajaților Poliției în vederea prevenirii torturii, reducerea relor tratamente, abuz și discriminării față de persoanele aflate în custodia poliției”. În total, au fost instruiți 23 angajați ai subdiviziunilor IGP, cu competențe în domeniu.</p> <p>Adițional, Secția detenție și escortă a participat la evaluarea anuală a respectării de către persoanele Poliției a standardelor internaționale privind drepturile omului, asigurarea eliminării măsurilor practicilor de abuz și rele tratamente, inclusive a acțiunilor discriminatorii față de minorități și persoane cu nevoi special.</p> <p>Programe de studii superioare de licență în domeniul dreptului în RM se realizează la 12 instituții de învățământ superior, iar programe de studii superioare pentru specialitățile ordine publică și securitate - la 3 instituții. Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” este unica instituție din țară care realizează programe în domeniul Sănătate.</p> <p>În temeiul principiului autonomiei universitare, dar și a responsabilității publice, universitățile din Republica Moldova elaborează curricula la discipline și planurile de învățământ în dependență de necesitățile pieții muncii și a capacității instituționale, în limitele cadrului normativ stabilit de Planul-cadru pentru studii superioare și standardele de acreditare. Toate instituțiile de învățământ superior au acreditat/autorizat programele de licență, iar acestea conțin curricula disciplinare actualizate și revizuite anual, prin decizia senatului universitar.</p> <p>În curs de realizare.</p> <p>În perioada anului 2019, atât pe segmentul instruirii inițiale, cât și pe segmentul instruirii</p>

		<p>continuă a judecătorilor și procurorilor cu privire la aplicarea standardelor stabilite în Protocolul de la Istanbul</p>	<p>Justiției; Procuratura Generală; Consiliul Superior al Magistraturii</p>		<p>programe de instruire incluse în planurile de formare inițială</p> <p>2. Tematici incluse în planurile de formare continuă</p> <p>3. Numărul de instruirii raportat la numărul de judecători și procurori instruiți</p>	<p>continue au fost depuse toate eforturile în vederea asigurării unui nivel înalt de instruire subiecților implicați în prevenirea și combaterea torturii conform standardelor stabilite în Protocolul de la Istanbul și celor consacrate în jurisprudența CtEDO. Astfel, pe segmentul instruirii inițiale, în perioada de raportare, în planurile de formare inițială a candidaților la funcțiile de judecător și de procuror (15 octombrie 2018-15 aprilie 2020 și 15 octombrie 2019 – 15 aprilie 2021) a fost introdus cursul electronic „Interzicerea relor tratamente în contextul aplicării legii în securității și în alte contexte coercitive”, cu o durată de 30 de ore, destinat instruirii a 75 de candidați la funcția de judecător și 40 de candidați la funcția de procuror.</p> <p>Pe segmentul instruirii continue, în perioada supusă raportării, INJ a realizat 4 activități de formare în domeniu, de care au beneficiat 119 actori ai sistemului de justiție, după cum urmează:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Două cursuri: „Convenția Europeană a Drepturilor Omului, aplicarea jurisprudenței CtEDO în ordinea juridică internă” (25-26 martie, 21-22 octombrie). Persoane instruite: 62, dintre care 27 judecători, 35 procurori. - Două cursuri: „Principiile interpretării și aplicării Convenției Europene a Drepturilor Omului în ordinea juridică internă” (3-4 iunie, 4-5 noiembrie). Persoane instruite: 57, dintre care 31 asistenți judiciari, 9 grefieri, 15 consultanți ai procurorului și 2 specialiști. <p>Pe parcursul anului 2020, INJ a realizat 5 activități de formare în domeniu, fiind instruiți un număr total de 102 beneficiari, după cum urmează:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Două cursuri de instruire: „Standardele internaționale în domeniul combaterii torturii, tratamentul inuman sau degradant” (18 februarie, 7 septembrie). Persoane instruite 32: 5 judecători, 27 procurori. - Două cursuri de instruire: „Garanții de bază în protecția drepturilor persoanelor aflate în detenție și în instituțiile rezidențiale” (20 februarie, 9 septembrie). Persoane instruite 33: 4 judecători, 29 procurori. - Un curs de instruire: „Principiile interpretării și aplicării Convenției Europene a Drepturilor Omului în ordinea juridică internă” (9 martie) Persoane instruite 37: 16 asistenți judiciari, 6 grefieri, 11 consultanți ai procurorilor, 4 specialiști. <p>Catedra Drept public și securitate a frontierei din cadrul Academiei ”Ștefan cel Mare” a elaborat curriculum universitar la disciplina Protecția juridică a drepturilor omului. Unul din subiectele pentru instruirea studenților și audienților cursurilor de perfecționare este: Prevenirea și combaterea torturii și relor tratamente. Legislația în domeniul interzicerii torturii și tratamentelor inumane și degradante. Rezoluția ONU 1325. Convenția ONU împotriva torturii;</p>
--	--	---	---	--	--	--

					<p>În cadrul IGP al MAI în 2020 au fost organizate 6 activități de instruire cu participarea a 123 angajați ai Poliției:</p> <ul style="list-style-type: none"> - atelier de instruire on-line în domeniul discriminării (22.09.2020, 06.10.2020 și 20.10.2020), fiind asigurată participarea a 7 angajați a Poliției (femei-5, bărbați-2); - sesiune de instruire organizată în cadrul proiectului „Promovarea activității Poliției bazate pe drepturile omului”, în parteneriat cu Departamentul Justiție și Drepturile Omului al Fundației Soros-Moldova (19.10.2020-21.10.2020 și 20.10.2020-22.10.2020) la care 27 angajați ai Poliției (femei-4, bărbați-20) au fost instruiți la subiectul „Asigurarea și respectarea drepturilor persoanelor cu dizabilități”. Instruirea a fost asigurată prin intermediul și implicarea a 3 formatori din cadrul IGP, specialiști pregătiți în domeniul respectiv. - sesiune de instruire organizată în cadrul proiectului „Promovarea activității Poliției bazate pe drepturile omului” cu suportul Departamentului Justiție și Drepturile Omului al Fundației Soros-Moldova, (09.11.2020-11.11.2020 și 10.11.2020-12.11.2020) pentru 27 de angajați ai Poliției (femei-3, bărbați-21); - sesiunea de instruire cu genericul „Procedura standard de operare privind mecanismul de asigurare a asistenței medicale persoanelor reținute și aflate în detenție provizorie” (13.11.2020) cu participarea a 9 angajați ai Poliției (femei-4, bărbați-5); - instruirii organizate în comun cu Fundația Soros-Moldova, la 13 noiembrie 2020, destinate ofițerilor și fелcerilor din cadrul Serviciilor detenție și escortă (9 fелceri instruiți pe subiectul asigurării asistenței medicale persoanelor aflate în custodia Poliției, în spiritul respectării drepturilor omului); - curs (online) de formare continuă cu tematica „Prevenirea torturii, tratamentelor inumane și degradante” pentru reprezentanții Secțiilor/ Serviciilor detenție și escortă din cadrul subdiviziunilor teritoriale ale poliției subordonate IGP (17.11.2020-18.11.2020), fiind instruiți 50 de angajați/subofițeri ai Poliției (femei-7, bărbați-43). <p>Suplimentar, în contextul organizării și desfășurării pregătirii profesionale a efectivului subdiviziunilor Poliției, a fost elaborat și aprobat Planul de studii la pregătirea profesională la locul de muncă pentru anul 2020. Astfel, în conformitate cu Planul de studiu vizat, de către efectivele Secțiilor/Serviciilor detenție și escortă subdiviziunilor Poliției au fost studiate subiecte și teme cu referire la Procedurile Standard de Operare privind mecanismul de asigurare a asistenței medicale persoanelor reținute și aflate în detenție provizorie, inclusiv la necesitățile persoanelor cu dizabilități, precum și respectarea drepturilor persoanelor cu dizabilități aflate în detenție, Ordinul MAI nr.408/2013 „Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant”, Convenția ONU împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante.</p>
--	--	--	--	--	---

					<p>normele Comitetului european pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante; combaterea fenomenului discriminării.</p> <p>Adițional, în vederea prevenirii cazurilor de tortură și a relelor tratamente, cât și în vederea asigurării nivelului de pregătire profesională al salariaților Poliției, a fost asigurată studii suplimentară de către efectivul subdiviziunilor Poliției, în cadrul orelor de pregătire profesională prevăzute în prevederilor standardelor stabilite în Protocolul de la Istanbul. Urmare, au fost elaborate chestionare cu referire la tematici ce includ prevederile stabilite în Protocolul de la Istanbul pentru evaluarea cunoștințelor la Pregătirea generală în cadrul evaluării cunoștințelor a salariaților subdiviziunilor IGP.</p> <p>În perioada de raportare, din cadrul IGPF, 92 de politisti de frontiera au participat la 7 activități de instruire în domeniul prevenirii discriminării rasiale.</p> <p>În perioada 23-24.01.2020, procurorii Secției combaterea torturii din cadrul Procuraturii Generale au participat la un Atelier de lucru privind reținerea, arestarea, examinarea medicală și detinerea persoanelor cu probleme de sănătate mintală. La atelierul respectiv au participat judecători angajați ai sistemului penitenciar, din sfera sănătății, protecției sociale, avocați și ofițeri de urmărire penală, fiind identificate problemele din domeniul vizat și posibile soluții de redresare a situației</p> <p>La 18.02.2020 și 07.09.2020, au fost organizate 2 seminare cu genericul ”Standarde internaționale în domeniul combaterii torturii, tratamentului inuman și degradant”, în cadrul cărora au fost instruiți 27 procurori și 5 judecători.</p> <p>În martie 2020, procurorii din cadrul Secția combatere tortură a Procuraturii Generale au susținut prelegere, în cadrul Centrului Cooperare Polițienească Internațională al IGP al MAI, cu tema „Legislația în domeniul interzicerii torturii, tratamentului inuman și degradant”.</p>
	1.3. Consolidarea capacităților personalului instituțiilor de detenție și al instituțiilor psihoneurologice în domeniul standardelor	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Ministerul Justiției; Ministerul Afacerilor Interne;	2018–2020	<p>1. Numărul de persoane instruite</p> <p>2. Rata personalului cu capacități îmbunătățite</p> <p>3. Numărul de petiții examinate privind</p>	<p>Realizată.</p> <p>Pe parcursul anului 2018 de către ANP au fost organizate 7 cursuri de instruire în domeniul combaterii torturii, tratamentului inuman și degradant cu participarea a 110 angajați. 2. Nivelul de consolidare a capacităților/cunoștințelor personalului ANP va fi evaluat pe parcursul anului curent pe baza rezultatelor examenelor de evaluare la nivelurile 3-4. Pe parcursul anului 2018, au fost înregistrate și examinate 1754 petiții privind încălcarea standardelor stabilite în Protocolul de la Istanbul. 5. Au fost soluționate 106 cazuri de violență împotriva deținuților din cele 115 înregistrate.</p> <p>Pe parcursul anului 2018 Agenția Națională Asistență Socială (ANAS) în colaborare cu societatea civilă a instruit 131 de angajați ai centrelor de plasament:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cu suportul A.O. Keystone Moldova a fost organizat cursul de instruire ”Oprește

		<p>stabilite în Protocolul de la Istanbul, inclusiv în domeniul prevenirii violenței între deținuți</p>	<p>Centrul Național Anticorupție</p>		<p>încălcarea standardelor în instituțiile psihoneurologice și în locurile de detenție</p> <p>4. Rata cazurilor soluționate</p> <p>5. Numărul de cazuri soluționate privind violența între deținuți</p>	<p>violența”, în cadrul Centrului de plasament temporar pentru copii cu dizabilități Hîncești</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cu suportul A.O. People in Need și în colaborare cu CMHCD a fost organizat cursul de instruire ”Drepturile și obligațiile persoanelor cu dizabilități” în cadrul Centrului de plasament temporar pentru persoane cu dizabilități (adulte) com. Bădiceni, r-nul Soroca - Cu suportul A.O. Institutului pentru drepturile omului din Moldova a fost organizat cursul de instruire ”Abilitarea capacităților angajaților ANAS și managerilor Centrelor de plasament temporar pentru persoane cu dizabilități (adulti și copii) în vederea prevenirii torturii, reducerii rețelilor de tratament, abuzului și discriminării” la care au participat reprezentanții Centrelor de plasament temporar pentru persoane cu dizabilități (adulti și copii); - Cu suportul A.O. Trimbos Moldova au fost organizate cursuri de instruire:” Drepturile omului în cadrul serviciilor de sănătate mintală” în cadrul Centrului de plasament temporar pentru persoane cu dizabilități (adulte) com. Cocieri, r-nul Dubăsari; ”Managementul agresivității în serviciile de sănătate mintală” la care au participat reprezentanții Centrelor de plasament temporar pentru persoane cu dizabilități (adulti și copii); ”Nimic pentru noi fără de noi” în cadrul Centrului de plasament temporar pentru persoane cu dizabilități (adulte) s. Brînzei, r-nul Edineț. <p>La 15.03.18, în cadrul CNA a fost desfășurată o ședință instructivă pentru întreg efectivul subdiviziunilor specializate (31 colaboratori), cu tematica prevenirii și combaterii torturii, personalului cu capacități îmbunătățite fiind de 100%.</p> <p>În baza Memorandumului de înțelegere între Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale și în colaborare cu Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, în cadrul proiectului „Suport pentru reforma serviciilor de sănătate mintală în Republica Moldova” (MENSANA) a fost organizat trainingul ”Onest, Deschis, Demn”. Activitatea respectivă a avut ca scop învățarea persoanelor cu probleme de sănătate mintală cum să-și dezvăluie problema de sănătate mintală și să inspire alți oameni cu probleme de sănătate mintală în procesul de recuperare.</p> <p>Au fost organizate 3 întâlniri pentru abilitarea cu putere a beneficiarilor serviciilor de sănătate mintală din Soroca, Ungheni, Briceni și Chișinău, ce au întrunit 30 participanți.</p> <p>Pe parcursul anului 2019 cu suportul societății civile au fost instruite 101 de persoane angajate în centrele de plasament temporar.</p> <p>Cu suportul I.P. Clinica Juridică din mun. Bălți; AO ”Dreptul de a fi”, mun. Bălți; AO ”Eternitatea”, or. Fălești, 18 angajați din cadrul Serviciilor sociale „Locuința protejată” au fost implicați</p>
--	--	---	--------------------------------------	--	---	---

					<p>procesul de instruire inițială și continuă la cursul de formare inițială (40 ore), care s-a desfășurat în perioadele 05-09 august și 25-29 noiembrie 2019.</p> <p>Cu suportul Oficiului Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului (OHCHR) în parteneriat cu ANAS, 48 de angajați ai centrelor de plasament temporar pentru adulți au participat la atelierul de instruire cu tematica „Garanțiile de bază în protecția persoanelor aflate în instituții rezidențiale pentru maturi și a angajaților acestor instituții” (6 ore), organizat la data de 06 și 21 noiembrie 2019.</p> <p>CPT Cocieri în cadrul proiectului „Servicii sociale mai bune” au fost instruiți 10 angajați care urmează să activeze în cadrul serviciilor sociale „Locuințe Protejate” și „Casă Comunitară”, în perioada 13.09.2019, 18-19.09.2019.</p> <p>Cu suportul Institutului democrației din Comrat 25 de angajați au participat la cursul cu tematica „Garanțiile de bază în protecția drepturilor persoanelor aflate în instituții rezidențiale pentru adulți și a angajaților acestor instituții”, desfășurat la data de 22.11.2019.</p> <p>Pe parcursul anului 2019 de către ANP au fost organizate 112 ore de instruire pentru 309 angajați (formatori din cadrul Oficiului Avocatului Poporului), au fost înregistrate și examinate 1176 plângeri privind încălcarea standardelor stabilite în Protocolul de la Istanbul, au fost soluționate 106 cazuri de violență între deținuți din cele 115 înregistrate, au fost înregistrate 179 cazuri de violență stabilite urmare a altercațiilor dintre condamnați. Toate cazurile au fost documentate și soluționate.</p> <p>La 11.04.2019, în cadrul CNA a fost desfășurată o ședință instructivă pentru întreg efectivul subdiviziunilor specializate (39 colaboratori), cu tematica prevenirii și combaterii torturii, personalului cu capacități îmbunătățite fiind de 100%.</p> <p>În total, pe parcursul anului 2019, în cadrul Academiei ”Ștefan cel Mare” a MAI, au fost instruite 19 persoane în domeniul standardelor stabilite în Protocolul de la Istanbul.</p> <p>În anul 2020 au fost organizate 6 activități de instruire cu participarea a 123 angajați, dintre care:</p> <ul style="list-style-type: none"> - atelier de instruire on-line în domeniul discriminării (22.09.2020, 06.10.2020, 20.10.2020), fiind asigurată participarea a 7 angajați a Poliției (femei-5, bărbați-2); - sesiune de instruire organizată în cadrul proiectului „Promovarea activității Poliției basileon pe drepturile omului” cu suportul Departamentului Justiție și Drepturile Omului Fundației Soros-Moldova, (09.11.2020-11.11.2020 și 10.11.2020-12.11.2020) pentru 21 de angajați ai Poliției (femei-3, bărbați-21); - sesiunea de instruire cu genericul „Procedura standard de operare privind mecanismul
--	--	--	--	--	--

						<p>asigurare a asistenței medicale persoanelor reținute și aflate în detenție provizorie (13.11.2020) cu participarea a 9 angajați ai Poliției (femei-4, bărbați-5);</p> <ul style="list-style-type: none"> - curs (online) de formare continuă cu tematica „Prevenirea torturii, tratamentelor inumane și degradante” pentru reprezentanții Secțiilor/ Serviciilor detenție și escortă din cadrul subdiviziunilor teritoriale ale poliției subordonate IGP (17.11.2020-18.11.2020), instruiți 50 de angajați/subofițeri ai Poliției (femei-7, bărbați-43). <p>La 07.02.2020, în cadrul Centrului a fost desfășurată o ședință instructivă pentru efectivele Direcției comenduire – cu tematica prevenirii și combaterii torturii, rata personalului personal instruit fiind de 100%.</p> <p>Petiții privind încălcarea standardelor în Izolatorul de Urmărire Penală al Centrului nu au fost înregistrate.</p> <p>În scopul instruirii personalului sistemului administrației penitenciare în asigurarea prevenirii combaterii torturii, pe parcursul anului 2020, Centrul de instruire al ANP, în colaborare cu Oficiul Avocatului Poporului a organizat instruirii în domeniul neadmiterii torturii, tratamentului inuman și degradant. Astfel, au fost instruiți:- 181 – agenți de penitenciare, 46 ore desfășurate; - 84 – ofițeri de penitenciare, 32 ore desfășurate. Pe parcursul anului 2020, au fost înregistrate și examinate 187 petiții privind încălcarea standardelor stabilite în Protocolul de la Istanbul. Toate cazurile (187) au fost examinate și soluționate conform competenței. Pe parcursul perioadei de referință au fost înregistrate 115 cazuri de violență între deținuți, toate fiind soluționate.</p>
2	Elaborarea și implementarea standardelor privind utilizarea forței, a mijloacelor speciale și a armelor de foc	2.1. Elaborarea ghidului privind utilizarea forței, a mijloacelor speciale și a armelor de foc	Ministerul Afacerilor Interne; Procuratura Generală; Ministerul Justiției; Serviciul Vamal; Centrul Național Anticorupție	2018–2022	1. Ghid elaborat, aprobat și publicat 2. 100% a colaboratorilor structurilor de forță instruiți 3. Numărul de plângeri privind încălcarea standardelor de utilizare a forței, a mijloacelor speciale și a armelor de foc	<p>În curs de realizare.</p> <p>Ghidul privind intervenția profesională în exercițiul funcției a fost elaborat și aprobat prin Ordinul interdepartamental MAI/MJ/MF/CNA/ SIS/SPPS nr. 4/44/17-0/6/1/4 din 11.01.2018 (Ordinul nr.4 din 11.01.2018). Acesta urmează a fi integrat în programele de studii ale Academiei ”Ștefan cel Mare” a MAI, de care urmează să beneficieze toți angajații Poliției aflați la cursurile de formare inițială, continuă și manageriale.</p> <ul style="list-style-type: none"> - 13.03.2018-26.04.2018 - instruirii cu angajații structurilor Poliției la compartimentul instrucția tragerii cu ajutorul tirului interactiv din cadrul Brigăzii de poliție cu destinație specială „Fulger” (BPDS „Fulger”) - dispoziția IGP nr.34/3-75 din 05.03.2018; - 18.06-05.07 - ședințe de trageri din pistolul Makarov”, susținerea normativelor la pregătirea fizică cu angajații Poliției - dispoziția IGP nr.34/3-273 din 14.06.18; - 15.10.2018 - 16.11.2018 – evaluarea cunoștințelor la pregătirea de bază a angajaților subdiviziunilor IGP - ord. IGP nr.432 din 09.10.2018. <p>Pe parcursul anului 2018 au fost depuse 63 de plângeri privind încălcarea standardelor de utilizare</p>

					<p>a forței, a mijloacelor speciale și a armelor de foc.</p> <p>Anual toți angajații sistemului administrației penitenciare sunt instruiți cu privire la aplicarea forței fizice, mijloacelor speciale și a armelor de foc.</p> <p>Pe parcursul anului 2019 au fost depuse 27 de plângeri privind încălcarea standardelor de utilizare a forței, a mijloacelor speciale și a armelor de foc.</p> <p>Aspecte ale acțiunii vizate, au fost abordate pe parcursul anului 2019 în cadrul Academiei ”Ștefan cel Mare”, în cadrul cursurilor de perfecționare/ specializare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Intervenția profesională IV” în perioada 18.02.2019 - 22.02.2019, pentru 35 angajați; - „Intervenția profesională V” în perioada 25.03.2019- 29.03.2019, pentru 34 angajați; - „Intervenția profesională I”, perioada 21.10.2019-25.10.2019, pentru 31 angajați; - „Intervenția profesională II”, perioada 18.11.2019 – 22.11.2019, pentru 29 angajați. <p>În total au fost organizate 4 cursuri, fiind instruite – 129 persoane.</p> <p>Concomitent, în anul 2019 efectivul cu statut special al MAI a fost instruit privind aplicarea armelor de foc, în baza ordinelor MAI nr. 436/2019 și nr. 498/2019 cu privire la organizarea și desfășurarea sesiunilor de instruire și tragere, fiind 2002 angajați instruiți în domeniul instrucției de tragere, ulterior evaluați.</p> <p>De asemenea, pe parcursul anului 2019 cu angajații IGC a fost desfășurat un curs de instruire în domeniul Tragerii practice cu participarea formatorilor din cadrul Asociației obștești „Asociația Tragerii Practice” din RM la care au fost instruiți 30 de angajați.</p> <p>A fost organizată participarea unui angajat la cursul în domeniul utilizării armamentului desfășurat în cadrul Centrului de perfecționare al poliției din România „Orăștie”.</p> <p>Serviciul Vamal - pe parcursul anului 2019 au fost desfășurate: Activități de instruire: 33 (517 ore), - Instruiți: 382 funcționari vamali (AC-179/BV-203). Pe parcursul anului 2020 au fost desfășurate: Activități de instruire: 25 (197 ore), - Instruiți: 432 funcționari vamali (AC-338/BV-94)</p> <p>În perioada 02.03.2020-06.03.2020, s-a desfășurat Cursul de instruire cu tematica ”Metode de aplanare a situațiilor cu trăgători activi (AMOK)”. Instruiți 14 angajați (Bărbați-14)</p> <p>Suplimentar, în baza prevederilor Ordinului IGP nr.345 din 03.11.2020 „Cu privire la organizarea și desfășurarea evaluării cunoștințelor la pregătirea de bază a salariaților subdiviziunilor IGP, a fost organizată desfășurarea evaluării aptitudinilor profesionale ale angajaților cu statut special la compartimentele de intervenție profesională, precum și a desfășurării evaluării la instrucția tragerii din pistolul „Makarov” cal.9 mm. în condițiile exercițiului nr.3 (5 cartușe) al Regulamentului cu privire la instrucția tragerii în cadrul MAI, aprobat prin ordinul MAI nr.222 din 20.07.2018 cât și susținerea</p>
--	--	--	--	--	---

						<p>normativelor la pregătirea fizică.</p> <p>Conform Ordinului IMO nr.1/2020 cu privire la organizarea și desfășurarea procesului de formare profesională continuă la locul de muncă în cadrul IMO, pentru anul 2020, a fost planificată instruirea funcționarilor publici cu statut special la compartimentul utilizării forței fizice a mijloacelor speciale și a armelor de foc pentru Grupul de instruire nr. 1 (DCMO) la data 24.04.2020 și Grupul de instruire nr. 4 (DMI) la 27.03.2020.</p> <p>Urmare adoptării de către Parlament la 17.03.2020 a Hotărârii privind declararea stării de urgență în legătură cu declararea de către organizația Mondială a Sănătății a pandemiei de Coronavir (COVID-19), la data de 11.03.2020 și instituirea de către Comisia națională extraordinară de sănătate publică (CNSEP) la 13.03.2020 a codului roșu, la nivel național, în legătură cu situația epidemiologică prin infecția cu COVID-19, subdiviziunile MAI au trecut la un regim special de activitate, cu respectarea interdicțiilor și recomandărilor statuate în Hotărârile CNSEP și Deciziile Comisiei pentru situații excepționale a RM, inclusiv interzicerea adunării în grupuri mai mult de 5 persoane și păstrarea distanței sociale.</p> <p>Astfel, procesul de instruire urmează a fi reluat după ridicarea restricțiilor impuse în legătură cu starea de urgență în sănătate publică în contextul evoluției situației epidemiologice.</p> <p>Pe parcursul anului 2020 la ANP au fost depuse 5 de plângeri privind încălcarea standardelor de instruire a forței, a mijloacelor speciale și a armelor de foc.</p>
3	Perfecționarea mecanismelor de investigare a plîngerilor privind relele tratamente	3.1. Îmbunătățirea mecanismelor de investigare a plîngerilor privind tortura și tratamentele inumane sau degradante în conformitate cu standardele și recomandările internaționale formulate în adresa Republicii	Ministerul Afacerilor Interne; Ministerul Justiției; Procuratura Generală; Serviciul Vamal; Centrul Național Anticorupție	2018–2019	<ol style="list-style-type: none"> 1. Studiul elaborat, recomandările formulate 2. Cadrul normativ modificat, după caz 3. Rata plîngerilor privind aplicarea torturii și a tratamentelor inumane sau degradante în instituțiile ce asigură detenția 	<p>Realizată</p> <p>În perioada anului 2018 s-a înregistrat o rată 3,91% a plîngerilor depuse cu privire aplicarea torturii și a tratamentelor inumane sau degradante în instituțiile penitenciare. Toate plîngerile (273) parvenite de la persoanele condamnate cu referire la aplicarea torturii și a tratamentelor inumane sau degradante în instituțiile penitenciare au fost investigate, înregistrându-se o rată de 100%.</p> <p>Începând cu anul 2019, urmare a ședinței de bilanț a ANP s-a decis instituirea unui sistem prin care să se asigure evidența satisfacerii petițiilor adresate de către deținuți.</p> <p>Pe parcursul anului 2018 CtEDO a pronunțat 33 de hotărâri de condamnare a Republicii Moldova, dintre care 8 condamnări pentru aplicarea tratamentului inuman sau degradant.</p> <p>În perioada anului 2019 s-a înregistrat o rată de 13,19% a plîngerilor depuse cu privire aplicarea torturii și a tratamentelor inumane sau degradante în instituțiile penitenciare. Toate plîngerile (346) parvenite de la persoanele condamnate cu referire la aplicarea torturii și a tratamentelor inumane sau degradante în instituțiile penitenciare au fost investigate, înregistrându-se o rată de 100%.</p> <p>Pe parcursul anului 2019 CtEDO nu a pronunțat hotărâri de condamnare a Republicii Moldova.</p>

		Moldova			<p>persoanelor</p> <p>4. Rata cauzelor investigate ca urmare a plîngerilor privind aplicarea torturii și a tratamentelor inumane sau degradante</p> <p>5. Rata persoanelor repuse în drepturi</p> <p>6. Rata condamnărilor Republicii Moldova la CtEDO pentru aplicarea torturii și a tratamentelor inumane sau degradante</p>	<p>pentru aplicarea tratamentului inuman sau degradant.</p> <p>În anul 2020 a fost elaborat Raportul tematic „Respectarea garanțiilor fundamentale la reținerea detenția provizorie în inspectoratele de poliție”. Acesta a fost elaborat în cadrul proiectului „Apărătorii împotriva torturii”, implementat în perioada 01 iunie - 31 decembrie 2020 de către Oficiul Avocatului Poporului, Direcția prevenirea torturii și susținut financiar de Uniunea Europeană și Fundația Soros Moldova.</p> <p>În perioada anului 2020 s-a înregistrat o rată de 6,38% a plîngerilor depuse cu privire aplicarea torturii și a tratamentelor inumane sau degradante în instituțiile penitenciare.</p> <p>Toate plîngerile (187) parvenite de la persoanele condamnate cu referire la aplicarea torturii și a tratamentelor inumane sau degradante în instituțiile penitenciare au fost investigate, înregistrînd o rată de 100%.</p> <p>Pe parcursul anului 2020 CtEDO nu a pronunțat hotărîri de condamnare a Republicii Moldova pentru aplicarea tratamentului inuman sau degradant.</p>
4	Evaluarea accesului la asistența juridică garantată de stat și a calității serviciilor prestate de avocați pe parcursul tuturor etapelor de detenție;		<p>Ministerul Justiției;</p> <p>Uniunea Avocaților;</p> <p>Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat;</p> <p>Ministerul Afacerilor</p>	2019	<p>1. Studiul elaborat, recomandările formulate</p> <p>2. Gradul de satisfacție a beneficiarilor de asistență juridică garantată de stat</p>	<p>Parțial realizată</p> <p>În scopul asigurării unei asistențe juridice de calitate, CNAJGS a elaborat mai multe regulamente privind monitorizarea calității asistenței juridice garantate de stat (a se vedea Hotărîrea nr. 20/25 iunie 2015, nr. 27 din 10 iulie 2015, nr. 19 din 9 iunie 2015). De asemenea, au fost aprobate unele standarde de calitate pentru avocații care acordă asistență juridică calificată garantată de stat în cauzele penale. Totodată, sunt necesare elaborarea în continuare a standardelor de calitate pe domenii specifice, care ar putea servi drept repere în procesul de monitorizare internă și externă a calității serviciilor de asistență juridică garantată de stat acordate de către avocați.</p> <p>La această etapă, nu a fost efectuată o analiză distinctă a accesului la asistența juridică garantată de stat și a calității serviciilor prestate de avocați pe parcursul tuturor etapelor de detenție. În acest timp, au fost întreprinse mai multe măsuri de sporire a calității serviciilor acordate de către avocați. Totodată, Ministerul Justiției nu a fost sesizat cu anumite solicitări de modificare a cadrului</p>

	modificare a cadrului normativ, după caz		Interne; Procuratura Generală			<p>normativ de către entitățile implicate în acest proces.</p> <p><i>//Notă: În baza Ordinului MAI nr. 192/2016 cu privire la desfășurarea unor activități în cadrul MAI, pentru realizarea prevederilor Acordului de colaborare semnat între MAI, IGP și Fundația Soros Moldova, a fost aprobată scrisoarea de drepturi pentru persoana reținută în custodia poliției, tradusă în 10 (zece) limbi.</i></p> <p><i>În temeiul realizării Planului comun de acțiuni privind implementarea proiectului „Garanții procesuale la etapa prejudiciară a procesului penal”, (conform Acordului de colaborare semnat între MAI, IGP și Fundația Soros-Moldova la 24.03.2016), precum și în vederea asigurării respectării drepturilor și libertăților persoanei reținute în custodia poliției, și excluderii unor eventuale ilegalități din partea persoanelor cu funcții de răspundere din cadrul poliției, a fost emis Ordinul IGP nr. 47/2019 cu privire la desfășurarea unor activități în cadrul Inspectoratului General al Poliției, pentru îmbunătățirea respectării drepturilor și garanțiilor persoanelor reținute și deținute în custodia poliției, în baza căruia a fost pusă în aplicare a Scrisoarea de drepturi, care este înmănată persoanei deținute și/sau reținute în custodia poliției de către reprezentanții organelor de constatare și subdiviziunilor de urmărire penală ale IGP. //</i></p>
5	Crearea de condiții pentru asigurarea întreprinderilor or confidențiale între apărători și persoanele reținute/deținute	5.1. Amenajarea unor spații destinate întreprinderilor confidențiale dintre apărători și persoanele reținute/deținute în cadrul inspectoratelor de poliție și al procuraturilor de orice nivel	Ministerul Afacerilor Interne; Procuratura Generală	2019–2022	Numărul de spații amenajate	<p>În curs de realizare.</p> <p>În contextul prevederilor Matricei de politici privind implementarea suportului bugetar pe Reforma Poliției, este prevăzută modernizarea a 100 încăperi (celule de detenție temporară, camere de prezentare spre recunoaștere, întreprindere cu apărătorul, camere de audiere) în cadrul unității Poliției.</p> <p>În acest context, urmare aplicării conceptului de modernizare a celor 15 Izolatoare de detenție provizorie (IDP), prevăzute de Matricea de politici privind implementarea Programului de suport bugetar, în fiecare IDP au fost create a câte o încăpere destinată pentru audierea persoanei și pentru întreprinderi confidențiale cu apărătorul. Astfel în cele 15 IDP au fost create și adoptate standardele, 30 încăperi.</p> <p>Suplimentar, în conformitate cu prevederile conceptului activității polițienești comunitare, în 56 sectoare de poliție supuse procesului de modernizare, au fost create încăperi de audiere participanților în cadrul procesului penal/contravențional, fiind create în acest sens 52 încăperi.</p> <p>La fel, în contextul reconstrucției capitale a IP Telenești, pe suprafața utilă a fostului IDP au fost instituite camere de audiere, prezentare spre recunoaștere și întreprinderi în condiții confidențiale număr total de 7 încăperi.</p>

						<p>În același context, în procesul reconstrucției IP Criuleni, au fost create încăperi de audiere de prezentare spre recunoaștere.</p> <p>La solicitarea IP Anenii Noi și Hâncești, au fost alocate resurse financiare pentru reparația cură a încăperilor utilizate în procesul de audiere a persoanelor. În acest sens, au fost acomodate condițiile în a câte o încăpere din cadrul acestor subdiviziuni ale Poliției.</p> <p>Prin urmare, în această perioadă, poate fi observată renovarea a 93 încăperi în diferite subdiviziuni ale Poliției.</p> <p>Totodată, prin ordinul șefului IGP nr.213/2020 au fost aprobate Cerințele minime obligatorii privind amenajarea în cadrul subdiviziunilor polițienești a camerelor de audiere, de prezentare și recunoaștere a persoanei și de întrevvedere a persoanelor bănuite/invinuite cu apărătorul și așteptare(tranzit).</p>
6	Asigurarea obligativității înregistrării audio și videoa tuturor audierilor din cadrul poliției, procuraturii și al locurilor de detenție	6.1. Revizuirea cadrului normativ, inclusiv a prevederilor Codului de procedură penală, în vederea introducerii obligativității de înregistrare audio și video a audierilor, cu simplificarea procedurii	Ministerul Afacerilor Interne; Procuratura Generală; Ministerul Justiției; Centrul Național Anticorupție; Serviciul Vamal	2018–2019	Proiectul de modificare a cadrului normativ elaborat, aprobat și adoptat	<p>Parțial realizată.</p> <p>A fost elaborat proiectul Legii de modificare a Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122, la capitolul ce vizează cadrul normativ privind înregistrarea audio și video a audierilor. Proiectul este la etapa de definitivare și urmează a fi supus avizării părților interesate.</p>
		6.2. Asigurarea echipamentelor necesare pentru înregistrările	Ministerul Afacerilor Interne; Procuratura Generală; Centrul	2019–2021	1. Costurile estimate 2. Echipamentul achiziționat, instalat și aplicat 3. Rata	<p>În curs de realizare.</p> <p>Echipamentul necesar a fost identificat, urmează să fie procurat pe parcurs.</p> <p>Prin ordinul șefului IGP nr.213/2020 au fost aprobate ”Cerințele minime obligatorii privind amenajarea în cadrul subdiviziunilor polițienești a camerelor de audiere, de prezentare</p>

	audio și video	Național Anticorupție; Serviciul Vamal; Ministerul Justiției		înregistrărilor audio și video	recunoaștere a persoanei și de întrevvedere a persoanelor bănuite/invinuite cu apărătorul și așteptare (tranzit)”
	6.3. Instruirea personalului pentru efectuarea audierilor cu înregistrări audio și video	Institutul Național de Justiție; Ministerul Justiției; Ministerul Afacerilor Interne; Procuratura Generală; Centrul Național Anticorupție; Serviciul Vamal	2019–2021	1. Numărul de instruiți organizate 2. Numărul de angajați instruiți	<p>În curs de realizare.</p> <p>Pe parcursul 2019 - aspecte ale acțiunii respective, conform ordinului MAI nr. 374/20.06.2019, au fost abordate la Academia” Ștefan cel Mare” în cadrul cursului: - „Curs de recalificare în domeniul investigații infracțiuni”, în perioada de 21.10.2019-25.10.2019, fiind instruiți 28 angajați; - „Recalificarea în domeniul investigații infracțiuni”, în perioada de 09.12.2019 – 13.12.2019, fiind instruiți 24 angajați; - „Recalificarea în domeniul investigații infracțiuni”, în perioada de 16.12.2019 – 20.12.2019, fiind instruiți 23 angajați. Numărul total al persoanelor instruite – 79, (femei-16, bărbați-63) A fost elaborat proiectul Procedurii operaționale standard cu privire la „Tactica audierii și participanților în procesul penal”, unde este menționat și despre faptul efectuării audierilor cu înregistrări audio și video.</p> <p>Pe parcursul 2020 au fost organizate 6 activități de instruire, unde au fost instruiți angajați (femei-57, bărbați-137), după 219 cum urmează: 1.Cursul de recalificare în domeniul „Investigații infracțiuni” (online), conform domeniului de utilizarea mijloacelor tehnice ce asigură înregistrarea, precum și a înregistrării comunicărilor și imaginilor, organizat de către Direcția Dezvoltare Profesională a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, în perioada 15.06.2020-19.06.2020, au fost instruiți, 24 angajați (femei-4, bărbați-20) din cadrul de urmărire penală/sector, serviciu patrulare/gardă, chinologi și criminaliști din cadrul subdiviziunilor Poliției. Temei: Dispoziția IGP nr.156 din 10.06.2020. 2.Cursul de instruire online cu tematica „Tactica audierii”, organizat în cadrul Direcției „Cercetare și pregătire pentru aplicarea legii” din cadrul Academiei Ștefan cel Mare a MAI în perioada 09.07.2020-10.07.2020. Instruiți 40 angajati (femei-8, bărbați-32). Temei: Dispoziția nr.186 din 10.06.2020. 3.Curs online de formare profesională continuă, cu tematica „Tactica audierii”, în perioada 14.07.2020 - 15.07.2020. Instruiți: 40 angajați (femei- 20, bărbați-20).Temei: Dispoziția nr.188 din 10.06.2020. 4.curs de formare profesională continuă (online) cu tematica „Tactica audierii”, în perioada 22.07.2020-24.07.2020. Instruiți: 40 de angajati (femei-11, barbati-29). Temei: Dispoziția</p>

						nr.201 din 20.07.2020. 5.curs de formare profesională continuă (online) cu tematica „Tactica audierii”, în perioada 22.09.2020.Instruiți 50 angajați (femei–14, bărbați–36). 6.Cursul (online) de perfecționare/specializare cu tematica „Activitatea de urmărire penală I” a fost: „Aplicarea mijloacelor tehnice (audio sau video) în cazul audierii părților și martorilor” în cadrul căruia au fost instruiți 25 de ofițeri de urmărire penală (femei-10, bărbați-15)
7	Fortificarea capacității sistemului de protecție a persoanelor care denunță acte de tortură	7.1. Revizuirea cadrului normativ relevant	Ministerul Justiției, Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne	2018–2019	Cadrul normativ elaborat și adoptat	Nerealizată. Mecanismul de protecție a persoanelor care denunță acte de tortură este reglementat prin Ordinul Procuraturii nr. 76/8 din 30 decembrie 2013 „Cu privire la aprobarea Recomandărilor metodologice pentru investigarea eficientă a infracțiunilor de tortură, tratament inuman sau degradant”, precum și Ordinul interdepartamental nr. 969 din 20 martie 2014 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant. Astfel, nu a apărut necesitatea modificării mecanismului existent în contextul în care nu au fost depuse plângeri, din partea persoanelor care denunță cazurile de tortură, privind dezacordul cu protejarea acestora. Este de menționat faptul că sistemul administrației penitenciare nu tolerează acțiunile de tortură în instituțiile penitenciare. Prin urmare, în fiecare instituție penitenciară sunt instituite registre speciale, unde orice declarație / plângere de tortură, sau alte rele tratamente sau degradante, sunt înregistrate și raportate imediat ANP și organului de urmărire penală. Concomitent, fiecare caz este examinat în cadrul unei anchete de serviciu.
		7.2. Consolidarea mecanismului de protecție a persoanelor care denunță acte de tortură	Procuratura Generală; Ministerul Justiției; Ministerul Afacerilor Interne	2021	1. Studiul de aplicabilitate a mecanismului de protecție a persoanelor care denunță acte de tortură 2. Costurile estimate 3. Mecanismul de protecție a persoanelor care denunță acte de tortură pus în aplicare 4. Numărul	Mecanismul de protecție a persoanelor care denunță acte de tortură este reglementat prin Ordinul Procuraturii nr. 76/8 din 30 decembrie 2013 „Cu privire la aprobarea Recomandărilor metodologice pentru investigarea eficientă a infracțiunilor de tortură, tratament inuman sau degradant”, precum și Ordinul interdepartamental nr. 969 din 20 martie 2014 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant. Pe parcurs, nu a apărut necesitatea modificării mecanismului existent în contextul în care nu au fost depuse plângeri, din partea persoanelor care denunță cazurile de tortură, privind dezacordul cu protejarea acestora

					anual de persoane care au denunțat acte de tortură 5. Rata persoanelor care au beneficiat de protecție pe termen scurt și mediu	
--	--	--	--	--	--	--

Ținta strategică C: Rata de executare a pedepselor alternative detenției

Indicatori de rezultat:

Sporirea ratei de pedepse alternative detenției aplicate persoanelor condamnate

Reducerea ratei de aplicare a arestului preventiv în raport cu alte măsuri preventive neprivative de libertate

Nr.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Promovare a aplicării măsurilor și pedepselor neprivative de libertate	1.1. Elaborarea unui studiu/unei evaluări comprehensive privind punerea în executare a măsurilor alternative detenției	Ministerul Justiției; Consiliul Superior al Magistraturii; Procuratura Generală	2019	1. Studiul elaborat și recomandările formulate 2. Rata aplicării măsurilor alternative detenției (inițiale și prelungite) din numărul total de măsuri provizorii	Realizată. Pe parcursul anului 2019 birourile de probațiune au gestionat 22 263 dosare, acestea fiind dezagregate pe categorii de evidență după cum urmează:art. 65 Codul penal – 5729 sentințe;art. 66 Codul penal – 3748 sentințe;art. 90 Codul penal – 5652 sentințe;art. 96 Codul penal – 1123 sentințe;art. 91 Codul penal– 1123 sentințe;art. 37 Codul contravențional– 2442 cazuri;art. 38 Codul contravențional – 29 cazuri; art. 901 Codul penal – 15;art. 92 Codul penal – 298;art. 93 Codul penal – 1;art. 104 Codul penal – 62. Procuratura Generală a elaborat Studiul privind aplicarea măsurilor procesuale de constrângere în perioada primelor 9 luni ale anului 2019, în care au fost formulate recomandări pentru procuratură fiind elaborate liniile directorii și analizată aplicarea arestului preventiv și altor măsuri procesuale de constrângere. Studiul menționat supra, conține evaluarea comprehensivă privind punerea în executare a măsurilor alternative detenției, în perioada a 9 luni ale anului 2019.
		1.2. Elaborarea și	Curtea Supremă de	2019	1. Liniile directorii/hotărâr	Realizată Procuratura Generală a elaborat Studiul privind aplicarea măsurilor procesuale de constrângere

		adoptarea liniilor directorii/unificarea practicii judiciare privind aplicarea arestului ca măsură preventivă	Justiție; Procuratura Generală		ile explicative publicate 2. Raportul privind aplicarea arestului preventiv elaborat și făcut public	perioada primelor 9 luni ale anului 2019, în care au fost formulate recomandări pentru procurori fiind elaborate liniile directorii și analizată aplicarea arestului preventiv și altor măsuri procesuale de constrângere
2	Realizarea politicii de stat în domeniul probațiunii	2.1. Monitorizarea și evaluarea implementării Strategiei de dezvoltare a sistemului probațiunii pentru anii 2016–2020	Ministerul Justiției	2018–2020	Raportul anual privind executarea pedepselor neprivative de libertate, cu indicarea: 1) numărului de sentințe de condamnare la pedepse neprivative de libertate, dezagregate pe categorii de evidență; 2) numărului/ratei de condamnați cărora li s-au aplicat măsuri de probațiune, angajați în câmpul muncii/instruiți economic;	Realizată. Raportul anual privind executarea pedepselor neprivative de libertate a fost elaborat și plasat pe site-ul INP: http://probatune.gov.md/?go=page&p=205 . Pe parcursul anului 2018 Nr. sentințelor de condamnare la pedepse neprivative de libertate, dezagregate pe categorii de evidență: - Art. 65 CP – 6004 sentințe; - Art. 67 CP – 4314 sentințe; - Art. 90 CP – 7760 sentințe; - Art. 96 CP – 106 sentințe; - Art. 91 CP – 1129 sentințe; - Art. 37 CC – 2370 cazuri; - Art. 35 CC – 29 cazuri. Nr./rata condamnaților supuși probațiunii angajați în câmpul muncii/abilitați economic constituie 164 persoane sau 4,45 %; Rata condamnaților care au beneficiat de programe probaționale constituie 614 persoane sau 1,48 %; Rata anuală a recidivei infracționale comise de condamnații supuși probațiunii constituie 1,48 %. Pe parcursul anului 2019 spre executare au parvenit 22 263 sentințe de condamnare la pedepse neprivative de libertate, dejugate pe categorii de evidență:- Art. 65 CP – 5729 sentințe; Art. 67 CP – 3748 sentințe; Art. 90 CP – 5652 sentințe; Art. 96 CP – 87 sentințe; Art. 91 CP – 1129 sentințe; Art. 37 CC – 2442 cazuri; Art. 35 CC – 29 cazuri; art. 901 CP – 15; art. 92 CP – 298; art. 93 CP – 1; art. 104 CP – 62. Nr./rata condamnaților supuși probațiunii angajați în câmpul muncii/abilitați economic constituie 287 persoane sau 1,28 %.

				<p>3) ratei condamnaților care au beneficiat de programe probaționale;</p> <p>4) ratei anuale a recidivei infracționale comise de condamnații cărora li s-au aplicat măsuri de probațiune</p>	<p>Pe parcursul anului 769 subiecți au beneficiat de programe probaționale.</p> <p>Rata anuală a recidivei infracționale comise de condamnații supuși probațiunii constituie persoane sau 1,14%.</p> <p>Pe parcursul anului 2020 în evidența Inspectoratului Național de Probațiune s-au aflat 2146 subiecți, numărul fiind dezagregat pe categorii de evidență:</p> <p>1. art. 65 CP- 2813 subiecți; art. 65/1 CP- 2388 subiecți; art. 67 CP- 5348 subiecți; art. 90 CP- 6 subiecți; art. 90/1 CP- 49 subiecți; art. 96 CP- 92 subiecți; art. 91 CP- 905 subiecți; art. 92 CP- subiecți; art. 104 CP- 55 subiecți; art. 108 CP- 3 subiecți; art. 35, al 3 CC- 50 subiecți; art. 37 CP- 2663 subiecți.</p> <p>Numărul de persoane liberate de răspundere și pedeapsă penală care ar putea fi angajați în câmpul muncii și instruiți profesional, adulți și minori, este de 7915 persoane. Pe parcursul anului 2020 au fost instruite profesional 137 de persoane și 180 de persoane angajate în câmpul muncii, ceea ce constituie 4 %.</p> <p>Numărul persoanelor liberate de răspundere și pedeapsă penală, în privința cărora instanța judecătorească ar putea aplica programe probaționale este de 10303 persoane. Pe parcursul anului 2020 au parcurs programe probaționale 826 de persoane, ceea ce constituie 8 %.</p> <p>În urma analizei informațiilor privind comiterea repetată a infracțiunilor de către subiecții probațiunii aflați în evidență s-a constatat că 0,9% din subiecți au recidivat.</p>
	2.2. Dezvoltarea capacităților instituționale și profesionale ale personalului din sistemul de probațiune	Ministerul Justiției	2018–2020	<p>1. Numărul de birouri de probațiune cu dotare tehnico-materială corespunzătoare</p> <p>2. Numărul de sedii procurate/închiriate pentru activitățile de probațiune</p> <p>3. Numărul de mijloace tehnice,</p>	<p>Realizată.</p> <p>Pe parcursul 2018 au fost asigurate cu bază tehnico-materială toate birourile de probațiune dislocate în unitățile administrativ teritoriale (42 la număr). Astfel, au fost achiziționate computere portabile, proiectoare, monitoare, scanere etc. următoarele: 2. La 28 noiembrie 2018 a fost încheiat contractul privind achiziționarea sediului pentru Biroul de probațiune Edineț care a fost înregistrat la Trezoreria de Stat. Astfel, din 42 de Birouri de probațiune, 11 Birouri de probațiune sunt în gestiunea economică a INP, iar pentru funcționarea a 31 de Birouri de probațiune au fost încheiate contracte de comodat/locațiune.</p> <p>În luna iulie 2018 a fost încheiat un contract de mică valoare cu compania chineză Megasteel pentru vederea procurării pieselor de schimb pentru brățările electronice. Mostrele de echipament au fost testate și aprobate. Echipamentul de monitorizare electronică a fost furnizat către Biroul de probațiune. Achiziționarea echipamentelor de monitorizare electronică vor avea loc în anul 2019, luând în considerare</p>

					<p>necesare monitorizării electronice, achiziționate</p> <p>considerație că la echipamentul existent au fost procurate piese de schimb.</p> <p>În 2019 în vederea continuării procesului de dotare tehnico-materială a birourilor de probații conform Planului de achiziții publice au fost achiziționate ecrane și console pentru computere, imprimante, blocuri de sistem PC, precum și mobilier de birou. Totodată, pentru asigurarea funcționării birourilor de probațiune cu mijloace de transport au fost achiziționate 19 unități de transport. Pentru asigurarea funcționalității birourilor de probațiune au fost încheiate 31 contracte de comenzi / locațiune pentru perioada anului 2019. Pentru asigurarea unei activități eficiente a subdiviziunilor responsabile de monitorizarea electronică au fost achiziționate 4 seturi de calculatoare performante, sisteme de navigare și de poziționare (GPS), aplicație de monitorizare electronică, sisteme de urmărire a persoanelor din două piese (brățări electronice – 50 buc.).</p> <p>În 2020 :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Toate cele 38 Birouri de probațiune dispun de dotare tehnico-materială corespunzătoare. 2. În anul 2020 au fost încheiate contracte de comodat pentru utilizarea a 9 spații, altele 19 utilizate în baza contractului de locațiune. 3. Pe parcursul anului 2020, în vederea asigurării monitorizării electronice, au fost achiziționate echipamente de monitorizare electronică, după cum urmează:- 60 brățări electronice (achiziționate din bugetul INP);- 50 brățări electronice (donație GIZ);- 200 echipamente pentru agresori;- echipamente pentru victime.
	2.3. Realizarea unei evaluări intermediare privind impactul implementării Strategiei de dezvoltare a sistemului probațiunii pentru anii 2016–2020 și, după caz, modificarea acesteia	Ministerul Justiției	2018–2019	<ol style="list-style-type: none"> 1. Raportul de evaluare intermediară a impactului elaborat 2. Rata de implementare a indicatorilor-cheie din Strategie 3. Planul anual de acțiuni ajustat, după caz 	<p>Realizată.</p> <p>La 05.01.2018 prin Ordinul directorului INP nr.02 a fost creat Grupul de lucru pentru examinarea oportunității de modificare / completare, după caz, a Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei de dezvoltare a sistemului de probațiune pentru anii 2016-2020. La 20.02.2018 a avut loc ședința grupului de lucru cu prezentarea Raportului de evaluare, la care s-a decis că modificarea și completarea Strategiei de dezvoltare a sistemului de probațiune pentru anii 2016-2020 nu este necesară pînă la definitivarea și aprobarea noului document pentru continuarea reformelor în sectorul justiției, luând în considerație că vor fi incluse unele acțiuni, cu caracter continuu în dezvoltarea sistemului de probațiune. De asemenea, a fost întocmit Raportul de evaluare intermediară a Planului de acțiuni a Strategiei de dezvoltare a sistemului de probațiune pînă la finele anului 2018, care reflectă următorul grad de realizare al acțiunilor: 5. Acțiuni realizate - 8 (88,7 %); 6. Acțiuni realizate parțial - 8 (10 %); 7. Acțiuni nerealizate - 1 (1,3 %).</p> <p>Raportul poate fi accesat la linkul: http://probatii.gov.md/?go=page&p=195</p>

3. Domeniul de intervenție: Prevenirea și combaterea traficului de ființe umane**Obiectivul I: Realizarea politicii naționale de prevenire și combatere a traficului de ființe umane****Ținta strategică A: Asigurarea prevenirii și combaterii traficului de ființe umane**

Nr.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Realizarea politicii de stat în domeniul prevenirii și combaterii traficului de ființe umane	1.1. Adoptarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anii 2018–2023 și a Planului de acțiuni pentru anii 2018–2020	Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene; Cancelaria de Stat (Secretariatul permanent al CNCTFU)	2018	Documente de politici aprobate/adoptate	Realizată. Hotărârea Guvernului nr. 461/2018 cu privire la aprobarea Strategiei naționale de prevenire și combaterea traficului de ființe umane pentru anii 2018-2023 și a Planului de acțiuni pentru anii 2018-2020 privind implementarea acesteia.
		1.2. Monitorizarea și evaluarea implementării Strategiei naționale de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anii 2018–2023 și a Planului de acțiuni pentru anii 2018–2020	Cancelaria de Stat (Secretariatul permanent al CNCTFU)	2018–2022	1. Numărul de acorduri/memorandumuri încheiate între subiecții relevanți guvernamentali și non-guvernamentali din domeniul combaterii traficului de ființe umane și proiectele implementate în comun	În curs de realizare Monitorizarea implementării Strategiei și Planului de acțiuni se realizează semestrial și anual – rapoartele și notele informative pot fi accesate pe pagina www.antitrafic.gov.md . Conform indicatorilor printre cele mai importante realizări în 2018 sunt de menționat: 1. În vederea unei conlucrări eficiente în prevenirea și combaterea fenomenului de trafic cu scop de exploatare prin muncă, la data de 24 aprilie 2018 între Inspectoratul de Stat al Muncii și Biroul Migrației și Azil a fost încheiat un Acord de colaborare în care sunt stabilite obiectivele colaborării și a acțiunilor comune. 2. Pe parcursul anului 2018 au fost elaborate 4 rapoarte naționale/internaționale și 4 note informative: - Raportul Guvernului Republicii Moldova Comitetului Părților asupra măsurilor întreprinse în conformitate cu recomandările Raportului GRETA cu privire la implementarea Convenției Consiliului Europei privind Lupta împotriva Traficului de Ființe Umane, a doua rundă de evaluare; - Raportul național de realizare a politicii de prevenire și combatere a TFU, pentru anul 2017, publicat cu 3 anexe pe site-ul www.antitrafic.gov.md ; - Raportul în baza Chestionarului Ambasadei SUA privind situația traficului de persoane;

				<p>2. Numărul de note informative, de rapoarte elaborate și discutate</p> <p>3. Numărul de campanii de informare și sensibilizare a publicului larg privind fenomenul traficului de ființe umane</p> <p>4. Numărul de persoane – victime/prezuate victime ale traficului de ființe umane – beneficiare de asistență în cadrul procedurii de repatriere, cu date dezaggregate pe criterii de sex și vîrstă (adulți/copii)</p> <p>5. Numărul de victime/ prezuate ale</p>	<p>- Raport în baza Chestionarului Ambasadei SUA ce se referă la aplicarea legilor privind munca copiilor, traficul de copii, exploatarea sexuală comercială a copiilor și orice utilizare a copiilor în activități ilegale,</p> <p>- Nota informativă generalizată privind implementarea Setului de măsuri privind realizarea acțiunilor prioritare în domeniul prevenirii și combaterii traficului de ființe umane (01 august - 31 decembrie 2017), care reprezintă Anexa nr. 1 la Raportul național,</p> <p>- Raportul de activitate al Secretariatului permanent al Comitetului național pentru combaterea traficului de ființe umane pentru anul 2017 (Anexa nr. 3 la Raportul național)</p> <p>- Notă informativă pentru I semestru 2018 despre realizările în domeniul TFU la nivel central; - Notă informativă privind realizarea Campaniei naționale “Săptămâna de luptă împotriva traficului de ființe umane”, 18-25 octombrie 2018.</p> <p>3. Campanii de informare și sensibilizare:</p> <p>- Secretariatul permanent al CN CTFU, cu suportul financiar al Misiunii Organizației Internaționale pentru Migrație în Moldova, au organizat lecții publice cu genericul “Traficul de ființe umane. Riscuri și consecințe”, pentru elevii din școlile profesionale din municipiul Chișinău. Evenimentele au avut loc în incinta a 5 școli profesionale din mun. Chișinău (nr. 4 – 3 aprilie, nr.5 – 5 mai, nr. 10 – 3 aprilie, nr. 11 – 10 mai, nr. 2 – 17 mai). În calitate de formatori au participat reprezentanții Secretariatului permanent, Centrului pentru combaterea traficului de persoane, Centrului Național pentru Prevenirea Abuzului față de Copii. În total la evenimente au fost informați 135 de elevi.</p> <p>- Secretariatul permanent al CN CTFU cu suportul financiar al Misiunii Organizației Internaționale pentru Migrație în Moldova și în parteneriat cu Comisiile teritoriale pentru combaterea traficului de ființe umane, a continuat (după lansare în 2017) desfășurarea Campaniei de informare „Invizibili printre noi” în 5 raioane (Anenii Noi, Dubăsari, Strășeni, Ialoveni, Călărași) și la punctul de trecere a frontierei „Otaci”.</p> <p>- La 10.06.2018 sub egida MAI, la inițiativa CCTP cu susținerea Ambasadei SUA, OIM, OSCE, CI ”La Strada” a fost organizat Maratonul de mobilizare și implicare în prevenirea și combaterea traficului de ființe umane (5 km) ”Împună spunem NU traficului de ființe umane”.</p> <p>- În perioada 18-25 octombrie, pentru al VII-lea an consecutiv, s-a desfășurat Campania națională „Săptămâna de luptă împotriva traficului de ființe umane”. Campania s-a desfășurat atât la nivel central, cât și local. Prin intermediul acțiunilor realizate de sensibilizare a populației cu privire la fenomenul traficului de ființe umane s-a reușit informarea și capacitatea a circa 153 mii persoane, precum și intensificarea eforturilor autorităților publice centrale și locale în vederea prevenirii fenomenului și consolidării drepturilor omului. În vederea reflectării rezultatelor Campaniei a fost realizată o Notă informativă, plasată pe site-ul www.antitrafic.gov.md.</p> <p>4. În anul 2018 Centrul pentru asistența și protecția victimelor și potențialelor victime ale TFU (CAP), a oferit asistență pentru 26 victime ale TFU repatriate (9 femei și 17 bărbați), dintre care 2 victime femei au beneficiat de servicii de plasament, 7 victime femei și 17 victime bărbați au</p>
--	--	--	--	---	--

				<p>traficului de ființe umane care au beneficiat de asistență și protecție</p> <p>6. Numărul sentințelor de condamnare pentru infracțiuni de trafic de ființe umane</p> <p>7. Numărul de victime ale infracțiunilor de trafic de ființe umane și valoarea compensațiilor financiare de care au beneficiat acestea</p>	<p>primit asistență în afara CAP.</p> <p>5. În anul 2018, în Centrele din mun. Chișinău și raionul Căușeni au fost asistate 79 victime ale TFU, dintre care 60 adulți și 19 minori.</p> <p>6. În perioada de referință instanțele de judecată au pronunțat în total 59 de sentințe pe cazurile din categoria TFU (40 sentințe privind cauzele de trafic de ființe umane art. 165 CP și 19 sentințe privind traficul de copii art. 206CP).</p> <p>7. Potrivit datelor Ministerului Justiției în anul 2018, victimele TFU nu au beneficiat de compensație financiară în temeiul Legii 137/2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor.</p> <p>În 2019 conform indicatorilor printre cele mai importante realizări sunt de menționat:</p> <p>1. Acord de colaborare între Asociația Agențiilor de Recrutare din Republica Moldova și Centrul pentru combaterea traficului de persoane, semnat la 18.06.2019, în domeniul realizării și implementării activităților ce țin de legalizarea și organizarea sectorului de angajare a forței de muncă peste hotare</p> <p>2. Pe parcursul anului 2019 de către SP al CNCTFU a fost elaborat Raportul național de realizare a politicii de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anul 2018 și Nota informativă pentru I semestru al anului 2019, care pot fi accesate pe pagina www.antitrafic.gov.md</p> <p>3. - Campania națională ”Săptămâna de luptă împotriva TFU” a fost desfășurată în perioada 18-25 octombrie 2019. prin intermediul Campaniei, au fost informate aproximativ 111561 persoane din republică și capacitați aproximativ 10774 specialiști.</p> <p>- 30 iulie 2019 Eveniment de informare pentru publicul larg, organizat de Ambasada SUA, OIM, OSCE, Guvernul RM, CI ”La Strada” și totodată expunerea campaniei ”Invizibili printre ” în cadrul America House Chișinău.</p> <p>- proiectul „Dezvoltarea rezilienței față de exploatarea sexuală și comercială pentru adolescenții din cadrul școlilor profesionale”, implementat de CNPAC în parteneriat cu SP al CNCTFU și MECC, cu suportul financiar al Guvernului Olandei.</p> <p>- Cu suportul Consiliului Europei și cu concursul unui grup de supraviețuitoare ale violenței sexuale în copilărie, a fost creată o expoziție de fotografii dedicate subiectului prevenirii abuzului sexual online. ”Expoziția offline despre mediul online sau cum putem preveni abuzul sexual online față de copii” a fost lansată pe 18 noiembrie 2019 în incinta Parlamentului Republicii Moldova și a continuat să fie expusă și în 2020, în parteneriat cu Comisiile teritoriale pentru combaterea traficului de ființe umane, în mai multe spații publice (10 raioane) cu acces deschis pentru publicul larg. Expoziția a fost vizitată de 11.000 persoane adulte și copii. Această activitate a fost realizată în cadrul proiectelor “Ridicarea gradului de conștientizare față de fenomenul exploatării sexuale și a abuzului sexual al copiilor în mediul online, în Republica Moldova” și “Protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzului sexual în Republica Moldova”, implementate de CNPAC, cu suportul Consiliului Europei.</p>
--	--	--	--	---	--

					<p>4. Pe parcursul anului 2019, MSMPS a organizat repatrierea a 21 persoane (19 copii și 2 adulți), din țări precum: Ucraina, Federația Rusă, Kazahstan, Turcia , Polonia și Republica Italiană.</p> <p>5. în platforma Centrelor prestatoare de servicii specializate, finanțate din bugetul de stat, au fost asistate 71 de victime ale traficului de ființe umane (53 adulți și 18 minori).</p> <p>6. Instanțele de judecată au pronunțat în total 57 de sentințe pe cazurile din categoria traficului de persoane:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 42 sentințe privind traficul de ființe umane în privința a 67 inculpați - 15 sentințe privind traficul de copii în privința 26 inculpați <p>7. Potrivit datelor Ministerului Justiției în anul 2019, victimele TFU nu au beneficiat de compensație financiară în temeiul Legii 137/2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor.</p> <p>Totodată, pe parcursul anului în rezultatul al explicării victimelor TFU a drepturilor procedurale, acestea au înaintat acțiuni civile în valoare de 23.154.738 lei.</p> <p>Pe parcursul 2020, de menționat:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. La 19.11.2020, a fost semnat un Acord de colaborare dintre Inspectoratul General al Poliției și Asociația Obștească Centrul Internațional „La Strada”. 2. Au fost elaborate 15 note informative/de raportare elaborate. Raportul național de realizare a politicii de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anul 2019 elaborat și publicat. 3. Pentru a marca la 30 iulie „Ziua mondială împotriva TFU” Cancelaria de Stat cu suportul OIM Moldova au elaborat un colaj video de mesaje de la toți oficialii de rang înalt care a fost plasat pe site-urile web și pe rețelele de socializare - Cancelaria de Stat, MAEIE, MAI (CCTP), Procuratura Generală, Ambasada SUA, OIM și OSCE pentru a sensibiliza publicul cu privire la riscurile traficului de ființe umane care continuă și în timpul unei pandemii. <p>-În cadrul Campaniei naționale „Săptămâna de luptă cu traficul de ființe umane”, desfășurată în perioada 19-25 octombrie 2020 au fost informate aproximativ 91646 persoane din republică și aproximativ 2761 specialiști</p> <p>-CI „La Strada” cu suportul OIM a desfășurat o campanie de informare și conștientizare cu privire la migrația sigură. Campania a inclus mai multe instrumente de comunicare: un spot TV despre creșterea gradului de conștientizare cu privire la posibilele cazuri de TFU în scopul exploatării muncii a fost elaborat și distribuit pe 6 posturi TV cu acoperire națională.</p> <p>- CNPAC în parteneriat cu Cancelaria de Stat și MECC au dezvoltat 2 spoturi video în scopul de a dezvoltat reziliența la traficul de persoane și exploatarea sexuală la adolescenți și copii. Pe lângă cele patru scenarii tematice ale Programului structural de dezvoltare a rezilienței adolescenților față de abuz și exploatare sexuală „I2PLUS” (sexting, sexualizare, sponsoring, trafic de ființe umane), a fost elaborat un scenariu nou, și anume, “Expunerea online”. Acesta abordează</p>
--	--	--	--	--	--

					<p>problema riscurilor asociate cu autogenerarea și răspândirea în spațiul virtual a conținuturilor cu caracter sexual de către adolescenți. În calitate de suport didactic și metodologic, au fost produse două filme informative care redau situațiile de risc generate de către adolescenți în mediul online. Filmele au fost plasate pe platforma www.12plus.md. Au fost elaborate 1.000 seturi de infografice (4 infografice per set) privind atitudinea tinerilor din școlile profesionale față de abuzul sexual, trafic de persoane și exploatarea sexuală. (Este răspândit fenomenul traficului de copii în republica Moldova?, Este sexul o dovadă a iubirii pentru tineri?, Ce riscuri implică transferul de imagini online cu conținut sexual?, Este legal implicarea tinerilor în activități sexuale în schimbul unor plăți și beneficii?). Au fost elaborate 1.400 exemplare în limbile română și rusă a Revistei IMPACT, care în 2020 a apărut într-o ediție specială, ce abordează tematica abuzului sexual și a traficului de ființe umane prin prisma rezultatelor proiectului "Dezvoltarea rezilienței față de exploatarea sexuală și comercială pentru adolescenții din cadrul școlilor profesionale. Aceasta, împreună cu infograficele, au fost distribuite: autorităților publice centrale, organizațiilor internaționale, organizațiilor nonguvernamentale, Școlilor profesionale, Centrelor de excelență, CN CTFU-urilor, SAP-urilor, DASPF-urilor și Direcțiilor de Educație. Au fost elaborate 5.000 pliante pentru adolescenți "Adolescența este mai frumoasă în siguranță!" în limbile română și rusă. Acestea sunt distribuite în cadrul activităților de lucru cu copiii.</p> <p>4. Pe parcursul anului 2020, MSMPS în parteneriat cu OIM Moldova a realizat repatrierea (din mijloacele financiare ale bugetului de stat) a 10 persoane adulte din țări precum: Franța, Italia și Portugalia</p> <p>5. -51 victime (dintre care 41 adulți și 10 copii) au beneficiat de asistență și protecție în cadrul centrelor prestatoare de servicii specializate, finanțate din bugetul de stat. Pe parcursul anului 2020, OIM Misiunea în Republica Moldova, inclusiv prin intermediul partenerilor săi, a asistat 407 de beneficiari (95 VTFU și 312 VTFU prezumate). În 2020, Misiunea OIM în Moldova, a acordat asistență pentru 95 VTFU, dintre care 57 au fost identificate în 2020.</p> <p>6. - În perioada de referință instanțele de judecată au pronunțat:- 25 sentințe privind traficul de ființe umane (adulți) în privința a 36 inculpați;- 17 sentințe privind traficul de copii în privința a 25 inculpați;</p> <p>Din numărul total de sentințe pronunțate: - 15 sentințe de condamnare privind TFU (adulți) în privința a 22 inculpați; - 9 sentințe de condamnare privind TFU (minori) în privința a 16 inculpați;</p> <p>7. Pe parcursul anului 2020, la nivel național au fost identificate: 139 victime (comparativ cu 341 victime identificate în anul 2019), dintre care: - 116 victime adulte (în anul 2019 - 232 victime identificate), dintre care 29 femei și 87 bărbați- 23 victime minore (în 2019 – 109 victime identificate), dintre care 20 fete și 3 băieți</p> <p>Pe parcursul perioadei de raport în rezultatul explicării victimelor traficului de ființe umane a drepturilor procesuale, de către acestea au fost înaintate 73 (în anul 2019 – 65) acțiuni civile, prin care au solicitat recuperarea prejudiciului material și moral de la traficanți în valoare totală de 3.653.705 lei (în anul 2019 - 2.004.345 lei).</p>
--	--	--	--	--	--

						Potrivit datelor Ministerului Justiției în anul 2020, victimele TFU nu au beneficiat de compensație financiară în temeiul Legii 137/2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor.
Ținta strategică B: Sistemul național de referire pentru protecția și asistența victimelor/prezumatelor victime ale traficului de ființe umane (SNR) consolidat și funcțional în proporție de 100% la orice nivel de administrație publică						
N r.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018- 2020
1	Asigurarea durabilității funcționării SNR prin măsuri legislative și de coordonare	1.1. Reglementarea la nivel de lege a SNR, ca un model progresiv de interacțiune interdepartamentală și intersectorială între Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale și alți actori relevanți pentru asigurarea drepturilor victimelor traficului de ființe umane	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Ministerul Afacerilor Interne; Procuratura Generală; Cancelaria de Stat (Secretariatul permanent al CNCTFU)	2018–2019	1. Proiectele de acte normative elaborate și aprobate/adoptate 2. Numărul de victime asistate în cadrul SNR	Realizată. Instituționalizare SNR a fost realizată prin adoptarea Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 32/2018. Pe parcursul anilor 2019-2020 a fost elaborat și supus consultărilor publice Programul privind Mecanismul național de referire pentru protecția și asistența victimelor infracțiunilor 2020-2030. În perioada 2019-2020, în platforma Centrelor prestatoare de servicii specializate, finanțate din bugetul de stat, au fost asistate 122 de victime ale traficului de ființe umane (94 adulți și 28 minori).
2	Instruirea obligatorie orientată pe aspectele de gen pentru judecăt	2.1. Organizarea instruirii judecătorilor, procurorilor, polițiștilor și a altor angajați ai organelor de ocrotire a normelor de drept privind normele legale referitoare la	Institutul Național al Justiției; Ministerul Afacerilor Interne; Consiliul Superior al Magistraturii;	Permanent	1. Numărul de persoane instruite 2. Numărul de cursuri organizate 3. Numărul de cazuri investigate și trimise în	În curs de realizare. Pe parcursul anului 2018 , INJ a realizat 5 activități de formare în domeniu, fiind instruiți un număr total de 126 beneficiari, după cum urmează: - Două cursuri de instruire: „Particularitățile investigării și judecării infracțiunilor legate de trafic de persoane, organe, țesuturi și celule” (19-20 februarie, 1-2 noiembrie). Persoane instruite 62: 30 judecători, 32 procurori - Școala de toamnă cu privire la judecarea cauzelor de trafic de ființe umane (8-10 noiembrie). Persoane instruite: 12 judecători

	ori, procurori, polițiști și alți angajați ai organelor de ocrotire a normelor de drept privind prevederile legale referitoare la traficul de ființe umane	traficul de ființe umane și procedura de referire a victimelor traficului de ființe umane	Procuratura Generală		<p>4. Numărul de condamnări pe cauze de trafic de ființe umane</p> <p>5. Rapoartele generate</p>	<p>- Seminar: „Lupta contra traficului de ființe umane. Inițierea și gestionarea unui dosar privind traficul de ființe umane” (27 noiembrie).Persoane instruite 32: 8 judecători, 13 procurori, 9 audienți INJ, 2 formatori INJ</p> <p>- Școală de iarnă: „Particularitățile investigării și judecării infracțiunilor legate de trafic de persoane, organe, țesuturi și celule” (17-18 decembrie).Persoane instruite 20: 13 asistenți judiciari, 4 grefieri, 1 judecător, 1 procuror, 1 specialist</p> <p>În cadrul Ministerului Afacerilor Interne, activitatea de instruire și formare profesională este realizată de către instituțiile de învățământ din subordine, în mod special, de către Academia ”Ștefan cel Mare” a MAI.</p> <p>Astfel, pe dimensiunea privind normele legale referitoare la traficul de ființe umane și procedura de referire a victimelor traficului de ființe umane, conform Planului desfășurării cursurilor de perfecționare/ specializare/recalificare a angajaților subdiviziunilor MAI în cadrul Academiei „Ștefan cel Mare”, peste 100 de angajați participă anual la următoarele cursuri și module de instruire :- Activitatea de prevenire și combatere a traficului de ființe umane, - Migrația ilegală, - Prevenirea, combaterea traficului de copii, - Metode de urmărire și investigare eficientă a persoanelor implicate în traficul de copii, - Mecanisme de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale exploatării sexuale (inclusiv on-line) și traficului;- Comunicarea eficientă cu copii victime ale exploatării sexuale (inclusiv on-line) și traficului;- Particularitățile de audiere a victimelor traficului de ființe umane, inclusiv a celor minore;- Semnele calificative a infracțiunii de trafic de organe, țesuturi sau celule, delimitarea de alte infracțiuni;- Tactica documentării traficului de persoane;- Semnele calificative ale infracțiunii de utilizare a rezultatelor muncii sau serviciilor unei persoane care este victimă a traficului de ființe umane;- Dezvoltarea capacităților de investigare, în vederea identificării copiilor care au devenit victime ale abuzului sexual, în special ale pornografiei infantile.</p> <p>De asemenea, în vederea perfecționării continue a angajaților MAI, în perioada de raport, au fost realizate următoarele activități:- 3 vizite de studii de preluare a bunelor practici, cu participarea a 6 angajați ai Poliției;- 16 cursuri de instruire privind prevenirea traficului de ființe umane, organizate cu suportul partenerilor de dezvoltare.</p> <p>Adițional, în cadrul Campaniei de informare privind fenomenul traficului de ființe umane, cu genericul ”Invizibili printre noi” (4 evenimente), au fost realizate 10 prelegeri publice în instituții de învățământ și filialele bibliotecilor publice, cu informarea a cca 400 de copii.</p> <p>La 10.06.2018 a fost desfășurat eveniment cultural-sportiv „Împreună Spunem Nu Traficului de Ființe Umane”. La eveniment au participat partenerii de dezvoltare, organizațiile</p>
--	--	---	----------------------	--	--	--

					<p>neguvernamentale (ONG) de profil, organele de drept și societatea civilă.</p> <p>Au fost inițiate 83 cauze penale potrivit art.165 CP, dintre care 39 cauze cu propunere pentru expedierea în instanța de judecată și pornite 26 cauze penale potrivit art. 206 CP, dintre care 15 cauze cu propunere pentru expedierea în instanța de judecată;</p> <p>Au fost pronunțate 40 sentințe privind cauzele de trafic de ființe umane- în privința a 56 inculpați și 19 sentințe privind traficul de copii- în privința 30 persoane;- pentru comiterea infracțiunii de trafic de ființe umane au fost condamnate 34 persoane,- pentru comiterea infracțiunii de trafic de copii au fost condamnate 25 persoane.</p> <p>Rapoarte publicate: „Raportul analitic privind evoluția fenomenului traficului de ființe umane la nivel național” și „Raportul de monitorizare a situației în domeniul traficului de ființe umane - analiza stării infracționale”, elaborate conform metodologiei SOCTA.</p> <p>Pe parcursul anului 2019 au fost instruiți aproximativ 899 reprezentanți ai organelor de drept.</p> <p>Pe parcursul anului 2019, INJ a realizat 4 activități de formare în domeniu, fiind instruiți un număr total de 112 beneficiari, după cum urmează:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Trei cursuri: „Particularitățile investigării și judecării infracțiunilor de trafic de persoane și elemente corporale” (18 februarie, 14-15 martie, 17 decembrie). Persoane instruite: 84, dintre care 14 judecători, 15 procurori, 15 asistenți judiciari, 20 grefieri și 20 consultanți ai procurorului. - Un curs: „Particularitățile investigării și judecării infracțiunilor de trafic de persoane, organe, țesuturi și celule” (19-20 septembrie). Persoane instruite: 28, dintre care 10 judecători și 18 procurori. <p>Aspecte ale acțiunii vizate au fost abordate în cadrul cursurilor de perfecționare/specializare în cadrul Academiei „Ștefan cel Mare” și anume:- Activitatea de prevenire și combatere a traficului de ființe umane în perioada de 25.02.2019- 26.02.2019, pentru 30 angajați;- „Activitatea de prevenire și combatere a traficului de ființe umane”, în perioada de 10.06.2019 – 14.06.2019, pentru 30 angajați;- „Activitatea de prevenire și combatere a traficului de ființe umane”, în perioada de 16.09.2019 - 18.09.2019 pentru 24 angajați.</p> <p>Concomitent, la 25 octombrie 2019, în Sala de conferințe a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI în contextul Campaniei Naționale „Săptămâna de luptă împotriva traficului de ființe umane” a fost organizată și desfășurată Sesiunea de comunicări științifice „Probleme actuale de prevenire și combatere a traficului de ființe umane”. Numărul total al persoanelor instruite – 128.</p> <p>De asemenea au fost instruiți 88 polițiști (inclusiv 12 angajați care au participat la alte forme de instruire: ateliere, conferințe, mese rotunde etc.) în cadrul a 11 cursuri de instruire (inclusiv alte</p>
--	--	--	--	--	---

					<p>forme de instuire – 5):</p> <p>Totodată, subdiviziunile teritoriale ale IGP au investigat 24 cazuri de trafic de ființe umane, dintre care o cauză penală a fost transmisă în judecată, iar ofițerii de urmărire penală din cadrul CCTP au examinat 55 de cazuri de trafic de ființe umane, dintre care trimise în judecată 26 cauze penale.</p> <p>Pe parcursul perioadei date, 78 angajați ai Poliției de Frontieră au participat la 15 activități privind consolidarea capacităților angajaților în domeniul protecției drepturilor omului și acordarea asistenței corespunzătoare imigranților aflați în situație de vulnerabilitate la frontieră, în conformitate cu normele internaționale.</p> <p>Totodată, în cadrul proiectului „Consolidarea răspunsului Guvernului la fenomenul traficului de ființe umane și îmbunătățirea protecției victimelor traficului și martorilor în Republica Moldova”, implementat de către Misiunea OIM în Republica Moldova, cu suportul financiar al Ambasadei SUA în RM, peste 500 de angajați ai PF au beneficiat de instruirii în domeniul combaterii traficului de ființe umane.</p> <p>125 cauze penale atribuite la categoria trafic de ființe umane, infracțiuni asimilate sau conexe au fost expediate cu rechizitoriu în instanțele de judecată pentru examinare în fond</p> <p>Instanțele de judecată au pronunțat 44 sentințe de condamnare, dintre care: - 32 sentințe privind traficul de ființe umane în privința a 50 inculpați;- 12 sentințe privind traficul de copii în privința a 22 inculpați;</p> <p>Pe parcursul anului 2020, INJ a realizat 7 activități de formare în domeniu, fiind instruiți un număr total de 145 beneficiari, după cum urmează:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Patru cursuri de instruire: „Particularitățile investigării și judecării infracțiunilor legate de trafic de persoane și elemente corporale” (2-3 martie, 3 iulie online, 7 septembrie online, 1 decembrie online). Persoane instruite 97: 15 judecători, 23 de procurori, 18 asistenți judiciari, 17 grefieri, 23 consultanți ai procurorilor și 1 specialist din cancelarie. - Școală de toamnă: „Examinarea cauzelor privind traficul de ființe umane și infracțiunilor conexe” (2-4 septembrie). Persoane instruite 12: 10 judecători, 1 procuror, 1 șef secretariat. - Două seminare la distanță: „Drepturile victimelor în contextual Legii nr. 137 privind reabilitarea și compensarea victimelor infracțiunilor” (14 mai online, 22 octombrie online). Persoane instruite 36: 17 judecători și 19 procurori. <p>Angajații subdiviziunii specializate ale Poliției au participat la 24 ateliere tematice, la care au fost implicați 27 participanți (19 bărbați; 8 femei).</p> <p>În perioada de referință, la compartimentul dat, au fost instruiți 817 angajați ai Politiei de</p>
--	--	--	--	--	---

						<p>Frontieră.</p> <p>La nivel național au fost inițiate 66 cauze penale privind traficul de persoane și traficul de copii (comparativ cu 121 cauze în perioada analogică 2019), dintre care: 45 cauze penale privind traficul de persoane (art.165 Cod penal), anul precedent - 91 cauze. 21 cauze penale privind traficul de copii (art.206 Cod penal)</p> <p>A fost finisată urmărirea penală și expediate în instanța de judecată pentru examinare în fond 42 cauze penale pe faptul săvârșirii infracțiunii de trafic de ființe umane (art.165 Cod penal) și 9 cauze penale pe art.206.</p> <p>În anul 2020, instanțele de judecată au pronunțat în total 24 sentințe privind traficul de ființe umane în privința a 38 inculpați;</p>
3	Negocierea și semnarea unor acorduri bilaterale și multilaterale pentru traficul de ființe umane	3.1. Organizarea activităților în vederea semnării de acorduri bilaterale și multilaterale	<p>Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene;</p> <p>Ministerul Afacerilor Interne;</p> <p>Cancelaria de Stat (Secretariatul permanent al CNCTFU)</p>	2018–2022	<p>1. Numărul de negocieri organizate</p> <p>2. Numărul de acorduri semnate</p>	<p>În curs de realizare.</p> <p>Pe parcursul anului 2018 au fost semnate:</p> <ul style="list-style-type: none"> • La 18.06.2018 - Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Bulgaria privind reglementarea migrației de muncă, semnat la Sofia, la 18 iunie 2018 (în vigoare din 11.09.2018), • Acordul, întocmit prin schimb de note, între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Statului Israel privind extinderea duratei Acordului între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Statului Israel cu privire la angajarea temporară a lucrătorilor din Republica Moldova în anumite sectoare din Statul Israel, semnat la Ierusalim la 30 octombrie 2018 (în vigoare din data semnării). • Înțelegerea administrativă pentru aplicarea prevederilor articolelor 6-9 ale Acordului dintre Republica Moldova și Republica Federală Germania privind securitatea socială, semnat la Chișinău, la 12 ianuarie 2017, iar la 12 decembrie a fost realizat schimbul instrumentelor de ratificare pentru punerea în vigoare a Acordului cu Republica Federală Germania privind securitatea socială din 12.01.2017. Acordul a intrat în vigoare la 1 martie 2019. <p>În perioada de referință, s-au desfășurat negocieri pe marginea proiectelor de Acord în domeniul securității sociale cu Statul Israel, Republica Belarus și Republica Italiană. Proiectul Acordului cu Republica Italiană a fost negociat și parafat la 16 mai 2018, la Roma. Proiectul Acordului cu Italia a fost negociat și parafat la 16 mai 2018, la Roma. De asemenea, în vederea impulsivării negocierilor acordurilor în domeniu au fost somate autoritățile din Republica Franceză, Regatul Spaniei, Republica Elenă, Republica Cipru, Statul Israel, Canada, Federația Rusă.</p> <p>Totodată, au fost purtate negocieri bilaterale pe proiectele privind readmisia cu Republica</p>

					<p>Portugalia, Republica Uzbekistan, Republica Populară China, Republica Libaneză, Republica Kîrgîzstan, Republica Cipru, Republica Azerbaidjan și Federația Rusă. Cu Republica Federală Germania a fost negociat și semnat Aranjamentul administrativ între Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova și Ministerul Federal de Interne, Construcție și Comunitate și Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Federale Germania privind aplicarea unei proceduri simplificate pentru readmisia cetățenilor moldoveni, care a fost semnat și a intrat în vigoare la 26 septembrie 2018.</p> <p>De asemenea, în perioada 19-22 iunie 2018, la sediul MAEIE, a avut loc Reuniunea funcționarilor consulari privind prevenirea și combaterea fenomenului traficului de ființe umane, în cadrul căreia au fost instruiți 40 de funcționari consulari. Evenimentul a fost organizat de MAEIE cu participarea largă a reprezentanților instituțiilor de stat - Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Interne, Biroul Migrație și Azil, Inspectoratul general al poliției de frontieră, Serviciul de Informații și Securitate, Centrul Național pentru combaterea traficului de ființe umane. Reprezentanții Centrului Național pentru combaterea traficului de ființe umane au prezentat și au dezbătut Strategia națională de prevenire și combaterea TFU pentru anii 2018-2023 și Planul de acțiuni pentru anii 2018-2020 privind implementarea acesteia.</p> <p>În 2019:</p> <p>A) în domeniul migrației circulare a continuat dialogul bilateral asupra:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Acordului între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Federației Ruse privind colaborarea în domeniul migrației de muncă; • Proiectul programului-pilot comun între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Statului Israel cu privire la recrutarea și angajarea cetățenilor Republicii Moldova în calitate de îngrijitori ai persoanelor vârstnice cu dizabilități din Statul Israel; • Proiectului de acord cu Republica Federală Germania în domeniul migrației de muncă. <p>B) în domeniul protecției sociale:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A fost semnat Acordul între Republica Moldova și Republica Belarus privind securitatea socială; • s-au organizat runde de negocieri pentru definitivarea Acordurilor cu Grecia, Spania și Federația Rusă; • s-a lansat propunerea de a încheia asemenea tratat cu Kazahstan; • sunt gata de semnare Acordul cu Italia și Amendamentele la Acordul cu Estonia; data și locul semnării acestora urmează a fi identificate conform agendei bilaterale; • De asemenea, au intrat în vigoare Acordul între Republica Moldova și Republica Federală Germania privind securitatea socială și Înțelegerile administrative pentru
--	--	--	--	--	---

					<p>aplicarea acestuia.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Au fost desfășurate negocieri pe marginea proiectelor de Acord în domeniul securității sociale cu Republica Elenă, Federația Rusă, Republica Belarus și Regatul Spaniei. <p>Pe parcursul anului 2019 Inspectoratul General al Poliției a elaborat 2 proiecte de acorduri de cooperare bilaterală cu Poliția Națională a Ucrainei și Poliția Națională a Ungariei. Conținutul acordurilor cuprinde un spectru larg de cooperare, inclusiv și domeniul combaterii traficului de ființe umane prin realizarea schimbului de informații și date, efectuarea acțiunilor și măsurilor comune, înființarea grupurilor de lucru pe domenii de interes, preluarea bunelor practici și împărtășirea experiențelor, etc. La moment textele proiectelor documentelor prenotate se află în faza de ajustare.</p> <p>Pe parcursul anului 2020, a continuat implementarea acordurilor bilaterale semnate cu Statul Israel și Bulgaria.</p> <p>În curs de negociere este Protocolul B la Acordul de bază cu Statul Israel, care prevede angajarea în sectorul casnic, îngrijirea persoanelor, precum și un tratat cu Germania care prevede angajarea în sectorul agricol.</p> <p>La 25.06.2020, Guvernul a aprobat inițierea negocierilor cu Spania și Grecia asupra unor proiecte ce vizează aranjamentul administrativ pentru aplicarea acordurilor în domeniul securității sociale. În baza acordurilor, persoanele care desfășoară sau au desfășurat o activitate de muncă și/sau domiciliază pe teritoriul unuia din statele contractante, vor beneficia de pensii pentru limită de vârstă, pensii de dizabilitate cauzată de afecțiuni generale, pensii și indemnizații de dizabilitate în urma accidentelor de muncă sau cauzată de boli profesionale și pensii de urmaș.</p> <p>A fost aprobată HG nr.932/2020 privind aprobarea semnării Aranjamentului administrativ dintre Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova și Ministerul Muncii și Protecției Sociale al Federației Ruse privind aplicarea Acordului dintre Republica Moldova și Federația Rusă privind securitatea socială și Federația Rusă; Prevederile Aranjamentului vor oferi dreptul la pensie persoanelor care desfășoară sau au desfășurat o activitate de muncă în Republica Moldova și/sau în Federația Rusă, chiar și în cazurile în care aceste persoane nu au realizat un stagiul de cotizare minim necesar pe teritoriul Republicii Moldova de 15 ani, dar îndeplinesc această condiție prin totalizarea perioadelor de asigurare în ambele state contractante.</p> <p>Totodată, pe dimensiunea de protecție socială, în perioada de referință, au intrat în vigoare la 01.11.2020 prevederile Acordului între Republica Moldova și Republica Belarus privind securitatea socială și Aranjamentul administrativ, din 16.10.2020, privind aplicarea Acordului între Republica Moldova și Republica Belarus privind securitatea socială.</p> <p>La data de 24.12.2020, la Chișinău, a fost semnat Acordul de parteneriat strategic, comerț și cooperare între Republica Moldova și Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord. Tratatul bilateral în cauză conține referințe la prevenirea și combaterea traficului de ființe umane în Preambulul documentului, precum și în articolele 16 „Cooperarea în domeniul migrației, azilului și gestionării frontierelor” și 18 „Prevenirea și combaterea criminalității organizate, a corupției și a</p>
--	--	--	--	--	--

altor activități ilegale”.

4. Domeniul de intervenție: Instituțiile naționale de protecție a drepturilor omului

Obiectivul I: Conformarea mandatului și practicii Oficiului Avocatului Poporului și ale Consiliului pentru egalitate cu Principiile de la Paris

Ținta strategică A: Oficiul Avocatului Poporului acreditat cu statutul „A”

Indicatori de rezultat:

Oficiul Avocatului Poporului acreditat cu statutul „A”, conform Principiilor de la Paris

Creșterea ratei politicilor publice/actelor normative elaborate/îmbunătățite prin prisma abordării drepturilor omului

Creșterea ratei recomandărilor implementate de către autorități privind îmbunătățirea cadrului normativ în domeniul drepturilor omului, înaintate de Oficiul Avocatului Poporului

Creșterea ponderii persoanelor repuse în drepturi ca urmare a intervențiilor Oficiului Avocatului Poporului

Nr.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Asigurarea funcționalității Oficiului Avocatului Poporului conform Principiilor de la Paris	1.1. Evaluarea necesităților Oficiului Avocatului Poporului în contextul reorganizării instituției	Oficiul Avocatului Poporului	2018	1. Studiu de evaluare elaborat 2. Recomandări formulate și implementate	<p>Realizată</p> <p>În cadrul programului Consiliului Europei ”Promovarea unui sistem de justiție penală bazat pe respectarea drepturilor omului în Republica Moldova” a fost elaborat Raportul de evaluare a necesităților privind capacitățile profesionale și operaționale ale Oficiului Avocatului Poporului. Evaluarea a fost efectuată de experți internaționali în perioada septembrie-noiembrie 2018. Raportul de evaluare a fost prezentat Oficiului Avocatului Poporului în ianuarie 2019. În Raport sunt prezentate constatări și concluzii pe următoarele domenii: resurse umane, resurse materiale și financiare, capacitatea organizatorică, îndeplinirea mandatului Avocaților Poporului, relații externe.</p> <p>Informația despre prezentarea Raportului poate fi accesată pe pagina: https://www.coe.int/ro/web/chisinau/-/round-table-on-the-assessment-of-the-operational-and-professional-capacities-of-the-ombudsperson-institution</p>
		1.2. Modificarea Legii cu privire la Avocatul poporului	Ministerul Justiției;	2018	Proiect de lege elaborat și adoptat	<p>Parțial realizat.</p> <p>În vederea finalizării reformei instituției Avocatului Poporului și consolidării rolului acestei instituții conform Principiilor de la Paris, Ministerul Justiției a inițiat procesul de modificare a</p>

	<p>potrivit recomandărilor evaluării periodice universale, ale Raportorului special al ONU privind tortura, ale Raportorului special al ONU pentru drepturile persoanelor cu dizabilități, ale Comitetului ONU împotriva torturii, ale Subcomitetului ONU pentru prevenirea torturii și a altor tratamente și pedepse crude, inumane sau degradante, ale avizului Comisiei de la Veneția și avizului Directoratului pentru drepturile omului și statul de drept al Consiliului Europei</p>	Oficiul Avocatului Poporului			<p>Legii nr. 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul). Prima versiune a proiectului de lege a fost supusă discuțiilor cu membrii Oficiului Avocatului Poporului.</p> <p>În luna octombrie 2020 proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative a fost remis pentru examinare la ședința Secretarilor generali.</p> <p>La solicitarea unor reprezentanți ai sectorului asociativ proiectul a fost retras pentru a fi discutat suplimentar.</p> <p>În luna decembrie 2020 proiectul de lege a fost remis Consiliului Europei pentru expertizare.</p>
	<p>1.3. Reconstrucția sediului Oficiului Avocatului Poporului</p> <p>conform cerințelor minime de securitate și sănătate a muncii,</p>	Oficiul Avocatului Poporului	2018–2020	<p>1. Resursele financiare alocate</p> <p>2. Sediul reconstruit conform cerințelor minime de</p>	<p>Nerealizată</p> <p>Prin Hotărârea Guvernului nr. 549/2019, a fost transmisă în administrarea Oficiului Avocatului Poporului, construcția situată în mun. Chișinău, str. Nicolae Iorga 24. Luând în considerație faptul că edificiul are statut de monument și Oficiului Avocatului Poporului i-a revenit obligația de a asigura respectarea legislației privind ocrotirea monumentelor în procesul de gestionare a clădirii, a fost efectuată expertiza privind starea tehnică a imobilului și posibilitatea reconstrucției acestuia (Raportul de expertiză privind starea tehnică a imobilului, posibilitatea reconstrucției, decembrie 2019). Având în vedere aspectul arhitectural al clădirii, a fost elaborat Proiectul tehnic ”Plan</p>

		inclusiv adaptarea acestuia la necesitățile persoanelor cu dizabilități și crearea unor condiții prietenoase pentru copii			securitate și accesibilitate	<p>releu sistematizarea spațiului”, care oferă soluții cu privire la replanificarea interiorului și organizarea spațiului în vederea amenajării locurilor de muncă pentru angajații OAP. Potrivit concluziilor finale, clădirea nu oferă soluții pentru amenajarea locurilor de muncă pentru toți angajații OAP, pentru serverele și arhiva instituției. Astfel, HG nr.549/2019 a fost abrogată.</p> <p>Ținând cont de concluziile expertizei tehnice a edificiului din str. Sfatul Țării, nr.16, municipiul Chișinău, este necesară evacuarea urgentă (temporară, până la soluționarea definitivă a subiectului) a colaboratorilor Oficiului Avocatului Poporului din clădirea avariata în alt sediu disponibil.</p> <p>Posibilitatea alocării mijloacelor financiare din bugetul de stat poate fi examinată numai după luarea deciziei definitive de către specialiștii în domeniul construcțiilor și a monumentelor, și determinarea clară a scopului alocării surselor financiare: reconstrucția clădirii existente din str. Sfatul Țării, nr.16, municipiul Chișinău sau demolarea și construcția unui sediu nou, precum și estimarea costurilor reale ale lucrărilor.</p>
2	Crearea unui mecanism de monitorizare a implementării recomandărilor formulate de Avocatul Poporului	2.1. Analiza și evaluarea opțiunilor de instituire a mecanismului de monitorizare a implementării recomandărilor formulate de Avocatul Poporului	Oficiul Avocatului Poporului; Ministerul Justiției	2019–2022	<p>1. Mecanismul de monitorizare implementat</p> <p>2. Rata recomandărilor integrate în planurile anuale de activitate ale autorităților vizate</p> <p>3. Rata recomandărilor implementate de către autoritățile vizate</p>	<p>În curs de realizare.</p> <p>În cadrul programului CoE „Promovarea unui sistem de justiție penală bazat pe respectarea drepturilor omului în Republica Moldova”, a fost planificată acordarea de suport pentru îmbunătățirea capacității Oficiului Avocatului Poporului de a examina/investiga cererile cu privire la încălcările drepturilor omului și de a urmări implementarea recomandărilor.</p> <p>Astfel, cu suportul CoE a fost elaborată <u>Metodologia pentru Strategia de monitorizare a implementării recomandărilor și acțiunilor ulterioare folosite de Mecanismul național de prevenire a torturii</u> din RM.</p> <p>Rata recomandărilor integrate în planurile anuale de activitate ale autorităților vizate, în mediu este de 40%.</p> <p>Rata recomandărilor implementate de autoritățile vizate în mediu este 60%.</p> <p>În anul 2020 cu suportul financiar al UNICEF Moldova a fost elaborat un raport tematic ”Monitorizarea și implementarea recomandărilor Ombudsmanului Copilului pe parcursul mandatului 2016-2020, care include recomandări cu privire la mecanismele de monitorizare a implementării recomandărilor în cadrul Oficiului Avocatului Poporului.</p> <p>http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2021/01/new_raport.pdf</p>

Ținta strategică B: Activitatea de prevenire a torturii și a altor rele tratamente consolidată**Indicatori de rezultat:**

Creșterea ratei recomandărilor implementate de către autoritățile vizate privind îmbunătățirea cadrului normativ în domeniul prevenirii torturii și a altor rele tratamente

Creșterea ratei de implementare a recomandărilor înaintate de Oficiul Avocatului Poporului și de Consiliul pentru prevenirea torturii către instituțiile ce asigură detenția/custodia persoanelor referitoare la prevenirea torturii și a altor rele tratamente

Nr.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Consolidarea activității de prevenire a torturii	1.1. Asigurarea transparenței în activitatea Consiliului pentru prevenirea torturii	Oficiul Avocatului Poporului	2018–2021	<p>1. Rapoarte anuale elaborate, publicate și diseminate</p> <p>2. Numărul de materiale informative elaborate și diseminate</p> <p>3. Noua pagină web oficială a Oficiului Avocatului Poporului</p> <p>www.ombudsman.md elaborată;</p> <p>numărul anual de vizualizări</p> <p>4. Rapoartele prezentate de</p>	<p>În curs de realizare.</p> <p>Rapoartele de vizită și anuale elaborate, publicate pe site-ul www.ombudsman.md, rubrica „MNPT” și diseminate autorităților responsabile;</p> <p>Broșura „Consiliul pentru prevenirea torturii” elaborată și diseminată;</p> <p>Pagina web oficială a OAP elaborată și lansată în 2019;</p> <p>Toate rapoartele Consiliului pentru prevenirea torturii sunt prezentate autorităților;</p> <p>În 2018 80% din recomandările Consiliului sunt aplicate de autorități.</p> <p>Rapoartele anuale privind respectarea drepturilor omului în Republica Moldova conțin un capitol distinct „Prevenirea torturii”, disponibil la http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2020/01/RAPORT_2018_final.pdf</p> <p>Raportul special cu recomandări „Situția persoanelor reținute și aflate în custodia poliției”, elaborat și publicat: http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2019/06/Raport-Situatia-persoanelor-retinute-RO-Web.pdf</p> <p>Raportul tematic cu recomandări ”Respectarea drepturilor cetățenilor străini aflați în custodia Statului”, elaborat și publicat: http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2019/12/Studiul_Situatia_str%C4%83inilor_FINAL.pdf</p> <p>În 2019 circa 65% din recomandările înaintate autorităților din activitatea de prevenire a torturii implementate</p> <p>Raportul tematic cu recomandări „Respectarea garanțiilor fundamentale la reținere și detenția provizorie în inspectoratele de poliție”,</p>

				<p>Consiliu autorităților vizate și organului ierarhic superior</p> <p>5. Gradul de aplicare a recomandărilor Consiliului în activitatea autorităților vizate</p>	<p>2020:http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2020/12/Raport_Retinare_2020_OAP_FSM_FI_NAL-proiect_pe-site.pdf</p> <p>În 2020 circa 65% din recomandările înaintate autorităților din activitatea de prevenire a torturii implementate</p> <p>În 2020 numărul de vizualizări ale paginii oficiale OAP www.ombudsman.md – total vizitatori la momentul raportării 4 043852, vizitatori unici – 180 442, creșterea medie anuală a numărului de vizitatori este aproximativ de 1, 5 milioane pe an. Pe pagina web este plasată harta interactivă ”Vizitarea locurilor de detenție”, care oferă publicului date statistice și informații cu privire la vizitele efectuate în locurile de detenție în cadrul activității de prevenire a torturii.</p>
	1.2. Consolidarea capacităților Oficiului Avocatului Poporului și ale membrilor Consiliului pentru prevenirea torturii	Oficiul Avocatului Poporului	2018–2021	<p>1. Programe de instruire elaborate și implementate</p> <p>2. Numărul de instruirii realizate raportat la numărul de membri instruiți ai Consiliului pentru prevenirea torturii</p> <p>3. Instrumentele/ metodologiile de lucru privind monitorizarea locurilor de detenție elaborate și aplicate</p>	<p>În curs de realizare.</p> <p>În 2019 cu suportul CoE în Moldova au fost elaborate 3 metodologii de monitorizare a locurilor de detenție și anume: „Metodologie pentru planificarea și efectuarea vizitelor preventive de către un Mecanism național de prevenire a torturii în diferite locuri de detenție”; „Lista de verificare pentru planificarea și efectuarea vizitelor preventive de către un Mecanism național de prevenire a torturii în diferite locuri de detenție” și „Ghid pentru intervierea persoanelor private de libertate”</p> <p>La fel, cu suportul CoE în Moldova au fost realizate 2 ateliere de lucru pentru aplicarea și testarea metodologiilor de monitorizare elaborate pentru membrii Consiliului pentru prevenirea torturii și angajații ai Oficiului Avocatului Poporului.</p> <p>În perioada 09-11 decembrie 2019, membrii Consiliului pentru prevenirea torturii și reprezentanți ai Oficiului Avocatului Poporului au efectuat o vizită de studiu la Ombudsmanul parlamentar și mecanismul național de prevenire a torturii din Norvegia.</p> <p>La 25 iunie 2019 Avocatul Poporului a aprobat alte 3 metodologii de monitorizare a locurilor de detenție: 1) Aspecte metodologice privind realizarea vizitelor preventive în izolatoarele de detenție preventivă. Vizita pas cu pas; 2) Aspecte metodologice privind realizarea vizitelor preventive în penitenciare. Vizita pas cu pas; 3) Aspecte metodologice privind realizarea vizitelor preventive în instituțiile de plasament temporar al persoanelor cu dizabilități și instituțiilor psihiatrice. Vizita pas cu pas. 1 unitate de transport cu 9 locuri procurată.</p> <p>În 2020 OAP cu suportul CoE a fost elaborată Metodologia pentru Strategia de monitorizare a implementării recomandărilor și acțiunilor ulterioare folosite de Mecanismul național de</p>

					4. Unitate de transport cu o capacitate de maximum 9 locuri, destinată vizitelor preventive și de monitorizare, achiziționată	<p>prevenire a torturii din RM.</p> <p>În baza acestor instrumente, cu suportul și ghidarea experților CoE, angajații OAP și membrii CpPT au fost antrenați în realizarea a 2 vizite de monitorizare la Penitenciarul nr.4 Cricova și la Penitenciarul nr.9 Pruncul (octombrie 2019). Vizitele au avut drept scop fortificarea capacităților de monitorizare a echipelor de vizită în cadrul efortului de prevenire a torturii. Instrumentele de monitorizare au fost elaborate în mod participativ, cu implicarea OAP și CpPT, inclusiv în cadrul unor ateliere de formare în domeniu (2019 și 2020).</p> <p>Membrii Consiliului pentru prevenirea torturii și angajații OAP au beneficiat de 6 ateliere de instruire în domeniu în perioada 2019-2020. Evenimentele au fost organizate și realizate de CoE.</p>
--	--	--	--	--	---	--

Ținta strategică C: Servicii accesibile din partea Consiliului pentru egalitate

Indicatori de rezultat:

Creșterea ratei de implementare a recomandărilor Consiliului pentru Egalitate înaintate autorităților vizate privind îmbunătățirea cadrului normativ din perspectiva nediscriminării și a egalității.

Creșterea ponderii persoanelor repuse în drepturi ca urmare a intervențiilor Consiliului pentru Egalitate

Creșterea gradului de cunoaștere și de încredere față de Consiliul pentru Egalitate din partea persoanelor/titularilor de drepturi și a autorităților publice/purtătorilor de obligații

N r.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Perfecționarea cadrului normativ în domeniul prevenirii și combaterii discriminării	Revizuirea Legii nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității și a Legii nr. 298/2012 cu privire la activitatea Consiliului pentru pre-venirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității în conformi-tate cu	Ministerul Justiției; Consiliul pentru Egalitate; comisia parlamentară de profil	2018	Proiectul de modificare și completare a cadrului normativ, elaborat și adoptat	<p>Parțial realizat.</p> <p>În baza evaluărilor Legii nr.121/2012 și Legii nr. 298/2013, realizate de experții contractați de Consiliul Europei și a propunerilor formulate de Consiliul pentru egalitate a fost elaborat proiectul Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative. Obiectivele proiectului se concentrează pe:- precizarea și reglementarea mai clară a competenței Consiliului;- extinderea criteriilor de non-discriminare; - îmbunătățirea colectării de date în materia egalității, nediscriminării și diversității, monitorizarea, evaluarea și raportarea anuală a rezultatelor;- consolidarea cadrului instituțional în domeniu, în vederea asigurării unei mai bune implementări a principiului egalității și nediscriminării.</p> <p>Proiectul a fost aprobat prin HG nr. 635/2018 și înregistrat în Parlament cu nr. 235 din 06.07.2018. Din considerentul neadoptării în nici o lectură, la investirea noului legislativ,</p>

		recomandările experților CE formulate în rapoartele de evaluare a legilor respective				<p>proiectul a fost restituit ministerului pentru promovare repetată.</p> <p>Pentru asigurarea corespunderii modificărilor propuse cu standardele internaționale în domeniu, în special cu cele statuate în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, precum și recomandările ECRI, Ministerul Justiției a solicitat la 2 august 2019 asistența Consiliului Europei în efectuarea unei expertize la proiectul de lege menționat. Opinia definitivă a Consiliului Europei a fost recepționată în decembrie 2019.</p> <p>Proiectul definitivat în baza recomandărilor din expertiza Consiliului Europei pentru înregistrare, dar având în vedere că proiectul necesită mijloace financiare suplimentare, s-a efectuat analiza impactului de reglementare. Prin urmare, proiectul a fost înaintat pentru examinare pe platforma Grupului de lucru al Comisiei de stat pentru reglementarea activității de întreprinzător.</p>
2	Accesibilizarea informației și a serviciilor Consiliului pentru egalitate astfel încât să corespundă nevoilor persoanelor cu diverse tipuri de dizabilități, persoanelor aparținând minorităților naționale și persoanelor din zonele rurale	2.1. Evaluarea necesităților Consiliului pentru egalitate cu scopul de a asigura accesibilitatea informației și a serviciilor Consiliului pentru persoanele cu dizabilități, persoanele aparținând minorităților naționale și persoanele din zonele rurale	Consiliul pentru Egalitate	2018	Studiul de evaluare, având formulate recomandări, elaborat și prezentat factorilor de decizie	<p>Realizată</p> <p>Studiu de evaluare realizat de către Consiliul pentru Egalitate.</p>
		2.2. Accesibilizarea informației, a serviciilor și a sediului Consiliului pentru egalitate pentru persoanele cu diverse tipuri de	Consiliul pentru Egalitate	2018–2019	Informația, serviciile și sediul Consiliului accesibile pentru persoanele cu	<p>Parțial realizată.</p> <p>1. Sediul autorității rămâne a fi parțial accesibil persoanelor cu dizabilități.</p> <p>2. Referitor la accesibilizarea informației, Consiliul, în cadrul proiectului „Accesibilitatea pe înțelesul tuturor”, finanțat de Ministerul Afacerilor Externe al Danemarcei și implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, a implementat pe parcursul anului 2018, a transpus în format ușor de citit, ușor de înțeles Legea 121/2012 cu privire la asigurarea egalității, ceea ce face cadrul legal mai accesibil persoanelor cu dizabilități și cele care nu au o</p>

		dizabilități, persoanele aparținând minorităților naționale și persoanele din zonele rurale		diverse tipuri de dizabilități, persoanele aparținând minorităților naționale și persoanele din zonele rurale	<p>cultură juridică bine dezvoltată. De asemenea, în cadrul aceluiași proiect, a fost tradus „Ghidul petiționarului” în 4 limbi minoritare (găgăuză, bulgară, ucraineană și romani). Ghidul explică atribuțiile Consiliului, formele de discriminare, criteriile protejate și procedura de examinare în fața Consiliului a plângerilor privind faptele de discriminare. Totodată, pentru a fi accesibil persoanelor cu dizabilități de vedere, „Ghidul petiționarului” a fost transcris în limbajul Braille și a fost elaborată versiunea sonoră a acestuia, în română și rusă, care sunt disponibile pe pagina oficială a Consiliului – www.egalitate.md .</p> <p>În data de 10.10.2018 Consiliul a organizat conferința cu genericul „Egalitatea pe înțelesul tuturor”, în cadrul căreia a distribuit materialele accesibile reprezentanților grupurilor vulnerabile. Totodată, în cadrul conferinței a fost lansat „Ghidul privind accesibilizarea informației”, destinat, în special, autorităților publice, dar și altor actori relevanți, care conține recomandări practice privind asigurarea realizării în condiții de egalitate a dreptului de acces la informație.</p> <p>Referitor accesibilizarea serviciilor prestate de Consiliu, ținem să menționăm că plângerile privind faptele de discriminare pot fi depuse atât personal, la sediul Consiliului, dar și prin poșta sau email, precum și în regim on-line, accesând pagina www.egalitate.md la rubrica Depune o plângere.</p> <p>Au fost elaborate și distribuite următoarele materiale:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ghidul petiționarului tradus în 5 limbi http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Ghidul-Petiționarului_final-spread.pdf -Ghidul petiționarului în alfabet braille -Ghidul petiționarului versiunea sonoră http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Ghidul-peti--ionarului-sonor.mp3 -Legea cu privire la asigurarea egalității. Versiunea ușor de citit și ușor de înțeles http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Legea-121_site.pdf
--	--	---	--	---	--

5. Domeniul de intervenție: Transparența, accesul la informație și libertatea de exprimare**Obiectivul I: Asigurarea libertății de exprimare, a pluralismului și a transparenței****Ținta strategică A: Directiva Uniunii Europene cu privire la serviciile mass-mediei audiovizuale (SMA) transpusă în legislația națională de profil****Indicatori de rezultat:**

Cadrul normativ național din domeniu armonizat cu standardele conținute în Directiva Uniunii Europene cu privire la serviciile mass-mediei audiovizuale

Creșterea gradului de transparență în ceea ce privește proprietatea asupra mass-mediei

Reducerea concentrării proprietății asupra mass-mediei

Creșterea numărului de radiodifuzori locali pe piața media națională

Cunoștințe și abilități îmbunătățite ale elevilor/tinerilor în domeniul media/media literacy

Creșterea accesibilității produselor media pentru persoanele cu dizabilități senzoriale și minoritățile lingvistice

Avansarea poziției Republicii Moldova în clasamentele internaționale privind libertatea mass-mediei

Creșterea gradului de transparență a activității Consiliului Coordonator al Audiovizualului

Creșterea actelor de reacționare ale Consiliului Coordonator al Audiovizualului în cazurile de incitare la ură și discriminare în mass-media audiovizuală

N r.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Adoptarea unui nou cod al audiovizualului și asigurarea implementării prevederilor acestuia	1.1. Definierea noțiunilor de proprietar de media, investitor în domeniul media, cotă de piață media, cotă de licență media, cotă de publicitate	Comisia parlamentară de profil; Consiliul Coordonator al Audiovizualului	2018	1. Noțiuni definite și aprobate 2. Codul elaborat conform standardelor europene și adoptat	Realizată. Codul serviciilor media audiovizuale adoptat, Legea nr.174/2018.
		1.2. Elaborarea prevederilor referitoare la monitorizarea periodică în ceea ce privește produsul străin și cota de	Consiliul Coordonator al Audiovizualului; comisia parlamentară de profil	2018	Prevederi elaborate și aprobate	Realizată. Codul serviciilor media audiovizuale adoptat, Legea nr.174/2018.

		publicitate deținută				
		1.3. Reglementarea stimulării caselor de producție media naționale să creeze produse media în domeniile social, medical, al justiției, al combaterii corupției și al drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale	Consiliul Coordonator al Audiovizualului; comisia parlamentară de profil	2018–2019	1. Reglementări formulate și aprobate 2. Volumul de produse media realizate și difuzate (audiențe)	Realizată. Codul serviciilor media audiovizuale, Legea nr. 174/2018 Legea nr. 154/2018 privind atragerea investițiilor străine în producția de film și alte opere audiovizuale.
2	Implementarea măsurilor de stimulare a producerii și difuzării de emisiuni în limbile minorităților lingvistice	2.1. Revizuirea cotei de utilizare a limbilor pentru a extinde timpul de emisie al emisiunilor în limbile minorităților lingvistice	Consiliul Coordonator al Audiovizualului; comisia parlamentară de profil	2018–2022	1. Cadrul normativ elaborat și adoptat 2. Cota de utilizare a limbilor revizuită conform standardelor/recomandărilor 3. Rata emisiunilor în limbile minorităților	În curs de realizare. Consiliul Audiovizualului a anunțat, prin Decizia nr. 24/166 din 28 septembrie 2018, Concursul de selectare a proiectelor de programe audiovizuale în vederea acordării resurselor financiare pentru producere din Fondul de susținere a radiodifuzorilor, pentru anul 2018. Prin Decizia nr. 31/194 din 19 noiembrie 2018, Consiliul Audiovizualului a făcut bilanțul Concursului de selectare a proiectelor de programe audiovizuale în vederea acordării resurselor financiare pentru producere din Fondul de susținere a radiodifuzorilor și a alocat sumele de bani necesare pentru realizarea proiectelor propuse de către radiodifuzorii/furnizorii de servicii media participanți. Astfel, 10 furnizori de servicii media audiovizuale au devenit câștigători și au avut obligația de a realiza proiectele audiovizuale, dintre care 3 și-au asumat obligația de a realiza programe în limbile minorităților naționale: bulgară și

					<p>lingvistice difuzate anual</p> <p>romani.</p> <p>Radiodifuzorii/ furnizorii de servicii media audiovizuale au avut obligația de a elabora emisiunile câștigătoare în concurs în așa fel, încât să devină accesibile persoanelor cu deficiențe de auz și văz, prin mesaje text, interpretare mimico-gestuală, descriere audio sau alte tehnici similare.</p> <p>Codul serviciilor media audiovizuale, nr. 174/2018, la art. 4 alin. (8) stabilește expres: <u>„Furnizorii de servicii media ale căror servicii media audiovizuale se adresează comunităților din unitățile administrativ-teritoriale în care o minoritate etnică reprezintă o pondere majoritară au obligația de a transmite programe audiovizuale locale în proporție de cel puțin 25% în limba română, precum și programe audiovizuale de producție proprie în limba minorității respective”. Respectiv, furnizorii de servicii media au posibilitate de a realiza până la 75% din programe în limbile minorităților conlocuitoare.”</u></p> <p>Referitor la rata emisiunilor, este de specificat că din 115 deținători de licențe de emisie, 16 furnizori de servicii media difuzează programe de televiziune și radiodifuziune sonoră în limba minorităților naționale:</p> <p>Bulgară:postul TV: NTS și STV.postul de radio: Albena</p> <p>Găgăuză: posturi TV: TV-Găgăuzia, ATV Coguk, ATV, Bizim Dalgamiz și Eni Ai; posturi de radio: GRT, Bugeac FM, Bizim Dalgamiz FM, PRO 100 Radio, Autonomia Noastră și Radio Sud.</p> <p>Romă: postul TV: NOAH TV.postul de radio: Romano Patrîn FM.</p> <p>De asemenea, mulți furnizori de servicii media realizează emisiuni în limbile minorităților naționale din Republica Moldova.</p> <p>Un exemplu elocvent în acest sens sunt posturile publice de televiziune și radio : „Moldova-1”, „Moldova-2”, „Radio Moldova”. În anul 2020, „Moldova-1” a realizat și difuzat 77 de emisiuni în limbile minorităților etnice cu un volum total de 2310 min (38 ore și 30 min.), emisiuni ca: „Svitanok” (în limba ucraineană), „Unda Bugeacului” (în limba găgăuză), „Russkii Mir” (în limba rusă) etc.</p> <p>De asemenea, este de menționat că odată cu intrarea în vigoare, la 01 ianuarie 2019, a Codului serviciilor media audiovizuale, a fost abrogată baza legală pentru realizarea acțiunii de oferire de către Consiliul Audiovizualului a</p>
--	--	--	--	--	--

						suportului financiar pentru producerea emisiunilor de interes social (cultural, educativ, pentru minoritățile etnice etc.) de către furnizorii de servicii media aflați sub jurisdicția Republicii Moldova.
3	Limitarea concentrării proprietății asupra mass-mediei și asigurarea pluralismului în mass-media	3.1. Consolidarea capacităților Consiliului Coordonator al Audiovizualului pentru asigurarea respectării pluralismului în mass-media și a liberei concurențe	Consiliul Coordonator al Audiovizualului	2019	Act normativ elaborat și adoptat	Realizată. Consiliul Audiovizualului, prin Decizia nr. 17/58 din 09 aprilie 2019 – Cu privire la aprobarea modelelor de formulare aferente procedurii de eliberare, prelungire și modificare a licenței de emisie a aprobat Modelul Declarației pe proprie răspundere cu privire la asigurarea transparenței proprietății furnizorului de servicii media.
		3.2. Crearea mecanismului de limitare a concentrării proprietății asupra mass-mediei	Consiliul Coordonator al Audiovizualului; Consiliul Concurenței	2020	1. Mecanismul creat și pus în aplicare 2. Rata instituțiilor media care întrunesc cerințele privind proprietatea asupra mass-mediei 3. Numărul de instituții mass-media și/sau persoane sancționate pentru nerespectarea	Realizată „Prin legea nr. 262 din 23.11.18, în vigoare din 04.02.19 a fost modificat Legea concurenței nr. 183 din 11.07.2012, prin completarea acesteia cu art. 25 ¹ „Evaluarea concentrărilor economice în domeniul mass-mediei” ce are următorul cuprins: „(1) Actele legislative speciale în domeniul mass-mediei pot prevedea praguri privind notificarea concentrărilor economice, altele decât pragurile specificate la art. 22 alin. (1). (2) Actele legislative speciale în domeniul mass-mediei pot prevedea cote de piață ce prezumă existența poziției dominante, altele decât cota stabilită la art. 10 alin. (4). (3) Consiliul Audiovizualului va prezenta anual, pînă la data de 1 martie, Consiliului Concurenței un raport privind beneficiarii efectivi în domeniul audiovizualului, cu anexarea copiilor de pe documentele relevante deținute. (4) Consiliul Audiovizualului va sesiza Consiliul Concurenței cu privire la fapte constatate cu semne de concentrare economică în domeniul audiovizualului și îi va pune la dispoziție toate informațiile relevante deținute.” Totodată, pînă la intrarea în vigoare a codului serviciilor media audiovizuale care prevede că o persoană fizică poate fi proprietar beneficiar la cel mult 2 posturi de televiziune și 2 de radio, toți furnizorii de servicii media s-au conformat cerințelor privind proprietatea asupra mass-mediei. Astfel, nu au fost

					<p>cerințelor privind proprietatea asupra mass-mediei</p>	<p>aplicate sancțiuni pentru nerespectarea cerințelor privind proprietatea asupra mass-mediei.”</p> <p>În condițiile art.28 alin.(6 și 7) cu privire la Regimul juridic al proprietății furnizorilor de servicii media din Codul serviciilor media audiovizuale a RM nr 174/2018 este stabilit că o persoană fizică poate fi proprietar beneficiar la cel mult două servicii de televiziune/ de radiodifuziune sonoră.</p> <p>”Prin scrisoarea nr. 142 din 28 februarie 2020 Consiliul Audiovizualului a remis raportul cu privire la beneficiarii efectivi în domeniul audiovizualului Consiliului Concurenței spre examinare.</p> <p>Pe parcursul anului 2020 toți furnizorii de servicii media s-au conformat cerințelor privind proprietatea asupra mass-mediei. Astfel, nu au fost aplicate sancțiuni pentru nerespectarea cerințelor privind proprietatea asupra mass-mediei.”</p>
--	--	--	--	--	---	--

Obiectivul II: Asigurarea accesului la informație

Ținta strategică A: Accesul la informație asigurat pe întreg teritoriul Republicii Moldova

Indicator de rezultat:

Autoritățile publice asigură accesul la informațiile de interes public fără constrângeri și în mod deplin

N r.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	<p>Modificarea legislației privind accesul la informație: Legea nr. 982/2000 privind accesul la informație; Legea nr. 133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal; Legea nr. 171/1994 cu privire la secretul comercial; Legea nr. 245/2008 cu privire la secretul de stat</p>	<p>1.1. Formularea unor prevederi clare în ceea ce privește categoria de informații care sînt de interes public</p>	<p>Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal;</p> <p>Ministerul Justiției;</p> <p>Cancelaria de Stat;</p> <p>Ministerul Finanțelor;</p> <p>comisia</p>	2020	<p>1. Cadrul normativ elaborat și adoptat</p> <p>2. Criteriile de acces la informația de interes public, stabilite</p> <p>3. Mecanismul clar de sancționare a autorităților/instituțiilor</p>	<p>Parțial realizată</p> <p>Comisia parlamentară cultură, educație, cercetare, tineret, sport și mass-media a efectuat evaluarea ex-post de impact asupra Legii privind accesul la informație. Raportul de evaluare ex-post este publicat pe pagina-web a Parlamentului la compartimentul „Control parlamentar” „Impactul legislativ și analiza eficienței legilor”. Urmare a evaluării Comisia parlamentară a solicitat Ministerului Justiției să elaboreze și să promoveze, în regim prioritar, (i) proiectul de lege pentru modificarea substanțială a Legii nr.982/2000 privind accesul la informație sau a proiectului noii Legi privind liberul acces la informațiile de interes public, precum și (ii) a proiectului de lege privind modificarea cadrului legal conex.</p> <p>A fost elaborat proiectul de lege privind modificarea unor acte normative - cadrul conex Codului administrativ, care conține un set de modificări normative privind informațiile de interes public. Proiectul urmează a fi</p>

			parlamentară de profil		publice care nu respectă criteriile de acces la informația de interes public, aprobate	prezentat pentru înregistrare la ședința Secretarilor generali. La 7 decembrie 2020 a fost înregistrat în Parlament, (inițiativă legislativă a unui grup de deputați) un proiect de lege cu privire la modificarea Legii privind accesul la informație, Legii cu privire la libertatea de exprimare, ș.a., care a fost elaborat cu suportul societății civile. La moment este supus procedurilor de avizare.
2	Asigurarea securității informaționale a Republicii Moldova	2.1. Adoptarea proiectului de lege privind Concepția securității informaționale a Republicii Moldova	Comisia parlamentară de profil	2018	Proiect de lege elaborat și adoptat	Realizată. A fost adoptată Legea nr. 299/2017 privind aprobarea Concepției securității informaționale a Republicii Moldova. A fost adoptată Hotărârea Parlamentului nr. 256/2018 privind aprobarea Programului de măsuri pentru implementarea Concepției securității informaționale a Republicii Moldova
3	Supravegherea spațiului audiovizual autohton prin monitorizarea serviciilor de programe informativ-analitice	3.1. Elaborarea de rapoarte privind supravegherea spațiului audiovizual autohton	Consiliul Coordonator al Audiovizualului	2018–2022	Rapoarte elaborate și publicate	În curs de realizare Consiliul Audiovizualului, a monitorizat serviciile de programe ale furnizorilor de servicii media audiovizuale la capitolul asigurarea echilibrului și pluralismului politico-social atât în cadrul monitorizărilor tematice, cât și urmare a sesizărilor parvenite, dar și a autosesizărilor membri CA: I. Alegerile parlamentare și a referendumului republican din 24 februarie 2019. Prin Decizia nr. 5/9 din 21 ianuarie 2019, Consiliul Audiovizualului a decis monitorizarea principalelor buletine informative ale posturilor de televiziune „Moldova 1”, „TV8”, „Prime”, „Publika TV”, „Canal 2”, „Canal 3”, „Accent TV”, „NTV Moldova”, „PRO TV CHIȘINĂU”, „Jurnal TV”, „RTR Moldova”, „Orhei TV” și „Televiziunea Centrală” (deciziile CA nr. 9/27 din 15 februarie 2019, nr. 10/30 din 21 februarie 2019, nr. 14/43 din 15 martie 2019); II. Alegerile parlamentare noi în circumscripțiile electorale uninominale nr. 17, 33, 48 și 50 și a alegerilor locale generale din 20 octombrie 2019. Consiliul Audiovizualului, în conformitate cu prevederile art. 70 alin. 12 din Codul Electoral Consiliul Audiovizualului a dispus monitorizarea modului de reflectare a campaniei electorale de către furnizorii naționali: „Moldova-1”,

						<p>„Moldova-2”, „Radio Moldova”, „Radio Moldova Tineret”, „Prime” și „Canal 2”, la capitolul respectării legislației electorale și audiovizuale, pentru perioada: 20-29 septembrie 2019, 30 septembrie – 09 octombrie 2019, 10-20 octombrie 2019 și turul II de scrutin: 21 octombrie – 03 noiembrie 2019.</p> <p>În total, au fost examinate 18 contestații și sesizări parvenite în adresa Consiliului Audiovizualului.</p> <p>Rapoartele privind supravegherea spațiului audiovizual autohton 2018-2020 sunt publicate pe pagina web a Consiliului Audiovizualului http://www.audiovizual.md/reports/8</p>
4	Instruirea personalului autorităților publice centrale și locale cu privire la asigurarea transparenței și a accesului la informații	4.1. Elaborarea programelor de instruire	Academia de Administrare Publică	2018–2021	<p>1. Programele elaborate și pilotate</p> <p>2. Materialele de instruire elaborate</p>	<p>În curs de realizare.</p> <p>Cursul “Integrarea profesională a funcționarilor publici”: Componenta “Transparența decizională și accesul la informație”, destinat funcționarilor publici debutanți</p> <p>E-cursul „Accesul la informație”, destinat funcționarilor publici din autoritățile publice centrale și locale</p> <p>Materialele de instruire aferente Componentei “Transparența decizională și accesul la informație” din cadrul cursului “Integrarea profesională a funcționarilor publici”:</p> <ul style="list-style-type: none"> -elemente constitutive ale dreptului de acces la informație; -procedura de cerere-obținere a informațiilor; -acces la informații de interes public; -obligațiile furnizorului de informații și răspunderea pentru încălcarea dreptului la informații; -transparența autorităților. <p>Digitizarea cursului și plasarea lui, precum și a materialelor de instruire, pe Platforma LearnIn a Academiei de Administrare Publică:</p> <ul style="list-style-type: none"> -cadrul normativ privind accesul la informație -procedura de acces la informații -apărarea dreptului accesului la informație
		4.2. Desfășurarea cursurilor de instruire	Academia de Administrare Publică	2018–2021	<p>1. Numărul de cursuri desfășurate</p> <p>2. Numărul de</p>	<p>În curs de realizare.</p> <p>În 2018 - 2 cursuri desfășurate, 52 de funcționari publici debutanți din cadrul autorităților publice centrale și locale instruiți -2,7 din max. 3 – gradul de</p>

					<p>funcționari instruiți</p> <p>3. Gradul de satisfacție a participanților la programele de instruire</p>	<p>satisfacție al participanților la programele de instruire (la curs integral).</p> <p>În 2019 - 13 cursuri desfășurate, „Integrarea profesională a funcționarilor publici”: Componenta “Transparența decizională și accesul la informație” , destinate funcționarilor publici debutanți din cadrul APC și APL.</p> <p>E-cursul „Accesul la informație” destinat funcționarilor publici din APC și APL.</p> <p>248 de funcționari publici debutanți din cadrul autorităților publice centrale și locale instruiți</p> <p>49 de funcționari publici cu funcții de conducere/execuție din cadrul autorităților administrației publice centrale și locale instruiți</p> <p>2,7 din max. 3 - gradul de satisfacție a participanților la programele de instruire (la curs integral)</p> <p>2,8 din max. 3 - gradul de satisfacție a participanților la e-curs</p>
		4.3. Evaluarea impactului instruirii asupra activității funcționarilor	Academia de Administrare Publică	2018–2021	<p>1. Chestionarul de evaluare a impactului instruirii, elaborat</p> <p>2. Raportul privind evaluarea impactului instruirii, elaborat</p>	<p>În curs de realizare.</p> <p>1. Chestionarul de evaluare a impactului instruirii, elaborat</p> <p>2. Raportul privind evaluarea impactului instruirii, elaborat.</p>

6. Domeniul de intervenție: Nediscriminarea și egalitatea

Obiectivul I: Protecția împotriva discriminării

Ținta strategică A: Creșterea gradului de acceptare a unor grupuri de persoane din Republica Moldova (persoanele cu dizabilități mintale și intelectuale, comunitatea LGBT, persoanele cu statut HIV pozitiv, imigranții, foștii deținuți, persoanele aparținând minorităților naționale)

Indicatori de rezultat:

Creșterea ratei de politici publice/acte normative elaborate/îmbunătățite prin prisma nediscriminării și a egalității

Reducerea distanței sociale față de grupurile vulnerabile, susceptibile la încălcarea drepturilor omului conform indicelui distanței sociale

Creșterea ratei de produse media cu tematică ce reflectă nediscriminarea și asigurarea egalității

Creșterea ratei de incriminare a faptelor ilegale motivate de prejudecăți, dispreț sau ură

Mecanismul național de colectare a datelor dezagregate în domeniul drepturilor omului, conform cu recomandările ONU, instituit

N r.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Term en de	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
------	---------	------------	-------------------------	------------	----------------------------	---------------------

				realizare	
1	Sensibilizarea publicului larg și a autorităților publice cu privire la stereotipurile existente în societate față de unele grupuri de persoane (persoanele cu dizabilități mintale și intelectuale, persoanele cu statut HIV	1.1. Desfășurarea, la nivel central și local, a campaniilor de informare și sensibilizare a publicului cu privire la efectele negative ale stereotipurilor și discriminării	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Biroul Relații Interetnice; Consiliul pentru Egalitate	2018–2019	<p>1. Numărul de campanii de informare și sensibilizare desfășurate la nivel central și local pe fiecare dintre grupuri</p> <p>2. Numărul de persoane-țintă care au beneficiat de activități de informare/sensibilizare</p> <p>Realizată.</p> <p>În 2018 MSMPS în colaborare cu A.O. Keystone Moldova a organizat o serie de evenimente și distribuit materiale informative, precum:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A fost publicat Ghidul de bune practici „Servicii sociale pentru persoanele cu dizabilități de pe ambele maluri ale râului Nistru” (600 ex. română și 200 ex. rusă); - Au fost organizate 2 training-uri pentru 40 de persoane, la Chișinău și Tiraspol, în limbile română și rusă, cu privire la prevenirea discriminării persoanelor cu dizabilități; - 24 de voluntari au fost instruiți, inclusiv 3 persoane cu dizabilități în promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități; - 284 de persoane cu dizabilități din instituțiile rezidențiale instruite în domeniul promovării drepturilor; - 15 reprezentații teatrale pe ambele maluri ale râului Nistru, în raioanele Fălești, Ștefan Vodă, Căușeni, Slobozia, Tiraspol și UTA Găgăuzia, la care au participat 1400 elevi și pedagogi; - 180 de părinți și 22 de educatori sensibilizați cu privire la incluziunea copiilor cu CES în grădinițe; -30 de materiale publicate în mass media națională și în buletinul informative al Uniunii Europene despre persoanele cu dizabilități din perspectiva demnității umane și a drepturilor omului. <p>A fost realizată campania de promovare a Serviciului de asistență telefonică „Linia Fierbinte 080010808”, prin plasarea a 17 materiale în social media. Materialele au acumulat 14.143 impact, 413 de aprecieri, 198 de distribuiri.</p> <p>Pe parcursul anului 2018, Consiliul Coordonator al Audiovizualului a organizat în orașele Cahul și Bălți două seminare zonale de instruire pentru radiodifuzori, jurnaliști și editori de la posturile de televiziune și radio cu privire la reflectarea diversității și nediscriminarea în mass-media. În calitate de experți au participat: Vera Petuhov, director general adjunct ARI, Victorina Luca, membră a Consiliului pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității, Victor Macovei, controlor de stat superior, Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal, Natalia Porubin, coordonatoare de proiecte Centrul de investigații Jurnalistice, etc.</p> <p>Experții au venit cu recomandări pentru radiodifuzori și jurnaliști cum să evite discriminarea interetnică, spargerea și combaterea stereotipurilor și a prejudecăților, în special în ceea ce privește românii; eliminarea atitudinii discriminatorii și interacționarea cu actorii de profil</p> <p>Consiliul pentru egalitate:</p> <p>1. În cadrul Campaniei Oameni buni - legea 121 este pentru toți au continuat să fie difuzate la</p>

	pozitiv, comunitatea LGBT, imigranții, foștii deținuți, persoanele aparținând minorităților naționale)				<p>canalele de televiziune naționale și regionale, în 2018, spoturile „Ce vezi în imagine”, care sensibilizează publicul cu privire la persoanele cu dizabilități, minoritățile etnice, minoritățile sexuale și rolul femeii. Spoturile au fost difuzate la posturile AGRO TV, N4, Bălți TV, Accent TV, Canal Regional, TV8.</p> <p>2. În cadrul Conferinței internaționale „Legea 121 cu privire la asigurarea egalității – 5 ani în vigoare în Republica Moldova” desfășurată la 1 Martie - Consiliul a lansat campania de sensibilizare a opiniei publice referitor la situația oamenilor în etate cu genericul – „Învățăm prin dialog între generații”. În cadrul campaniei au fost elaborate și distribuite 4 spoturi video care ilustrează importanța creării și continuării dezvoltării societății prin crearea unei legături durabile și lucrative între generații. Spoturile au fost distribuite la TV8, TVR Moldova și Moldova 1. Versiunea română și rusă a spoturilor a fost de asemenea distribuită de posturile radio MAESTRO FM, PUBLIKA FM, MUZ FM, RUSSKOE RADIO și RADIO ONE.</p> <p><i>Pe parcursul 2019 -</i></p> <p>În baza Memorandumului de înțelegere între Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale în colaborare cu Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, a fost realizat studiul privind percepția atitudinii populației asupra fenomenului de stigmă și discriminare față de sănătatea mintală și identificarea factorilor determinanți ai acestei atitudini. Volumul eșantionului a cuprins în total 3087 de respondenți structurați din opt raioane ale țării (Edineț, Soroca, Leova, Cimișlia, Ungheni, Orhei, Hîncești, Cahul).</p> <p>MSMPS în colaborare cu A.O. Keystone Moldova a organizat o serie de evenimente și distribuit materiale informative, după cum urmează:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 500 de materiale informative, precum postere, pliante broșuri informative privind drepturile persoanelor cu dizabilități și metode de revendicare; - 227 de persoane cu dizabilități din centrele de plasament pentru persoane cu dizabilități, au fost instruite în domeniul promovării drepturilor și metode de revendicare a acestora; - 285 de reprezentanți ai societății civile, prestatori de servicii, reprezentanți ai APL și APC au participat la evenimentele dedicate non-discriminării persoanelor cu dizabilități; - 70 de materiale publicate în mass-media națională despre persoanele cu dizabilități din perspectiva demnității umane și a drepturilor omului; - o campanie de promovare a drepturilor persoanelor cu dizabilități, conform CDPD și a Serviciului de Asistență Telefonică Gratuită pentru Persoane cu Dizabilități, 080010808, a fost realizată prin intermediul rețelelor de socializare; - 30 de cazuri de încălcări ale drepturilor persoanelor cu dizabilități au fost asistate juridic, inclusiv 15 cazuri - cu litigare în instanța de judecată.
--	--	--	--	--	---

					<p>ARI - Au fost organizate 15 campanii de informare și sensibilizare desfășurate la nivel central și local pe parcursul anului 2019, în special în raioanele preponderent populate de persoane aparținând minorităților naționale:, raionale Ocnîța, Nisporeni, Calarași, Orhei etc.</p> <p>Grupurile-țintă care au beneficiat de activități de informare/sensibilizare:- reprezentanți ai 105 organizații etnoculturale ale minorităților naționale din Republica Moldova – circa 205 persoane;- membrii Consiliului coordonator al organizațiilor etnoculturale ale minorităților naționale din RM –73 persoane;- reprezentanții asociațiilor etnoculturale rome, mediatorii comunitari romi din RM – circa 55 persoane;</p> <p>Pe parcursul 2020 –</p> <p>ARI</p> <p>20 campanii de informare și sensibilizare, inclusiv online, cu privire la efectele negative ale stereotipurilor și discriminării au fost desfășurate în raioanele preponderent populate de persoane aparținând minorităților naționale (Ocnîța, Soroca, Nisporeni, Călărași, Orhei etc.) în cadrul vizitelor de lucru în teritoriu.</p> <p>Prin intermediul site-ului oficial al ARI www.ari.gov.md au fost desfășurate campanii online de informare în vederea sesizării organelor competente despre cazurile de discriminare și instigare la ură interetnică.</p> <p>Instruirea și informarea societății civile referitor la cazurile de instigare la ură interetnică au avut loc în cadrul seminarelor și atelierelor de lucru organizate în parteneriat cu Misiunea OSCE în Moldova:</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Protecția drepturilor minorităților naționale conlocuitoare în Republica Moldova” (15 decembrie 2018); - „Consolidarea capacității și cooperării actorilor din domeniul promovării și protejării drepturilor minorităților naționale în Moldova”, cu participarea expertului internațional – profesorul Frederick John Packer, director al Centrului de Cercetare și Educație pentru Drepturile Omului din cadrul Universității din Ottawa (2 – 3 octombrie 2018); - „Practicile internaționale în domeniul drepturilor minorităților naționale” (24 octombrie 2019); - „Tehnici de raportare și monitorizare în domeniul relațiilor interetnice și drepturile minorităților naționale” (octombrie-noiembrie 2019); - standardele Consiliului Europei în combaterea discursului de instigare la ură (19 martie 2020) (15 – 16 iunie 2020); - „Proiect pentru cartografierea răspunsurilor naționale la discursul de instigare la ură în Republica Moldova” (23 septembrie 2020); - „Calea spre instituții eficiente pentru protecția minorităților naționale” - serie de patru webinare
--	--	--	--	--	--

						<p>organizată în cadrul proiectului „Consolidarea unei societăți mai inclusive prin promovarea capacităților și cooperării actorilor publici și din societatea civilă” implementat de Misiunea OSCE în Moldova” (2 – 5 noiembrie 2020) etc.</p> <p>Grupurile-țintă care au beneficiat de activități de informare/sensibilizare: - membrii Consiliului Coordonator al organizațiilor etnoculturale din RM - 102;- liderii organizațiilor etnoculturale creditate pe lângă ARI - 102;- liderii organizațiilor etnoculturale rome - 25;- mediatorii comunitari romi - 25</p>
		1.2. Elaborarea unui studiu privind percepția unor grupuri de persoane și privind eficientizarea combaterii tuturor formelor de discriminare în Republica Moldova	Consiliul pentru Egalitate	2019	Studiul elaborat și rezultatele/constatările comunicate publicului larg	<p>Realizată.</p> <p>Consiliul pentru Egalitate cu suportul proiectului „Susținerea eforturilor naționale în prevenirea și combaterea discriminării în Republica Moldova” cofinanțat de Uniunea Europeană și Consiliul Europei a realizat „Studiul privind percepțiile și atitudinile față de egalitate în Republica Moldova” în limbile română și rusă. Constatările Studiului au fost aduse la cunoștința publicului în cadrul conferinței internaționale din 17-18 decembrie 2018.</p> <p>În anul 2020 a fost realizat studiul „Percepția populației generale și opinia specialiștilor cu privire la pregătirea actorilor din sectorul justiției pentru a face față cazurilor de discriminare” . Următorul Studiu se va realiza în 2021.</p>
2	Consolidarea capacităților reprezentanților mass-mediei și ale studenților facultăților de jurnalism în	2.1. Desfășurarea activităților de instruire a reprezentanților mass-mediei privind elaborarea și prezentarea materialelor despre și cu implicarea anumitor grupuri de persoane	Consiliul Coordonator al Audiovizualului	2018–2021	<p>1. Ghidul metodologic elaborat și distribuit grupului-țintă</p> <p>2. Numărul de instruiți desfășurate/numărul de persoane instruite, cu date dezagregate pe localități și instituții media</p> <p>3. Numărul anual</p>	<p>În curs de realizare.</p> <p>Consiliul Audiovizualului a desfășurat, cu suportul Consiliului Europei, 3 seminare cu genericul „Reflectarea campaniei electorale la alegerile parlamentare și referendumul republican din 24 februarie 2019 de către furnizorii de servicii media audiovizuale”, pentru jurnaliștii și editorii de la posturile de radio și televiziune din Republica Moldova. Primul seminar național a avut loc la Chișinău, pe data de 29 ianuarie 2019, al doilea seminar – pe data de 30 ianuarie, la Comrat, și cel de-al treilea seminar – pe data de 31 ianuarie, la Bălți. Seminarele au fost organizate în contextul alegerilor parlamentare și a referendumului republican din 24 februarie 2019 și au avut drept scop asigurarea reflectării echitabile, echilibrate și imparțiale a campaniei electorale, promovarea libertății de exprimare și a pluralismului politic în serviciile de televiziune și radiodifuziune ale furnizorilor de servicii media audiovizuale din țară.</p> <p>La data de 05.06.2020 a fost organizat cursul de instruire - Mesaje care împuternicesc, unesc și promovează zero toleranță pentru stigmatizare și discriminare - 15 jurnaliști.</p> <p>În perioada raportată au fost înregistrate 3 pângeri pe subiectul lezării demnității de către instituții</p>

<p>ceea ce privește particulele aritmetice prezente în materia lor ce vizează unele grupuri de persoane (persoanele cu dizabilități mintale și intelectuale, persoanele cu statut HIV pozitiv, comunitatea LGBT, imigranții, foștii deținuți, persoanele</p>				<p>de plângeri pe subiectul lezării drepturilor persoanelor care fac parte din anumite grupuri de către reprezentanții mass-mediei, adresate Oficiului Avocatului Poporului și Consiliului pentru Egalitate</p>	<p>media.</p> <p>2020 a fost marcat de situația pandemică din țară și din întreaga lume, un impediment pentru CA de a organiza în cele trei regiuni ale Republicii Moldova (centru, nord și sud) a seminarelor zonale cu participarea fizică a mai multor experți naționali în subiecte de interes public, fapt însă care nu a împiedicat Consiliul Audiovizualului să se afle într-un dialog continuu și constructiv de comunicare cu furnizorii și distribuitorii de servicii media audiovizuale aflați sub jurisdicția Republicii Moldova, prin informarea, prin intermediul online, despre acțiunile și deciziile adoptate de Consiliu în această perioadă.</p>
<p>poziție, comunitatea LGBT, imigranții, foștii deținuți, persoanele</p>	<p>2.2. Evaluarea și, după caz, revizuirea curriculumului facultăților de jurnalism prin prisma respectării drepturilor omului și a nediscriminării</p>	<p>Ministerul Educației, Culturii și Cercetării;</p> <p>instituțiile de învățământ superior (în cadrul cărora sînt specialități de jurnalism)</p>	<p>2019</p>	<p>1. Evaluarea efectuată</p> <p>2. Recomandările formulate</p> <p>3. Curriculumul ajustat conform cerințelor aprobate</p>	<p>Realizată.</p> <p>Pe parcursul anului 2019 Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (ANACEC) a realizat evaluarea externă a programelor de studii superioare de licență,</p> <p>a) în vederea acreditării, la specialitățile:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jurnalism și procese mediatice la Universitatea de Stat din Moldova, Universitatea Liberă Internațională din Moldova și Universitatea de Stat „Alec Russo”, din Bălți; - Comunicare și relații publice la Universitatea de Stat din Moldova. <p>b) în vederea autorizării de funcționare provizorie, la specialitatea Comunicare și relații publice la Universitatea de Stat „Dimitrie Cantemir”.</p> <p>Programele de studii ale instituțiilor de învățământ superior sunt revizuite periodic, iar curricula disciplinelor sunt actualizate anual, în funcție de modificările și actualizările ce au loc în domeniu.</p>
	<p>2.3. Ajustarea Ghidului privind cadrul normativ în domeniul audiovizualului din Republica Moldova în partea ce ține de prezentarea în mass-media a materialelor</p>	<p>Consiliul Coordonator al Audiovizualului</p>	<p>2018</p>	<p>1. Ghidul ajustat și aprobat</p> <p>2. Codul deontologic al jurnalistului modificat conform cerințelor/recomandărilor</p>	<p>Parțial realizată(a se vedea acțiunea de mai jos)</p>

	aparținând minorităților naționale)	referitoare la unele grupuri de persoane			ghidului	
		2.4. Elaborarea și diseminarea materialelor informative privind bunele practici în prezentarea materialelor media despre și cu participarea reprezentanților anumitor grupuri de persoane	Consiliul pentru Egalitate; Consiliul Coordonator al Audiovizualului	2018–2019	1. Numărul de materiale informative elaborate 2. Rata instituțiilor media cărora li s-au distribuit materialele informative	Realizată Consiliul pentru Egalitate -1. au fost elaborate 4 materiale informative - Luptă cu boala nu cu bolnavul (on-line), Stigmatizarea persoanelor afectate de COVID (on-line), Caracterul discriminator al măsurilor de restricție legate de COVID (on-line), Ghid pentru incluziunea dimensiunii minorităților în activități preelectorale ale organelor electorale, concurenților electorali și mass-media - distribuit pentru 20 surse media.
3	Ridicarea gradului de implicare a funcționarilor publici/reprezentanților administrației publice locale și a organelor de ocrotire	3.1. Desfășurarea activităților de instruire a reprezentanților relevanți ai autorităților administrației publice centrale și locale, în special a angajaților organelor de ocrotire a normelor de drept și a specialiștilor din domeniul imigrației, pe tema nediscriminării și a egalității	Academia de Administrare Publică; Cancelaria de Stat; administrația publică centrală; administrația publică locală	2018–2019	1. Numărul de instruiri desfășurate 2. Numărul/rata persoanelor instruite din grupurile profesionale-țintă, cu date dezagregate pe regiuni geografice	Realizată. AAP- 2 cursuri desfășurate, 32 cadre didactice AAP, funcționari din cadrul autorităților publice centrale și locale instruite, 9 formatori certificați. Consiliul pentru Egalitate - În perioada 10-26 ianuarie 2018 membrul Consiliului, Andrei Brighidin a desfășurat 4 activități de instruire pentru 100 de angajați ai organelor de ocrotire a normelor de drept cu tematica nediscriminării. - În perioada 22-23 noiembrie 2018, Consiliul a desfășurat 2 activități de instruire privind discriminarea și măsurile de prevenire a acesteia pentru 70 cadre didactice. - De asemenea, Consiliul a programat în planul său de acțiuni pentru 2019 și alte măsuri de realizare a acestei subacțiuni. Au fost elaborate materialele: - Ghid pentru autoritățile administrației publice locale în domeniul prevenirii și combaterii discriminării; - Ghid privind accesibilizarea informației - Materialele au fost distribuite: -În cadrul a 5 ședințe de instruiri pentru 20 reprezentanți ai APT În cadrul celor 20 ședințe de instruiri pentru diferite grupuri de persoane, din 20 localități ale țării, organizate prin intermediul reprezentanților APL

	a normel or de drept în preveni rea discrim inării				<p>Aspecte ale acțiunii vizate au fost abordate în cadrul cursurilor de perfecționare/specializare în cadrul Academiei ”Ștefan cel Mare” și anume:- „Migrația ilegală II” în perioada 04.03.2019 – 06.03.2019 (Migrația și piața muncii, dezvoltarea socială și egalitatea de gen; Integrarea străinilor. Diaspora. Strategia națională privind diaspora), pentru 18 angajați;- „Asigurarea egalității de gen și prevenirea discriminării”, perioada 25.11.2019 – 27.11.2019, pentru 27 angajați.Concomitent, la 25.09.2019 1 lector universitar al Catedrei „Științe penale” a participat la ședința de lucru privind consultarea Regulamentului cu privire la procedura de prevenire și identificare, înregistrare, raportare pretinselor cazuri de hărțuire, hărțuire sexuală și alte cazuri de discriminare.</p> <p>Catedra drept public și securitate a frontierei, în perioada anilor de studii 2018-2020 a instruit audienți ai cursurilor manageriale la tematică „Prevenirea și eliminarea discriminării”.Au fost instruite în jur de 200 de persoane.</p>
		3.2. Elaborarea și diseminarea materialelor informative privind atribuțiile funcționale ale autorităților administrației publice centrale și locale în prevenirea și combaterea discriminării	Consiliul pentru Egalitate	2018–2019 Materialele informative elaborate și diseminate, cu date dezagregate pe autorități publice centrale și locale	<p>Realizată</p> <p>Consiliul pentru Egalitate - în anul 2018 Consiliul a elaborat un curs de instruire on-line în domeniul nediscriminării. Cursul este destinat tuturor și este o platformă de învățare ce redă în termeni ușor de înțeles conceptul de discriminare, formele de discriminare sancționate în Republica Moldova, procedura de examinare a unei plângeri de discriminare. Cursul e-învățare este disponibil pe pagina oficială a Consiliului și poate fi parcurs fără nici o condiționalitate de logare sau autentificare.</p> <p>Tot pe parcursul anului 2018 Consiliul a desfășurat, în colaborare cu autoritățile locale din 6 unități administrativ teritoriale de nivelul I (s.Kongaz, r. Comrat s. Tvardița, r. Taraclia s. Corlăteni, r. Râșcani s. Sipoteni, r. Călărași s. Vărzărești, r. Nisporeni s. Slobozia Mare, r. Cahul) instruirii ale angajaților în vederea neadmiterii cazurilor de discriminare, iar în cadrul instruirilor au fost prezentate și diseminate materiale informative elaborate de Consiliu în vederea realizării scopului enunțat.</p> <p>Printre materialele informative diseminate de Consiliu a fost Ghidul pentru autoritățile administrației publice locale în domeniul prevenirii și combaterii discriminării, Protecția juridică a dreptului la educație exercitat fără discriminare.</p> <p>Au fost elaborate materialele: - Ghid privind accesibilizarea informației http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Ghidul-pentru-autoritati_print.pdf</p>
4	Sporire a gradulu	4.1. Elaborarea și diseminarea, în rîndul unor	Consiliul pentru Egalitate;	2018–2019 1. Numărul de materiale informaționale	<p>Realizată</p> <p>În cadrul proiectului „Drepturi egale pentru comunități rurale”, finanțat de Ministerul Afacerilor</p>

	<p>i de cunoaștere a propriilor drepturi, responsabilități, a autorităților și a mecanismelor de protecție împotriva discriminării în rândul anumitor grupuri de persoane</p>	<p>anumite grupuri de persoane, a materialelor informative privind realizarea și apărarea drepturilor omului și mecanismele de protecție împotriva discriminării</p>	<p>administrația publică centrală; administrația publică locală</p>		<p>elaborate</p> <p>2. Numărul de materiale diseminate, cu date dezagregate pe grupuri vulnerabile la discriminare</p>	<p>Externe al Danemarcei și implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, implementat în perioada martie- noiembrie 2018, Consiliul de egalitate a elaborat pliantele „Consiliul pentru Egalitate te protejează împotriva discriminării” și „Suntem egali! Stop discriminare”, care conțin informație despre atribuțiile Consiliului, modalitatea de depune a plângerii, durata și procedura de examinare a plângerii, modalitatea de identificare a faptei de discriminare, precum și formele de sancționare a faptelor de discriminare.</p> <p>Totodată, Consiliul a elaborat și spotul informativ „Apără-ți drepturile, nu accepta să fii discriminat!”, despre procedura de examinare în fața Consiliului a plângerilor privind faptele de discriminare. Spotul este disponibil pe pagina Consiliului www.egalitate.md la rubrica Campanii.</p> <p>Spotul „Apără-ți drepturile, nu accepta să fii discriminat!” a fost lansat și distribuit în regim online.</p> <p>Totodată, în cadrul aceluiași proiect, pentru a disemina materialele elaborate, Consiliul a desfășurat o campanie de informare, în luna noiembrie 2018, în 6 localități rurale, care au fost selectate după criteriul amplasării geografice, numărul populației și structura etnică a populației.</p> <p>Au fost elaborate și distribuite următoarele materiale:-Pliant „Stop discriminare”-Pliant „Consiliul pentru egalitate te protejează împotriva discriminării”(Ambele materiale distribuite pentru circa 1700 persoane instruite în cadrul a celor peste 55 ședințe de instruire)-Pliant „ai putea fi victimă a discriminării”(500 buc. distribuite în transportul public).</p> <p>În vederea promovării și protecției drepturilor femeilor, reducerea cazurilor de discriminare pe bază de gen, precum și reducerea violenței față de femei, în perioada 24.04.2019-25.04.2019, pentru angajații Poliției a fost desfășurată o instruire de formare a formatorilor în domeniul aplicării legislației privind prevenirea și combaterea violenței în bază de gen și a violenței în familie, organizat de comun cu Centrul de Drept al Femeilor cu suportul Ambasadei Suediei în Moldova, care ulterior vor contribui la diseminarea informației.</p> <p>De către subdiviziunile teritoriale ale IGP au fost organizate și desfășurate 582 activități de informare a cetățenilor de etnie romă, dintre care 48 activități de informare și conștientizare pentru comunitatea romă, privind oportunitățile de angajare și recrutare în organele de poliție, total fiind informați 6104 cetățeni.</p> <p>În colaborare cu AO La Strada și OIM, Poliția de Frontieră a participat în cadrul campaniei „Înainte să accepți o ofertă de muncă, informează-te”. În mai multe puncte de trecere a frontierei, călătorilor le-au fost distribuite flayere (16 mii buc.) și au fost plasate postere (250 buc).</p>
5	Facilitarea	5.1. Întocmirea și publicarea listelor	Consiliul Național pentru Asistență	2018	Baza de date a avocaților	<i>Nerealizată.</i>

accesul la serviciile de suport în procesul de revendicare a drepturilor încălcate	de avocați specializați în acordarea asistenței juridice garantate de stat pe cauze de discriminare	Juridică Garantată de Stat; Uniunea Avocaților		specializați pe cauze de discriminare, elaborată și actualizată	În cadrul sistemului de asistență juridică garantată de stat, există 4 liste de avocați specializați pe diferite tipuri de cauze. Însă, nu a fost întocmită o altă listă de avocați specializați în acordarea asistenței juridice garantate de stat pe cauze de discriminare
	5.2. Instruirea parajuriștilor și a avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat în domeniul egalității și nediscriminării	Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat; Uniunea Avocaților	2018–2020	1. Numărul de instruiți desfășurate 2. Numărul de parajuriști și avocați care acordă asistență juridică garantată de stat, instruiți 3. Numărul de persoane care au beneficiat de serviciile parajuriștilor și avocaților	Nerealizată Cursuri de instruire continuă pentru para-juriști și avocați au fost organizate în parteneriat cu partenerii de dezvoltare, însă tematica dată nu a fost inclusă în necesitatea de instruire atât a parajuriștilor cât și avocaților.
	5.3. Instruirea mediatorilor comunitari în domeniul egalității și nediscriminării	Consiliul de mediere	2018–2020	1. Numărul de instruiți desfășurate 2. Numărul de mediatori comunitari instruiți 3. Numărul de persoane care au beneficiat de serviciile mediatorilor	Realizată S-a desfășurat Atelierul de lucru pentru fortificarea capacităților mediatorului comunitar, desfășurat la Chișinău între 15-18 octombrie 2019, cu suportul Proiectului „Consilierea Guvernului Republicii Moldova în politici economice”, implementat de către GIZ Moldova cu suportul financiar al Ministerului Federal pentru Cooperare Economică și Dezvoltare al Germaniei (BMZ) și al Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC). Potrivit pct. 44 din HG nr.557/2013, instruirea mediatorilor comunitari se efectuează de către APL de nivelul întâi în al cărui teritoriu este angajat mediatorul comunitar. Bălți Serviciul mediatorului comunitar a fost creat și activează în cadrul DGASPF din 21.07.2014;

					<p>comunitari</p> <p>2018</p> <ul style="list-style-type: none"> - 27.07.2018 – Instruirea reprezentanților din APL Zona Nord și a liderilor romi membri ai CVR cu privire la elaborarea și identificarea resurselor financiare pentru implementarea HG nr.734 din 09.06.2016 – plan de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pe anii 2016 – 2020; - 18 – 19 August 2018 – Modul de Instruire „Liderism politic pentru persoanele de etnie romă”, mun. Chișinău; - 24.08.2018 Ședință de lucru cu mediatorii comunitari în cadrul proiectului consilierea Guvernului Republicii Moldova în politici economice, mun. Chișinău; - 28.11.2018 – Ședință de lucru cu privire la organizarea celui de-al II-a Forum al Mediatorilor Comunitari, mun. Chișinău; - 30.11.2018 – Ședința de prezentare a Raportului de monitorizare pentru anii 2016-2017 a Planului de Acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă 2016-2020, mun. Chișinău; - 19 – 22.10.2018 Workshop-ul de consolidare a capacităților pentru mediatorii comunitari, mun. Chișinău; - 12.12.2018 – Forumul Republican al Mediatorilor Comunitari, mun. Chișinău <p>2019</p> <ul style="list-style-type: none"> - 21.03.2019 – Atelier de lucru ”Consultarea actorilor relevanți în vederea elaborării ghidului privind activitatea mediatorului comunitar”; - 23.05. 2019, 14.06.2019 – Intâlnire de lucru pentru mediatorii comunitari, organizat de AO Rețeaua femeilor și fetelor rome ”MOLDSOLIDARITATE”; - 02.07.2019 – Atelier de lucru în domeniul legislației muncii și ocuparea forței de muncă pentru mediatorii comunitari; - 11.07.2019 – Masa rotundă ”Cum pot comunitățile locale contracara discriminarea și alte tipuri de intoleranță”; - 24.07.2019 – Instruirea mediatorilor comunitari despre prevederile Legii 105/2018 cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj. <p>2020</p>
--	--	--	--	--	---

						<ul style="list-style-type: none"> - 28.08.2020 – 29.08.2020 – Atelier de lucru ”Academia Națională de Liderism Feminin Vadul lui Vodă 2020”; - 11.03.2020 –Întâlnire de lucru pentru mediatorii comunitari, AO Rețeaua femeilor și fetelor rome ”MOLDSOLIDARITATE” cu suportul UN WOMEN Moldova la Parlamentul RM; - 24.09.2020 - Atelier de lucru pentru fortificarea capacităților mediatorului comunitar; - 28.05.2020 – Ședință de lucru a Consiliului de Administrare, Coaliția Vocea Romilor din RM; - 13.08.2020 – 14.08.2020 – Ședință de lucru privind susținerea activităților practice ale participanților la Academia Liderului Comunitar (online).
6	Incrimnarea și pedepsirea faptelor ilegale motivate de prejudecăți, dispreț sau ură	6.1. Promovarea proiectului de lege pentru modificarea legislației penale și contravenționale privind introducerea motivelor de prejudecăți, dispreț sau ură (conform listei criteriilor protejate de legislația internă și CEDO) pentru comiterea infracțiunilor și contravențiilor ce atentează la integritatea fizică și psihică a persoanelor	Comisia parlamentară de profil; Ministerul Justiției; Ministerul Afacerilor Interne; Procuratura Generală; Consiliul Superior al Magistraturii	2018–2022	1. Actul normativ adoptat 2. Rata anuală a proceselor intentate pe baza unor fapte raportate, motivate de prejudecăți, dispreț sau ură 3. Rata anuală a sentințelor de condamnare pentru comiterea de fapte ilegale motivate de prejudecăți, dispreț sau ură	<p>În curs de realizare.</p> <p>Angajamentul statului de a demonstra o atitudine de „toleranță zero” față de infracțiunile motivate de prejudecată și ură este reflectat în proiectul de lege privind modificarea unor acte legislative care se află în examinare în cadrul Parlamentului . În anul 2019 proiectul a fost supus procedurilor de ajustare urmare multiplelor consultări cu experți naționali și străini, inclusiv Opinia OSCE/ODIHR din 26 aprilie 2019, precum și a propunerilor recepționate din partea societății civile. Astfel, proiectul de lege prevede includerea expresă în Codul penal, pentru mai multe infracțiuni, a circumstanței agravante „din motive de prejudecată”. Totodată, în proiect s-a propus o nouă redacție a art. 346 Cod penal „Incitarea la acțiuni violente pe motive de prejudecată”, precum și completarea cu un nou articol care definește noțiunea de „Motive de prejudecată”.</p> <p>Privitor la dinamica săvârșirii infracțiunilor motivate de discriminare, conform datelor statistice deținute de Procuratură, au fost înregistrate 3 cazuri de discriminare rasială. În rezultatul examinării sesizărilor enunțate, au fost pornite 3 cauze penale, pe faptul săvârșirii infracțiunilor prevăzute de art.189 alin.(6), art.352 alin.(3) lit.d) și art.155 din Codul penal. Cauzele penale vizate, au fost expediate cu rechizitoriu pentru examinare în fond, la moment fiind pendinte în instanța de judecată.</p> <p>Proiectul a fost examinat în prima lectură pe 8.12.2016 de către Parlament și ulterior examinat în ședința plenară pe 06.03.2020. Însă nu a fost adoptat, proiectul se află la examinare pe platforma Parlamentului.</p>
7	Consolidarea	7.1. Includerea în planurile de	Institutul Național al Justiției;	2018–2019	100% a planurilor de	<p>Realizată.</p> <p>Tematica privind particularitățile investigării și examinării infracțiunilor motivate de prejudecăți,</p>

capacitate organelor de urmărire penală, ale avocaților și ale judecătorilor de aplicare eficientă a legislației penale și contravenționale privind infracțiunile și contravențiile motivate de prejudiciu, dispreț sau ură	formare, după modificarea cadrului normativ relevant, a tematicii privind particularitățile investigării și examinării infracțiunilor motivate de prejudiciu, dispreț sau ură	Ministerul Afacerilor Interne; Procuratura Generală; Consiliul Superior al Magistraturii; Uniunea Avocaților; Oficiul Avocatului Poporului		formare inițială și continuă includ module/subiecte/tematici privind examinarea infracțiunilor motivate de prejudiciu, dispreț sau ură	dispreț sau ură a fost inclusă în Planul modular de formare continuă a judecătorilor și a procurorilor, astfel, pe parcursul anului 2019, au fost realizate activități de instruire în domeniu. Totodată, în conformitate cu Dispoziția IGP nr. 34/7-536 din 19.11.2018, în perioada 26.11-27.11.2018, a fost desfășurat în orașul Vadul lui Vodă un seminar de instruire cu genericul „Combaterea infracțiunilor motivate de ură”, organizat de către Misiunea OSCE în Moldova, la care au participat 18 angajați ai Poliției Conform planului de studii 2019-2020 pentru formarea profesională inițială a efectivului de ofițeri, subofițeri angajați din surse externe la funcții publice cu statut special, în cadrul disciplinei „Probleme actuale privind dreptul penal” au fost incluse 2 ore de curs cu tema: „Infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei” care este realizată cu participarea audiențelor delegați la cursurile de formare inițială în cadrul Departamentului dezvoltare profesională și managerială al Academiei „Ștefan cel Mare”. Concomitent, s-a înaintat propunerea Academiei „Ștefan cel Mare” și CIPAL pentru includerea în Planurile de studii la cursurile de formare profesională inițială și continuă, studierea tematicii „Investigarea și examinarea infracțiunilor motivate de prejudiciu, dispreț sau ură”. De asemenea, IGP a elaborat Recomandarea metodică privind investigarea infracțiunilor motivate de ură , iar la data de 14 mai 2019, a fost expediată în adresa subdiviziunilor de urmărire penală din cadrul IGP pentru studiere și aplicare în practică. Recomandarea conține informații referitoare la calificarea corectă a faptelor penale, săvârșirea cărora a fost condiționată de o caracteristică protejată, cum ar fi: criteriu de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dezabilitate, opinie, apartenență politică sau pe orice alt criteriu.
	7.2. Elaborarea și aprobarea ghidurilor metodologice de examinare a cauzelor privind infracțiunile motivate de prejudiciu, dispreț sau ură	Procuratura Generală; Ministerul Afacerilor Interne; Uniunea Avocaților	2018	1. Ghidurile metodologice aprobate 2. Campaniile de popularizare a ghidurilor desfășurate	Realizată. IGP a expediat în adresa Procuraturii Generale Recomandarea metodică privind investigarea infracțiunilor motivate de ură, contribuind pe această cale la elaborarea Ghidului, care la 01.08.2019, prin ordinul Procurorului General nr. 28/11, a fost aprobată Instrucțiunea metodică „Ghid privind investigarea și judecarea infracțiunilor motivate de ură” .
	7.3. Instruirea reprezentanților organelor de urmărire penală, a	Institutul Național al Justiției; Ministerul	2019–2020	1. Numărul anual de instruire desfășurate	Realizată. Pe parcursul anului 2019 , INJ a realizat două seminare: „Aplicarea legislației penale și contravenționale în domeniul infracțiunilor motivate de prejudiciu, dispreț sau ură” (13 martie, 25

		avocaților și a judecătorilor privind aplicarea legislației penale și contravenționale în domeniul infracțiunilor motivate de prejudecăți, dispreț sau ură	Afacerilor Interne; Procuratura Generală; Uniunea Avocaților		2. Numărul anual de persoane instruite, cu date dezagregate pe grupuri profesionale	septembrie). Persoane instruite: 47, dintre care 18 judecători și 29 procurori. De asemenea, au fost desfășurate 7 cursuri de instruire unde au participat 38 angajați ai Poliției și Trupelor de Carabinieri. Pe parcursul anului 2020 , INJ a realizat 5 seminare: „Nediscriminare și egalitate” (17 februarie, 10 martie, 30 aprilie, 4 septembrie, 28 octombrie). Persoane instruite 105: 11 judecători, 21 procurori, 28 asistenți judiciari, 20 grefieri, 21 consultanți ai procurorului, 1 formator INJ, 3 specialiști din cancelarie. Totodată, au fost organizate 4 activități de instruire, unde au fost instruiți 29 angajați ai MAI după cum urmează: 1. curs de perfecționare/specializare cu tematica „Protecția juridică a drepturilor omului”, în perioada 17.02.2020-19.02.2020 cu studierea următoarelor subiecte: - Respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanelor cu dizabilități;- Combaterea discriminării, prejudecăților și violenței împotriva minorităților naționale sexuale. 2. curs de perfecționare/specializare cu genericul „Protecția Drepturilor minorităților naționale”, organizat în cadrul Direcției dezvoltare profesională a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, în perioada 16-17.03.2020. Instruiți 1 angajat bărbat.3. curs de formare formatori în domeniul combaterii crimelor de ură, care s-a desfășurat online, organizat în perioada 09-11 decembrie 2020. 4. sesiunea de instruire în cadrul proiectului Promovarea activității poliției bazată pe drepturile omului în Republica Moldova, organizată de Departamentul Justiției și Drepturile Omului al Fundației Soros-Moldova, în perioada 06-08 octombrie 2020 „Cu privire la delegarea salariaților Poliției la sesiunea de instruire activității poliției bazată pe drepturile omului”, înmun. Chișinău.
8	Instituirea mecanismului de colectare a datelor dezagregate privind infracțiunile și contravențiile	8.1. Modificarea cadrului normativ privind metodologia de colectare a datelor dezagregate privind numărul și tipul infracțiunilor și contravențiilor motivate de prejudecăți, dispreț sau ură	Ministerul Afacerilor Interne; Procuratura Generală; Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal; Consiliul pentru Egalitate	2019	1. Cadrul de indicatori elaborat 2. Cadrul normativ modificat	Parțial realizată. La moment mecanismul de colectare a datelor privind infracțiunile deja există și este reglementat de Legea nr. 216/2003 cu privire la Sistemul informațional integrat automatizat de evidență a infracțiunilor, a cauzelor penale și a persoanelor care au săvârșit infracțiuni, Hotărîrea Guvernului nr. 633 din 06.06.2007 „Cu privire la aprobarea Concepției Sistemului informațional automatizat „Registrul informației criminalistice și criminologice” și Hotărîrea Guvernului nr. 328 din 24.05.2012 „Cu privire la aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Sistemului informațional automatizat „Registrul informației criminalistice și criminologice”, precum și instrucțiunile aprobate prin ordinele interdepartamentale. Serviciul tehnologiei informaționale al MAI a elaborat câmpurile speciale, pentru a introduce informația referitor la comiterea infracțiunilor și contravențiilor din motive de prejudecată, dispreț sau ură, conform Legii nr.216/2003 și a hotărîrilor de Guvern nr. nr. 633/2007 și 328/2012, însă, acestea nu pot fi puse în aplicare din cauza că, proiectul de lege pentru modificarea Codului penal și a Codului contravențional încă n-a fost adoptat (proiectul de lege înregistrat cu nr. 301/2016)

	<p>motivatare de prejudecăți, dispreț sau ură</p>	<p>8.2. Punerea în aplicare a mecanismului de colectare a datelor dezagregate privind numărul, tipul și categoriile (în baza criteriilor protejate de lege) de infracțiuni și contravenții motivate de prejudecăți, dispreț sau ură</p>	<p>Ministerul Afacerilor Interne; Procuratura Generală; Consiliul Superior al Magistraturii; Biroul Național de Statistică; Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal; Consiliul pentru Egalitate</p>	<p>2020–2022</p>	<p>1. Mecanismul instituit și funcțional 2. Datele dezagregate colectate și accesibile 3. Datele dezagregate privind cauzele inițiate și sentințele pronunțate, colectate și accesibile per fiecare unitate administrativ-teritorială</p>	<p>În curs de realizare.</p> <p>La moment mecanismul de colectare a datelor privind infracțiunile deja există și este reglementat de Legea nr. 216/2003 cu privire la Sistemul informațional integrat automatizat de evidență a infracțiunilor, a cauzelor penale și a persoanelor care au săvârșit infracțiuni, Hotărîrea Guvernului nr. 633 din 06.06.2007 „Cu privire la aprobarea Concepției Sistemului informațional automatizat „Registrul informației criminalistice și criminologice” și Hotărîrea Guvernului nr. 328 din 24.05.2012 „Cu privire la aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Sistemului informațional automatizat „Registrul informației criminalistice și criminologice”, precum și instrucțiunile aprobate prin ordinele interdepartamentale.</p> <p>Pentru reflectarea motivului săvârșirii infracțiunii, în SIA RICC există câmpul special, în care se introduce informația respectivă.</p>
9	<p>Dezvoltarea capacităților personalului medical din instituțiile medicale privind egalitatea și nediscriminare</p>	<p>9.1. Elaborarea și aprobarea unor politici privind nediscriminarea și drepturile pacientului în cadrul instituțiilor medicale</p>	<p>Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale</p>	<p>2018–2020</p>	<p>1. Politicile privind nediscriminarea și drepturile pacientului în instituțiile medicale aprobate 2. Numărul/rata instituțiilor medicale avînd politici de nediscriminare aprobate și aplicate. Numărul de</p>	<p>Parțial realizată</p> <p>Au fost elaborate amendamente racordate la drepturile omului și al convențiilor internaționale, inclusiv la capitolul tratamentul fără liberul consimțămînt în staționarul psihiatric, incluse în proiectul hotărîrii Guvernului pentru aprobarea Legii cu privire la modificarea Legii privind sănătatea mintală nr.1402/1997 (6.11.2 PAG 2020-2023 aprobat prin HG nr. 636/2019).</p>

	iminare a				sanțiuni disciplinare aplicate pe motiv de discriminare/nere spectare a drepturilor pacientului	
		9.2. Elaborarea ghidului metodologic privind drepturile pacientului și aplicarea politicilor de nediscriminare în practica medicală	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Consiliul pentru Egalitate	2020	Ghidul metodologic elaborat Numărul de exemplare ale ghidului metodologic diseminate	Realizată. ANSP- În vederea asigurării unui climat favorabil în instituțiile medicale și sociale, corespunzător așteptărilor și necesităților pacienților, pentru respectarea drepturilor pacientului, afirmate în teorie și aplicate în practică prin agreearea unor principii și reguli generale pentru comunicarea corectă cu beneficiarii serviciilor , care vor contribui la îmbunătățirea calității serviciilor acordate a fost elaborate și aprobat prin ordinul Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale nr.425/2018 „Ghidul privind aplicarea procedurii de comunicare și consiliere a pacienților”. Totodată, în vederea asigurării implementării conforme a prevederilor Ghidului în practică, cu suportul Școlii de Management în Sănătate Publică, au fost organizate cursuri de instruire la care au participat angajați ai instituțiilor medico-sanitare atât publice, cât și private. Ghidul va fi multiplicat în număr de 3000 de exemplare cu suportul Fondului ONU pentru Populație și al Organizației Mondiale a Sănătății și distribuit instituțiilor medico-sanitare.
10	Eliminarea obstacolelor cu care se confruntă persoanele cu statut HIV pozitiv pentru a avea acces la	10.1. Elaborarea unui studiu privind căile de eliminare a obstacolelor în accesul la serviciile medicale (inclusiv la suportul psihologic) al persoanelor neasigurate, inclusiv al celor cu statut HIV pozitiv, precum și	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Compania Națională de Asigurări în Medicină	2018	1. Studiul elaborat și publicat 2. Recomandările formulate	Realizată. Barometrul de Sănătate a Populației Republicii Moldova, 2019 a fost realizat al doilea an consecutiv pentru a identifica în dinamică percepția populației care utilizează serviciile de sănătate privind opinia generală despre starea din sistemul de sănătate precum și experiența privind utilizarea serviciilor medicale în asistența medicală primară și cea spitalicească. Studiul a fost realizat în cadrul proiectului „Promovarea responsabilității sociale participative pentru un sistem de sănătate performant”, implementat de către Centrul pentru Politici și Analize în Sănătate, cu suportul financiar al Băncii Mondiale/Parteneriatul Global pentru Responsabilizare Socială. Raportul Asistență tehnică în fortificarea cadrului de colaborare a sectoarelor TB/HIV în Republica Moldova prezintă rezultatele asistenței tehnice oferite Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, în Programul Național de Control al Tuberculozei și Programul național de prevenire și control al infecției HIV/SIDA și infecțiilor cu transmitere sexuală în fortificarea

servicii le medical e corespu nzătoare e (inclusiv privind maladii le asocia te SIDA) ²	modalitatea de a avea acces la servicii medicale pentru cei care locuiesc în localități îndepărtate				cadrelor de colaborare a sectoarelor TB/HIV în Republica Moldova. <i>//Notă: Toate persoanele confirmate, indiferent dacă dețin sau nu statut de persoană asigurată în sistemul de asigurare obligatorie de asistență medicală pot beneficia de serviciile medicopsiho-sociale care se regăsesc în Normele metodologice de implementare a Programului unic al asigurării obligatorii de asistență medicală//</i>
	10.2. Elaborarea și aprobarea cadrelor legale pentru facilitarea accesului la servicii medicale (inclusiv la suport psihologic) al persoanelor cu statut HIV pozitiv	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; comisia parlamentară de profil; Oficiul Avocatului Poporului; Consiliul pentru Egalitate	2019	Proiectul de act normativ elaborat, consultat și adoptat	Realizată. Asigurarea accesului universal la servicii medicale (inclusiv suport psihologic) al persoanelor infectate cu HIV, este asigurată în conformitate cu Planul de acțiuni al Programului național HIV/SIDA și ITS aprobat prin HG nr. 1164/2016, atât de instituțiile medico-sanitare cât și de ONG-uri, care au fost acreditate pe parcursul anului 2019, pentru oferirea suportului psihologic (ex. ONG Tineri dreptul la viață - or. Bălți). Toate persoanele confirmate, indiferent dacă dețin sau nu statut de persoană asigurată în sistemul de asigurare obligatorie de asistență medicală pot beneficia de serviciile medicopsiho-sociale care se regăsesc în Normele metodologice de implementare a Programului unic al asigurării obligatorii de asistență medicală Având în vedere cele menționate, nu se consideră necesar elaborarea unui alt act normativ în acest sens.
	10.3. Crearea infrastructurii necesare pentru facilitarea accesului la servicii medicale (inclusiv la suport psihologic) al persoanelor cu statut HIV pozitiv	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2020	1. Numărul de servicii create sau ajustate 2. Rata de creștere a accesului la servicii medicale în rândul persoanelor cu statut HIV pozitiv	Nerealizată.

² Raportul Fundației Soros „Statutul socioeconomic al persoanelor cu HIV” arată că 40% dintre respondenți au indicat că au întâmpinat anumite dificultăți în accesarea serviciilor medicale generale din considerentul că sînt cu statut HIV pozitiv.

7. Domeniul de intervenție: Egalitatea de gen și violența în familie**Obiectivul I: Prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie****Ținta strategică A: Fenomenul violenței față de femei, inclusiv violența în familie, diminuat printr-o abordare sistemică și răspunsul eficient al organelor de resort****Indicatori de rezultat:**

Creșterea gradului de încorporare a dimensiunii intersecționale (nevoile femeilor de etnie romă/femeilor cu dizabilități, inclusiv ale celor care trăiesc în instituții/femeilor din mediul rural/femeilor LGBT/femeilor în etate) în cadrul normativ ce reglementează violența față de femei și violența în familie

Creșterea accesibilității serviciilor de asistență și reabilitare a femeilor-victime ale abuzului și violenței în familie, inclusiv prin servicii prestate prin externalizare

Nr.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Asigurarea implementării politicii de stat în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și a violenței în familie	1.1. Monitorizarea anuală a implementării Strategiei naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie pe anii 2018–2023 și a Planului de acțiuni pentru anii 2018–2020 privind implementarea acestora	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Ministerul Afacerilor Interne; Ministerul Justiției; Procuratura Generală	2018–2022	1. Rapoartele de monitorizare întocmite și publicate pe pagina web oficială a Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale 2. Cadrul normativ național ajustat potrivit cu Convenția CE privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeii și a violenței domestice 3. Numărul de sesizări ale organelor de poliție privind cazurile de violență în familie 4. Numărul de intervenții ale poliției de sector pentru îndepărtarea	În curs de realizare. Raportul de monitorizare a Planului de Acțiuni al Strategiei naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie pe anii 2018-2033 pentru anul 2018 (Hotărârea de Guvern Nr. 281 din 03.04.2018), a fost elaborat și expediat Guvernului prin scrisoarea nr. 12/3417 din 07.06.2019. La 08 august 2018, prin Ordinul IGP nr. 360 a fost aprobată „Instrucțiunea cu privire la intervenția Poliției în prevenirea și combaterea violenței în familie. Pe parcursul anului 2018 în adresa IP teritoriale au parvenit 11026 adresări înregistrate ce vizează conflictele în cadrul relațiilor familiale. Din totalul adresărilor, 1351 cazuri au fost înregistrate ca urmare a autosesizării ofițerului de sector. Cu referire la categoria ce atentează la valorile familiale, în 2018 au fost înregistrate 2655 cazuri de violență în familie, din care 998 au întrunit elementele de infracțiune, iar 1657 – de contravenții, prevăzută de art.781 (violența în familie) CC. În perioada de referință, de către ofițerii de poliție, au fost înaintate 382 demersuri către instanțele judecătorești, privind aplicarea măsurilor de protecție victimelor violenței în familie, dintre care 33 au fost respinse de către judecători, nefiind motive obiective pentru aplicarea măsurilor de protecție. Astfel, Poliția a supravegheat 666 ordonanțe de protecție, emise de către instanțele judecătorești, dintre care 446 ordonanțe de protecție emise pentru victimele femei, 26 pentru victimele copii, 179 pentru victimele femei și copii și 15 ordonanțe pentru victimele bărbați. Pentru încălcarea ordonanței de protecție, în privința a 408 persoane au fost inițiate cauze penale în baza art. 3201 Cod penal.

				<p>agresorului de la domiciliu</p> <p>5. Numărul de condamnări privind violența în familie în raport cu numărul de cauze intentate</p> <p>6. Numărul de ordonanțe de protecție emise de către instanțele de judecată în raport cu numărul cererilor depuse</p> <p>7. Numărul de cereri pentru asistență juridică garantată de stat</p> <p>8. Numărul de victime ale violenței în familie care au beneficiat de servicii sociale în cadrul centrelor finanțate de la bugetul de stat</p> <p>9. Numărul campaniilor de informare privind fenomenul violenței în familie, realizate</p> <p>10. Numărul de agresori care au beneficiat de servicii de consiliere și reabilitare</p>	<p>În total, în anul 2018, Poliția a eliberat 3877 ordine de restricție de urgență, în privința agresorilor familiali. Pentru încălcarea ordinului de restricție de urgență, în privința a 414 agresori familiali au fost pornite proceduri contravenționale în baza art. 3181 CC.</p> <p>Au fost desfășurate 1504 intervenții în cadrul echipelor multidisciplinare. Au fost sesizate 132 cazuri către autoritățile tutelate privind victimele copii a cazurilor de violență și au fost referite 701 cazuri pentru acordarea serviciilor și asistenței necesare.</p> <p>În cadrul Campaniilor desfășurate, au fost realizate 3635 activități de sensibilizare și informare, fiind informați cca 46400 cetățeni și distribuite cca 39800 de pliante. În același scop, angajații Poliției din cadrul IP teritoriale au desfășurate 9670 de activități de informare a căror beneficiari au fost 427004 copii, fiindu-le distribuite 284 298 pliante cu informații utile și recomandări. La 26 noiembrie angajații DGSP au participat în cadrul campaniei „16 zile de activism pentru eliminarea violenței în bază de gen”, care a început de Ziua internațională pentru eliminarea violenței împotriva femeii și s-a încheiat pe 10 decembrie, Ziua drepturilor omului, fiind organizată în țara noastră deja al 18-lea an consecutiv de guvern, autoritățile locale, organizațiile internaționale și societatea civilă: http://politia.md/ro/content/16-zile-de-activism-impotriva-violentei-baza-de-gen-campanie-de-sensibilizare-0.</p> <p>În cadrul platformei Centrului de asistență și protecție, pe parcursul anului 2019 au beneficiat de asistență 84 de victime (adulți) ale violenței în familie și 22 de copii.</p> <p>Campania anuală „16 zile de activism împotriva violenței în bază de gen”, s-a desfășurat în perioada 25 noiembrie, Ziua internațională pentru eliminarea violenței împotriva femeilor - 10 decembrie, Ziua Drepturilor Omului. În anul 2019, campania la nivel internațional a avut următorul slogan: Orange the World: Generation Equality Stands against Rape! La nivel național, Campania a avut loc al 17-lea an consecutiv și a preluat sloganul ONU. Campania a înglobat mai multe activități organizate de autoritățile publice centrale, societatea civilă și partenerii de dezvoltare, desfășurate atât la nivel central, cât și la nivel local (evenimente de sensibilizare, lecții publice, discuții, seminare de instruire, emisiuni radio și TV). În total au fost organizate și desfășurate 2659 activități de sensibilizare dintre care 183 campanii de informare organizate la nivel local, 109 evenimente publice (flash-mob), 136 mese rotunde și ateliere de lucru, 2231 acțiuni cu caracter informativ.</p> <p>În 2019 au fost aplicate ordine de restricție de urgență - 4250 dintre care 4244 au fost aplicate nemijlocit de către ofițerul de sector.</p> <p>În platforma Centrului de asistență și protecție, pe parcursul anului 2020 au beneficiat de asistență 89 victime (adulți) ale violenței în familie și 18 - minori.</p> <p>Campania anuală ”16 zile de activism împotriva violenței în bază de gen”, s-a desfășurat în</p>
--	--	--	--	---	--

					<p>perioada 25 noiembrie, Ziua internațională pentru eliminarea violenței împotriva femeilor - 10 decembrie 2020, Ziua Drepturilor Omului. În anul 2020, campania la nivel internațional a avut următorul slogan: Orange the World: Fund, Respond Prevent, Collect! (Colorează lumea în oranj: Finanțează, Reacționează, Prevină, Colectează!), care a fost replicat și în context național. Una din prioritățile majore ale campaniei din anul 2020 a vizat fortificarea responsabilității Guvernelor cu privire la asigurarea disponibilității și accesibilității serviciilor destinate supraviețuitoarelor violenței, acestea fiind esențiale în contextul pandemiei COVID-19. (Campania a înglobat mai multe activități organizate de autoritățile publice centrale, societatea civilă și partenerii de dezvoltare, desfășurate atât la nivel central, cât și la nivel local (evenimente de sensibilizare/ flashmoburi online, lecții publice, discuții, webinare/seminare de instruire, emisiuni radio și TV).</p> <p>În anul 2020, conform Ordinului MAI nr. 280 din 25.06.2020 au fost instruiți la cursuri de specializare/perfecționare: 1. Activitatea de urmărire penală (I), perioada de instruire 19.10.2020 - 23.10.2020. au fost instruiți 28 angajați. 2. „Violența în familie I”, perioada de instruire 30.11.2020 – 02.12.2020. Au fost instruiți 29 de anjajați;</p> <p>Anul 2020 – 5 grupe de ofițeri, 113 angajați instruiți; 6 grupe subofițeri – 157 angajați instruiți. La 30 iunie participarea la prima ședință a Comitetului de Coordonare al Proiectului Consiliului Europei cu genericul: „Combaterea violenței împotriva copiilor în Republica Moldova”, în cadrul Planului de acțiune al Consiliului Europei pentru Republica Moldova (2017-2020);</p> <p>În perioada de raportare, au fost desfășurate 3463 de activități de informare a căror beneficiari au fost 65477 de cetățeni, fiindu-le distribuite 50233 de pliante cu informații utile și recomandări.</p> <p>Pe domeniul dat au fost realizate 364 de publicații în mass-media;</p> <p>În 2020 eliberate 4939 ordine de restricție de urgență, în privința agresorilor familiari. În perioada de raport, de către ofițerii de urmărire penală au fost emise 125 ordine de restricție de urgență.</p>
	1.2. Realizarea evaluării intermediare a impactului implementării Strategiei de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie pentru	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2021	<p>1. Raport elaborat; rata de implementare a strategiei/ indicatorilor-cheie pentru perioada 2018–2020</p> <p>2. Plan de acțiuni privind implementarea strategiei pentru perioada 2021–2023</p>	<p>Realizată.</p> <p>A fost elaborat Raportul independent de evaluare intermediară a Strategiei naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie pentru anii 2018-2023. http://stopviolenta.md/advocacy/288-raport-de-evaluare-intermediar-a-strategiei-naionale-de-prevenire-i-combatere-a-violenei-fa-de-femei-i-a-violenei-in-familie-pentru-anii-2018-2023.html</p> <p>A fost elaborat proiectul Planului de acțiuni privind implementarea strategiei pentru perioada 2021–2023.</p>

		anii 2018–2023			elaborat și aprobat	
Ținta strategică B: Toate cazurile de hărțuire sexuală declarate, inclusiv cele de la locul de muncă, sînt investigate prompt și eficient Indicatori de rezultat: <i>Sporirea ratei de investigare și tragere la răspundere a persoanelor culpabile de comiterea infracțiunilor de hărțuire sexuală</i> <i>Creșterea nivelului de conștientizare publică privind formele, incidența și pericolul social pe care îl prezintă infracțiunile de hărțuire sexuală</i>						
N r.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Asigurarea dezagregării datelor privind infracțiunile de hărțuire sexuală față de alte infracțiuni cu caracter sexual	I.1. Colectarea și sistematizarea, la nivel de inspectorat și procuratură raională, a datelor statistice dezagregate privind numărul, tipul și caracteristicile victimei	Ministerul Afacerilor Interne; Procuratura Generală	2018–2022	Datele statistice dezagregate pe diferite criterii, colectate anual și publicate	<p>În curs de realizare.</p> <p>Procuratura Generală a colectat anual datele privind investigarea infracțiunilor de hărțuire sexuală, prevăzută de art.173 din Codul penal, fiind dezagregate după tipul și caracteristicile victimelor, și prezintă următoarea date statistice cumulative pentru perioada 2018-2020, după cum urmează:</p> <p>-au fost examinate de către organele de urmărire penală și procurori 94 sesizări despre comiterea infracțiunii prevăzute la art.173 din Codul penal, fiind identificate 98 victime.</p> <p>Din numărul total, după vârsta victimelor, se atestă următoarele date: până la 18 ani – 44 persoane, între 18-25 ani – 29 persoane, între 25-35 ani – 6 persoane, între 35-45 ani – 10 persoane, peste 45 ani – 9 persoane.</p> <p>După nivelul de studii al victimelor, se atestă următoarele date: cu studii gimnaziale – 45 persoane, liceale – 15 persoane, medii – 32 persoane, superioare – 6 persoane.</p> <p>Numărul victimelor care se atribuie la categoria persoanelor defavorizate (social-vulnerabile) este de 18 persoane, persoane cu dezabilități -2 persoane.</p> <p>Dependența materială a victimei față de făptuitor a fost atestată în 7 cazuri; dependență în cadrul instituției de învățământ -1 caz; dependență de serviciu – 7 cazuri; dependență de altă natură – 53 cazuri.</p> <p>După locul comiterii infracțiunii au fost identificați următorii indicatori: loc public – 25 cazuri, la serviciu – 7 cazuri; alt loc – 66 cazuri.</p> <p>Concomitent, remarcăm că datele statistice dezagregate, sunt colectate anual, fiind incluse în Rapoartele de activitate ale Procuraturii și publicate pe pagina web oficială a Procuraturii www.procuratura.md, http://www.procuratura.md/file/2019-03-05_Raportul%20Public</p>

					<p>%20activitatea%20Procuraturii%20Generale%20anul%202018.pdf;</p> <p>http://www.procuratura.md/file/Raport%20public%20Procuratura%202019%20rectificat%2004.05.2020%20.pdf.</p> <p>MAI - La moment mecanismul de colectare a datelor privind infracțiunile deja există și este reglementat de Legea nr. 216/2003 cu privire la Sistemul informațional integrat automatizat de evidență a infracțiunilor, a cauzelor penale și a persoanelor care au săvârșit infracțiuni, Hotărârea Guvernului nr. 633/2007 „Cu privire la aprobarea Concepției Sistemului informațional automatizat „Registrul informației criminalistice și criminologice” și Hotărârea Guvernului nr. 328 din 24.05.2012 „Cu privire la aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Sistemului informațional automatizat „Registrul informației criminalistice și criminologice”, precum și instrucțiunile aprobate prin ordinele interdepartamentale.</p> <p>Pentru reflectarea motivului săvârșirii infracțiunii, în SIA RICC există câmpul special, în care se introduce informația respectivă</p>	
		1.2. Colectarea și sistematizarea, la nivel de instanțe de judecată, a datelor statistice dezagregate privind rezultatele examinării cauzelor de hărțuire sexuală	Consiliul Superior al Magistraturii; Ministerul Justiției	2018–2022	Datele statistice dezagregate pe diferite criterii, colectate anual și publicate	Neinițiată
2	Consolidarea capacităților procurorilor, polițiștilor, organelor de urmărire penală,	2.1. Includerea în planurile de formare inițială și continuă a modulelor/subiectelor/tematicilor referitoare la particularitățile de investigare și examinare a infracțiunilor privind viața	Ministerul Afacerilor Interne; Procuratura Generală; Uniunea Avocaților;	2019	100% a planurilor de formare inițială și continuă includ module/subiecte/tematici privind delimitarea infracțiunilor de hărțuire sexuală de alte infracțiuni cu caracter sexual	<p>Realizată.</p> <p>Tematicile referitoare la particularitățile de investigare și de examinare a infracțiunilor privind viața sexuală au fost incluse atât în Planul modular de formare continuă pentru anul 2019, cât și în Planurile de formare inițială. Astfel, pentru ambele promoții de audienți care actualmente își fac studiile la INJ în număr de 75 persoane, dintre care 35 de candidați la funcția de judecător și 40 de candidați la funcția de procuror, în cadrul modulului „Tactica și metodică investigării anumitor categorii de infracțiuni”, a fost inclusă disciplina separată: „Infracțiuni privind viața sexuală”, în acest sens fiind prevăzute 114 ore de instruire.</p> <p>Pe parcursul anului 2020, INJ a realizat 10 activități de formare în domeniu, fiind instruiți un număr total de 272 beneficiari, după cum urmează: - Patru seminare la distanță: „Investigarea și judecarea infracțiunilor privind viața sexuală” (4-5 martie, 22-23 septembrie, 22-23 octombrie, 2 decembrie 2020).Persoane instruite 122: 21</p>

avocaților, parajuriștilor și ale judecătorilor de delimitare a infracțiunilor de hărțuire sexuală de alte infracțiuni cu caracter sexual	sexuală	Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat; Institutul Național al Justiției			<p>judecători, 47 procurori, 22 asistenți judiciari, 22 grefieri, 10 consultanți ai procurorului.</p> <p>- Două seminare la distanță: „Aspecte psiho-fiziologice ale minorilor implicați în infracțiuni cu caracter sexual” (3 iulie, 27 octombrie 2020). Persoane instruite 59: 26 asistenți judiciari, 15 grefieri, 1 șef secretariat, 14 consultanți ai procurorilor, 3 specialiști.</p> <p>- Două seminare la distanță: „Măsuri de protecție a copiilor victime a abuzului sexual” (24 septembrie, 6 februarie 2020). Persoane instruite: 48 avocați care acordă asistență juridică garantată de stat.</p> <p>- Două cursuri de instruire la distanță „Particularități de urmărire penală și judecare a cauzelor privind abuzul și exploatarea sexuală a copiilor săvârșit în mediul digital” (15-16 decembrie, 17-18 decembrie 2020). Persoane instruite 43: 21 judecători, 22 procurori.</p>
	2.2. Instruirea polițiștilor, a procurorilor, a judecătorilor, a avocaților și a parajuriștilor în domeniul infracțiunilor privind viața sexuală	Ministerul Afacerilor Interne; Institutul Național al Justiției; Procuratura Generală; Uniunea Avocaților; Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat	2019–2022	<p>1. Numărul anual de instruire desfășurate</p> <p>2. Numărul anual de persoane instruite, cu date dezagregate pe grupuri profesionale</p>	<p>În curs de realizare.</p> <p>Pe parcursul anului 2019, INJ a realizat Patru seminare: „Investigarea și judecarea infracțiunilor privind viața sexuală” (19 februarie, 11-12 martie, 16-17 septembrie, 18 noiembrie). Persoane instruite: 92, dintre care 20 judecători, 29 procurori, 22 asistenți judiciari, 13 grefieri și 8 consultanți ai procurorului.</p> <p>În cadrul parteneriatului CNAJGS cu Oficiul Înalțului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului s-a desfășurat 1 atelier de instruire cu tematica “Acordarea asistenței juridice calificate victimelor violenței sexuale și a celei bazate pe stereotipurile de gen”, la care au fost instruiți 20 avocați care acordă asistență juridică garantată de stat.</p> <p>Aspecte ale acțiunii vizate au fost abordate în cadrul a 3 cursuri de perfecționare/specializare în cadrul Academiei ”Ștefan cel Mare” și anume:</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Activitatea de menținere a ordinii și securității publice”, (Violența în familie), în perioada 18.03.2019 – 22.03.2019, pentru 29 angajați; - „Activitatea de menținere a ordinii și securității publice” (Violența în familie, gr. II) în perioada 20.05.2019 – 22.05.2019 pentru 26 angajați; - „Activitatea de urmărire penală și investigații I”, în perioada 11.11.2019 – 15.11.2019, pentru 28 angajați. Numărul persoanelor instruite – 83 <p>Concomitent, cu angajații poliției au fost desfășurate 11 instruirii cu participarea a 350 de angajați (ofițeri de sector, ofițeri de investigații și ofițeri de urmărire penală).</p> <p>Pe parcursul anului 2020 în colaborare cu Institutul Național al Justiției au fost desfășurate 2 sesiuni de instruire pentru avocații care acordă asistență juridică garantată de stat în cadrul cărora a fost abordată tematica: “Măsuri de protecție a copiilor victime a abuzului sexual”. În cadrul instruirilor nominalizate au participat circa 50 avocați care acordă asistența juridică garantată de</p>

					<p>stat.</p> <p>Pe parcursul perioadei de referință au fost desfășurate următoarele activități de instruire, unde au fost instruiți 210 angajați după cum urmează: 1. Proiectul bilateral și regional pe marginea Convenției Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatării și abuzurilor sexuale, desfășurat în mun. Chișinău, în cadrul căruia la 09.01.2020; Dialog politic regional privind protecția copiilor online, desfășurat în mun. Chișinău la 06.02.2020, Curs de perfecționare/specializare cu genericul „Activitatea de urmărire penală și investigații” (Combaterea pornografiei infantile), organizat în cadrul DDPM al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, în perioada 17-21.02.2020; Platforma interactivă de discuții privind fenomenul abuzului sexual față de copii, în cadrul căreia au fost prezentate perspectivele de activitate ale Centrului regional de asistență integrată a copiilor victime/ martori ai infracțiunilor (Barnahus); Curs cu genericul Îmbunătățirea resurselor și formarea profesioniștilor din domeniul juridic în materiale de exploatare și abuz sexual în mediul online asupra copiilor în RM, organizat în perioada 27.02.2020, webinar privind prevenirea și combaterea exploatării sexuale a copiilor, organizat de Parlamentul European, în perioada 09.06.2020; webinar-ul privind protecția copiilor de abuzuri sexuale online, eveniment organizat de UNICEF, în perioada 17.06.2020; webinarul privind investigații online pe cazuri de exploatare sexuală a copiilor, organizat de NCPTF din SUA, în perioada 11-26.06.2020; Webinar de instruire cu tematica „Investigarea crimelor sexuale”, organizat în perioada 27.07.2020-31.07.2020. Sesiuni de instruire online în domeniul aplicării eficiente a instrumentelor de sensibilizare a opiniei publice și procedurilor de investigație a cazurilor de exploatare sexuală online a copiilor, organizat în perioadele 28.07.2020, 29.07.2020, 30.07.2020, 31.07.2020, 03.08.2020, 04.08.2020 unde au participat 124 de angajați ai Poliției -(femei-52, bărbați-72), webinarul cu tematica: ”Combaterea exploatării sexuale comerciale a copiilor”, sub egida CoE, eveniment desfășurat în format online, organizat în perioada 25.08.2020, atelier de instruire organizat în parteneriat cu Centrul de drept al femeilor organizat în perioada 3-15 septembrie 2020, unde au participat 40 salariați ai poliției, webinarul privind produsele software utilizate la investigarea exploatării sexuale online a copiilor, organizate de Biroul Federal de Investigații al SUA, în perioada 09.09.2020 și 16.09.2020, Ședința de lucru în cadrul Dialogului Bilateral RM - UE în domeniul drepturilor omului (compartimentul drepturile copilului), în perioada 23-24.09.2020.</p> <p>PG - în anul 2020 s-au desfășurat - 3 <i>instruirii</i>, au fost instruiți 46 <i>procurori</i>.</p>	
3	Informarea publicului privind	3.1. Organizarea campaniilor de informare, sensibilizare și conștientizare a	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției	2019–2021	<p>1. Campanii de informare desfășurate</p> <p>2. Materialele informative elaborate</p>	<p>În curs de realizare.</p> <p>A fost elaborată de comun cu Centrul internațional La Strada, broșura pentru polițiști cu genericul ”Comunicarea cu victimele violenței sexuale” (Recomandări pentru profesioniști), care au fost distribuite în 173 sectoare de poliție și 44 Secții securitate publică.</p>

aspectele definitive ale infracțiunii de hărțuire sexuală, privind drepturile și garanțiile victimelor acestei infracțiuni	publicului cu privire la infracțiunile de hărțuire sexuală	Sociale; Ministerul Afacerilor Interne	și distribuite 3. Numărul cazurilor de hărțuire sexuală declarate anual 4. Rata anuală a cazurilor de hărțuire sexuală confirmate în raport cu cele declarate/ raportate	Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare, cu suportul IM Swedish Development Partner, în cadrul proiectului "Impact și Egalitate", a elaborat două materiale informative video pe subiectul egalității de gen și hărțuirea sexuală, accesibile pentru persoanele cu deficiențe de auz, văz și deficiențe în dezvoltarea mentală. Aceste produse au fost elaborate cu scopul de: (i) a fi accesibile pentru anumite categorii de persoane cu necesități speciale, (ii) să fie utilizate drept suport de curs în activități de instruire sau informare, (iii) să constituie produse informaționale care vor fi diseminate cu scopul de a informa cât mai multe persoane despre ce este egalitatea de gen și de ce este necesar să abordăm acest subiect, care este diferența dintre flirt și hărțuire sexuală, și unde ne putem adresa în astfel de situații. Cu Suportul CPD au fost elaborate materialele informative privind promovarea Regulamentului cu privire la modul de prevenire, combatere și raportare a cazurilor de discriminare după criteriul de sex, hărțuire și hărțuire sexuală, care au fost distribuite în cadrul Campaniei „16 zile de activism împotriva violenței în baza de gen.” Pe parcursul anului 2020 au fost intentate proceduri penale în baza art. 173 CP (Hărțuirea sexuală) 18 cauze penale, din ele: 2 remise în instanța de judecată; 3 cauze încetate și 2 clasate.
--	--	---	--	---

Obiectivul II: Asigurarea egalității de gen și conferirea de noi abilități femeilor și fetelor

Ținta strategică A: Discriminarea împotriva femeilor și fetelor eliminată

Indicatori de rezultat:

Sporirea ratei de reprezentare a femeilor, inclusiv a celor din grupurile vulnerabile, susceptibile la încălcarea drepturilor omului, în procesul politic și decizional, la nivel central și local

Creșterea ratei de ocupare a femeilor pe piața muncii în posturile ocupate tradițional de bărbați, inclusiv în funcții de conducere

Nr.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Realizarea politiciei de stat în domeniul	1.1. Monitorizarea anuală a realizării Planului de acțiuni de implementare a Strategiei pentru asigurarea egalității între femei și	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018–2022	1. Rapoartele de monitorizare elaborate și publicate pe pagina web oficială a Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	În curs de realizare Raportul de monitorizare (pentru anul 2018 și pentru anul 2019) a realizării Planului de acțiuni privind implementarea Strategiei pentru asigurarea egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pe anii 2017-2021, a fost elaborat. Datele statistice pe domeniile de referință, pot fi vizualizate pe site-ul www.statistica.md la rubrica Statistica gender. De asemenea, menționăm portalul statistic www.genderpulse.md unde sunt afișate datele și situația actuală privind egalitatea între femei și bărbați per sectoare.

	asigurării egalității între femei și bărbați	bărbați în Republica Moldova pe anii 2018–2022			2. Procentul de reprezentare a femeilor în procesele decizional, politic, public, în domeniul securității și al relațiilor externe 3. Rata de ocupare a femeilor pe piața muncii în comparație cu cea a bărbaților 4. Numărul de agenții mass-media care implementează procedura de autoevaluare a produselor mediatice prin prisma dimensiunii de gen	
		1.2. Realizarea unei evaluări intermediare privind impactul implementării Strategiei pentru asigurarea egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pe anii 2018–2022 și, după caz, modificarea Planului de acțiuni	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2020	1. Raportul de evaluare elaborat 2. Rata de implementare a Strategiei pentru perioada 2018–2020 3. Impactul Strategiei estimat după o jumătate de perioadă de implementare 4. Planul de acțiuni modificat, după caz	Parțial realizată Pe parcursul anului 2020 a fost inițiat procesul de elaborare a Raportului independent de evaluare a implementării Strategiei pentru asigurarea egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pe anii 2017–2021.
2	Promovarea rolului femeii în asigurarea	2.1. Monitorizarea și evaluarea Programului național de implementare a Rezoluției 1325 a	Ministerul Apărării; Ministerul	2018–2022	1. Rata femeilor participante la procesul decizional în domeniul securității 2. Rata femeilor	În curs de realizare. 1. Din numărul total al personalului Armatei Naționale (militari și civili), la situația din 1 ianuarie 2021, 2 % sunt femei în funcții superioare de conducere/decizionale 2. Din numărul total al persoanelor încadrate în serviciul militar prin contract în cadrul Armatei Naționale pe parcursul anului 2020, 20,2% sunt femei.

	rea păcii și securității ca urmare a implementării Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU	Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea pentru anii 2018–2021 și a Planului de acțiuni cu privire la punerea în aplicare a acestuia	Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Ministerul Afacerilor Interne; Serviciul Vamal; Ministerul Justiției		încadrate în structurile de forță 3. Rata femeilor cu funcții de conducere în structurile de forță 4. Numărul/rata femeilor implicate în operațiunile militare în afara teritoriului Republicii Moldova	3. Din numărul total al femeilor care îndeplinesc serviciul militar prin contract în cadrul Armatei Naționale, la situația din 1 ianuarie 2021, 55 % sunt în funcții de conducere. 4. Din numărul total al militarilor Armatei Naționale care pe parcursul anului 2020 au participat în misiuni/operații internaționale, 2% sunt femei.) Pe parcursul anului 2020, rata femeilor încadrate în Serviciul Vamal constituie 32 % .Rata femeilor cu funcții de conducere în cadrul SV constituie 3% . Numărul femeilor care ocupă funcții de conducere în cadrul Poliției: 89. Rata femeilor:Din totalul angajaților Poliției pe listă, ponderea femeilor este de 19,31%. Totodată, ponderea acestora din totalul polițiștilor, inclusiv a celor care se află în concediul de îngrijire al copilului este reprezentată de 21,88%. In perioada 2015-2020, in cadrul Politiei de Frontieră au fost încadrate 327 femei.La momentul actual, 60 femei dețin functii de conducere. Totodată, 1 (una) angajata a Polțieiei de frontieră este delegată in misiune de menținere a păcii în Ucraina. Din totalul efectivului BMA – 33,5% reprezintă femeile. Egalitatea gender se menține și la angajările noi de personal. Din totalul persoanelor nou angajate în 2020, ponderea femeilor constituie 39,1%. Din 23 de posturi de conducere din cadrul BMA - 14 sunt ocupate de către femei.
3	Evaluară progreselor în domeniile egalității de gen/drepturilor femeilor în baza rapoartelor depuse de	3.1. Depunerea consecventă a rapoartelor privind progresele statului în implementarea tratatelor încheiate sub egida ONU și a Consiliului European în domeniile egalității de gen/drepturilor femeilor	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	2018	Rapoartele statului depuse la comitetele relevante ale ONU/instituțiile de monitorizare relevante	Realizată. Raportul național privind realizarea angajamentelor asumate prin Declarația și Programul de Acțiune de la Beijing, prezentat în contextual conferinței de evaluare regionale organizate de UNECE în perioada 29 – 30 oct. 2019, la Geneva, precum și conferința pregătitoare la nivel sub-regional găzduită la Chișinău. În cadrul sesiunii Comitetului specializat ONU a fost prezentat Raportul periodic nr. VI privind implementarea Convenției privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei (20 februarie 2020).
	de	3.2. Asigurarea integrării în politicile naționale	Ministerul Sănătății,	În perioada	Numărul de recomandări implementate în raport	În curs de realizare.

	<p>Republica Moldova la comitetele relevante ale ONU</p>	<p>a recomandărilor formulate de comitetele ONU în domeniile egalității de gen/drepturilor femeilor</p>	<p>Muncii și Protecției Sociale</p>	<p>imediat următoare recepționării recomandărilor ONU</p>	<p>cu cele formulate</p>	<p>A fost aprobat Setul de măsuri pentru implementarea Observațiilor finale ale Comitetului ONU pentru eliminarea discriminării împotriva femeilor (Decizia Consiliului național pentru drepturile omului nr. 1/2020) și expediat APC cu mențiunea de a include în planurile și politicile sectoriale recomandările oferite Guvernului.</p>
	<p>/ instituțiile de monitorizare relevante</p>	<p>3.3. Informarea publicului larg, a organizațiilor societății civile și a reprezentanților administrației publice centrale și locale cu privire la concluziile comitetelor ONU pe marginea rapoartelor depuse privind implementarea tratatelor internaționale</p>	<p>Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene ; Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale</p>	<p>În perioada imediat următoare recepționării recomandărilor ONU</p>	<p>1. Numărul de evenimente de informare organizate la nivel central și local 2. Numărul de materiale informaționale elaborate și distribuite 3. Numărul de persoane instruite la nivel central și local</p>	<p>Realizată.</p> <p>Prin scrisoarea nr. 12/2608 din 19.05.2020 Observațiile finale ale Comitetului ONU pentru eliminarea discriminării împotriva femeilor au fost expediate autorităților publice centrale, precum și altor instituții cu atribuții în domeniu, pentru luarea în considerare în procesul de elaborare a politicilor instituționale.</p> <p>Setul de măsuri pentru implementarea Observațiilor finale ale Comitetului ONU a fost consultat în două runde de avizare cu autoritățile competente, precum și cu societatea civilă.</p> <p>Totodată, Observațiile finale au fost prezentate membrilor Consiliului național pentru drepturile omului în ședința din 15.09.2020 și aprobat Setul de măsuri menționat.</p>

8. Domeniul de intervenție: Dreptul la educație

Obiectivul I: Sporirea accesului la o educație de calitate pentru toți copiii și tinerii

Ținta strategică A: Acces garantat pentru toți copiii și tinerii la învățământul primar și cel secundar gratuit, echitabil și calitativ, în vederea obținerii unor rezultate eficiente

Indicatori de rezultat:

Reducerea ratei copiilor neimplicați în învățământul primar, secundar și cel liceal, în special a celor din grupurile vulnerabile, susceptibile la încălcarea drepturilor omului

Sporirea ratei de absolvire a instituțiilor de învățământ profesional tehnic și superior, în special în rândul copiilor și tinerilor din grupurile vulnerabile, susceptibile la încălcarea drepturilor omului, în special în rândul fetelor

Îmbunătățirea dotării tehnico-materiale a școlilor

Sporirea accesului la toate activitățile școlare și extracurriculare pentru elevii afectați de procesul de optimizare a școlilor

Accesibilitate crescută și egală la toate nivelurile de învățământ și la formarea profesională pentru persoanele vulnerabile, inclusiv pentru persoanele cu dizabilități și copiii în situații vulnerabile

Creșterea ratei PIB și a bugetului public național pentru educație

Creșterea numărului de elevi/studenți cu cunoștințe și competențe îmbunătățite, necesare pentru promovarea dezvoltării durabile, a stilurilor de viață durabile, a drepturilor omului, a egalității de gen, a culturii păcii și nonviolenței, a cetățeniei globale, precum și pentru aprecierea diversității culturale și a contribuției culturii la dezvoltarea durabilă

Nr.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Realizarea politicii de stat în domeniul educației	1.1. Monitorizarea și evaluarea implementării Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația-2020”	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	2018-2020	1. Rata copiilor care au acces la învățământul primar și cel secundar gratuit, cu date dezagregate pe grupuri vulnerabile 2. Rata analfabetismului școlar, cu date dezagregate inclusiv pe grupuri vulnerabile 3. Rata abandonului școlar, cu date dezagregate inclusiv pe grupuri vulnerabile 4. Rata elevilor care au absolvit nivelul	Realizată Implementarea Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația-2020” a fost monitorizată anual, indicatorii fiind calculați pentru fiecare an de implementare și incluși în rapoartele respective de monitorizare (Vezi rapoartele anuale de activitate ale ME/MECC, plasate pe site-ul MECC). În anul de studii 2019-2020 sunt 333144 elevi. Din ei - 50,9% - băieți și 49,1% - fete. Dintre care:-Clasele 1-4 – 139179 elevi (51,7% - băieți și 48,3% - fete) -Clasele 5-9 – 158637 elevi (51,8% - băieți și 48,2% - fete) -Clasele 10-12 – 35328 elevi (43,8% - băieți și 56,2% - fete). Toți elevii claselor 1-4 sunt alimentați gratuit. Toți elevii claselor 1-9 beneficiază gratuit de manuale școlare. În anul de studii 2018/19 din cei 285238 de elevi cu vârste cuprinse între 7-16 ani, 221 de elevi (0,077%) sunt cu abandon școlar, din ei 71 – romi (față de 205 elevi (0,071%) – în anul de studii 2017-2018. Abandonul școlar se calculează pe an școlar și nu pe an calendaristic. Cu referire la rata elevilor care au absolvit nivelul gimnazial, în anul de studii 2018/19 au absolvit - 29947 de tineri, dintre care 29314 - au obținut certificat de studii gimnaziale (97,28%) și 633 –

				<p>gimnazial/ liceal, cu date dezagregate inclusiv pe grupuri vulnerabile</p> <p>5. Rata de înmatriculare în învățământul profesional tehnic, cu date dezagregate inclusiv pe grupuri vulnerabile</p> <p>6. Rata de înmatriculare în învățământul superior, cu date dezagregate inclusiv pe grupuri vulnerabile</p> <p>7. Rata absolvenților încadrați în câmpul muncii în primele 6 luni de la absolvire, cu date dezagregate pe tipuri de studii absolvite și pe grupuri vulnerabile</p>	<p>au primit certificat de audiere a studiilor gimnaziale.</p> <p>Din numărul total de absolvenți, continuă studiile în clasa a X-a:- în licee teoretice 11955 (39,92%);- în liceele serale - 12 elevi (0,04%).</p> <p>Au fost încadrați la studii în colegii și centre de excelență 7760 (25,91%) de absolvenți, iar în școli profesionale - 5313 (17,74%) de absolvenți. Un număr de 568 de absolvenți au fost înscriși la cursuri de scurtă durată.</p> <p>Totodată, plecați peste hotarele țării la studii sunt 1559 (5,2%), iar la muncă - 307 (1,09%). În Republica Moldova s-au angajat în câmpul muncii 860 (2,87%) de absolvenți, dintre ei cu vârsta mai mică decât 16 ani sunt 149 (0,49%) absolvenți.</p> <p>În învățământul profesional tehnic secundar au fost înmatriculați, pe programe de studii, în anul de studii 2019/20 - 14 673 total (inclusive fete - 4 045). La programe de formare profesională tehnică postsecundară și postsecundară nonterțiară au fost înmatriculați 8,3 mii, dintre care la cota de 15% - 478 elevi: copiii cu dizabilitate severă, accentuată și medie - 87; copiii rămași fără ocrotire părintească - 105; copiii care au părinți cu dizabilitate severă - 51; copiii ai căror părinți au participat la acțiunile militare pentru apărarea integrității și independenței Republicii Moldova; la acțiunile de luptă din Afganistan sau la lichidarea consecințelor avariei de la Cernobîl - 63; copiii proveniți din familiile cu patru și mai mulți copii, aflați la întreținerea părinților - 153; copiii de etnie romă - 16; tinerii care au îndeplinit serviciul militar în termen - 3.</p> <p>În anul de studii 2019/20, în învățământul superior au fost înmatriculate 13,6 mii persoane la ciclul I (58,5% - fete și 41,5% - băieți) și 5,8 mii persoane la ciclul II (63,5% - fete și 36,5% - băieți).</p> <p>În instituțiile publice de învățământ superior, la ciclul I au fost înmatriculați 11,5 mii studenți (84,5% din total înmatriculați la ciclul I), 60% dintre aceștia fiind cu finanțare în bază de contract. Totodată, la ciclul II, au fost înmatriculați 5,1 mii studenți (87,8% din total înmatriculați la ciclul II), iar 60% dintre aceștia - cu finanțare bugetară. cu finanțare bugetară la ciclul I (cu 3,0%).</p> <p>În contextul asigurării accesului candidaților la cota de 15%, la cele 736 de locuri bugetare în acest an au fost înmatriculați 409 candidați. Pe această dimensiune a crescut numărul persoanelor înmatriculate: orfani - 42; tineri cu dizabilități - 54, cât și numărul tinerilor ale căror părinți au luptat la acțiunile militare pentru apărarea integrității și independenței RM - 67 persoane, precum și 125 de absolvenți din raioanele de Est.</p> <p>În anul 2019 au absolvit instituțiile de învățământ profesional tehnic 12463 elevi. Dintre care 3579 absolvenți ai centrelor de excelență, 3744 absolvenți ai colegiilor, 5140 absolvenți ai școlilor profesionale. 1332 de absolvenți ai centrelor de excelență au optat pentru angajarea în câmpul muncii pe specialitate și doar 471 de absolvenți au optat pentru angajarea în alt domeniu. 968 de</p>
--	--	--	--	--	---

					<p>absolvenți ai colegiilor au optat pentru angajarea în câmpul muncii pe specialitate și doar 416 elevi au optat pentru angajarea în alt domeniu. Din numărul total de absolvenți ai Școlilor Profesionale doar 1875 de elevi au optat pentru angajarea în câmpul muncii pe specialitate și 726 de absolvenți s-au angajat în alt domeniu.</p> <p>Nedeterminați, absolvenți ai treptei gimnaziale, care nu sunt încadrați la studii sau angajați în câmpul muncii avem 1613 (5,38%), dintre care 252(0,84%) nu au vârsta de 16 ani.</p> <p>În anul de studii 2020-2021 sunt 334375 elevi. Din ei - 49,7% - băieți și 50,3% - fete. Dintre care:</p> <p>-Clasele 1-4 – 137332 elevi (52,0% - băieți și 48,0% - fete) -Clasele 5-9 – 159979 elevi (52,0% - băieți și 48,0% - fete) -Clasele 10-12 – 37064 elevi (45,0% - băieți și 55,0% - fete)</p> <p>Toți elevii claselor 1-4 sunt alimentați gratuit. Toți elevii claselor 1-9 beneficiază gratuit de manuale școlare.</p> <p>În anul de studii 2019/20 din cei 284279 de elevi cu vârste cuprinse între 7-16 ani, 235 de elevi (0,083%) sunt cu abandon școlar, din ei 52 – romi (față de 221 elevi (0,077%) – în anul de studii 2018-2019. Abandonul școlar se calculează pe an școlar și nu pe an calendaristic.</p> <p>Cu referire la rata elevilor care au absolvit nivelul gimnazial, în anul de studii 2019/20 au absolvit - 30547 de tineri, dintre care 30347 - au obținut certificat de studii gimnaziale (99,34%) și 200 – au primit certificat de audiere a studiilor gimnaziale.</p> <p>Din numărul total de absolvenți, continuă studiile în clasa a X-a:- în licee teoretice - 13133 (42,99%);- în liceele serale - 9 elevi (0,04%);- 1 elev – repetă clasa.</p> <p>Au fost încadrați la studii în colegii și centre de excelență 7825 (25,61%) de absolvenți, iar în școli profesionale - 5097 (16,69%) de absolvenți.</p> <p>Un număr de 532 (1,74%) de absolvenți au fost înscriși la cursuri de scurtă durată.</p> <p>Totodată, plecați peste hotarele țării la studii sunt 975 (3,2%), iar la muncă peste hotarele țării - 197 (0,64%). În Republica Moldova s-au angajat în câmpul muncii 597 (1,95%) de absolvenți.</p> <p>În conformitate cu <i>Nomenclatorul domeniilor de formare profesională și al specialităților</i>, dar și cu cerințele pieței muncii, în sesiunea de Admitere 2020, comanda de stat pentru studii superioare de LICENȚĂ – Ciclu I și studii superioare integrate a prevăzut admiterea la 26 de domenii generale de studiu a 5000 de persoane. În conformitate cu cerințele pieței muncii, dar și rezultatele admiterii la studii superioare în anul de studii 2019-2020, Comanda de stat 2020 la ciclul I, licență, și studii integrate a susținut prioritar domeniile: Științe ale Educației (1254 - 25%</p>
--	--	--	--	--	---

din totalul locurilor bugetare), **Inginerie, Tehnologii și Arhitectură (1107 - 24%)**; **Tehnologii ale informației și comunicațiilor (633 - 14%)**; **Medicină (440 - 9%)**; **Științe agricole și medicină veterinară (161 - 3,4%)**.

La **studiile superioare de MASTER (ciclul II)**, s-a planificat admiterea a **3096 de persoane, mai mult cu 200 locuri** comparativ cu anul trecut, dat fiind faptul ca anul acesta au fost incluse și **200 de locuri pentru Academia de Administrare Publică**, care oferă programe de master pentru personalul din serviciul public, fiind în subordinea Cancelariei de Stat. În condițiile art. 82, alin.7, din Codul educației, Academia de Administrare Publică, care oferă programe de studii de master, constituie o excepție, și pentru admiterea la această instituție, în anii precedenți, se elabora și aproba Hotărârea de Guvern separată.

În ceea ce privește celelalte ministere: Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și al Mediului, Ministerul Apărării și Ministerul Afacerilor Interne, **numărul de locuri bugetare pentru master a rămas identic ca și anul trecut**. Menționăm că numărul absolvenților studiilor de licență în **anul 2020** a fost **11 463** persoane (mai puțin cu 738 de persoane comparativ cu anul precedent).

Dat fiind faptul că, potrivit art. 132, alin.(1), din Codul educației, cerințele minime de calificare pentru ocuparea funcțiilor didactice în învățământul liceal reprezintă deținerea unei calificări în domeniu de cel puțin nivelul 7 ISCED – studii superioare de master, Comanda de stat pentru ciclul II a susținut prioritar domeniul *Științe ale Educației*, precum și domeniile *Inginerie* și *TIC*.

Actualmente, în Republica Moldova activează 24 de instituții de învățământ superior: **16 de stat și 8 private**. Din cele 16 instituții de învățământ superior de stat, Academia de Administrare Publică realizează doar ciclul II – master, iar 4 sunt în subordinea altor ministere: Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie "Nicolae Testemițanu", Universitatea Agrară de Stat din Moldova, Academia "Ștefan cel Mare" a MAI, Academia Militară "Alexandru cel Bun".

Conform rapoartelor statistice finale cu privire la organizarea și desfășurarea **concursului de Admitere – 2020**, elaborare de către comisiile de admitere instituționale și introduse în sistemul informațional la Centrul de Tehnologii Informaționale și Comunicaționale în Educație, în anul de studii **2020-2021**, în învățământul superior la **Ciclul I – licență** au fost înmatriculate **15 311 de persoane: (buget – 4376 (zi) +232 (fr)=4608 și la contract – 4834 (zi) +5869 (fr)=10703) - în creștere cu 1719 studenți față de anul de studii precedent – 13 592 persoane; și 6 154 persoane la Ciclul II – master (3096 la buget și 3058 în bază de contract) - mai mult cu 333 de persoane comparativ cu anul de studii precedent – 5 821 persoane.**

În instituțiile publice de învățământ superior au fost înmatriculate **12 754 persoane** la Ciclul I (**4608 la buget și 8146 în bază de contract**) – **mai mult cu 1263**, precum și **5378 persoane la**

					<p>Ciclul II (3096 la buget și 2284 în bază de contract) – mai mult cu 270 de studenți, comparativ cu 2019.</p> <p>În institutiile private de învățământ superior au fost înmatriculate 2557 persoane la Ciclul I – toți în bază de contract (mai mult cu 456) și 774 persoane la Ciclul II (mai mult cu 61), la fel, în bază de contract cu achitarea taxei de studii.</p> <p>Per total, comparativ cu anul precedent de studii, în sesiunea de admitere 2020 s-a înregistrat o creștere mică a numărului de studenți înmatriculați în bază de buget (cu 22 la Ciclul I și cu 20 la Ciclul II), dar și o creștere semnificativă la contract (cu 1697 mai mult la Ciclul I și cu 313 mai mult la Ciclul II).</p> <p>Studenți din familii social-vulnerabile. În contextul asigurării accesului candidaților la cota de 15%, la cele 750 de locuri bugetare în acest an au fost înmatriculați 426 candidați. Pe această dimensiune a crescut numărul persoanelor înmatriculate: ramași fără ocrotire părintească – 70; tineri cu dizabilități – 48, cu ambii părinți cu grad de dizabilitate – 23, tineri ai căror părinți au luptat la acțiunile militare pentru apărarea integrității și independenței RM – 79 persoane, din familii cu mulți copii – 75, 118 de absolvenți ai liceelor din raioanele de Est, 2 din familii de romi și 11 tineri care au efectuat serviciul militar în termen.</p> <p>La cele 262 de locuri cu destinație specială pentru absolvenții raioanelor de Est ale republicii au fost înmatriculați 149 de studenți la buget: 43 absolvenți de liceu și 106 după școala medie.</p> <p>La contract au fost înmatriculați 83 de studenți din raioane de Est: 2 cu diploma BAC (la fr.redusă) și 81 cu atestat de școală medie (69 la zi și 14 la fr.redusă)</p>
	1.2. Realizarea unei evaluări intermediare a impactului Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2014–2020 „Educația–2020” și, după caz, modificarea acesteia	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	2018	<p>1. Raportul de evaluare intermediară elaborat</p> <p>2. Gradul de implementare a indicatorilor-cheie ai Strategiei (perioada 2014–2017)</p> <p>3. Strategia modificată, după caz</p>	<p>Realizată.</p> <p>Evaluarea intermediară a implementării Strategiei de dezvoltare a educației pentru anii 2014–2020 „Educația–2020” a fost realizată pe parcursul anului 2018 de către Expert-Grup, cu sprijinul UNICEF. Gradul de implementare a indicatorilor-cheie este reflectat în Raportul de evaluare respectiv.</p>

Obiectivul II: Reducerea discriminării la toate nivelurile de învățământ în conformitate cu standardele internaționale**Ținta strategică A: Asigurarea, până în anul 2022, a accesului egal la toate nivelurile de învățământ și la formarea profesională pentru persoanele vulnerabile, inclusiv pentru persoanele cu dizabilități și pentru copiii în situații vulnerabile**

Nr.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Implementarea Programului de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2011–2020	1.1. Elaborarea și aprobarea planurilor de implementare a Programului de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2011–2020	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	2018–2022	1. Planuri elaborate și aprobate la fiecare 2 ani 2. Curriculumul de formare inițială și continuă în domeniul educației incluzive aprobat și implementat 3. Numărul campaniilor de informare și sensibilizare desfășurate, dezagregat pe medii urban/rural	<p><i>În curs de realizare.</i></p> <p>Pe parcursul 2018 în scopul asigurării calității procesului de formare inițială a cadrelor didactice, la nivelurile învățământului superior și profesional tehnic postsecundar în domeniul educației incluzive, în temeiul deciziei Consiliului Național pentru Curriculum din 09 februarie 2012, cu suportul A.O. LUMOS Foundation Moldova, a fost elaborat, aprobat și pus în aplicare cursul Educație incluzivă, componentă obligatorie în formarea inițială a cadrelor didactice.</p> <p>Annual este organizată Conferința națională în domeniul educației incluzive.</p> <p>În cadrul activităților extrașcolare este promovată incluziunea persoanelor cu dizabilități.</p> <p>Obiective distincte privind dezvoltarea și promovarea Educației incluzive/crearea mediului incluziv în instituție /asigurarea calității în formarea inițială în domeniul educației incluzive se regăsesc, expres formulate, în documentele instituționale elaborate, aprobate și implementate în următoarele instituții de învățământ superior:</p> <p>US „Al. Russo” din Bălți, US „B.P. Hașdeu” din Cahul, US Tiraspol, Universitatea de Studii Politice și Economice Europene „C. Stere” (USPEE), Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport (USEFS), US din Comrat.</p> <p>În contextul executării Ordinului ME nr. 125 din 07.03. 2012 Cu privire la cursul Educație incluzivă, prin deciziile Senatelor universitare, planurile de învățământ au fost completate cu unitatea de curs Educație incluzivă, fiind astfel asigurat cadrul intern pentru inițierea formării inițiale în domeniul respectiv. În consecință, 14 instituții, inclusiv 13 universități și 1 instituție cu statut special (Institutul de Științe ale Educației), implementează acest modul în volum de minimum 2 ECTS.</p> <p>Prin Ordinul MECC nr. 880 din 12.06.2018, este aprobat Curriculum-ul pentru Programul de formare continuă în domeniul educației incluzive a cadrelor didactice din învățământul superior.</p> <p>Pe parcursul 2019 prin Ordinul ministrului educației, culturii și cercetării nr. 521 din 15.05.2019</p>

					<p>a fost aprobat Planul de acțiuni pe anii 2019 – 2020 pentru implementarea Programului de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2011 – 2020</p> <p>10 instituții de învățământ superior implementează cursul Educație incluzivă la specialitățile din domeniul Științe ale educației, pentru peste 5000 de studenți beneficiari. În același timp 25 de cadre universitare au fost formate într-un program de 150 de ore de comun cu organizația LUMOS în implementarea modulului Educației incluzivă.</p> <p>A fost elaborat Ordinul ministrului educației, culturii și cercetării „Cu privire la metodologia de implementare a educației incluzive în învățământul profesional tehnic” nr. 1430/2018. Conform anexei 2 la ordin, instituțiile care sunt în experiment sunt: 1. Centrul de excelență în informatică și tehnologii informaționale; 2. Centrul de excelență în servicii de prelucrare a alimentelor; 3. Centrul de excelență în energetică și electronică; 4. Colegiul tehnologic din Chișinău; 5. Colegiul agroindustrial din rîșcani; 6. Școala profesională din Rîșcani; 7. Școala profesională nr. 7 din mun. Chișinău; 8. Școala profesională nr. 11 din mun. Chișinău; 9. Școala profesională nr. 5 din mun. Bălți.</p> <p>Pe parcursul anului 2020, reieșind din contextul pandemic, promovând menținerea unei stări de bine și a unui echilibru psiho-emoțional, dar și de prevenire a riscurilor în context pandemic COVID-19, MECC a aprobat „Instrucțiunea privind organizarea asistenței psihologice copiilor/elevilor, părinților și cadrelor didactice pe perioada suspendării procesului educațional”, ordinul nr. 380/2020.</p> <p>Totodată, în acea perioadă MECC a lansat campania „Sunt RESPONSABIL! Clasa mea e ACASĂ!” îndemnând să se continue procesul educațional la distanță, acasă, în siguranță, în această perioadă excepțională, educația fiind responsabilitatea tuturor.</p> <p>Au fost consolidați la nivel național circa 300 specialiști psihologi și psihopedagogi pentru oferirea prim ajutor psihologic și prestarea asistenței psihologice/psihopedagogice copiilor/elevilor, părinților și cadrelor didactice pe perioada suspendării procesului educațional care poate fi accesată, creând la nivel de fiecare raion grupuri focale, dar și orientarea paginilor de Facebook ale structurilor de asistență psihopedagogică pentru difuzarea unor informații despre COVID-19, materiale informative, materiale video privind aspectele psiho-emoționale pentru copii/elevi de diferite vârste, părinți, cadre didactice în contextul situațiilor de criză. În acest sens, psihologii și psihopedagogii au oferit sprijinul și serviciile on-line, prin diferite modalități: fiind parte din grupurile elevilor, părinților și cadrelor didactice pe Facebook, WhatsApp sau e-mail, aceleași mijloace fiind utilizate și pentru consiliere/consultanță individuală, acolo unde era nevoie.</p> <p>Totodată, la nivel regional au fost elaborate liste de resurse (jocuri sociale, cărți, filme etc.) pentru copii, copii/părinți, copii/elevi/cadre didactice; acțiunea ”O poveste pentru părinți și copii”</p>
--	--	--	--	--	--

					<p>(povesti terapeutice cu ancorarea stărilor de bine etc.).</p> <p>Au fost organizate circa 100 de activități de dezvoltare de competențe pentru 1100 psihologi, psihopedagogi, logopezi, cadre didactice privind starea de bine a copiilor, asistența specializată și organizarea activității didactice cu copiii cu CES în context pandemic.</p> <p>La nivelul învățământului superior, la recomandarea MECC, senatele universitare au inclus în planurile de învățământ pentru domeniul Științe ale educației disciplina obligatorie Educație incluzivă, cu un număr de minim 60 de ore (2 credite ECTS). La momentul actual, 9 instituții publice și 5 private au inclus această disciplină în programul de formare inițială la domeniul respectiv.</p>
	1.2. Includerea în obiectivele generale ale Programului de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2011–2020 a indicatorilor de progres relevanți pentru fiecare nivel de educație și fiecare grup vulnerabil (persoane din mediul rural, persoane sărace, persoane cu dizabilități, persoane aparținând	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	2020	Sistemul de indicatori de progres formulați și măsurați în mod sistematic	<p>Realizată</p> <p>Pe parcursul anului 2019, a fost aprobat Ordinul cu privire la modificarea Reperelor metodologice privind educația incluzivă în învățământul profesional tehnic, care a fost aprobat prin Ordinul nr. 1430 din 25 septembrie 2018. Astfel, au fost introduse modificări și completări cu scopul eficientizării procesului educațional și în vederea asigurării dreptului la educație de calitate elevilor cu cerințe educaționale speciale (CES) și a elevilor din categoriile sociale defavorizate în cadrul învățământului profesional tehnic. A fost adăugată o anexă cu Fișa de evaluare psihopedagogică și orientare profesională.</p> <p>În anul de studii 2020-2021, au fost elaborate Sugestiile metodologice privind desfășurarea procesului educațional din perspectiva educației incluzive în instituțiile de învățământ profesional tehnic. A fost oferit sprijin metodologic pentru elaborarea Planului educațional individualizat pentru elevii cu CES/ dizabilități din IPT înscriși în anul de studii 2020-2021. Printre alte activități se numără: instruire privind utilizarea platformelor educaționale în instruirea online a elevilor cu CES/ dizabilități în funcție de problema de sănătate și de meseria/ profesia selectată; formarea psihologilor și a cadrelor de sprijin cu privire la acordarea suportului psihologic pentru elevii cu CES/ dizabilități din instituțiile IPT în contextul situației epidemiologice COVID-19</p> <p>Totodată în 2020, a fost continuată pilotarea Programului de educație incluzivă în învățământul profesional tehnic în 9 instituții, iar 10 centre de excelență au fost reconstruite, ținând cont de necesitatea adaptării lor pentru asigurarea condițiilor și accesului la învățământ profesional tehnic a elevilor cu necesități speciale</p>

	minorităților naționale)				
	1.3. Monitorizarea și evaluarea implementării Programului de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2011–2020	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării; Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018–2020	<p>1. Numărul de servicii comunitare, raionale și centrale de identificare, de evaluare precoce și de diagnosticare a dezvoltării copiilor, funcționale la nivel central și local</p> <p>2. Numărul de servicii comunitare, raionale și centrale de intervenție timpurie adresate copiilor, funcționale la nivel central și local</p> <p>3. Numărul de centre pentru asigurarea educației incluzive, cu date dezagregate pe medii urban/rural</p> <p>4. Numărul de psihopedagogi implicați în educația incluzivă</p> <p>5. Curriculumul de formare inițială și continuă în domeniul educației incluzive, elaborat și aprobat</p> <p>6. Rata copiilor cu nevoi speciale beneficiari ai serviciilor comunitare, cu date dezagregate pe tipuri de servicii, pe mediile urban/rural</p> <p>7. Campanii de sensibilizare a opiniei publice cu privire la</p>	<p>Parțial realizată.</p> <p>Prin Ordinului ME nr. 125 din 07.03 2012 Cu privire la cursul Educație incluzivă, cursul respectiv a fost aprobat și introdus în procesul de formare inițială.</p> <p>Prin Ordinul MECC nr. 880 din 12.06.18, este aprobat Curriculumul pentru Programul de formare continuă în domeniul educației incluzive a cadrelor didactice din învățământul superior.</p> <p>Toate 35 servicii raionale/municipale de asistență psihopedagogică din toate UAT realizează evaluarea dezvoltării copilului și stabilesc cerința educațională a acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - 35 SAP servicii raionale/municipale de asistență psihopedagogică din toate UAT; - În instituțiile de învățământ general funcționează 932 centre de resurse pentru educația incluzivă (CREI); - În instituțiile de învățământ general, inclusiv și în 35 servicii raionale/municipale de asistență psihopedagogică activează 51 psihopedagogi; - În instituțiile de învățământ general studiază 11 310 copii cu cerințe educaționale speciale (CES). <p>Pe parcursul anului 2019 a fost realizată evaluarea Programului de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pe anii 2011 – 2020. Raportul a fost prezentat în cadrul Conferinței naționale în domeniul educației incluzive desfășurată la 10.12.2019.</p> <p>În scopul asigurării calității procesului de formare inițială a cadrelor didactice la nivelurile învățământului superior și mediu de specialitate în domeniul educației incluzive, în temeiul deciziei Consiliului Național pentru Curriculum din 09 februarie 2012, cu suportul AO LUMOS Foundation Moldova, a fost elaborat și aprobat cursul Educație incluzivă (revizuit în anul 2017), componentă obligatorie în formarea inițială a cadrelor didactice la nivelurile învățământului superior și mediu de specialitate.</p> <p>În perioada 01-10.12.2020 s-a desfășurat Conferința națională în domeniul educației incluzive ”Implementarea educației incluzive în Republica Moldova – o decadă de provocări și viziunea pentru noi realizări”. Asigurarea dreptului la educație pentru copiii cu dizabilități și obiectivele de perspectivă pentru realizarea eficientă a educației incluzive în Republica Moldova au fost discutate și în acest an în cadrul Conferinței Naționale. Evenimentul a fost organizat online de către MECC, împreună cu UNICEF Moldova și APSCF, în contextul implementării Programului de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2011-2020. Conferința a reunit peste 2500 de participanți – factori de decizie, parteneri de dezvoltare, autorități publice locale, reprezentanți ai mediului academic, experți naționali și internaționali. Decada a cuprins 7 webinare și evenimente.</p>

					necesitatea educației incluzive	
Ținta strategică B: Asigurarea, până în anul 2022, că toți elevii/studentii obțin cunoștințele și competențele necesare pentru promovarea dezvoltării durabile, a stilurilor de viață durabile, a drepturilor omului, a egalității de gen, a culturii păcii și nonviolenței, a cetățeniei globale, precum și pentru aprecierea diversității culturale și a contribuției culturii în dezvoltarea durabilă						
N r.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Implementarea Strategiei de mediu 2014–2023 în domeniul educației	1.1. Dezvoltarea curriculumului școlar prin includerea subiectelor de educație ecologică	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	2018	1. Curriculum școlar ajustat 2. Rata cadrelor didactice instruite în domeniul educației ecologice	Realizată. În anul 2020 urmare a reformei curriculare au fost puse în aplicare 19 curricula disciplinare în învățământul gimnazial și 16 curricula disciplinare în învățământul liceal, inclusiv, la disciplina Științe (cl. a V-a) și la Biologie (clasele gimnaziale și liceale). Competențele specifice disciplinei Științe propuse pentru formare la elevi sunt axate pe relațiile omului cu natura și mediul înconjurător, orientează elevii să manifeste atitudine critică față de promovarea valorilor de mediu în contextul educației. Competențele specifice disciplinei din Curriculumul la Biologie propuse pentru formare la elevi sunt axate pe ocrotirea mediului înconjurător, participare în acțiuni comunitare de salubritate, orientează elevii să manifeste atitudine critică față de promovarea valorilor de mediu și dezvoltare durabilă în contextul educației. De asemenea, Planul-cadru de învățământ pentru anul de studii 2020-2021 include unul dintre domeniile prioritare pe dimensiunea disciplinelor opționale - <i>Educația pentru dezvoltare durabilă</i> . Domeniul dat orientează cadrele didactice spre formarea și utilizarea la elevi a competențelor în domeniul educației ecologice pentru identificarea soluțiilor în cazul problemelor ecologice în limitele potențialului elevilor.
2	Implementarea Strategiei „Sănătatea, dezvoltarea și bunăstarea	2.1. Dezvoltarea curriculumului școlar prin includerea subiectelor ce țin de modul sănătos de viață	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	2018–2019	1. Strategia implementată 2. Curriculumul școlar ajustat 3. Rata cadrelor didactice instruite	Realizată. Curriculumul dezvoltat la disciplina Științe în învățământul primar, vizează competențe specifice pentru formare la elevi, orientându-i să dea dovadă de interes pentru promovarea activă a unui mod sănătos de viață. În contextul dezvoltării Curriculumului la disciplina Biologie în învățământul gimnazial, a fost introdus un modul nou Organismul uman și sănătatea care vizează formarea la elevi a competențelor specifice pentru promovarea activă a unui mod sănătos de viață. Totodată, a fost aprobat la Consiliul Național pentru Curriculum (CNC) Curriculumul la disciplina

	copiilor și a adolescenților în perioada 2015–2020”					opțională Educație pentru sănătate (Ordinul ministrului educației, culturii și cercetării nr. 1110 din 06.09.2019) care a fost pilotat în 22 de instituții de învățământ general cu suportul UNFPA Moldova și este propus pentru implementare la nivel național. De asemenea, a fost aprobată lista școlilor care promovează sănătatea în învățământul general (Ordinul ministrului educației, culturii și cercetării nr. 1378 din 29.10.2019) în care sunt organizate diverse activități în baza Programului național de promovare a sănătății pe anii 2016-2020, de comun cu MSMPS, cu suportul OMS Moldova.
3	Dezvoltarea curriculumelor școlare și universitare prin includerea tematicii egalității de gen		Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	2018–2019	Curriculumurile ajustate în vederea obținerii de către elevi și studenți a cunoștințelor privind egalitatea de gen	<p>Realizată.</p> <p>Elaborarea și aprobarea curriculumului reconceptualizat la disciplina Educație pentru societate, conform Ordinului ministrului educației, culturii și cercetării nr.1124 din 20 iunie 2018. Introducerea în Planul-cadru a disciplinei obligatorii Dezvoltare personală, clasele I-XII și elaborarea și aprobarea curriculumului la disciplină, conform Ordinului ministrului educației, culturii și cercetării nr.1124 din 20 iunie 2018.</p> <p>În cadrul campaniei „16 zile de activism împotriva violenței în bază de gen” RM (25.11 – 10. 12. 2019), în universitățile din țară (USM, ASEM, US Comrat, US Bălți, US Cahul, ULIM, UPS “I. Creangă”, US Tiraspol au fost organizate și desfășurate activități extracurriculare, cu tematica: ”Particularități de dezvoltare a familiei contemporane”, ”Bugetare sensibilă la gen”, ”Asistența socială a familiei și copilului”, ”Educație de gen”, ”Psihoterapii de familie”etc.</p> <p>Instituțiile de învățământ superior din țara noastră activează în condiții de autonomie universitară academică, prin urmare ministerul doar recomandă anumite conținuturi pentru curricula programului de studii și elaborarea de materiale didactice.</p> <p>Actualmente, formarea culturii de gen la nivelul învățământului superior este realizată și în baza programelor /cursurilor de formare profesională inițială și continuă în contextul drepturilor omului, inclusiv în manualele universitare.</p> <p>De ex., la domeniile Psihologie și Științe ale Educației sunt ținute cursurile Gender educațional, Psihologia familiei, Pedagogie de gen, Educația adulților; la facultățile de Sociologie și Asistență Socială sunt ținute cursurile și modulele: Particularități de dezvoltare a familiei contemporane și Asistența socială a familiei și copilului; Drepturile familiei și copilului etc.; la facultățile de Istorie și Filozofie sunt ținute cursurile: Antropologia grupelor de vârstă și de gen, Mentalități colective și imaginar social etc.</p>
4	Cultivarea	4.1. Dezvoltarea	Ministerul Educației,	2018–	1. Curriculumul școlar	În curs de realizare.

<p>cunoști șilor și a competențelor privind drepturile omului, cultura păcii și nonviolența, cetățeni a globală și aprecierea diversității culturale</p>	<p>curriculumului școlar prin includerea modulelor privind drepturile omului, integritatea, cultura păcii și nonviolența, cetățenia globală și aprecierea diversității culturale</p>	<p>Culturii și Cercetării</p>	<p>2021</p>	<p>ajustat</p> <p>2. Rata cadrelor didactice instruite</p> <p>3. Rata elevilor care au studiat modulele menționate</p>	<p>În contextul dezvoltării curriculare continuă aplicarea curriculumului reconceptualizat la disciplina <i>Educație pentru societate</i>, implementată gradual, în anul de studii 2020-2021 în clasele V, VI și VII din ciclul gimnazial și în clasele X, XI și XII din ciclul liceal în baza curriculumului la disciplină, aprobat prin ordinul ministrului nr.1124 din 20 iunie 2018. Anual cadrele didactice (1780) la disciplină sunt formate în cadrul a 5 sesiuni de instruire de către 70 de formatori naționali privind punerea în aplicare a conținuturilor curriculare. Suplimentar, în anul de studii 2020-2021, au fost organizate 1 reuniune metodică cu specialiștii din cadrul OLSDÎ, responsabili de disciplina <i>Educație pentru societate</i> și 1 ședință de lucru cu cadrele de conducere și cadrele didactice privind organizarea procesului educațional în condiții de pandemie cu COVID-19.</p>
--	--	-----------------------------------	-------------	--	--

9. Domeniul de intervenție: Dreptul la cel mai înalt standard de sănătate fizică și psihică

Obiectivul I: Asigurarea accesului universal la servicii medicale de calitate

Ținta strategică A: Servicii medicale de calitate, sigure și accesibile pentru toți

Indicatori de rezultat:

Creșterea accesibilității financiare a serviciilor medicale pentru persoanele vulnerabile din punct de vedere economic/social

Îmbunătățirea percepției populației privind gradul de asigurare a dreptului la sănătate

Creșterea accesibilității fizice a serviciilor medicale pentru persoanele cu diferite tipuri de dizabilități

Nr.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
-----	---------	------------	-------------------------	---------------------	----------------------------	---------------------

1	Asigura rea realizării politicii de stat în domeniul sănătății	1.1. Monitorizarea și evaluarea implementării Strategiei naționale de sănătate publică pentru anii 2014–2020 și a Planului de acțiuni	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Compania Națională de Asigurări în Medicină; Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale	2018– 2021	<p>1. Rapoartele de monitorizare elaborate și publicate</p> <p>2. Ponderea instituțiilor medico-sanitare ce aplică sistemul de management al calității datelor</p> <p>3. Indicele speranței de viață, cu date dezagregate pe sexe și medii de reședință urban/rural</p> <p>4. Rata mortalității, cu date dezagregate pe sexe și medii de reședință urban/rural</p> <p>5. Gradul de acoperire cu resurse umane a sistemului de sănătate publică, cu date dezagregate pe sexe, vârste și medii de reședință urban/rural</p> <p>6. Gradul de promovare a modului sănătos de viață</p> <p>7. Ponderea documentelor de politici elaborate în scopul ameliorării factorilor de mediu și reducerii riscurilor</p>	<p>În curs de realizare.</p> <p>Speranța de viață la naștere în Republica Moldova a crescut la 73,21 ani pentru ambele sexe. Respectiv, speranța de viață în mediul urban a constituit 75,83 ani, iar în mediul rural - 71,48 ani. Speranța de viață la bărbați este de 69,35 ani, iar la femei - 76.96 ani.</p> <p>Mortalitatea generală în 2018 a constituit 10,5 cazuri la 1000 locuitori astfel fiind mai înaltă 1,2% comparativ cu anul 2017. Bărbații decedază mai des decât femeile (15,5% - decese bărbați, 12,4% - decese femei. Mai mult, rata mortalității masculine a crescut de la 15,1% la 15,5% față de anul 2017, iar la femei a scăzut de la 12,7% la 12,4%.</p> <p>Mortalitatea în rândul bărbaților pe cauze de deces diferă de cea a femeilor, fiind de 2,4 ori mai mare în cazul bolilor transmisibile infecțioase și parazitare; de 3,6 ori pentru accidente, intoxicații și traume; de 2,3 ori pentru bolile respiratorii și de 1,4 ori pentru tumori. În rândul femeilor s-a înregistrat un nivel sporit de mortalitate prin bolile aparatului circulator – de 1,2 ori. Mortalitatea la vârsta aptă de muncă a constituit 377.7 decese la 100 mii de locuitori. Mortalitatea prematură (< 65 ani) este condiționată preponderent de bolile cronice netransmisibile și constituie 40% din totalul de decese.</p> <p>Urmare a reformei Serviciului de supraveghere de stat a sănătății publice (SSSSP) a fost redus numărul de personal cu 50 la sută (de la 3500 la 1665, inclusiv 105 unități în sectorul științific). Actualmente lipsesc unele structuri și specialiști pentru buna funcționalitate a instituției (managementul calității, tehnologii informaționale, ingineri, statisticieni, contabili, inspectori medicali, personal auxiliar, etc.).</p> <p>În anul 2018 gradul de asigurare cu medici din cadrul SSSSP a fost de 1,1 la 10 mii locuitori comparativ cu 1,6 în a.2017 (numărul absolut de medici în a.2017 – 580 persoane, a.2018 – 400 persoane).</p> <p>Se implementează Programul național de promovare a sănătății pentru anii 2016 – 2020 (aprobat prin HG nr. 1000/2016). Principalele acțiuni realizate în cadrul programului nominalizat țin de consolidarea capacităților specialiștilor din diferite domenii în promovării sănătății, în anul 2019 au fost organizate circa 10563 de instruirii, unde au fost informate și instruite peste 312 mii persoane; - implementarea cu suportul proiectului moldo – elvețian ”Viața sănătoasă” a Campaniei naționale de informare privind reducerea consumului de sare din alimentație; - organizarea acțiunilor de sensibilizare și informare a populației în cadrul Zilelor mondiale, naționale și promovare a sănătății și profilaxia bolilor. În total au fost organizate circa 32 de evenimente;</p> <p>În anul 2019, în cadrul realizării a două proiecte de profilaxie și prevenire a riscurilor de îmbolnăvire (Prevenirea HIV și a infecțiilor cu transmitere sexuală) au fost elaborate, editate și distribuite 1 130 de materiale informaționale la subiecte ce abordează riscurile asociate consumului de droguri.</p>
---	---	--	---	---------------	--	---

				<p>pentru sănătate</p> <p>8. Numărul de cercetări științifice în domeniu</p> <p>9. Ponderea autorităților locale care implementează programe în domeniul sănătății publice</p> <p>10. Procentul de finanțare a sectorului sănătății din bugetul public național</p>	<p>de droguri injectabile, comportamentului sexual cu risc sporit, modalități de diminuare a acestor riscuri, destinate grupurilor-țintă.</p> <p>În 2019 speranța de viață la naștere în Republica Moldova a crescut la 73,21 ani pentru ambele sexe. Respectiv, speranța de viață în mediul urban a constituit 75,83 ani, iar în mediul rural - 71,21 ani. Speranța de viață la bărbați este de 69,35 ani, iar la femei - 76.96 ani.</p> <p>Rata mortalității, cu date dezagregate pe sexe și medii de reședință urban/rural (total pe Republică)</p> <p>Rata mortalității populației generale la 100.000 locuitori pentru anul 2019, dezagregată pe sexe și medii de reședință (total pe Republică). Ambele sexe - 1037,2 Bărbați-1143,5 Femei- 938,8</p> <p>Rata mortalității populației generale la 100.000 locuitori pentru anul 2019, dezagregată după medii de reședință urban/rural (total pe Republică)</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Medii de reședință</th> <th>Total</th> <th>Bărbați</th> <th>Femei</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Urban</td> <td>816,0</td> <td>911,6</td> <td>731,9</td> </tr> <tr> <td>Rural</td> <td>1204,1</td> <td>1310,6</td> <td>1101,6</td> </tr> </tbody> </table> <p>Gradul de acoperire cu resurse umane a sistemului de sănătate publică, cu date dezagregate pe sexe, vârste și medii de reședință urban/rural:</p> <p>Gradul de acoperire cu resurse umane a sistemului de sănătate publică, total pe Republică, pentru anul 2019 <i>asigurarea la 10 mii locuitori</i> : Medici-35.3, Personal medical mediu- 66,6</p> <p><i>Completarea instituțiilor medico-sanitare (în %):</i> Medici-83,4, Personal medical mediu - 89,9</p> <p>Total persoane fizice, care activează – 52635, inclusiv în localitatea rurală – 8921</p> <p>În scopul reducerii factorilor de risc pentru sănătate, Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale a desfășurat Campania de informare a populației privitor la înregistrarea și raportarea reacțiilor adverse sau lipsa eficacității medicamentelor și altor produse medicamentoase către Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale.</p> <p>În perioada anilor 2018-2020 de către CNAM a fost alocată suma de 1649,1 mii lei pentru următoarele activități:- implementarea a 2 Campanii naționale de informare și sensibilizare a populației privind riscurile pentru sănătate a consumului de tutun și alcool;- informarea și sensibilizarea populației în cadrul Zilelor mondiale, naționale de promovare a sănătății și profilaxiei bolilor;- elaborarea, printarea și repartizarea la nivel național a 300 exemplare de materiale informaționale (stickere) cu privire la prevenirea intoxicațiilor cu substanțe chimice pentru a fi puse în farmaciile veterinare și locuri publice;- informarea populației despre măsurile de prevenire și combatere a infecției cu COVID-19, multiplicarea a 1 900,0 mil. exemplare de materiale</p>	Medii de reședință	Total	Bărbați	Femei	Urban	816,0	911,6	731,9	Rural	1204,1	1310,6	1101,6
Medii de reședință	Total	Bărbați	Femei														
Urban	816,0	911,6	731,9														
Rural	1204,1	1310,6	1101,6														

					<p>informaționale.</p> <p>În anul 2020 au fost organizate circa 20569 de instruirii, unde au fost informate și instruite peste 450 mii de persoane. Evenimentele de instruire au avut loc preponderant în format online, fapt condiționat de restricțiile impuse de autorități în contextual pandemiei COVID – 19.</p> <p>În cadrul Zilei internaționale împotriva consumului și traficului ilicit de droguri – <i>26 iunie 2020</i> a fost lansată campanie de comunicare ”Cunoștințe mai bune pentru grijă mai bună” în scop de consolidare a eforturilor intersectoriale pentru o bună informare și sensibilizare a publicului privind riscurile pentru sănătatea a consumului de droguri, în special pentru adolescenți și tineri.</p> <p>Important de menționat, că în <i>anul 2020</i> acțiunile de comunicare s-au axat preponderent pe domeniul prevenirii riscului de răspândire a pandemiei condiționate de infecția COVID -19. În diferite etape de intervenție și în corespundere cu evoluția procesului epidemic s-au implementat campanii de comunicare cu mesaje specifice pentru mai multe grupuri de populație inclusiv: ”Să rămânem acasă”, ”Ai grijă”, ”Fii în siguranță”, ”Suport în reabilitarea fizică și psihologică după COVID-19” etc. Materiale relevante au fost elaborate pentru diferite categorii de populație și intens mediatizate prin sursele mass-media, rețele de socializare, pagini WEB instituționale, etc. Mesajele de comunicare periodic fiind ajustate la necesitățile populației în comunicare pentru a combate zvonurile și informațiile false, a preveni panica, frica și stigmatizarea, pentru a fi respectate regulile la locul de muncă, în instituțiile de educație, etc.</p> <p>Conform raportului statistic privind promovarea sănătății și educație pentru sănătate” (formularul 50-săn) în a.2020:</p> <ul style="list-style-type: none"> - au fost elaborate 1273 de materiale informative și editate în jur de 1 mln 600 mii exemplare materiale educaționale în domeniul promovării sănătății și profilaxia bolilor; - prin sursele mass-media naționale și locale s-au derulat circa 2326 de emisiuni, reportaje televizate, difuzate 750 de emisiuni radio, publicate 2560 de materiale în presă și 10454 de informații în resursele internet; - au fost organizate 572 de acțiuni în comunitate (serate, flash-mob, concursuri, etc.); - de către lucrătorii medicali au fost susținute circa 3 mln 400 mii de convorbiri individuale. <p>În perioada 2018 – 2020 au fost elaborate și adoptate următoarele documente:</p> <ul style="list-style-type: none"> - LP nr. 182 din 19.12.2019 privind calitatea apei potabile - Regulamentului sanitar privind gestionarea deșeurilor rezultate din activitatea medicală (H nr.696 din 11.07.2018) - Regulamentului sanitar privind punerea la dispoziție pe piață și utilizarea produselor biocide (2020).
--	--	--	--	--	--

					<p>În anul 2018, ANSP a finalizat lucrările în cadrul a 6 proiecte instituționale, inclusiv:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Studierea particularităților clinico-epidemiologice ale infecțiilor respiratorii virale acute și optimizarea măsurilor de control și răspuns; - Studierea infecțiilor virale hemo-transmisibile prioritare cu optimizarea supravegherii epidemiologice; - Estimarea igienică a factorilor de risc în etiologia accidentelor vasculare cerebrale; - Stabilirea riscului pentru sănătate, cauzat de acțiunea radiațiilor ionizante și elaborarea măsurilor de diminuare a expunerii populației; - Managementul supravegherii sănătății publice în condiții de asociere comunitară a țării; - Estimarea sănătății populației în relație cu factorii nocivi exogeni și psiho-sociali prioritari și elaborarea măsurilor privind reducerea riscurilor. <p>Pentru perioada 2019 – 2022 au fost înaintate 7 propuneri de proiecte de cercetări științifice și s-a aprobat 4 proiecte, inclusiv:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Studierea seroprevalenței hepatitei virale E separat și în asociere cu hepatitele virale A, B, C și identificarea factorilor de risc; — Evaluarea expunerii populației Republicii Moldova la radiații ionizante în contextul implementării Directivei Consiliului Europei 2013/59/Euratom; — Evaluarea riscului pentru sănătate atribuit expunerii la substanțe chimice în contextul politicii UE; — Cercetarea mecanismelor de rezistență antimicrobiană la bacili Gram-negativi pentru fortificarea sistemului național de supraveghere antimicrobiană. <p>În 10 raioane pilot ale proiectului moldo-elvețian ”Viața sănătoasă. Reducerea poverii BNT (inclusiv: Edineț, Briceni, Fălești, Ungheni, Orhei, Ștefan – Vodă, Criuleni, Cahul, Taraclia, Vulcănești) au fost elaborate profilurile de sănătate și instruiți API cu referire la elaborarea și implementarea planurilor de acțiuni la nivel teritoriale de promovare a sănătății și prevenirii BNT. Urmează în faza a 2-a (a.2021 – 2024) de a fi implementate aceste acțiuni.</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th></th> <th style="text-align: right;">2018</th> <th style="text-align: right;">2019</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Cheltuieli pentru ocrotirea sănătății, mil. lei</td> <td style="text-align: right;">7 960,5</td> <td style="text-align: right;">9 131,5</td> </tr> <tr> <td>Pondere în total cheltuieli ale bugetului consolidat, %</td> <td style="text-align: right;">12,9</td> <td style="text-align: right;">13,2</td> </tr> <tr> <td>Pondere cheltuielilor pentru sănătate în PIB, %</td> <td style="text-align: right;">5,0</td> <td style="text-align: right;">4,4</td> </tr> </tbody> </table> <p>AMDM - Sporirea conștientizării raportării reacțiilor adverse provocări și cele mai bune practici prin elaborarea posterelor ce stimulează raportarea reacțiilor adverse post-imunizare:</p>		2018	2019	Cheltuieli pentru ocrotirea sănătății, mil. lei	7 960,5	9 131,5	Pondere în total cheltuieli ale bugetului consolidat, %	12,9	13,2	Pondere cheltuielilor pentru sănătate în PIB, %	5,0	4,4
	2018	2019															
Cheltuieli pentru ocrotirea sănătății, mil. lei	7 960,5	9 131,5															
Pondere în total cheltuieli ale bugetului consolidat, %	12,9	13,2															
Pondere cheltuielilor pentru sănătate în PIB, %	5,0	4,4															

						<p>Organizarea conferințelor naționale on-line dedicate publicului general precum și medicilor în data de 06.03.2020, cu accent pe importanța Farmacovigilenței și utilizare rațională a medicamentelor pe timp de pandemie. Au participat 600 de cetățeni și 48 de medici din toată țara;</p> <p>Organizarea webinarelor on-line cu participarea medicilor de familie privind importanța raportării reacțiilor adverse și modalitățile de transmitere a rapoartelor perioada iunie-august 2020.</p> <p>Elaborarea și ghidului de raportare a reacțiilor adverse.</p>
		Realizarea unei evaluări intermediare privind implementarea Strategiei naționale de sănătate publică pentru anii 2014–2020 și, după caz, modificarea Planului de acțiuni	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018	<p>1. Raportul de evaluare intermediară elaborat</p> <p>2. Rata de implementare a indicatorilor-cheie ai Strategiei</p> <p>3. Planul de acțiuni modificat, după caz</p>	<p>Nerealizată</p> <p>La moment, nu se consideră oportună realizarea evaluării intermediare. În conformitate prevederile Strategiei naționale de sănătate publică pentru anii 2014–2020, pe parcursul anului 2019 urmează a fi realizată evaluarea intermediară privind impactul implementării Programului național de prevenire și control al infecției HIV/SIDA și infecțiilor cu transmitere sexuală pentru anii 2016–2020 și a Planului de acțiuni pentru realizarea acestuia și, după caz, modificarea lor. Nu s-a realizat evaluarea intermediară privind impactul implementării Programului național de control al tuberculozei pentru anii 2016–2020.</p>
2	Asigurarea realizării politicii de stat în domeniul medicamentului	2.1. Revizuirea cadrului normativ în domeniul medicamentului	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale	2018–2019	Cadrul normativ revizuit	<p>Parțial realizată.</p> <p>Proiectul noii legi a medicamentului a fost elaborat, avizat și expertizat de către toate autoritățile părțile interesate, însă nu a fost susținut și a fost propusă revizuirea conceptuală a acestuia. La moment proiectul este în proces de definitivare, după expertizarea acestuia de către Organizația Mondială a Sănătății. Ulterior, proiectul urmează a fi remis spre avizare și înaintat Guvernului pentru aprobare.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Modificat Hotărâre Nr. 525 din 22.06.2010 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de aprobare și înregistrare a prețurilor de producător la medicamente prin HG748 din 25.07.18, MO295-308/10.08.18 art.837 • Aprobat Ordinului MS Nr 358 din 12.05.2017 Cu privire la aprobarea Regulamentului privind efectuarea activităților de farmacovigilență (prin transpunerea Directivei 2001/83/CE)

						<p>CE a Parlamentului European și a Consiliului din 6 noiembrie 2001).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Modificat Ordinul Nr. 521 din 01.06.2012 privind controlul de stat al calității medicamentelor prin OMSMPS887 din 11.07.18, MO277-284/27.07.18 art.1159 <p>În temeiul contractului cu proiectul TWINNING cu genericul „Consolidarea Agenției Medicamentului și Dispozitivelor Medicale din Republica Moldova ca instituție de reglementare în domeniul medicamentelor, dispozitivelor medicale și activității farmaceutice,, care a avut drept scop implementarea completă și corectă a acquis-ului UE în domeniul medicamentelor și dispozitivelor medicale și pregătirea Agenției pentru medicamente și dispozitive medicale pentru aderarea la rețeaua agențiilor de reglementare a UE ca partener egal. Totodată, specialiștii din cadrul Agenției au beneficiat de instruirii teoretice și practice, menite să ridice considerabil nivelul de pregătire, pentru a alinia AMDM la standardele Agențiilor din UE. În cadrul proiectului au fost adoptate și aplicate principiile și standardele UE. Consolidarea acestor practici în domeniul studiilor clinice, a autorizărilor de introducere pe piață, de fabricație și de distribuție, vigilență, stabilire a prețurilor, distribuire a medicamentelor și dispozitivelor medicale, autorizarea activității farmaceutice, precum și supraveghere, a constituit scopul și rezultatul final al proiectului Twinning.</p>
		2.2. Revizuirea listei de medicamente esențiale compensate	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale	2018	1. Numărul de medicamente esențiale compensate 2. Rata pacienților care au beneficiat de medicamente compensate, cu date dezagregate pe grupuri vulnerabile	<p>Realizată.</p> <p>Având în vedere că, medicamentele esențiale sunt medicamentele definite de prioritățile sănătății naționale pentru a satisface necesitățile de ocrotire a sănătății ale majorității populației astfel, trebuie să fie disponibile mereu în cantități adecvate și în forme și doze corespunzătoare, un preț accesibil pentru populație, AMDM a revizuit lista medicamentelor esențiale prin prisma cerințelor menționate.</p>
		2.3. Implementarea Programului național de imunizări pentru anii 2016–2020	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Compania Națională de Asigurări în	2018–2020	Rata de cuprindere în vaccinare	<p>Realizată.</p> <p>În perioada anilor 2018-2020 de către CNAM au fost alocate mijloace financiare în sumă de 35613,0 mii lei pentru finanțarea achiziționării vaccinurilor opționale:</p> <ul style="list-style-type: none"> • în scopul profilaxiei gripei sezoniere la contingentele profesionale și cu risc sporit de îmbolnăvire s-a finanțat achiziționarea a 230,0 mii doze de vaccin antigripal în sumă de 29060,7 mii lei; • în scopul acordării asistenței medicale pacienților cu mușcăături, tratamentului curativ-profilactic, vaccinarea anuală a personalului din sfera sanitar-veterinară s-a finanțat

			Medicină; administrația publică locală			<p>procurarea a 39,8 mii doze de vaccin antirabic în sumă de 4149,9 mii lei și procurarea a 365 de flacoane de imunoglobulină antirabică în sumă de 277,4 mii lei;</p> <ul style="list-style-type: none"> • în scopul profilaxiei hepatitei virale A la copii s-a finanțat achiziționarea a 9,6 mii doze vaccin inactivat în sumă de 1587,6 mii lei; • în scopul profilaxiei hepatitei virale B la adulți s-a finanțat achiziționarea a 20,0 mii doze de vaccin în sumă de 537,4 mii lei. <p>În perioada aa. 2018 - 2020 a continuat realizarea Programului național de imunizări. Pentru realizarea Programului, instituțiile medico-sanitare au fost deplin asigurate cu cantitățile necesare de vaccinuri și consumabile pentru administrarea lor. Nivelul acoperirii vaccinale la vârsta țintă la 1 an este de circa 90%, față de obiectivul de 95%, fiind condiționat de refuzurile părinților de vaccinare din motive religioase, filosofice, neîncredere în vaccinuri, inspirate de fluxuri antivaccinale.</p>
--	--	--	---	--	--	---

Ținta strategică B: Rata de prevenire și reducere a cazurilor de malpraxis

Indicator de rezultat:

Crearea sistemului de remedii eficiente pe cazurile de malpraxis medical

Nr.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Elaborarea foii de parcurs privind înlăturarea lacunelor existente în cadrul legal privind investigația,	1.1. Elaborarea unui studiu de analiză a cadrului legal în domeniul acordării asistenței medicale și drepturilor pacienților pentru apărarea eficientă a victimelor erorilor medicale (malpraxisului)	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Compania Națională de Asigurări în Medicină	2019	1. Studiul elaborat și publicat 2. Concluziile/recomandările formulate	Realizată. Studiul a fost elaborat, Concluziile și recomandările au fost formulate.
		1.2. Elaborarea unui raport	Ministerul	2020	1. Raportul elaborat și	Parțial realizată 1. Cauze penale în baza art. 213 Cod penal RM.

expertizarea și judecarea cazurilor de malpraxis	privind statistica cazurilor de malpraxis, analiza acestor cazuri, profilul victimelor, aspectele geografice privind incidența cazurilor respective, domeniile medicale cu incidența sporită a cazurilor de malpraxis	Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Ministerul Afacerilor Interne; Compania Națională de Asigurări în Medicină		publicat 2. Datele dezagregate prezentate în raport	Anul 2018 – 71 cauze penale Anul 2019 – 75 cauze penale Anul 2020 – 38 cauze penale. Respectiv, conform datelor oferite de către Serviciul Tehnologii Informaționale al Ministerului Afacerilor Interne s-a stabilit că în perioada a 12 luni curent în conformitate cu art. 213 Cod penal „Încălcarea d. neglijență a regulilor și metodelor de acordare a asistenței medicale” au fost pornite 38 cauze penale. Victime ale acestor infracțiuni nu pot fi orice persoane, ci doar persoanele care au calitatea de pacienți respectiv, în rezultatul pretinselor acțiuni/inacțiuni ilegale ale lucrătorilor medicali, în perioada menționată supra, au decedat 5 minori, 10 nou născuți, precum și 17 adulți, la fel, au fost cauzate vătămări grave ale integrității corporale a 3 adulți, 2 minori și 1 noul născut. Dacă ne referim la aspectele geografice privind incidența cazurilor de malpraxis, conform bazei de date se atestă un număr preponderent de cauze penale pornite în mun. Chișinău (18 cauze penale), fiind următoarele: de Cantemir (4 cauze penale), mun. Bălți, Orhei, Dubăsari, Edineț, Hîncești (câte 2 cauze penale), Cahul, Vulcănești, Comrat, Strășeni, Criuleni, Leova (câte o cauză penală). La fel, din analiza informațiilor prezentate de către STI s-a stabilit că, pe parcursul a 12 luni ale anului 2020, din numărul total de cauze penale pornite conform art. 213 din Codul penal 10 cauze penale au fost clasate rest fiind 28 cauze penale.
	1.3. Elaborarea și aprobarea cadrului normativ privind malpraxisul medical, răspunderea civilă a personalului medical și asigurarea obligatorie de răspundere civilă	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Ministerul Justiției; comisia parlamentară de profil	2021	1. Cadrul normativ elaborat, aprobat și adoptat 2. Rata personalului medical pasibil de răspundere civilă	

Obiectivul II: Îmbunătățirea indicelui de sănătate a copilului în conformitate cu Obiectivele de Dezvoltare Durabilă 2030

Ținta strategică A: Reducerea, până în anul 2022, a mortalității neonatale până la 6,5 decese la 1000 de născuți vii și a mortalității copiilor de până la 5 ani – până la 11,5 de decese la 1000 de născuți vii³

Nr.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Asigurarea accesului tuturor copiilor la serviciile medicale de calitate	1.1. Consolidarea capacităților serviciului perinatal/fortificarea sistemului de asistență perinatală a nou-născuților înainte de termen	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; administrația publică locală	2018–2021	1. Gradul de acoperire cu resurse umane 2. Gradul de dotare 3. Rata nou-născuților înainte de termen care au supraviețuit	<p>În curs de realizare.</p> <p>În 2018:</p> <p>Potrivit datelor Agenției Naționale pentru Sănătate Publică în a.2018, în cadrul instituțiilor medicale din țară activau 92 medici neonatologi (a. 2017 – 100 medici, indicatorul asigurării constituind 0,3 la 10 mii populație). Cu toate că pe parcursul a. 2018 au fost încadrați în câmpul muncii 6 medici neonatologi, tineri specialiști, rămîne o problemă asigurarea cu medici neonatologi a 2 Centre Perinatologice de nivel III (Ungheni și Căușeni) și 17 maternități din Spitalele Raionale: Anenii Noi, Basarabeasca, Briceanca, Cimișlia, Cantemir, Dondușeni, Glodeni, Leova, Fălești, Ocnîța, Rîșcani, Strășeni, Șoldănești, Ștefan Vodă, Taraclia, Telenești și Vulcănești, în care nou-născuții sînt deserviți de medici pediatri.</p> <p>Odată cu implementarea reformelor în serviciul perinatal din țară, toate Centrele Perinatologice de nivel II și III, au fost dotate cu aparataj medical modern (în cadrul proiectului JICA). Întrucît uzura acestuia crește de la un an la altul, pe parcursul a. 2018, pentru Centrul Perinatologic de nivel III (Institutul Mamei și Copilului), unde sînt îngrijiți și tratați copiii născuții prematuri și cei născuți cu masa mică foarte mică la naștere din întreaga republică, au fost procurate 4 aparate VAP și 5 pompe de infuzie.</p> <p>Potrivit datelor IMSP Institutul Mamei și Copilului, rata de supraviețuire a nou-născuților prematuri constituie 90%.</p> <p>În 2019:</p> <p>Au fost analizate datele prezentate de instituțiile medico-sanitare publice Centre de Sănătate Raionale/Asociații Medical-Teritoriale mun. Chișinău referitoare la activitățile de colaborare intersectorială în domeniul medico-social, în vederea prevenirii și reducerii ratei mortalității materne, mortalității infantile și a mortalității copiilor cu vîrsta de pînă la 5 ani la domiciliu. Concomitent, au fost analizate și datele statistice ale ANSP referitoare la cazurile de decese a copiilor sub 5 ani, înregistrate</p>

³ A se vedea studiul „Copiii Moldovei”, elaborat de Biroul Național de Statistică, Chișinău, 2017, disponibil on-line aici: <http://www.statistica.md/public/files/publicatii_electronice/Copiii_Moldovei/Copii_Moldovei_2016.pdf>

					<p>fiecare teritoriu administrative, inclusiv decese la domiciliu. Nota informativă cu datele preliminare privind la nivelul mortalității infantile și a mortalității copiilor sub 5 ani, inclusiv la domiciliu, a fost remisă în adresa Guvernului (scr. nr. 07/1166 din 25.02.2019).</p> <p>Cimișlia:</p> <ul style="list-style-type: none"> •Gradul de acoperire cu resurse umane - 86,4% •Rata nou-născuților înainte de termencare au supraviețuit – 9 copii. <p>Soroca:</p> <ul style="list-style-type: none"> •În secția de pediatrie în IMSP SR Soroca în anul 2019 s-au tratat 2216 copii (13127 Zile – pat), planul anual fiind împlinit cu 110 % ,durata medie de utilizare a patului – 328,2 zile pe an. •În maternitatea din IMSP SR Soroca anul 2019 au fost 688 nașteri (inclusiv 141 operații cezariene (20,4%)) •Mortalitatea infantilă pe raionul Soroca în 2019 – 4 copii (5,7%), mortalitatea neonatală precoce – 1 copil (1,43 ‰), mortinatalitatea – 3 cazuri (4,3 ‰). Cazuri de mortalitate maternă n-au fost. <p>Hîncești:</p> <p>Asigurarea dreptului copilului la sănătate este realizată de către medicii de familie a instituțiilor medicale sanitare din raion, sunt organizate pentru femeile gravide cicluri de lecții privind pregătirea psihonoțională. Pe parcursul a 9 luni ale anului curent au fost pregătite 842 viitoare mame. Se promovează importanța alăptării nou-născuților de către mame. În prezent în raion sunt 786 copii în vârstă de până la un an de zile, dintre care 588 care se află la alimentație artificială sau mixtă. În rezultat, pe parcursul a 9 luni ale anului curent s-a micșorat morbiditatea și s-a micșorat mortalitatea infantilă de la 7% (în anul 2017) la 6,8% (în 9 luni 2019).</p> <p>Ungheni</p> <p>205 vizite efectuate la domiciliu. De către EMD și 205 evaluări.</p> <p>În 2020:</p> <p>Secția Reanimare și terapie intensivă (RTI) nou-născuți din cadrul IMSSP Institutul Mamei și Copilului este asigurată cu cadre medicale: Asistenți medicali - 73%, Medici - 100%, Infirmeri - 100%</p> <p>Întru fortificarea capacităților serviciului perinatal, secția respective a fost dotată cu 3 aparate noi de ventilare și 1 incubator, 13 monitoare, 22 perfuzoare și un aparat de ultrasonografie.</p> <p>Cca 86% din nou-născuții premature, internati în secția RTI nou-născuți din cadrul IMSP Institutul Mamei și Copilului au supraviețuit</p> <p>Ungheni</p> <p>1 Acoperirea statelor de personal în cadrul IMSP CS Ungheni: -Completarea cu medici constituie – 72,4 % -asistente medicale – 86,3 % . -Alt personal – 69,2 % -Inferior – 100,0 % -TOTAL pe instituție – 81,9</p>
--	--	--	--	--	---

					<p>Cimișlia</p> <p>1. Gradul de acoperire cu resurse umane-84,4%</p> <p>2. Gradul de dotare-80%</p> <p>3. Rata nou-născuților înainte de termen care au supraviețuit -7 copii</p>
		1.2. Vaccinarea copiilor născuți prematur contra virusului respirator sincițial (VRS), asigurată de stat	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018–2021	<p>Introducerea vaccinării contra VRS în Calendarul național de vaccinare, parte a Programului național de imunizări, realizată</p> <p>Neinițiată.</p> <p>Introducerea vaccinării contra VRS în Calendarul național de vaccinare se va precua la elaborarea Programului național de imunizări pentru anii 2021 – 2025. Însă e puțin probabil implementarea acestui vaccin în Calendarul național de vaccinare, deoarece pe piață nu există un asemenea vaccin precalificat de Organizația Mondială a Sănătății.</p>
		1.3. Asigurarea cu supliment nutritiv pentru fortificarea laptelui matern în scopul unei creșteri armonioase în primele luni de viață	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018–2021	<p>În curs de realizare</p> <p>Pentru fortificarea laptelui matern, în IMSP Institutul Mamei și Copilului, în a. 2019 a fost procurat și utilizat Similac NeoSure - 50 copiii.</p> <p>Actualmente se administrează preNAN în calitate de fortificator, pentru cca 300 nou-născuți premature.</p>
2	Dezvoltarea, la nivel național, a serviciului de intervenție timpurie la copii	1.2. Consolidarea sistemului de vizite la domiciliu pentru copiii de vîrstă fragedă	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018–2019	<p>Numărul de copii consultați la domiciliu</p> <p>Realizată.</p> <p>A continuat implementarea mecanismului de colaborare intersectorială în domeniul medico-social în vederea prevenirii și reducerii ratei mortalității materne, infantile și a copiilor cu vîrstă de pînă la 5 ani la domiciliu, aprobat prin Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr. 1182/2010, completat prin Hotărîrea Guvernului nr. 1370/2016 (MO 453-458/23.12.16 art.1429). MSMPS a continuat activitățile de fortificare a colaborării intersectoriale medico-sociale, acordând suport organizatoric-metodologic instituțiilor medicale și de asistență socială, inclusiv în problemele ce țin de identificarea și includerea în grupul beneficiarilor de asistență medico-socială a femeilor de vîrstă reproductivă din grupul de risc, mai ales în seamă a celor gravide, în vederea prevenirii cazurilor de mortalitate maternă, dar și a copiilor cu vîrstă sub 5 ani, pentru a preveni cazurile de deces la domiciliu. Astfel, în acest scop, în luna mai 2019 a fost organizată Consfătuirea republicană anuală, la care au participat vicedirecții /specialiștii principali din asistența medicală mamei și copilului și specialiștii în protecția drepturilor copilului din raioane/municipii, în vederea fortificării capacităților organizatorice în teritoriu la acest subiect.</p>

					<p>A fost elaborat și publicat în tiraj de 4000 exemplare, în limba română și 2000 exemplare în limba rusă. Ghidul de suport pentru aplicare practică pentru asistentele medicale de familie “Vizite de monitorizare domiciliu a copilului sănătos de vârstă mică”, care reprezintă un suport metodologic, ce descrie procedurile de prestare, organizare și funcționare a noului standard de prevenire a maladiilor și a riscurilor pentru bunăstarea copilului în cadrul Programului de vizite la domiciliu a familiilor care cresc copii de vârstă mică. Ghidul relevă rolul vizitatorului la domiciliu în promovarea atașamentului și formarea abilităților parentale, în menținerea unui mediu sigur pentru dezvoltarea copilului și motivează lucrătorii medicali în înțelegerea importanței vizitelor la domiciliu pentru dezvoltarea armonioasă a copilului sub 5 ani.</p> <p>Întru consolidarea capacităților resurselor umane din sectorul medical și social în implementarea mecanismului de colaborare intersectorială în domeniul medico-social, pentru a preveni și reduce rata mortalității materne, infantile și a copiilor cu vârsta de până la 5 ani la domiciliu, pe parcursul anului 2019, cu suportul Filialei din Republica Moldova a Organizației „Lumos Foundation” din Marea Britanie, au fost realizate 13 seminare de instruire a medicilor de familie, asistenților medicali de familie, medicilor pediatri, specialiștilor în asistența socială/asistenților sociali comunitari etc., în cadrul cărora au fost instruiți în jur de 965 specialiști. Concomitent, în cadrul seminarelor au fost analizați indicatorii mortalității materne, mortalității infantile și a mortalității copiilor cu vârsta de până la 5 ani, atât la nivel republică, cit și pe teritoriile administrative. De asemenea, au fost analizate și discutate cele mai frecvente probleme medico-sociale cu care se confruntă familiile cu copii mici în teritorii, dar și identificarea soluțiilor, după caz. În același timp, în cadrul seminarelor au fost realizate activități practice de aplicare a mecanismului de colaborare intersectorială la nivel local; de identificare a sarcinilor și atribuțiilor autorităților locale; de elaborare și aplicare a planului de activitate al Echipei multidisciplinare locale etc.</p> <p>Pe parcursul anului 2019, conform rapoartelor specialiștilor din teritoriile administrative, în evidența autorităților tutelare s-au aflat 4680 familii cu copii cu vârsta de până la 5 ani în situații de risc, în care cresc și se educă 6741 copii sub 5 ani, inclusiv 1410 copii cu vârsta 0- 12 luni. În evidență primară, în perioada raportată au fost luate 2415 familii, în care cresc 2712 copii de 0-5 ani, inclusiv 736 copii până la un an.</p> <p>În această perioadă au fost scoase din evidența specialiștilor - 874 familii, în care cresc 1066 copii de 0-5 ani, inclusiv 199 până la un an, din diverse motive: - 301 familii cu 344 copii, care au depășit vârsta de risc (34,4%); - 170 familii (cu 214 copii) pe motivul schimbării domiciliului (19,5%); - 403 familii (cu 511 copii) datorită depășirii situației de risc (46,1%).</p> <p>Din rândul familiilor vizate 218 copii, inclusiv 55 copii sub un an, au fost separați de părinți, și anume: - 50 copii, inclusiv 4 copii cu vârsta de până la un an, au fost plasați în familia extinsă (23,0%): - 21 copii din care 7 copii până la un an, au fost plasați în serviciul de tutelă la persoane terțe (9,6 %); - 51 copii, d</p>
--	--	--	--	--	--

					<p>ei 8 copii pînă la un an, au fost plasați în Serviciul de asistență parentală profesionistă (B,a%); - 1 1 copii inclusiv 7 copii pînă la un an, au fost plasați în Serviciul Casă de copii de tip familial (5,0%); - 85 copii dintre care 29 cu vîrsta de 0-12 luni, au fost plasați în instituții rezidențiale (39,0%). În același timp, 51 copii separați de părinți, dintre care 8 copii pînă la 1 an, au fost reintegrați în familia biologică, ponderea acestora constituind 23,4%.</p> <p>În anul 2019, de către specialiști au fost realizate 3698 evaluări inițiale și 2627 evaluări complexe ale familiilor cu copii cu vîrsta de pînă la 5 ani, în situație de risc. De asemenea, au fost elaborate 25 planuri individuale de asistență a copiilor cu vîrsta de pînă la 5 ani în situație de risc, 2344 dintre care au fost implementate (90,7%), celelalte fiind în proces de implementare.</p> <p>În perioada de raportare către structurile teritoriale de asistență socială și protecție a familiei au parvenit 937 sesizări ale cazurilor suspecte de violență, neglijare, exploatare și trafic a copiilor cu vîrsta de 0-5 ani și au fost emise 56 ordonanțe de protecție a copiilor (cu 46 mai multe decît în anul 2018). De asemenea, au fost înaintate în instanța de judecată 116 acțiuni privind luarea copilului din familie și 106 acțiuni privind decăderea din drepturile părintești. În scopul depășirii situațiilor de risc, pentru 1771 familii cu copii sub 5 ani au fost stabilite prestații sociale, iar 2099 familii au beneficiat de servicii sociale. De asemenea, reieșind din necesitățile individuale, în cazul a 1800 familii a fost acordat suport în perfectarea actelor de identitate și documentarea copiilor; consiliere psihologică; suport în înscrierea copiilor în instituțiile de învățămînt preșcolar; au fost realizate vizite de instruire a familiilor în scopul prevenirii accidentelor la copii, cu distribuirea diverselor materiale informative (ghiduri/pliante); acordate ajutoare materiale și umanitare sub formă de colete alimentare, îmbrăcăminte, încălțăminte, lemne de foc.</p> <p>Pentru prevenirea ratei mortalității infantile și a copiilor cu vîrsta de pînă la 5 ani la domiciliu în evidența structurilor teritoriale de asistență socială și protecție a familiei în anul 2019 s-au aflat în evidență 116 femei de vîrstă reproductivă (15- 49 ani) în situație de risc, inclusiv 2649 femei de vîrstă reproductivă au fost luate în evidență pe parcursul perioadei de raportare, iar 906 femei de vîrstă reproductivă (15-49 ani) în situație de risc au fost scoase din evidență, inclusiv pe motiv de schimbare a locului de trai 341 femei și 565 femei au depășit situația de risc. Au fost efectuate 2716 evaluări inițiale și 2345 evaluări complexe ale femeilor din categoria respectivă. Pe lângă activitățile menționate, atît copiii cu vîrsta sub 5 ani, cit și femeile gravide din grupul de risc, au fost monitorizate și evaluate pe parcursul anului 2019 de cît medici de familie și asistenții medicali de familie, inclusiv la domiciliu, în corespundere cu Standardele de supraveghere aprobate de minister, care au fost actualizate prin ordinul MSMPS nr. 964 din 02.09.2019 „Cu privire la aprobarea Standardului de supraveghere a creșterii și dezvoltării copilului în condiții de ambulator și a Carnetului de dezvoltare a copilului (F 112/e)” și Ordinul nr.31 din 31.01.2019 „Cu privire la aprobarea Standardelor de supraveghere a gravidelor în condiții de ambulator”.</p> <p>Pe parcursul anului 2019, în jur de 4566 copii cu vîrsta sub 5 ani din familii în situații de risc aliment</p>
--	--	--	--	--	---

					<p>artificial, au fost asigurați cu amestecuri lactate adaptate (a.2018 - 4414 copii), procurate din surse financiare ale autorităților publice locale, cu excepția raionului Hîncești.</p> <p>Astfel, printre problemele specialiștii s-au referit la:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezenta patologiilor sociale ale familiilor (abuzul de alcool, consum de droguri, violență în familie); - indiferența și incapacitatea părinților de a crește și educa copiii în condiții adecvate; - lipsa sau insuficiența serviciilor sociale primare și specializate; - lipsa metodelor de constrângere și pedeapsă a părinților nedisciplinați; - conlucrarea deficientă, precum și discrepanța de opinii între membri echipelor multidisciplinare procesul de soluționare a problemelor familiilor cu copii în situații de risc; - dependența de prestațiile sociale; - implicarea neeficientă a APL; - comunitate pasivă; - nivelul scăzut de informare a părinților; - fluctuația de cadre; - lipsa specialiștilor în domeniu; - nivelul socioeconomic scăzut; - migrația internă /externă a familiilor; - lipsa instituțiilor preșcolare în unele localități rurale; - șomajul și lipsa unui loc de muncă permanent; - lipsa spațiului locativ propriu; - refuzul beneficiarului de a conlucra cu specialiștii din domeniul medical și /sau protecției sociale; - lipsa unui mecanism de intervenție promptă în situațiile de risc a copilului (în cazurile când autoritățile sînt sesizate dar nu pot avea acces în locuință unde copilul se află într-o situație de risc); - lipsa medicilor de familie/asistenților medicali de familie în sate. <p>Pentru depășirea situațiilor care apar în procesul de colaborare medico-socială în vederea prevenirii reducerii ratei mortalității materne, infantile și a copiilor cu vîrsta pînă la 5 ani la domiciliu, specialiștii din structurile teritoriale atît din domeniul medical cit și social, au propus următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - monitorizarea continuă a familiilor cu copii în situații de risc; - instruirea continuă a membrilor echipelor multidisciplinare și organizarea unei conlucrări mai eficiente între actorii implicați în mecanismul vizat; - consolidarea competențelor parentale și sensibilizarea comunității în scopul prevenirii timpurii a riscurilor posibile și depășirea situațiilor dificile; - susținerea familiei în vederea diminuării factorilor care afectează sănătatea și dezvoltarea copilului, precum și prevenirea separării copilului de familie; - asigurarea accesului familiei cu copii la resursele, programele, servicii din comunitate, în conlucrare cu specialiștii din cadrul instituțiilor de asistență medicală primară, de educație, de menținere a ordinii publice, cu reprezentanții administrației publice locale, reprezentanții societății civile;
--	--	--	--	--	--

					<p>- dezvoltarea serviciilor sociale la nivel de comunitate;</p> <p>- informarea activă a populației despre metodele de sesizare privind cazurile de încălcare a drepturilor copilului;</p> <p>- angajarea obligatorie încă a unui asistent social comunitar, care se va ocupa doar de problemele familiilor cu copii (cel puțin în localitățile cu o populație mai mare de 1000 locuitori);</p> <p>- angajarea specialistului în protecția drepturilor copilului și a unui psiholog în cadrul autorității tutelare locale;</p> <p>- schimb de experiență a specialiștilor. În același timp, pe parcursul anului 2020, MSMPS va continua activitățile de fortificare a capacităților specialiștilor în domeniu și a colaborării intersectoriale medico-sociale, în vederea prevenirii cazurilor de deces în rândul copiilor sub 5 ani la domiciliu precum și a deceselor materne printre femeile gravide în situații de risc.</p>
	Colaborarea intersectorială în vederea reducerii mortalității la domiciliu sau determinate de cauze prevenibile a copiilor cu vârste de până la 5 ani	<p>Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale;</p> <p>Ministerul Afacerilor Interne;</p> <p>administrația publică locală</p>	2018–2021	<p>1. Numărul de intervenții în scopul prevenirii mortalității la domiciliu sau determinate de cauze prevenibile a copiilor cu vârste de până la 5 ani</p> <p>2. Rata mortalității copiilor cu vârsta de până la 5 ani</p>	<p>În curs de realizare.</p> <p>Pe parcursul anului 2018 în evidența medicilor de familie/asistenților medicali de familie și asistenților sociali comunitari, s-au aflat 5711 copii în vîrstă de pînă la 5 ani (a. 2017 –7598 copii inclusiv 1728 copii cu vîrsta sub 1 an, ponderea căroră constituie circa 30,3% În decursul anului 2018, către lucrătorii medicali (medicii de familie, asistenții medicali de familie) și asistenții sociali comunitari au fost identificate 2151 cazuri noi, dintre care 1062 în rîndul copiilor sub 1 an. În total au fost realizate 3696 evaluări complexe ale familiilor cu copii cu vîrsta de pînă la 5 ani (a. 2017 - 4722) și elaborate 32 planuri individuale (a. 2017 – 4680), inclusiv pentru familiile cu copii cu vîrsta 0-12 luni, în situație de risc.</p> <p>Din familiile vizate 232 copii, dintre care 44 cu vîrsta de pînă la un an au fost separați de părinți. Totodată, 72 copii (dintre care 6 cu vîrsta de pînă la un an) au fost plasați în familia extinsă, 15 copii (2 cu vîrsta pînă la un an) au fost plasați în serviciul de tutelă la persoane terțe, 50 copii (8 pînă la un an) au fost plasați în Serviciul de asistență parentală profesionistă, 5 copii, toți cu vîrsta mai mare de un an au fost plasați în Serviciul Casă de copii de tip familial și 90 copii (28 dintre care cu vîrsta de 0-12 luni) au fost plasați în instituții rezidențiale. În același timp, 26 de copii dintre care 25 cu vîrsta de 0-12 luni au fost reintegrați în familia biologică.</p> <p>În perioada de raportare către structurile teritoriale de asistență socială și protecție a familiei au parvenit 986 sesizări ale cazurilor suspecte de violență, neglijare, exploatare și trafic minor a copiilor cu vîrsta 0-5 ani, au fost emise 102 ordonanțe de protecție a copiilor, cu 72 mai multe decît în a. 2017. De asemenea, au fost înaintate în instanța de judecată 100 acțiuni privind luarea copilului din familie și 100 acțiuni privind decăderea din drepturile părintești.</p> <p>Întru depășirea situațiilor de risc pentru 2083 familii au fost stabilite prestații sociale, iar la 1906 familii le-au fost acordate servicii sociale. De asemenea, reieșind din necesitățile individuale, în cazul a 9</p>

					<p>familii a fost acordat suport în perfectarea actelor de identitate și documentarea copiilor, consiliu psihologică, suport în înscrierea copiilor la instituțiile de învățământ preșcolar, au fost întreprinse vizite de instruire a familiilor în scopul prevenirii accidentelor la copii de către asistentul social, asistentul medical și polițistului de sector și distribuite ghiduri, pliante referitoare la prevenirea riscurilor la domiciliu, au fost acordate ajutoare materiale și umanitare sub formă de colete alimentare, îmbrăcăminte, încălțăminte, lemne de foc.</p> <p>Pe lângă activitățile menționate, atât copiii cu vârsta sub 5 ani, cât și femeile gravide din grupul de risc, au fost monitorizați și evaluați pe parcursul anului 2018 de către medicii de familie și asistenții medicali de familie, inclusiv la domiciliu, în corespundere cu Standardele de supraveghere aprobate de minister (Ordinul Ministerului Sănătății nr. 1000 din 08.10.2012 „Cu privire la aprobarea Standardelor de supraveghere a copilului sănătos în condiții de ambulator” și Ordinul nr. 31 din 31.01.2016 „Cu privire la aprobarea Standardelor de supraveghere a gravidelor în condiții de ambulator”).</p> <p>În jur de 4414 copii cu vârsta sub 5 ani din familii în situații de risc alimentați artificial, au fost asigurați cu amestecuri lactate adaptate, procurate din sursele financiare ale autorităților publice locale.</p> <p>Potrivit datelor preliminare ale Centrului Național de Management în Sănătate, pe parcursul anului 2018 în republică au fost înregistrate 400 cazuri de decese în rândul copiilor cu vârsta sub 5 ani (a. 2017 - 388), indicatorul mortalității copiilor sub 5 ani constituind – 12,3 (a. 2017 - 11,4‰).</p> <p>În această perioadă în afara instituțiilor medicale au decedat 70 copii cu vârsta sub 5 ani (a. 2017 - 67 cazuri), rata deceselor la domiciliu constituind 2,1‰ (a. 2017 - 1,9‰).</p> <p>Din totalul copiilor cu vârsta sub 5 ani decedați pe parcursul anului 2018, 315 copii aveau vârsta de până la 1 an (78,7%), (a. 2017 - 85,9%), indicatorul mortalității infantile constituind - 9,6‰ (a. 2017 - 9,7‰). La domiciliu au decedat 41 copii cu vârsta 0 - 12 luni (a. 2017 – 51 copii), ponderea acestora constituind în jur de 13% comparativ cu a. 2017 când acest indicator a fost de 15%.</p> <p>În scopul asigurării protecției drepturilor copilului, prevenirii mortalității la domiciliu sau determinate de cauze prevenibile a copiilor cu vârste de până la 5 ani, în perioada anului 2018 angajații Poliției au organizat 4858 măsuri, inclusiv: - 3037 razi de desfășurate cu propriile forte; - 1257 - în comun cu reprezentanții organelor de protecție socială; - 392 - în comun cu direcțiile teritoriale învățământ, tineret și sport; - 172 - în comun cu medicii de familie și asistenții medicali. Ca rezultat, au fost identificați 44 copii, din diferite categorii de vârste, aflați în situație de risc, care au fost plasați în diferite forme de plasament după cum urmează: 330 în regim de urgență și 117 în regim planificat.</p> <p>Potrivit datelor preliminare ale Centrului Național de Management în Sănătate, pe parcursul anului 2019, în republică au fost înregistrate 353 cazuri de decese în rândul copiilor cu vârsta sub 5 ani, numărul acestora fiind în scădere comparativ cu anul precedent (a.2018 - 400 copii), indicatorul mortalității copiilor sub 5 ani constituind - 11,9 % (a. 2018 - 12,3‰). În această perioadă în afara instituțiilor medicale</p>
--	--	--	--	--	--

					<p>au decedat 53 copii cu vârsta sub 5 ani (a. 2018- 70 cazuri).</p> <p>Rata deceselor la domiciliu constituind 19,6% (a.2018 - 17,5%). Din totalul copiilor cu vârsta sub 5 ani decedați pe parcursul anului 2019, 270 copii aveau vârsta de până la 1 an (76,5%) (a.2018 - 78,7%), indicatorul mortalității infantile constituind -9,1% (a.2018 -9,6%). La domiciliu au decedat 35 copii cu vârsta 0 - 12 luni (a.2018 - 41 copii), ponderea acestora menținându-se la nivelul anului trecut, constituind cca 13%. Totodată, la completarea rapoartelor vizate, au fost elucidate problemele existente în cadrul mecanismului de colaborare intersectorială și prezentate propuneri pentru depășirea acestora.</p> <p>Pe parcursul anului 2019, de către IGSU al MAI s-au efectuat 61 de intervenții pentru acordarea ajutorului calificat, inclusiv la 9 copii cu vârsta de până la 5 ani. De către angajații poliției au fost organizate și desfășurate 4163 razii și intervenții dintre care:- 2771 - doar angajații Poliției;-1156- angajații Poliției de comun cu reprezentanții organelor de protecție socială;-149 – angajații Poliției de comun cu direcțiile generale învățământ, tineret și sport; -87- angajații Poliției de comun cu medicii de familie și asistenții medicali.</p> <p>Pentru anul 2020, în Republica Moldova, în evidența specialiștilor din teritorii s-au aflat 4252 familii cu copii cu vârsta de până la 5 ani în situație de risc. În aceste familii cresc și se educă 5176 copii cu vârsta de până la 5 ani, inclusiv 1541 copii cu vârsta 0-12 luni. Pe parcursul anului au fost luate în evidență 16 familii în care cresc 1838 copii de 0-5 ani, dintre care 706 copii până la un an. Tot în această perioadă au fost scoase din evidență 1368 familii în care cresc 1650 copii de 0-5 ani, inclusiv 287 până la un an. Din evidența familiilor scoase din evidența autorităților 453 familii (cu 485 copii) au fost scoase din cauza depășirii vârstei de 5 ani a copilului, 188 familii (cu 254 copii) - din cauza schimbării domiciliului și 727 familii (cu 911 copii) din cauza depășirii situației de risc.</p> <p>Pe parcursul a. 2020, potrivit datelor Agenției Naționale pentru Sănătate Publică, în republică au decedat în total 271 copii (a.2019-279 copii) cu vârsta până la 1 an, rata mortalității infantile constituind 9,4 la 1000 născuți vii, fiind la nivelul anului 2019.</p> <p>Structura mortalității infantile, după cauzele deceselor, are aceeași structură ca în a. 2019 și se prezintă astfel: locul I - afecțiunile perioadei perinatale – 42,1% (a. 2019-39,1%); locul II - malformații congenitale – 33,6% (a. 2019-31,9%); locul III - afecțiunile aparatului respirator – 9,6% (a. 2019-12,9%).</p> <p>Rata mortalității copiilor cu vârsta sub 5 ani în a. 2020 a constituit 11,2 la 1000 născuți vii (a.2019-11,1 la 1000 născuți vii), iar structura după principalele cauze de deces este similară cu cea a mortalității infantile</p> <p>În scopul prevenirii victimizării copiilor, asigurării protecției copiilor aflați în situație de risc, inclusiv mortalității la domiciliu sau determinate de cauze prevenibile a copiilor cu vârste de până la 5 ani în perioada anului 2020, comparativ cu perioada analogică a anului 2019, de către angajații subdiviziunii</p>
--	--	--	--	--	--

					<p>teritoriale ale Poliției au fost desfășurate 4368 (4163-2019) razii, dintre care:– 767 (1156-2019) implicarea reprezentanților organelor de protecție socială; – 102 (87-2019) cu implicarea medicilor familie și asistenților medicali.</p> <p>De asemenea, în scopul asigurării executării Legii nr.140 din 14.06.2013 privind protecția specială copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți și a Hotărârii Guvernului nr.270/2014 privind aprobarea Instrucțiunilor privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificare, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței neglijării, exploatării și traficului, în comun cu membrii echipei multidisciplinare au fost vizitați domiciliu 3263 (3071-2019) copii ai căror familii prezintă diverse riscuri sau a căror părinți nu îndeplinesc obligațiile de educare, instruire și/sau întreținere a copilului, în vederea prevenirii situațiilor repetate, precum și identificarea alternativelor în vederea excluderii cauzelor și condițiilor care favorizat situația de risc în care se află copilul.</p> <p>Pe parcursul anului 2020 au fost înregistrate 4 cazuri calificate conform art. 147 CP (Pruncucidere), din care 3 copii au decedat. Totodată, a fost înregistrat 1 caz calificat conform art. 163 CP.</p>
--	--	--	--	--	--

Obiectivul III: Asigurarea accesului universal la serviciile de sănătate sexuală și reproductivă

Ținta strategică A: Accesul universal la serviciile de sănătate sexuală și reproductivă (SSR) asigurat, inclusiv la serviciile de planificare familială, de informare și educație

Indicatori de rezultat:

Creșterea accesului persoanelor din grupurile vulnerabile, susceptibile la încălcarea drepturilor omului, la serviciile de sănătate sexuală și reproductivă

Creșterea ponderii persoanelor cu dizabilități, în special a celor din instituțiile rezidențiale, care beneficiază de servicii de sănătate sexuală și reproductivă

Scăderea incidenței bolilor sexual transmisibile (BST), a sarcinilor și a avorturilor în rândul minorilor

N r .	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsa bile	Termen de realiza re	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Realizarea politicii de stat în domeniul sănătății sexuale și reproductivă	1.1. Aprobarea Programului național privind sănătatea și drepturile sexuale și reproductivă pe anii 2018–2022 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018	1. Programul aprobat 2. Planul de acțiuni elaborat și aprobat	Realizată. Aprobată Hotărârea Guvernului nr. 681/2018 pentru aprobarea Programului național privind sănătatea și drepturile sexuale și reproductivă pentru anii 2018-2022.

	ctive	1.2. Monitorizarea și evaluarea implementării Programului național privind sănătatea și drepturile sexuale și reproductive pe anii 2018–2022 și Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018–2021	<p>1. Rapoartele de monitorizare elaborate și publicate</p> <p>2. Rata serviciilor SSR incluse în Programul unic al asigurării obligatorii de asistență medicală</p> <p>3. Indicele percepției privind SSR și planificarea familială în societate</p> <p>4. Gradul de acces la informații în domeniul SSR</p> <p>5. Rata promovării SSR în mass-media</p> <p>6. Rata infecțiilor cu transmitere sexuală</p> <p>7. Rata avortului medicamentos în raport cu metodele tradiționale de avort</p> <p>8. Rata fertilității</p>	<p>În curs de realizare</p> <p>Au fost elaborate și raportate Guvernului rapoarte anuale privind realizarea Programului național privind sănătatea și drepturile sexuale și reproductive pentru anii 2018–2022</p> <p>Centralizat, a fost achiziționată o gamă vastă de produse contraceptive moderne (contraceptive orale combinate, contraceptive injectabile cu progestativ, dispozitive intrauterine, preservative masculine) care sunt distribuite gratuit.</p> <p>În conformitate cu Ordinul nr.149 „Cu privire la acordarea serviciilor de reproducere umană asistată medicală”, în cadrul asigurării obligatorii de asistență medicală de procedura de Fertilizare în vitro pacienții beneficiază de servicii gratuite, inclusiv, HIV pozitive.</p> <p>A fost elaborat Planul de Acțiuni 2019-2022 privind consolidarea capacităților naționale de răspuns în caz de criza umanitară, situații excepționale sau urgente de sănătate publică, prin asigurarea Pachetului Inițial Minim de Servicii de Sănătate Sexuală și Reproductivă.</p> <p>Șase noi protocoale clinice standardizate, bazate pe respectarea drepturilor pacientului, privind planificarea familiei (Ordinul MSMPS nr.1135/2019)</p> <p>Toate protocoalele elaborate includ dispoziții cu referire la tineret, persoane cu dizabilități și persoane cu HIV.</p> <p>A fost elaborată o strategie de comunicare în cadrul proiectului de prevenire a cancerului de col uterin în Moldova, co-finanțat și implementat de UNFPA. Planul său de acțiune - se prevede o implementare suplimentară a unei campanii de comunicare cu scopul de a crește gradul de conștientizare a grupului țintă de populație (femei cu vârste cuprinse între 25 și 61 de ani) Ghidul privind aplicarea procedurii de comunicare și consiliere a pacienților, a fost elaborat și aprobat prin Ordinul MSMPS nr.425/2018, publicat, cu sprijinul UNFPA Moldova în parteneriat cu OMS, într-un tiraj de 3000 exemplare și distribuit prestatorilor de servicii de sănătate la nivel național. Acest ghid va servi drept sursă pentru elaborarea procedurilor de operare standard, instrucțiunilor necesare pentru asigurarea bunelor practici de comunicare, consiliere și conduită a personalului medical în raport cu pacientul, reieșind din prevederile drepturilor pacientului.</p> <p>Cu privire la importanța screeningului cervical au fost elaborate 11 materiale de informare și comunicare diferite, cum ar fi: spot video/radio, materiale de socializare în cadrul diferitelor evenimente media</p> <p>A fost revizuit și actualizat în - Programul de instruire PIMS (pachet inițial minim de servicii) pentru medicii obstetricieni-ginecologi și integrat în programul USMF „Nicolae Testemițanu”. Pe parcursul anului 2019, 9 medici obstetricieni-ginecologi au fost instruiți în PISP, în cadrul programului de educație continuă universitară. Toți conducătorii CSPT și conducătorii instituțiilor de asistență medicală spitalicească (AMS) urmează a fi informați în vederea dezvoltării capacităților angajaților (medici)</p>
--	-------	---	--	-----------	---	--

					<p>feminine și a celei masculine</p> <p>9. Gradul de reflectare a SSR în programele curriculare de învățământ</p> <p>10. Rata mortalității materne și a celei perinatale</p> <p>11. Prevalența utilizării contraceptivelor pentru femeile de vîrstă reproductivă</p>	<p>obstetricieni-ginecologi) din instituțiile pe care le conduc în PISP, prin delegarea acestora la USM „Nicolae Testemițanu”.</p> <p>A fost elaborat proiectul Standardului de calitate a serviciilor de prevenire HIV în mediul populațiilor cheie. Proiectul de document denumit Standard pentru organizarea și funcționarea serviciilor de prevenire a HIV pentru populații cheie, inclusiv populații cheie tinere, elaborat în cadrul Planului comun al ON privind SIDA, a fost validat de Grupul de lucru tehnic pentru HIV/SIDA/ ITS a Consiliului Național de Coordonare privind HIV/TBC</p> <p>În perioada de 12 luni 2020 în Republică s-a înregistrat 5 cazuri de deces matern, 12 luni 2019 - 4 cazuri</p> <p>Indicile mortalității constituie 17,3 la 100 mii născuți vii (12 luni 2019 - 16,8).</p> <p>Indicele mortalității infantile în Republica Moldova pe anul 2020 (1 – 12 luni) constituie 4.8</p>
		1.3. Realizarea unei evaluări intermediare privind impactul implementării Programului național privind sănătatea și drepturile sexuale și reproductive pe anii 2018–2022 și a Planului de acțiuni aferent și, după caz, modificarea acestora	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2019	<p>1. Raportul elaborat</p> <p>2. Impactul estimat al Programului după o jumătate de perioadă de implementare</p> <p>3. Documentele modificate, după caz</p>	<p>Parțial realizată</p> <p>Evaluarea intermediară a fost inițiată în anul 2019 și la moment este în curs de realizare.</p> <p>Autoritatea planifică definitivarea Raportului pe parcursul anului 2020.</p>
2	Asigurarea accesului la	2.1. Organizarea activităților de informare și educație a	Ministerul Sănătății, Muncii și	2018–2021	Activitățile de informare și educație a populației	<p>În curs de realizare.</p> <p>Pentru anul 2019 a fost procurat din Bugetul de Stat o gamă largă de produse contraceptive de calitate pentru persoanele din grupurile de risc, inclusiv pentru persoane cu dizabilități care sunt distribuite către beneficiari prin intermediul IMSP din AMP. Totodată, populația este informată de către prestatorii</p>

	contraceptive al persoanelor din grupurile vulnerabile, inclusiv al celor din localitățile din stînga Nistrului	populației privind importanța utilizării contraceptivelor	Protecției Sociale; administrația publică locală		realizate	servicii de sănătate despre gama de contraceptive disponibile în IMS AMP și posibilitatea accesării gratuite a acestora de către grupurile vulnerabile și cu necesități special, de vîrstă reproductivă. Cimișlia: Activități de informare și educație a populației realizate: 68 de sedințe au participat- 1204 de persoane Sîngerei: S-au efectuat 543 activități de informare și educație a populației privind importanța utilizării contraceptivelor. Bălți Conform informației prezentate de Serviciul Sănătate, în scopul informării și educației populației privind importanța utilizării contraceptivelor în perioada de raportare au fost organizate și desfășurate diverse activități informaționale în cadrul cărora tinerilor le-au fost distribuite circa 2500 de materiale informaționale
3	Oferirea de consultații privind sănătatea sexuală și reproductivă pentru femeile și fetele din instituțiile sociale rezidențiale	3.1. Prestarea de către medicii de familie a serviciilor de sănătate sexuală și reproductivă în cadrul instituțiilor sociale rezidențiale	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; administrația publică locală	2018–2022	Numărul de consultații oferite anual	În curs de realizare. Sîngerei: Numărul total de femei de vîrstă reproductivă cărora le-au fost oferite servicii de planificare a familiei - 4040 persoane, inclusiv 1252 de către specialistul din Centrul de Sănătate Prietenos Tinerilor; Fetelor din instituțiile sociale rezidențiale (Raza Soarelui) au fost oferite 15 consultații. Ungheni Pe perioada anului 2020 au fost efectuate 2225 consultații privind sănătatea sexuală și reproductivă pentru femei și fete Bălți <i>Numărul de consultații oferite anual</i> an.2018 - 47 an.2019 - 33 an.2020 - 39
4	Asigura	4.1. Evaluarea	Minister	2018–	1. Evaluarea	Neinițiată

<p>rea accesibilității serviciilor de întrerupere a sarcinii în siguranță, inclusiv în regiunile rurale și în localitățile din stînga Nistrului</p>	<p>necesarului de servicii de întrerupere a sarcinii în siguranță (avortul în siguranță) pentru regiunile rurale și localitățile din stînga Nistrului în vederea oferirii accesului tuturor la serviciile respective</p>	<p>ul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale</p>	<p>2022</p>	<p>desfășurată</p> <p>2. Numărul de servicii moderne de întrerupere a sarcinii</p> <p>3. Numărul de femei și fete care au avut acces, anual, la serviciile moderne de întrerupere a sarcinii</p>	
	<p>4.2. Revizuirea cadrului normativ în vederea accesibilizării serviciilor de întrerupere a sarcinii în siguranță</p>	<p>Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale</p>	<p>2019–2020</p>	<p>Cadrul normativ revizuit</p>	<p>Realizată.</p> <p>Aprobat prin ordinul Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova nr.766 din 18.08.2020 Cu privire la aprobarea Standardului privind efectuarea întreruperii sarcinii în condiții de siguranță</p>
	<p>4.3. Crearea infrastructurii necesare pentru facilitarea accesului la serviciile de întrerupere a sarcinii în siguranță</p>	<p>Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale</p>	<p>2020–2021</p>	<p>Infrastructura creată</p>	<p>Neinițiată</p>
	<p>4.4. Evaluarea periodică a accesibilității și a gradului de</p>	<p>Ministerul Sănătății, Muncii și</p>	<p>2021</p>	<p>1. Evaluările anuale elaborate și făcute</p>	

		satisfacție privind serviciile de întrerupere a sarcinii în siguranță, oferite femeilor și fetelor din regiunile rurale și localitățile din stînga Nistrului	Protecției Sociale		<p>publice</p> <p>2. Rata serviciilor oferite anual femeilor și fetelor din regiunile rurale și localitățile din stînga Nistrului</p> <p>3. Numărul de femei și fete care au beneficiat, anual, de aceste servicii</p>	
5	Sporirea conștientizării privind importanța sănătății sexuale și reproductive în rândul elevilor/tinerilor	5.1. Integrarea subiectelor privind sănătatea sexuală și reproductivă în curriculumurile educaționale pentru disciplinele relevante	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	2018–2019	<p>1. Curriculumurile modificate</p> <p>2. Rata elevilor/tinerilor instruiți conform curriculumurilor modificate</p>	<p>Realizată.</p> <p>La Consiliul Național de Curriculum (CNC) a fost aprobat curriculumul la disciplina opțională Educație pentru sănătate (Ordinul ministrului educației, culturii și cercetării nr. 1110 din 06.09.2019) care a fost pilotat în 22 instituții de învățământ general cu suportul UNFPA Moldova și este propus pentru implementare la nivel național. De asemenea, a fost aprobată lista școlilor care promovează sănătatea în învățământul general (Ordinul ministrului educației, culturii și cercetării nr. 1378 din 29.10.2019) în care sunt organizate diverse activități în baza Programului național de promovare a sănătății pe anii 2018-2020, de comun cu MSMPS, cu suportul OMS Moldova.</p> <p>Instituțiile de învățământ superior din țara noastră activează în condiții de autonomie universitară academică, prin urmare ministerul nu este în drept să dicteze conținutul curricula și să le elaboreze materiale didactice.</p> <p>Totodată, în scopul implementării modului sănătos de viață, în instituțiile de învățământ superior din Republica (USM, UTM, ASEM, UPS, UST) sunt organizate, anual, în colaborare cu parteneri de dezvoltare (cum ar fi, de ex., ONG-ul Procurier-media, în parteneriat cu BAYER PHARMA și Gede Richter), prelegeri publice (Un tânăr sănătos într-o țară prosperă, Fac ce vreau, dar știu ce fac, O călătorie discretă prin viața femeii, De vorbă cu medicul-ginecolog, Formule moderne de sănătate etc.), sunt distribuite studenților pachete promoționale – cărți, broșuri, fișe informative, prezentate filme instructive informative la subiectele enunțate, sunt organizate ore tematice publice, mese rotunde în cadrul decadelor</p>

						<p>catedrelor cu genericul: Ziua internațională de combatere a infecției HIV/SIDA, Ziua internațională de combatere a tuberculozei, Ziua internațională de combatere a cancerului, Profilaxia hepatitelor virale etc.</p> <p>Cu suportul UNFPA în Republica Moldova au fost atinse următoarele rezultate:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Curriculumul disciplinei obligatorii „Biologie” pentru clasele V-XII a fost revizuit în conformitate cu standardele OMS privind educația pentru sănătate și aprobat de MECC • Astfel, pentru clasele 6-9, a fost introdus un nou modul „Corpul uman și sănătatea” care include teme privind nevoilor de dezvoltare ale adolescenților precum: sănătatea mintală și starea de bine, dezvoltarea adolescenților, prevenirea sarcinii adolescenților, prevenirea ITS, utilizarea contracepției și planificarea familiei. În cazul claselor 10-12, elementele de educație privind sănătatea sexuală și reproductivă au fost integrate module ; • Curriculumul revizuit al disciplinei opționale „Educație pentru Sănătate” a fost aprobat de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării și este implementat acum în toate școlile unde este selectat ca curs opțional; • Suportul didactic pentru profesori la disciplina opțională „Educație pentru Sănătate”, dezvoltat baza curriculumului revizuit, a fost aprobat de MECC și include sarcini digitale de învățare pentru elevii din clasele 7-9; • 37 de școli din 5 raioane (Cahul, Orhei, Rezina, Fălești și Ungheni) și-au sporit capacitatea de a preda cursul „Educație pentru Sănătate”; • Aproximativ 8000 de băieți și fete adolescente au primit educație privind sănătatea și drepturile sexuale și reproductive prin tehnici de la egal la egal în afara programului școlar.
--	--	--	--	--	--	---

Obiectivul IV: Scăderea incidenței bolilor netransmisibile, în special în rândul grupurilor vulnerabile, susceptibile la violarea drepturilor omului

Ținta strategică A: Reducerea gradului de mortalitate prematură cauzată de boli netransmisibile prin măsuri de prevenire și tratament

Indicatori de rezultat:

Sporirea gradului de acceptabilitate a serviciilor de prevenire a bolilor netransmisibile pentru grupurile vulnerabile, susceptibile la violarea drepturilor omului

Sporirea accesului la măsuri de tratament al bolilor netransmisibile în rândul persoanelor din grupurile vulnerabile, susceptibile la violarea drepturilor omului

Nr.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Realizarea politicii de stat în domeni	1.1. Monitorizarea și evaluarea implementării Strategiei naționale de	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale;	2020	1. Rata mortalității cauzată de bolile netransmisibile ce pot fi prevenite, cu date dezagregate pe sexe, vîrste, ani și grupuri	<p>Realizată.</p> <p>Pe parcursul 2018 MSMPS a organizat 3 evenimente de promovare a sănătății în prevenirea cancerului 4 evenimente pentru prevenirea factorilor de risc comportamentali a BNT (tutun, alcool, sedentarism, obezitate) și alte evenimente în prevenirea bolilor cardiovasculare, diabet, boli pulmonare, boli cronice de rinichi, etc. inclusiv:</p>

<p>ul preveniri și controlului bolilor netransmisibile</p>	<p>prevenire și control al bolilor netransmisibile pe anii 2012– 2020 și a Planului național de acțiuni pentru anii 2016–2020 de implementare a acesteia</p>	<p>Ministerul Economiei și Infrastructurii; Compania Națională de Asigurări în Medicină</p>		<p>sociale</p> <p>2. Rata persoanelor ce suferă de boli netransmisibile</p> <p>3. Ponderea factorilor de risc în bolile netransmisibile</p> <p>4. Ponderea factorilor de risc pentru fiecare an</p> <p>5. Ponderea factorilor de risc biologici în apariția bolilor netransmisibile</p> <p>6. Ponderea factorilor socioeconomi nefavorabili în apariția bolilor netransmisibile</p> <p>7. Rata poverii bolilor netransmisibile în rândul populației, cu date dezagregate pe ani, sexe, vârste și grupuri sociale</p> <p>8. Ponderea speranței de viață a persoanelor ce suferă de boli netransmisibile</p> <p>9. Campanii de informare cu privire la programele de promovare a sănătății în rândul populației</p>	<p>Săptămâna Europeană de prevenire a cancerului de col uterin în perioada 28 ianuarie – 3 februarie</p> <p>În cadrul evenimentului au fost realizate diferite acțiuni de informare a femeilor și adolescenților despre cancerul de col, importanța vaccinării anti HPV, necesitatea și periodicitatea screening-ului pentru depistarea cancerului de col, lecții publice, acțiuni în mass-media, elaborate și mediatizate materialele informaționale (3 tipuri de pliante, spot video, calendar de buzunar).</p> <p>Ziua Mondială a Inimii – 29 septembrie cu genericul: „Inima Mea, Inima Ta” cu scopul de a educa oamenii în controlul factorilor de risc, ca consumul de tutun, alimentația nesănătoasă și inactivitatea fizică, astfel evitând cel puțin 80% din decesele premature din cauza bolilor de inimă și accident vascular cerebral. În cadrul evenimentului, medicii cardiologi au oferit doritorilor consultații gratuite, precum și oportunitatea de a-și realiza diverse teste – măsurarea tensiunii arteriale, evaluarea indicelui masei corporale (IMC) și concomitent determinarea riscului cardiovascular. Au fost de asemenea oferite recomandări de rigoare pentru diminuarea influenței factorilor de risc care pot fi modificați. De asemenea, au fost organizate diverse concursuri și competiții sportive, inclusiv, întrebări și răspunsuri privind modul sănătos de viață. Au fost distribuite materiale informaționale tematice și a fost realizată o „promenadă a inimii” în acel mediu al naturii curat.</p> <p>Ziua Mondială a Diabetului – 14 noiembrie. În acest context, pe parcursul săptămânii 12 -16 noiembrie, în cadrul instituțiilor medico-sanitare publice din țară au fost organizate activități de educare și comunicare în adoptarea unui stil de viață sănătos, acțiuni de screening al populației pentru depistarea nivelului de glicemie, inclusiv în localitățile rurale, comunicarea cu persoanele depistate cu nivel înalt de glicemie privind adoptarea unui mod sănătos de viață și organizarea școlarizării persoanelor ce trăiesc cu diabet, distribuirea materialelor informaționale (ghiduri, pliante, fișe informative), acțiuni în comunitate, etc.</p> <p>Lunarul de conștientizare a cancerului de sân perioada 01-31 octombrie 2018. În perioada 01-31 octombrie toate instituțiile medico-sanitare publice și private au organizat și desfășurat activități țin de informarea și sensibilizarea populației privind măsurile de prevenire, diagnosticare precoce și tratamentul oportun al cancerului de sân, inclusiv prin efectuarea screening-ului, controlul factorilor de risc modificabili, precum alimentația nesănătoasă, sedentarismul, supraponderabilitatea, consumul nociv de alcool, fumatul.</p> <p>Alte campanii/evenimente de promovare a sănătății organizate în anul 2018 au fost zilele mondiale naționale în prevenirea principalelor factori de risc a BNT, inclusiv:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ziua Europeană a prevenirii obezității - 19 mai 2018 cu genericul „Abordăm obezitatea împreună”; - Ziua Mondială fără tutun – 31 mai cu genericul ”Tutunul frânge inimi”; - Ziua Națională fără alcool – 2 octombrie;
--	--	--	--	---	---

				<p>10. Rata măsurilor selective luate în privința grupurilor și a persoanelor expuse unor riscuri sporite</p> <p>11. Sistemul de sănătate al intervențiilor primare și secundare de prevenire, bazate pe dovezi, cost-eficiente, cu accent pe asistența medicală primară</p> <p>12. Rata de acces al populației la serviciile medicale, cu date dezagregate pe ani</p> <p>13. Sistemul de monitorizare a bolilor netransmisibile și a factorilor ce le determină</p>	<p>- Ziua Națională de renunțare la fumat – 15 noiembrie.</p> <p>De menționat, că suportul proiectului moldo-elvețian ”Viața sănătoasă. Reducerea poverii bolilor netransmisibile” în perioada de referință s-au dezvoltat și inițiat realizarea a 20 de proiecte locale de ameliorare continuă a calității la nivel de asistență medicală primară, 10 proiecte de promovare a sănătății bazate pe ameliorarea indicatorilor Profilurilor de sănătate, elaborate de echipe multidisciplinare din cadrul Consiliilor Teritoriale de Sănătate Publică și 3 planuri de acțiuni pentru integrarea serviciilor de prevenire, asistență și îngrijiri de durată a persoanelor cu BNT.</p> <p>A fost implementată Campania națională de informare și sensibilizare a populației din Republica Moldova în prevenirea consumului de tutun și alcool (suportul CNAM), având drept scopul informarea și sensibilizarea populației privind riscurile pentru sănătate asociate consumului de tutun și alcool la diferite grupuri țintă: gravide, copii și adolescenți, familii vulnerabile, și sporirea responsabilizării pentru promovarea unui mod de viață sănătos.</p> <p>Pentru reducerea poverii bolilor netransmisibile și a factorilor de risc comportamentali în anul 2019 sau realizat un șir de acțiuni de comunicare informare, educare, mobilizare a comunității: elaborare și editare a materialelor informaționale, etc. Astfel, în perioada de referință MSMPS a organizat 3 evenimente de promovare a sănătății în prevenirea cancerului 4 evenimente pentru prevenirea factorilor de risc comportamentali a BNT (tutun, alcool, sedentarism, obezitate) și a 10 evenimente în prevenirea bolilor cardiovasculare, diabet, boli pulmonare, boli cronice de rinichi și accidente rutiere, etc. inclusiv:</p> <p>Săptămâna Europeană de prevenire a cancerului de col uterin în perioada 28 ianuarie – 3 februarie</p> <p>Ziua Mondială a Inimii – 29 septembrie, Ziua Mondială a Diabetului – 14 noiembrie, Lunarul de conștientizare a cancerului de sân perioada 01-31 octombrie.</p> <p>În perioada 01-31 octombrie toate instituțiile medico-sanitare publice și private au organizat desfășurat activități ce țin de informarea și sensibilizarea populației privind măsurile de prevenție, diagnosticare precoce și tratamentul oportun al cancerului de sân, inclusiv prin efectuarea screening-ului, controlul factorilor de risc modificabili, precum alimentația nesănătoasă, sedentarismul, supraponderabilitatea, consumul nociv de alcool, fumatul.</p> <p>Alte campanii/evenimente de promovarea sănătății organizate în anul 2019 au fost zilele mondiale naționale în prevenirea principalelor factori de risc a BNT, inclusiv:</p> <p>-Ziua Europeană a prevenirii obezității - 19 mai; Ziua Mondială fără tutun – 31 mai, Ziua Națională fără alcool – 2 octombrie; Ziua Națională de renunțare la fumat – 15 noiembrie, etc.</p>
--	--	--	--	--	---

					<p>În scopul informării și depistării precoce a îmbolnăvirilor în vara anului 2018 a fost lansată Campania/Programul „Un doctor pentru tine”. Începînd cu luna martie 2020, activitățile planificate ale acesteia au fost sistate în legătură cu situația sanitaro-epidemiologică înregistrată în Republica Moldova.</p> <p>În scopul prevenirii dependenței de alcool și tutun la copii a fost implementată la nivel național Campania informativ-educatională „O Țară Independentă”.</p> <p>În anul 2020:</p> <p>În Republica Moldova cauzele predominante ale decesului populației sunt BNT cronice, care condiționează circa 89% din numărul total de decese, inclusiv bolile cardiovasculare, cancerul și bolile digestive, bolile aparatului respirator și diabetul zaharat.</p> <p>Probabilitatea de a deceda prematur de BNT este de 25%, cu o rată de două ori mai mare la bărbați (34%) față de femei (17%).</p> <p>Modul de viață nesănătos și comportamentele riscante a diferitor grupuri de populație determină profilul și evoluția defavorabilă a factorilor de risc pentru bolile cronice – fumatul, consumul excesiv de alcool, inactivitatea fizică, alimentația nesănătoasă, etc.:</p> <p>Fumatul este un factor de risc major pentru diferite maladii, condiționând circa 14% din totalul decese înregistrate prin boli netransmisibile. Un sfert din populația Republicii Moldova (25,3%) fumează activ, inclusiv 43,5% dintre bărbați și 5,6% dintre femei. Conform datelor Studiului Global privind Fumatul la Adolescenți (GYTS 2019), 16,3% (20,4% băieți și 11,8% fete) din adolescenții cu vârste cuprinse între 13 și 15 ani sunt fumători activi, iar aproximativ 10% dintre aceștia folosesc alte tipuri de produse din tutun, mai mult de un sfert din aceștia sunt expuși fumului de tutun la domiciliu.</p> <p>Circa 10% din totalul deceselor în Moldova sunt cauzate de alcoolism. Conform Raportului Global privind Alcoolul și Sănătatea din 2016, Moldova a avut un consum mediu anual de 15,2 litri alcool pur per persoană cu vârsta de 15 ani sau mai mult (bărbați 25,2 litri; femei 6,1 litri). Conform studiului MICS 2012 consumul de alcool la bărbații cu vârsta 15-49 ani era de 79,9 %, la femei 57,2%. Consumul de alcool în rândul tinerilor cu vârsta de pînă la 15 ani este și el des de ridicat în mediu 20,1 % la băieți și 6,1 % al fete.</p> <p>Insuficiența activității fizice: Mai mult de 10% din populația adultă (de vîrsta 18-69 ani) nu practică activitatea fizică zilnic, conform recomandărilor OMS privind activitatea fizică pentru sănătate și anume, efectuarea a 150 de minute de activitate fizică de intensitate moderată pe săptămână sau echivalentul ei.</p>
--	--	--	--	--	---

					<p>Mai puțin de 2/3 din populație (de vârsta 18-69 ani) consumă mai puțin de 5 porții de fructe și/sau legume, consumul mediu fiind de 2 porții/zi și ca rezultat - 56% din populație este supraponderală atât bărbații, cât și femeile, inclusiv 23% sunt obezi; ponderea femeilor cu obezitate (28,5%) a fost de 1,6 ori mai mare decât cea a bărbaților (17,8%) și în creștere - de la 17% și 10%, respectiv, în 2010 (Raportul global pentru nutriție, 2020) dar fără mari diferențe între zona rurală și cea urbană. 1/3 din populație (32,4%) consumă produse alimentare procesate, cu conținut sporit de sare, grăsimi trans și zahar. Potrivit datelor studiului național, consumul de sare la adulți (în special la bărbați) depășește cu mai mult de 2 ori aportul zilnic recomandat de OMS - de 5 g de sare.</p> <p>Factorii de risc metabolici: pentru BNT sunt hipertensiunea arterială (care este cauza a 12,4% din totalul deceselor din Moldova, conform raportului privind povara globală a bolilor, IHME). Conform studiului STEPS 2013, fiecare al patrulea adult (cu vârste cuprinse între 18 și 69 de ani) are tensiune arterială crescută. Valorile tensiunii arteriale sistolice de peste 140 mmHg sunt cele mai frecvente, proporția bărbaților a constituit 40,3% și a femeilor 39,3%. Aproape o treime din populație (29,4%) are colesterolul total ridicat (adică colesterolul total $\geq 5,0$ mmol/l), și 12,3% are glicemie bazală ridicată (adică, stare de pre-diabet cu nivel de glucoza sanguină $\geq 7,0$ mmol/l).</p> <p>Pentru reducerea poverii bolilor netransmisibile și a factorilor de risc comportamentali în 2018 și 2020 s-au realizat un șir de acțiuni de comunicare informare, educare, mobilizare a comunității, elaborare și editare a materialelor informaționale, etc. Astfel, anual MSMPS organizează circa 100 de evenimente de promovare a sănătății în prevenirea cancerului, inclusiv cancerul de col, de sân, și alte evenimente pentru prevenirea factorilor de risc comportamentali a BNT (tutun, alcool, sedentarism, obezitate) și alte evenimente în prevenirea bolilor cardiovasculare, diabet, boli pulmonare, boli cronice de rinichi, accidente rutiere, etc. inclusiv:</p> <p>În perioada de referință s-au implementat un șir de campanii naționale de comunicare privind reducerea factorilor de risc a BNT, inclusiv:</p> <p>Prevenirea cancerului de col uterin "Păstrează Sănătatea. Fă testul citologic" 2020 (suportul UNFPA);</p> <p>Promovarea alimentației sănătoase: "Redu sarea din mâncare" – 2019 și "Alege ce mănânci" 2020 (suportul SDC).</p> <p>Alte campanii/evenimente de promovarea sănătății organizate în anul 2020 au fost zilele mondiale naționale în prevenirea principalelor factori de risc a BNT, inclusiv:</p> <p>Ziua Europeană a prevenirii obezității - 19 mai;</p> <p>Ziua Mondială fără tutun – 31 mai</p> <p>Ziua Națională fără alcool – 2 octombrie;</p> <p>Ziua Națională de renunțare la fumat – 15 noiembrie, etc.</p>
--	--	--	--	--	---

					<p>În scopul asigurării dreptului la un mediu sigur fără fum de tutun în perioada 2018 – 2020 continuat realizarea Programului național privind control tutunului pentru anii 2017-2021 și plan de acțiuni pentru implementarea acestuia, (HG nr.1015 din 23 noiembrie 2017). În acest scop s-a elaborat următoarele acte normative:</p> <p>În contextul sistemului de monitorizare a bolilor netransmisibile și a factorilor ce le determină, în practică fiecare dintre BNT majore și factorii de risc comportamentali sunt vizate de programe speciale elaborate și puse în aplicare la nivel național și teritorial, care anual sunt monitorizate și raportate și reactualizate la necesitate.</p> <p>La momentul actual, sistemul de sănătate nu deține un sistem informațional funcțional pentru monitorizare al BNT și a factorilor de risc, care să asigure interoperabilitatea sistemelor naționale și celor comunitare, iar managementul datelor statistice colectate în sistemul de sănătate, dispune de capacitatea de a genera date în corespundere cu recomandările OMS în Cadrul Global de Monitorizare a BNT. În plus, studiile populaționale (STEP, MICS, GYTS și alte) organizate la nivel național cu susținerea donatorilor externi reprezintă un suport important pentru dezvoltarea sistemului de supravegherea epidemiologică a BNT, asigurând formarea bazei de date statistice standardizate privind prevalența factorilor de risc pentru BNT în populație, inclusiv și un interes pentru domeniul de cercetări științifice la acest capitol. Rămâne o problemă continuitatea acestor studii, care nu au suport financiar național.</p> <p>În perioada anilor 2018-2020 întru realizarea activităților de profilaxie și prevenire a riscurilor de îmbolnăvire, și anume, prevenirea HIV și a infecțiilor cu transmitere sexuală din mijloacele CNA au fost alocate 3146,3 mii lei.</p> <p>Activitățile în cauză au fost realizate în cadrul a 6 proiecte la nivel național, care au fost implementate de către 4 asociații obștești.</p> <p>În perioada de referire de materiale informaționale la subiectele ce abordează riscurile asociate consumului de droguri injectabile, comportamentului sexual cu risc sporit, modalității de diminuare a acestor riscuri, destinate grupurilor-țintă au beneficiat circa 3695 persoane.</p>
		1.2. Realizarea unei evaluări intermediare privind impactul implementării Strategiei naționale de prevenire și control al bolilor netransmisibile	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018	<p>1. Raportul elaborat 2. Impactul Strategiei și al Planului de acțiuni după o jumătate de perioadă de implementare, estimat 3. Documentele modificate, după caz</p> <p>Realizată. În 2018 a fost elaborat raportul de evaluare cu privire la realizarea Planului național de acțiuni pentru anii 2016-2020 privind implementarea Strategiei naționale de prevenire și control al bolilor netransmisibile pe anii 2012-2020, care a fost examinat în cadrul Ședinței Colegiului Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale la data de 20.06.2018 (Hotărârea Colegiului MSMPS nr. 2 din 21 iunie 2018).</p>

		pe anii 2012–2020 și a Planului național de acțiuni pentru anii 2016–2020 de implementare a acestuia și, după caz, modificarea lor				
2	Aprobar ea și monitor izarea Progra mului național de prevenir e și control al diabetul ui zaharat	2.1. Aprobarea Programului național de prevenire și control al diabetului zaharat pentru ani 2017–2021 și a Planului de acțiuni privind implementarea acestuia	Minister ul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018	1. Programul aprobat 2. Raportul anual de monitorizare elaborat și publicat	Realizată. Aprobată Hotărîrea Guvernului nr. 1030 din 30 noiembrie 2017 cu privire la aprobarea Programului național de prevenire și control al diabetului zaharat pentru anii 2017-2021 și a Planului de acțiuni privind implementarea acestuia.
		Elaborarea și aprobarea criteriilor de eligibilitate pentru accesul la medicamentele pentru tratamentul compensat al diabetului zaharat (insuline în cartuș)	Minister ul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Compani a Național ă de Asigurări în Medicină ; autorități	2018–2020	Criteriile elaborate și aprobate	Parțial realizată. Potrivit deciziei Consiliului pentru medicamente compensate din 29.10.2020, în li medicamentelor compensate au fost introduse modificări, prin care se acordă dreptul medicului familie/medicului endocrinolog de a prescrie pacienților care suferă de diabet zaharat a insulin umane sub formă de cartușe, fără a fi adoptată decizia comisiei specializate în cazul fiecăr pacient respectiv. Anterior, pacienții au fost asigurați cu astfel de preparate (forme farmaceutice doar în urma deciziei Comisiei specializate, pacienții care au întrunit criteriile de eligibilitate. Astfel, modificările aprobate în lista medicamentelor compensate din 29.10.2020 au ca sc sporirea accesului pacienților care suferă de diabet zaharat la insuline umane sub formă de cartuș care sunt mai ușor de administrat și prezintă mai multe avantaje, precum precizie mai înaltă dozare, risc scăzut de hipoglicemie, posibilitatea dozării și administrării insulinei de că persoanele slab văzătoare, comoditate și flexibilitate în administrare, posibilitate de administrare orice moment și în orice situație, cantitatea mai mică de pierdere a insulinei, lipsa sindromu algic, datorat acelor foarte fine și subțiri.

		le publice locale			<p>Prin urmare, au fost excluse orice limitări în prescrierea insulinei umane în cartușe.</p> <p>De precizat, că de medicamentele antidiabetice (orale și insuline umane, inclusiv în cartuș) beneficiază persoane cu statut "asigurat" și "neasigurat", în proporție 100%, medicamente fiind integral compensate din fonduri.</p> <p>Cimișlia:</p> <p>Criteriile elaborate și aprobate Conform Ordinului nr.492/139A din 22.04.2013"Cu privire medicamentele compensate din fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală" modificările ulterioare.</p> <p>Sîngerei:</p> <p>Pe parcursul anilor 2018-2020 la evidență au fost – circa 2804 pacienți cu diabet zaharat, din ei 480 pacienți au avut nevoie de tratament cu insulină, din ei 420 pacienți au avut nevoie de tratament cu insulină în cartușe, necesitate care s-a realizat integral (100%).</p>
	2.3. Înființarea Registrului național de diabet zaharat	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2021	<p>1. Registrul înființat și funcțional</p> <p>2. Numărul de pacienți înregistrați</p>	
	2.4. Transpunerea în protocoalele clinice naționale a prevederilor ghidurilor internaționale cu privire la tratamentul diabetului zaharat: diabetul necomplicat de tip 1 și 2; sarcina în diabetul pre-existent și gestațional; diabetul	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2020	Protocoalele aprobate	<p>Realizată</p> <p>Au fost elaborate și aprobate:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ghidul național „Managementul retinopatiei diabetice”, ordinul MSMPS nr.113 din 26.01.2018; Protocolul adaptat al OMS pentru medicii de familie PEN nr.1 „Prevenirea atacului de cord, accidentului vascular cerebral și bolilor renale prin intermediul managementului integrat al DZ și HTA”, ordinul nr.181 din 13.02.2019. Au fost actualizate: Protocolul clinic național „Diabetul zaharat necomplicat”, ordinul nr.528 din 24.04.2019 Protocolul clinic național „Fetopatia diabetică a nou-născutului, ordinul MSMPS nr.807 din 05.07.2019; Ghidului național „Managmentul bolilor cardiovasculare în diabetul zaharat și prediabet” ordinul nr.765 din 18.08.2020;

		complicat (retinopatie, nefropatie, neuropatie)				<ul style="list-style-type: none"> De asemenea, a fost elaborat și aprobat „Suportul educațional destinat persoanelor adulte cu diabet zaharat tip 2”, ordinul MSMPS nr. 1539 din 27.12.2018.
--	--	---	--	--	--	--

Obiectivul V: Asigurarea respectării drepturilor persoanelor în domeniul sănătății mintale

Ținta strategică A: Serviciile de asistență medicală în domeniul sănătății mintale acordate în conformitate cu standardele privind drepturile omului și demnitatea umană

Indicatori de rezultat:

Reducerea ratei de spitalizare în instituții psihiatrice

Creșterea ratei serviciilor de sănătate mintală acordate la nivel de comunitate, în special persoanelor din grupurile vulnerabile, susceptibile la încălcarea drepturilor omului

Sporirea accesului la remedii eficiente de prevenire, raportare și sancționare a abuzurilor în instituțiile psihiatrice

Nr.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Realizarea politicii de stat în domeniul sănătății mintale	1.1. Implementarea Programului național privind sănătatea mintală pe anii 2017–2021 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018–2022	<ol style="list-style-type: none"> Reducerea cu 50% a numărului de spitalizări în instituții psihiatrice prin acordarea serviciilor de sănătate mintală de calitate la nivel de comunitate Cadrul legislativ național armonizat cu standardele în domeniul sănătății mintale Cadrul normativ revizuit pentru organizarea și funcționarea serviciilor de sănătate mintală adaptate la necesitățile beneficiarilor Rețeaua de servicii 	<p>În curs de realizare.</p> <p>La moment 40 de Centre comunitare de sănătate mintală funcționează în centrele raionale și mun. Chișinău și Bălți, finanțate din fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală. Pentru prestarea serviciilor de sănătate mintală în cadrul îngrijirilor medicale comunitare și la domiciliu, a fost alocată suma de 25668,2 mii lei.</p> <p>A fost elaborată propunerea de politică publică „Fortificarea și îmbunătățirea sistemului serviciilor comunitare de sănătate mintală în Republica Moldova”, cu analiza mecanismelor de finanțare și costificare a serviciilor de sănătate mintală.</p> <p>De asemenea, a fost realizat studiul privind percepția atitudinii populației asupra fenomenului de stigmă și discriminare față de sănătatea mintală și identificarea factorilor determinanți ai acestei atitudini. Volumul eșantionului a cuprins în total 3087 de respondenți structurați din opt raioane ale țării (Edinet, Soroca, Leova, Cimișlia, Ungheni, Orhei, Hîncești, Cahul).</p> <p>Rezultatele studiului demonstrează:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nivelul de acceptare socială a persoanelor cu probleme de sănătate mintală, precum și tendința de non discriminare este relativ înaltă, iar tendința de excludere socială și de distanțare față de persoanele cu probleme de sănătate mintală este medie spre înaltă. Atitudinea mai puțin reticentă față de persoanele cu probleme de sănătate mintală, conform indicilor de variație, o deține populația din raioanele unde a fost pilotat conceptul de servicii comprehensive de de sănătate

					de sănătate mintală pentru nevoile persoanelor afectate de maladii mintale, funcțională la nivel de unități teritorial-administrative 5. Serviciile de sănătate mintală accesibile tuturor grupurilor de populație 6. Gradul de stigmatizare a persoanelor cu probleme de sănătate mintală redus, iar integrarea comunitară a acestora – asigurată	<p>mentală comunitară.</p> <p>- Problema de sănătate mintală pentru R. Moldova mai reprezintă încă un stigmat, fapt demonstrat prin tănuirea acesteia în mediul public. Studiul indică tendința populației de a-și confesa problema de sănătate mintală mai întâi unui specialist profesionist, apoi familiei, după care prietenilor și angajatorului.</p> <p>- Un grad redus de stigmatizare este demonstrat de populația din raioanele pilot prin disponibilitatea mai mare (48%) de a accepta în proxima vecinătate a persoanei cu probleme de sănătate mintală.</p>
		1.2. Armonizarea cadrului normativ astfel încât să se asigure respectarea drepturilor fundamentale ale omului în domeniul acordării serviciilor de sănătate mintală	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2019	Cadrul normativ armonizat și aprobat	<p>Parțial realizată</p> <p>A fost elaborat proiectul hotărârii Guvernului pentru aprobarea Legii cu privire la modificarea Legii privind sănătatea mintală nr.1402/1997. Proiectul este pregătit pentru prezentare în ședințele Secretarilor generali de stat și remitere spre avizare de către părțile interesate și autoritățile publice centrale.</p>
2	Asigurarea drepturilor pacienților din	2.1. Elaborarea și aplicarea unui mecanism de monitorizare a încălcărilor comise în	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale;	2018–2021	<p>1. Mecanismul aplicat</p> <p>2. Rapoartele de monitorizare elaborate</p>	<p>În curs de realizare.</p> <p>În cadrul atelierelor de lucru desfășurate în 20 de comunități din raioanele Briceni, Edineț, Ungheni, Orhei, Criuleni, Ștefan Vodă, Taraclia, Vulcănești au fost prezentate servicii comunitare de sănătate mintală. La evenimente au participat aproximativ 866 de persoane reprezentanți ai APL, instituțiilor educaționale, sociale etc.</p>

	instituții le psihiatri ce	acordarea serviciilor de sănătate mintală	Minister ul Afacerilo r interne; Procurat ura Generală		3. Numărul de încălări constatate 4. Numărul de cazuri soluționate	În perioada trimestrului IV anului 2020, Poliția în cooperare cu AO „Trimbos Moldova” a inițiat revizuirea prevederilor POS privind intervenția Poliției în cazurile privind implicarea persoanelor cu probleme de sănătate mintală, aprobat prin Ordinul IGP nr. 476/2016, precum și organizarea unor ateliere de instruire pentru polițiști pe domeniul vizat, în scopul asigurării respectării drepturilor persoanelor din categoria respectivă.
		2.2. Elaborarea proiectului Codului sănătății care să includă un capitol privind sănătatea mintală în conformitate cu recomandările internaționale și standardele din domeniul drepturilor omului	Minister ul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2022	Proiectul Codului elaborat și adoptat	
		2.3. Revizuirea cadrelor normative în vederea introducerii formelor noi de tratament prin constrângere în condiții de ambulatoriu și supraveghere psihiatrică obligatorie	Minister ul Justiției; Minister ul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; comisia parlamen tară de profil	2018–2020	Proiectul de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat	Parțial realizată În vederea realizării acestei acțiuni au fost solicitate propuneri de la toate autoritățile cu atribuții în domeniu. Urmare a consultărilor desfășurate s-a convenit asupra instituirii unui grup de lucru format inclusiv din medici psihiatri din componența Centrelor Comunitare de Sănătate Mintală cărora le va reveni rolul de aplicare în practică a noilor forme a măsurilor de siguranță de caracter medical a căror implementare se urmărește.
3	Diminu	3.1. Desfășurarea	Minister	2018–2022	Campanii desfășurate	Neinițiată.

area fenomenului de stigmă a persoanelor cu probleme de sănătate mintală în comunitate prin activități de informare	unor campanii naționale de comunicare privind beneficiile modelului comunitar al serviciilor de sănătate mintală și de sensibilizare și informare cu privire la domeniul sănătății mintale; promovarea imaginii pozitive a persoanelor cu probleme de sănătate mintală	ul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale		anual	
---	--	--	--	-------	--

Obiectivul VI: Reducerea morbidității prin boli transmisibile

Ținta strategică A: Rată redusă a transmiterii HIV și a infecțiilor cu transmitere sexuală (ITS), precum și a mortalității asociate cu HIV

Indicatori de rezultat:

Sporirea gradului de respectare a confidențialității persoanelor cu statut HIV pozitiv

Reducerea cazurilor noi de infectare cu HIV, cu virusi hepatici, cu tuberculoză și de boli condiționate de calitatea apei

Extinderea acoperirii cu tratament antiretroviral gratuit

Nr.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Realizarea politicii de stat în domeni	1.1. Monitorizarea și evaluarea implementării Programului național de	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale;	2020	1. Numărul de persoane infectate cu HIV/SIDA, cu date dezagregate pe sexe, vârste și grupuri sociale	<i>Nerealizată.</i>

	<p>ul preveniri și controlului HIV/SIDA și ITS pe anii 2016–2020</p>	<p>prevenire și control al infecției HIV/SIDA și infecțiilor cu transmitere sexuală pentru anii 2016–2020 și a Planului de acțiuni pentru realizarea acestuia</p>	<p>Biroul Național de Statistică</p>	<p>2. Rata deceselor per ani 3. Căile principale de transmitere a HIV/SIDA per ani 4. Factori agravanți ai transmiterii HIV/SIDA, cu date dezagregate pe sexe, vârste, persoane-cheie și ani 5. Procentul consumatorilor de droguri injectabile, acoperiți cu servicii de prevenire în cadrul programelor de reducere a riscurilor 6. Prevalența HIV printre consumatorii de droguri injectabile 7. Aria de acoperire cu tratament a persoanelor infectate cu HIV sau bolnave de SIDA în mediile urban și rural 8. Numărul de pacienți supuși tratamentului, cu date dezagregate pe sexe, vârste și grupuri sociale per an 9. Rata ITS 10. Incidența ITS 11. Numărul persoanelor afectate de ITS, cu date</p>	
--	--	---	--------------------------------------	--	--

				dezagregate pe sexe, vârste și grupuri sociale 12. Rata de prevenire a infectării cu HIV și cu ITS	
	1.2. Realizarea unei evaluări intermediare privind impactul implementării Programului național de prevenire și control al infecției HIV/SIDA și infecțiilor cu transmitere sexuală pentru anii 2016–2020 și a Planului de acțiuni pentru realizarea acestuia și, după caz, modificarea lor	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018	1. Raportul de evaluare elaborat 2. Impactul Programului și al Planului de acțiuni după o jumătate de perioadă de implementare, estimat 3. Documentele modificate, după caz	Realizată. Raportul de evaluare a fost elaborat de consultantul internațional, Dr. Kakahber Kepuladze, reflectă rezultatele evaluării realizate în toamna anului 2019, la fel și concluziile și recomandările propuse (ce au fost validate cu membrii GTL Control HIV/SIDA/ITS). Raportul reflectă progresul obținut la nivel național în fortificarea capacităților ONG-urilor instituțiilor medicale în oferirea serviciilor de prevenire HIV în populațiile cu risc sporit de infecție HIV.
	1.3. Crearea unui sistem de colectare a datelor privind HIV și ITS	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Biroul Național de Statistică	2018	Datele colectate și dezagregate pe sexe, vârste, populații-cheie	Realizată. Sistemul informațional este funcțional în cadrul Spitalului de Dermatologie și Maladii Comunicabile. Pe parcursul anului 2018 acesta a fost dezvoltat.

Ținta strategică B: Rata redusă a tuberculozei, a hepatitei, a bolilor condiționate de apă și a altor boli transmisibile**Indicator de rezultat:***Descreșterea ratei mortalității în rândul persoanelor bolnave de tuberculoză, de hepatită, de boli condiționate de apă și de alte boli transmisibile*

Nr.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Realizarea politicii de stat privind controlul și combaterea tuberculozei, a hepatitei, a bolilor condiționate de apă, precum și a altor boli transmisibile	1.1. Monitorizarea și evaluarea implementării Programului național de control al tuberculozei pentru anii 2016–2020	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2020	1. Numărul de persoane care au beneficiat de diagnosticul precoce al tuturor formelor de tuberculoză 2. Campanii de informare cu privire la diagnosticarea precoce a tuberculozei 3. Rata de diagnosticare precoce și depistare timpurie a tuberculozei 4. Numărul de persoane supuse tratamentului împotriva tuberculozei 5. Rata de succes al tratamentului împotriva tuberculozei 6. Rata incidenței cazurilor de tuberculoză 7. Ponderea coinfecției TB/HIV printre cazurile de tuberculoză	<i>Nerealizată.</i>

				8. Rata redusă a mortalității de tuberculoză	
	1.2. Realizarea unei evaluări intermediare privind impactul implementării Programului național de control al tuberculozei pentru anii 2016–2020 și modificarea acestuia, după caz	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018	1. Raportul de evaluare elaborat 2. Impactul programului estimat după o jumătate de termen de implementare 3. Documentul modificat, după caz	Realizată. În perioada octombrie-noiembrie 2019, a avut loc evaluarea Programului național de control al tuberculozei, de către GLC- Green Line Committee, care a desfășurat evaluarea de la testare până la administrarea de tratament antituberculos. Totodată, în luna octombrie 2019 a fost desfășurată, de către Global Drug Fond, evaluarea medicamentelor antituberculoase și implementarea protocoalelor clinice, precum și evaluarea capacităților laboratoarelor. Pentru perioada 10-21 februarie 2020 este planificată evaluarea finală a Programului național de control al tuberculozei, de către Fondul Global.
	1.3. Includerea valorilor numerice pentru incidența tuberculozei, cu dezagregarea corespunzătoare a datelor pe criterii de sex și statut social	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale (Consiliul coordonat or al Programului); Compania Națională de Asigurări în Medicină; administrația publică locală	2018–2022	Raportul anual de progres	În curs de realizare. Incidența globală privind tuberculoza în anul 2018 a constituit 75.1 la 100 mii populație (304 cazuri), în anul 2017 – 83.3 (3352 cazuri), în anul 2016 – 88.5 (3569 cazuri). Se atestă o micșorare cu 15% pe parcursul anilor 2016 - 2018. Din numărul bolnavilor înregistrați, cazuri noi de tuberculoză în anul 2018 au fost 2454 cu o incidență de 61 la 100 mii populație, comparativ cu anul 2017 – 2681 cazuri sau 66.6 la 100 mii populație. În anul 2016 au fost înregistrate 2843 cazuri noi de TB sau 70.5 la 100 mii populație. Se atestă o micșorare cu 13.5% pe parcursul anilor 2016 - 2018. Incidența recidivelor în anul 2018 s-a micșorat cu 21.7% (568 cazuri sau 14.1 la 100 mii populație) față de anul 2016 (726 cazuri 18 la 100 mii populație). Incidența globală la copii a constituit 15.9 la 100 mii populație (122 cazuri) pentru anul 2018 comparativ cu anul 2017 – 21.3 (164 cazuri) și pentru anul 2016 – 18.5 (143 cazuri). Pe parcursul anului 2018 au fost notificate cu 14.1% mai puține cazuri noi și recidive comparativ cu anul 2016. Incidența Caz nou la copii pentru anul 2018 a constituit 15.5 la 100 mii populație (119 cazuri) comparativ cu anul 2017 – 20.3 (156 cazuri), pentru 2016 – 18 (139 cazuri). Pe parcursul anului 2018 au fost notificate cu 13.9% mai puține cazuri noi și recidive comparativ cu anul 2016. Mortalitatea prin TB pentru anul 2018 a constituit 7.6 la 100 mii populație (304 cazuri), comparativ cu anul 2017 – 7.9 (320 cazuri) și 2016 – 9.1 (372 cazuri). S-a redus cu 16.5% față de anul 2016.

					Rata de succes a tratamentului pentru cohorta anului 2017 TB sensibilă este de 82,2% (903 din 1099 cazuri noi), comparativ cu cohorta precedentă 2016- 82,5% (991 din 1022 de cazuri noi). Crește rata de succes a tratamentului la pacienții cu tuberculoza multidrogrezistentă. Rata succesului tratamentului TB MDR cazuri noi pentru cohorta 2016 constituie 68,6% (302 din 440 cazuri); 2015- 66,7%(269 din 403 cazuri); 2014 – 64,1 (259 din 404 cazuri).
	1.4. Monitorizarea și evaluarea implementării Programului național de combatere a hepatitelor virale B, C și D pentru anii 2017–2021	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018–2021	<p>1. Rata morbidității prin hepatitele virale B, C și D</p> <p>2. Rata depistării precoce a persoanelor infectate cu hepatitele virale B, C și D</p> <p>3. Numărul de persoane cărora li s-au depistat hepatitele virale B, C și D la o etapă precoce</p> <p>4. Rata incidenței și a prevalenței hepatitelor virale B, C și D</p> <p>5. Campanii de informare</p> <p>6. Cercetări științifice efectuate pe problemele hepatitelor virale B, C și D</p> <p>7. Rata anuală a imunizărilor și vaccinărilor contra hepatitelor virale B, C și D</p> <p>8. Numărul cazurilor de îmbolnăvire cu</p>	<p>În curs de realizare.</p> <p>În 2018</p> <p>1) În structura morbidității în anul 2018 ponderea hepatite virale B a fost 3,4%, hepatita virală C 5,7%, hepatita virală D – 0,4%.</p> <p>4. În anul 2018 morbiditatea prin hepatita virală B acută a constituit 0,62 la 100000 populație, prin hepatita virală C acută - 1,04, prin hepatita virală D – la 0,07.</p> <p>5. În scopul sporirii gradului de conștientizare a populației, îndeosebi în rândul grupurilor cu risc sporit de infectare privind prevenirea hepatitelor virale B, C, D au fost organizate 272 seminare de instruire a 13185 persoane, au fost elaborate 374 materiale metodico-informative, la posturile TV au fost traslate 23 emisiuni, la radio s-au difuzat 25 emisiuni, în presă au fost publicate 35 articole. De asemenea, au fost susținute 3240 prelegeri, 86494 convorbiri, elaborate 380 buletine sanitare și desfășurate 207 activități în comunități.</p> <p>6. În anul 2018 au fost efectuate cercetări științifice în cadrul proiectului științific instituțional „Studierea infecțiilor virale hemotransmisibile prioritare cu optimizarea supravegherii epidemiologice” cu studierea particularităților epidemiologice ale hepatitelor virale parentale B și C asociate cu infecții hemotransmisibile (CMV, HTLV-1/2, HSV, EBV) în rândul lucrătorilor medicali.</p> <p>7. Cuprinderea cu vaccinări a copiilor la vârsta 1 an contra HVB a constituit 91,1% a. 2018.</p> <p>8. Hepatita virală B acută: 76,0 % - în localitățile urbane și 24,0% - în mediul rural, la persoanele de gen masculin -60,0% cazuri, la persoanele cu vârsta 25-39 ani – 48,0% cazuri și cu vârsta 40 ani și mai mare - 32,0% cazuri.</p> <p>9. În anul de referință au fost incluși în tratament antiviral 6282 pacienți, au finisat tratamentul 3929 pacienți.</p> <p>În 2019</p> <p>Conform indicatorilor de monitorizare a programului național de combatere a hepatitelor virale B, C și D este următoarea: - HVB acută - 0,17 o/oooo ; - HV</p>

				<p>hepatitele virale B, C și D, cu date dezagregate pe criterii de sex, vîrstă, statut social în fiecare an</p> <p>9. Numărul de bolnavi de hepatitele virale B, C și D care au beneficiat de servicii calitative de tratament și îngrijire continuă în fiecare an</p> <p>10. Registrul național de evidență a bolnavilor cu hepatite virale acute, cronice și cu ciroze hepatice de etiologie virală</p>	<p>acută – 0,85 o/oooo; - HVD acută – 0,12 o/oooo;- HVB cronică – 19,16 o/oooo; - HVC cronică 28,01 o/oooo, - HVD cronică – 0,90 o/oooo.</p> <p>Indicatorii, cum ar fi depistarea precoce a hepatitelor virale – nu se monitorizează.</p> <p>Numărul de persoane depistate în 2019: cu Hepatita virală B (HVB) acută, total-7 persoane; HVB acută cu Delta antigen (coinfecție) - o persoană; Suprainfecția acută cu Delta antigen -4 persoane; Hepatita virală acută C-4 persoane; Hepatita virală B cronică cu Delta antigen primar depistată -11 persoane; Hepatita virală B cronică fără Delta antigen primar depistată -732 persoane;</p> <p>Hepatita virală C cronică primar depistată- 732; Hepatita virală C cronică primar depistată -11 persoane; Purtători ai AgHBs primar depistați -893.</p> <p>Incidența hepatitelor virale B, C și D în 2019 Hepatita virală B (HVB) acută, total-0,17 ‰; HVB acută cu Delta antigen (coinfecție)-0,02‰; Suprainfecția acută cu Delta antigen -0,02‰; Hepatita virală acută C- 0,85‰; Hepatita virală B cronică cu Delta antigen primar depistată – 0,9 ‰;</p> <p>Hepatita virală B cronică fără Delta antigen primar depistată – 18,26 ‰;</p> <p>Hepatita virală C cronică primar depistată- 28,08 ‰ ; Hepatita virală C cronică primar depistată -1123; Purtători ai AgHBs primar depistați – 22,27 ‰.</p> <p>În Republica Moldova se organizează și se desfășoară Ziua Mondială a Hepatitei – 28 iulie. În anul 2019 genericul a fost: ”Depistează-i bolnavi pentru a salva milioane de vieți”. În cadrul evenimentului în total, în republică au fost organizate 57 de seminare pentru diferite categorii de lucrători medicali, 5 conferințe cu lucrătorii medicali la tema: Hepatitele virale și nonvirale, măsurile profilactice, 1 masă rotundă cu genericul: ”Optăm pentru un mod de viață sănătos”, elaborate 21 de materiale informaționale la posturile de televiziune au fost transmise 8 emisiuni, radio s-au difuzat 4 emisiuni, în presă au fost publicate 5 articole. De asemenea au fost susținute 554 de prelegeri, 7348 de convorbiri, s-au elaborat 133 de buletine sanitare, amenajate 21 panouri informative și 41 de ungherașe sanitare, derulate 28 de spoturi privind profilaxia hepatitelor, promovarea modului sănătos de viață, 12 informații plasate în resursele internet, etc. În Centrele de Sănătate Prietenoase Tinerilor au fost petrecute discuții cu tinerii despre pericolul contractării virusului hepatic, inclusiv pe cale sexuală în timpul piersingului și a tatuajelor în caz de nerespectării cerințelor de dezinfecție suficientă și calitativă a instrumentarului utilizat, etc.</p> <p>Pe parcursul realizării Programului au fost realizate cercetări științifice în cadrul a 5 teze de doctor habilitat; 9 proiecte de cercetare</p> <p>Comisia specializată pentru inițierea tratamentului antiviral, în perioada ianuarie – decembrie 2019</p>
--	--	--	--	---	--

					<p>a examinat și a acceptat 4941 de dosare a pacienților cu hepatite cronice și ciroze hepatice virale respectiv au fost incluși în tratamentul antiviral 4728 de pacienți, din care 3537 de pacienți cu HC și 1191 de pacienți cu HBV/HDV.</p> <p>Registrul național de evidență a bolnavilor cu hepatite virale acute, cronice și cu ciroze hepatice etiologie virală, din lipsa resurselor financiare, nu a fost elaborat.</p> <p>În 2020</p> <p>1)) Conform indicatorilor de monitorizare a programului național de combatere a hepatitelor virale, rata morbidității prin hepatite virale B, C și D în anul 2020 următoarea - HVB acută - 0,0/0000 ; - HVC acută – 0,45 o/0000; - HVB cronică – 7,86 o/0000; - HVC cronică – 14,02 o/0000, - HV cronică – 0,37 o/0000.</p> <p>2) Indicatorii, cum ar fi depistarea precoce a hepatitelor virale – nu se monitorizează.</p> <p>3.) Numărul de persoane depistate în 2020: Hepatită virală B (HVB) acuta-5; Hepatită virală acută C-118; Hepatită virală B cronică cu Delta antigen primar depistata -15; Hepatită virală cronică fără Delta antigen primar depistată -315; Hepatită virală C cronică primar depistată- 564</p> <p>4)* Incidența prin hepatitele virale B, C și D forme acute la 100 mii populație a constituit: prin hepatita virală B acută 0,17 cazuri (a.2018-0,62), prin hepatita virală C acută a constituit 0,04 cazuri la 100 mii populație (a.2018- 1,04).</p> <p>Incidența prin hepatitele virale B, C și D forme cronice la 100 mii populație a constituit: prin hepatita virală B cronică fără Delta antigen 18,28 cazuri (a.2018-15,79); prin hepatita virală B cronică cu Delta antigen-0,85 (a.2018-0,99); prin hepatita virală C cronică-28,03 cazuri (a.2018- 25,24).</p> <p>Prevalența hepatitelor virale cronice B, C și D în teritoriile de pe malul drept, în 2019 constituit 2306,50 la 100 mii populație, inclusiv: hepatita virală B-1118,38, hepatita virală C-620,50, hepatita virală D-67,18. Prevalența cirozelor hepatice virale B, C și D-239,62, inclusiv: provocate de virusul hepatitic B-89,50, de virusul hepatitic C-82, 78 și de virusul hepatitic D-14,78 pacienți.</p> <p>5) Referitor la campanii de comunicare, menționăm, că anual în Republica Moldova se organizează și se desfășoară Ziua Mondială a Hepatitei – 28 iulie. În anul 2019 genericul a fost: ”Depistarea bolnavi pentru a salva milioane de vieți” iar în anul 2020 „Viitorul fără hepatită”.</p> <p>6) În anul 2020 au fost inițiate și efectuate cercetări științifice în cadrul proiectului științific instituțional ”Seroprevalența hepatitei virale E separat și în asociere cu hepatitele virale A, B, C și D” și ”Optimizarea măsurilor de control și răspuns”. În cadrul proiectului respectiv a fost efectuată analiză</p>
--	--	--	--	--	---

și evaluarea asocierii markerilor hepatitelor virale A, B, C și e la lucrătorii medicali și bolnavii TBC din IMSP Institutul de Ftiziopulmonologie, de asemenea au fost testați donatorii primari sânge la prezența infectării cu hepatită virală E.

În perioada de referință de comun cu Organizația Mondială a Sănătății și Institutul Robert Koch fost desfășurat ”Studiul de supraveghere serologică privind HepB, HepC și COVID-19” (pe eșantion reprezentativ de 6000 persoane).

De asemenea în cadrul Programului Uniunii Europene pentru colaborare transfrontalieră România Republica Moldova proiectului CROSS-BORDER NETWORK FOR RESEARCH DEVELOPMENT REGARDING HEPATITIS E PREVENTION AND CONTROL, TOWARD A GLOBAL ONE HEALTH.

În perioada nominalizată nu au fost susținute teze de doctor la tematica hepatitelor virale.

7) Acoperirea vaccinala contra hepatitei virale B a grupurilor cu risc sporit de infectare:

Anul 2020 (	Persoane planificate	Persoane vaccinate	%
Hep B1 – grup risc	1202	469	39,0
Hep B2 – grup risc	589	282	47,9
Hep B3 – grup risc	633	304	48,0
Hep B4 – grup risc	140	75	53,2

8*. Incidența hepatite virale B, C și D, cu date dezagregate pe criterii de vârstă

Incidența HVB acute la copii și maturi,: Maturi: 0,12, Copii:0,13

Incidența HVB acute în mediul urban și rural de trai, Urban: 0,16. Rural: 0,09

Incidența HVC acute la copii și maturi, Maturi:0,55, Copii:0.0

Incidența HVC acute în mediul urban și rural de trai,: Urban: 0.54, Rural: 0.37

9) Numărul de bolnavi de hepatite virale B, C și D care au beneficiat de servicii calitative tratament și îngrijire continuă în fiecare an

În perioada noiembrie 2016 – decembrie 2020 9 numărul de bolnavi de hepatite virale B, C și D care au beneficiat de tratament antiretroviral gratuit - 2216 pacienți.

					<p>Respectiv au fost incluși în tratamentul antiviral, au beneficiat de tratament calitativ și au fost monitorizați 22216 pacienți cu hepatite și ciroze hepatice virale, din care 17848 pacienți cu HCV și 4368 pacienți cu HBV/HDV, conform tabelului 1:</p> <p>Tabelul 1. Pacienți incluși în tratament antiviral în perioada noiembrie 2018 – decembrie 2020 (abs.)</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Nr pacienți</th> <th>2018</th> <th>2019</th> <th>2020</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>HCV</td> <td>5267</td> <td>3537</td> <td>1460</td> </tr> <tr> <td>HBV/HDV</td> <td>1411</td> <td>1191</td> <td>702</td> </tr> <tr> <td>Total</td> <td>6678</td> <td>4728</td> <td>2162</td> </tr> </tbody> </table> <p>Respectiv în 2018 au beneficiat de tratament antiretroviral gratuit – 6678 pacienți cu hepatite și ciroze hepatice virale (5367 cu HCV și 1411 cu HBV/HDV); în 2019 - 4728 pacienți cu hepatite și ciroze hepatice virale (3537 cu HCV și 1191 cu HBV/HDV); în 2020 – 2162 pacienți cu hepatite și ciroze hepatice virale (1460 cu HCV și 702 cu HBV/HDV)</p> <p>10) Registrul național de evidență a bolnavilor cu hepatite virale acute, cronice și cu ciroze hepatice de etiologie virală din lipsa resurselor financiare nu a fost elaborat</p>	Nr pacienți	2018	2019	2020	HCV	5267	3537	1460	HBV/HDV	1411	1191	702	Total	6678	4728	2162
Nr pacienți	2018	2019	2020																		
HCV	5267	3537	1460																		
HBV/HDV	1411	1191	702																		
Total	6678	4728	2162																		
	1.5. Realizarea unei evaluări intermediare privind implementarea Programului național de combatere a hepatitelor virale B, C și D pentru anii 2017–2021	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2019	1. Raportul de evaluare elaborat 2. Documentul modificat, după caz	<p>Realizată.</p> <p>Raportul de evaluare a Programului național de combatere a hepatitelor virale B, C și D pentru anii 2017–2021 a fost elaborat de către OMS.</p>																

	și modificarea acestuia, după caz				
	1.6. Includerea valorilor numerice pentru incidența hepatitei, cu dezagregarea corespunzătoare a datelor pe criterii de sex și statut social	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale (Consiliul coordonator al Programului); Compania Națională de Asigurări în Medicină; administrația publică locală	2018–2020	Raportul de progres	<p>Realizată.</p> <p>Conform datelor statistice în Republica Moldova, în anul 2019 din totalul cazurilor de hepatite virale înregistrate 1937(65,5%) cazuri (a.2018-1760 (49,9%)) sunt hepatite virale B, C și D. Hepatitele virale B, C și D formă acută au fost înregistrate în 46(2,4%)cazuri (a.2018-70(3,9%)) formă cronică în 1891(97,6%)cazuri (a.2018-1690 (96,02%)). Printre hepatitele virale parenterale ponderea hepatitei virale B este de 40,2% (779 cazuri), hepatitei virale C de 59,71% (1158 cazuri), hepatitei virale D de 0,02% (5 cazuri), comparativ cu anul 2018- 39,9% (703 cazuri), 60,05% (1057 cazuri) și 0,17% (3 cazuri) respectiv,</p> <p>Incidența prin hepatitele virale B, C și D forme acute la 100 mii populație a constituit: prin hepatita virală B acută 0,17 cazuri (a.2018-0,62), inclusiv: la maturi 0,18 (a.2018-0,77), la copii 0, (a.2018-0), în localități urbane 0,38 (a.2018-1,08), și rurale 0 (a.2018 -0,23); prin hepatita virală acută a constituit 0,85 cazuri la 100 mii populație (a.2018- 1,04), inclusiv: la maturi 1,02 (a.2018-1,29) la copii-0,13 (a.2018 -0), în localități urbane 1,08 (a.2018-1,90) și rurale 0,65 (a.2018-0,35); prin hepatita virală Delta co-infecție și suprainfecție a constituit 0,12 cazuri la 100 mii populație (a.2018-0,07), inclusiv: la maturi-0,15 (a.2018-0,09), copii-0 (a.2018-0), localități urbane-0, (a.2018-0,05) și rurale-0,14 (a.2018-0,09).</p> <p>Incidența prin hepatitele virale B, C și D forme cronice la 100 mii populație a constituit: prin hepatita virală B cronică fără Delta antigen 18,28 cazuri (a.2018-15,79), inclusiv: la maturi-22, (a.2018-19,42), la copii 0,53 (a.2018-0,52), în localitățile urbane-18,33 (a.2018-17,98) și rurale 18,24 (a.2018-13,93); prin hepatita virală B cu Delta antigen-0,85 (a.2018-0,99), inclusiv: la maturi-1,05 (a.2018-1,17), la copii-0 (a.2018-0,26), în localitățile urbane-0,97 (a.2018-1,35) și rurale-0,74 (a.2018- 0,69); prin hepatita virală C cronică-28,03 cazuri (a.2018- 25,24), inclusiv: la maturi-34,51 (a.2018-31,08), la copii-0,26 (a.2018-0,65), în localitățile urbane-47,76 (a.2018-41,86) și rurale-11,05 (a.2018-11,13).</p> <p>Prevalența hepatitelor virale cronice B, C și D în teritoriile de pe malul drept, în perioada de referință a constituit 2306,50 la 100 mii populație, inclusiv hepatita virală B-1118,38, hepatita virală C-620,50, hepatita virală D-67,18. Prevalența cirozelor hepatice virale B, C și D-239,6 la 100 mii populație, inclusiv: provocate de virusul hepatitic B-89,50, de virusul hepatic C – 82,78 și de virusul hepatic D-14,78 pacienți.</p> <p><u>Raportul privind implementarea Programului național de combatere a hepatitelor virale B, C și D pentru anii 2017–2021</u>, este elaborat și prezentat în modul stabilit, reflectând valorile numerice și indicatorii programului, activitățile și intervențiile realizate.</p>

					<p>CNAM a implementat patru proiecte cu tematica „Servicii de reducere a riscului de răspândire infecției HIV/SIDA între grupuri cheie”. Obiectivul principal de reducere a riscurilor de infecție cu HIV/SIDA și infecțiilor cu transmitere sexuală a fost realizat prin activități de: informare beneficiarilor; distribuire de consumabile și produse medicale; consiliere pre și post-test beneficiarilor, testare cu teste rapide și, după caz, acompaniere a beneficiarilor cu rezultate pozitive la confirmare.</p> <p>În scopul prevenirii și controlului infecției HIV/SIDA și a infecțiilor cu transmitere sexuală (ITS) din sursele fondului măsurilor de profilaxie în anul 2020 s-au alocat 827,3 mii lei pentru finanțarea implementării a trei proiecte de reducere a riscurilor de îmbolnăvire cu HIV/SIDA și a ITS în rândul populației-cheie la nivel național de către trei asociații obștești.</p> <p>Astfel, în cadrul proiectelor derulate în raioanele Fălești, Ungheni, Comrat, Ceadâr-Lungu, Vulcănești, Cahul, Leova, Taraclia, Cantemir, Chișinău, Ialoveni, Anenii-Noi, Strășeni, Orhei a fost:</p> <ul style="list-style-type: none"> - implicați circa 2075 beneficiari (consumatori de droguri injectabile, lucrătoarele sexuale comerciale, bărbații care practică sex cu bărbați); - desfășurate 1082 consultații în baza pachetului de bază, conform prevederilor Standardelor de calitate pentru programele de prevenire HIV în grupurile cu risc sporit de infectare, cât și 10 200 consultații în baza pachetului suplimentar, conform prevederilor Standardului de organizare și funcționare a serviciilor de prevenire HIV în mediul populației cheie, inclusiv și a tinerilor din aceste grupuri; - repartizate 1 139 105 consumabile, dintre care: 486 753 de seringi, 117 346 prezervative, 532 300 șervețele cu alcool, 679 bandaje sterile, 336 absorbante igienice, 405 teste pentru determinarea sarcinii, 852 șervețele umede intime, 355 dezinfectanți, precum și medicamente în baza prescripțiilor medicale. <p>Totodată, beneficiarii proiectelor au fost testați la HIV/SIDA prin teste rapide (501 beneficiari), hepatite virale (175 beneficiari) și sifilis (439 beneficiari).</p> <p>Obiectivele proiectelor au fost atinse prin realizarea următoarelor acțiuni:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nu mai puțin de 80% din beneficiari cu statut negativ minimum o dată pe an au fost testați la HIV, sifilis și hepatita virală; - cel puțin 80% din beneficiari cu rezultat pozitiv au fost acompaniați la instituția medicală pentru confirmarea diagnosticului și inițierea tratamentului; - cel puțin 60% din numărul consumatorilor de droguri injectabile au fost acoperiți cu servicii de reducere a riscurilor; - a sporit rata de includere în tratament ARV a persoanelor identificate cu HIV și a complianței la tratament, în pofida dificultăților perioadei pandemice, beneficiarii HIV pozitivi au fost susținuți în vederea asigurării aderenței la tratament și evitării întreruperii tratamentului.
--	--	--	--	--	---

		<p>Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale;</p> <p>Agenția Națională pentru Sănătate Publică</p>	2021	<p>1. Ponderea accesului populației la sistemele îmbunătățite de apă potabilă și sanitație</p> <p>2. Incidența a bolilor netransmisibile condiționate de apa potabilă neconformă normelor sanitare</p> <p>3. Numărul de instituții pentru copii conectate la sisteme durabile de apă potabilă per an</p> <p>4. Rata populației care are acces la sisteme durabile de apă potabilă</p> <p>5. Numărul redus de izbucniri epidemice de boli infecțioase și incidența scăzută a bolilor condiționate de apă</p> <p>6. Nivelul sporit de performanță a sistemelor colective de alimentare cu apă, de sanitație și a altor sisteme</p> <p>7. Campanii de informare privind siguranța apei potabile, igiena și</p>	<p>În anul 2018 pentru dezvoltarea infrastructurii de alimentare cu apă și canalizare din mijloacele Fondului Național de Dezvoltare Regională au fost construite 72 km de rețele de apeduct, rețele de canalizare – 13 km. 7 localități din țară au fost conectate la servicii de alimentare cu apă și 10 localități – servicii de canalizare, astfel 17593 de persoane au avut acces la servicii îmbunătățite de alimentare cu apă și 2500 de persoane – la rețele de canalizare</p> <p>Pentru implementarea programului în perioada 2016-2018 de către Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, au fost luate măsuri pentru consolidarea bazei materiale și tehnice a laboratoarelor din 10 centre regionale de sănătate publică.</p> <p>Pentru sporirea nivelului de informare și comunicare a populației privind siguranța apei potabile, respectarea regulilor de igienă în cadrul ANSP a fost creat un centru de resurse informaționale în acest domeniu (Clearing house).</p> <p>Au fost elaborate numeroase materiale informaționale (pliante, postere, ghiduri) și distribuite beneficiarilor, de asemenea se derulează periodic spotul social privind accesul la apă și sanitație. Anual se marchează 2 evenimente de sensibilizare a publicului: la 22 martie – Ziua Mondială a Apei, la 19 noiembrie Ziua Internațională a spălatului pe mâini.</p> <p>Pentru implementarea programului în perioada 2018-2020 a fost perfecționat cadrul normativ național, fiind aprobată de către Parlament Legea 282/2019 privind calitatea apei potabile, în vigoare din 03.01.2021, a fost modificată Legea 303/2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare.</p> <p>Prin Ordinul MADRM nr. 128 din 25.06.2020 au fost aprobate „Instrucțiunile privind elaborarea secțiunii specializate „Apă și Sanitație” a Planului de Amenajare a Teritoriului Național (PATN)”. A fost elaborat Proiectul Hotărârii Guvernului privind modificarea Hotărârii Guvernului nr.1063/2016 cu privire la aprobarea Programului Național pentru implementarea Protocolului privind Apa și Sănătatea în Republica Moldova pentru anii 2016-2030.</p> <p>Programul nominalizat a completat cadrul național de politici în domeniul apei, sanitației și sănătății și a servit ca temelie pentru realizarea a numeroase acțiuni pentru îmbunătățirea calității apei potabile, creșterea semnificativă și îmbunătățirea accesului la sisteme de apă și sanitație gestionate în siguranță, consolidarea capacităților de management și funcționalității a sistemelor de apă și canalizare.</p> <p>Referitor la accesul populației la sisteme îmbunătățite de apă și sanitație, anual sunt efectuate lucrări pentru reabilitarea, modernizarea și extinderea sistemelor publice de alimentare cu apă. Conform datelor BNS în anul 2019 nivelul de funcționalitate al sistemelor publice de canalizare a fost în mun. Chișinău (100%), regiunea Centru (94,3%) și Sud (88,9%), un nivel mai redus fiind înregistrat în regiunile de Nord și Nord-Est.</p>
--	--	---	------	---	--

				<p>sănătatea</p> <p>înregistrat în regiunea Nord (86,1%) și UTA Găgăuzia (62,5%). Lungimea totală a rețelelor publice de canalizare a constituit 2,9 mii km sau cu circa 109,8 km, mai mult față de anul 2017. ca</p> <p>Pe parcursul ultimilor 3 ani, s-a înregistrat o creștere a numărului populației conectate la servicii de alimentare cu apă cu circa 242,4 mii consumatori. Cea mai mare pondere a localităților cu acc la sisteme de alimentare cu apă s-a înregistrat în mun. Chișinău (85,7%) și UTA Găgăuzia (78,1% iar localitățile din regiunea Nord au cea mai mică rată de acces (35,3%).</p> <p>Circa 51% din satele Moldovei nu au acces la alimentarea cu apă potabilă din sistemul public. D asemena, circa 2154,2 mii persoane din populația țării a beneficiat de serviciul public de alimentare cu apă, din care 1268,0 mii din mediul urban și 886,2 mii din mediul rural. Astfel, la nivel național rata de conectare a populației la serviciul public de alimentare cu apă a constituit 81,8% din total populație. Pe parcursul ultimilor 4 ani, accesul populației la serviciul public de alimentare cu apă a înregistrat o creștere cu circa 259,0 mii persoane (sau 13,6 p.p.).</p> <p>Dintre bolile condiționate de apă și condițiile de igienă, constatăm, că deși se înregistrează o scădere constantă a incidenței acestora, se înregistrează valori ridicate comparativ cu mediile europene a morbidității prin hepatita virală A (18 cazuri la 100 mii populație) și enterocolite hemoragice condiționate de E.coli (8 cazuri la 100 mii populație). Prevalența fluorozei dentare la adolescenți cauzate de conținutul ridicat de fluor în apă constituie 15%.</p> <p>Principalele probleme ale apelor subterane din toată țara sunt nivelurile ridicate de fluor (2-14 mg / l), sodiu (200-560 mg / l) și amoniu (2-10 mg / l); sulfură de hidrogen (3-6 mg / l); fier (1 - 2,5 mg / l), dar pentru apele de suprafață - conținut ridicat de nitrați și contaminare microbiană.</p> <p>La parametri chimici, în conformitate cu 5 indicatori chimici principali și 5 suplimentari, se atestă o scădere semnificativă a procentului de probe de apă neconforme la conținutul de bor, nitrați și reziduuri uscate și creștere rata probelor neconforme prin turbiditate și conținutul de fier, fluor și amoniu.</p> <p>Ponderea instituțiilor pentru copii care au fost racordate la sisteme durabile de apă potabilă și canalizare este în continuă creștere. Astfel, ponderea instituțiilor de educație timpurie racordate la sisteme centralizate de aprovizionare cu apă a crescut de la 82,7 în a.2012 la 95,7% în anul 2019, iar instituții de învățământ primar, gimnazial și liceal au fost racordate în această perioadă de referință de la 82,5% până la 96,8%.</p> <p>Pe parcursul anilor s-a constatat, de asemenea și creșterea ponderii racordării instituțiilor pentru copii la sistemul de canalizare: - până la 97,3% în instituțiile de educație timpurie, iar instituțiile de învățământ, primar, gimnazial și liceal – până la 97,6% către anul 2019.</p>
--	--	--	--	---

						În Republica Moldova în anii 2018-2020 nu au fost depistate cazuri de boli infecțioase deosebit periculoase condiționate de apă, cum ar fi holera sau febra tifoidă.
		1.8. Realizarea unei evaluări intermediare privind impactul Programului național pentru implementarea Protocolului privind apa și sănătatea în Republica Moldova pentru anii 2016–2025 și modificarea acestuia, după caz	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2021	1. Raportul de evaluare elaborat 2. Impactul implementării Programului după o jumătate de perioadă, estimat 3. Documentul modificat, după caz	
		1.9. Includerea valorilor numerice ale incidenței bolilor condiționate de apă (de preferință, pentru 5 tipuri de boli) în Programul național pentru implementarea Protocolului privind apa și sănătatea în Republica Moldova pentru anii 2016–2025	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Agenția Națională pentru Sănătate Publică	2018–2021	Raportul de progres elaborat și publicat	<i>Neinițiată.</i>
2	Asigura	2.1. Evaluarea	Ministerul	2018	Analiza de evaluare	<i>Realizată.</i>

<p>rea respectării confidențialității datelor medicale cu caracter personal în instituțiile medicale</p>	<p>corespunderii cu standardele internaționale în domeniul actelor normative ce stabilesc procedura de transmitere a informației medicale cu caracter personal</p>	<p>Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal</p>		<p>elaborată și consultată</p>	<p>La data de 30 martie 2018 a fost semnat Acordul privind schimbul de date dintre Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale și Compania Națională de Asigurări în Medicină, care are scop schimbul de date efectiv, rapid și securizat dintre Sistemul Informațional Registrul persoanelor înregistrate la medicul de familie din cadrul IMS ce prestează AMP în SAOAM, Sistemul Informațional Automatizat “Asigurarea Obligatorie de Asistență Medicală”, Sistemul Informațional de raportare și Evidența Serviciilor Medicale (DRG On-line), Sistemul Informațional Automatizat Asistența Medicală Primară și Sistemul Informațional Automatizat Asistența Medicală Spitalicească.</p>
	<p>2.2. Elaborarea și aprobarea amendamentelor la actele normative ce stabilesc procedura de transmitere a informației medicale cu caracter personal</p>	<p>Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; comisia parlamentară de profil; Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal</p>	<p>2019</p>	<p>Proiectul de act normativ elaborat și adoptat</p>	<p>Parțial realizată</p> <p>Proiectul de act normativ a fost elaborat și avizat de autoritățile interesate. Urmează a fi promovată în conformitate cu prevederile legislației naționale în vigoare.</p>
	<p>2.3. Desfășurarea activităților de instruire a lucrătorilor medicali cu privire la procedura de</p>	<p>Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Centrul Național</p>	<p>2018</p>	<p>1. Activitățile de instruire desfășurate 2. Numărul de angajați care au participat la instruire</p>	<p>Realizată.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Simpozionul republican cu genericul Actualitățile în medicină legală, desfășurat la 22.02.2018, unde s-a discutat despre importanța protecției datelor cu caracter personal în practica medico-legală. • Seminarul din 13.06.2018 pe marginea protecției datelor cu caracter personal din Sistemul Informațional Automatizat Asistență Medicală Primară. La întrunire s-au discutat situațiile de risc în procesul de prelucrare a datelor cu caracter personal în cadrul

		transmitere a informației medicale cu caracter personal și acordul informat	pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal			<p>sistemului, precum și stabilirea mecanismului de informare a pacienților cu privire la identificarea operatorului, scopul prelucrării datelor cu caracter personal.</p> <ul style="list-style-type: none"> Pe parcursul anului 2019, a fost desfășurată o activitate de instruire, cu participarea a 4 persoane.
--	--	---	---	--	--	--

10. Domeniul de intervenție: Dreptul la muncă și protecție socială
Obiectivul I: Existența unei forțe de muncă durabile și diversificate
Ținta strategică A : Un nivel sporit al ocupării și o remunerare egală pentru o muncă de valoare egală
Indicatori de rezultat:

Scăderea exodului forței de muncă în domeniile medical și al educației

Creșterea ratei de angajare în rândul migranților, al tinerilor, al femeilor rome, al persoanelor cu dizabilități, al persoanelor în etate și al celor din mediul rural

Reducerea ratei șomajului în rândul tinerilor ce aparțin minorităților naționale

Creșterea ratei de acoperire a plășilor din domeniul protecției sociale pentru asigurarea unui nivel de trai decent

Sporirea gradului de asigurare cu locuințe sociale dotate a tinerilor, a persoanelor cu dizabilități, a familiilor de etnie romă și a familiilor numeroase

Nr.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Sporirea posibilităților de ocupare pentru persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă	1.1. Prestarea serviciilor de angajare, întreprinderea măsurilor de ocupare a forței de muncă în conformitate cu necesitățile individuale ale persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	2018–2022	1. Planurile anuale de acțiuni pentru ocuparea forței de muncă elaborate și aprobate; numărul de persoane aflate în căutarea unui loc de muncă 2. Actele normative naționale privind securitatea și sănătatea în muncă aliniate la standardele internaționale din domeniu 3. Numărul de șomeri	<p>În curs de realizare.</p> <p>Anual sunt elaborate și aprobate Planuri anuale de acțiuni pentru ocuparea forței de muncă, elaborate întru realizarea Strategiei Naționale privind ocuparea forței de muncă pentru anii 2017-2021.</p> <p>În 2018:</p> <ul style="list-style-type: none"> Au fost elaborate și aprobate 36 de Planuri anuale de acțiuni pentru ocuparea forței de muncă (ANOFM plus 35 subdiviziuni teritoriale). Numărul persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă constituie 72761 de persoane, din care 35543 șomeri înregistrați în 2018. 14701 de șomeri au fost plasați în câmpul muncii. Pe parcursul anului 2214 de absolvenți au absolvit cursuri de formare profesională. De asemenea, 1861 de șomeri au fost antrenați la lucrări publice, iar 77 de șomeri au fost antrenați în măsuri de stimulare a mobilității. Au fost înregistrate 623 de persoane cu dizabilități, din care 275 de persoane (44%) plasați în câmpul muncii.

				<p>beneficiari ai serviciilor de angajare</p> <p>4. Măsuri active de ocupare a forței de muncă și de plasare în câmpul muncii</p> <p>5. Rata de ocupare, cu date dezagregate pe vârste, sexe și medii urban/rural (%)</p> <p>6. Rata șomajului, cu date dezagregate pe vârste, sexe și medii urban/rural (%)</p> <p>7. Ponderea persoanelor cu dizabilități plasate în câmpul muncii din numărul total de șomeri cu dizabilități înregistrați; disparitatea salarială dintre sexe (%)</p> <p>8. Ponderea tinerilor care nu lucrează, nu învață și nu sînt încadrați în programe de formare profesională</p>	<p>În urma încheierii unui acord dintre MECC și Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, la data de 23 mai, 2018, a fost desfășurat Forumul profesiilor „O carieră de succes acasă” și Târgul locurilor de muncă pentru Tineret, ediția a VIII-a. Agenda evenimentului a inclus acțiunile:- Prezentarea locurilor de muncă ale angajatorilor;- Motivarea tinerilor pentru dezvoltarea unei cariere de succes acasă;- Ghidarea în carieră a celor care urmează să accedă pe piața muncii;- Organizarea de seminare tematice;- Tehnici și metode de căutare a unui loc de muncă, perfectarea dosarului de angajare;- Ghidarea în carieră prin utilizarea instrumentelor inovative de informare și căutare a unui loc de muncă vacant;- Lansarea Târgului on-line „Locuri de muncă pentru Tineret” Oportunități de dezvoltare a unei afaceri;- O carieră de succes acasă (întâlnire cu oamenii de succes din diferite domenii).În cadrul evenimentului au participat 57 de angajatori din diverse ramuri de activitate, care au pus la dispoziția solicitanților 2200 de oferte de muncă, domeniile de activitate fiind: învățămînt, tehnologii informaționale, industria ușoară, prelucrătoare și alimentară, comerț, finanțe, prestări servicii. Au participat circa 2 500 de persoane de toate vârstele, cointerestate în găsirea unui loc de muncă, precum și cunoașterea oportunităților oferite de fiecare companie în parte. Angajatorii au discutat direct cu peste 1 700 de persoane, prezentându-le informații despre locurile de muncă vacante, 2017 din ele fiind selectate pentru un interviu de angajare.</p> <p>În perioada 23-31 mai, 2018, s-a desfășurat Târgul on-line al locurilor de muncă, ediția a XIII-a, cu genericul „Locuri de muncă pentru tineret”, organizat de către Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM), în comun cu structurile sale teritoriale. În cadrul ediției, au participat 150 de companii din 28 de zone ale țării din diverse domenii, care au promovat circa 3800 de oportunități de angajare.</p> <p>În anul 2018 a fost adoptată Legea nr. 105 cu privire la promovarea ocupării forței de muncă asigurarea de șomaj, care are drept scop prevenirea și reducerea șomajului și efectelor sociale a acestuia, asigurarea unui nivel ridicat al ocupării și adaptării forței de muncă la cerințele pieței muncii.</p> <p>Legea 105/2018 prevede o serie de măsuri active pe piața forței de muncă totalmente noi, adaptate necesităților individuale ale șomerilor, precum și circumstanțelor pieței muncii. Măsuri active precum:</p> <ul style="list-style-type: none"> -formare profesională; -subvenționarea locurilor de muncă; -suport pentru crearea sau adaptarea locului de muncă; -stimularea mobilității forței de muncă.
--	--	--	--	---	--

					<p>În 2019:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Numărul persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă, în anul 2019, a constituit 6270 de persoane, dintre care 31 484 șomeri. • Pe parcursul anului 2019, au beneficiat de servicii de informare și consiliere 65 467 de persoane. Totodată, 1179 de persoane au beneficiat de ghidare în carieră, 19453 de persoane au beneficiat de servicii de intermediere a muncii, 350 de persoane au beneficiat de serviciile de preconcediere și 16 persoane au fost direcționați pentru reabilitare profesională • la ANOFM au fost înregistrate 600 de persoane cu dizabilități, din care 200 de persoane fost plasate în câmpul muncii. <p>La data de 30 mai 2019, a avut loc ediția a IX-a Târgului locurilor de muncă pentru tineret Palatul Național „Nicolae Sulac”. Târgul locurilor de muncă pentru tineret a fost destinat absolvenților instituțiilor de învățământ, tinerilor care își caută primul loc de muncă, șomerii precum și persoanelor care doresc să-și schimbe locul de muncă. Evenimentul a oferit: oportunități de cunoaștere a ofertelor de muncă a angajatorilor (prezentarea locurilor de muncă vacante, discuții și negocierea unui loc de muncă cu agenții economici, aplicarea CV-lor la angajatori), ghidare în carieră (participanții la eveniment au avut posibilitatea să-și identifice domeniile prioritare de interes profesional), oportunități de dezvoltare personală și profesională, informarea tinerilor din cadrul spațiului „E-coffee” printr-o manieră dinamică și interactivă la subiectul: „Tips&tricks pentru jobul tău de vis”. La Târg au participat 51 agenți economici, care au prezentat peste 2000 locuri de muncă libere din diferite domenii: tehnologii informaționale, industria ușoară, prelucrătoare, alimentară, comerț, finanțe, prestări servicii, etc. În cadrul Târgului angajatorii au discutat cu circa 1500 persoane care au solicitat informații privind locurile de muncă libere și condițiile de ocupare a acestor locuri. Au fost selectați pentru interviul de angajare 320 candidați. Pe parcursul Târgului agenții economici au promovat activitățile proprii și serviciile prin intermediul standurilor și panourilor informative, au distribuit participanților diverse materiale informative. Pe perioada desfășurării Târgului locurilor de muncă toate persoanele interesate au fost informate despre serviciile, ofertele de muncă libere, oportunități de formare profesională cât și posibilitatea de a accesa Târgul on-line al locurilor de muncă pentru tineret - www.e-angajare.md, activ în perioada 30 mai - 7 iunie. Totodată prin intermediul Programului „Costești-Capitala Tineretului 2019”, la data de 22.05.2019, în localitatea Costești, Ialoveni, a fost organizat Târgul Locurilor de Muncă, unde Direcția de Ocupare a Forței de Muncă Ialoveni, alături de cei mai mari agenți economici din raion, au propus 120 de locuri de muncă și cursuri gratuite de orientare profesională pentru absolvenții instituțiilor de învățământ profesional și tehnic (clasele a IX-a și a XII-a), dar și pentru toți tinerii interesați cu vârsta cuprinsă între 15-35 ani. Organizarea târgului locurilor de muncă la nivel raional a avut drept scop promovarea angajării</p>
--	--	--	--	--	---

						<p>tinerilor în câmpul muncii și reorientarea profesională și instruirea continuă a acestora despre oportunitățile de angajare pe piața muncii.</p> <p>În cadrul proiectului „Dezvoltarea oportunităților de educație antreprenorială și inițiere a afacerilor în rândul tinerilor din Republica Moldova”, susținut prin intermediul Programului de Granturi 2019 pentru organizațiile de tineret, a fost orientat spre dezvoltarea oportunităților de instruire antreprenorială a cca 400 tineri (beneficiari direcți) din Republica Moldova prin încurajarea execuției și implementării ideilor de afaceri, educarea abilităților antreprenoriale tinerilor de pe băncile liceelor și facilitarea accesului tinerilor la oportunitățile de antreprenariat.</p> <p>Pe parcursul anului 2020:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Numărul persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă, în anul 2020 a constituit 7921 de persoane, dintre care 50226 șomeri înregistrați (63,4%). • Au beneficiat de servicii de informare 6 persoane. Totodată, 22571 persoane au beneficiat de servicii de intermediere a muncii • La ANOFM au fost înregistrate 942 de persoane cu dizabilități, din care 30 femei. <p>În anul 2020, Târgul online al locurilor de muncă, ediția a XVIII-a, cu tematica „Locuri de muncă Moldova” a fost desfășurat în perioada 08-15 iunie 2020, pe platforma: www.e-angajare.md.</p> <p>La această ediție a târgului online au participat peste 150 companii din toată republica cu peste 27 oferte de muncă din diferite domenii de activitate precum industria prelucrătoare, sănătate și asistență socială, servicii de transport, comerț cu ridicata și amănuntul, administrare publică și apărare, etc. În perioada 08-15 iunie, portalul www.e-angajare.md a înregistrat peste 10 mii de accesări.</p>
2	Elaborarea programelor specializate pentru soluționarea problemelor	2.1. Evaluarea necesităților de suport pentru oferirea de locuințe sociale tinerilor, persoanelor cu dizabilități, familiilor de etnie romă și familiilor numeroase	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; administrația publică locală	2018–2022	<p>1. Necesități de suport evaluate</p> <p>2. Programele specializate elaborate și implementate</p>	<p>În curs de realizare.</p> <p>Cimișlia:</p> <p>Proiectul de construcție a locuințelor pentru păturile socialmente vulnerabile II, semnat în Republica Moldova și Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei la 16 iunie 2012; Acordul de cooperare dintre Unitatea de Implementare a Proiectului de construcție a locuințelor pentru păturile socialmente vulnerabile și Consiliul raional Cimișlia din 29 ianuarie 2018; Contractul de Recreditare a împrumutului destinat pentru construcția locuințelor sociale nr.5/4 din 04 septembrie 2018 încheiat între Ministerul Finanțelor și Consiliul raional Cimișlia.</p> <p>1. 10% – persoanelor cu dizabilități severe; 15% – familiilor care întrețin minori cu dizabilități severe; 50%- familiilor tinere, în sensul Legii nr.215/2016 cu privire la tineret, care</p>

	asigurări cu locuințe sociale a tinerilor , a persoanelor cu dizabilități, a familiilor or de etnie romă și a familiilor or numeroase					<p>dispun de o locuință. 15% – familiilor în care s-au născut tripleți, cuadrupleți sau mai mulți copii simultan; 10% – tinerilor cărora li s-a stabilit statut de copil rămas fără ocrotă părintească până la vârsta de 18 ani sau până la dobândirea/atribuirea capacității de exerciți depline și care nu au beneficiat de locuință din partea statului.</p> <p>2. În proces de realizare un bloc întreg de locuințe sociale(în construcție) la etapa finalizare.</p> <p>Sîngerei: 36 de apartamente sociale sunt distribuite tinerilor specialiști – 16, persoanelor dizabilități severe – 2; familiilor cu copii cu dizabilități severe – 2; familiilor cu 3 și mai mulți copii - 14; tineri care au avut statut „copil orfan” până la împlinirea vârstei majoratului – 2;</p> <p>Nisporeni: 18 apartamente sociale – 14 familiilor în care cel puțin un membru e angajat instituțiile bugetare și 4 familiilor cu mulți copii.</p>
3	Revizuirea periodică a punctajului indicatorilor de bunăstare	3.1. Analiza punctajului indicatorilor de bunăstare	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2019	Actul normativ aprobat	<p>Realizată</p> <p>Prin Hotărîrea Guvernului nr. 729 din 18 iulie 2018, a fost majorat pragul indicatorilor de bunăstare de la 80 la 85,64 puncte (începînd cu luna octombrie 2018).</p> <p>Prin Hotărîrea Guvernului nr. 677 din 27 decembrie 2019, a fost majorat pragul indicatorilor de bunăstare de la 85,64 la 88,46 puncte (începînd cu luna ianuarie 2020).</p> <p>Prin HG nr. 796/2020, a fost majorat pragul indicatorilor de bunăstare de la 88,46 la 91,28 puncte (începînd cu 1 ianuarie 2021).</p>

11. Domeniul de intervenție: Drepturile copilului

Obiectivul I: Protecția copilului

Ținta strategică A: Rata copiilor separați de familie și numărul de copii plasați în instituții rezidențiale, diminuate

Nr.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Asigurarea condițiilor necesare pentru creșterea și educația copiilor în mediul familial	Prevenirea separării copilului de familie	<p>Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale;</p> <p>Ministerul Educației, Culturii și Cercetării;</p> <p>Ministerul Afacerilor Interne;</p> <p>administrația publică locală</p>	2018–2022	<p>1. Capacități consolidate ale autorităților tutelare locale și teritoriale în exercitarea atribuțiilor lor funcționale</p> <p>2. Procesul de luare a deciziilor privind separarea copilului de familie, uniformizat</p> <p>3. Sistemul de prestații sociale pentru susținerea familiei și protecția copilului, eficientizat</p> <p>4. Rețeaua de servicii sociale în sprijinul familiilor cu copii în risc de separare, inclusiv a serviciilor de intervenție timpurie, dezvoltată</p>	<p>În curs de realizare</p> <p>Pe parcursul 2018:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A fost aprobată Instrucțiunea cu privire la mecanismul de cooperare intersectorială pentru prevenirea primară a riscurilor privind bunăstarea copilului (HG 143/2018). • A fost aprobat Regulamentul-cadru privind organizarea și funcționarea Serviciului social Centrul de zi pentru îngrijirea copiilor cu vârsta de 4 luni–3 ani (HG 730/2018). • A fost modificat cadrul normativ ce reglementează serviciile alternative de plasament de tip familial Asistența parentală profesionistă și Casa de copii de tip familial, în scopul promovării plasamentului în aceste servicii a copiilor nou-născuți, copiilor cu dizabilități, minorelor gravide, părinților minori cu copii în risc de separare și copiilor acestora (HG 662/2018). • În anul 2018, Serviciul social de sprijin pentru familiile cu copii a fost inclus în pachetul minim de servicii sociale (HG 800/2018). • Astfel, în anul 2018, pentru Serviciul social de sprijin pentru familiile cu copii au fost alocate 42 mil. lei (destinat oferirii ajutorului bănesc familiilor cu copii, beneficiare ai serviciului de sprijin familial secundar). Ca urmare Serviciul menționat a fost extins și este funcțional în toate UAT de nivelul al 2-ea • Au fost majorate: <ul style="list-style-type: none"> - indemnizația unică la nașterea copilului de la 5645 la 6303 lei; - indemnizația lunară pentru creșterea/îngrijirea copilului persoanelor asigurate și neasigurate de la 540 lei la 640 lei; - indemnizația lunară de suport pentru creșterea până la vârsta de 3 ani a copiilor gemeni sau a mai mulți copii născuți dintr-o singură sarcină de la 270 la 320 lei. <p>Pe parcursul anului 2019:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a fost deschisă Secția de zi în cadrul Centrului de plasament și reabilitare pentru copii de vârstă fragedă, mun. Chișinău. • pentru Serviciul social de sprijin pentru familiile cu copii au fost alocate circa 38 mil. lei (destinat oferirii ajutorului bănesc familiilor cu copii, beneficiare ai

						<p>serviciului de sprijin familial secundar).</p> <ul style="list-style-type: none"> a fost majorată indemnizația unică la nașterea copilului de la 7911 la 8299 lei. <p>Pe parcursul anului 2020:</p> <ul style="list-style-type: none"> A fost aprobat Regulamentul-cadru privind organizarea și funcționarea Serviciului social Centrul de zi pentru îngrijirea copiilor cu vârsta de 4 luni–3 ani (HG 730/2018) context în care pe parcursul anului 2020 la Criuleni a fost deschis Centrul de zi pentru îngrijirea copiilor cu vârsta de 4 luni – 3 ani. au fost alocate mijloace financiare în cuantum de circa 32 mln lei pentru Serviciul social de sprijin pentru familiile cu copii, destinate oferirii ajutorului bănesc familiilor cu copii, beneficiare ai serviciului de sprijin familial secundar. Au fost majorate: <ul style="list-style-type: none"> - indemnizația unică la nașterea copilului de la 5645(2018) la 8299 lei(2020); - indemnizația lunară pentru creșterea/îngrijirea copilului persoanelor asigurate și neasigurate de la 540 lei la 640 lei (2019), (740 lei de la 01.01.2021); - indemnizația lunară de suport pentru creșterea pînă la vârsta de 3 ani a copiilor gemeni sau a mai mulți copii născuți dintr-o singură sarcină de la 270 la 320 lei(2019), 370 lei (2021). A fost aprobat Regulamentul-cadru privind organizarea și funcționarea Serviciului social Centrul de zi pentru îngrijirea copiilor cu vârsta de 4 luni–3 ani (HG 730/2018) context în care pe parcursul anului 2020 la Criuleni a fost deschis Centrul de zi pentru îngrijirea copiilor cu vârsta de 4 luni – 3 ani În anul 2020 prin Legea nr. 112/2020 a fost modificat cadrul normativ în domeniul protecției copilului, prin care s-a introdus un șir de instrumente și noțiuni noi, care sunt focusate pe analiza și acordarea suportului necesar pentru a asigura bunăstarea copilului (referirea către servicii), pentru prevenirea separării copilului de familie, pentru reintegrarea copilului în familie, pentru prevenirea riscurilor și pentru asigurarea optimă a respectării drepturilor și responsabilităților părintești (inclusiv a fost vizată și o categorie importantă, precum - minorele gravide, părinții minori cu copii în risc de separare și copiilor acestora).
		1.2. Stoparea graduală a instituționalizării copiilor cu vârste de pînă la 3 ani	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției	2018–2022	1. Serviciile de planificare familială și de formare a abilităților parentale pentru creșterea și	<p>În curs de realizare</p> <p>Cadrul normativ privind organizarea și funcționarea Serviciului social de sprijin pentru familiile cu copii (HG 889/2013) a fost completat cu prevederi privind includerea în procesul de prestare a serviciilor a programelor de sprijin familial aprobate de către MSMP.</p>

	și reducerea numărului de copii aflați în îngrijire rezidențială	Sociale; Ministerul Educației, Culturii și Cercetării; administrația publică locală		educarea copiilor, dezvoltate 2. Servicii de (re)integrare a copiilor în familie, de sprijin familial și de îngrijire de tip familial, inclusiv pentru copiii cu vârste de până la 3 ani și pentru cei cu dizabilități, dezvoltate	<p>A fost modificat cadrul normativ ce reglementează serviciile alternative de plasament de tip familial Asistența parentală profesionistă și Casa de copii de tip familial, în scopul promovării plasamentului în aceste servicii a copiilor nou-născuți, copiilor cu dizabilități, minorelor gravide, părinților minori cu copii în risc de separare și copiilor acestora (HG 662/2018).</p> <p>A fost aprobat Regulamentul-cadru privind organizarea și funcționarea Serviciului social Centrul de zi pentru îngrijirea copiilor cu vârsta de 4 luni–3 ani (HG 730/2018) context în care pe parcursul anului 2019 a fost deschisă Secția de zi în cadrul Centrului de plasament și reabilitare pentru copii de vârstă fragedă, mun. Chișinău.</p> <p>Serviciul social de sprijin pentru familiile cu copii (HG 889/2013) este orientat spre familiile cu copii, pentru a preveni și/sau a depăși situațiile de risc în vederea asigurării creșterii și educației copilului în mediul familial și pe parcursul anului 2019 a fost prestat pe întreg teritoriu al republicii.</p> <p>Pe parcursul anului 2020 nu a fost instituționalizat nici un copil sub vârsta de 3 ani.</p> <p>De asemenea, în anul 2020 prin Legea nr. 112/2020 a fost modificat cadrul normativ în domeniul protecției copilului, prin care s-a introdus un șir de instrumente și noțiuni noi, care sunt focusate pe analiza și acordarea suportului necesar pentru a asigura bunăstarea copilului (referirea către servicii), pentru prevenirea separării copilului de familie, pentru reintegrarea copilului în familie, pentru prevenirea riscurilor și pentru asigurarea optimă a respectării drepturilor și responsabilităților părintești.</p>
	1.3. Reducerea efectelor negative ale migrației părinților asupra copiilor rămași în țară	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Ministerul Educației, Culturii și Cercetării;	2018–2020	<p>1. Mecanismul de evidență și monitorizare a situației copiilor ai căror părinți/unic părinte sînt plecați în străinătate, implementat</p> <p>2. Programele de informare/conștientizare și serviciile de consiliere a copiilor rămași în țară, a părinților migranți și a</p>	<p>Realizată.</p> <p>A fost aprobată Legea 112/2020 pentru modificarea unor acte normative, care printre altele include prevederi privind identificarea, evaluarea situațiilor copiilor, ai căror părinți/unicul părinte se află temporar într-o altă localitate din țară sau de peste hotare, precum și obligativitatea formalizării îngrijirii neformale a copiilor vizați prin instituirea custodiei asupra acestora.</p> <p>Florești</p> <p>1DGASPF Floresti - realizat: conlucrarea intersectorială (DGASPF,DGE, ATL) în scopul identificării, monitorizării copiilor separați de părinți. Nr. elevilor cu un părinte plecat peste hotare -1200 (15,95% di numărul total de elevi)Nr. elevilor cu ambii părinți plecați peste hotare – 351 (4,7%)Nr. elevilor cu unicul părinte plecat peste hotare – 278 (3,7%) 2 realizat:</p>

			administrația publică locală	persoanelor în grija cărora rămân copiii, implementate	<p>-consiliere informațională</p> <p>-consiliere juridică</p> <p>-consiliere psihologică, oferă asistență socială, cadru de sprijin.</p> <p>Servicii de consiliere a copiilor și părinților; Serviciul rațional de asistență psihologică; Centre de resurse pentru educația incluzivă, Programe de informare/consiliere: asistență psihologică 255 elevi, 72 părinți.</p> <p>Bălți</p> <p>Conform art. 13 din Legea nr. 140 din 14.06.2013, administrația instituțiilor educaționale din subordinea DÎTS semestrial, până la data de 30 octombrie și, respectiv, 30 aprilie a fiecărui an, prezintă autorității tutelare locale, DGASPF, informația privind identificarea copiilor ai căror părinți /unicul părinte sînt plecați /este plecat la muncă peste hotare.</p> <p>În perioada anului 2018 din municipiul Bălți au emigrat în total 185 de elevi, ce reprezintă 1,29 % din contingentul de elevi: 110 copii în altă regiune a Republicii Moldova; 75 copii peste hotarele țării.</p> <p>În cadrul DGASPF se stochează anual datele cu privire la situația copiilor cu unicul/ fie cu ambii părinți plecați peste hotare. În anul 2018 de către autoritatea tutelară locală au fost emise în acest sens 83 de avize de încredințare, privind responsabilizarea unor persoane terțe în asigurarea condițiilor de creștere și educare a copiilor minori.</p> <p>Astfel în evidența DGASPF se află 699 copii cu un părinte/ ambii părinți plecați peste hotare. Dintre care pentru 37 de copii a fost instituită forma de protecție tutela. Pentru 51 de copii au fost eliberate certificate privind încredințarea copiilor celuiilalt părinte.</p> <p>Concomitent a fost selectată formă de protecție pentru – 350 copii</p> <p>Numărul minorilor asupra cărora în anul 2018 a fost instituită tutela/curatela – 79 copii</p> <p>Numărul total al copiilor care beneficiază de indemnizația lunară de tutelă/ curatelă – 27 copii</p> <p>Numărul minorilor asupra cărora în anul 2018 a fost instituită tutela/ curatela cu achitarea indemnizației de tutelă/ curatelă – 27 copii</p> <p>Numărul total al copiilor adoptați, care beneficiază de indemnizație de adopție – 66 copii</p> <p>Numărul copiilor adoptați pe parcursul anului 2018, inclusiv beneficiari de indemnizații lunare pentru adopție – 4 copii adoptați la nivel național</p> <p>0 - copil adoptat la nivel internațional</p> <p>Numărul copiilor referiți în instituțiile rezidențiale – 0 copii</p> <p>Numărul copiilor referiți către centrele de plasament temporar și de zi - 22 de copii.</p> <p>Soroca</p> <p>1 Realizat –Direcția Învățământ</p> <p>Anual instituțiile de învățământ din raion transmit AT date privind numărul de elevi ai căror ambii părinți sau unicul este plecat peste hotare (30 octombrie, 30 aprilie):</p>
--	--	--	------------------------------	--	---

					<p>2018 – 5 licee, 28 gimnazii, 5 școli primare- grădinițe, 7 școli primare 2019 - 5 licee, 28 gimnazii, 5 școli primare- grădinițe, 7 școli primare 2020- 5 licee, 28 gimnazii, 6 școli primare- grădinițe, 7 școli primare 1 Realizat – Direcția Asistență Socială și Protecție a Familiei</p> <p>Anul 2018: -Procedura respectată privind prezentarea informației de la instituțiile responsabile, -efectuată evaluarea situației copiilor de două ori pe an, - efectuată evaluarea sistematică a situației a 811 copii părinții/ unic părinte ai căror sînt plecați în străinătate, dintre care: 330 copii cu unicul părinte plecat peste hotare și 481 copii la care ambii părinți sunt plecați peste hotare ; -stabilită formă de protecție la 284 copii;</p> <p>Anul 2019: efectuată evaluarea situației copiilor de două ori pe an, - efectuată evaluarea sistematică a situației a 765 copii părinții/ unic părinte ai căror sînt plecați în străinătate, dintre care: 309 copii cu unicul părinte plecat peste hotare și 456 copii la care ambii părinți sunt plecați peste hotare ; -stabilită formă de protecție la 295 copii</p> <p>Anul 2020: efectuată evaluarea situației copiilor de două ori pe an, - efectuată evaluarea sistematică a situației a 796 copii părinții/ unic părinte ai căror sînt plecați în străinătate, dintre care: 364 copii cu unicul părinte plecat peste hotare și 432 copii la care ambii părinți sunt plecați peste hotare ; -stabilită formă de protecție la 252 copii</p> <p>Anul 2020 -informarea îngrijitorilor cu privire la necesitatea stabilirii formei de protecție; -- organizate vizite de evaluare și monitorizare a situației copiilor de către APL I -stabilită tutelă pentru 252 copii</p> <p>Ungheni 1 Prezentarea la primărie, de către instituțiile de învățământ, listelor cu informațiile referitor la situația copiilor ai căror părinți/unic părinte sînt plecați în străinătate</p> <p>Parțial realizat, din motivul că pentru anul 2020 diferența dintre părinți/unic părinte plecați în străinătate și instituirea custodiei alcătuit 14 %.</p>
--	--	--	--	--	---

						<i>Dondușeni</i> 252 copii cu ambii/unicul părinte plecat peste hotare
Ținta strategică B: Percepția și atitudinea față de violența asupra copiilor, schimbate						
Indicator de rezultat:						
Rata sporită a situațiilor de identificare, referire și asistență a cazurilor de violență, de neglijare și de exploatare a copiilor						
Nr.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Prevenirea și combaterea violenței, a neglijării și a exploatarea copiilor	1.1. Dezvoltarea cadrelor legal, instituțional și metodologic care să asigure funcționarea eficientă a unui sistem integrat de servicii și mecanisme de prevenire și combatere a violenței, a neglijării și a exploatarea copiilor	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Ministerul Educației, Culturii și Cercetării; Ministerul Afacerilor Interne; administrația publică locală	2018–2020	1. Mecanismul intersectorial de identificare, evaluare, asistență, referire și evidență a copiilor victime sau potențiale victime ale violenței, neglijării și exploatarea, funcțional 2. Serviciile sociale de asistență a familiilor și copiilor victime ale violenței, dezvoltate 3. Calitatea colectării și sistematizării datelor referitoare la violența, neglijarea și exploatarea copiilor, îmbunătățită	Realizată. <ul style="list-style-type: none"> A fost aprobată Instrucțiunea cu privire la mecanismul de cooperare intersectorială pentru prevenirea primară a riscurilor privind bunăstarea copilului (HG 143/2018) au fost aprobate Instrucțiunile privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatarea și traficului, care, la momentul actual, este funcțional. Prin Hotărârea Guvernului nr. 708/2019 a fost aprobat Regulamentul-cadru cu privire la organizarea și funcționarea Centrului regional de asistență integrată a copiilor victime/martori ai infracțiunilor și Standardele minime de calitate În parteneriat cu Centrul național de prevenire a abuzului față de copii se află în proces de dezvoltare un mecanism integrat de monitorizare a setului de indicatori privind aplicarea mecanismului intersectorial de identificare, evaluare, asistență, referire și evidență a copiilor victime sau potențiale victime ale violenței, neglijării și exploatarea. <p>Astfel, în conformitate cu prevederile legale privind mecanismul prenotat, în anul 2018, în perioada de raport, angajații Poliției au expediat 2462 sesizări în adresa autorităților tutelare locale, dintre care: violență psihică - 204 cazuri; violență fizică - 458; violență sexuală - 123; neglijare - 1676; exploatare - 1; trafic - 1.</p> <p>În 2019 au fost expediate 3323 fișe de sesizare, dintre care: - Violență psihică – 206 cazuri;- Violență fizică – 409 copii; - Violență sexuală – 99 copii.- Neglijare – 2595 copii;- Exploatare - 4;- Trafic - 10.</p> <p>În cadrul Poliției au fost realizate multiple activități privind prevenirea și combaterea acestui flagel, printre care:</p>

						<p>- conexiunea la o nouă versiune a bazei de date "ICSE", care permite realizarea mai eficientă a analizei materialelor cu conținut de pornografie infantilă, inclusiv include o funcție nouă de analiză a înregistrărilor video;</p> <p>- inițierea procedurii de conectare și integrare dintre bazele de date naționale și baza de date "ICSE" a OIPC "Interpol";</p> <p>- realizarea testării de la distanță a produsului soft, elaborat de specialiștii din cadrul Interpol-ului, cu participarea partenerilor din compania canadiană "BlueBear";</p> <p>- negocierea cu Interpol și reprezentanții companiei canadiene "Blue Bear", în vederea continuării interconectării SI "Protecția Copiilor" și baza de date internațională ICSE.</p> <p>- negocierea privind aplicarea proiectului de asistență externă "CRYSTAL", cu ulterioara înregistrare pe portalul virtual al Comisiei Europene.</p> <p>- completarea formularului pentru aplicare la misiunea de evaluare TAIEX.</p> <p>- în cadrul cooperării cu Secretariatul Convenției Lanzarote, a fost realizată aderarea la proiectul internațional "End Online Child Sexual Exploitation and Abuse @Europe".</p>
		1.2. Organizarea unor campanii de informare și sensibilizare a populației, cu implicarea copiilor, în scopul prevenirii violenței asupra copiilor, inclusiv prin traducerea, adaptarea și difuzarea informațiilor privind Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Ministerul Educației, Culturii și Cercetării; Ministerul Afacerilor Interne; administrația publică locală	2018–2022	<p>1. Numărul anual de campanii de informare și al acțiunilor de sensibilizare</p> <p>2. Numărul de materiale informative elaborate și diseminate</p> <p>3. Activități de sensibilizare ce vizează copiii, părinții și munca profesională cu copiii</p> <p>4. Numărul de activități naționale și locale organizate de Ziua europeană a protecției copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (18 noiembrie)</p>	<p>În curs de realizare.</p> <p>În scopul prevenirii violenței asupra copiilor, în anul 2018 au fost desfășurate următoarele activități de informare și sensibilizare:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De către specialiștii siguranță copii ai subdiviziunilor teritoriale ale Poliției, au fost inițiate și puse în aplicare 442 planuri, din ele 215 fiind finisate, iar 227 fiind în desfășurare la moment. Astfel, în baza măsurilor planificate au fost organizate și desfășurate 214 mese rotunde, 88 traininguri și 314 sesiuni de informare a angajaților poliției precum și a altor specialiști din domeniul protecției copilului (asistenți sociali comunitari, primari, medici și asistenți medicali, profesori, etc.). • În scopul unificării și coordonării eforturilor în vederea protecției copiilor, prevenirii și combaterii tuturor formelor de violență față de copii, precum și în scopul diminuării numărului de încălcări a normelor legale admise de către copii, de către subdiviziunile subordonate au fost încheiate 25 acorduri de colaborare cu ONG-rile din teritoriul administrativ, toate pe un termen nedeterminat. • Pentru sensibilizarea opiniei publice asupra problemelor copiilor aflați în dificultate, precum și familiarizarea cu situația la compartimentul delincvența juvenilă, de către angajații Poliției au fost reflectate activități pe domeniu în massmedia 2525 dintre care: 2055 materiale informative realizate prin intermediu rețelelor de socializare, inclusiv 17 emisiuni la posturile de radio, 138 reportaje la posturile de televiziune și 315 informații prin intermediul publicațiilor din presa scrisă. • A se vedea Nota informativă cu privire la starea delincvenței juvenile și activitatea pe domeniul siguranță copii pe parcursul a 12 luni ale anului 2018 http://politia.md/sites/default/files/ni_delincventa_juvenila_12_luni_an2018.pdf

		sexuale (Convenția de la Lanzarote)				<ul style="list-style-type: none"> la 30.11.2018, echipa DGSP a participat la lansarea oficială a Campaniei naționale cu genericul „O jucărie pentru zâmbetul copiilor”, care are scopul de a aduce un zâmbet pe chipurile copiilor afectați emoțional în urma producerii unor accidente rutiere, infracțiuni sau cazuri de violență. Evenimentul, la care au participat polițiști, oameni de afaceri, parteneri ai campaniei, precum și societatea civilă. https://realitatealive.md/live-conferin-a-de-presa-organizata-de-inspectoratul-general-al-poli-iei-privind-lansarea-campaniei-o-jucarie-pentru-zambetul-copiilor---87598.htmlhttp://politia.md/ro/content/politia-nationala-dat-start-campaniei-o-jucarie-pentru-zambetul-copiilor. la 03.12.2018, a fost marcată „Ziua Internațională a Persoanelor cu Dizabilități. Prin Dispoziția IGP nr. 8410 din 20.11.2018, echipa DGSP a IGP, cu suportul MAI sau mobilizat pentru a demonstra copiilor grija și faptul că ei sunt importanți pentru comunitate. În cadrul evenimentului organizat 200 copiii au avut parte de emoții pozitive fiind-le dăruite jucării și dulciuri; - în cadrul programul „Bunicii Grijulii”, pe parcursul anului 2018 au fost implicați 1572 bunici grijulii, care de comun cu reprezentanții Poliției au realizat următoarele: 520 ședințe comune pentru identificarea și soluționarea problemelor; 254 de instruiri organizate și desfășurate de comun cu bunicii grijulii, unde angajații poliției i-au asigurat cu noi informații, i-au acordat suport și au identificat problemele, precum și propunerile sau soluțiile în comun cu aceștia; 1032 de activități informative organizate și desfășurate de către angajații poliției cu implicarea bunicii grijulii în cadrul instituțiilor de învățământ. - la 01.06.2018, de Ziua Internațională a Copilului, a fost elaborat spotul video dedicat copiilor: (https://www.facebook.com/1733241403588613/videos/2165454590367290/). - în cadrul Campaniei „Din culisele Poliției”, destinată apropierii tinerei generații de Poliție, au fost desfășurate 2 ediții (06-07.11.2018 și 10-11.11.2018), în cadrul cărora, în trei ture, 300 de tineri din localitățile rurale a țării și suburbiile mun. Chișinău, au fost familiarizați cu activitatea Poliției: https://vox.publika.md/social/din-culisele-politiei-proiect-de-succes-si-cu-continuitate-530951.html /https://www.facebook.com/culiselepolitiei/; - în perioada 20-21.10.2018, în scopul prevenirii delincvenței juvenile și dezvoltarea aptitudinilor practice în rândul angajaților Poliției, în baza Dispoziției IGP nr. 44d din 12.09.2018 a fost organizat și desfășurat atelierul de Formare de formatori (ToT) a 20 de polițiști din cadrul IP Cahul, Călărași, Comrat, Sângerei și Ialoveni; http://irp.md/news/1119-atelier-de-instruire-program-de-prevenire-a-delincvenei-juvenile.html . în perioada 25.09-30.11.2018, în mun. Cahul și Comrat și raioanele Ialoveni, Sângerei și Călărași au fost realizate 17 activități de informare cu elevii din clasele V-VI, din instituțiile de învățământ, conform modulelor prestabilite și 10 activități
--	--	--	--	--	--	---

					<p>cu părinții, conform programului de prevenire a delicvenței juvenile, implementat de către Institutul de Reforme Penale (IRP), în parteneriat cu IGP, cu suportul Fondului Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF), în cadrul proiectului ”Consolidarea mecanismului de prevenire a cauzelor penale cu implicarea copiilor sub vârsta răspunderii penale și a celor în conflict cu legea”. Ca rezultat, au fost sensibilizați 822 de elevi și 358 reprezentanți legali ai acestora.</p> <p>În anul 2019, CI La Strada, în parteneriat cu MECC au desfășurat 2 conferințe tematice pentru cadre didactice (30.11.2019 și 07.12.2019). Conferințele din acest an au avut ca temă prevenirea exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale a copiilor pe Internet. Au fost 2 activități organizate la nivel național care au implicat toate instituțiile de învățământ. 13 proiecte didactice noi elaborate pentru elevii claselor 1-9; 3 ateliere de lucru tematica pentru cadre didactice (16-18.08.2019, 23-25.08.2019 și 30.10.2019).</p> <p>Pe parcursul anului 2019 au fost aprobate un șir de acte normative privind desfășurarea activităților la compartimentul dat și anume:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Planul nr. 186 din 11.01.2019, cu privire la organizarea și desfășurarea campaniei de informare și sensibilizare a tinerilor din mun. Bălți -”Viața are prioritate, spune drogurilor ”NU”!”, - Dispoziția IGP nr. 82 din 05.03.2019 Cu privire la organizarea și desfășurarea, în perioada martie-mai 2019 a campaniei „Fiecare faptă își are consecința sa!”; - Acordul de colaborare semnat la 15 mai 2015, între Federația Moldovenească de Fotbal și Inspectoratul General al Poliției, în cadrul Programului „Open Fun Fotbal School” (Școală + Sport + Poliție) ediția 2019 – 12 activități. - Ordinul IGP nr. 181 din 20.05.2019 cu privire la implementarea campaniei sociale „Copil + stradă – libertate sau iluzie?” (pliante informative, spotul video); - Dispoziția IGP nr. 456 din 20.09.19 Cu privire la organizarea și desfășurarea, în perioada septembrie-noiembrie 2019, a activităților de informare a copiilor din cadrul instituțiilor sociale de protecție, instruirea personalului acestora precum și angajaților Poliției în cadrul campaniei sociale „Copil + Stradă - libertate sau iluzie?”; - Dispoziția IGP nr. 506 din 04.10.2019 cu privire la organizarea și desfășurarea, în perioada octombrie 2019 - mai 2020, a activităților de informare și sensibilizare a copiilor din cadrul instituțiilor preuniversitare, privind prevenirea delicvenței juvenile și a victimizării - elaborate 8 prezentări Power-Point, conform subiectelor. <p>În incinta instituțiilor preuniversitare de învățământ pe parcursul anului au fost desfășurate în total 101 834 sesiuni de informare a elevilor. Beneficiari au fost 536 813 elevi.</p> <p>Florești Campanii organizate annual – 48 Inspect.de Poliție:</p>
--	--	--	--	--	--

					<p>Realizat – 2 companii; acțiuni de sensibilizare – 460 2 realizat: 2 materiale de diseminare elaborate. Buletine informative – 200 Buclete informative – 300 Articole în presă – 3 Inspect. de Poliție: au fost distribuit material informative pe anii 2018-2020 3 realizat: DGASPF și IP Florești. Punerea la dispoziția copiilor a mijloacelor de depunere a plîngerilor sau de sesizare a cazurilor de violență: cutii anonime, adresa de email, telefoane de încredere, panouri informative. Desfășurarea orelor de diregenție, utilizarea strategiilor didactice active-participative. 4 realizat parțial.</p> <p>Direcția de Educație Florești:Nr.activați – 41 Inspect.de Poliție: realizat: DGASPF și IP Florești. Desfășurarea orelor de informare a elevilor în cadrul instituțiilor de învățămînt.</p> <p>Bălți SRP a DMDRP Numărul de materiale informative elaborate și diseminate în perioada 2018 – 2020, activități de sensibilizare ce vizează copiii, părinții și munca profesională cu copiii – 15 În scopul prevenirii violenței asupra copiilor, anual de către angajații poliției au fost desfășurate activități de informare și sensibilizare în cadrul instituțiilor de învățămînt, după cum urmează: 2018 – 309 activități, 2019 – 333, 2020 – 69. Anual, în luna ianuarie (30 ianuarie) în perioada aprilie - mai, în luna octombrie (18-25 octombrie) în luna noiembrie (25 noiembrie) în toate instituțiile de învățămînt general din subordinea DÎTS Bălți, se desfășoară: 30 ianuarie – Ziua internațională a Nonviolenței în școală; aprilie / mai - Festivalul ”Enciclopedia Familiei; 18-25 octombrie – Săptămâna de luptă împotriva traficului de ființe umane; 25 noiembrie –Ziua internațională împotriva eliminării violenței. În cadrul evenimentelor instituțiile de învățămînt general organizează: mese rotunde, concursuri de eseuri, concursuri de desene, expoziții de fotografii și postere, recital de poezie, victorine, dezbateri, jocuri sportive. În perioada 20 -30 ianuarie 2020 în instituțiile de învățămînt general din subordinea DÎTS s-a desfășurat Campania „Respect” (Responsabilitate, Educație, Siguranță, Prevenție, Emoții, Comunicare, Toleranță). În cadrul Campaniei s-au desfășurat acțiuni de diminuare a factorilor de risc pentru copii de</p>
--	--	--	--	--	---

					<p>a deveni victime sau autori ai violenței, de consolidare a factorilor care îi protejează de orice formă de violență.</p> <p><i>Soroca</i></p> <p><u>1 Realizat de DASPF</u> 1campanie de informare realizată în anul 2018.</p> <p><u>2 Realizat de DASPF</u> 350 materiale informative elaborate și diseminate</p> <p><u>2 Realizat de Direcția Învățămînt</u> 2020-40 materialii; 2019-24 de materiale informative diseminate; 2020-100 materiale diseminate;</p> <p><u>3 Realizat de DASPF</u> Anul 2018-3 activități în cadrul Serviciului APP, Centrelor multifuncționale din s.Cosăuți și s.Rublenița Anul 2019-3 activități în cadrul Serviciului APP, Centrelor multifuncționale din s.Cosăuți și s.Rublenița Anul 2020-2 activitati în cadrul Centrelor multifuncționale din s.Cosăuți și s.Rublenița</p> <p><u>3 Realizat de Direcția Învățămînt</u> Activități realizate conform recomandărilor curriculare la disciplina dezvoltarea personală la modulul Proiectarea carierei profesionale și dezvoltarea spiritului antreprenorial în toate 45 instituții de învățămînt 2018 – 7742 elevi 2019 – 7498 elevi 2020 – 7452 elevi</p> <p><u>4 Realizat de DASPF</u> Anul 2018- 1masă rotundă a membrilor EMT Anul 2019- un seminar de instruire pentru ASC</p> <p><u>4 Realizat de Direcția Învățămînt</u> Anual sunt realizate activități de Ziua europeană a protecției copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (18 noiembrie) cu elevii din clasele de IX-XII și părinții elevilor mai mici. 2018 – 36 școli 48 activități cu copii și 21 cu părinții; 2019 - 42 școli 56 activități cu copii și 16 cu părinții; 2020- 42 școli 60 activități cu copii și 38 activități online cu părinții</p> <p><i>Rîșcani</i></p>
--	--	--	--	--	--

					<p>Au fost convocate 30 de ședințe tutulară teritorială au fost desfășurate în instituțiile de învățământ 120 de lecții cu tematica : combaterea a violenței a neglijării și a exploatării copiilor.</p> <p>Au fost informați 2150 de copii despre prevenirea violenței asupra minorilor</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Au fost promovate 6 campanii de informare a acțiunilor de sensibilizare; 2. 1000 buc; 3. ore de deriginție, adunări de părinți, flăšmob, mese rotunde, concursuri de desen cu tematita "Eu nu sunt marfă" etc. 4. Campania "Săptămână de luptă împotriva TFU"anii -2018,2019,2020 <p>Orhei</p> <p>A fost planificat și desfășurat un Atelier cu implicarea elevilor în scopul prevenirii violenței asupra copiilor.</p> <p>3. Activitate de sensibilizare a violenței în cadrul instituțiilor de învățământ general.. De Ziua europeană a protecției copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale, 47 de instituții de învățământ din raionul Orhei au organizat activități : Flashmoburi , mese rotunde, focus grupuri, expoziții foto, cu mesajul <i>Spune Nu Violenței</i></p> <p>Nr de activități -217, la orele de dezvoltare personală și managementul clasei a-au realizat discuții cu elevii în scopul prevenirii violenței asupra copiilor. Au fost elaborate pliante și diverse materiale informative – în scopul sensibilizării elevilor, părinților și a comunității - 12 instituții au elaborat materiale și le-au distribuit public.</p> <p>Au fost organizate 3 campanii de informare.</p> <p>Ungheni</p> <p>1 106 campanii de informare</p> <p>Realizat</p> <p>Pentru că nu și-au onorat obligațiunile părintești, 36 părinți au fost atrași la răspundere contravențională conform art. 63 Cod contravențional al RM.</p> <p>2 realizat - 400 elaborate și desiminare</p> <p>3 Ședințe cu părinți, mese rotunde, flash-mob-uri, jocuri interactive,</p> <p>4 108 de acțiuni desfășurate în instituțiile de învățământ din raion</p> <p>Rezina</p> <p>1 – 2020 – 2 campanii,</p> <p>2 – 2020 – 2 material – film online, pleant</p> <p>Edineț</p> <p>Concurs/expoziții de desene în instiuțiile școlare – 28</p> <p>Companii de informare în fiecare instituție de învățământ – 120</p> <p>Vizionarea materialelor video- 15 (școală , primării, poliția)</p>
--	--	--	--	--	--

Ținta strategică C: Politici în domeniul protecției copilului bazate pe evidențe

Nr.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Dezvoltarea și implementarea sistemului informațional automatizat în domeniul protecției copilului	1.1. Colectarea și prelucrarea automatizată a datelor privind sistemul de protecție a copiilor în situație de risc și a copiilor separați de părinți	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; administrația publică locală	2018–2020	1. Sistemul informațional automatizat de colectare și prelucrare a datelor privind sistemul de protecție a copiilor în situație de risc și a copiilor separați de părinți, creat și funcțional 2. Datele dezagregate privind situația copiilor în sistemul de protecție, colectate și publicate	<p>Parțial realizată.</p> <p>În cadrul proiectului „Evaluarea, Abordarea și Monitorizarea Reformei de Îngrijire a Copilului în Republica Moldova” (realizat de către MEASURE Evaluation și finanțat de către USAID/DCOF) a fost prezentat primul concept al Sistemului informațional longitudinal pentru managementul de caz în sistemul de protecție a copilului</p> <p>De asemenea, în cadrul proiectului menționat se află în proces de definitivare setul de indicatori cheie privind monitorizarea copiilor în situație de risc și copiilor separați de părinți.</p> <p>Pe parcursul anului 2020 MSMPS a semnat cu Palladium International LLC Memorandumul de cooperare în domeniul protecției drepturilor copilului, în vederea implementării în Republica Moldova a Proiectului „Date pentru Impact: Valorificarea puterii datelor în beneficiul copilului”.</p> <p>Proiectul se bazează pe și valorifică rezultatele proiectului anterior, MEASURE Evaluation, finanțat de USAID și implementat în Republica Moldova în perioada 2017-2019.</p> <p>Unul dintre rezultatele principale care urmează a fi obținute până la finalul Proiectului este - Sistem informațional longitudinal în management de caz complet funcțional, capabil să genereze date și indicatori fiabili pentru a sprijini procesul de luare a deciziilor privind măsurile de asistență care urmează a fi acordate beneficiarului în baza managementului de caz și a eficientiza coordonarea procesului între părțile interesate, precum și urmărirea informațiilor într-un mod longitudinal.</p> <p>Proiectul este preconizat pentru o perioadă de trei ani (2020-2022).</p> <p>De asemenea, Raportul statistic privind copiii aflați în situație de risc și copiii separați de părinți a fost revizuit în anul 2020, astfel încât datele colectate sunt mai detaliate pentru categoria de copii menționată supra inclusive dezagregate.</p> <p>Cimișlia:</p> <ul style="list-style-type: none"> •Sistemul informațional automatizat de colectare și prelucrare a datelor privind sistemul de protecție a copiilor în situație de risc și a copiilor separați de părinți, creat și funcțional. •Datele dezagregate privind situația copiilor în sistemul de protecție, colectate și publicate.

					<p>Copii în situație de risc-45, separați de părinți – 809.</p> <p>Ocnîța:</p> <ul style="list-style-type: none"> •Direcția Învățământ și DASPF activează în sistemul informational automatizat de colectare a datelor privind sistemul de protecție a copiilor în situație de risc a copiilor separate de părinți, creat și functional. <p>Rîșcani</p> <p>2018 Serviciul Casă de copii de tip familial-7 copii</p> <p>Serviciul asistență Parentală Profesionistă-12 copii</p> <p>2019 Serviciul APP-12 copii ,Serviciul CCTF-7 copii, Adopția-35 copii , tutela/curatela-367 copii a căror părinți sunt plecați peste hotare, tutele / curatela separați de părinți-57 copii, Serviciul rezidențial -8 copii</p> <p>2020 Serviciul APP-11 copii ,Serviciul CCTF-7 copii, Adopția-25 copii</p>
	1.2. Consolidarea capacităților autorităților responsabile de elaborarea și promovarea politicilor în domeniul protecției copiilor în situație de risc și a copiilor separați de părinți privind analiza, monitorizarea, evaluarea și managementul	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018–2020	Numărul de angajați instruiți	<p>Realizată</p> <p>MSMPS</p> <p>Angajații subdiviziunilor responsabile din cadrul Ministerului, Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Inspectoratului General al Poliției din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, precum și ai societății civile, au participat la un curs de instruire cu durate de 24 de ore privind mecanismele și instrumentele de monitorizare a politicilor, realizate de către un expert internațional în domeniul M&E în cadrul proiectului „Evaluarea, Abordarea și Monitorizarea Reformei de Îngrijire a Copilului în Republica Moldova” (realizat de către MEASURE Evaluation și finanțat de către USAID/DCOF).</p> <p>La începutul lunii februarie 2019, specialiștii în problemele drepturilor copilului din cadrul autorităților tutelare teritoriale au fost instruiți în scopul asigurării corectitudinii și eficienței colectării și completării datelor din Rapoartele statistice anuale privind copiii în situație de risc și copiii separați de părinți.</p>

		politicilor				
Țintă strategică D: Un mediu digital mai sigur pentru copii și adolescenți						
Nr.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Realizarea politicii de stat în domeniul siguranței copiilor în mediul on-line	1.1. Monitorizarea și evaluarea implementării Planului de acțiuni privind promovarea siguranței pe Internet a copiilor și adolescenților pentru anii 2017–2020	Ministerul Economiei și Infrastructurii; Ministerul Afacerilor Interne; Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	2018–2020	1. Cadrul normativ și cel de politici național, alinate la standardele europene și internaționale în domeniul siguranței copiilor în mediul on-line 2. Punctele de contact naționale pentru raportarea conținutului ilegal din mediul on-line, create și funcționale 3. Centrele de informare și consiliere privind siguranța on-line, create și funcționale 4. Numărul de activități de informare și sensibilizare a publicului privind riscurile în mediul on-line 5. Cadrul legal și cel de cooperare la nivel național pentru	Realizată 1. MEI ca autoritatea responsabilă de monitorizarea și evaluarea implementării Planului de acțiuni privind promovarea siguranței pe Internet a copiilor și adolescenților pentru anii 2017–2020, a elaborat Raportul de progres despre rezultatele obținute pe parcursul anilor 2018 și 2019 a Planului de acțiuni privind promovarea siguranței pe Internet a copiilor și adolescenților. https://mei.gov.md/sites/default/files/raport_hg_212_pe_2019.pdf De asemenea, în vederea stabilirii situației actuale a siguranței online a copiilor și identificării soluțiilor potrivite pentru dezvoltarea în continuare a politicilor în acest domeniu, ITU a inițiat elaborarea unui Studiu dedicat Protecției Online a Copilului pentru 8 țări europene, printre care se enumeră și Republica Moldova. În acest sens, MEI, prin demersul nr. 08/1-8809 din 30.12.2019 a transmis spre completare mai multor instituții relevante, Chestionarul ITU privind situația actuală a siguranței online a copilului, care a fost completat și transmis către ITU. În baza acestor studii, ITU a lansat în noiembrie 2020, în cadrul Forumului ITU pentru Europa și CSI Ghiduri noi privind protecția online a copiilor . A fost dezvoltat modulul de raportare a conținutului ilegal din Internet în cadrul platformei www.internetsigur.md . Totodată, pe site-ul respectiv au fost plasate spoturi video, audio și postere promoționale, precum și legislația relevantă. Însă actualmente acesta nu e funcțional. Responsabil - Agenția de Stat pentru Protecția Moralității. De asemenea, cu suportul La Strada a fost creat portalul www.siguronline.md , care are menirea să informeze și să promoveze utilizarea sigură a Internetului de către copii, dar și oferă posibilitatea de a raporta despre un eventual abuz.” Pe parcursul anului 2019 au fost pornite 32 cauze penale, și anume, în baza art. 208/1 (pornografia infantilă) – 24 cauze, art. 175 (acțiuni perverse) – 3, art. 173 (hărțuirea sexuală) – 1, art. 206 (traficul de copii) – 1, art. 178 (violarea dreptului la secretul

				<p>combaterea producerii și distribuirii de conținut ilegal on-line, a acostării și hărțuirii on-line, dezvoltat</p> <p>6. Mecanismele necesare punerii în aplicare a prevederilor cadrului legal, aprobate</p> <p>7. Sistemele de autoreglementare în domeniul siguranței copiilor în mediul on-line, elaborate și utilizate</p> <p>8. Numărul de copii și adolescenți informați despre riscurile în mediul on-line și navigarea în siguranță pe Internet</p> <p>9. Datele statistice actualizate anual privind siguranța copiilor și adolescenților în mediul on-line, sistematizate și disponibile on-line</p> <p>10. Cercetările privind comportamentul copiilor și al adolescenților în Internet, realizate și</p>	<p>corespondenței) – 1, art. 177 (încălcarea inviolabilității vieții personale) – 1.</p> <p>Au fost elaborate instrucțiunile metodice cu privire la investigarea infracțiunilor cu caracter sexual săvârșite asupra copiilor cu utilizarea tehnologiilor informaționale. La elaborarea instrucțiunilor metodice au fost utilizate inclusiv cunoștințele practice în domeniu ale specialiștilor din cadrul CCCI al INI, CTCEJ, precum și materialele acumulate în urma participării reprezentanților CCCI în cadrul evenimentelor naționale și internaționale de formare profesională în domeniul vizat.</p> <p>În vederea obligării furnizorilor de servicii de acces la Internet de a oferi utilizatorilor finali posibilitatea de instalare a aplicațiilor de filtrare a conținutului din Internet cu impact negativ asupra copiilor, precum și de a introduce în meniul principal al paginilor web oficiale ale lor un compartiment dedicat informațiilor privind siguranța pe Internet, au fost introduse amendamente noi în Legea nr. 30 din 07 martie 2013 cu privire la protecția copiilor împotriva impactului negativ al informației (modificat art. 5 prin Legea nr. 164 din 26.07.2018).</p> <p>Totodată, ANRCETI (Hotărârea Consiliului de Administrație a ANRCETI nr. 15 din 04 mai 2018), a recomandat furnizorilor de servicii de acces la Internet accesibile publicului să întreprindă măsurile necesare pentru asigurarea posibilității protejării de către părinți și reprezentanții lor legali, de către administratorii instituțiilor preșcolare și școlare a persoanelor minore de posibilă acțiune dăunătoare a unor informații, accesate din Internet, pe calea instalării programelor (soft-uri, aplicații) de filtrare a conținutului din Internet cu impact negativ asupra copiilor. Din cei 97 de furnizori de servicii de acces la Internet, o mare parte au pus la dispoziția utilizatorilor finali instrumente disponibile în vederea filtrării conținutului cu impact negativ asupra copiilor. Cu toate acestea, o bună parte din furnizori au raportat lipsa de adresări de la utilizatorii finali (părinți, tutori, educatori, etc.) privind punerea la dispoziția lor a serviciilor de filtrare a conținutului. Doar 3 furnizori au raportat despre prestarea serviciului de fapt</p> <p>Annual, în contextul Zilei Siguranței Copiilor Online și a Lunii securității informatice, în instituțiile de învățământ din țară s-au organizat diverse activități de informare pentru părinți, elevi și profesori despre riscurile online, comportamentele riscante și modalitățile de protecție pe Internet. Au fost organizate ateliere de lucru și întâlniri în biblioteci, universități, școli cu copii și părinții lor, unde au fost informați despre beneficiile și riscurile Internetului și despre posibilitatea de a instala aplicații de filtrare a conținutului pe Internet. În timpul acestor peste 4000 de activități, 80% dintre copii au participat, aproximativ 80.000 de părinți și aproximativ 85% dintre profesori. Pe parcursul anului 2019 au fost organizate mai multe evenimente pentru elevii din instituțiile de învățământ, privind siguranța copiilor</p>
--	--	--	--	---	---

					<p>publicate on-line</p> <p>în mediul online, în cadrul cărora sa reușit informarea a circa 360 elevi</p> <p>În cadrul Lunii securității cibernetice, Serviciul Tehnologia Informației și Securitate Cibernetică și-a adus aportul prin organizarea și desfășurarea atelierelor de lucru și lecțiilor informative în domeniul securității cibernetice. Un accent important este pus pe implicarea și atragerea copiilor și adolescenților în acțiuni de prevenire și informare despre riscurile posibile în mediul online, inclusiv încurajarea acestora de a prelua practici corecte și sigure în acest sens. În acest context iar în cadrul Lunarului securității cibernetice din anul 2020, au fost desfășurate peste 2900 de activități online la care au participat peste 80% din elevi. Circa 35000 de părinți și circa 85% din cadre didactice. Evoluția pandemiei COVID-19 a determinat necesitatea dezvoltării unor programe educaționale speciale menite să contribuie la alfabetizarea digitală atât a copiilor cât și a profesorilor.</p> <p>Annual, IGP întocmește rapoarte privind starea delincvenței juvenile și activitatea în domeniul siguranței copiilor.</p> <p>Astfel, în anul 2019, Inspectoratul General al Poliției (în continuare IGP) a înregistrat și investigat 49 cauze penale ce reprezintă abuz sexual sau exploatare sexuală online a minorilor (4 infracțiuni de ademenire a minorilor în scopuri sexuale – art. 175/1 CP RM; 5 infracțiuni de trafic de copii în scop de exploatare sexuală online – art. 206 CP RM; 39 infracțiuni de pornografie infantilă – art. 208/1 CP RM; 1 infracțiune de recurgere la prostituția practică de un minor – art. 208/2 CP RM)8</p> <p>În acest context au fost elaborate și publicate mai multe studii, și anume:</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Siguranța copiilor pe Internet” – realizat de către Centrul de Investigații și Consultanță „SocioPolis”, la cererea CI „LaStrada”, în parteneriat cu MECC, ce au avut drept scop cunoașterea și analiza practicilor de utilizare a Internetului de către copii din clasele a 6-9-a, cu vârsta cuprinsă între 12-15 ani din RM, inclusiv comportamentul acestora în mediul online, pentru a stabili riscurile existente la care se expun copiii și pentru a permite elaborarea unor acțiuni de intervenție în acest domeniu, bazate pe necesitățile copiilor și ale părinților. • Ghidul „Cât de inofensiv este SEXTINGul în rândul copiilor?” – scopul căruia a fost de a explica într-o formă mai accesibilă ce este sextingul, de ce este riscantă transmiterea fotografiilor prin intermediul tehnologiilor informaționale și de comunicare și înregistrărilor video intime de către copii, care este amploarea și consecințele fenomenului, dar și măsuri ce urmează a fi întreprinse pentru a preveni și ajuta copiii care au suferit în urma unor astfel de acțiuni. <p>Ce ține de efectuarea sondajelor privind preferințele TIC ale copiilor, comportamente, riscuri nu a fost realizat. Motivul invocat: Reorganizarea sistemului de cercetare din RM,</p>
--	--	--	--	--	--

					<p>incertitudinea instituțională din perioada de reorganizare și lipsa unor concursuri de proiecte de cercetare a făcut imposibilă formularea și depunerea unor propuneri de proiecte pentru suport din partea partenerilor de dezvoltare pentru efectuarea cercetărilor</p> <p>Pe parcursul 2020:</p> <ul style="list-style-type: none"> • La 27.02.2020, un ofițer al INI, a participat la ședință de lucru, cu referire la aspectele legate de prevenirea abuzului față de copii în mediul online și ajustarea programelor de intervenție în conformitate cu realitățile sociale actuale; • La data de 05.03.2020, doi ofițeri ai INI au participat la ședința de lucru din cadrul proiectului „Politici de prognoză cu utilizarea geovizualizării privind criminalitatea organizată din domeniul traficului de persoane și exploatării sexuale prin Internet”, organizată în sediul CCTP; • Activități de prevenire: • La 28.01.2020, un angajat a participat la campania organizată de către CNPDCP și IGP, cu genericul „Protejează-ți copilul în mediul on-line”, în scopul informării părinților despre riscurile pe care le pot întâlni copiii în mediul online precum și recomandările care ar exclude aceste riscuri. Campania a fost organizată în incinta DGETS „Botanica” și au participat în jur de 50 părinți. • La 11.02.2020, în contextul Zilei siguranței pe internet a fost pregătit și publicat un comunicat de presă, prin care se atenționează atât părinții, cât și copiii asupra situațiilor de risc ce pot avea loc pe Internet. • La data de 03.01.2020, un ofițer a participat în calitate de invitat-specialist la seminarul instructiv-metodic cu genericul „Bullying-ul - formă de violență în mediul școlar”, desfășurat în cadrul LT „Iuliana Hașdeu”, mun. Chișinău. • La 05.02.2020 doi ofițeri au realizat o lecție cu caracter preventiv privind siguranța copiilor în mediul online în incinta liceului Teoretic „I.S. NECIUI-LEVIȚCHI” mun. Chișinău, unde au fost instruiți elevii claselor a IV-XII-a în număr aproximativ 130 de elevi. • La 27 februarie 2020 reprezentantul Academiei ”Ștefan cel Mare” a participat la atelierul de lucru „Îmbunătățirea resurselor și formarea profesioniștilor din domeniul juridic în materie de exploatare și abuz sexual în mediul on-line asupra copiilor din RM”. Evenimentul a fost organizat în cadrul proiectului „Protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și abuzului sexual în RM, perioada 2017-2020”, susținut de Consiliul Europei. Academia „Ștefan cel Mare” a fost reprezentată de către dna Svetlana Țurcan, șef-adjunct al Direcției dezvoltare profesională, comisar.
--	--	--	--	--	--

În anul 2020, au fost elaborate 6 lecții video la tema Siguranței copiilor/elevilor în mediul

					<p>online și plasate pe portalul educatieonline.md. În scopul asigurării securității lecțiilor online și siguranței copiilor, în colaborare cu CI La Strada, CNPDC, MAI au fost elaborate Reperele metodologice privind securitatea și siguranța online a elevilor în procesul educațional la distanță pentru instituțiile de învățământ primar, gimnazial și liceal</p> <p>De asemenea, pe site-ul MECC https://mecc.gov.md/ro/content/siguranta-copiilor-internet sunt plasate: - Ghidul pentru protecția copiilor, elaborat de Uniunea Internațională a Telecomunicațiilor (ITU);- Ghidul de utilizare a Internetului, elaborat cu suportul Uniunii Europene și Consiliului European;- Ghidul drepturilor omului pentru utilizatorii de Internet (instrumente juridice), elaborat cu suportul Uniunii Europene și Consiliului European;Toate materialele sunt disponibile în limbile română și rusă.</p> <p>La 22.12.2020 a avut loc un eveniment public cu transmitere pe privesc.eu în cadrul căruia au participat CI La Strada, directori de instituții, cadre didactice, experți în domeniul drepturilor copiilor etc. Tema evenimentului ”Siguranța Online a Copiilor în Școală. Cum poate fi îmbunătățit răspunsul sistemului educațional?”.</p> <p>În scopul promovării utilizării tehnologiei on-line și a telefoniei mobile de către elevi în mod responsabil, atenționării față de pericolele navigării pe Internet nesupravegheați de adulți cât și despre plasarea datelor personale pe diferite pagini Web, anual, în toate instituțiile de învățământ preuniversitar, în luna octombrie este desfășurat Lunarul Securității Cibernetice, iar în luna februarie marcată Ziua Siguranței pe Internet, care este un eveniment de anvergură europeană, sub egida rețelei europene "INSAFE" - European Safer Internet Network, în cadrul programului Safer Internet Plus al Comisiei Europene.</p> <p>Evenimentele sunt marcate în toate instituțiile din țară și includ activități de informare pentru elevi, părinți, cadre didactice, în cadrul cărora sunt prezentate filmulețe, clipuri tematice având ca subiecte: riscurile utilizării internetului prin postarea de fotografii personale, a datelor de identificare (date cu caracter personal), a adresei de domiciliu, relatarea relațiilor din cadrul familiei, nevoia de bani, amenințarea sau hărțuirea copiilor de către persoane necunoscute, etc.</p> <p>Totodată, în anul 2020, în scopul reglementării modului de organizare a învățământului la distanță, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării a elaborat mai multe documente normative care prevăd utilizarea resurselor electronice și online precum și alte forme de comunicare la distanță:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Metodologia privind continuarea la distanță a procesului educațional în condiții de carantină în învățământul primar, gimnazial și liceal; • Metodologia privind organizarea la distanță a procesului educațional în condiții de
--	--	--	--	--	---

					<p>carantină, pentru instituțiile de educație timpurie;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Repere metodologice privind asigurarea continuității procesului educațional în condiții de carantina în instituțiile de învățământ extrașcolar; • Instrucțiunii privind organizarea asistenței psihologice copiilor/elevilor, părinților și cadrelor didactice pe perioada suspendării procesului educațional. <p>La 11 februarie 2020 este marcată Ziua Internațională a Siguranței pe Internet. "Împreună pentru un internet mai bun". În R.Moldova se desfășoară sub formă de decadă, cu durata de o săptămână, în cadrul căreia se desfășoară diverse activități la nivelul instituțiilor de învățământ cu implicarea elevilor, părinților și cadrelor didactice, cu privire la promovarea utilizării într-un mod mai sigur și responsabil a tehnologiei on-line și a telefoanelor mobile de către elevi, precum și conștientizarea și educarea acestora asupra pericolelor navigării nesupravegheate pe internet.</p> <p>11 februarie, 2020 - Lansarea Campaniei „Siguranța și securitatea copiilor în mediul online și offline” de către MECC, în colaborare cu UNICEF, Centrul de Arte Coliseum și Teatrul „Mihai Eminescu”, în contextul Zilei Internaționale a Siguranței pe Internet. Inițiativa a cuprins două componente: - 10 spectacole „Corp de Copil”, o piesă pe tema abuzului copiilor în mediul online și offline, urmate de o discuție moderată de specialiști - 20 de spectacole pe tema bullying-ului/intimidării în școli, planificate a fi create de către parteneri în a doua parte a perioadei de implementare. Aceste spectacole vor fi urmate de de fiecare dată de o discuție moderată de specialiști Beneficiari: circa 2000 de elevi, cadre didactice și psihologi școlari. Cu părere de rău, din cauza instituirii Stării de urgență în sănătatea publică, au fost prezentata doar 7 spectacole. Campania a fost stopată, cu reluarea activităților după ce va fi posibil.</p> <p>- Concursul pentru cadre didactice „Împreună, pentru un Internet mai bun” a fost desfășurat în perioada 27 ianuarie – 28 februarie 2020. S-au înregistrat în concurs 51 de cadre didactice. Astfel, în total, au fost implicați în concurs 500 de copii din 13 localități din țară, elevi ai ciclului primar și 530 de copii din 16 localități din țară, elevi ai ciclului gimnazial. În total, au fost implicați în concurs copii din 36 instituții de învățământ. Din 39 dosare depuse, 18 dosare au fost depuse de cadre didactice din învățământul primar și 21 dosare au fost depuse de cadre didactice din învățământul gimnazial.</p> <p>În R.Moldova, Lunarul securității cibernetice se desfășoară anual, în luna octombrie. În cadrul lunarului se desfășoară diverse activități la nivelul instituțiilor de învățământ cu implicarea elevilor, părinților și cadrelor didactice, cu privire la promovarea utilizării într-un mod mai sigur și responsabil a tehnologiei on-line și a telefoanelor mobile de către elevi, precum și conștientizarea și educarea acestora asupra pericolelor plasării pe internet a</p>
--	--	--	--	--	---

					<p>datelor cu caracter personal, importanța securizării datelor și informațiilor. Totodată, recomandări cu privire la activitățile ce pot fi organizate sunt propuse în Reperetele metodologice cu privire la organizarea și desfășurarea procesului educațional la disciplina Informatică.</p> <p>Anual, în cadrul Lunarului securității cibernetice, sunt desfășurate peste 5000 de activități la care participă peste 80% din elevi, circa 80000 de părinți și circa 85% din cadre didactice.</p> <p>. În perioada 21-23.04.2020 au avut loc sesiuni de instruire pentru specialiștii din domeniul educației timpurii privind realizarea educației parentale la distanță a familiilor cu copii de 0-7 ani.</p> <p>A fost elaborat Ghidul pentru părinți ”Cum poți susține copilul tău în contextul pandemiei COVID-19?”, inclusiv elaborată o Fișă pentru părinți cu informații specifice privind organizarea procesului educațional din școală. Totodată, MECC a lansat o serie de măsuri pentru formarea cadrelor didactice cu privire la alfabetizarea digitală și totodată, măsuri menite să genereze scenarii pozitive în cazul în care la începutul noului an școlar ne vom confrunta cu aceeași criză:</p> <p>Lansarea programului Național de Alfabetizare digitală. Programul se desfășoară în perioada 01 iulie - 15 septembrie 2020. Prin intermediul Centrului Național de Inovații Digitale în Educație ”Clasa Viitorului” au fost formați circa 120 formatori regionali, 273 formatori locali, circa 20000 cadre didactice din învățământul primar, gimnazial și liceal. În acest scop, de la bugetul de stat au fost alocate 198524 lei.</p> <p>MECC, DGETS Chișinău și Primăria mun. Chișinău. În perioada 6-11 iulie 2020 s-a desfășurat Conferința Națională „Educație Online”. Scopul conferinței a fost instruirea și formarea în mediul online a cadrelor didactice, privind utilizarea resurselor și a instrumentelor digitale în procesul de predare la distanță. Au participat 8650 cadre didactice, au fost realizate 55 webinare tematice. Toate webinarurile pot fi accesate online, pe site-ul educatieonline.md</p> <p>Ateliere de instruire a cadrelor didactice „Educație despre siguranța online, în procesul educațional”, (17 ore de instruire), organizate de Centrul Internațional „La Strada Moldova” în parteneriat cu Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, în perioada 18 – 21 august 2020 (Temele instruirii: Aspecte ale siguranței online; Tendințe și comportamente ale copiilor în mediul online; Sexting. Tendințe și realități; Lecția despre sexting; Abuzul sexual online; Lecția despre relații și comunicare în mediul online.) și 24-28.08.2020 (Temele instruirii: Aspecte ale siguranței online; Comportamente și riscuri în mediul online la vârsta școlară mică; Impactul conținuturilor cu caracter sexual; Lecția despre conținuturi; Riscuri de abuz</p>
--	--	--	--	--	---

					<p>în mediul online; Lecția despre comunicare și prietenie în mediul online.)</p> <p>În perioada martie-decembrie 2020, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării în colaborare cu Primăria mun. Chișinău a lansat și dezvoltat portalul educație online, care conține în prima fază, aproximativ 2.500 de lecții video, iar în faza doi, circa 4.500 de lecții, pentru elevii claselor I-XII, la 15 discipline, inclusiv profil real / profil umanist</p> <p>De asemenea, cu susținerea UNICEF și a CI La Strada, în septembrie a început lucrul asupra producerii a 12 video pentru lecțiile despre siguranța online la șase teme diferite (6 lecții în limba română și 6 lecții în limba rusă). Durata aproximativă a fiecărui video este de 15 minute. Lecțiile video sunt concepute într-un format atractiv, prietenos copilului, cu sarcini minime și ușor de realizat. Conținutul lecțiilor va fi adaptat la vârsta elevilor.</p> <ul style="list-style-type: none"> - 03.10.2020 - Atelier de discuții și schimb de bune practici al membrilor comunității Intersecție. Zona Sigură Online, cu profesorii participanți în concursul din februarie 2020. - Elaborarea și aprobarea Reperelor metodologice privind siguranța și securitatea online în procesul educațional. - 4 Webinare cu durată de 2 zile de informare a cadrelor de conducere despre prevederile Reperelor metodologice privind siguranța și securitatea online în procesul educațional. Au participat peste 1600 cadre de conducere. - 2 ateliere de 4 zile de instruire a cadrelor didactice privind educația despre siguranța online prin procesul educațional. La prima parte au participat circa 50 cadre didactice din ciclul primar și 50 cadre didactice din ciclul gimnazial. Alte 2 ateliere sunt planificate pentru anul 2021. <p>Pentru februarie 2021 sunt planificate 2 ateliere de instruire a psihologilor școlari și din cadrul SAP</p> <p>rin intermediul CRAP și SAP, MECC monitorizează în permanență și publică pe site rapoarte privind numărul cazurilor suspecte de violență sesizate de către angajații din educație (clasificate după tipul de violență) raportate în baza Instrucțiunilor privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului (Hotărârea Guvernului Nr. 270 din 08-04-2014) https://mecc.gov.md/ro/content/prevenirea-si-combaterea-violentei</p>
--	--	--	--	--	---

Obiectivul II: Consolidarea sistemului de justiție juvenilă

Ținta strategică A: Rata copiilor care au comis infracțiuni implicați în programe speciale de reeducare

Nr.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Specializarea și instruirea reprezentanților profesiei implicată în sistemul de justiție juvenilă	1.1. Instruirea inițială a judecătorilor și procurorilor cu privire la cauzele penale cu implicarea minorilor	Institutul Național al Justiției; Consiliul Superior al Magistraturii; Consiliul Superior al Procurorilor	2018–2022	Numărul de procurori și judecători instruiți anual	<p>În curs de realizare.</p> <p>Pe segmentul instruirii inițiale, atât în Planul de formare inițială a candidaților la funcții de judecător și procuror pentru perioada 16 octombrie 2017 – 16 aprilie 2019, în Planul de formare inițială pentru perioada 15 octombrie 2018 – 15 aprilie 2020, în Planul de formare inițială 15 octombrie 2019 – 15 aprilie 2021, cât și în Planul de formare inițială 19 octombrie 2020 – 19 aprilie 2022, sunt incluse 260 de ore de instruire în domeniu, în cadrul următoarelor activități de formare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Investigarea infracțiunilor contra familiei și minorilor”, 84 ore de instruire. - „Particularitățile judecării cauzelor penale privind infracțiunile contra familiei și minorilor”, 22 ore de instruire. - „Violența și abuzul asupra copiilor. Expertiza psihologico-judiciară”, 16 ore de instruire. - „Cercetarea judecătorească a infracțiunilor contra familiei și minorilor”, 78 de ore. - „Instituirea unei măsuri de ocrotire judiciară, aplicarea măsurilor de protecție în cazul violenței în familie: procedura în ordonanță” 60 de ore. - Beneficiarii instruirilor sunt audienții INJ, candidați la funcții de judecător și de procuror. <p>CSP</p> <p>Potrivit art.70 alin.(1) lit.l) din Legea nr.3/2016 cu privire la Procuratură, aria de competențe a Consiliului Superior al Procurorilor prevede, inclusiv, examinarea și prezentarea opiniei asupra programelor didactice și a planurilor de învățământ pentru cursurile de formare inițială și continuă a candidaților la funcția de procuror și a procurorilor în funcție din cadrul Institutului Național al Justiției.</p> <p>Anul 2020:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prin Hotărârea nr.1-48/2020 din 18.06.2020 Consiliul a aprobat tematicile pentru formarea continuă a procurorilor și consultanților procurorilor în anul de instruire 2021; - prin Hotărârea nr.1-59/2020 din 09.07.2020, Consiliul a avizat proiectul Planului de formare inițială a candidaților la funcțiile de judecător și procuror în perioada 15

					<p>octombrie 2020 – 15 aprilie 2022, elaborat de Institutul Național al Justiției;</p> <ul style="list-style-type: none"> - prin Hotărârea nr.1-113/2020 din 26.11..2020, Consiliul a avizat Planurile modulare de formare continuă a judecătorilor și procurorilor și a consultanților procurorilor pentru anul 2021.
	1.2. Instruirea continuă a judecătorilor și procurorilor cu privire la examinarea cauzelor penale cu implicarea minorilor	Institutul Național al Justiției	2018–2022	<p>1. Numărul de instruiți desfășurate anual</p> <p>2. Numărul de judecători și procurori instruiți anual</p>	<p>În curs de realizare.</p> <p>Pe parcursul anului 2018, INJ a realizat 16 activități de formare în domeniu, fiind instruiți un număr total de 364 beneficiari, după cum urmează:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Două cursuri de instruire: „Particularitățile investigării și judecării infracțiunilor legate de trafic de persoane, organe, țesuturi și celule” (19-20 februarie, 1-2 noiembrie) Persoane instruite 62: 30 judecători, 32 procurori. - Două seminare „Practica judiciară privind examinarea cauzelor legate de violență în familie” (1-2 martie, 8-9 noiembrie). Persoane instruite 54: 24 judecători, 30 procurori - Trei ateliere de lucru „Abuzul asupra copiilor” (4 aprilie, 20 aprilie, 21 noiembrie). Persoane instruite 53: 22 judecători, 31 procurori - Două cursuri de instruire „Metodici și tactici de investigare și judecare a infracțiunilor săvârșite asupra copiilor cu utilizarea tehnologiilor informaționale” (24-25 aprilie, 9-10 octombrie). Persoane instruite 64: 28 judecători, 32 procurori, 3 formatori INJ, 1 psiholog - Două cursuri de instruire „Particularitățile urmăririi penale și judecării cauzelor privind infracțiunile informatice” (26-27 aprilie, 11-12 octombrie). Persoane instruite 66: 30 judecători, 31 procurori, 5 formatori INJ - Seminar „Protecția victimei în procesul penal” (11 mai). Persoane instruite 10: 4 judecători, 6 procurori - Două seminare „Abuzul sexual asupra minorilor” (15-16 mai, 12 decembrie). Persoane instruite 22: 5 judecători, 13 procurori, 2 formatori INJ, 2 psihologi - Atelier de lucru „Răspunsul multidisciplinar la cazurile de violență față de copii. Serviciul de tip Barnahus” (6-7 iunie). Persoane instruite 21: 12 judecători, 4 procurori, 3 avocați, 2 candidați la funcția de procuror - Școală de toamnă „Judecarea cauzelor de trafic de ființe umane” (8-10 noiembrie). Persoane instruite 12: judecători <p>Pe parcursul anului 2019, INJ a realizat 23 activități de formare în domeniu, fiind instruiți un număr total de 587 beneficiari, după cum urmează:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Patru seminare: „Practica judiciară privind examinarea cauzelor de violență în familie” (21-22 februarie, 21-22 martie, 26-27 septembrie, 19-20

					<p>decembrie).Persoane instruite: 139, dintre care 20 judecători, 40 procurori, 29 asistenți judiciari, 25 grefieri, 16 consultanți ai procurorului, 2 specialiști și 7 ofițeri de urmărire penală.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Școală de vară: „Rolul judecătorilor și procurorilor în răspunsul la cazurile de violență în familie în Republica Moldova” (22-24 iulie). Persoane instruite: 29, dintre care 16 judecători și 13 procurori. - Trei cursuri: „Particularitățile investigării și judecării infracțiunilor de trafic de persoane și elemente corporale” (18 februarie, 14-15 martie, 17 decembrie).Persoane instruite: 84, dintre care 14 judecători, 15 procurori, 15 asistenți judiciari, 20 grefieri și 20 consultanți ai procurorului. - Curs: „Particularitățile investigării și judecării infracțiunilor de trafic de persoane, organe, țesuturi și celule” (19-20 septembrie).Persoane instruite: 28, dintre care 10 judecători și 18 procurori. - Patru seminare: „Metodici și tactici de investigare și judecare a infracțiunilor săvârșite asupra copiilor cu utilizarea tehnologiilor informaționale” (4 martie, 4-5 iunie, 4-5 noiembrie, 25 noiembrie). Persoane instruite: 97, dintre care 28 judecători, 27 procurori, 14 asistenți judiciari, 10 grefieri, 17 consultanți a procurorului și un audient INJ. - Două seminare: „Criminalitatea informatică, crima organizată, infracțiunile economice și alte categorii de infracțiuni: aspecte relaționale” (6-7 iunie, 7-8 noiembrie).Persoane instruite: 45, dintre care 16 judecători și 29 procurori. - Două seminare: „Particularitățile urmăririi penale și judecării cauzelor privind infracțiunile în domeniului informaticii și telecomunicațiilor” (5 martie, 26 noiembrie). Persoane instruite: 48, dintre care 21 asistenți judiciari, 6 grefieri, 20 consultanți a procurorului și un specialist. - Două ateliere de lucru: „Modalități de lucru cu agresorii familiari și tehnici de prevenire a violenței față de femei și copii” (31 ianuarie, 3 octombrie). Persoane instruite: 39 consilieri de probațiune. - Seminar: „Abuzul asupra copiilor” (30-31 mai).Persoane instruite: 10 judecători. - Seminar: „Aspecte psiho-fiziologice ale minorilor implicați în infracțiuni cu caracter sexual” (4 decembrie).Persoane instruite: 25, dintre care 8 asistenți judiciari, 12 grefieri, 5 consultanți a procurorului și un specialist. - Două seminare: „Probațiunea juvenilă: elaborarea referatului presentințial” (28 ianuarie, 30 septembrie).Persoane instruite: 43 consilieri de probațiune. <p>Pe parcursul anului 2020, INJ a realizat 10 activități de formare în domeniu, fiind instruiți un număr total de 285 de beneficiari, după cum urmează:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Patru seminare la distanță: „Practica judiciară privind examinarea cauzelor legate
--	--	--	--	--	---

						<p>de violență în familie” (23-24 iulie, 18-19 iunie, 17-18 septembrie, 3-4 decembrie 2020). Persoane instruite 158: 25 judecători, 33 procurori, 36 asistenți judicari, 40 grefieri, 23 consultanți ai procurorilor, 1 specialist din cancelarie.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Două ateliere de lucru la distanță: „Modalități de lucru cu agresorii familiari și tehnici de prevenire a violenței față de femei și copii” (27 ianuarie, 10 septembrie 2020). Persoane instruite: 39 consilieri de probațiune. - Două cursuri de instruire: „Probațiunea juvenilă: elaborarea referatului presentințial” (22 ianuarie, 7 septembrie online).Persoane instruite: 40 de consilieri de probațiune. - Două seminare: „Măsuri de protecție a copiilor victime a abuzului sexual” (6 februarie, 24 septembrie online).Persoane instruite: 48 de avocați care acordă asistență juridică garantată de stat
		1.3. Instruirea agenților constatați, a polițiștilor și a ofițerilor de urmărire penală privind constatarea și investigarea cauzelor cu implicarea minorilor	Ministerul Afacerilor Interne	2018–2022	<p>1. Numărul de instruiți anuale</p> <p>2. Numărul de agenți constatați, de polițiști și de ofițeri de urmărire penală instruiți anual</p>	<p>În curs de realizare.</p> <p>Conform Planului desfășurării cursurilor de perfecționare/ specializare/recalificare a angajaților subdiviziunilor MAI în cadrul Academiei „Ștefan cel Mare”, anual, sunt organizate cursuri de instruire, prin intermediul cărora sunt instruiți în jur de 260 de angajați, în domenii precum:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Activitatea de menținere a ordinii și securității publice – delincvența juvenilă • Constatarea și documentarea contravențiilor cu implicarea minorilor, • Identificarea și investigarea infracțiunilor săvârșite asupra copiilor cu utilizarea tehnologiilor informaționale; • Tehnici de investigare a infracțiunilor cu caracter sexual săvârșite asupra copiilor <p>În 2018:</p> <ul style="list-style-type: none"> - În perioada 24-25.04.2018 și 9-10.10.2018, un ofițer al CCCI al IGP, a participat în calitate de formator în cadrul Cursului de instruire „Metodici și tactici de investigare și judecare a infracțiunilor săvârșite asupra copiilor cu utilizarea tehnologiilor informaționale”. Participanți: judecători, procurori (15/15), organizator: Institutul Național al Justiției. - La data de 17.05.2018 un ofițer al SPC (Secția protecție copii) a participat în cadrul evenimentului „Riscurile exploatarea sexuală online și a abuzului față de copii”, desfășurat în or.Londra, Regatul Unit al Marii Britanii, sub egida Agenției Naționale pentru Criminalitate a Regatului Unit al Marii Britanii. - În perioada 14-27.10.2018, un ofițer al SPC a participat la grupul de lucru privind identificarea victimelor pornografiei infantile VIDTF 5, în sediul Europol, or.Haga,

					<p>Olanda.</p> <ul style="list-style-type: none"> - La data de 16.11.2018, un ofițer al SPC a participat la Ședința Comitetului de Coordonare în cadrul proiectului „Consolidarea răspunsului Guvernului la fenomenul traficului de ființe umane și îmbunătățirea protecției victimelor traficului și martorilor în Republica Moldova”, organizat în mun.Chișinău sub egida OIM. - În perioada 15-19.10.2018, 2 ofițeri ai CCCI (Centrul pentru combaterea crimelor informatice) au participat la atelierul de lucru cu genericul „Combaterea pornografiei infantile în spațiul internet”, desfășurat în or.Minsk, Belarus. - În perioada 17-26.10.2018, un ofițer al SPC a participat la cel de-al 19 curs de instruire „Combaterea exploatării sexuale online a minorilor”, organizat în or.Selm, Germania, sub egida EUROPOL. - În perioada 19-23.11.2018, un ofițer al secției a participat în cadrul Atelierului de instruire cu genericul „Cadrul legislativ în domeniul securității cibernetice. Implementarea programelor de awarness la nivelul organizației”, fiind abordat inclusiv subiectul siguranței copiilor online, desfășurat în mun.Chișinău. <p>În 2019 în cadrul cursurilor de perfecționare/-specializare în cadrul Academiei ”Ștefan cel Mare” s-au desfășurat 4 cursuri de instruire cu tema:</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Activitatea de menținere a ordinii și securității publice”, (Violența în familie), în perioada 18.03.2019 – 22.03.2019, pentru 29 angajați; - „Activitatea de urmărire penală” în perioada 08.04.2019 – 12.04.2019, pentru 56 angajați; - „Activitatea de menținere a ordinii și securității publice” (Delicvența juvenilă) în perioada 13.05.2019 –17.05.2019, pentru 28 angajați; - „Delicvența juvenilă”, în perioada 02.12.2019 – 06.12.2019, pentru 29 angajați. - Numărul persoanelor instruite – 112. <p>Formare inițială. Anul 2020 – 5 grupe de ofițeri, 113 angajați instruiți; 6 grupe subofițeri – 157 angajați instruiți;</p>
	1.4. Instruirea funcționarilor din cadrul autorităților publice locale privind cauzele cu implicarea	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale;	2018–2022	1. Numărul de instruirii anuale 2. Numărul de funcționari instruiți anual	<p>În curs de realizare.</p> <p>În 2019 angajații subdiviziunilor responsabile din cadrul Ministerului, Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Inspectoratului General al Poliției din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, precum și ai societății civile, au participat la un curs de instruire cu durate de 24 de ore privind mecanismele și instrumentele de monitorizare a politicilor în domeniul protecției drepturilor copilului.</p>

		minorilor	administrația publică locală			Pe parcursul anului 2020 a fost instruit personalul din domeniul asistenței sociale, prin diverse sesiuni de instruire, accentul fiind pus pe asistenți sociali comunitari; specialiști în domeniul protecției drepturilor copilului, inclusiv și pe șefii structurilor teritoriale de asistență socială, în total fiind instruiți circa 700 de persoane.
2	Crearea și consolidarea mecanismului național de dejudiciarizare a cauzelor penale cu implicarea minorilor în conflict cu legea	2.1. Instituirea mecanismului de dejudiciarizare la nivel național	Ministerul Justiției; Ministerul Afacerilor Interne; Procuratura Generală; Consiliul Superior al Magistraturii	2019–2020	Cadrul normativ elaborat și adoptat	<p>Realizată parțial</p> <p>Legea 299/2018 a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2020, însă urmează a fi elaborat, aprobat și implementat mecanismul de colaborare interinstituțională pentru a pune în aplicare prevederile acestei legi.</p> <p>În acest sens, MSMPS a publicat anunțul privind inițierea elaborării proiectului pentru aprobarea mecanismului de colaborare interinstituțională:</p> <p>https://msmps.gov.md/transparența-decizională/consultări-publice/anunțuri-proiecte-supuse-consultărilor-publice/</p>
		2.2. Dezvoltarea și promovarea măsurilor extrajudiciare de soluționare a cauzelor cu implicarea minorilor	Ministerul Justiției; Procuratura Generală; Consiliul Superior al Magistraturii	2020–2022	<p>1. Rata cauzelor penale dejudiciarizate anual</p> <p>2. Numărul de minori eliberați anual de răspunderea sau pedeapsa penală</p>	<p>În curs de realizare.</p> <p>Pe parcursul anului 2019 de către minori și cu participarea acestora au fost săvârșite 664/688 infracțiuni, ceea ce constituie o descreștere cu 3,49%, față de perioada analogică a anului precedent.</p> <p>Din numărul total de cauze penale pornite, urmărirea penală a fost finisată în 608/650 cauze, dintre care 466/540 - au fost trimise spre examinare în instanța de judecată, 136/154 au fost încetate, 6/5 cauze clasate și 0/0 cauze au fost suspendate condiționat.</p> <p>Pe parcursul anului 2020, procurorii au adoptat hotărâri extrajudiciare de soluționare a cauzelor cu implicarea minorilor în 103 cauze penale, ceea ce constituie 18,24 %.</p> <p>Pe parcursul anului 2020, procurorii au încetat urmărirea penală în 9 cauze, în baza art.54 și art.104 din Codul penal - liberarea de răspundere penală a minorilor cu aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter educativ, după cum urmează:</p>

			Ministerul Afacerilor Interne			<p>- în 3 cazuri, s-a dispus încredințarea minorului pentru supraveghere părinților, persoanelor care îi înlocuiesc sau organelor specializate de stat;</p> <p>- în 2 cazuri– avertisment;</p> <p>- în 4 cazuri- obligarea minorului de a participa la un program probațional.</p> <p>În 3 cauze penale urmărirea penală a fost suspendată condiționat în temeiul art.59 Cod penal și art. 510-511 Cod de procedură penală.</p> <p>Cea mai mare rată de încetare a urmăririi penale, revine institutului împăcării. Astfel, procurorii au recurs la încetarea urmăririi penale în baza art.109 Cod Penal - în 75 cauze penale.</p> <p>În 12 cauze penale urmărirea penală a fost încetată în baza art.285, alin.(2), p.2) Codul de procedură penală, pe motiv că persoana nu a atins vârsta răspunderii penale.</p> <p>În 7 cauze penale urmărirea penală a fost încetată în legătură cu retragerea plângerii de către partea vătămată.</p>
		2.3. Asigurarea dreptului minorilor aflați în detenție de a fi în contact cu familia	Ministerul Justiției; Oficiul Avocatului Poporului	2018–2022	Rapoarte anuale elaborate	<p>În curs de realizare</p> <p>Penitenciarul pentru minori nr.10-Goian elaborează rapoarte trimestriale care reflectă colaborarea dintre specialiștii instituției penitenciare și părinții sau rudele minorilor aflați în detenție.</p> <p>Avocatul Poporului pentru drepturile copilului a elaborat Raportul tematic ”Evaluarea respectării drepturilor copiilor aflați în custodia statului în legătură cu urmărirea penală sau executarea penală”. Raportul este disponibil: http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2019/12/RAPORTCOPIIDET2019red-%E2%80%94%D0%BA%D0%BE%D0%BF%D0%B8%D1%8F.pdf</p> <p>În Raport sunt abordate aspecte ce țin de dreptul copilului deținut de a fi în contact cu familia și înaintate recomandări cu referire la acest drept.</p>
3	Implementarea măsurilor punitive neprivative de libertate aplicate minorilor or în	3.1. Aplicarea alternativelor pentru detenție în privința minorilor trași la răspundere penală	Ministerul Justiției; Procuratura Generală; Consiliul Superioral	2018–2022	<p>1. Cauzele penale examinate</p> <p>2. Numărul de măsuri alternative aplicate</p> <p>3. Numărul de minori condamnați care au beneficiat de măsuri alternative</p>	<p>În curs de realizare</p> <p>Pentru colectarea datelor statistice privind aplicarea măsurilor alternative detenției în 2018 a fost modificat modelul de raport statistic cu includerea măsurilor punitive neprivative: „Liberarea condiționată de pedeapsă” și „Condamnarea cu suspendarea condiționată”. Noul model al raportului statistic este aplicat începând cu anul curent, prin urmare, aceste date vor fi prezentate la următorul exercițiu de raportare. 2-3. În perioada anului au beneficiat de măsuri alternative 200 minori liberați de pedeapsă și de răspundere penală la următoarele măsuri alternative: - condamnați la muncă neremunerată în folosul comunității -52 minori; - condamnați cu suspendarea condiționată a executării pedepsei 113 minori; - liberați de pedeapsă penală cu aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter educativ - 35 minori.</p>

	conflict cu legea		Magistraturii			<p>În anul 2018:</p> <p>În anul 2018 instanțele judecătorești au examinat în total 506 cauze penale cu pronunțarea sentințelor penale în privința a 563 minori (în anul 2017 – 518 sentințe în privința a 642 minori), fiind emise: -367 sentințe de condamnare în privința a 388 minori (în anul 2017-327 sentințe în privința a 377 minori); -139 sentințe de încetare în privința a 175 minori (în anul 2017 – 191 sentințe în privința a 265 minori).</p> <p>În rezultatul analizei sentințelor de condamnare s-a constatat că în perioada de referință instanțele judiciare au aplicat în privința minorilor următoarele pedepse: -închisoare cu suspendarea condiționată a executării pedepsei în privința a 162 minori (159 - în anul 2017); -închisoare a fost aplicată în privința a 93 minori (91 - în anul 2017);-munca neremunerată – 92 minori (21 - în anul 2017);-amendă – 41 minori (21 - în anul 2017).</p> <p>Pedeapsa penală cea mai frecvent aplicată de către instanțele de judecată față de minori este suspendarea condiționată a executării pedepsei pe un termen de probă, care este o practică justificată a instanțelor judecătorești în sancționarea minorilor, în condițiile unui cadru legal punitiv care nu oferă practic o altă opțiune.</p> <p>În același timp, efectul pedepsei închisorii cu suspendarea condiționată asupra inculpatului minor devine inefficient și nu-și atinge scopul prevăzut de legea penală, în situația în care condamnatul minor nu este obligat să participe la programe probaționale, în scopuri educative (conform art. 90 alin. (6), lit. f) Cod penal).</p> <p>Creșterea nesemnificativă a numărului minorilor condamnați cu pedeapsa închisorii este cauzată, în mare parte, de majorarea numărului infracțiunilor deosebit de grave, excepțional de grave și a infracțiunilor comise de minori în termenul de probă.</p> <p>Astfel, în perioada de referință, circa 57 de minori au comis fapte penale în mod repetat, dintre care 35% anterior au fost condamnați cu suspendarea condiționată a executării pedepsei. Săvârșirea infracțiunii în termenul de probă exclude posibilitatea aplicării unei alte pedepse decât cea a închisorii.</p> <p>Pedepsele munca neremunerată în folosul comunității, precum și amenda, au fost aplicate ca alternative altor categorii de pedepse doar în privința minorilor care au atins vârsta de 16 ani, care acceptă să execute munca neremunerată.</p> <p>În anul 2018 instanțele judecătorești au încetat urmărirea penală în 139 cauze penale, inclusiv:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2 cauze penale procesul penal a fost încetat în legătură cu retragerea plângerii; - 112 cauze penale conform prevederilor art.109 Cod penal în legătură cu împăcarea părților;
--	-------------------	--	---------------	--	--	--

					<p>- 25 cauze penale instanțele judecătorești au aplicat institutul liberării de pedeapsă penală a minorilor, cu aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter educativ, prevăzute de art. 93, 104 Cod penal.</p> <p>În anul 2019,</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Numărul măsurilor alternative aplicate – 353. 2. Numărul minorilor condamnați care au beneficiat de măsuri alternative – 353. 3. Numărul cauzelor penale examinate – 617. 4. Numărul minorilor condamnați care au beneficiat de aplicarea prevederilor art.92 al Codului Penal – 0. <p>Instanțele judecătorești au examinat cu pronunțarea sentințelor 527 cauze penale în privința la 582 de minori (506 – în anul 2018), dintre care 141 sentințe de încetare în privința la 175 de minori (139 – în anul 2018), 384 sentințe de condamnare în privința la 405 de minori (367 – în anul 2018) și 2 de achitare în privința la 2 minori (0 – în anul 2018) pe motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii.</p> <p>Statistica constată că în perioada vizată instanțele de judecată au recurs în majoritatea cazurilor la aplicarea pedepselor în detrimentul măsurilor de constrângere cu caracter educativ.</p> <p>Astfel, instanțele judecătorești au încetat urmărirea penală în 9 cauze penale, cu aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter educativ, prevăzute de art. 93, 104 Cod penal. Dintre care în 5 cauze penale instanța de judecată le-a aplicat concomitent cu avertismentul și încredințarea minorului pentru supraveghere părinților, persoanelor care îi înlocuiesc sau organelor specializate de stat, în 4 cauze penale minorul a fost obligat să participe la un program probațional.</p> <p>În perioada de referință, instanțele de judecată în 125 cauze penale, au adoptat sentințe de încetare cu aplicarea institutului împăcării, în 7 cauze penale procesul penal a fost încetat în legătură cu retragerea plângerii.</p> <p>Analiza sentințelor de condamnare constată că instanțele judiciare au pronunțat 384 sentințe în privința la 405 de minori stabilind următoarele categoriile de pedepse: 109 de minori au fost condamnați la închisoare (93 – în anul 2018); 183 de minori au fost condamnați la închisoare, cu suspendarea condiționată a executării pedepsei (162 – în anul 2018); 81 de minori au fost condamnați la muncă neremunerată în folosul comunității (92 – în anul 2018); iar în privința la 32 de minori a fost aplicată pedeapsa sub formă de amendă (41 – în anul 2018).</p>
--	--	--	--	--	---

					<p>Pedeapsa penală cea mai frecvent aplicată de către instanțele de judecată față de minori este suspendarea condiționată a executării pedepsei pe un termen de probațiune, fiind o practică justificată a instanțelor judecătorești în sancționarea minorilor, în condițiile unui cadru legal punitiv care nu oferă practic o altă opțiune.</p> <p>În același timp, se remarcă ponderea scăzută de aplicare a obligațiilor pro-active de participarea minorului la programe probaționale. Deseori, minorii condamnați la închisoarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei, nu suportă consecințele condamnării cu excepția obligației de a se prezenta o dată pe lună la consilierul de probațiune, prin ce se reduce efectul preventiv și educativ al pedepsei penale, iar în percepția societății minorul nu suportă nici o pedeapsă.</p> <p>Spre exemplu, din cei 183 de minori aflați la evidența probațiunii, doar 11 minori au fost incluși în probațiune ca urmare a pedepselor penale stabilite prin prisma prevederilor art. 90 din Codul penal (suspendarea condiționată a executării pedepsei cu aplicarea obligațiilor).</p> <p>Creșterea ne semnificativă a numărului minorilor condamnați cu pedeapsa închisorii este cauzată, în mare parte, de majorarea numărului infracțiunilor deosebit de grave, excepțional de grave și a infracțiunilor comise de minori în termenul de probațiune.</p> <p>Astfel, în perioada de referință, 39 de minori au comis fapte penale în mod repetat, dintre care 41% anterior au fost condamnați cu suspendarea condiționată a executării pedepsei. Săvârșirea infracțiunii în termenul de probațiune exclude posibilitatea aplicării unei alte pedepse decât cea a închisorii.</p> <p>Anul 2020:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Numărul cauzelor penale examinate – 410 (317 – condamnați). 2. Numărul măsurilor alternative aplicate – 235. 3. Numărul minorilor condamnați care au beneficiat de măsuri alternative – 325. <p>1. În perioada 2018-2020, instanțele judecătorești au examinat și pronunțat 1443 sentințe (506- în anul 2018; 527 – în anul 2019 și 410- în anul 2020) în privința la 1759 minori (563 – în anul 2018; 582 – în anul 2019; 614 – în anul 2020).</p> <p>2. Cu referire la numărul de măsuri alternative aplicate, în perioada anilor 2018-2020, instanțele judecătorești au dispus liberarea de pedeapsă penală, cu aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter educativ, prevăzute de art. 104 din Codul penal, în 46 cauze penale (în anul 2018 – 25 cauze penale; în anul 2019 – 9 cauze penale; în anul 2020 - 12</p>
--	--	--	--	--	--

						cauze penale). 3. Cu referire la numărul de minori condamnați care au beneficiat de măsuri alternative, în perioada 2018-2020, au beneficiat de măsuri alternative 46 de minori dintre cei condamnați.
4	Consolidarea activității de probațiune juvenile	4.1. Implementarea Strategiei de dezvoltare a sistemului probațiunii pentru anii 2016–2020 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acestora cu referire la minorii în conflict cu legea	Ministerul Justiției	2018–2020	1. Raportul anual prezentat Guvernului 2. Numărul de minori implicați în programe probaționale 3. Numărul de minori supuși măsurilor de probațiune, integrați în câmpul muncii sau în învățământ cu sprijinul reprezentanților comunitari	Realizată 1. Pe parcursul anului 2018 au fost supuși probațiunii 200 minori. 2. 55 minorii au fost implicați în programe probaționale, ceea ce constituie 27,5% din numărul total. 3. 16 minori supuși probațiunii au fost integrați în câmpul muncii și 30 minori au fost angajați la studii în școli medii și profesionale. În 2019- pe parcursul anului au fost supuși probațiunii 347 minori. Anul 2020: 1. Pe parcursul anului au fost supuși probațiunii 289 minori. 2. 44 minori au fost implicați în programe probaționale, ceea ce constituie 15,2% din numărul total. 3. 1 minor supus probațiunii a fost integrat în câmpul muncii, 36 minori au fost informați despre locurile de muncă vacante și 13 minori au fost angajați în școli medii și profesionale.

Ținta B: Respectarea drepturilor copiilor victime ale infracțiunilor

Indicator de rezultat:

Sporirea garanțiilor pentru copiii victime ale infracțiunilor

Nr.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Rezultate 2018-2020
1	Asigurarea audierii în condiții	1.1. Analiza și perfecționarea cadrului normativ privind audierea în	Ministerul Justiției	2018–2019	Actul normativ adoptat, după caz	Realizată parțial În contextul Acordului încheiat în anul 2018 între Ministerul Justiției și UNICEF, prin scrisoarea nr. 02/3850 din 13.04.2019 a fost solicitată asistența UNICEF în efectuarea unei analize a prevederilor legale și a practicilor privind audierea în condiții speciale a copiilor

speciale a copiilor victime ale infracțiunilor	condiții speciale a copiilor victime/martori ai infracțiunilor, inclusiv sporirea capacităților intervievatorului				<p>victime / martori ai infracțiunii.</p> <p>Urmare a acestei solicitări, UNICEF a contractat un expert pentru realizarea studiului.</p> <p>Propunerile prezentate de UNICEF privind audierea minorilor victime sau martori ai infracțiunilor au fost incluse în proiectul consolidat de modificare a Codului de procedură penală nr. 122/2003, care urmează a fi înregistrat la ședința Secretarilor generali de stat.</p>
	1.2. Elaborarea și aprobarea standardelor privind amenajarea spațiilor de audiere în condiții speciale a copiilor	<p>Ministerul Justiției;</p> <p>Procuratura Generală ;</p> <p>Consiliul Superior al Magistraturii;</p> <p>Ministerul Afacerilor Interne</p>	2018–2019	Standardele aprobate	<p>Realizată parțial</p> <p>În contextul eficientizării mecanismului existent de audiere a copiilor în procedura penală în condiții speciale, prin Hotărârea Guvernului nr.708 din 27.12.2019 (în vigoare din 31.12.2019) a fost aprobat Regulamentul-cadru cu privire la organizarea și funcționarea Centrului regional de asistență integrată a copiilor victime/martori ai infracțiunilor (de tip BARNAHUS) și a Standardelor minime de calitate pentru serviciile prestate în cadrul Centrului.</p> <p>Centrul regional de asistență integrată a copiilor victime/martori ai infracțiunilor este o instituție publică socială cu specializare înaltă, fără componentă rezidențială, care oferă beneficiarilor servicii de asistență specializată la nivel regional. Scopul Centrului este de a oferi copilului asistență specializată, care să asigure prevenirea revictimizării și/sau retraumatizării acestuia în procesul de colectare a probelor în cauzele penale.</p> <p>La 18 iulie 2020 Ministerul Justiției a făcut public un anunț privind inițierea elaborării proiectului Hotărârii Guvernului pentru aprobarea Regulamentului cu privire la stabilirea standardelor privind amenajarea spațiilor de audiere în condiții speciale a copiilor. În baza propunerilor recepționate de la UNICEF a fost elaborată versiunea inițială a proiectului, care urmează a fi remis spre avizare.</p>
	1.3. Instruirea inițială și continuă a intervievatorilor	<p>Institutul Național al Justiției;</p> <p>Consiliul Superior al Magistraturii</p>	2018–2020	Intervievatorii instruiți și acreditați	<p>Nerealizată.</p> <p>Potrivit articolului 2 al Legii nr. 152/2006 privind Institutul Național al Justiției, beneficiarii INJ sunt candidații la funcțiile de judecător și de procuror, judecătorii și procurorii în funcție, grefierii, asistenții judiciari, șefii secretariatelor instanțelor judecătorești, consultanții procurorului, consilierii de probațiune, avocații care acordă asistență juridică garantată de stat, precum și alte persoane care activează în sectorul justiției, în cazurile prevăzute de legislație. Totodată, potrivit lit. (a), alin. (2) art. 4 al Legii menționate, INJ poate exercita atribuții privind formarea inițială și continuă, a altor persoane care activează în sectorul justiției, pe baze contractuale, în cazurile prevăzute de legislație.</p> <p>În perioada de raportare, nu au parvenit solicitări de a realiza instruirea inițială și continuă a</p>

						interviewatorilor pe baze contractuale.
--	--	--	--	--	--	---

12. Domeniul de intervenție: Drepturile persoanelor tinere

Obiectivul I: Asigurarea realizării drepturilor persoanelor tinere în Republica Moldova

Ținta strategică A: Condițiile pentru conferirea de noi abilități tinerilor în domeniul educației și instruirii, create

Indicatori de rezultat:

Sporirea măsurilor de dezvoltare și educație a tinerilor

Creșterea ratei de participare a tinerilor la procesul de luare a deciziilor

Creșterea garanțiilor de securitate a tinerilor în mediul on-line

Nr.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Realizare a politicii de stat în domeniul dezvoltării sectorului de tineret	1.1. Monitorizarea implementării Strategiei naționale de dezvoltare a sectorului de tineret 2020 și a Planului de acțiuni pentru implementare a acesteia	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării; Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018–2020	1. Rata de participare a tinerilor, inclusiv a celor cu oportunități reduse, la procesul decizional, cu date dezaggregate pe ani 2. Numărul de autorități publice locale de nivelul 1 care implică tinerii în procesul de luare a deciziilor 3. Numărul de consilii locale ale tinerilor 4. Rețeaua națională a consiliilor locale ale tinerilor, creată	Realizată. Pe parcursul 2018: 1. În scopul asigurării participării tinerilor în procesul de luare a deciziilor la nivel local, prin intermediul Programului național de asistență pentru consolidarea și dezvoltarea Consiliilor Raionale/Municipale ale Tinerilor (CR/MT), au fost create condiții propice pentru o participare incluzivă a tinerilor în viața comunitară. Numărul tinerilor implicați în activitatea consiliilor raionale/municipale constituie 545 de tineri, care reprezintă 72 de consilii comunitare și 171 de localități rurale. 2. Numărul de autorități publice locale, care implică tinerii în procesul de luare a deciziilor, constituie 54.6% din numărul total de unități administrativ teritoriale. 3. și 4. Rețeaua Națională a Consiliilor Raionale/Municipale ale Tinerilor, care a fost creată în anul 2016, în anul 2018 acoperea 19 raioane/municipii. 6. Au fost realizate ședințe cu reprezentanții Secției protecția copiilor a Centrului pentru combaterea crimelor informatice al INI al IGP, urmare cărora a fost elaborat un proiect de ordin comun și un plan comun de acțiuni pentru anii 2019-2020, aprobat și semnat de conducerea ambelor ministere la începutul anului 2019.

				<p>5. Numărul de programe de mobilitate a tinerilor competitivi pe piața muncii</p> <p>6. Cadrul legal funcțional privind asigurarea protecției și securității tinerilor și a adolescenților în mediul on-line</p> <p>7. Numărul de evenimente desfășurate anual împreună cu organizațiile internaționale și structurile de tineret</p> <p>8. Rata de ocupare pe piața muncii a tinerilor cu vârste cuprinse între 15–29 de ani</p> <p>9. Ponderea tinerilor cu vârste cuprinse între 15–29 de ani care și-au părăsit locul de muncă</p> <p>10. Rata șomajului în rândul tinerilor</p> <p>11. Numărul de tineri din sistemul preuniversitar și cel universitar, care au urmat programe de</p>	<p>7. La data de 4 aprilie, 2018, la Paris, au fost prezentate și discutate rezultatele proiectului „Youth Inclusion” (implementat în cooperare cu OECD).</p> <p>În contextul proiectului „Youth inclusion” („Incluziunea Tinerilor”), implementat de către Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD) și finanțat de Uniunea Europeană, în perioada 17 – 20 aprilie, 2018, a fost organizat training-ul privind aplicarea instrumentelor de evaluare și monitorizare a politicilor de tineret naționale și locale. A fost acordat suportul necesar în procesul organizării și desfășurării evenimentului de încheiere a proiectului „Incluziunea Tinerilor”, implementat în cooperare cu OECD, care a avut loc la data de 25.04.2018, la Chișinău.</p> <p>În perioada 7-9 iunie, 2018, a fost organizată vizita de lucru în Republica Moldova a delegației condusă de către Dna Ioana BRAN, Ministrul Tineretului și Sportului din România.</p> <p>În perioada 18-20 septembrie, 2018, în Republica Moldova, a fost organizată Reuniunea Rețelei europene a cercetătorilor pe domeniul de tineret, precum și a Corespondenților naționali pe domeniul de tineret, organizată în parteneriat cu Youth Partnership, o platformă de cooperare între Consiliul Europei și UE.</p> <p>În perioada 1-2 octombrie, 2018, fost asigurată participarea la Conferința Regională UNECE ICPD+25: Dinamica Populației și Dezvoltarea Durabilă, care a avut loc la Geneva, în cadrul căreia a fost prezentat un raport privind realizarea unor programe în sectorul de tineret.</p> <p>11. Urmare a colectării oportunităților de internship pentru anii 2018-2019 din partea instituțiilor de învățământ superior, instituțiilor de stat, organizațiilor și instituțiilor de tineret, a fost elaborată și plasată baza de date pe site-ul MECC: https://mecc.gov.md/ro/content/opportunitati-de-internship.</p> <p>Baza de date va fi reactualizată în permanență la solicitările ofertanților. 11 instituții, parte a programului, au raportat numărul de 528 de beneficiari (elevi, studenți, absolvenți) ai oportunităților de internship pentru anul 2018.</p> <p>13. În cadrul proiectului „Consolidarea instituțională a organizațiilor de tineret prin dezvoltarea capacităților de planificare și management”, susținut prin intermediul Programului de Granturi 2018 pentru organizațiile de tineret, 143 de reprezentanți ai 16 organizații de tineret au beneficiat de instruire în vederea dezvoltării instituționale. Totodată, la sfârșitul anului 2018, a fost desfășurată Conferința Națională a Organizațiilor de Tineret cu trei panouri de instruire (Project Management, Marketing Social media, Resurse Umane) la care au participat 80 de participanți din 39 de organizații de tineret.</p>
--	--	--	--	---	--

				<p>internship naționale sau internaționale</p> <p>12. Numărul de beneficiari ai programelor de internship angajați în câmpul muncii</p> <p>13. Numărul organizațiilor de tineret beneficiare ale programului de dezvoltare instituțională</p>	<p>Pe parcursul 2019:</p> <p>În scopul asigurării participării tinerilor în procesul de luarea a deciziilor la nivel local, odată cu lansarea Programului de asistență pentru consolidarea și dezvoltarea Consiliilor Raionale/Municipale ale tinerilor a fost creat un cadru favorabil pentru participarea tinerilor la viața publică, în special în procesul de luare a deciziilor la nivel local. Rata participării tinerilor în anul 2019 a crescut cu 11,1%.</p> <p>Numărul de autorități publice locale de nivelul II care implică tinerii în procesul de luare a deciziilor constituie 65,7%, comparativ cu 54,6% din numărul total de unități administrativ-teritoriale în anul 2018, unde a fost dezvoltat un mecanism de reglementare și bună guvernare, având la bază un parteneriat între consiliile de tineret cu autoritățile Administrației Publice Locale.</p> <p>Numărul tinerilor implicați în activitatea consiliilor raionale /municipale, beneficiari direcți unici după segmentul de vârstă este de 21528 tineri, care reprezintă 92 de consilii comunitare și 184 de localități rurale.</p> <p>Rețeaua Națională a Consiliilor Locale ale Tinerilor (RNCLTM), creată în anul 2016, din 6 consilii ale tinerilor, reprezintă la momentul actual o platformă participativă constituită din 23 Consilii Raionale/Municipale ale Tinerilor, numărul de beneficiari ai RNCLTM este de cca 30000 tineri, reprezentanți ai consiliilor comunitare, grupurilor de inițiativă, voluntari implicați în diverse proiecte comunitare.</p> <p>Pe parcursul anului 2019 au fost organizate schimburi de experiență pentru 22 tineri în 5 țări (Polonia, Georgia, Cehia, România și Estonia). Prin intermediul Programului „Costești - Capitala Tineretului 2019” au fost desfășurate 2 acțiuni de mobilitate: Schimb bune practici prin programul Erasmus+ „Young entrepreneurs” cu participarea a 6 tineri din Republica Moldova și Youth exchange Costești -Iași, cu participarea a 30 de tineri.</p> <p>În cadrul Programului de Granturi 2019 pentru organizațiile de tineret a fost susținut proiectul „Promovarea educației non-formale de calitate în domeniul tineret”, în parteneriat cu Institutul de Instruire în Dezvoltare „MilleniuM”, în cadrul căruia au fost instruiți în jur de 120 de tineri, iar alții peste 500 de tineri informați cu privire la oportunitățile programului Erasmus+: Youth in Action în decursul anului 2019. Totodată, au fost dezvoltate capacități de a organiza activități de educație non-formală și de a implementa proiecte de mobilitate a tinerilor și lucrătorilor de tineret la 20 de organizații de tineret din Moldova.</p> <p>Pe parcursul lunii august 2019 au fost organizate 2 vizite de studiu la Centrul de Tineret</p>
--	--	--	--	---	--

					<p>din Timișoara, România, respectiv, în perioada 03-17 august au participat 2 reprezentanți ai Centrelor de tineret din municipiile Orhei și Bălți, iar în perioada 13-17 august au participat 10 persoane (reprezentanți a Centrelor de tineret din țară, Consiliilor locale ale tinerilor, UNFPA și MECC).</p> <p>A fost elaborat și aprobat ordinul comun între Ministerul Educației, Culturii și Cercetării și Ministerul Afacerilor Interne, precum și planul de acțiuni comun cu privire la realizarea măsurilor de prevenire a riscurilor în mediul online a tinerilor. Activitățile comune urmează a fi realizate până la sfârșitul anului 2020.</p> <p>În scopul asigurării reprezentării statului la diverse reuniuni în cadrul organizațiilor internaționale, în perioada 25–28 martie 2019, în or. București, România, a fost desfășurată Conferința de tineret a Uniunii Europene, organizată de către Președinția României la Consiliul Uniunii Europene. Această conferință a reprezentat debutul punerii în aplicare a rezoluției recent adoptată (15 noiembrie 2018) a Consiliului Uniunii Europene privind Strategia UE pentru tineret pentru anii 2019 – 2027. Totodată, au fost analizate și discutate obiectivele europene pentru tineret, care reprezintă rezultatul celui de-al șaselea ciclu al dialogului structurat cu tineri, factori de decizie, cercetători și alte părți interesate, desfășurat sub titlul „Tineretul în Europa: ce urmează?”.</p> <p>De asemenea a fost asigurată participarea la:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prima ediție a Academiei Europene a Lucrului de Tineret: Inovații, Tendințe curente și Dezvoltarea Lucrului de Tineret, care a avut loc în perioada 21-24 mai 2019, în Kranjska Gora, Slovenia. În cadrul Academiei delegatul MECC a susținut o sesiune privind Dezvoltarea Lucrului de Tineret în Republica Moldova; - Forumul de Tineret al Parteneriatului Estic ediția a IV-a și Mesei Rotunde de nivel înalt (17-20 iunie 2019, Vilnius, Lituania); - cea de-a 62-a Reuniune a Comitetului pentru Tineret și ce-a de-a 40-a Reuniune a Consiliului Mixt pentru Tineret ale Consiliului Europe (18-20 martie 2019, Budapesta, Ungaria); - cea de-a 63-a reuniune a Comitetului Director pentru Tineret (CDEJ) și a 41-a reuniune a Consiliului Mixt pentru Tineret (CMJ) ale Consiliului Europei (CoE) (14-16 octombrie 2019, Strasbourg), la care a fost asigurată participarea expertului titular al Republicii Moldova. <p>În data de 13 februarie 2019, la Chișinău, MECC a organizat sesiunea de informare privind Cardul European de Tineret, la inițiativa Asociației EYCA. În cadrul sesiunii au fost prezentate/ discutate mai multe subiecte privind conexiunea dintre organizațiile de</p>
--	--	--	--	--	---

					<p>tineret și autoritățile publice; suport oferit organizațiilor membre; procedura de obținere a statutului de organizație membră și mecanismul de implementare a programului. La activitate au participat peste 50 de beneficiari din organizații de tineret, centre de tineret, autorități publice locale, instituții de învățământ.</p> <p>Pe parcursul anului 2019 fost acordat suport informațional și logistic pentru tinerii interesați de a face stagii de practică în cadrul instituțiilor care au propus oportunități de internship. Baza de date cu oportunități de internship este publicată pe pagina web a MECC și se reactualizează la cererea instituțiilor partenere în program.</p> <p>În cadrul Programului de Granturi 2019 pentru organizațiile de tineret au fost semnate 3 contracte de finanțare a proiectelor care au ca scop instruirea reprezentanților ONG-urilor de tineret în domeniul dezvoltării organizaționale, printre care: 1) „Incluziunea tinerilor în politicile publice locale” în parteneriat cu Consiliul Național al Tineretului din Moldova, în cadrul căruia au fost desfășurate 9 cursuri de dezvoltare instituțională pentru 20 de organizații de tineret. 2) „Dezvoltarea capacităților de mobilizare a resurselor și serviciilor de autofinanțare a organizațiilor de tineret” în parteneriat cu Centrul de Informare și Resurse „Pro Bono”, în cadrul căruia cel puțin 20 de organizații și-au dezvoltat capacitățile umane de mobilizare ale resurselor necesare pentru desfășurarea activităților statutare. Astfel, au fost desfășurate 5 instruirii în domeniul colectării de fonduri și activități de follow-up.</p> <p>3) „Consolidarea capacităților organizațiilor non-guvernamentale de tineret din regiunile Nord, Centru și Sud” în parteneriat cu Institutul Inițiative Sociale Viitorul, în cadrul căruia 30 organizații din cele 3 regiuni și-au consolidat capacitățile instituționale în scrierea și managementul proiectelor. Prin urmare, au fost realizate 3 training-uri în urma cărora ONG-urile au dezvoltat aptitudini și deprinderi de lucru pe bază de proiecte, abilități pe care ulterior le vor putea utiliza în implementarea activităților specifice necesităților sectorului de tineret.</p> <p>Pe parcursul 2020:</p> <p>Din cauza restricțiilor pandemice nu a fost posibilă extinderea Rețelei Consiliilor Raionale/Municipale la nivel național, aria de acoperire rămânând aceeași de 65, 71% UAT nivel II unde tinerii sunt implicați în diverse procese comunitare. În anul 2020 s-a pus accent pe dezvoltarea instituțională a structurilor reprezentative ale tinerilor, fiind create condiții pentru încurajarea tinerilor din mai multe comunități în crearea consiliilor locale/comunitare și abilitarea acestora în procesul decizional la nivel local. Alegerile au fost desfășurate pe platforma web a Rețelei Naționale a Consiliilor Locale ale tinerilor, astfel fiind create alte 8 rețele raionale de consilii ale tinerilor.</p>
--	--	--	--	--	---

					<p>În scopul consolidării structurilor reprezentative ale tinerilor la nivel local s-a pus accent pe dezvoltarea instituțională a CR/MT și crearea consiliilor locale/comunitate, numărul consiliilor create fiind de 18 structuri reprezentative ale tinerilor 7 raioane ale republicii. Numărul de autorități publice locale de nivelul 1 care implică tinerii în procesul de luare a deciziilor este de 899 localități din raioanele republicii, ceea ce constituie 14,9% numărul total de UAT de nivel I.</p> <p>. În anul 2020, în condițiile de pandemie, numărul Consiliilor raionale/municipale ale tinerilor a rămas neschimbat - 23 CR/MT, însă, urmare a desfășurării Școlilor de Vară, în cadrul cărora, au fost desfășurate activități de pregătire și abilitare a tinerilor pentru implicarea în procesul decizional, numărul structurilor reprezentative ale tinerilor a crescut. Astfel au fost create:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 18 consilii locale (comunitare) ale tinerilor în raioanele Rezina(2), Orhei(2), Drochia(2), Ialoveni (7), Fălești (1), Soroca(1), Chișinău (3); - Grupuri de inițiativă în mun. Bălți, raioanele Edineț, Criuleni în scopul creării structurilor reprezentative ale tinerilor la nivel local; -16 rețele raionale/municipale ale consiliilor de tineret consolidate. - Numărul consiliilor locale/comunitare care activează la nivel local - 134 Consilii locale/comunitare ale tinerilor. <p>Rețeaua Națională a Consiliilor Locale ale Tinerilor (RNCLTM), creată în anul 2016, din 6 consilii ale tinerilor, reprezintă la momentul actual o platformă participativă constituită din 23 Consilii Raionale/Municipale ale Tinerilor, iar numărul beneficiarilor direcți ai programului (reprezentanți ai consiliilor raionale/municipale și comunitare, grupurilor de inițiativă, voluntari implicați în diverse proiecte comunitare) este de cca 10231 tineri (2020), comparativ cu 3000 tineri în anul 2018.</p> <p>Acordarea suportului financiar și metodologic, oferit de către Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, semnarea contractelor de finanțare cu Rețeaua Națională a Consiliilor Locale ale Tinerilor din Moldova a contribuit la extinderea și dezvoltarea la nivel comunitar unei platforme reprezentative, precum și de împuternicire a tinerilor, care la moment este o structură unică, care asigură participarea tinerilor în procesul de elaborare și aprobare a bugetelor autorităților publice locale în 23 UAT de nivel II (65,71%) și ---% de nivel I, reieșind din necesitățile actuale ale tinerilor, la mobilizarea și implicarea acestora în diverse activități la nivel de comunitate.</p> <p>În cadrul Programului de asistență pentru dezvoltarea și consolidarea consiliilor raionale/</p>
--	--	--	--	--	---

					<p>municipale ale tinerilor au fost organizate 10 activități de mobilitate națională: 6 Școli de vară pentru reprezentanții CR/MT, Conferința Națională a Consiliilor de Tineret, Gala Premiilor pentru Consiliile de Tineret, 2 ședințe trimestriale ale Rețelei Naționale a Consiliilor Locale ale Tinerilor</p> <p>32 activități de mobilitate regională: 6 Școli de vară raionale, 9 schimburi de experiență între CLT-urilor, 17 Conferințe Raionale/Municipale ale Tinerilor.</p> <p>Adițional, pe parcursul anului 2020 a fost implementat proiectul „Promovarea educației non-formale de calitate în domeniul tineret” în parteneriat cu AO Institutul de Instruire în Dezvoltare „MilleniumM”, ce a presupus promovarea mobilității tinerilor și lucrătorilor de tineret din cadrul programelor Erasmus+ Youth și European Solidarity Corps în decursul anului 2020.</p> <p>În cadrul Programului de Granturi 2020, au fost încheiate 2 contracte de finanțare orientate pe dezvoltarea și susținerea instituțională a organizațiilor de tineret, după cum urmează: 1 „Dezvoltarea capacităților de mobilizare și management a resurselor financiare și serviciilor de autofinanțare în cadrul ONG de tineret” în parteneriat cu AO Centrul de Informare și Resurse PRO BONO. Ca grup țintă au fost selectate 10 organizații subdezvoltate sau mediu dezvoltate care în urma evaluărilor individuale au urmat un curs complex de instruire care a cuprins următoarele 5 module: scriere de proiecte, dezvoltarea conceptelor de proiect și accesarea fondurilor europene; colectarea de fonduri prin platforme și instrumente digitale (crowdfunding online și offline); responsabilitatea socială a companiilor și oportunități de finanțare din partea mediului de business; dezvoltarea documentelor și procedurilor interne de colectare de fonduri și management financiar; dezvoltarea de servicii și alte surse de autofinanțare a activității organizațiilor de tineret. Cursul a fost urmat de activități practice de follow-up. 2. „Consolidarea sectorului de tineret și corelarea lui la prevederile #SNDST2020”, în parteneriat cu AO „Consiliul Național al Tineretului din Moldova”. Drept obiective setate au constituit: consolidarea instituțională a min. 20 structuri de tineret și a tinerilor pe care îi reprezintă; susținerea participării tinerilor și structurilor de tineret în procesul decizional la nivel local de minim 10 localități. Nr. beneficiarilor direcți unici ai proiectului este de 130 persoane.</p>
		1.2. Realizarea unei evaluări intermediare privind	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	2018	<p>1. Raportul de evaluare elaborat</p> <p>2. Impactul Strategiei evaluat</p> <p>Realizată</p> <p>Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, în cooperare cu UNICEF Moldova, a contractat A.O. CREDO pentru evaluarea la mijloc de termen a Strategiei naționale de dezvoltare a sectorului de tineret 2020 (SNDST 2020). Au fost desfășurate o serie de</p>

		implementare a Strategiei naționale de dezvoltare a sectorului de tineret 2020 și a Planului de acțiuni pentru implementare a acesteia; modificarea Planului de acțiuni, după caz			3. Planul de acțiuni modificat, după caz	<p>ședințe de lucru. Întregul proces de evaluare a SNDST 2020 a fost asistat de un Grup de Referință, constituit din reprezentanții autorităților publice, partenerilor și structurilor de tineret.</p> <p>La începutul semestrului I 2019 a fost elaborat proiectul de HG cu privire la revizuirea Planului de acțiuni privind implementarea SNDST 2020. Proiectul de HG menționat a fost prezentat Guvernului și aprobat în cadrul ședinței din 03.01.2020.</p> <p>https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=119811&lang=ro</p>
2	Consolidarea mecanismelor de informare a tinerilor	2.1. Asigurarea dreptului tinerilor de a se informa prin Internet și de a utiliza biblioteci cu echipament modern	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	2021	<p>1. Numărul de biblioteci cu echipament modern</p> <p>2. Numărul de beneficiari din rîndul tinerilor, cu date dezagregate pe ani</p>	<p>În curs de realizare</p> <ul style="list-style-type: none"> - Numărul de biblioteci cu echipament modern-1832 - Total utilizatori activi- 1039581 - Copii până la 16 ani- 562517 - Tineri (17-34 ani)-230478 - Adulți (35-64 ani)-150478 - Vârstnici (după 65 ani)-44907
		2.2. Organizarea de emisiuni radio și TV pentru tineri și cu implicarea tinerilor	Instituția publică națională a audiovizualului Compania "Teleradio-Moldova"; Ministerul Educației, Culturii și	2021	Numărul de emisiuni radio și TV pentru și cu implicarea tinerilor realizate anual	<p>Postul public național de RADIO MOLDOVA TINERET (RMT), în anul 2020, și-a urmat politica editorială stabilită în anii precedenți de activitate, oferind o oglindire echidistantă a evenimentelor și activităților din mai multe domenii, de interes pentru tineri. RMT a continuat să ofere publicului informații privind activitatea tinerilor în cadrul ONG-urilor naționale și internaționale, să prezinte istoriile de succes ale tinerilor din Republica Moldova, să reflecte evenimente relevante pentru tineri, într-un mod imparțial și echidistant. Prin emisiunile și subiectele realizate, RMT a încurajat ascultătorii tineri să-și formeze opinii proprii într-un mod liber, astfel încât să se audă distinct vocile tinerilor. În programele sale RMT a promovat valorile general-umane, europene și naționale, toleranța, cultura dialogului, inițiativele și experiențele pozitive din mediul tinerilor și a contribuit la stimularea activismului civic și a gândirii critice în mediul tinerilor.</p>

			Cercetării; Consiliul Coordonat or al Audiovizu alului			Volumul de emisie al serviciului de programe Radio Moldova Tineret în anul 2020 a constituit în total 8784 de ore.
--	--	--	---	--	--	---

Obiectivul II: Tinerii sînt încadrați în câmpul muncii
Ținta strategică A: Rata tinerilor fără un loc de muncă redusă
Indicatori de rezultat:
Creșterea ratei tinerilor încadrați în câmpul muncii, în special a celor din grupurile vulnerabile, susceptibile la încălcarea drepturilor omului
Sporirea ratei de angajare a femeilor tinere în domenii netradiționale de activitate

N r.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Facilitare a procesului de încadrare a tinerilor în câmpul muncii	1.1. Adoptarea politicilor de stimulare a încadrării tinerilor absolvenți în câmpul muncii	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	2020	Politicile de stimulare a încadrării tinerilor în câmpul muncii, aprobate	<p>Realizată.</p> <p>A fost adoptată Legea nr. 105/2018 cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj, care vine cu un șir de măsuri active pe piața forței de muncă totalmente noi, dedicate inclusiv tinerilor, cum sunt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Formarea profesională a șomerilor prin cursuri de calificare, recalificare, perfecționare și specializare - Instruirea la locul de muncă în cadrul unității, destinată șomerilor care nu au o profesie sau meserie; - Stagiul profesional, care se organizează pentru șomerii fără vechime de muncă în profesia deținută; - Angajarea subvenționată (tineri cu dezabilități) - Suport pentru crearea locurilor de muncă - Susținerea auto ocupării - Stimularea mobilității forței de muncă. <p>În cadrul proiectului „Competențe-cheie pentru piața muncii”, susținut prin intermediul Programului de Granturi 2018 pentru organizațiile de tineret, au fost desfășurate 20 de stagii de formare, în vederea dezvoltării competențelor pentru piața muncii, precum ar fi: comunicare eficientă, cooperare, antreprenoriat, flexibilitate, orientare spre client, eficiență, independență și luarea deciziilor, soluționare de probleme, planificare și organizare, învățare pe tot parcursul vieții, abordare pro-activă, rezistență la stres,</p>

						<p>explorare și orientare în informații. În cadrul stagiilor de formare au participat 80 de tineri.</p> <p>Anul 2020. În cadrul proiectului „Creșterea competențelor personale a tinerilor pentru o carieră de succes” susținut prin intermediul Programului de Granturi 2020 pentru organizațiile de tineret, cca 300 de tineri au fost instruiți/testați prin programul CAS++ în scopul determinării profilului tînărului, precum și a competențelor necesar a fi dezvoltate în vederea accederii unui job.</p>
2	Încurajarea femeilor tinere pentru alegerea domeniilor or netradiționale de studiu și activitate	<p>2.1. Includerea dimensiunii de gen în orientarea profesională și vocațională în vederea accederii la meserii netradiționale</p>	<p>Ministerul Educației, Culturii și Cercetării;</p> <p>Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale</p>	2019–2020	Rata tinerelor care optează pentru o orientare profesională și vocațională în vederea accederii la meserii netradiționale	<p>Realizată</p> <p>În procesul de admitere, sesiunea 2020/2021, din numărul total de studenți înmatriculați la ciclul I, licență (15.311 persoane), 8786 (57,4%) sunt femei. De menționat că în procesul de admitere, comisiile respective au desfășurat acțiuni de consiliere a candidaților la studii prin încurajarea acestora de a accesa specialități din domeniile considerate feminine sau masculine.</p> <p>Ca rezultat, constatăm că la Universitatea Tehnică a Moldovei, considerată în general ”masculină”, din nr. total de studenți - 2487, sunt înmatriculate 728 fete (cca 30%), la Academia de Poliție Ștefan cel Mare, din 431 de studenți înmatriculați, 190 sunt fete (44%), la Academia Militară a Forțelor Armate, din 81 de studenți admiși la studii, 17 sunt fete (21%). La Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, din 570 de studenți înmatriculați – 185 sunt fete (33%).</p>
		<p>2.2. Promovarea și ghidarea în carieră în domenii mai puțin tradiționale</p>	<p>Ministerul Educației, Culturii și Cercetării;</p> <p>Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale</p>	2019–2020	<p>1. Ghidul elaborat și publicat</p> <p>2. Rata tinerelor cu vârste cuprinse între 18 și 21 de ani care își aleg domenii netradiționale de studii și activitate</p>	<p>Realizată</p> <p>În anul 2018:</p> <p>1. Pornind de la ideea că realizarea egalității de gen reprezintă o provocare pentru drepturile omului și o premisă a dezvoltării economice, abordarea acesteia la nivelul învățământului se confruntă cu un șir de probleme, inclusiv: 1) Se menține o feminizare semnificativă a corpului didactic la nivel preuniversitar și schimbarea parțială a raportului în instituțiile de învățământ superior. Chiar dacă femeile constituie majoritatea în domeniul educației, bărbații continuă să dețină poziții de nivel superior, ei fiind aceia care adoptă deciziile importante. De ex., la nivelul instituțiilor de învățământ superior, femeile ocupă următoarele poziții: 23 la sută dețin funcția de Rector; 26,5% - funcția de Prorector; 32% - funcția de Decan; 35% - funcția de Șef catedră.</p> <p>2) Se atestă discrepanțe de gen la nivel de specialități. Fetele, de fapt, depun mai multe</p>

					<p>eforturi pentru a fi înmatriculate în universități. În scopul depășirii acestei situații, colaboratorii instituțiilor de învățământ superior, în sesiunea de admitere, discută cu candidații în vederea încurajării fetelor și băieților pentru înmatriculare în domenii de studii mai puțin tradiționale din punct de vedere al genului. De ex., în sesiunea de Admitere 2018, din numărul total de studenți înmatriculați la ciclul I, licență (13 506 persoane), 59,5% sunt femei. De menționat că în procesul de admitere, comisiile respective au desfășurat acțiuni de consiliere a candidaților la studii prin încurajarea acestora de a accesa specialități din domeniile considerate feminine sau masculine. Ca rezultat, la Universitatea Tehnică a Moldovei, considerată în general „masculină”, din numărul total de studenți - 2115, sunt înmatriculate 644 de fete (30,5%); la Academia de Poliție Ștefan cel Mare, din 259 de studenți înmatriculați, 55 sunt fete (21,2%); la Academia Militară a Forțelor Armate, din 64 de studenți admiși la studii, 9 sunt fete (14%); la Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, din 420 de studenți înmatriculați – 100 sunt fete (23,8%).</p> <p>2. În cadrul proiectului „GirlsGoIT”, susținut prin intermediul Programului de Granturi 2018 pentru organizațiile de tineret, au fost organizate patru blocuri de învățare (dezvoltare web, robotică, imprimare 3D și montarea și utilizarea dronelor) pentru 100 de tinere cu vârsta cuprinsă între 14 și 20 de ani din 13 regiuni ale Moldovei și Transnistriei, în scopul promovării sectorului STEM (Științe, Tehnologii, Inginerie și Matematică) în rândul tinerelor.</p> <p>În anul 2019:</p> <p>1. Instituțiile de învățământ superior din țara noastră activează în condiții de autonomie universitară academică, prin urmare ministerul nu este în drept să dicteze conținutul curriculei și să elaboreze materiale didactice.</p> <p>2. Din numărul total de studenți înmatriculați în sesiunea 2019 la ciclul I, licență (13 402 persoane), 58,6% sunt femei. De menționat că în procesul de admitere, comisiile respective au desfășurat acțiuni de consiliere a candidaților la studii prin încurajarea acestora de a accesa specialități din domeniile considerate feminine sau masculine.</p> <p>Ca rezultat, constatăm că la Universitatea Tehnică a Moldovei, considerată în general „masculină”, din nr. total de studenți - 2059, sunt înmatriculate 610 fete (cca 30%), la Academia de Poliție Ștefan cel Mare, din 262 de studenți înmatriculați, 124 sunt fete (47,3%), la Academia Militară a Forțelor Armate, din 75 de studenți admiși la studii, 10 sunt fete (13,3%). La Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, din 264 de studenți înmatriculați – 85 sunt fete (32,2%).</p>
--	--	--	--	--	--

					<p>În contextul încurajării femeilor tinere pentru alegerea domeniilor netradiționale de studiu și activitate, Direcția Tineret a realizat 2 proiecte, și anume: 1) „Purple Digital School”, unde au fost instruiți 100 de tineri (68 fete) interesați de domeniul digital în 3 subdomenii cerute de angajatori, și anume: Web Development, Social Media Management și Design Digital, iar 45 de tineri au fost certificați dintre care 10 tineri au fost încadrați în câmpul muncii; 2) „Dezvoltarea oportunităților de educație antreprenorială și inițiere a afacerilor în rândul tinerilor din Republica Moldova”, în cadrul căruia a fost desfășurată activitatea „Startup Grind: Female Founders”. Evenimentul a fost dedicat femeilor antreprenoare la nivel global, unde beneficiarii direcți au fost 143 de fete tinere.</p> <p>În anul 2020.</p> <p>În contextul încurajării femeilor tinere pentru alegerea domeniilor netradiționale de studiu și activitate a fost susținut financiar proiectul „GirlsGoIT 2020” în parteneriat cu Asociația pentru Dezvoltarea Tehnologiilor Informaționale EDUCAT. Proiectul a avut scopul de a oferi fetelor cu vârsta cuprinsă între 14 și 20 ani, oportunități de angajare mai bune în sectorul STEM prin oportunități de educație accesibile la nivel local și național. Beneficiari unici direcți au fost 65 de tinere. Din numărul total de studenți înmatriculați în sesiunea 2019 la ciclul I, licență (13 402 persoane), 58,6% sunt femei. De menționat că în procesul de admitere, comisiile respective au desfășurat acțiuni de consiliere a candidaților la studii prin încurajarea acestora de a accesa specialități din domeniile considerate feminine sau masculine. Ca rezultat, constatăm că la Universitatea</p> <p>Tehnică a Moldovei, considerată în general ”masculină”, din nr. total de studenți - 2059, sunt înmatriculate 610 fete (cca 30%), la Academia de Poliție Ștefan cel Mare, din 262 de studenți înmatriculați, 124 sunt fete (47,3%), la Academia Militară a Forțelor Armate, din 75 de studenți admiși la studii, 10 sunt fete (13,3%). La Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, din 264 de studenți înmatriculați – 85 sunt fete (32,2%). În contextul încurajării femeilor tinere pentru alegerea domeniilor netradiționale de studiu și activitate,</p>
--	--	--	--	--	---

						<p>Direcția Tineret a realizat 2 proiecte, și anume: „Purple Digital School”, unde au fost instruiți 100 de tineri (68 fete) interesați de domeniul digital în 3 subdomenii cerute de angajatori, și anume: Web Development, Social Media Management și Design Digital, iar 45 de tineri au fost certificați dintre care 10 tineri au fost încadrați în câmpul muncii;</p> <p>2) „Dezvoltarea oportunităților de educație antreprenorială și inițiere a afacerilor în rândul tinerilor din Republica Moldova”, în cadrul căruia a fost desfășurată activitatea „Startup Grind: Female Founders”. Evenimentul a fost dedicat femeilor antreprenoare la nivel global, unde beneficiarii direcți au fost 143 de fete tinere</p>
--	--	--	--	--	--	--

13. Domeniul de intervenție: Drepturile persoanelor vârstnice
Obiectivul I: Asigurarea realizării drepturilor persoanelor vârstnice în Republica Moldova
Ținta strategică A: Participare socială și bătrânețe demnă pentru persoanele vârstnice
Indicatori de rezultat:
1. Sporirea participării sociale și la procesul de luare a deciziilor a persoanelor vârstnice
2. Sporirea indicelui de calitate a vieții pentru persoanele vârstnice

N r.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Realizare a politicii de stat în domeniul protecției și incluziunii persoanelor vârstnice	1.1. Elaborarea Planului de acțiuni pentru implementarea Programului pentru integrarea problemelor îmbătrânirii în politici	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018	Planul de acțiuni aprobat	Realizată. Aprobată Hotărîrea Guvernului nr. 1147 din 20 octombrie 2017 cu privire la completarea Programului pentru integrarea problemelor îmbătrânirii în politici.
		1.2. Monitorizarea aplicării Planului de acțiuni privind implementarea Programului	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018–2022	1. Rapoartele de monitorizare elaborate și publicate 2. Atitudinea socială față de	În curs de realizare. Informațiile cu referire la implementarea Planului de acțiuni privind implementarea Programului pentru integrarea problemelor îmbătrânirii în politici au fost colectate de la instituțiile responsabile de realizarea acțiunilor. În total 3 rapoarte au fost elaborate și expediate Guvernului în termen.

		<p>pentru integrarea problemelor îmbătrînirii în politici</p>			<p>persoanele vîrstnice (indicele de percepție)</p> <p>3. Datele privind gradul de încadrare în câmpul muncii a persoanelor vîrstnice dezagregate pe domenii ocupaționale</p> <p>4. Coeficientul îmbătrînirii</p> <p>5. Gradul de reflectare a fenomenului îmbătrînirii în politicile naționale</p>	<p>Conform datelor BNS:</p> <p>-la începutul anului 2019, în Republica Moldova locuiau 559,3 mii persoane în vîrstă de 60 ani și peste, ceea ce constituie 20,8% din numărul total al populației cu reședință obișnuită. Comparativ cu anul 2014, coeficientul de îmbătrînire al populației a înregistrat o majorare cu 3,3 puncte procentuale.</p> <p>-la începutul anului 2020, locuiau 574,9 mii persoane în vîrstă de 60 ani și peste, ceea ce constituie 21,8% din numărul total al populației cu reședință obișnuită. Din numărul total al vîrstnicilor, circa 60% erau femei, fiecare a treia persoană era între 60-64 ani, iar 10,9% constituiau persoanele care au depășit vîrsta de 80 ani.</p> <p>La începutul anului 2020 coeficientul de îmbătrînire a populației a constituit 21,8%, ceea ce corespunde unui nivel înalt de îmbătrînire demografică. Comparativ cu începutul anului 2014, acesta a înregistrat o majorare cu 4,3 puncte procentuale.</p> <p>În ultimii ani a sporit gradul de reflectare a fenomenului îmbătrînirii în politicile naționale din domeniul populației și dezvoltării, precum Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2030”, Legea cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj. În prezent, urmează să fie elaborat conceptul Planului de acțiuni urgente în domeniul demografiei în baza datelor prezentate după finalizarea Studiului Generații și Gen, unde la fel va fi abordată problema îmbătrînirii populației.</p>
		<p>1.3. Consolidarea capacităților autorităților administrației publice locale privind dezvoltarea strategiilor locale de asistență socială adresate persoanelor vîrstnice</p>	<p>Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; administrația publică locală</p>	<p>2018–2019</p>	<p>1. Numărul de funcționari instruiți în cadrul autorităților administrației publice locale</p> <p>2. Ponderea autorităților locale care au elaborat strategii de asistență socială</p>	<p>Realizată.</p> <p>În perioada 4-6 septembrie 2019, la Chișinău au fost organizate 2 ateliere de instruire pentru reprezentanții autorităților publice locale privind consultarea vîrstnicilor în procesul decizional, cu participarea a aproximativ 50 de persoane.</p>

					adresate persoanelor vârstnice	
2	Consolidarea mecanismului de instruire și educație a persoanelor vârstnice la nivel național	2.1. Realizarea unui studiu cu privire la identificarea necesităților de educație/instruire ale persoanelor vârstnice (cu accent pe cei de peste 55 de ani)	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării; Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2020	Studiul elaborat și recomandările formulate	<p>Realizată</p> <p>DVV internațional a desfășurat în colaborare cu Centrul "Sociopolis" o cercetare a situației în educația Adulților (Studiul a fost efectuat până în anul 2020)</p> <p>Prin Studiul „Educația Nonformală a Adulților în Republica Moldova” a fost identificată lipsa oportunităților educaționale pentru adulți, în special în zonele rurale.</p> <p>Studiul elaborat și recomandările formulate se regăsesc în proiectul Programului privind educația adulților în contextul învățării pe tot parcursul vieții, elaborat în colaborare cu partenerii externi în cadrul proiectelor derulate Fundația Est Europeană HelpAge International, DVV internațional (Institutul de Cooperare Internațională al Asociației Germane pentru Educația Adulților) și Proiectul Twinning al UE „Sporirea calității și eficacității sistemului de învățământ profesional tehnic din Moldova”.</p>
		2.2. Elaborarea și aprobarea Strategiei naționale privind învățarea pe tot parcursul vieții	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării; Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2019	Strategia elaborată și aprobată	<p>Parțial realizată.</p> <p>Programul privind educația adulților în contextul învățării pe tot parcursul vieții definitivat. Urmează a fi aprobat.</p>
		2.3. Promovarea înființării cluburilor de educație a	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției	2018–2022	1. Locații identificate/înființate 2. Rata persoanelor	<p>În curs de realizare.</p> <p>Pe parcursul anilor 2018-2020, în total au fost create 9 cluburi ale persoanelor vârstnice în următoarele localități: Ciolacu Nou, Glinjeni, Izvoare, or. Fălești, Sireți, Bulboaca, Palanca, Solonceni, Țahnăuți. Circa 380 de persoane sunt implicate în activitățile cluburilor.</p>

		persoanelor vîrstnice în cadrul unor structuri deja existente (ONG-uri, școli, licee, universități, biblioteci, case de cultură etc.)	Sociale; Ministerul Educației, Culturii și Cercetării		vîrstnice care frecventează aceste cluburi	Dezvoltarea a 5 Centre de educație a adulților în cadrul proiectului „Societatea civilă contribuie la dezvoltarea economică și socială a țării.” în următoarele regiuni:- s. Rogojeni, r-nul Șoldănești;- s. Pripiceni, r-nul Rezina; - s. Oxentea, r-nul Dubăsari;- s. Sărata Nouă, r-nul Leova;- or. Leova. Scopul centrelor rezidă în promovarea importanței continuării educației (acumulării de cunoștințe pentru vîrstnici) care le-ar asigura un venit suplimentar. În cadrul Centrelor, 138 de persoane au fost instruite în cadrul proiectului în diferite domenii. În jur de 30 persoane vîrstnice participă activ în activitățile centrului sau sunt angajate oficial în cadrul Centrelor.
3	Consolidarea competitivității și a capacităților persoanelor de vîrstă prepensionară și a persoanelor vîrstnice pe piața forței de muncă	3.1. Desfășurarea anuală a campaniilor de promovare a persoanelor vîrstnice active și de combatere a ageismului (discriminării pe criterii de vîrstă)	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018–2022	1. Numărul de campanii desfășurate anual 2. Numărul de materiale distribuite anual 3. Numărul de persoane informate	Neinițată.
		3.2. Încurajarea și motivarea angajatorilor în a le asigura persoanelor de vîrstă prepensionară și persoanelor vîrstnice o orientare în carieră și cursuri vocaționale	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018–2022	1. Ponderea persoanelor vîrstnice încadrate în cîmpul muncii 2. Numărul de angajatori care organizează cursuri vocaționale	În curs de realizare. În conformitate cu cadrul legislativ în vigoare în domeniul ocupării forței de muncă (Legea 105/2018 cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj, în vigoare din 10.02.2020), Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă acordă asistență, grupurilor care necesită suport suplimentar pe piața muncii. Prin urmare, reieșind din prevederile art. 23, lit.e) a Legii menționate, printre beneficiarii ANOFM sunt inclusiv „persoanele cu vîrsta de 50 ani și peste”, întrunind condițiile art.20 al Legii privind statutul șomerului.. Respectiv, în anul 2018 au fost înregistrați cu statut de șomer- 8941 persoane cu vîrsta 50 și peste, (3368 femei), iar plasați în cîmpul muncii a constituit – 3045 persoane cu vîrsta 50 și peste, dintre care 1120 femei. În anul 2019 au fost înregistrați cu statut de șomer – 5608 persoane cu vîrsta 55-65 ani (1582

						femei), plasați în câmpul muncii -1389, dintre care 376 au fost femei.
		3.3. Implementarea programelor de autoangajare și de antreprenoriat pentru persoanele de vîrstă prepensionară	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018–2022	1. Numărul de programe desfășurate 2. Numărul de participanți 3. Numărul de persoane vîrstnice care desfășoară activități de antreprenoriat	<i>În curs de realizare.</i> Conform cadrului legislativ actualizat, menționăm că în conformitate cu prevederile Legii 105/2018 au fost diversificate măsurile de ocupare a forței de muncă. Prin urmare, ANOFM oferă asistență persoanelor cu vîrsta de 50 și peste, înregistrate cu statut de șomer și apte de muncă în vederea inițierii unei afaceri (ar.39 al Legii 105/2018). Măsura respectivă, pentru prima dată a fost bugetată și va fi implementată în anul 2020, trimestrul II.

Ținta strategică B : Un indice sporit al calității vieții persoanelor vîrstnice

Nr	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Asigurarea accesului persoanelor vîrstnice la serviciile sociale	1.1. Elaborarea legii privind asistența socială a persoanelor vîrstnice	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Ministerul Finanțelor; administrația publică locală; CALM	2018 – 2019	Actul normativ elaborat și aprobat	<i>Nerealizată/transferată.</i> În conformitate cu prevederile Planului de acțiuni al Guvernului pentru anii 2020-2023, aprobat prin HG nr. 636/2019, elaborarea și promovarea proiectului de Lege privind asistența socială a vîrstnicilor, este preconizată spre realizare în anul 2022.
		1.2. Elaborarea metodologiei	Ministerul Sănătății,	2019 –	Metodologia	<i>Realizată</i>

	de estimare a costurilor serviciilor sociale adresate persoanelor vîrstnice	Muncii și Protecției Sociale; Ministerul Finanțelor; administrația publică locală	2020	aprobată	Prin Hotărîrea Guvernului nr. 948/2020 a fost aprobată Metodologia de calcul al costului Serviciului de îngrijire socială la domiciliu (în vigoare din 01.01.2021). Concomitent, prin HG nr. 903/2020 au fost aprobate modificări la HG nr. 1034/2014 cu privire la aprobarea Regulamentului-cadru al Serviciului de îngrijire socială la domiciliu și a Standardelor minime de calitate.																					
	1.3. Definierea pachetului de servicii sociale statutare adresate persoanelor vîrstnice	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Ministerul Finanțelor; administrația publică locală	2018 – 2022	1. Actul normativ aprobat 2. Numărul anual de persoane vîrstnice care au beneficiat de servicii sociale, cu date dezagregate pe sexe și medii urban/rural	<p>În curs de realizare.</p> <p>Aprobată Hotărîrea Guvernului nr. 800/2018 pentru aprobarea pachetului minim de servicii sociale și modificarea Regulamentului cu privire la modul de stabilire și plată a ajutorului material care include:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Serviciul social de suport monetar adresat familiilor/persoanelor defavorizate; 2) Serviciul social de sprijin pentru familiile cu copii; 3) Serviciul social Asistență personală. <p>Serviciile sociale din pachetul minim se finanțează prin intermediul Agenției Naționale Asistență Socială către bugetele locale de nivelul al doilea în limitele plafoanelor stabilite de către Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale. Pentru pachetul respectiv au fost finanțate mijloace financiare: anul 2018 – 60 580,5 mii lei anul 2019 – 62 037,7 mii lei anul 2020 – 82 160,8 mii lei.</p> <p>Pe parcursul 2020:</p> <p>În tabel sunt prezentate informații statistice cu privire la beneficiarii serviciilor sociale incluse în pachetul minim.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Nr. d/o</th> <th rowspan="2">Tipul Serviciului</th> <th rowspan="2">Nr. total al beneficiarilor</th> <th colspan="3">Dintre care, persoane vîrstnice</th> </tr> <tr> <th>Total</th> <th>femei</th> <th>bărbați</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Serviciul asistență personală</td> <td>6079⁴</td> <td>1480</td> <td>754</td> <td>726</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Serviciul social de sprijin pentru familiile cu copii</td> <td>1974⁵</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Nr. d/o	Tipul Serviciului	Nr. total al beneficiarilor	Dintre care, persoane vîrstnice			Total	femei	bărbați	1.	Serviciul asistență personală	6079 ⁴	1480	754	726	2.	Serviciul social de sprijin pentru familiile cu copii	1974 ⁵			
Nr. d/o	Tipul Serviciului	Nr. total al beneficiarilor	Dintre care, persoane vîrstnice																							
			Total	femei	bărbați																					
1.	Serviciul asistență personală	6079 ⁴	1480	754	726																					
2.	Serviciul social de sprijin pentru familiile cu copii	1974 ⁵																								

4 Serviciul dat este adresat persoanelor cu dizabilități. Criteriul de eligibilitate de bază pentru admiterea în Serviciul vizat este - persoane cu dizabilități severe.

5 Serviciul vizat este adresat familiilor cu copii aflați în situații de dificultate.

						3.	Serviciul social de suport monetar adresat familiilor/persoanelor defavorizate	1652	857	617	240																															
<p>Totodată, cadrul general de creare și funcționare a sistemului integrat de servicii sociale, cu determinarea sarcinilor și responsabilităților autorităților administrației publice centrale și locale, ale altor persoane juridice și fizice abilitate cu asigurarea și prestarea serviciilor sociale, precum și protecția drepturilor beneficiarilor de servicii sociale este reglementat prin Legea nr. 123/2010 cu privire la serviciile sociale.</p> <p>Astfel, Serviciile sociale se clasifică în următoarele tipuri:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) servicii sociale primare; b) servicii sociale specializate; c) servicii sociale cu specializare înaltă: <ul style="list-style-type: none"> – cu componentă rezidențială; – fără componentă rezidențială. <p>În tabel este prezentată informație cu Numărul anual de persoane vîrstnice care au beneficiat de servicii sociale, cu date dezagregate pe sexe</p>																																										
<table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Nr. d/o</th> <th rowspan="2">Tipul Serviciului</th> <th rowspan="2">Total servicii/centre</th> <th rowspan="2">Nr. total al beneficiarilor</th> <th colspan="3">Dintre care, persoane vîrstnice</th> </tr> <tr> <th>Total</th> <th>femei</th> <th>bărbați</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Serviciul de alimentare în cadrul cantinelor de ajutor social</td> <td>62</td> <td>23442</td> <td>16662</td> <td>12370</td> <td>4292</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Serviciul de îngrijire socială la domiciliu</td> <td>40⁶</td> <td>17574</td> <td>14394</td> <td>12002</td> <td>2392</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Serviciul social de suport monetar adresat familiilor/persoanelor</td> <td></td> <td>1652</td> <td>857</td> <td>617</td> <td>240</td> </tr> </tbody> </table>												Nr. d/o	Tipul Serviciului	Total servicii/centre	Nr. total al beneficiarilor	Dintre care, persoane vîrstnice			Total	femei	bărbați	1.	Serviciul de alimentare în cadrul cantinelor de ajutor social	62	23442	16662	12370	4292	2.	Serviciul de îngrijire socială la domiciliu	40 ⁶	17574	14394	12002	2392	3.	Serviciul social de suport monetar adresat familiilor/persoanelor		1652	857	617	240
Nr. d/o	Tipul Serviciului	Total servicii/centre	Nr. total al beneficiarilor	Dintre care, persoane vîrstnice																																						
				Total	femei	bărbați																																				
1.	Serviciul de alimentare în cadrul cantinelor de ajutor social	62	23442	16662	12370	4292																																				
2.	Serviciul de îngrijire socială la domiciliu	40 ⁶	17574	14394	12002	2392																																				
3.	Serviciul social de suport monetar adresat familiilor/persoanelor		1652	857	617	240																																				

6 Serviciul de îngrijire socială la domiciliu este dezvoltat în toate raioanele, inclusiv cele 5 sectoare ale municipiului Chișinău, cu excepția raionului Dubăsari.

	defavorizate					
4.	Centre de zi	20	3100	1533	1053	480
5.	Centre de plasament de lungă durată	36	1059	694	423	271
6.	Centre multifuncționale	36	1832	1282	856	426
7.	Centre de plasament temporar	8	337	152	94	58
8.	Centre pentru persoane fără adăpost	5	920	23	2	21
9.	Centre social regionale pentru asistența persoanelor infectate HIV/SIDA și membrilor familiei acestora	3	4061	103	69	34
10.	Serviciul social integrat pentru consumatorii de substanțe psihoactive și pacienții terapiei de substituție	1	1248	9	1	8
11.	Serviciul de reabilitare/recuperare	2	2335	1619	1002	617

Cimișlia:

În scopul implementării eficiente a politicilor sociale, menite să îmbunătățească calitatea vieții și să ofere sprijin persoanelor vârstnice și cu dizabilități, în cadrul Direcției asistență socială și protecție a familiei Cimișlia, au fost instituite un șir de Servicii sociale. Astfel, prin Decizia Consiliului raional Cimișlia nr.02/01 din 15 mai 2006 a fost creat Azilul pentru persoane în etate

					<p>și cu dizabilități care a găzduit 30 persoane vârstnice : 16 femei și 14 bărbați,9 persoane din mediul urban și 21 din mediul rural.</p> <p>Prin Decizia Consiliului raional Cimișlia nr.04/10 din 26 aprilie 2014 a fost instituit Serviciul social „Asistență personală”. În anul 2018 , s-au aflat la deservire 9 persoane vîrstnice: 8 femei și 1 bărbat ,6 din mediul rural și 3 din mediul urban.</p> <p>În data de 25 martie 2016 a fost aprobat Regulamentul de activitate al Serviciului de îngrijire socială la domiciliu. Pe parcursul anului 2018, 284 persoane vârstnice s-au aflat la deservire dintre care 275 femei și 9 bărbați , 238 din mediul rural și 46 din mediul urban În contextul prevenirii excluziunii sociale și susținerii persoanelor vârstnice ,a fost aprobată Decizia nr. 04/16 din septembrie 2018 Cu privire la aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Serviciului social de suport monetar adresat familiilor /persoanelor defavorizate. Astfel, 51 persoane vârstnice deja au beneficiat de suportul Seviciului: 38 femei și 13 bărbați , 46 din mediul rural și 5 din mediul urban.</p> <p>Dondușeni: 724 beneficiari ai Serviciului îngrijire socială la domiciliu</p> <p>Sîngerei:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Regulamentul de organizare și funcționare a Azilului „Sf. Gheorghe”, s.Drăgănești, Centrul de plasament,, Agape” - Azilul „Sf.Gheorghe”- 3 barbați, mediu rural; 1 barbat m.urban; 2 femei m. rural. - Centrul „Agape”bărbați, m. urban; 5 femei ,m. rural; 2 femei m. urban. - Regulamentul privind organizarea și funcționarea Serviciului de support monetar adresat familiilor/persoanelor defavorizate, aprobat prin decizia Consiliului raional Sîngerei nr. 5/2 din 18 octombrie 2018.e)84 beneficiari mediul rural <p>Soroca:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Serviciul Îngrijire socială la domiciliu-647 persoane;F-532, B-115; - Serviciul Asistență personală-66; F-27, B-39 persoane; - Centrul de Îngrijire și Asistență pentru persoane vîrstnice Azilul „Acasă”-37 persoane; F-23, B-14; - Bilete de reabilitare balneo-sanatoriale – 92 persoane; F-41, B-51; Servicii protetico-ortopedice-28 persoane; F-13, B-15 <p>Ungheni</p> <ul style="list-style-type: none"> - Centrul de plasament pentru persoanele vârstnice și adulte ”Sfântul Vasile cel Mare” a prestat servicii pentru 77 persoane (42 bărbați, 35 femei; 22 mediu urban, 55 mediu rural)
--	--	--	--	--	--

					<ul style="list-style-type: none"> - Centrul de reabilitare și Integrare Socială a Bătrânilor Ungheni – 39 persoane au beneficiat de servicii contra plată și 33 persoane - servicii de zi. - Serviciul de îngrijiri sociale la domiciliu – 638 beneficiari (102 persoane mediul urban, 536 mediul rural) <p>Hîncești</p> <p>Sunt prestate servicii, prin următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Serviciul social asistență socială comunitară; - Serviciul social îngrijire socială la domiciliu; - Serviciul social ”Locuință protejată” (co. Lăpușna, 2 beneficiari) - Serviciul social ”Echipa mobilă” în cadrul Centrului de îngrijire la domiciliu (76 beneficiari) - Serviciul social ”Asistență personală” – 73 de asistență personali îngrijesc de 76 beneficiari. - Centrul multifuncțional ”Lăpușna” oferă servicii primare și specializate în vederea reintegrării sociale a beneficiarilor în situație de dificultate. <p>Nisporeni - 246 persoane solitare sunt deservite de 32 lucrători sociali</p> <p>Ungheni</p> <p>1 În cadrul Serviciului activează 67 lucrători sociali. Total se deservesc 544 persoane vîrstnice și cu dizabilități lipsite de suport din partea copiilor, a familiei extinse și a altor persoane (prieteni, rude, vecini);</p> <p>2 Au fost prestate zilnic pentru: 35 persoane - servicii de plasament (contra plată) , 17 persoane - servicii sociale de zi (termen 1,2,3 luni) , inclusiv 166 persoane - îngrijiri sociale</p> <p>Edineț</p> <p>Serviciul social îngrijire la domiciliu – 3087 pers. Persoane vîrstnice care au beneficiat de foi balneosanotariale – 207 persoane</p> <p>Soroca</p> <p>Serviciul Îngrijiri sociale la Domiciliu a prestat servicii , după cum urmează :Anul 2020-2021 619 persoane, inclusiv femei – 510, bărbați -109. Serviciul Suport Monetar: 2020- acordat la 30</p>
--	--	--	--	--	---

					<p>familii în sumă de 54500 lei</p> <p>Bălți</p> <p>În perioada de raportare anual la nivel municipal pentru persoanele vârstnice s-au prestat servicii primare (servicii de îngrijire la domiciliu – circa 800 persoane) și specializate în cadrul Centrului comunitar pentru persoanele în etate „Respirația a două”, Centrului medico-social de zi „Rebeca”.</p> <p>Rîșcani</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1.Decizia CR nr. 02/09 din 26 mai 2016 Regulament al serviciului de îngrijire la domiciliu - 2.Decizia Cionsiliului Raional Rîșcani nr.06/04 din 17.10.2018 privind funcționarea Suport Monitar adresat familiilor/ persoanelor defavorizate HG 716 din 18.07.2018 privind aprobarea regulamentului-cadru cu privire la organizarea și funcționarea Serviciului social suport monetar adresat familiilor/persoanelor defavorizate - Decizia CR Rîșcani nr.01 /15 din 28 februarie 2018 Cu privire la aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Centrului Multifuncțional „ Renaștere ” pentru persoane social – vulnerabile, și cu dizabilități. - .Decizia CRRîșcani nr.03/06.2018 din 11.05.2018 „Cu privire la instituirea Centrului de plasament pentru persoane adulte și vîrstnice „Alinare””or. Costești.
	1.4. Asigurarea implementării Programului de ajutor social	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; administrația publică locală	2018 – 2022	<p>1. Numărul anual de familii care au beneficiat de cel puțin o plată de ajutor social sau un ajutor pentru perioada rece a anului</p> <p>2. Rata cererilor care au fost aprobate din numărul total de cereri depuse</p>	<p>În curs de realizare.</p> <p>Pentru anul 2019:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Numărul anual de familii care au beneficiat de cel puțin o plată de ajutor social a constituit – 77 891 de familii, iar de ajutor pentru perioada rece a anului – 220444 de familii. - Ponderea familiilor beneficiare de ajutor social sau de ajutor pentru perioada rece a anului care declară în componența sa cel puțin o persoană vîrstnică a constituit circa 57,5%. - Ponderea familiilor beneficiare de ajutor social din mediul rural a constituit circa 80,4%. - Plata medie ajutorului social 866,69 lei. <p>Totodată menționăm că:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prin Legea nr. 155/2019 au fost operate modificări la articolul 151 din Legea nr. 133/2008 cu privire la ajutorul social, care prevedea majorarea venitului lunar minim garantat de la 1,95 la 2,2 cu intrarea în vigoare de la 1 ianuarie 2020; - prin Hotărîrea Guvernului 578/2019 au fost operate modificări la Hotărîrea Guvernului

				<p>3. Ponderea familiilor beneficiare de ajutor social sau de ajutor pentru perioada rece a anului care declară în componența sa cel puțin o persoană vîrstnică</p> <p>4. Ponderea familiilor beneficiare de ajutor social din mediul rural</p>	<p>nr. 1167/2008 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de stabilire și plată a ajutorului social care prevede modificarea Anexei nr. 1 (cererea de ajutor social) și modificarea cuantumului ajutorului în perioada rece a anului de la 350 lei la 500 lei.</p> <p>Cimișlia în anul 2019 au fost depuse 6284 cereri de la solicitanții de ajutor social, dintre care 2470 au fost admise. 442 familii au beneficiat de ajutor social, 12387 au beneficiat de APRA ,prestație complementară ajutorului social,care se acordă lunar (în perioada noiembrie-martie) într- o sumă fixă aprobată de guvern.</p> <p>89 persoane în vîrstă au beneficiat de reabilitare balneo/sanatorială.</p> <p>Dondușeni - 16832 beneficiari de ajutor social, 26024 beneficiari pentru perioada rece a anului</p> <p>Sîngerei - au beneficiat de ajutor social 17 892 de persoane, ajutor pentru perioada rece a anului – 29 430 persoane.</p> <p>Soroca - ajutor social /-7849 familii</p> <p>Șoldănești - de Ajutor Social în mediu au beneficiat 1627 beneficiari în sumă de 17mln901mii lei. Ajutor pentru perioada rece a anului au beneficiat 4409 beneficiari, 7mln011mii140 lei. În cadrul serviciului suport monetar familiilor /persoanelor defavorizate au beneficiat 73 familii/persoane în sumă de 177900lei.</p> <p>Telenești - de ajutor social anul 2019 au beneficiat 18654 beneficiari în sumă de 17607299 și Ajutor penru perioada rece a anului 24522 beneficiari în sumă de 10662050.</p> <p>Ocnîța - Numărul anual de familii care au beneficiat de cel puțin o plată de ajutor social sa un ajutor pentru perioada rece a anului este în creștere (însă nu au indicat cifra).</p> <p>Ungheni</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ajutor social- 3063 familii, cu suma de 2825577 lei. - Ajutor pentru perioada rece a anului – 8675 familii, cu suma de 4451400 lei - ponderea familiilor beneficiare de ajutor social în mediul rural – 75%. <p>Nisporeni - 2836 persoane în vîrstă au beneficiat de ajutor social pentru perioada rece a anului.</p> <p>Pentru anul 2020:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Numărul anual de familii care au beneficiat de cel puțin o plată de ajutor social a
--	--	--	--	---	---

					<p>constituit 96067, iar de ajutor pentru perioada rece a anului – 245425 familii.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rata cererilor care au fost aprobate din numărul total de cereri depuse a constituit circa 94%. - Ponderea familiilor beneficiare de ajutor social care declară în componența sa cel puțin o persoană vîrstnică a constituit circa 42%, iar ponderea familiilor beneficiare de ajutor pentru perioada rece a anului care declară în componența sa cel puțin o persoană vîrstnică – 70% - Ponderea familiilor beneficiare de ajutor social din mediul rural a constituit circa 75%. <p>Soroca</p> <p>Numărul anual de familii care au beneficiat de cel puțin o plată de ajutor social sau un ajutor pentru perioada rece a anului</p> <ul style="list-style-type: none"> - Anul 2018-7246 familii - Anul 2019- 7849 familii - Anul 2020-8701 familii <p>Dondușeni</p> <ul style="list-style-type: none"> - 20597 beneficiari de ajutor social - 28442 beneficiari pentru perioada rece a anului <p>Cimișlia</p> <ul style="list-style-type: none"> - Numărul anual de familii care au beneficiat de cel puțin o plată de ajutor social sau un ajutor pentru perioada rece a anului - 48956 familii-APRA - Rata cererilor care au fost aprobate din numărul total de cereri depuse- 146% - Ponderea familiilor beneficiare de ajutor social sau de ajutor pentru perioada rece a anului care declară în componența sa cel puțin o persoană vîrstnică- 84% - Ponderea familiilor beneficiare de ajutor social din mediul rural- 76% <p>Bălți</p> <p>În mun. Bălți numărul beneficiarilor de ajutor social constituie circa 1210 familii lunar, inclusiv 70 % persoane vîrstnice.</p> <p>Rîșcani</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2018 -Ajutor social - 7740 beneficiari în sumă de 5380869 lei ;- Perioada rece
--	--	--	--	--	---

						<p>(APRA) - 13648 beneficiari în sumă de 4481750 lei</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2019- Ajutor social - 6804 beneficiari în sumă de 4535172 lei ; - Perioada rece (APRA) - 16119 beneficiari în sumă de 6304650 lei - 2020- Ajutor social - 8992 beneficiari în sumă de 7613251 lei ; - Perioada rece (APRA) - 22908 beneficiari în sumă de 11785500 lei <p>Ungheni</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1 - anual au fost verificate 9379 cereri pentru acordare a ajutorului social și ajutor pentru perioada rece a anului. - 2 - s-a calculat ajutor social și ajutor pentru perioada rece a anului în sumă de 59.690.451 mii lei.
2	Continuarea implementării reformei sistemului de pensii	2.1. Asigurarea indexării pensiilor	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Casa Națională de Asigurări Sociale; Ministerul Finanțelor	2018 – 2022	<p>1. Procedurile de indexare întreprinse</p> <p>2. Rata de înlocuire a salariului cu pensia pentru limită de vîrstă</p>	<p>În curs de realizare</p> <p>În vederea realizării prevederilor articolului 13 din Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii, anual se elaborează și aprobă Hotărîrea Guvernului cu privire la indexarea prestațiilor de asigurări sociale și a unor prestații sociale de stat, care prevede coeficientul indexării pentru anul respectiv.</p> <p>Astfel, coeficientul indexării pe parcursul anilor 2018-2020, a constituit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - în anul 2018, la 1 aprilie - 6,6% (Hotărîrea Guvernului nr. 237/2018 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=102194&lang=ro), - în anul 2019, la 1 aprilie - 5,3% (Hotărîrea Guvernului nr. 186/2019 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=113065&lang=ro). - în anul 2020: la 1 aprilie - 4,83% (Hotărîrea Guvernului nr. 165/2020 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120752&lang=ro). la 1 octombrie – 1,07% (Hotărîrea Guvernului nr. 660/2020 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=123041&lang=ro). <p>În anul 2020 a fost adoptată Legea nr. 37/2020 pentru modificarea unor acte legislative, care prevede indexarea pensiilor în fiecare an, la 1 aprilie și la 1 octombrie. La 1 aprilie, coeficientul de indexare constituie rata inflației înregistrată în ultimul semestru al anului precedent anului indexării, iar la 1 octombrie – rata inflației înregistrată în primul semestru al anului în curs.</p> <p>Menționăm, că în perioada de referință indexarea anuală a prestațiilor de asigurări sociale și a unor</p>

						<p>prestații sociale de stat a fost realizată/implementată de către Casa Națională de Asigurări Sociale în termen și conform prevederilor cadrului normativ prevăzut pentru fiecare an. Indexării fiind supuse toate categoriile de pensii stabilite în sistemul public de pensii și unele prestații sociale de stat.</p> <p>Unul dintre indicatorii principali ce caracterizează nivelul de asigurare cu pensii este rata de înlocuire a venitului pierdut.</p> <p>Rata medie de înlocuire reprezintă raportul dintre pensia medie pentru limită de vîrstă și salariul mediu lunar pe economie.</p> <p>În anul rata de înlocuire a salariului mediu în cazul pensiilor pentru limită de vîrstă a constituit 2020 – 25,6%*.</p>
3	Implicare a Republicii Moldova în realizarea Strategiei globale și a Planului de acțiuni privind îmbătrînirea și sănătatea ale Organizației Mondiale a Sănătății	3.1. Asumarea de către Republica Moldova a angajamentelor în conformitate cu Strategia globală și Planul de acțiuni privind îmbătrînirea și sănătatea ale Organizației Mondiale a Sănătății	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; comisia parlamentară de profil	2019 – 2022	Angajamentele asumate și implementate	<p>În curs de realizare</p> <p>MSMPS</p> <p>Obiectivele Strategiei globale și a Planului de acțiuni privind îmbătrînirea și sănătatea ale OMS sunt preluate în actele normative naționale:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Obiectivul 3 din ODD: Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor la orice vîrstă 2. În proiectul Strategiei Naționale de SP se prevede dezvoltarea serviciilor integrate, serviciilor la domiciliu de lungă durată <p>Programul Unic al asigurării obligatorii de asistență medicală, aprobat prin HG nr. 1372/2017 (pct 14, lit o), p. 22, lit. j), pct. 23, lit. c), pct. 33)</p>
4	Asigurare	4.1. Evaluarea	Ministerul	2018	1. Studiul	Realizată.

	ea accesului persoanelor or vîrstnice la serviciile medicale, de îngrijire și geriatrice	gradului de acces al persoanelor vîrstnice la serviciile de sănătate	Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; administrația publică locală		elaborat și publicat 2. Recomandările formulate	Studiul cu contribuția MSMPS, OMS și APL a fost definitivat și publicat http://globalagewatch.org/reports/global-agewatch-insights-2018-report-summary-and-country-profiles/ .
		4.2. Informarea populației cu privire la serviciile medicale prestate în cadrul sistemului asigurărilor obligatorii de asistență medicală	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; administrația publică locală	2018 – 2019	Materialele informaționale elaborate și distribuite	Realizată. În perioada anilor 2018-2019, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale de comun cu Compania Națională de Asigurări în Medicină au realizat ai multe campanii cu distribuirea materialelor informaționale la nivel național.
5	Asigurarea acoperirii necesarului de servicii geriatrice, centrate pe persoană, la toate nivelurile	5.1. Instruirea specialiștilor în geriatrie – a personalului medical specializat și a personalului medical implicat în procesele de diagnosticare și terapeutic (inclusiv a medicilor de familie)	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018 – 2019	Numărul de specialiști instruiți în domeniul geriatriei	Realizată. Pe parcursul anului 2018, la nivel național au fost instruiți 159 de medici, iar pe parcursul lui 2019 - 153 de medici instruiți. Totodată, în anul 2019, 2 specialiști de la catedra de specialitate au participat la 2 Congrese internaționale în Franța și Italia.
		5.2. Creșterea gradului de	Ministerul Sănătății,	2018 –	Numărul de medici geriatri	În curs de realizare.

	acoperire cu medici geriatri	Muncii și Protecției Sociale; administrația publică locală	2021	raportat la localități	Cimișlia 3 medici geriatri per raionul Cimișlia
	5.3. Includerea serviciilor geriatrice în Programul unic al asigurării obligatorii de asistență medicală potrivit cu necesitățile și riscurile de sănătate ale populației	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2020	Serviciile geriatrice incluse în Programul unic al asigurării obligatorii de asistență medicală	<i>Nerealizată.</i>

14. Domeniul de intervenție: Drepturile persoanelor cu dizabilități**Obiectivul I: Asigurarea cadrului legal și de politici în domeniul drepturilor persoanelor cu dizabilități****Ținta strategică A: Drepturile persoanelor cu dizabilități, asigurate, protejate și pe deplin respectate****Indicatori de rezultat:***Încorporarea aspectelor de gen și dizabilitate în toate politicile sectoriale, în cadrul normativ național și în practicile curente**Creșterea accesibilității infrastructurii sociale, a transportului și a mediului informațional pentru persoanele cu dizabilități**Creșterea ratei persoanelor cu dizabilități încadrate în câmpul muncii**Reducerea ratei de instituționalizare a persoanelor cu dizabilități, inclusiv a minorilor plasați în instituții rezidențiale**Creșterea incluziunii persoanelor cu dizabilități în sistemul de învățământ (cu date dezagregate pe grade de dizabilitate și nivelele instituțiilor de învățământ)**Sporirea ratei de acoperire a necesităților persoanelor cu dizabilități cu plăți și servicii de protecție socială**Sporirea gradului de participare a persoanelor cu dizabilități la viața politică și la luarea deciziilor în domeniul public**Creșterea ratei persoanelor cu dizabilități care beneficiază de măsuri de suport în luarea deciziilor, bazate pe voința și convingerile beneficiarului**Reducerea ratei persoanelor cu dizabilități care au fost lipsite de dreptul de luare a deciziilor în privința sa*

Nr.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Realizarea politicii de stat privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități	1.1. Monitorizarea și evaluarea implementării Programului național de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități pentru anii 2017–2022	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; administrația publică centrală; administrația publică locală	Anual	1. Numărul de persoane cu dizabilități care au beneficiat de măsuri de protecție socială în comunitate 2. Numărul de instituții educaționale incluzive 3. Numărul de copii și tineri din cadrul	<p>În curs de realizare</p> <p>Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, în baza rapoartelor prezentate de către autoritățile responsabile, urmează să generalizeze și să prezente Guvernului anual, până la 15 aprilie, un raport cu privire la realizarea Planului de acțiuni privind implementarea Programului național de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități pentru anii 2017-2022 se realizează anual.</p> <p><u>Conform indicatorilor printre cele mai importante realizări în 2020 sunt de menționat:</u></p> <p>1. Beneficiază de pensii de dizabilitate circa 121000 persoane. De alocație socială de stat beneficiază circa 48000 persoane cu dizabilități, care nu întrunesc condițiile pentru a beneficia de pensiei de dizabilitate (vârsta în raport cu stagiul de cotizare). Beneficiază de alocația pentru îngrijire, însoțire și supraveghere circa 15000 persoane cu dizabilități severe. Anual, beneficiază de AjS circa 50000 de familii defavorizate, mărimea medie a prestației constituie 880 lei/lunar, iar de APRA beneficiază circa 170000 de familii defavorizate, mărimea prestației este de 500 lei (pentru 5 luni ale sezonului rece, noiembrie – martie).</p> <p>Conform datelor structurilor teritoriale de asistență socială, beneficiază de compensația pentru serviciile de transport circa 145600 persoane cu dizabilități și 15200 persoane cu dizabilități locomotorii, inclusiv circa 10600 de copii cu dizabilități și respectiv 1960 de copii cu dizabilități locomotorii.</p> <p>4. Anual, de bilete de reabilitare/recuperare beneficiază circa 8100 persoane, dintre care la Centrul „Victoria”</p>

	ți			<p>instituțiilor educaționale incluzive care au beneficiat de educație de calitate în fiecare an</p> <p>4. Numărul de persoane cu dizabilități care au beneficiat, în fiecare an, de servicii medicale și de reabilitare de calitate în raport cu numărul celor care au nevoie de astfel de servicii</p> <p>5. Rata de încadrare în câmpul muncii a persoanelor cu dizabilități</p> <p>6. Rata de participare a persoanelor cu</p>	<p>– 4400 persoane și la Centrul „Speranța ” – 3700 persoane. Biletele de reabilitare se eliberează beneficiarilor prin intermediul Direcțiilor asistență socială și protecție a familiei din teritoriu, în baza recomandărilor medicale și ordinii de înscriere în rând pentru primirea biletului.</p> <p>În scopul fortificării sănătății copiilor care suferă cu diverse afecțiuni cronice, inclusiv ale sistemului nervos, cât și întru micșorarea numărului de copii bolnavi care pot dezvolta ulterior diverse dizabilități, în Republica Moldova activează 3 centre de reabilitare pentru copii, subordonate MSMPS:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Centrul republican de reabilitare pentru copii, în care funcționează secția staționar cu 30 paturi și secția de reabilitare în condiții de ambulator, pentru 100 vizite în zi; - Centrul de reabilitare pentru copii „Sergheevca” (Ucraina), cu 200 paturi, cu profiluri: respirator, cardio-reumatologic, gastro-intestinal și neuro-motor; - Centrul de recuperare pentru copii „Ceadîr-Lunga” (80 paturi), cu profiluri: respirator și neuro-motor. <p>Selectarea copiilor pentru tratament de reabilitare se face de către medicul de familie, inclusiv în baza recomandărilor specialiștilor de profil, reieșind din indicații și contraindicații.</p> <p>De asemenea, în cadrul Institutului Mamei și Copilului funcționează o secție de reabilitare și recuperare cu 30 paturi, în care urmează tratament copiii cu diverse afecțiuni ale aparatului neuro-motor, din întreaga țară. Pentru reabilitarea copiilor după tratament specific în caz de tuberculoză, a celor din focare de tuberculoză și a celor din grupul de risc, care nu au posibilități de a fi tratați la domiciliu, în țară funcționează două centre de reabilitare fizio-pneumologică pentru copii „Tîrnova” și „Cornești”, în care anual sînt tratați cca 300 copii.</p> <p>Asigurarea cu mijloace ajutătoare tehnice a persoanelor cu diferite forme de afecțiuni, deformații și maladii ale aparatului locomotor, precum și prestarea serviciilor de reabilitare medicală a persoanelor cu dizabilități locomotorii și a veteranilor de război este realizată de către CREPOR. La evidența CREPOR-ului sunt circa 53 000 persoane cu maladii ale aparatului locomotor, dintre care, 3188 persoane cu amputații ale membrelor superioare și inferioare și 10384 veterani.</p> <p>Asigurarea cu mijloacele ajutătoare tehnice, inclusiv cu cărucioare fotolii, se efectuează la solicitarea/comanda persoanelor cu dizabilități locomotorii și este un proces specific, care depinde de particularitățile fiziologice, individuale ale persoanelor și de indicațiile medicilor ortopezi - proteziști stabilite la momentul întocmirii comenzii.</p> <p>De exemplu, în anii 2019 și 2020, în bugetul de stat au fost planificate și alocate mijloacele financiare, a câte 3,5 mln. lei/anul, pentru procurarea a circa 1000 de cărucioare/anual. În anul 2018, au fost asigurate cu cărucioare fotolii – 1437 de persoane cu dizabilități locomotorii, iar în anul 2019, de către CREPOR, Societatea Invalizilor din Moldova și alte ONG-uri au fost asigurați cu cărucioare circa 2160 persoane.</p> <p>Asigurarea cu cărucioare fotolii, se realizează și în cadrul proiectului implementat de Societatea Invalizilor din Republica Moldova în parteneriat cu „Biserica lui Isus Hristos al Sfinților din Zilele din Urmă, în care, anual,</p>
--	----	--	--	--	---

				<p>dizabilități la viața politică, publică și culturală</p> <p>7. Gradul de accesibilitate a infrastructurii, transportului, informațiilor și comunicațiilor pentru persoanele cu dizabilități, în fiecare an</p> <p>8. Numărul de campanii de informare a populației cu privire la drepturile și abilitățile persoanelor cu dizabilități</p>	<p>sunt asamblate și repartizate circa 650 persoane. MSMPS contribuie cu mijloace financiare pentru asamblarea acestora - 250 mii lei/anual.</p> <p>Anual, de serviciile ANOFM și a STOFM beneficiază circa 600 de persoane cu dizabilități (de exemplu, în anul 2017 – 680 de persoane, în anul 2018 – 650 persoane). Pe parcursul anului 2019, la STOFM au fost înregistrate circa 600 persoane cu dizabilități (1,9% din numărul total de șomeri înregistrați).</p> <p>Anual, MSMPS, elaborează și implementează un plan de acțiuni dedicat Zilei Internaționale a Persoanelor cu Dizabilități (3 decembrie), cu implicarea autorităților publice locale, agențiilor internaționale și societății civile. Acțiunile din Plan, sunt axate pe promovarea drepturilor, incluziunea socială și abilitățile persoanelor cu dizabilități. În acest sens se organizează expoziții cu vânzare a obiectelor confecționate de persoane cu dizabilități, expoziții fotografice realizate de persoanele cu dizabilități, conferințe de presă, mese rotunde, competiții sportive etc.</p> <p>În perioada de raportare au fost organizate mai multe evenimente, de comun cu societatea civilă (Keystone Moldova, AOPD ș.a.), campanii de comunicare în vederea promovării incluziunii sociale a persoanelor cu dizabilități, drepturilor acestora, combaterii discriminării persoanelor cu dizabilități, promovării abilităților persoanelor cu dizabilități, inclusiv:</p> <ul style="list-style-type: none"> - campania media pentru promovarea traiului în comunitate a persoanelor cu dizabilități dezinstituționalizate, fiind elaborate și distribuite 5 video-uri: <ul style="list-style-type: none"> a. Eu am o familie (https://www.youtube.com/watch?v=GNO-HZt_Tw4); b. Eu pot munci (https://www.youtube.com/watch?v=muZlq8cbUg8); c. Învăț să fiu independent (http://youtu.be/Qql2zdtW8QI); d. Vreau ca toți băieții din instituție să trăiască într-o familie (http://youtu.be/D1YQR2ReySQ); e. Vreau o viață mai bună pentru Copiii mei (http://youtu.be/HGZhKkKrkx8). - campania media anti-stigmă implementată de comun acord cu organizațiile necomerciale: Voinicel, Somato și Femeia și Copilul Protecție și Sprijin (http://youtu.be/HttO8t3z1b8; http://youtu.be/myh2fn3NDL8; http://youtu.be/f6LJEMkhBm0). - campanie media organizată de comun acord cu părinții copiilor cu dizabilități „Copilul meu este ca și copilul tău”. Părinții copiilor cu dizabilități, au elaborat 10 istorii personale care elucidează cazuri de discriminare. Istoriile au fost difuzate la Radio Noroc; au fost postate pe cărți poștale și distribuite la nivel național. - campania media „Arată că îți pasă” implementată în parteneriat cu Radio Noroc și TV Moldova 1 s-a axat pe promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități și pe încurajarea oamenilor să combată cazurile de discriminare a persoanelor cu dizabilități. - campanie de comunicare axată pe dezinstituționalizarea și promovarea traiului în comunitate. De comun acord cu persoanele cu dizabilități dezinstituționalizate, au fost elaborate 10 spoturi video (http://www.youtube.com/watch?v=q2aTlp8LNR4&index=1&list=PLPQuptrkWEMMzdJ5qpTaPwCBBOvGUU_F_), care au fost
--	--	--	--	---	---

difuzate la TV Moldova 1, Jurnal TV, Publica, YouTube, media socială timp de câteva săptămâni.

Date cu privire la realizarea acțiunii prezentate de către APL, pentru anii 2019-2020:

Basarabeasca: În raion activează: 2 Centre comunitare multifuncționale. Centru de plasament pentru persoanele cu dizabilități și în etate din s. Sadaclia. Servicii sociale: Asistența personală, Îngrijire socială la domiciliu, Plasament familial pentru adulți.

Sîngerei: În anul 2019 de serviciile oferite de către specialiștii Serviciului Echipă Mobilă au beneficiat 51 de persoane cu dizabilități. Bilete de reabilitare sanatorială / recuperare: "Speranța,, - 28 per. cu dizab.; „Victoria,, - 31 pers. cu dizab.; „Dnestr ,, - 2 pers. cu dizab. 59 de persoane cu dizabilități severe care au beneficiat de serviciul social "Asistență Personală"; De măsuri de protecție socială au beneficiat 11 persoane cu dizabilități, care au fost plasați în Azilul „ Sf. Gheorghe” și Centrul „, Agape”. De compensația pentru serviciile de transport beneficiază 850 de persoane gr. sever; 3591 invalizi gr. accentuat beneficiază de compensație pentru serviciile de transport; 34 beneficiari cu dizabilități locomotorii grad mediu beneficiază de compensație pentru serviciile de transport

Orhei

- Identificarea persoanelor cu dizabilități in dificultate. Baza de date elaborată.
- Sporirea controlului asupra implementării legislației, în vederea prevenirii abuzurilor asupra persoanelor cu dizabilități, s-au efectuat: a) Vizite la domiciliu: Casa Comunitara-4; Locuința Protejata-4; Asistență Personală-80; Plasament familial p/adulți – 6
- Evaluarea familiilor biologice și extinse ale beneficiarilor din raion plasați in instituțiile rezidențiale din republica (Hîncești, Soroca, Cocieri) - 321 – evaluări
- Elaborarea unui plan de dezinstituționalizare pentru persoanele plasate in instituțiile rezidențiale - Planul elaborat.
- Crearea și dezvoltarea serviciilor de alternative pentru plasamentul rezidențial de îngrijire în comunitate - 6 servicii create.
- Parteneriate cu ONG-le in scopul dezvoltării serviciilor pentru persoanele cu dizabilități - AO Keystone "Vino și Vezi" et
- Întreprinderea măsurilor de evidență și repartizare a mijloacelor de locomoție Si protezare a persoanelor cu dizabilități – 1255 beneficiari.
- Conlucrarea cu CREPOR privind asigurarea persoanelor imobilizate cu cărucioare și alte articole protetico ortopedice – mijloace locomotorii nemecanizate, conform solicitărilor.
- Asigurarea condițiilor minime de trai pentru garantarea integrității fizice și psihice a persoanelor cu dizabilități. - 94 familii au beneficiat de suport unic monetar.
- Asigurarea serviciilor de îngrijire și suport in Comunitate – 443 persoane.

- Evidența persoanelor în etate și cu dizabilități – 1200 persoane.

Șoldănești:

- Toate secțiile de votare (33 la număr) din teritoriul raionului au fost amenajate conform legii în vigoare. Persoanele cu dizabilități și-au exercitat dreptul la vot fără a întâmpina careva impedimente în cadrul procesului.
- Au fost repartizate 80 bilete de reabilitare persoanelor în vârstă și celor cu dizabilități. În Serviciului Îngrijire Socială la Domiciliu se afla 398 beneficiari, deserviți de 51 lucrători sociali în 22 de primării. Serviciul social „ASISTENȚĂ PERSONALĂ” oferă asistență și îngrijire a 37 de persoane cu dizabilități severe.
- Desfășurarea seminarului cu tematica „ Interpretarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități prin prisma responsabilităților APL, judiciarului și a societății civile. Beneficiari-35 persoane: funcționari APL, judecători, procurori, societatea civilă.

Telenești:

- Conform Regulamentului cu privire la modul de evidență și distribuie a билетelor de reabilitare-recuperare acordate persoanelor în vârstă și celor cu dizabilități, aprobat prin Hot.Guvern.nr.372 din 06.05.2010, pentru anul 2019 au fost repartizate bilete de reabilitare medicală la 293 de persoane dintre care 151 persoane cu dizabilități, 139 persoane în etate, după cum urmează: Centru republican de reabilitare a persoanei în etate și cu dizabilități ”Victoria” or. Sergheevca, Ucraina – 165 beneficiari, 2 însoțitori.
- Centrul Republican de Reabilitare a persoanelor în etate și cu dizabilități ”Speranța” or.Vadul-lui-Vodă – 124 beneficiari
- În baza dispoziției Guvern. Nr.58 din 17.05.2004 pentru 20 persoane cu dizabilități, care necesită tratament sanatorial la Centru de reabilitare ”Victoria” or. Sergheevca s-a întocmit documentele privind perfectarea pașapoartelor internaționale cu preț redus. În acest context, s-au eliberat certificate la CTAS pentru 86 pensionari precum că n-au beneficiat de tratament reabilitare/recuperare pe parcursul a 3 ani precedenți. În baza Hot. Guvern din 18.04.2019 s-au eliberat la 1465 persoane formularul nr.6; În baza Regulamentului cu privire la modul de stabilire și achitare a compensației pentru servicii de transport s-a perfectat documentele pentru persoanele cu dizabilități severe și accentuate precum și copiilor cu dizabilități. De această compensație în r-l Telenești, au beneficiat 3945 persoane.
- Un aport considerabil în raion îl aduc ”Cantinele Sociale” ”Concordia” din s. Mîndrești și cantina din cadrul centrului ”Filantropie” din s.Verejeni.
- Conform Legii nr.123/2010 cu privire la serviciile sociale, persoanele cu dizabilități pot avea acces la servicii sociale de diferite tipuri: primare, specializate și cu specializare înaltă. În r.l.Telenești avem dezvoltată o gamă de servicii sociale pentru persoanele cu dizabilități. Azilul și Centrul de plasament

					<p>temporar pentru persoane în etate și cu dizabilități din satul Sărăteni-Vechi, serviciul ”Îngrijire socială la domiciliu”, serviciul ”Asistență socială comunitară”, serviciul ”Plasament de tip familial specializat pentru adulți cu dizabilități mintale” serviciu ”Casa comunitară” din s. Ciulucani, serviciul ”Echipa mobilă”, serviciul ”Respiro”, serviciul ”Asistență personală”. La nivel de raion activează Echipa multidisciplinară, toate persoanele care sînt plasate în servicii sunt aprobate de către comisia EMD.</p> <p>Oenița au fost efectuate 13 vizite de control și monitorizare, efectuate în scopul verificării respectării normativelor și standardelor tehnice de accesibilitate pentru persoanele cu dizabilități la obiectivele de infrastructură socială.</p> <p>Hîncești sunt prestate servicii, prin următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Serviciul social asistență socială comunitară; - Serviciul social îngrijire socială la domiciliu; - Serviciul social ”Locuință protejată” (co. Lăpușna, 2 beneficiari) - Serviciul social ”Echipa mobilă” în cadrul Centrului de îngrijire la domiciliu (76 beneficiari) - Serviciul social ”Asistență personală” – 73 de asistență personali îngrijesc de 76 beneficiari. - Centrul multifuncțional ”Lăpușna” oferă servicii primare și specializate în vederea reintegrării sociale a beneficiarilor în situație de dificultate. <p>Nisporeni - 1955 persoane cu dizabilități au beneficiat de compensarea cheltuielilor de transport, în sumă de 770,8 mii lei. 152 persoane au beneficiat de serviciile Centrului republican de ortopedie și protezare. 86 persoane cu nevoi speciale au beneficiat de serviciile de asistență personală. 93 de persoane au beneficiat de bilete de reabilitare</p> <p>Florești</p> <ul style="list-style-type: none"> - În Serviciile specializate de Asistență Personală și Echipa mobilă din cadrul DGASPF Florești se află 23 persoane cu dizabilități și respectiv, 7 persoane cu dizabilități mintale, care beneficiază de diferite servicii sociale, medicale, consiliere psihologică din partea specialiștilor din cadrul DGASPF. În Centrele de resurse din cadrul instituțiilor preuniversitare sunt frecventate de 314 elevi cu diferite diagnoze, dintre care 45 beneficiari din 27 de centre de resurse cu dizabilități mintale. La fel, în cadrul raionului funcționează Centrul Comunitar de Dizabilitate mintală de pe lângă CMF Florești unde 20-30 persoane pe zi sunt consultați de specialiști . - În Centrul Multifuncțional ”Concordia. Proiecte sociale din satul Sănătăuca” activează Centrul de zi pentru persoane vârstnice în situație de risc cu frecvența a 20 persoane. Alături de asistentul social acești beneficiari dezvoltă diferite abilități. - DGASPF Florești în colaborare cu Consiliul Raional, Direcția de Cultură Orășenească au organizat o masă rotundă în Ziua persoanelor cu dizabilități la 3 decembrie 2020. La eveniment au participat
--	--	--	--	--	--

					<p>peste 30 persoane cu dizabilități.</p> <ul style="list-style-type: none"> - DGASPF Florești în colaborare cu „Centrul de Intervenție Timpurie” oferă servicii copiilor cu dizabilități mintale și intelectuale la 33 copii, dintre care cu autism 4 copii, risc de autism 4 copii, tulburări psiho-emoționale 2 copii, paralizie cerebrală infantilă 6 copii. <p>Bălți - Numărul de persoane cu dizabilități care au beneficiat, în fiecare an, de servicii medicale și de reabilitare de calitate în raport cu numărul celor care au nevoie de astfel de servicii: an.2018- 5677, an.2019- 5599, an.2020- 5054</p> <p>Soroca</p> <p>Prestate servicii sociale:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) serviciul Îngrijiri sociale la domiciliu: 2018 - 48 persoane cu dizabilități, 2019- 37 persoane cu dizabilități, 2020 la 35 persoane cu dizabilități. b) serviciul social „Asistență Personală” 2018 la 157 persoane, bugetul anual - 3727,7 mii lei; 2019 la 158 persoane, bugetul anual - 4558,3 mii lei; 2020 la 314 persoane, bugetul anual – 8766,9 mii lei. c) serviciul social de suport monetar: 2018 la 100 familii în sumă de 408,0 mii lei; 2019 la 122 familii în sumă de 361,0 mii lei; 2020 la 55 familii în sumă de 121,5 mii lei. d) serviciul de evidență și distribuire a biletelor de reabilitare/recuperare: 2018 la 81 persoane cu dizabilități ; 2019 la 78 persoane cu dizabilități; 2020 la 19 persoane cu dizabilități e) serviciul protetic-ortopedic: 2018 la 187 persoane cu dizabilități ; 2019 la 169 persoane cu dizabilități; 2020 la 174 persoane cu dizabilități. <ul style="list-style-type: none"> - Serviciul social ”Locuință protejată” : 6 locuințe protejate cu 32 beneficiari. - Serviciul social ”Casă Comunitară” - 5 beneficiari . - Serviciul social I.P.Centrul de Îngrijire și Asistență pentru Persoane Vîrstnice Azilul „ACASĂ” prestează servicii pentru 50 persoane , inclusiv 21 persoane cu dizabilități. - IP Centrul Comunitar Multifuncțional „ Împreună prestează servicii pentru 4 persoane cu dizabilități. - Centrul social pentru persoanele în situație de risc și fără adăpost „Revenire,, prestează servicii în perioada rece a anului (6 luni) pentru 15 persoane, inclusiv 5 locuri pentru persoane cu dizabilități. <p>Rîșcani</p> <ul style="list-style-type: none"> - Serviciul Asistență Parentală Profesională - 2018-3 copii cu dizabilități, 2019-3 copii cu dizabilități, 2020-3 copii cu dizabilități - Serviciul Casă de Copii Tip Familial- 2018-2 copii cu dizabilități, 2019-2 copii cu dizabilități, 2020-2 copii cu dizabilități - Serviciul Tutelă/Curatelă-2 copii din 2017 pînă în prezent - Serviciul plasament temporar pentru persoane cu dizabilități în cadrul Centrului multifuncțional
--	--	--	--	--	---

					<p>„Renaștere”2018-51 persoane cu dizabilități, 2019-41 persoane cu dizabilități , 2020-30 persoane cu dizabilități</p> <ul style="list-style-type: none"> - Azilul pentru persoane vîrstnice „A.Colibaba” 2018-12 persoane cu dizabilități, 2019-12 persoane cu dizabilități, 2020-11 persoane cu dizabilități - Centrul de plasament pentru persoane adulte și vîrstnice „Alinare” -2018-4 persoane cu dizabilități, 2019-9 persoane cu dizabilități , 2020-7 persoane cu dizabilități, Centrul de zi pentru copii cu dizabilități „Phonex”-24 copii cu dizabilități anual. <p>Prestații sociale: A fost stabilită plata compensației pentru serviciile de transport pentru anii:2018-2741 persoane cu dizabilități, dintre care 364 persoane cu dizabilități locomotorii;2019-2992 persoane cu dizabilități, dintre care 392 persoane cu dizabilități locomotorii;2020-2813 persoane cu dizabilități, dintre care 417 persoane cu dizabilități locomotorii;</p> <p>Au beneficiat de ajutor social în:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2018 Ajutor social-312 persoane cu dizabilități Ajutor pentru perioada rece a anului-653 persoane cu dizabilități - 2019 Ajutor social-254 persoane cu dizabilități Ajutor pentru perioada rece a anului-536 persoane cu dizabilități - 2020 Ajutor social-425 persoane cu dizabilități Ajutor pentru perioada rece a anului-702 persoane cu dizabilități <p>Conform Hotărârii Guvernului nr. 716 din 18.07.2018 cu privire la aprobarea Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea Serviciului social de suport monetar adresat familiilor/persoanelor defavorizate în perioada anilor 2017-2020 au beneficiat de suport monetar -76 persoane cu dizabilități.</p> <p>Conform HG nr.889 din 11.11.2013 privind aprobarea regulamentului-cadru cu privire la organizarea și funcționarea Serviciului social sprijin pentru familiile cu copii în perioada anilor 2017-2020 au beneficiat de sprijin financiar 7 familii cu copii cu dizabilități.</p> <p>În raion numărul copiilor cu dizabilități aflați sub tutelă constituie 2 persoane, care beneficiază de indemnizație pentru tutelă , indemnizație zilnică, pentru zilele de naștere și sărbători.</p> <p>Ungheni</p> <ul style="list-style-type: none"> - 42 beneficiari Echipa mobilă, 93 beneficiari în Asistența parentală profesionistă. Din 42 beneficiari ai echipei mobile, 28 au beneficiat de servicii medicale. - 2)10 elevi incluși în 6 instituții de învățământ și 3 preșcolari incluși în instituții preșcolare. - 25 de persoane au beneficiat de bilete de reabilitare. - Serviciul de arhitectură a monitorizat includerea obligatorie în proiectele de construcție, reconstrucție, reabilitare a obiectelor de deservire publică a măsurilor de accesibilitate pentru persoanele cu dizabilități.
--	--	--	--	--	---

					<ul style="list-style-type: none"> - La construcția și reconstrucția drumurilor se asigură includerea trecerilor pentru persoanele cu nevoi speciale. - În comuna Mănoilești, la reabilitarea gimnaziului a fost adaptat și la necesitățile copiilor cu dizabilități, săli și toalete speciale, escalator pentru circulația pe nivele, pandusuri la intrări. <p>Dondușeni -(2019) 52 beneficiari ai serviciului de asistență personală, (2020) 64 de beneficiari ai serviciului de asistență personală, 50 beneficiari ai Serviciului social ”Echipa Mobilă</p> <p>Edineț - Numărul de persoane cu dizabilități care au beneficiat de măsuri de protecție socială în comunitate-6633</p> <p>Cimișlia (2019) Oferirea șanselor egale la instruire și educație a copiilor cu CES prin intermediul Centrelor de Resurse, care activează în fiecare instituție din raion. Implementarea proiectelor de susținere a copiilor cu CES în 2 instituții din raion,(LIS Lipoveni și GM Gradiște) beneficiind de condiții didactico –materiale de dezvoltare.</p> <p>(2020) Numărul de persoane cu dizabilități care au beneficiat de măsuri de protecție socială în comunitate-536 persoane li s-a determinat gradul de dizabilitate pentru anul 2020, dintre care majoritatea beneficiază de APRA și ajutor social</p> <p>2. Numărul de instituții educaționale incluzive -18</p> <p>3. Numărul de copii și tineri din cadrul instituțiilor educaționale incluzive care au beneficiat de educație de calitate în fiecare an -165 copii și tineri</p> <p>4. Numărul de persoane cu dizabilități care au beneficiat, în fiecare an, de servicii medicale și de reabilitare de calitate în raport cu numărul celor care au nevoie de astfel de servicii- servicii medicale- din 552 persoane 83 au beneficiat de protezare, încălțăminte protetică, optopedică și alte servicii de reabilitare medicală. Servicii de reabilitare-45 foi de reabilitare balneo-sanatoriale.</p> <p>5. Rata de încadrare în câmpul muncii a persoanelor cu dizabilități- 76%</p> <p>6. Rata de participare a persoanelor cu dizabilități la viața politică, publică și culturală- 55%</p> <p>7. Gradul de accesibilitate a infrastructurii, transportului, informațiilor și comunicațiilor pentru persoanele cu dizabilități, în fiecare an-96%</p>
	1.2. Realizarea unei evaluări intermediare privind impactul implementării Programului	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale;	2020	1. Raportul de evaluare elaborat 2. Impactul Programului estimat după	<p>Parțial realizată</p> <p>1. Conform prevederilor pct. 5 din Hotărârea Guvernului nr. 723/2017, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, în baza rapoartelor prezentate de către autoritățile responsabile, generalizează și prezintă Guvernului anual, pînă la 15 aprilie, un raport cu privire la realizarea Planului de acțiuni privind implementarea Programului național.</p>

		național de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități pentru anii 2017–2022 și modificarea acestuia, după caz	administrația publică centrală; administrația publică locală		o jumătate de perioadă de implementare 3. Documentul modificat, după caz	2. În anul 2021, pînă la 15 aprilie, urmează a fi elaborat Raportul privind implementarea Programului și Planului de acțiuni, în anul 2020 (la jumătate de perioadă). 3. Programul și/sau Planul de acțiuni vor fi modificate în modul stabilit, în cazul în care în procesul de raportare, la jumătate de perioadă, unele autorități vor prezenta propuneri argumentate privind necesitatea modificării acestora.
2	Realizarea politicii de stat privind dezinstiționizarea	2.1. Elaborarea și aprobarea Programului național de dezinstiționizare	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018 – 2019	Programul elaborat și aprobat	Realizată. Prin Hotărîrea Guvernului nr. 893/2018 a fost aprobat Programul național de dezinstiționizare a persoanelor cu dizabilități intelectuale și psihosociale din instituțiile rezidențiale gestionate de Agenția Națională Asistență Socială, pentru anii 2018-2026.
3	Implementarea reformei capacității legale	3.1. Instițuirea mecanismului de generare a datelor dezagregate, după formele de ocrotire, cu privire la persoanele supuse unor măsuri de ocrotire	Agenția Serviciii Publice; autoritățile publice locale	2019–2020	Datele dezagregate colectate și accesibile	Nerealizată. Mecanismul nominalizat nu poate fi instițuit în cadrul Agenției Serviciii Publice, deoarece legislația în vigoare nu impune în responsabilitatea ASP evidența datelor cu privire la persoanele supuse unor măsuri de ocrotire (tutelă/curatelă). Astfel, conform prevederilor art.64, 96 din Codul civil, nr.1107-XV din 06.06.2002, evidența cazurilor de instițuire a măsurilor de ocrotire va fi efectuată de „autoritățile competente”, în baza informațiilor depuse de către „autoritățile titulare” sau instanțele de judecată.
		3.2. Instițuirea reprezentanților autorităților și persoanelor vizate în vederea	Autoritățile administrației publice	2019–2021	1. Numărul de instițuiri desfășurate	În curs de realizare. Cimișlia au avut loc 3 Instițuiri la nivel național, trimestrial la nivel local, 12 persoane au fost instițuite

		dezvoltării abilităților de identificare corectă a voinței persoanei supuse unor măsuri de ocrotire	locale		2. Numărul de persoane instruite	
4	Aprobarea Planului de acțiuni privind implementarea măsurilor de asigurare a accesibilității persoanelor cu dizabilități la infrastructura socială	4.1. Monitorizarea și evaluarea Planului de acțiuni privind implementarea măsurilor de asigurare a accesibilității persoanelor cu dizabilități la infrastructura socială	Ministerul Economiei și Infrastructurii; Inspekția de Stat în Construcții; administrația publică centrală; administrația publică locală	2018–2020	1. Planul de acțiuni aprobat de Guvern 2. Numărul sporit de obiective de infrastructură socială asigurate cu acces pentru persoanele cu dizabilități	<p>Parțial realizată.</p> <p>Prin Hotărârea Guvernului nr.723/2017 a fost aprobat Programul național de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități pentru anii 2017-2022. Potrivit pct.6.3 din Planul de acțiuni pentru implementarea programului menționat, urmau să fie elaborate, aprobate și implementate unele programe naționale și locale în domeniile construcțiilor, transporturilor, informației și comunicațiilor privind asigurarea accesibilității persoanelor cu diferite tipuri de dizabilități. În acest sens, Ministerul a elaborat și înregistrat la Cancelaria de stat proiectul cu numărul unic – 65/MEI/2019. Urmare Ședinței Secretarilor generali din 14.02.2019 proiectul nu s-a considerat ca fiind anunțat. În contextul în care un astfel de document nu se încadrează în noua abordare de elaborare și promovare a documentelor de politici (HG nr.386/2020). Mai mult, reiterăm faptul că, MEI în limita competențelor funcționale, aferent asigurării condițiilor de accesibilitate, documentele normative în construcții plasate pe pagina web: www.ednc.gov.md, acestea sunt documente care specifică reguli, linii directoare sau caracteristici pentru activități sau rezultatele acestora.</p> <p>Conform Sistemului calității în construcții, stabilit de Legea nr.721/1996 privind calitatea în construcții, specialiștii din domeniul construcțiilor (proiectanții, verificatori de proiecte, experți tehnici, diriginți de șantier și responsabili tehnici) sunt supuși atestării periodice, care este precedată de perfecționarea cunoștințelor prin cursuri de instruire. Cerințele normative privind accesul persoanelor cu dizabilități la infrastructura socială sunt parte integrantă a cursurilor de instruire.</p> <p>Subsidiar, menționăm că, în scopul asigurării condițiilor de accesibilitate a persoanelor cu diferite dizabilități, în Planul tematic anual privind elaborarea documentelor normative în construcții pentru anul 2021 sunt prevăzute elaborarea și actualizarea următoarelor documente:</p> <ul style="list-style-type: none"> - actualizarea NCM C.01.06 Cerințe generale de securitate pentru obiectele de construcție la folosirea și accesibilitatea lor pentru persoanele cu dizabilități; - elaborarea Codului practic (CP) Încăperi pentru petrecerea timpului liber și activitatea de cultură fizică și însănătoșire pentru persoane cu dizabilități; - elaborarea Codului practic (CP) Centrele de reabilitare pentru copii și adolescenți cu dizabilități. Reguli de proiectare; - elaborarea Codului practic (CP) Mijloace tehnice de comunicare și informare de folosire socială (comună). Clasificare. Cerințe de accesibilitate și siguranță pentru persoane cu dizabilități.

	infrastructura socială	4.2. Realizarea unei evaluări intermediare privind impactul implementării Planului de acțiuni privind implementarea măsurilor de asigurare a accesibilității persoanelor cu dizabilități la infrastructura socială și modificarea acestuia, după caz	Ministerul Economiei și Infrastructurii	2018–2020	<p>1. Raportul de evaluare elaborat</p> <p>2. Impactul implementării Planului de acțiuni în anul 2019, estimat</p> <p>3. Documentul modificat, după caz</p>	<p>Planul de activitate Agenției pentru Supraveghere Tehnică AST 2020, aprobat prin Ordinul nr. 53-A din 30.12.2019 - au fost verificate 161 obiective, dintre care: la recepție - 65; în faza de exploatare – 34; în faza de execuție – 62.</p> <p><i>Nerealizată.</i></p>
--	------------------------	--	---	-----------	---	--

15. Domeniul de intervenție: Drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale**Obiectivul I: Asigurarea integrării persoanelor aparținând minorităților naționale în toate domeniile de activitate ale statului prin consolidarea cadrului de politici și a celui legal****Ținta strategică A: Relațiile interetnice consolidate pe întreg teritoriul Republicii Moldova****Indicatori de rezultat:***Sporirea ratei de consultare a proiectelor de acte normative, la nivel central și local, cu persoanele aparținând minorităților naționale**Creșterea gradului de cunoaștere a limbii materne și a limbii române în rândul persoanelor aparținând minorităților naționale**Sporirea gradului de înmatriculare în instituțiile de învățământ superior a persoanelor aparținând minorităților naționale**Sporirea ratei de angajare în serviciul public a persoanelor aparținând minorităților naționale**Sporirea gradului de dezagregare a datelor privind realizarea drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale**Sporirea gradului de acomodare a cadrului național de politici și al celui normativ la specificul cultural al minorităților naționale**Sporirea gradului de educație interculturală**Asigurarea accesului liber la justiție și a accesului la informație pentru persoanele aparținând minorităților naționale care nu posedă limba de stat*

Nr.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Realizare a politicii de stat privind consolidarea relațiilor interetnice	1.1. Monitorizarea și evaluarea implementării Strategiei de consolidare a relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru anii 2017-2027 și a Planului de acțiuni pentru anii 2017-2020 privind implementarea acesteia	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării; Biroul Relații Interetnice	2020	1. Numărul de reprezentanți ai minorităților naționale angajați în administrația publică de toate nivelurile, cu date dezagregate pe sexe și vârste 2. Numărul de persoane aparținând minorităților	<p>Realizat.</p> <p>Monitorizarea implementării Strategiei de consolidare a relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru anii 2017 – 2027 este reflectată în rapoartele anuale întocmite de către Agenția Relații Interetnice.</p> <p>Rapoartele anuale cu privire la realizarea Planului de acțiuni pentru anii 2017 – 2020 pe implementarea Strategiei de consolidare a relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru 2017 – 2027 sunt prezentate Guvernului, precum și plasate pe pagina oficială a AR www.ari.gov.md, secțiunea „Transparență decizională”</p> <p>Impactul implementării Strategiei asupra situației minorităților naționale este reflectat în Raportul cu privire la realizarea Planului de acțiuni pentru anii 2017 – 2020 pentru implementarea Strategiei de consolidare a relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru anii 2017 – 2027 prezentat Guvernului (www.ari.gov.md, secțiunea „Transparență decizională”)</p> <p>Pe parcursul 2018:</p> <p>În vederea aplicării articolelor din Codul educației ce se referă la studiul și predarea în limbile minorităților naționale, în cadrul procesului de dezvoltare curriculară, în anul 2018, au</p>

				<p>naționale implicate în programele de instruire pentru recrutarea acestora în administrația publică</p> <p>de toate nivelurile</p> <p>3. Numărul de reprezentanți ai minorităților naționale, femei și bărbați în egală măsură, implicați în organele consultative</p> <p>4. Numărul de mecanisme consultative având în componența lor persoane aparținând minorităților naționale, eficiente la nivel local și</p>	<p>reeditate curricula pentru clasele primare la disciplinele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Limba și literatura rusă; - Limba și literatura ucraineană; - Limba și literatura găgăuză; - Limba și literatura bulgară; - Istoria, cultura și tradițiile poporului rus; - Istoria, cultura și tradițiile poporului ucrainean; - Istoria, cultura și tradițiile poporului găgăuz; - Istoria, cultura și tradițiile poporului bulgari; - Istoria, cultura și tradițiile romilor din Republica Moldova <p>Toate aceste discipline sunt obligatorii și se predau în limba minorităților naționale.</p> <p>În 2018 a fost elaborat Ghidul și Curriculumul Național la Limba română pentru instituțiile de educație timpurie cu program în limbile minorităților naționale, aprobat la Consiliul Național pentru Curriculum (Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 1592/25.10.2018). Curriculumul este proiectat pentru învățarea limbii române ca limbă maternă în instituțiile de educație timpurie în grupele: mijlocie (4-5 ani), mare (5-6 ani) și pregătitoare (6-7 ani) și este împărțit pe nivele, racordându-se Cadrului european comun de referințe pentru limbile minorităților naționale.</p> <p>În vederea asigurării didactice și metodice a procesului de învățare a limbii române în instituțiile de educație timpurie au fost editate produsele curriculare de implementare a modelelor de învățare a limbii române în instituțiile de educație timpurie cu program în limbile minorităților naționale: Curriculum, Ghid, Manual la limba română pentru nivelul A1.1 „Nicu și Leanca învață limba română”. Materialele au fost repartizate către instituțiile de educație timpurie cu program în limbile minorităților naționale în cadrul sesiunilor de formare a cadrelor didactice,</p> <p>În cadrul proiectului Oportunități de educație non-formală pentru tineri prin instruire la distanță implementat de către A.O. Asociația Națională a Trainerilor Europeni din Moldova (ANTEM) au participat 494 de tineri, reprezentanți ai minorităților etnice din regiunile UTAG, Transnistria, Nord, Sud și Centru ale Moldovei, au avut posibilitatea să învețe limba română și să-și testeze cunoștințele determinând nivelul de cunoaștere a limbii române prin intermediul platformei www.invat.antem.org. Proiectul a fost susținut în cadrul Programului Anual de Granturi 2018 pentru organizațiile de tineret, finanțat de către Ministerul Educației, Culturii și Cercetării.</p> <p>Pe parcursul 2019:</p> <p>În scopul determinării numărului de reprezentanți ai minorităților naționale angajați în administrația publică în perioada aprilie-mai 2019 cu suportul Înalțului Comisar OSCE pe minoritățile naționale, în colaborare cu Institutul de Politici și Reforme Europene (IPRE) și</p>
--	--	--	--	---	---

				<p>național</p> <p>5. Impactul colectării datelor referitoare la relațiile interetnice asupra situației minorităților naționale</p> <p>6. Rata persoanelor aparținând minorităților naționale cu abilități sporite de comunicare în limba română ca urmare a absolvirii cursurilor de limbă</p> <p>7. Cadrul normativ de punere în aplicare a articolelor din Codul educației ce se referă la studiul și predarea în limbile</p>	<p>Institutul pentru Inițiative Strategice (IPIS) a fost realizat studiul referitor la situația curentă a reprezentativității și participării diferitor grupuri etnice în serviciul public, cu date dezagregate pe niveluri ale administrației publice și pe sexe și vârste. Studiul este efectuat în cadrul angajamentelor Republicii Moldova în domeniul drepturilor minorităților etnice, stipulate în Recomandările luând, în Cadrul Acordului de Asociere al Republicii Moldova cu Uniunea Europeană, precum și în Planul de acțiuni pentru perioada 2017-2020 privind implementarea Strategiei de consolidare a relațiilor interetnice (aprobat prin HG nr. 1019 din 29/17/2017, acțiunea 1.1.1.1)</p> <p>Planul de acțiuni pentru implementarea Programului național privind îmbunătățirea calității predării limbii române în instituțiile generale de învățământ cu predarea în limbile minorităților naționale pentru anii 2016-2020 aprobat prin HG nr 904/2015 prevede măsuri speciale pentru asigurarea predării calitative a limbii române, asigurând învățarea limbii române din treapta preșcolară:</p> <p>De asemenea, în baza Ordinului ministrului educației, culturii și cercetării nr. 1695 din 24.12.2015 au fost alocate resursele financiare în valoare de 165 de mii de lei pentru editarea materialelor didactice pentru predarea limbii române în grupa pregătitoare (nivelul A1.2): manualul Nicu și Leanca învață limba română, auxiliarul didactic, fișe de lucru pentru studierea limbii române; Culegere de cântece și poezii, Culegere de istorii și povești.</p> <p>Pentru a asigura drepturile minorităților naționale la educație în limba lor maternă, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării elaborează variate modele de programe de învățământ. Unele dintre aceste opțiuni propuse sunt: Planul-cadru pentru învățământ primar și gimnazial cu limbă maternă de instruire pentru elevii de naționalitate ucraineană, găgăuză, bulgară; Planul-cadru pentru învățământ primar și gimnazial cu limbă română de instruire pentru elevii de naționalitate ucraineană, găgăuză, bulgară ; Planul-cadru pentru învățământ liceal cu limba română de instruire pentru elevii de naționalitate ucraineană, găgăuză, bulgară.</p> <p>În prezent, minoritățile naționale din Republica Moldova învață conform Planului-cadru cu o componentă etnoculturală. Limba maternă și literatura, Istoria, cultura și tradițiile ucrainenilor/ rușilor/ găgăuzilor/ bulgarilor/ romilor sunt disciplinele școlare cu statut obligatoriu în treapta primară și gimnazială (4 ore pe săptămână).</p> <p>În baza curriculumului bazat pe competențe în anul 2019 au fost elaborate manuale la Limba și Literatura ucraineană, găgăuză și bulgară pentru cl. I-II.</p> <p>În iulie 2019 a fost lansată faza a VIII-a a proiectului Învățăm româna la distanță finanțat de Ministerul Educației Culturii și Cercetării prin Programul de granturi pentru organizațiile de tineret. Obiectivul general al proiectului este de a-l face sustenabil pentru a asigura egalitatea</p>
--	--	--	--	--	---

				<p>minorităților naționale, aprobat și implementat</p> <p>8. Numărul de campanii de promovare a multilingvis mu-lui și a diversității lingvistice în societate; numărul de participanți</p> <p>9. Numărul de jurnaliști, femei și bărbați în egală măsură, instruiți în vederea reflectării diversității în societate și a dialogului intercultural</p> <p>10. Numărul de evenimente / campanii, programe TV și radio și materiale</p>	<p>șanse, privind integrarea socială și profesională, prin prisma instruirii lingvistice la distanță, a tinerilor specialiști, reprezentanți ai minorităților etnice din toate regiunile țării.</p> <p>Promovarea educației multilingve și a multiculturalismului în sistemul educațional național es una din prioritățile Ministerului Educației, Culturii și Cercetării. Au fost realizate 3 acțiuni:- Pentru a crește gradul de conștientizare cu privire la diferitele abordări ale educației multilingve prin împărtășirea bunelor practici în vederea menținerii și dezvoltării diversității lingvistice în societate și a învățării limbii de stat și a limbii materne de către reprezentanții grupurilor etnice la 11 aprilie 2019, MECC în colaborare cu Înaltul Comisar OSCE pe problemele minorităților naționale, a organizat conferința internațională Educație multilingvă în regiunea OSCE: bune practici și perspective pentru Republica Moldova, cu participarea a mai mult de 70 de persoane experti internaționali și naționali, reprezentanți ai MECC, Direcțiilor raionale de învățământ, Universităților cu profil pedagogic din Chișinău, Bălți, Taraclia și Comrat.În perioada iulie – noiembrie 2019 cu suportul expertului internațional în educație multilingvă a fost făcută analiză oportunităților și necesităților de integrare a educației multilingve în actualul sistem de învățământ din Moldova. La 29 noiembrie 2019 MECC în colaborare cu oficiul Înaltului Comisar OSCE pe problemele minorităților naționale, a organizat atelierul de lucru Dezvoltarea politicilor de educație multilingvă: cartografierea inițiativelor și elaborarea de politici multilingve.</p> <p>ARI a inclus reprezentanții minorităților naționale în 7 organe consultative existente, femei și bărbați în egală măsură, după cum urmează: - Colegiul Agenției Relații Interetnice - reprezentanți; - Consiliul sectorial (de experți) de cooperare cu societatea civilă - reprezentanți; - Consiliul Coordonator al organizațiilor etnoculturale acreditate pe lângă ARI - 105 reprezentanți;- Comitetul de conducere al Consiliului coordonator al organizațiilor etnoculturale – 16 reprezentanți;- Grupul de lucru inter-ministerial responsabil de implementarea Planului de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pe perioada 2016–2020 - 3 reprezentanți; - Grupul de lucru inter-ministerial responsabil de implementarea Planului de acțiuni pentru anii 2017-2020 privind implementarea Strategiei de consolidare a relațiilor interetnice din Republica Moldova pentru anii 2017- 2027 – 7 persoane; - Consiliul pentru relațiile interetnice pe lângă Președintele Republicii Moldova – 7 persoane.</p> <p>Partenerul Agenției Relații Interetnice în realizarea obiectivului de creare a condițiilor pentru însușirea limbii de stat de către reprezentanții minorităților naționale este Asociația Națională Trainerilor Europeni din Moldova (ANTEM).</p> <p>În scopul organizării de cursuri pentru studierea limbii române de către populația alolingvă au fost încheiate două Acorduri de parteneriat între Agenția Relații Interetnice și Asociația Națională</p>
--	--	--	--	--	---

				<p>informative de promovare a diversității în societate, organizate, difuzate sau distribuite prin rețelele de socializare, și impactul acestora asupra relațiilor interetnice</p> <p>11. Numărul de programe radio și TV în care se reflectă diversitatea etnică, culturală și lingvistică a societății</p> <p>12. Gradul de educație interculturală</p> <p>13. Raportele anuale și raportul final privind implementar</p>	<p>Trainerilor Europeni din Moldova (ANTEM), și respectiv Casa Limbii Române.</p> <p>Acordurile prevăd o serie de acțiuni pe termen lung și scurt, precum și activități comune care drept scop facilitează studiul limbii române de către minoritățile naționale.</p> <p>Agencia Relații Interetnice a alocat pe parcursul anului 50 000 lei, în baza de contract ANTEM, pentru instruirea lingvistică a unui grup de 20 persoane alolingve care pe parcursul luni au învățat limba română.</p> <p>Cu finanțarea Înaltului Comisar pentru Minorități Naționale al OSCE și în colaborare cu Agencia Relații Interetnice, ANTEM a demarat Programul de studiere a limbii de stat intermediu a mai multor proiecte destinate cetățenilor alolingvi, în special funcționarilor publici prioritar tinerilor și copiilor care doresc să studieze limba română:</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Integrare cu respect pentru diversitate. Învățarea simultană a limbilor română și găgăuză beneficiari - 868 de copii de 5-6 ani și părinții lor Programul se realizează în toate instituțiile de educație timpurie din regiunea UTAG. <p>Asociația Națională a Trainerilor Europeni din Moldova cu susținerea financiară a Guvernului Republicii Turcia, Biroul Turcii de pretutideni a organizat sesiuni de formare continuă pentru de manageri și 80 de cadre didactice care predau limba română și limba găgăuză în instituțiile de educație timpurie cu privire la managementul Programului de învățare simultană a limbilor română și găgăuză în IET și metodica predării limbilor română și găgăuză în grădinițele din UTAG- „Integrarea sociolingvistică a elevilor alolingvi prin studierea unor discipline predate limba română” implementat în 6 instituții de învățământ din rl. Edineț;</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Instruire lingvistică pentru minoritățile naționale din Republica Moldova” - circa 700 de persoane instruite. <p>Procesul de învățare a limbii de stat se realizează pe platforma https://invat.antem.org/, cu ghidajul a 4 experți în predarea-învățarea la distanță.</p> <p>Pentru sporirea diversității lingvistice, Agencia Relații Interetnice a organizat circa 100 evenimente multilingve, inclusiv online, cu participarea activă a minorităților naționale. Totodată, Agencia a susținut asociațiile obștești ale minorităților naționale în organizarea evenimentelor care contribuie la sporirea diversității lingvistice.</p> <p>Menționăm acțiunile dedicate Zilei Internaționale a Limbii Materne (21 februarie, anual):</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea a 2 spoturi ce promovează recunoașterea și utilizarea limbilor materne, în special a limbilor grupurilor etnice. Astfel, poezia marelui poet Grigore Vieru „În limba ta” a fost recitată de către reprezentanții minorităților naționale, în special tineri, în 5
--	--	--	--	---	---

				<p>ea Strategiei și a Planului, elaborate și publicate</p> <p>14. Impactul implementării Strategiei asupra situației minorităților naționale</p>	<p>limbi: română, rusă, bulgară, găgăuză și poloneză. Spoturile au fost distribuite și promovate prin intermediul site-ului oficial al ARI și paginii de FB;</p> <ul style="list-style-type: none"> - eveniment solemn dedicat Zilei Internaționale a limbii elene, organizat de Societatea Culturală Greacă „Elefteria” din Republica Moldova cu susținerea ARI, în cadrul căruia limba greacă a răsunit prin diverse forme: poezie, muzică, concurs etc.; - ore dedicate copiilor cu genericul „He молчи по-белорусски” organizate de către Comunitatea belarusă din Republica Moldova în incinta Centrului de Cultură Belarus; - recital de muzică și versuri în limba belarusă „Беларусь моя” al Ansamblului vocal al Comunității belaruse „Zoraciki” în incinta Casei Naționalităților; - serată literară „Наша мова колыскова” organizată de Comunitatea femeilor ucrainene din Moldova și Societatea „Prosvita – Taras Șevcenco” în incinta Bibliotecii „Lesea Ukrainka” etc. <p>O platformă eficientă de realizare a educației interculturale și îmbunătățire a competențelor lingvistice reprezintă cele mai mari evenimente organizate anual de către ARI: Festivalul Republican al Etniilor „Unitate prin Diversitate”, Zilele Scrisului și Culturii Slave, Festivalul concurs „Plai natal”, Festivalul diasporei poloneze „Polska Wiosna w Mołdawii”, acțiuni dedicate Zilei de naștere a poetului Aleksandr Pușkin și Ziua limbii ruse, Ziua Internațională a romilor etc.</p> <p>În cadrul proiectului „Îmbunătățirea capacităților și abordărilor de cooperare durabilă în domeniul minorităților naționale”, Agenția Relații Interetnice în cooperare cu Misiunea OSCE în Moldova a realizat 2 filme despre promovarea diversității etnice în RM. Filmele dispun de traduceri și subtitrării în limbile: rusă, ebraică, ucraineană, bulgară, găgăuză, romani, engleză. Astfel, s-a creat posibilitatea de a selecta traducerea în una din aceste limbi a fost asigurată protecția și dezvoltarea limbilor minorităților naționale.</p> <p>Total participanți în cadrul activităților: circa 2000.</p> <p>Agenția Relații Interetnice a organizat instruirea în parteneriat cu Consiliul Coordonator al Audiovizualului în vederea reflectării diversității în societate și a dialogului intercultural și îmbunătățirii practicii de monitorizare a cazurilor de discriminare și instigare la ură interetnică.</p> <p>Menționăm:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Training „Difuzarea de către mass-media a emisiunilor despre consolidarea relațiilor interetnice în Republica Moldova” (iunie 2019); - Instruire privind îmbunătățirea reflectării diversității minorităților naționale în Republica Moldova, organizată în parteneriat cu Misiunea OSCE din RM (28 iunie 2019); - seminare zonale de instruire (orașele Cahul și Bălți) pentru radiodifuzori, jurnaliști
--	--	--	--	--	---

					<p>editori de la posturile de televiziune și radio cu privire la reflectarea diversității și nediscriminarea în mass-media, organizate de Consiliul Coordonator al Audiovizualului în parteneriat cu ARI;</p> <ul style="list-style-type: none"> - atelier de instruire cu genericul „Crimele motivate de ură împotriva romilor” provocare pentru Poliția națională”, organizat de Ministerul Afacerilor Interne (MAI) Inspectoratul General al Poliției (IGP) sub egida Consiliului Europei (18 – 20 noiembrie 2019). În cadrul atelierului, directorul general al ARI a prezentat discursul privind standardele și crimele motivate rasial și nediscriminarea cu accent pe romi și călătorii <p>Circa 300 de evenimente și materiale informative de promovare a diversității în societate organizate și distribuite prin rețelele de socializare. Impactul asupra relațiilor interetnice și diversitatea în societate promovată;- dialog intercultural facilitat și integrare lingvistică;- promovarea incluziunii minorităților naționale în diverse sfere ale vieții statului;- canale de dialog eficiente și funcționale între minoritățile naționale și autorități dezvoltate;- mass-media încurajată de a susține și reflecta diversitatea culturală;- conținutul materialelor distribuite în limbile minorităților naționale reflectând necesitățile de informare a acestora etc</p> <p>Pe teritoriul Republicii Moldova, în regiunile în care minoritățile etnice constituie majoritatea populației, își desfășoară activitatea 6 posturi de radio: „GRT FM”, „Bas FM”, „Albena”, „100 radio”, „Bugeac FM”, „Romano Patrin FM” și 9 posturi de televiziune: „TV-Găgăuzia”, „BIZIM DALGAMIZ”, „NTS”, „Eni Ai”, „BIZIM AIDINIC”, „BAS TV”, „ATV Coguk”, „A” și „Zona M”.</p> <p>Postul de televiziune NTS realizează emisiuni în limbile bulgară, română, rusă și retransmite postul TV din Bulgaria BNT; postul de televiziune TV-Găgăuzia retransmite în limba turcă postul TV TRT din Turcia, celelalte posturi TV realizează emisiuni în limbile găgăuză, română, bulgară. Pe lângă posturile de radio și de televiziune private nominalizate mai sus, Instituția Publică Națională a Audiovizualului Compania „Teleradio-Moldova” oferă produse media destinate și realizate în limbile minorităților naționale. Totodată, menționăm că radiodifuziunea public regională din Republica Moldova – Compania publică „Teleradio Găgăuzia” oferă servicii de programe radio și televizate pe teritoriul UTA Găgăuzia pentru populația de naționalitate găgăuză.</p> <p>Pentru comunitatea romă din rl. Soroca a fost eliberată licență de emisie pentru postul de radio „Romano Patrin FM” pe frecvența 103,6 MHz – Soroca.</p> <p>De asemenea, a fost eliberată licență de emisie Fundației „Roma Awareness” pentru postul de televiziune „NOAH TV”, al cărui serviciu de programe urmează a fi difuzat prin rețeaua distribuitorilor de servicii din țară.</p>
--	--	--	--	--	---

					<p>Un impact pozitiv asupra societății înregistrat de către Agenția Relații Interetnice, în organizarea și desfășurarea anuală a circa 100 acțiuni culturale-educative menite să faciliteze și să încurajeze interacțiunea la diverse niveluri ale societății, cele mai semnificative fiind:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Festivalul republican al etniilor „Unitate prin diversitate”. Anual în cadrul festivalului participă mai mult de 50 de organizații etnoculturale. În contextul situației epidemiologice provocate de pandemia COVID-19, în septembrie 2020, Festivalul Etniilor a avut loc în regim online; - Zilele Scrisului și Culturii Slave în Republica Moldova, organizate în regim online (mai); - Festivalul Internațional „Șire crug” în comun cu Comunitatea rusa din r. Drochia. În cadrul acestui eveniment au participat circa 70 de colective etnoculturale din țară și de peste hotare; - Festivalul de creație a copiilor din mediul etnic cu genericul „Ziua Internațională a copilului”. În cadrul Zilei Internaționale a copilului și Sărbătorii de Crăciun, anual, circa 600 de copii primesc cadouri dulci din partea ARI și a liderilor organizațiilor etnoculturale; - acțiuni online dedicate Zilei Internaționale a Romilor (aprilie): expoziție tematică „Romii între trecut, prezent și viitor” în cadrul căreia au fost prezentate personalitățile de etnie romă care au contribuit la valorificarea patrimoniului cultural al Republicii Moldova, tradițiile străvechi, istoria și elementele de cultură ale acestei etnii; - acțiuni dedicate Zilei Internaționale a Limbii Materne (februarie); - acțiuni dedicate Zilei Naționale a Comemorării Victimelor Holocaustului (27 – 31 ianuarie): „Săptămâna memoriei”, Forumul tinerilor „Viitorul ne aparține”, Expoziția „Holocaust: Nimicirea. Salvarea. Eliberarea” etc. <p>Totodată, în scopul creării condițiilor adecvate pentru desfășurarea activităților culturale promovate de asociațiile obștești și integrarea acestora în procesul de promovare a dialogului intercultural în Republica Moldova, Agenția Relații Interetnice oferă organizațiilor etnoculturale sprijin financiar prin finanțarea proiectelor culturale. Anual sunt desfășurate circa 150 acțiuni, mare parte din ele fiind organizate în incinta Casei Naționalităților din cadrul ARI – centru cultural și de documentare al organizațiilor etnoculturale din țară. Menționăm:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Festivalul Internațional de Arte „Plai Natal” organizat de Asociația obștească „Plai Înfloritor”, având drept scop dezvoltarea, păstrarea și valorificarea culturii, tradițiilor etnoculturale naționale și ucrainene, precum și a etniilor conlocuitoare promovând tinerile talente (mai); - Festivalul diasporei poloneze „Polska Wiosna w Mołdawii”/ „Primăvara poloneză în
--	--	--	--	--	---

					<p>Moldova” (mai);</p> <ul style="list-style-type: none"> - sărbătoarea „Navruz-Bayrami” (martie); - Zilele Taras Șevcenco în Republica Moldova: acțiuni organizate de către Societatea „Prosvita – Taras Șevcenko” menite să readucă creația Marelui Kobzar al Ucrainei în atenția publicului; - sărbătoarea „Maslenița” organizată de Comunitatea Rusă (februarie); - acțiuni dedicate Zilei de naștere a poetului Aleksandr Pușkin și Ziua limbii ruse; - eveniment de comemorare a 100 de ani de la nașterea ilustrului diplomat turc, compozitor, muzicolog, profesor VEYSEL ARSEVEN, organizat în comun cu Comunitatea Găgăuză din Republica Moldova (februarie); - eveniment dedicat Zilei comemorării tragediei de la Khojaly, organizat în comun cu Congresul Azerilor din Moldova (28 februarie); - „Școala tinerilor lideri” cu participarea tinerilor etnici din raioanele Râșcani, Edineț, Briceni, Orhei și mun. Bălți, proiect organizat în parteneriat cu Asociația Tineretului Ucrainean din Moldova „Zlagoda”. Pentru desfășurarea proiectului, ARI a alocat sume de 75 mii lei; - training pentru tinerii lideri organizat în parteneriat cu Asociația „Diaspora Georgienă din Republica Moldova „Samșoblo”. Suma alocată de ARI - 69 mii lei. <p>Pe parcursul 2020:</p> <p>În vederea implementării <i>Programului național pentru îmbunătățirea calității învățării limbii române în instituțiile de învățământ general cu instruire în limbile minorităților naționale 2019-2020, aprobat prin HG nr. 904/201</i>, pe parcursul anului 2020 au fost realizate mai multe acțiuni ce țin de asigurarea condițiilor necesare pentru însușirea limbii de stat de către reprezentanții minorităților naționale în vederea integrării lor în societate.</p> <p>Astfel, pentru asigurarea condițiilor necesare pentru îmbunătățirea competenței lingvistice a cadrelor didactice și de conducere din instituțiile cu instruire în limbile minorităților naționale toate unitățile teritorial administrative ale Republicii Moldova, în parteneriat cu Asociația Națională a Trainerilor Europeni din Moldova (ANTEM), au fost organizate <i>cursuri online de studiere a limbii române pentru 125 de cadre didactice și de conducere din instituțiile de învățământ cu instruire în limbile minorităților naționale din Republica Moldova</i> (Ordin MEC nr.137 din 14.02.2020, Ordin MECC nr.941 din 08.09.2020).</p> <p>De asemenea, au fost organizate și desfășurate <i>sesiuni de instruire pentru 64 cadre didactice</i> din regiunile compact populate de reprezentanții minorităților naționale, Nord, Centru, Sud, inclusiv din UTA Găgăuzia, privind implementarea Ghidului, Curriculumului Național la limba română</p>
--	--	--	--	--	--

					<p>instituțiile de educație timpurie cu program în limbile minorităților naționale (Ordin MECC nr.1168 din 26.10.2020).</p> <p><i>220 de instituții de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale au fost dotate cu materiale didactice pentru a completa cabinetele de limba și literatura română cu materiale didactice necesare (Ordin MECC nr.831 din 17.08.2020) .</i></p> <p><i>7 instituții de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale au beneficiat de tehnica calcul pentru dotarea cabinetului de limba și literatura română (Ordin MECC nr.1134 din 15.10.2020)</i></p> <p>Au fost editate seturi de materiale didactice pentru predare-învățare a limbii române în instituțiile de educație timpurie cu program în limbile minorităților naționale (Ordin MECC nr.940 din 08.09.2020, Ordin MECC nr.1135 din 15.10.2020). Astfel, instituțiile de educație timpurie cu predare în limbile minorităților naționale din 28 de raioane sunt dotate cu materiale didactice pentru predare-învățare a limbii române în grupa pregătitoare.</p>
	1.2. Realizarea unei evaluări intermediare privind impactul implementării Strategiei de consolidare a relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru anii 2017-2027 și modificarea acesteia, după caz	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării; Biroul Relații Interetnice	2020	<p>1. Raportul de evaluare elaborat</p> <p>2. Impactul implementării Strategiei estimat</p> <p>3. Strategia modificată, după caz</p>	<p>Parțial realizată</p> <p>În 2020 cu suportul Înaltului Comisar pentru Minoritățile Naționale a fost realizată evaluarea implementării Planului de Acțiuni pentru 2017 – 2020 (PA) pentru implementarea Strategiei de consolidare a relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru 2017-2027. Raportul și recomandările pentru următorul PA pentru anii 2021 – 2024 este prezentat Ministerului Educației, Culturii și Cercetării urmează a fi transmis grupului de lucru responsabil de elaborarea noului PA.</p>
	1.3. Elaborarea Planului de acțiuni, pentru anii 2021-2024, privind implementarea Strategiei de consolidare a	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării; Biroul Relații Interetnice	2021	Proiectul Planului de acțiuni pentru anii 2021-2024, elaborat și aprobat	<p>A fost constituit grupul de lucru responsabil de elaborarea și monitorizarea implementării Planului de acțiuni pentru anii 2021-2024 privind implementarea Strategiei de consolidare a relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru anii 2017-2027. (Ordin MECC din 11.12.2020)</p> <p>La moment se elaborează Planul de Acțiuni pentru anii 2021 – 2024, ținând cont de recomandările incluse în raportul de evaluare a planului precedent.</p>

		relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru anii 2017–2027				
2	Sporirea capacităților de promovare a drepturilor omului și de prevenirea tensiunilor interetnice	2.1. Organizarea campaniilor/ evenimentelor de informare privind Observațiile finale adoptate de către Comitetul ONU pentru eliminarea discriminării rasiale în data de 8 mai 2017 și Planul de implementare a acestora	Biroul Relații Interetnice; administrația publică centrală	2020	1. Numărul de campanii/ evenimente organizate 2. Evaluarea impactului campaniilor/ evenimentelor asupra situației minorităților naționale	Realizată 15 campanii/evenimente de informare privind Observațiile finale adoptate de către Comitetul ONU pentru eliminarea discriminării rasiale în data de 8 mai 2017: - campanii de informare în cadrul vizitelor în localitățile preponderent populate de persoane aparținând minorităților naționale (Ocnița, Soroca, Otaci, Taraclia, Briceni, Dondușeni, Nisporeni, Călărași, Orhei etc.); - seminare tematice, mese rotunde cu participarea reprezentanților APL, APC, liderilor organizațiilor etnoculturale acreditate pe lângă ARI, liderilor organizațiilor etnoculturale românești, mediatorii comunitari romi etc.; - ședințe cu participarea Colegiului ARI și Consiliului Coordonator al organizațiilor etnoculturale acreditate pe lângă ARI (trimestrial).
		2.2. Organizarea unor evenimente în cadrul Decadei internaționale a oamenilor de descendență africană 2015–2024	Biroul Relații Interetnice; administrația publică centrală	2020	1. Numărul de evenimente/ activități culturale, sportive, turistice organizate 2. Impactul evenimentelor/ activităților asupra persoanelor de descendență africană	Realizată Agenția Relații Interetnice organizează anual circa 100 de evenimente destinate inclusiv persoanelor de descendență africană, străinilor cu ședere legală pe teritoriul Republicii Moldova în cadrul cărora au posibilitatea de ași promova cultura, tradițiile, portul național, bucătăria etc. O colaborare eficientă cu ARI și o participare activă în cadrul evenimentelor organizate este înregistrată de către:- <i>Asociația Obștească Societatea de Protecție a Copiilor de Origine Africană din Republica Moldova "FATIMA"</i> ;- <i>Centrul de Caritate pentru Refugiați</i> ;- <i>Comunitatea Originarilor din Țările Afro-Asiatice în Moldova</i> .

	2.3. Elaborarea și implementarea Planului de acțiuni pentru implementarea Declarației de la Durban, adoptată la Conferința mondială împotriva rasismului, discriminării rasiale, xenofobiei și intoleranței din Africa de Sud, în 2001	Biroul Relații Interetnice; Ministerul Educației, Culturii și Cercetării; administrația publică centrală	2020	1. Planul de acțiuni elaborat 2. Numărul de acțiuni implementate; rata de participare	Nerealizată.
	2.4. Organizarea de instruire specializate cu privire la prevenirea discriminării rasiale pentru reprezentanții organelor de urmărire penală, pentru judecători, avocați și funcționarii publici	Ministerul Afacerilor Interne; Institutul Național al Justiției; Academia de Administrare Publică	2020	1. Numărul de instruire pe categorii de profesii 2. Rata de participare 3. Impactul instruirilor asupra situației minorităților naționale	Realizată Pe parcursul anului 2020, INJ a realizat 5 seminare: „Nediscriminare și egalitate” (17 februarie, 10 martie, 30 aprilie, 4 septembrie, 28 octombrie). Persoane instruite 105: 11 judecători, 21 procurori, 28 asistenți judiciari, 20 grefieri, 21 consultanți ai procurorului, 1 formator INJ, 3 specialiști din cancelarie. În perioada 2018-2020 s-a desfășurat de 4 ori Cursul HELP electronic în domeniul discriminării tutorat de formatorii INJ, cu o durată de 20 de ore de instruire, la care au participat 95 de persoane, dintre care 28 au fost certificate. În cadrul proiectului regional ”Consolidarea accesului la justiție prin mecanisme non-judiciare de compensare pentru victimele discriminării, ale infracțiunilor motivate de ură și ale discursurilor de incitare la ură în țările Parteneriatului Estic, finanțat de UE și implementat de CoE, care desfășoară în perioada 2019-2021, sunt programate 2 cicluri de formare de formatori în segmentul de discriminare și egalitate, și pe dimensiunea de urmărire penală, în cadrul cărora vor fi instruiți în total 21 formatori, care ulterior vor susține instruire în cascadă, în cadrul căreia vor urma să fie instruiți aproximativ 1900 polițiști de sector și 625 ofițeri de urmărire penală.
	2.5. Organizarea unor campanii/evenimente educaționale	Consiliul Coordonator al Audiovizualului	2020	1. Numărul de instruire specializate privind rolul	Realizată Pe parcursul anului 2018 , Consiliul Coordonator al Audiovizualului a organizat în orașele Cluj și Bălți două seminare zonale de instruire pentru radiodifuzori, jurnaliști și editori de la posturile de televiziune.

		<p>pentru promovarea toleranței și a respectului pentru diversitate</p>	<p>lui; Biroul Relații Interetnice; Academia de Administrare Publică</p>	<p>și responsabilitățile jurnaliștilor și ale funcționarilor publici în prevenirea discriminării rasiale, organizate</p> <p>2. Rata de participare</p> <p>3. Impactul instruirilor asupra situației minorităților naționale</p>	<p>de televiziune și radio cu privire la reflectarea diversității și nediscriminarea în mass- media. În calitate de experți au participat: Vera Petuhov, director general adjunct ARI, Victorina Luca, membră a Consiliului pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității, Victor Macovei, controlor de stat superior, Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal, Natalia Porubin, coordonatoare de proiecte Centrul de investigații Jurnalistice, etc.</p> <p>Experții au venit cu recomandări pentru radiodifuzori și jurnaliști cum să evite discriminarea interetnică, spargerea și combaterea stereotipurilor și a prejudecăților, în special în ceea ce privește romii; eliminarea atitudinii discriminatorii și interacționarea cu actorii de profil.</p> <p>Pe parcursul anului 2019 de către ARI au fost susținute financiar circa 380 de activități inclusiv cu sprijinul organizațiilor internaționale. Menționăm:- mese rotunde în cadrul proiectului național „Programul de instruire Lingvistică a Minorităților Naționale din Republica Moldova” precum și a Programului „Învățăm Româna la distanță, care are scopul de integrare lingvistică, socială, culturală, precum și profesională a vorbitorilor de alte limbi, susținut financiar de Începutul Comisar pentru Minoritățile Naționale OSCE de la Haga;- săptămâna comemorării victimilor Holocaustului (ianuarie 2017-2018);- festivități dedicate Zilei Internaționale a Limbii Materne (februarie 2017-2018);- Ziua Internațională a Romilor (aprilie 2017-2018)- Zilele Scrisului și Culturii Slave în Republica Moldova, cu participarea ambasadelor din Ucraina, Rusiei, Belorusei, Bulgarei (mai 2017-2018);- Festivalul Etniilor cu genericul „Unul prin diversitate” la care participă reprezentanți ai organizațiilor etnoculturale din Republica Moldova. La eveniment circa 105 colective a minorităților naționale, 97 organizații etnoculturale. La nivel local Festivalul etniilor se desfășoară în circa 22 de raioane, (septembrie 2017-2018);- Lansarea celei de-a doua ediție a cărții ”Biroul Relații Interetnice -25 de ani de activitate” (octombrie);- Forumul internațional a școlilor pușkiniste (cu susținerea organizațiilor etnoculturale și a instituțiilor de învățământ din RM);- Acțiuni culturale consacrate sărbătorilor de iarnă ”Crăciunul și Anul Nou –tradiții, colinzi în limbile etniilor”, etc.</p> <p>În scopul promovării toleranței și a respectului pentru diversitate, Agenția Relații Interetnice a organizat circa 30 de instruirii pentru reprezentanții mass-media:</p> <ul style="list-style-type: none"> -training „Difuzarea de către mass-mediaa emisiunilor despre consolidarea relațiilor interetnice în Republica Moldova” (octombrie 2018, iunie 2019); -instruire privind îmbunătățirea reflectării diversității minorităților naționale din Republica Moldova, organizată în parteneriat cu Misiunea OSCE din RM (28 iunie 2019); - seminar „Consolidarea capacității și cooperării actorilor din domeniul promovării și protejării drepturilor minorităților naționale în Moldova (2 – 3 octombrie 2018); - ateliere privind standardele Consiliului Europei în combaterea discursului de instigare la ură (15 – 16 iunie 2020)
--	--	---	---	---	--

					<p>- „Calea spre instituții eficiente pentru protecția minorităților naționale” - serie de patru webinuri organizată în cadrul proiectului „Consolidarea unei societăți mai inclusive prin promovarea capacităților și cooperării actorilor publici și din societatea civilă” implementat de Misiunea OSCE în Moldova” (2 – 5 noiembrie 2020);</p> <p>-seminar „Practicile internaționale în domeniul drepturilor minorităților naționale” (24 octombrie 2019);</p> <p>- seminar „Tehnici de raportare și monitorizare în domeniul relațiilor interetnice și drepturile minorităților naționale” (octombrie-noiembrie 2019);</p> <p>-seminar „Protecția drepturilor minorităților naționale conlocuitoare în Republica Moldova” (decembrie 2018) etc.</p> <p>Rata de participare în cadrul activităților de formare – circa 50 reprezentanți ai mass-media</p> <p>În anul 2020, Consiliul Audiovizualului a susținut și a contribuit la mediatizarea a 5 campanii de mass-media (8 spoturi video, realizate în limbile română și rusă, interpretate în limbaj mimico-gestural), colaborând, astfel, cu instituțiile și organizațiile inițiatore ale campaniilor sociale. În cadrul ședințelor publice, Consiliul a recomandat spre mediatizare gratuită în cadrul serviciilor media audiovizuale ale furnizorilor de servicii media aflați sub jurisdicția Republicii Moldova difuzarea cu titlu gratuit, a spoturilor/materialelor jurnalistice sociale parvenite în adresa autorității, cu următoarele rezultate:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Comunitatea Evreiască din Republica Moldova – a materialului video tematic cu genul „We remember” („Noi ținem minte”), ce propagă toleranța, egalitatea și coeziunea socială în societate, precum și a unor filme artistice/documentare și altor emisiuni speciale consacrate tragediei Holocaustului (Decizia nr. 1/2 din 20.01.2020). 2. Asociația Obștească CCF („Copil, Comunitate, Familie”) Moldova, reprezentanta organizației din Marea Britanie „Hope and Homes for Children” (HHC) – a unui spot social din cadrul proiectului: „Puternici prin diversitate”, care promovează o școală incluzivă, unde fiecare se simte acceptat și respectat, care valorifică diferențele și înlătură inegalitățile (Decizia nr. 7/45 din 27.03.2020). 3. Alianța Organizațiilor pentru Persoane cu Dizabilități din Republica Moldova – a 3 spoturi de mass-media privind la respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului și creșterea gradului de responsabilitate socială privind asigurarea condițiilor de accesibilitate fizică pentru persoane cu mobilitate redusă (persoane cu dizabilități locomotorii, persoane în etate, părinți cu copii de vârstă fragedă) (Decizia nr. 24/156 din 23 septembrie 2020). 4. Asociația Obștească „Altruism” – 2 spoturi realizate în cadrul proiectului „Tu nu ești singur”, care are menirea să ofere sprijin persoanelor cel mai grav afectate emoțional de pandemia COVID-19 (Decizia nr. 25/167 din 01 octombrie 2020). 5. Inspectoratul General al Poliției, în contextul Campaniei „16 zile de activism împotriva
--	--	--	--	--	---

						<p>violenței în bază de gen” – a campaniei sociale „Tu ești o învingătoare” (Decizia nr. 36/23303 decembrie 2020).</p> <p>Rata de mediatizare – cel puțin 50 la sută din cei 63 de furnizori de televiziune.</p>
--	--	--	--	--	--	--

Obiectivul II: Persoanele de etnie romă beneficiază pe deplin și fără discriminare de drepturile lor
Ținta strategică A: Susținerea populației de etnie romă realizată pe întreg teritoriul Republicii Moldova

Indicatori de rezultat:

Reducerea distanței sociale față de reprezentanții populației de etnie romă

Creșterea ratei de participare a copiilor romi, în special a fetelor rome, la toate nivelurile sistemului de învățământ

Creșterea ratei de încadrare în câmpul muncii în rândul populației de etnie romă, în special al fetelor rome, inclusiv în serviciul public

Reducerea ratei persoanelor de etnie romă care nu dețin acte de identitate

Reducerea numărului de căsătorii timpurii în rândul copiilor romi, în special al fetelor rome

Sporirea ratei de consultare a proiectelor de acte normative, la nivel central și local, cu populația de etnie romă

Sporirea ratei de angajare a mediatorilor comunitari în localitățile eligibile

Nr.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Realizare a politicii de stat privind susținerea populației de etnie romă	1.1. Monitorizarea și evaluarea implementării Planului de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pe anii 2016–2020	Biroul Relații Interetnice; Ministerul Educației Culturii și Cercetării; administrația publică centrală	2018–2021	1. Rata de participare a copiilor romi, în special a fetelor rome, la învățământul preșcolar și preuniversitar 2. Rata absenteismului nemotivat și a abandonului școlar	<p>În curs de realizare.</p> <p>La începutul anului de studii 2019 - 2020 au fost desfășurate peste 450 de campanii de informare și conștientizare pentru părinții romi în vederea înregistrării și înrolării copiilor în programul de învățământ obligatoriu, astfel peste 1 900 de părinți au fost informați.</p> <p>MECC monitorizează școlarizarea și abandonul școlar al copiilor cu vârsta cuprinsă între 7-16 ani (învățământ obligatoriu) în conformitate cu Instrucțiunile și Planul de acțiuni privind prevenirea și combaterea abandonului școlar și absenteismului în învățământul general (aprobat prin Ordinul ME nr. 559 din 12 iunie 2015). <i>Astfel, în anul de studiu 2019 - 2020 în sistemul de învățământ obligatoriu sunt școlarizați 1 778 copii de etnie romă, iar în instituțiile de educație timpurie sunt înrolați 372 de copii de etnie romă (Notă: conform datelor prezentate de organele locale în domeniul învățământului sunt școlarizați 1634 de copii de etnie romă).</i></p> <p>Școlarizarea elevilor între 7-16 ani, în plan comparativ cu anii precedenți: anul de studii 2018 - 69 de copii de etnie romă au abandonat școala; 2018 – 2019 – 71 de copii de etnie romă au fost în abandon școlar.</p> <p>Printre cauzele abandonului școlar și a neșcolarizării a copiilor de etnie roma pot fi menționate următoarele: plecați cu părinții la muncă, refuzul părinților și munca cu părinții, lipsa locuinței permanente de trai, fugari, vagabondaj, starea materială precară, căsătorie precoce, concedii</p>

				<p>timpuriu în rândul copiilor romi</p> <p>3. 200 de persoane de etnie romă, femei și barbati în egală măsură, au beneficiat de servicii de orientare și formare profesională și de burse</p> <p>4. Rata de încadrare în câmpul muncii a persoanelor de etnie romă</p> <p>5. Numărul persoanelor de etnie romă beneficiare de protecție socială, cu date dezaggregate pe sexe și ani</p> <p>6. Numărul persoanelor de etnie romă, femei</p>	<p>îngrijire a copilului.</p> <p>Măsurile întreprinse: vizite la domiciliu; consiliere părinților pe teme ce țin de motivarea studiului, importanța absolvirii învățământului general obligatoriu și frecventarea zilnică a școlii; ajutor materiale (îmbrăcăminte, încălțăminte, ghiozdane cu rechizite), demers de informare către ec. multidisciplinară a APL; elaborarea programelor de lucru conform Regulamentului de prevenire a absenteismului și abandonului școlar; implicarea copiilor în activități extrașcolare extracurriculare, secții sportive, colaborare cu mediatorul comunitar, specialistul pentru protecția drepturilor copilului și asistență socială și protecția familiei, Asociația Obștească a Romilor "Corona Romani" și Centru de resurse pentru tineret "Dacia" și alte organizații.</p> <p>La Numărul persoanelor de etnie romă, femei și bărbați, beneficiare de servicii medicale calitative - potrivit datelor de la 01.01.2021 pe lista MF sunt înregistrați 14024 persoane de etnie romă, inclusiv 4320 copii, care au beneficiat de servicii de asistență medicală în conformitate cu Programul unic al AOAM (HG nr. 1237/2017). Au beneficiat de informații în cadrul vizitelor la Centre de sănătate 8747 persoane la subiectele : tipurile de asistență în AOAM -3567, prevenirea Bolilor transmisibile 1818, prevenirea consumului abuziv de alcool și tutun, consumului ilicit de droguri-2634</p> <p>Anual, circa 50 reprezentanți ai comunității romi din RM participă activ la organizarea și desfășurarea circa 40 de acțiuni culturale organizate de către Agenția Relații Interetnice în scopul incluziunii culturale a persoanelor de etnie romă:- Săptămâna memoriei Holocaustului dedicată Zilei internaționale de comemorare a victimelor Holocaustului (ianuarie);- acțiuni prilejuite Zilei Internaționale a Romilor (aprilie);- Festivalul obiceiurilor și datinilor de Crăciun (decembrie);- Festivalul Familiei (mai);- Festivalul Republican al Etniilor (septembrie);- Festivalul Internațional a Copiilor;- expoziții, târguri meșteșugărești etc.</p> <p>Expoziția separată dedicată memoriei victimelor genocidului romilor din perioada Holocaustului din cadrul Centrului-muzeu „Memoria Holocaustului și Toleranța Interetnică” a fost organizată cu implicarea și suportul liderilor activi ai comunității romilor.</p>
--	--	--	--	---	---

					<p>și bărbați, beneficiare de servicii medicale calitative</p> <p>7. Rata adresabilități la medic a persoanelor de etnie romă, femei și bărbați, crescută cu 20%</p> <p>8. Numărul de bunuri imobile (spații locative și terenuri) înregistrate pe numele persoanelor de etnie romă</p> <p>9. Numărul de familii române care au beneficiat de locuințe sociale</p> <p>10. Rata de participare a persoanelor de etnie romă, femei și bărbați în egală</p>	
--	--	--	--	--	--	--

					<p>măsură, la procesul de luare a deciziilor la nivel local și central</p> <p>11. Numărul de programe de incluziune culturală a persoanelor de etnie romă, organizate;</p> <p>numărul de femei și bărbați de etnie romă implicați în aceste programe</p>	
		<p>1.2. Realizarea unei evaluări intermediare privind impactul implementării Planului de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pe anii 2016–2020 și modificarea acestuia, după caz</p>	<p>Biroul Relații Interetnice; administrația publică centrală; administrația publică locală</p>	<p>2018</p>	<p>1. Raportul de evaluare elaborat</p> <p>2. Impactul Planului de acțiuni, estimat după o jumătate de perioadă de implementare</p> <p>3. Planul de acțiuni modificat, după caz</p>	<p>Realizată parțial.</p> <p>Agencia Relații Interetnice anual elaborează și prezintă Guvernului Republicii Moldova raportul privind la implementarea Planului de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pe anii 2016–2020. Rapoartele anuale sunt plasate pe site-ul instituției.</p>

		1.3. Elaborarea planului de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pe anii 2021–2025	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	2021	1. Grupul de lucru creat 2. Proiectul elaborat și consultat cu administrația publică centrală și locală 3. Actul normativ aprobat	1 Prin Ordinul MECC nr. 907 din 01.09.2020 a fost instituit grupul de lucru interinstituțional responsabil de elaborarea și implementarea noului Program pentru susținerea populației de etnie romă pentru anii 2021-2025. 2. A fost elaborat conceptul Programului pentru susținerea populației de etnie romă pentru 2021 – 2025. Conceptul Programului a fost plasat pe site-ul particip.gov.md și pe MECC.gov.md la capitolul transparența decizională pentru consultări publice. Paralel a fost expediat și grupul de lucru pentru a prezenta propuneri pentru Program. La moment se elaborează proiectul Planului de Acțiuni pentru implementarea Programului care urmează a fi transmis către grupul de lucru pentru examinare și consultare.
--	--	--	--	------	---	--

Obiectivul III: Persoanele aparținând comunităților religioase minoritare beneficiază pe deplin de realizarea drepturilor lor

Ținta strategică A: Diversitatea religioasă susținută prin respectarea convingerilor religioase ale comunităților religioase minoritare

Nr.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Asigurarea diversității culturale și religioase în instituțiile de învățământ	1.1. Revizuirea curriculumului școlar în lumina diversității culturale și religioase și a importanței respectului pentru minoritățile religioase	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	2018–2019	Curriculumul școlar revizuit și aplicat	Realizată. A fost elaborat Curriculumul la disciplina opțională Religie. Cultul orthodox, clasele X-III. Documentul a fost aprobat la CNC și propus spre implementare în instituțiile de învățământ liceal (la solicitare) în anul de studii 2019-2020, conform Planului-cadru de învățământ.
2	Ridicarea gradului de cunoaștere a drepturilor	2.1. Desfășurarea activităților de instruire a reprezentanților comunităților religioase	Consiliul pentru Egalitate	2019–2020	Numărul de instruire desfășurate	Nerealizată Consiliul pentru Egalitate - A fost elaborată lista organizațiilor religioase din Republica Moldova. În anul 2020 din cauza situației pandemice nu s-au putut desfășura activitățile de instruire

<p>r proprii, a mecanismelor de îndeplinire a obligației statului de a asigura realizarea dreptului la libertatea de conștiință, gândire și religie și a mecanismelor de protecție împotriva discriminării în rândul comunităților religioase minoritare</p>	<p>minoritare în domeniul exercitării dreptului la libertatea de conștiință, gândire și religie și al mecanismelor de protecție împotriva discriminării</p>				<p>propuse.</p>
--	---	--	--	--	-----------------

16. Domeniul de intervenție: Respectarea drepturilor omului în localitățile din stînga Nistrului ale Republicii Moldova**Obiectivul I: Asigurarea respectării drepturilor omului în localitățile din stînga Nistrului ale Republicii Moldova****Ținta strategică A: Retragera rezervelor și declarațiilor privind limitarea teritorială a aplicării tratatelor internaționale în domeniul drepturilor omului pentru localitățile din stînga Nistrului****Indicatori de rezultat:***Sporirea ratei de aplicabilitate a tratatelor internaționale în localitățile din stînga Nistrului**Creșterea intensității dialogului în domeniul drepturilor omului la nivel de experți*

Nr.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Îndeplinirea procedurilor naționale ce țin de retragerea rezervelor și declarațiilor privind limitarea teritorială a aplicării tratatelor internaționale în domeniul	1.1. Întreprinderea acțiunilor menite să contribuie la retragerea rezervelor și declarațiilor teritoriale formulate de Republica Moldova cu privire la tratatele internaționale în domeniul drepturilor omului la care este parte, inclusiv a celor formulate în privința protocoalelor facultative 1 și 2 la PIDCP	Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene ; Ministerul Justiției	2018–2019	Numărul de consultații publice	Parțial realizată Cu referire la retragerea rezervelor teritoriale, MAEIE a identificat o listă de tratate pe care a remis-o Ministerului Justiției pentru examinare. Lista conține 18 tratate. Decizia de a accepta propunerea MAEIE de a retrage aceste rezerve și declarații urmează să fie confirmată de Ministerul Justiției.
		1.2. Elaborarea și promovarea proiectelor de acte normative privind retragerea	Ministerul Afacerilor Externe și	2020–2021	Numărul de acte normative promovate	În curs de realizare. MAEIE a identificat 18 tratate multilaterale, în domeniul drepturilor omului, la care Republica Moldova este parte, care au fost semnate/aprobate/ratificate cu declarații sau rezerve și a înaintat demersurile respective în adresa Ministerului Justiției în vederea demarării procedurilor legale de retragere a

	drepturilor omului, inclusiv a celor formulate în privința protocoalelor facultative	rezervelor și declarațiilor teritoriale formulate de Republica Moldova cu privire la tratatele internaționale în domeniul drepturilor omului la care este parte, inclusiv a celor formulate în privința protocoalelor facultative 1 și 2 la PIDCP	Integrării Europene ; Ministerul Justiției		e și numărul de rezerve/declarații retrase	rezervelor sau declarațiilor în cauză.
--	--	---	---	--	--	--

Ținta strategică B: Intensificarea dialogului în domeniul drepturilor omului la nivel de experți pentru problemele drepturilor omului din localitățile din stînga Nistrului

Nr.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Abordarea sistematică în procesul de negocieri a problematiceii	1.1. Identificarea și includerea pe agenda de negocieri a problemelor prioritare din domeniul drepturilor	Cancelaria de Stat (Biroul politici de reintegrare); Ministerul	2018 – 2022	1. Numărul de intervenții 2. Soluțiile adoptate	În curs de realizare Pe parcursul 2018 În 2018, eforturile pentru includerea în agenda procesului de negocieri a problematiceii din domeniul drepturilor omului, promovate de Biroul politici de reintegrare (BPR), în comun cu alte instituții de res din Republica Moldova, s-au soldat cu înțelegerea convenită în cadrul întrevederii din 15 februarie 2018 formatul de negocieri 1+1 a reprezentanților politici pentru reglementarea transnistreană privind relansarea activității grupurilor de lucru pentru drepturile omului.

drepturile omului în localitățile din stînga Nistrului	omului	Justiției			<p>Astfel, la 11 mai prin ordinul Ministerului Justiției a fost constituit grupul de lucru sectorial pentru drepturile omului, incluzând reprezentanți ai MJ, MMSPS, MAI, Oficiului Avocatului Poporului, Procuraturii Generale și BPR. La 15 iunie, după o pauză de 5 ani și 4 luni a fost o ședință a grupurilor de lucru pentru drepturile omului din partea Chișinăului și a Tiraspolului, în total pe parcursul anului 2018 fiind organizate 4 asemenea ședințe (pe 15 iunie, 11 iulie, 06 noiembrie și pe 13 decembrie).</p> <p>Pe ordinea de zi au fost incluse și abordate aspecte referitoare la protecția drepturilor persoanelor cu dizabilități, inclusiv o vizită de documentare cu formele de protecție a acestei categorii de cetățeni la o casă de tip comunitar și la o locuință protejată din raionul Orhei. Un alt subiect discutat ține de asigurarea dreptului la tratament a persoanelor infectate cu HIV/SIDA domiciliare în regiunea transnistreană. În cadrul dialogului au mai fost stabilite următoarele subiecte pentru discuție: protecția drepturilor copiilor aflați în situații de risc, repatrierea copiilor victime ale traficului, prevenirea și siguranța minorilor în mediul on-line, prevenirea și combaterea violenței domestice, inclusiv față de femei, protecția persoanelor care trăiesc cu HIV/SIDA împotriva acțiunilor de discriminare/ segregare și resocializarea acestora. Aceste subiecte vor fi examinate pe parcursul anului 2019.</p> <p>Pe parcursul 2019</p> <p>Eforturile depuse pe parcursul mai multor ani pentru includerea în agenda procesului de negocieri a problematicii din domeniul drepturilor omului, promovate de Biroul politici de reintegrare (BPR), comun cu alte instituții de resort din Republica Moldova au continuat și în 2019. Astfel, în această perioadă, în linii generale, au fost funcționale grupurile de lucru sectoriale pentru drepturile omului.</p> <p>La 13 martie 2019, la Tiraspol a avut loc reuniunea de lucru a experților de profil de pe ambele maluri ale Nistrului, discuțiile în cadrul căreia s-au axat pe unul din subiectele din agenda convenită anterior: prevenirea și siguranța minorilor în mediul on-line. Problemele prioritare din domeniul drepturilor omului s-au aflat în atenția părții moldovenești la toate întreprinderile în formatele de negocieri 1+1 și 5+2 și s-a vizat inclusiv situația unor cetățeni deținuți ilegal de structurile neconstituționale din stînga Nistrului. Cu toate că partea transnistreană în procesul de negocieri manifestă o poziție distructivă și nedorință de a aborda în cadrul grupurilor de lucru pentru drepturile omului subiecte sensibile ce țin de situația unor cetățeni concreți, ale căror drepturi sunt încălcate de structurile anticonstituționale și asigurarea accesului reprezentanților instituției Avocatului Poporului (ombudsman) și ai societății civile din dreapta Nistrului inclusiv la procesul de monitorizare a condițiilor de detenție a persoanelor în stînga Nistrului, Chișinăul insistă în continuare pe abordarea sistemică a problemelor privind asigurarea respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană.</p> <p>Pe parcursul 2020</p> <p>Biroul politici de reintegrare (BPR) depune eforturi constante pentru includerea în agenda procesului</p>
--	--------	-----------	--	--	--

						<p>negocieri a problematicii din domeniul drepturilor omului. Numărul acestor intervenții este de neestimabil, dat fiind că subiectul este abordat practic la toate întrevederile cu partenerii externi, inclusiv participanții la procesul de negocieri în formatul 5+2, în formatul 1+1, dar și în corespondența purtată cu reprezentantul politic de la Tiraspol.</p> <p>În iunie 2018 a fost agreată cu partea transnistreană o agendă pentru discuție cuprinzând subiecte ce țin de prevenirea și combaterea violenței domestice, siguranța minorilor în spațiul online, protecția persoanelor cu nevoi speciale, prevenirea discriminării persoanelor cu HIV/SIDA etc. Examinarea acestor subiecte a durat pe parcursul a 6 ședințe a grupurilor de lucru și a fost încheiată la ședința din 22 mai 2020. Provocarea este de a promova o nouă agendă care să ofere posibilitatea discutării și soluționării problemelor prioritare din domeniul drepturilor omului, inclusiv a celor create artificial în perioada pandemiei (dreptul la liberă circulație, dreptul la sănătate, dreptul la muncă, dreptul la proprietate etc., dar și cazuri individuale privind răpirea sau deținerea ilegală a unor cetățeni). În special, BPR a inițiat promovarea pe agendă a subiectului privind încălcarea dreptului la libera circulație de către structurile transnistrene prin instalarea ilegală a posturilor în Zona de Securitate; argumentând că prin blocarea liberei circulații au fost afectate mai multe drepturi fundamentale ale omului, precum dreptul la sănătate, dreptul la muncă, dreptul la proprietate etc.</p> <p>La ședința din 22 mai 2020 a fost lansată și pe platforma GLDO cererea privind eliminarea posturilor ilegale și asigurarea liberei circulații; combaterea „tezei” invocate de Tiraspol că posturile ar fi justificate din punct de vedere sanitar și anti-epidemiologic.</p> <p>La ședințele 1+1 din 15 ianuarie, 04 martie și din 30 iulie 2020, dar și la ședința GLDO din 22 mai 2020 în continuare în corespondența purtată Chișinăul a insistat și pe examinarea la GLDO a cazurilor individuale de rezonanță (Horjan, Kuzmiciov, Glijin etc.). Poziția distructivă a părții transnistrene în procesul de negocieri nu a permis nici includerea problemei privind respectarea drepturilor civile și politice pe agenda de negocieri. În situația în care Tiraspolul refuză vehement abordarea și soluționarea problemelor prioritare, s-a solicitat includerea acestora la un alt nivel (în formatul de negocieri 5+2), pentru a putea fi deblocate și soluționate. Problematika drepturilor omului în regiunea transnistreană a fost abordată în declarația națională, prezentată în cadrul mai multor ședințe ale Consiliului Permanent al OSCE din anul 2020 și a fost reflectată în Declarația din 04 decembrie 2020 a Consiliului Ministerial al OSCE privind negocierea în procesul de reglementare transnistreană în formatul „5+2”.</p>
	1.2. Relansarea activității subgrupului pentru drepturile omului cu implicarea reprezentanților	Cancelaria de Stat (Biroul politic de reintegrare);	2018 – 2022	Numărul de ședințe desfășurate	<p>În curs de realizare.</p> <p>La 11 mai 2018 prin ordinul Ministerului Justiției a fost constituit grupul de lucru sectorial pentru drepturile omului, incluzând reprezentanți ai MJ, MMSPS, MAI, Oficiului Avocatului Poporului, Procuraturii Generale și BPR. Ordinul mai prevede invitarea experților și altor specialiști din afara serviciului public la lucrările grupului de lucru. Astfel, la ședința din 6 noiembrie 2018 a grupurilor sectoriale pentru drepturile omului din partea Chișinăului și Tiraspolului, în cadrul discuțiilor pe marginea problemei respectării drepturilor persoanelor cu dizabilități, cu focusarea pe aspectele ce țin de capacitățile</p>	

	societății civile de pe ambele maluri ale Nistrului și a organizațiilor internaționale relevante	Ministerul Justiției			<p>legală a persoanelor cu dizabilități și statutului juridic al acestora, cu o prezentare intitulată „Reformă a capacității legale a persoanei fizice” a participat dl O.Cazac, doctor în drept, lector universitar la USM. Vizita efectuată la 13 decembrie 2018 de membrii ambelor grupuri de lucru la o casă de tip comunitar și o locuință protejată din raionul Orhei a fost posibilă datorită implicării reprezentanților Asociației Keystone Moldova, care contribuie la incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități în cadrul programului „Comunitate Incluzivă - Moldova”.</p> <p>Pe parcursul anului 2018 au avut loc 3 ședințe comune a GLDO cu reprezentanții Tiraspolului, prezența mediatorilor și observatorilor și o vizită a două obiective care prestează servicii sociale specializate destinate persoanelor cu dizabilități mintale (Casă de tip comunitar și Locuință protejată).</p> <p>La ședința 13 martie 2019, în cadrul discuțiilor privind mecanismele de asigurare a siguranței minorilor în mediul on-line a participat dna A.Revenco, președinte al Centrului internațional „La Strada”. În cadrul pregătirii pentru discutarea subiectului privind combaterea violenței în familie, secretariatul grupului de lucru pentru drepturile omului din partea Chișinăului a efectuat aranjamentele necesare pentru implicarea reprezentanților din cadrul AO „Artemida”.</p> <p>Pe parcursul anului 2020 au avut loc – 2 ședințe. În ședințe au fost implicați reprezentanți ai mediului academic (USM) și ai societății civile din dreapta Nistrului (Centrul internațional „La Strada”, Centrul de Drept al Femeilor, Asociației Keystone Moldova, AO „Artemida” etc.). Informația cu privire la fiecare dintre ședințele GLDO, conținând agenda discuțiilor și participanții, a fost făcută publică pe pagina web oficială a Biroului politici de reintegrare.</p>
	1.3. Elaborarea și punerea în aplicare a unui mecanism de deblocare a accesului fermierilor din raionul Dubăsari la terenurile agricole amplasate după traseul Rîbnița–Tiraspol	Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului ; Agenția Relații Funciare și Cadastru;	2021	<p>1. Numărul de acțiuni întreprinse</p> <p>2. Mecanismul elaborat și pus în aplicare</p>	<p>Realizată.</p> <p>Anul 2018 a fost marcat de promovarea de către Biroul politici de reintegrare (BPR) a acțiunilor orientate spre implementarea Deciziei protocolare semnate la 25 noiembrie 2017 cu privire la realizarea mecanismului din anul 2006 referitor la prelucrarea terenurilor agricole. În acest sens, funcționarii BPR au întreprins 27 vizite în teritoriu, întrevederi cu proprietarii și arendașii terenurilor agricole vizate, ședințe de lucru cu reprezentanții administrației publice locale din raionul Dubăsari pentru a contribui la organizarea aspectelor tehnice legate de implementarea mecanismului. Eforturile depuse în acest sens s-au soldat cu reluarea începând la 01 august 2018 a accesului fermierilor din raionul Dubăsari (satele Doroțca, Molovata Nouă, Pârâta, Cocieri, Coșnița) la terenurile agricole amplasate după traseul Camenca-Tiraspol conform procedurilor stabilite în Mecanismul din anul 2006. Accesul la terenuri urmează a fi asigurat pe baza certificatelor de prelucrare eliberate pe un termen de 20 ani. Spre sfârșitul anului 2018, peste 90% din terenuri au fost documentate, cu desfășurarea primelor lucrări de prelucrare, însămânțare și recoltă. Mecanismul mai prevede că transportarea produselor agricole va fi asigurat fără a fi impuse impedimente/restricționări din partea reprezentanților Tiraspolului. Au fost eliberate 125 de certificate</p>

			<p>Cancelari a de Stat (Biroul politici de reintegra re)</p>		<p>prelucrare a terenurilor pentru o suprafață de circa 5714,5 ha (88 % din totalul de 6494,9 ha), iar suprafață de terenuri rămasă (deținătorii care nu au depus seturile de documente necesare, cei care se află peste hotarele țării, terenurile aflate la balanța administrației publice locale, precum și terenurile care fac obiectul succesiunii) vor fi documentate pe parcurs.</p> <p>Anul 2019 - a fost marcat de promovarea de către Biroul politici de reintegrare (BPR) a acțiunilor orientate spre implementarea Deciziei protocolare semnate la 25 noiembrie 2017 cu privire la realizarea mecanismului din anul 2006 referitor la prelucrarea terenurilor agricole. În acest sens, funcționarii BPR au întreprins 10 vizite în teritoriu, întrevederi cu proprietarii și arendașii terenurilor agricole vizate, ședințe de lucru cu reprezentanții administrației publice locale din raionul Dubăsari pentru a contribui la organizarea aspectelor tehnice legate de implementarea mecanismului. În 2019, s-a asigurat accesul fermierilor din raionul Dubăsari (satele Doroțcaia, Molovata Nouă, Pârâta, Cocieri, Coșnița) la terenurile agricole amplasate după traseul Camenca-Tiraspol, conform procedurilor stabilite în Mecanismul din anul 2006. Accesul la terenuri este asigurat în baza certificatelor de prelucrare eliberate pe un termen de 20 ani. Spre sfârșitul anului 2019, peste 90% de terenuri au fost documentate, cu desfășurarea primelor lucrări de prelucrare, însămânțare și recoltare. Mecanismul mai prevede că transportarea produselor agricole va fi asigurat fără impedimente/restricționări din partea reprezentanților Tiraspolului, iar BPR monitorizează constant acest lucru. Au fost eliberate 130 de certificate de prelucrare a terenurilor pentru o suprafață de circa 5714,5 ha (88 % din totalul de 6494,9 ha). Continuă documentarea suprafeței de terenuri rămasă (deținătorii care nu au depus seturile de documente necesare, cei care se află peste hotarele țării, precum și terenurile care fac obiectul succesiunii). BPR a coordonat activitatea de documentare a terenurilor aflate la balanța administrației publice locale și de asigurare a accesului în vederea prelucrării acestora. Astfel, în 2019 s-a reușit efectuarea procedurilor în privința terenurilor deținute de primăriile Molovata Nouă, Cocieri, Coșnița, Pârâta, deși exponenții Tiraspolului au tergiversat deliberat definitivarea și soluționarea dosarelor legate de terenurile proprietate publică a primăriilor, cu interpretări eronate privind hotărârile unităților administrativ-teritoriale.</p> <p>Anul 2020</p> <p>1. Funcționarii BPR au întreprins 58 vizite în raionul Dubăsari, întrevederi cu proprietarii și arendașii terenurilor agricole amplasate după traseul Râbnița-Tiraspol, ședințe de lucru cu reprezentanții administrației publice locale din raionul Dubăsari pentru a contribui la organizarea aspectelor tehnice legate de implementarea mecanismului ce oferă accesul fermierilor la terenurile agricole vizate. BPR a coordonat activitatea de documentare a terenurilor proprietate privată și a celor aflate la balanța administrației publice locale și măsurile de asigurare a accesului în vederea prelucrării acestora. Astfel, în 2019 s-a reușit efectuarea procedurilor în privința terenurilor deținute de primăriile Molovata Nouă, Cocieri, Coșnița, Pârâta. În 2020 au fost finalizate procedurile în privința terenurilor agricole ale primăriei Doroțcaia.</p>
--	--	--	--	--	--

					<p>O altă preocupare a BPR și autorităților administrației publice locale din raionul Dubăsari a fost și va rămâne pentru perioada următoare asigurarea accesului nestingherit la terenurile agricole a noilor persoane - agenți economici care încheie contracte de prelucrare a acelor terenuri agricole cu proprietarii. O altă preocupare a BPR și autorităților administrației publice locale din raionul Dubăsari a fost și va rămâne pentru perioada următoare evidența agenților economici care încheie cu deținătorii contracte de prelucrare a acelor terenuri agricole, ceea ce este necesar pentru asigurarea accesului nestingherit la terenurile agricole a noilor persoane.</p> <p>Acțiunile descrise mai sus, întreprinse de BPR în perioada 2018-2020, au fost orientate spre implementarea Deciziei protocolare semnate la 25 noiembrie 2017 cu privire la realizarea mecanismului din anul 2006 referitor la prelucrarea terenurilor agricole. Eforturile depuse în acest sens s-au soldat cu reluarea începând cu 01 august 2018 a accesului fermierilor din raionul Dubăsari (satele Dorotcaia, Molovata Nouă, Pârâna, Cocieri, Coșnița) la terenurile agricole amplasate după traseul Camenca-Tiraspol. Accesul fermierilor din raionul Dubăsari la terenurile agricole vizate se realizează conform procedurilor stabilite în Mecanismul din anul 2006, în baza certificatelor de prelucrare eliberate pe un termen de 20 ani. Au fost eliberate 133 certificate de prelucrare a terenurilor. În 2020 97,58% din suprafața totală a terenurilor au fost prelucrate și însămânțate și recoltată roada (floarea soarelui – 36,97%, grâu – 33,61%, porumb – 18,96% ș.a.), în cantitatea culturilor recoltate a fost de 2-3 ori mai mică comparativ cu anul precedent. Mecanismul nu prevede că transportarea produselor agricole va fi asigurată fără impedimente/restricționări din partea reprezentanților Tiraspolului, iar BPR monitorizează constant acest lucru. Urmare a restricțiilor impuse către Tiraspol pe perioada pandemică accesul proprietarilor și a deținătorilor de terenuri arabile de după traseul Râbnița-Tiraspol a fost asigurat doar cu aplicarea procedurilor de notificări scrise prealabile și în liste coordonate, inclusiv în cazul proprietarilor de animale care se deplasau spre terenurile de pășunat. O problemă notificată constant este și cea referitoare la controalele efectuate și taxele de trecere aplicate la punctele de control transnistrene în cazul trecerilor multiple și în cantități mai mari a fructelor, legumelor și a culturilor transportate pe malul drept al Nistrului pentru scopuri comerciale. Aceste aspecte vor rămâne în continuare în atenția BPR.</p>
	1.4. Asigurarea respectării standardelor internaționale la prelucrarea datelor cu caracter personal în cadrul schimbului informațional	Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal; Cancelaria de Stat	2021	<p>1. Numărul de acțiuni întreprinse</p> <p>2. Mecanismul identificat</p>	<p>1. În perioada anilor 2018-2020, la toate ședințele de lucru interinstituționale organizate sub egida viceprim-ministrului pentru reintegrare și a BPR, printre alte probleme, au fost evidențiate principiile de activitate care să asigure respectarea standardelor internaționale la prelucrarea datelor cu caracter personal. A fost transmis mesajul BPR (inclusiv în 15 adresări scrise) în ceea ce privește inadmisibilitatea dezvoltării către pretinsele structuri din stânga Nistrului a datelor care pot contribui la identificarea unei persoane fizice. S-a atenționat că dezvoltarea datelor cu caracter personal către Tiraspol în lipsa unui mecanism de control privind conformitatea prelucrării în regiunea transnistreană a informațiilor de acest gen în corespundere cu legislația Republicii Moldova, generează încălcarea gravă a drepturilor omului. Prin urmare, BPR a recomandat de a evita transmiterea, sub orice formă, a datelor cu caracter personal în</p>

		dintre Chișinău și Tiraspol	(Biroul politici de reintegrare); Ministerul Justiției; Agenția Servicii Publice		<p>regiunea transnistreană, inclusiv în situația recentă privind îmbolnăvirile cu Covid-19 și de a asigura pe toate căile protecția drepturilor omului împotriva potențialelor abuzuri asupra cetățenilor din partea exponenților de la Tiraspol. Și în dialogul cu Tiraspolul, BPR, cu suportul de specialitate al CNPDCP, menține poziția care exclude orice schimb de informații în afara câmpului legal național. În 2018-2019 Chișinăul a respins propunerea Tiraspolului de a-i prezenta listele tuturor elevilor și profesorilor din acești școli, pentru a evita expunerea acestor cetățeni unor eventuale abuzuri, dar și transmiterea neautorizată a datelor cu caracter personal.</p> <p>2. Pe platforma grupurilor de lucru acte de stare civilă și documentare a populației (3 ședințe în perioada referință), Partea moldovenească promovează identificarea unui mecanism de lucru între structuri specializate de stare civilă de pe ambele maluri ale Nistrului necesare prestării serviciilor de stare civilă documentării populației pe baza modelului unic de consimțământ de prelucrare a datelor cu caracter personal, care să permită, în special, actualizarea actelor de naștere ale persoanelor, născute în localități din Republica Moldova, cu date referitoare la decesul acestora. La masa de negocieri, reprezentanții Tiraspolului au declarat că un astfel de mecanism nu favorizează partea transnistreană și au blocat luarea deciziei. La acest capitol Chișinăul a subliniat că unicul temei legal de a dezvălui datele cu caracter personal în adresa Tiraspolului este consimțământul persoanei fizice exprimat în formă scrisă, liber, exprimat și necondiționat, prin care subiectul datelor cu caracter personal acceptă să fie transmise datele sale cu caracter personal către structuri care funcționează în afara câmpului constituțional. Același principiu de protecție a datelor cu caracter personal a fost consacrat și în Instrucțiunile cu privire la certificarea faptelor de stare civilă produse și consemnate în localitățile din stânga Nistrului și municipiul Bender, aprobate la 29 mai 2019 prin Hotărârea Guvernului nr.286.</p> <p><u>Schimbul de informații</u> se efectuează, conform unui sistem informațional de date special elaborat de către Agenția Servicii Publice, adaptat la schimbul de informații transfrontaliere, în limitele cărui activitatea Secției înmatriculare a vehiculelor mun. Tiraspol și Secția înmatriculare a vehiculelor or. Rîbnița respectă prevederile Legii nr. 133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal.</p> <p>Totodată, SÎT mun.Tiraspol și SÎT or. Rîbnița utilizează acest sistem informațional de date doar în procesul înmatriculării vehiculelor fără a fi schimbat și/sau modificat.</p> <p>La nivel instituțional, schimbul informațional se petrece în strictă conformitate cu:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Politica de securitate a datelor cu caracter personal a Instituției Publice „Agenția Servicii Publice”, aprobată prin Ordinul ASP nr.89 din 12.02.2018, modificată prin Ordinul ASP nr.640 din 31.10.2019, -Regulamentul utilizării resurselor informaționale ale Instituției Publice „Agenția Servicii Publice”, aprobat prin Ordinul ASP nr.260 din 27.12.2017, modificat prin Ordinul ASP nr.587 din 19.09.2018, -Regulamentul privind atribuțiile participanților la administrarea resurselor informaționale ale Instituției Publice „Agenția Servicii Publice”, aprobat prin Ordinul ASP nr.261 din 27.12.2017, -Regulamentul privind acordarea accesului la resursele informaționale deținute de Instituția Publică
--	--	-----------------------------	--	--	---

						<p>„Agenția Servicii Publice” utilizatorilor interni și externi, aprobat prin Ordinul ASP nr 262 din 27.12.2019. Ținem să menționăm că actele normative ale ASP sunt elaborate în conformitate cu Legea nr.133/2002 privind protecția datelor cu caracter personal și Hotărârea Guvernului nr. 1123/2010 privind aprobarea Cerințelor față de asigurarea securității datelor cu caracter personal la prelucrarea acestora în cadrul sistemelor informaționale de date cu caracter personal.</p> <p>La 01.11.2019 a avut loc o ședință comună a grupurilor de lucru sectoriale pentru actele de stare civilă documentarea populației de ambele maluri ale Nistrului, în cadrul căreia au fost abordate, pe de o parte problema formulei acordului consimțământului pentru prelucrarea datelor cu caracter personal, iar pe de altă parte, mecanism de interacțiune în ceea ce privește verificarea și/sau confirmarea faptului decesului unei persoane. În context, pentru identificarea poziției Centrului Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal (Centrul) în privința posibilității aplicării unei formule unice de consimțământ, precum și asupra textului acordului de prelucrare, propus de fiecare parte, a fost interpellat Centrul prin scrisoarea Agenției Servicii Publice nr. 01/7221 din 09.12.2019.</p> <p>În scopul asigurării acțiunilor PNADO 2018-2022, s-au desfășurat instruirii periodice ale personalului SÎT mun. Tiraspol și SÎT or. Ribnița în vederea respectării normelor Codului etic, aprobat prin Ordinul ASP nr. 477 din 17.07.2018.</p>
	1.5. Sensibilizarea participanților la negocierile în format de „5+2”, a organizațiilor internaționale relevante și a misiunilor diplomatice acreditate în Republica Moldova cu privire la cazurile de încălcare a drepturilor	Cancelaria de Stat (Biroul politici de reintegrare); Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	2018 – 2022	Numărul de sesizări perfectate	<p>În curs de realizare.</p> <p>Pe parcursul 2018</p> <p>Cu participarea președinției italiene din 2018 a fost organizată runda de negocieri în formatul „5+2” la Roma; Conferința a introdus elementul de newnorm, lucru care subînțelege că părțile negociatoare depășesc faza semnării și urmăresc îndeaproape implementarea integrală a deciziilor protocolare.</p> <p>În perioada 26-28 martie și 9-10 septembrie 2018, a fost organizată vizita Reprezentantului Special al Președintelui în exercițiu al Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) pentru procesul de reglementare transnistreană, Franco FRATTINI;</p> <p>La 8 octombrie, a avut loc participarea la Reuniunea OSCE a directorilor politici, Roma, Republica Italiană;</p> <p>A fost reluată după 5 ani și 4 luni activitatea grupurilor de lucru pentru drepturile omului (au avut loc de-a lungul 4 ședințe); este important ca Președinția în exercițiu a OSCE să mențină în vizor și dreptul prioritar permanentă pe agenda negocierilor problema monitorizării respectării/protecției drepturilor omului în regiunea transnistreană.</p>	

		<p>omului în localitățile din stînga Nistrului</p>			<p>Pe parcursul 2019</p> <p>În condițiile în care autoritățile constituționale nu dețin un control efectiv al situației din regiune și nu au acces în localitățile respective pentru exercitarea atribuțiilor prevăzute de lege, în special în ceea ce privește asigurarea respectării drepturilor omului, statul Republica Moldova continuă să-și îndeplinească obligațiile pozitive, așa cum a stabilit CEDO în hotărârea în cauza Ilașcu și a. În vederea încetării abuzurilor și restabilirii drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, Biroul politic de reintegrare utilizează în permanență instrumentul prin care sensibilizează mediatorii și observatorii în formatul 5+1, iar organizațiile internaționale relevante și misiunile diplomatice acreditate în Republica Moldova cu privire la cazurile de încălcare a drepturilor omului în localitățile din stînga Nistrului și mun.Bender. În asemenea mod, BPR a abordat în această perioadă cazurile individuale, asupra cărora a fost sesizat sau care au fost făcute publice pe alte căi: Horjan, Lipovcenco, Belova, Rjavitin (sfârșitul a.2019) etc., acestea fiind aduse la cunoștința reprezentanților mediatorilor și observatorilor în procesul de negocieri în formatul 5+1 (Rusia, Ucraina), ambasadelor statelor străine în RM (SUA, Germania, Suedia, Franța), Delegației Uniunii Europene în RM, Oficiului Consiliului Europei în RM, Misiunii OSCE în Moldova, fiindu-le solicitată asistența în eliberarea și repunerea în drepturi a cetățenilor deținuți. În mod special a fost solicitată asistența Misiunii OSCE în Moldova pentru efectuarea vizitelor de documentare în locurile de detenție și contribuirea prin mijloace disponibile la restabilirea drepturilor acestor cetățeni. Cu toate acestea, nu s-a constatat reacții clare și adecvate din partea partenerilor internaționali întru a contribui la îmbunătățirea situației drepturilor omului din regiunea transnistreană, iar mobilizarea eforturilor acestora este stringent necesară, inclusiv din perspectiva descurajării măsurilor unilateral dispuse la Tiraspol.</p> <p>Pe parcursul 2020</p> <p>Toate discuțiile viceprim-ministrului pentru reintegrare cu partenerii externi au avut pe agendă degradarea situației drepturilor omului în regiunea transnistreană. La 19 mai 2020 viceprim-ministrul pentru reintegrare a solicitat Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene să fie informată misiunea diplomatică a Federației Ruse (având în vedere angajamentele asumate de FR în calitate de mediator imparțial în procesul de reglementare a conflictului transnistrean, dar și rolul politic, financiar și economic al FR față de conducerea de la Tiraspol) despre situația privind încălcarea dreptului la libera circulație și instalarea de către Tiraspol a posturilor ilegale în Zona de Securitate cu solicitarea concursului pentru eliminarea posturilor ilegale. La fel, s-a solicitat de a transmite situația curentă pentru informare și solicitare a sprijinului misiunilor diplomatice/reprezentanțelor Republicii Moldova la Consiliul European, Uniunea Europeană, OSCE și ONU în vederea restabilirii drepturilor încălcate. La 12 octombrie 2020 actorilor formatului de negocieri „5+2”, misiunilor diplomatice și organizațiilor internaționale relevante le-a fost transmis un Non-paper privind violarea sistematică și gravă a drepturilor omului în regiunea transnistreană pe durata Covid-19, inclusiv cazurile individuale. Documentul constată deteriorarea gravă a situației drepturilor omului în regiunea transnistreană și în Zona de Securitate, în particular pe durata pandemiei Covid-19 prin: 1. instalarea și consolidarea ulterioară a infrastructurii posturilor ilegale din Zo</p>
--	--	--	--	--	---

						de Securitate; 2. creșterea sistematică a cazurilor de rezonanță de violare a drepturilor omului și a gravității acestora; 3. utilizarea abuzivă a metodelor de intimidare, persecutare, tratamente rele și inumană propagandă mediatică și îndemn la ură; 4. implicarea structurilor de forță neconstituționale în destabilizarea situației; 5. îngrădirea liberei circulații pentru cetățeni și oficiali, prin renunțarea la angajamentele asumate de Tiraspol anterior; 6. refuzul de dialog în domeniul drepturilor omului în Chișinău și politizarea acestor subiecte.
--	--	--	--	--	--	---

Obiectivul II: Reducerea numărului de încălcări ale drepturilor omului în localitățile din stînga Nistrului și în zonele limitrofe

Ținta strategică A: Sprijin și asistență oferite în mod sistematic persoanelor ale căror drepturi au fost încălcate în localitățile din stînga Nistrului și în zonele limitrofe

Nr.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Oferirea sistematică a sprijinului și asistenței persoanelor ale căror drepturi au fost încălcate în localitățile din stînga Nistrului și în zonele limitrofe	1.1. Fortificarea capacităților Oficiului Avocatului Poporului în procesul de monitorizare a respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană	Oficiul Avocatului Poporului	2019	Studiul elaborat	<p>Realizată</p> <p>Oficiul Avocatului Poporului a elaborat Studiul privind evaluarea necesităților instituționale și operaționale în vederea eficientizării activității de monitorizare a drepturilor omului în regiunea transnistreană. Pentru realizarea studiului a fost contractat un expert internațional, specializat pe problematica drepturilor omului în zonele de conflict și postconflict, inclusiv pe aspecte ce țin de rolul Instituțiilor naționale de protecție a drepturilor omului în situații de conflict și postconflict. Studiul conține concluzii și recomandări cu privire la organizarea activității instituției în procesul de monitorizare a respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană.</p> <p>Reprezentanța OAP din Varnița asigură audiența persoanelor din stînga Nistrului. În cadrul audiențelor zilnice persoanelor li se oferă și asistență informațională cu privire la drepturile omului și mecanismele de protecție a drepturilor omului. În anul 2019 au beneficiat de asistență informațională circa 195 persoane care domiciliază în localitățile din stînga Nistrului și localitățile limitrofe.</p> <p>În anul 2020 - 121 persoane au beneficiat de asistența OAP, în condițiile în care cetățenilor din stînga Nistrului le-a fost restricționat accesul la instituțiile publice, inclusiv Reprezentanța OAP din Varnița și nu există legătura telefonică directă între operatorii telefoniei din partea stîngă și dreaptă a Nistrului.</p>
		1.2. Analiza sistemică a situației privind respectarea drepturilor omului în	Cancelaria de Stat (Biroul politici de reintegrare)	2018 – 2022	Rapoartele anuale și cele speciale elaborate	<p>În curs de realizare.</p> <p>Autoritățile constituționale, deși nu dețin un control efectiv al situației din regiune și nu au acces la localitățile respective, se preocupă permanent de asigurarea respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană. Biroul politici de reintegrare acordă asistența necesară persoanelor afectate și întreprinde toate măsurile posibile pentru a restabili drepturile lezate. În acest sens, în perioada anului 2018-2020</p>

		regiunea transnistreană și în zonele limitrofe	re)		<p>fost examinate și soluționate 432 petiții. A fost acordată consultanță unui număr de aproximativ 32 solicitanți, au fost desfășurate 187 de ședințe interinstituționale cu abordarea diverselor aspecte ce vizează dificultățile întâmpinate în protecția drepturilor omului în regiunea transnistreană. În perioada de referință s-a asigurat menținerea activității în toate platformele existente de negocieri, având drept scop soluționarea unor probleme ale cetățenilor din regiunea transnistreană și zonele limitrofe, cum ar fi: îmbunătățirea situației școlilor cu predare în limba română din regiunea transnistreană, funcționarea mecanismului de apostilare a diplomelor neutre ale Universității din Tiraspol, asigurarea accesului la terenurile agricole după traseul Camenca-Tiraspol pentru fermierii din raionul Dubăsari, implementarea mecanismului de înregistrare și de documentare a autovehiculelor din regiunea transnistreană cu plăci și certificate de înmatriculare de model neutru cu oferirea posibilității de a participa în traficul rutier internațional și Aceluiași obiectiv de promovare a respectării drepturilor omului se înscrie și activitatea grupurilor de lucru pentru drepturile omului (6 ședințe+1 vizită în teritoriu). Condițiile perioadei pandemice au dezvoltat mai mult gravitatea situației privind respectarea drepturilor omului în regiunea transnistreană, iar Biroul împreună cu alte instituții, în această perioadă a întreprins toate acțiunile posibile pentru a contribui la soluționarea problemelor noi, create artificial prin izolarea regiunii dispusă de liderii de la Tiraspol. În perioada pandemiei au fost recepționate 548 de solicitări (scrise și telefonice) vizând tematica drepturilor omului, inclusiv 66 petiții scrise având subiectul încălcării liberei circulații. Au fost expediate numeroase demersuri pentru facilitarea liberei circulații a deținătorilor de terenuri agricole situate după traseul Râbnîța-Tiraspol (19 demersuri), a personalului medical (10 demersuri), a cadrelor didactice (10 demersuri). În total, 1500 de cetățeni au primit suportul BPR pentru asigurarea circulației între malurile Nistrului. Aici poate fi menționat Non-paper-ul din 12 octombrie 2020 privind violarea sistematică și gravă a drepturilor omului în regiunea transnistreană pe durata pandemiei Covid-19, inclusiv cazurile individuale, transmise actorilor formatului de negocieri „5+2”, misiunilor diplomatice și organizațiilor internaționale relevante. O altă tendință recentă ține de sporirea numărului de hotărâri în cauzele figurate de reclamanți din regiunea transnistreană, pronunțate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în care sunt vizate diverse abuzuri și încălcări comise de către reprezentanții așa-numitelor structuri transnistrene, fiind constatat concomitent faptul că autoritățile constituționale de la Chișinău își îndeplinesc în măsură posibilă obligațiile pozitive în raport cu cetățenii săi din raioanele de est ale țării, iar Federația Rusă este recunoscută responsabilă de situația existentă în regiune și de oferirea constantă și multidimensională a asistenței pentru autoproclamata „administrație” de la Tiraspol. Eforturile autorităților naționale sunt orientate spre soluționarea problemei accesului în regiunea transnistreană pentru reprezentanții instituției ombudsmanului din Republica Moldova care urmează să acorde asistență și consiliere persoanelor a căror drepturi au fost lezate (în special, celor aflate în locurile de detenție, copiilor rămași fără îngrijire părintească, victimelor violenței domestice etc.). Acest subiect fiind constant abordat în dialogul din Chișinău și Tiraspol, partea transnistreană se eschivează neargumentat de la rezolvarea acestuia încadrându-l astfel în spectrul larg de probleme ce țin de crearea și menținerea artificială de către exponenții regimului de la Tiraspol a barierelor în calea liberei circulații a oficialilor, funcționarilor publici</p>
--	--	--	-----	--	--

						<p>promotorilor drepturilor omului și a altor cetățeni ai Republicii Moldova de pe malul drept al râului Nistru</p> <p>Rapoartele cu privire la analiza situației privind respectarea drepturilor omului în regiunea transnistreană (setate drept indicator la această subacțiune) nu ar fi complete în situația în care regiunea continuă să fie inaccesibilă pentru reprezentanții autorităților publice întru exercitarea atribuțiilor de serviciu și acordare asistenței necesare victimelor a căror drepturi au fost lezate, persistă imposibilitatea implementării prevederilor legislației naționale în vigoare în raioanele de est ale țării, situații datorate lipsei unui control efectiv din partea autorităților constituționale asupra situației din regiune și nereglementării conflictului transnistrean.</p>
Ținta strategică B: Monitorizarea fiecărui caz sesizat și documentat de aplicare a torturii sau a tratamentelor inumane ori degradante în localitățile din stînga Nistrului						
Nr.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Monitorizarea situației persoanelor aflate în locurile de detenție din stînga Nistrului	1.1. Identificarea organizațiilor societății civile, a coalițiilor, a altor tipuri de instituții ce au drept scop monitorizarea situației deținuților în localitățile din stînga Nistrului	Oficiul Avocatului Poporului; Cancelaria de Stat (Biroul politici de reintegrare)	2018 – 2022	1. Instituțiile identificate 2. Echipele de monitorizare create	<p>În curs de realizare.</p> <p>În 2018 Consiliul pentru prevenirea torturii a monitorizat Instituția penitenciară nr.8 Bender, Instituția penitenciară nr.12 Bender și Izolatorul de detenție preventivă din Bender. Vizite în locurile private aflate sub custodia administrației de facto au fost imposibile. Accesul Avocatului Poporului în regiunea transnistreană în continuare este restricționat.</p> <p>OAP a realizat mai multe activități de identificare și susținere a OSC, preocupate de domeniul drepturilor omului.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Promovarea și susținerea creării grupului de inițiativă "Новая Семья" din mun. Tiraspol. • Stabilirea contactelor și inițierea creării parteneriatului cu Fundația "Детство Детям". După înregistrarea organizației în conformitate cu legislația națională, urmează semnarea unui acord de colaborare între Ombudsmanul pentru protecția drepturilor copilului și fundația "Детство Детям". • Asigurarea participării la conferințele organizate de OAP a reprezentanților OSC din regiunea transnistreană, preocupate de domeniul drepturilor omului. • Acordarea de asistență și suport metodologic pentru OSC identificate, preocupate de domeniul drepturilor omului. • Participarea OAP la 4 seminare cu implicarea OSC, avocaților și apărătorilor din stînga Nistrului în cadrul programului OSCE "Măsuri de consolidare a încrederii în domeniul apărării Drepturilor Omului pe ambele maluri ale Nistrului", fiind stabilite contacte cu reprezentanții societății civile din stînga Nistrului.

					<p>Pe parcursul anilor, Avocatul Poporului a făcut mai multe demersuri către „împuternicitul pentru drepturile omului” din regiunea transnistreană cu solicitarea de organizare a unor vizite comune în locurile de detenție. Cu părere de rău, nu a fost dat curs acestei inițiative. OAP a stabilit parteneriate cu unele organizații ale societății civile care au drept scop monitorizarea situației în locurile de detenție din stânga Nistrului. Având în vedere faptul că acestea nu au acces în locurile de detenție, crearea echipelor de monitorizare nu este oportună.</p> <p>Restabilirea în iunie 2018, a interacțiunii dintre Chișinău și Tiraspol pe platforma grupurilor de lucru pentru drepturile omului a creat o oportunitate pentru abordarea în procesul de negocieri a unor aspecte privind situația persoanelor deținute ilegal de către structurile de la Tiraspol. Problema este acută, având în vedere că, potrivit jurisprudenței CtEDO, statele-părți la Convenție au obligația pozitivă de a lua toate măsurile pentru a preveni și a acționa cu privire la orice caz de tortură și rele tratamente. Astfel, Partea moldovenească a propus spre discuție subiectul privind asigurarea respectării drepturilor omului garantate de art. 3 al Convenției Europene a Drepturilor Omului cu privire la deținuții din penitenciarele nr. 8 și nr. 12 din subordinea ANP a Ministerului Justiției RM, amplasate în or. Bender (având în vedere multiple blocaje din partea Tiraspolului în ceea ce privește procesul de asigurare a acestora cu apă, energie electrică, termică, produse alimentare ș.a.). De asemenea, Partea moldovenească a propus pentru dezbateri subiectul „Mecanismul compensatoriu pentru detenție în condiții neconforme” instituit prin Legea nr.163/2017. Deocamdată Tiraspolul se eschivează de la discutarea acestor probleme, însă Partea moldovenească continuă abordarea acestora și în 2021. BPR a abordat în această perioadă și unele cazuri individuale asupra cărora a fost sesizat sau care au fost făcute publice pe alte căi: Horjan, Lipovcenco, Belov, Rjavitin, Kuzmiciov etc., acestea fiind aduse la cunoștința reprezentanților mediatorilor și observatorilor în procesul de negocieri în formatul 5+2, ambasadelor statelor străine în RM, fiindu-le solicitată asistența pentru eliberarea și repunerea în drepturi a cetățenilor deținuți. În mod special a fost solicitată asistența Misiunii OSCE în Moldova pentru efectuarea vizitelor de documentare în locurile de detenție și contribuirea prin mijloace disponibile la restabilirea drepturilor acestor cetățeni.</p> <p>În procesul de monitorizare a drepturilor omului în stânga Nistrului, BPR este în dialog permanent cu organizațiile societății civile atât prin corespondența întreținută, cât și prin reuniunile organizate. În parcursul perioadei de referință au avut loc 31 întrevederi de lucru cu asemenea organizații la nivel de viceprim-miniștrilor pentru reintegrare și a funcționarilor BPR, fiind purtat un dialog deschis și productiv pe marginea mai multor aspecte legate de problematica transnistreană, în special pe cele ce prezintă interes sporit în societate. A fost efectuat un schimb de idei și viziuni pe marginea subiectelor de discuție fiind comunicate abordările Guvernului Republicii Moldova în implementarea obiectivului de reintegrare și în reglementarea dosarului transnistrean. În cadrul întrevederilor au participat reprezentanții următoarelor asociații obștești: Asociația Promo-LEX, Asociația pentru Democrație Participativă „ADEPT”, IDIS „Viitorul”, Institutul de Politici Publice, Institutul pentru Inițiativă Strategică, Centrul Analitic Independent „Expert Group”, Asociația pentru Politica Externă din Republica Moldova. S-a convenit asupra organizării periodice a întrevederilor și a consultărilor în acest format,</p>
--	--	--	--	--	--

						<p>extinderea pe viitor a cercului actorilor implicați din partea societății civile. Conlucrarea cu ONG-urile de profil din regiune este problematică pe motiv că activitatea acestora este strict supravegheată și dirijată către așa-numitele structuri de la Tiraspol, iar comunicarea între OAP și așa-numitul împuternicit în drepturile omului din regiune, pe diverse cazuri individuale este dificilă, deoarece pe malul stâng coordonarea tuturor acțiunilor și mesajelor are loc cu factorii decizionali ce politizează și cenzurează excesiv informațiile despre situația real existentă.</p> <p>Crearea și operaționalizarea echipelor de monitorizare nu a fost posibilă, dat fiind poziția neconstructivă a Tiraspolului în procesul de negocieri, care se eschivează de la discutarea, pe platforma de negocieri, problemei privind situația deținuților în localitățile din stânga Nistrului, chiar dacă au fost menționate recomandările expertului superior în domeniul drepturilor omului Thomas Hammarberg formulate în urma urmare a constatării încălcărilor grave ale drepturilor fundamentale în ceea ce privește procedurile și condițiile de detenție în cadrul vizitelor din 2012 și 2018 în locurile de detenție de la Tiraspol, Hlinaia și Camenca.</p> <p>În procesul de monitorizare a drepturilor omului în stânga Nistrului, BPR este în dialog permanent cu organizațiile societății civile: Asociația Promo-LEX, Asociația pentru Democrație Participativă „ADEPT”, IDIS „Viitorul”, Institutul de Politici Publice, Institutul pentru Inițiative Strategice, Centrul Analiză Independent „Expert Group”, Asociația pentru Politica Externă din Republica Moldova.</p> <p>Conlucrarea cu ONG-urile de profil din regiune este problematică pe motiv că activitatea acestora este strict supravegheată și dirijată de către așa-numitele structuri de la Tiraspol, iar comunicarea între oficialii ombudsmanilor pe diverse cazuri individuale este dificilă, deoarece pe malul stâng coordonarea tuturor acțiunilor și mesajelor are loc cu factorii decizionali ce politizează și cenzurează excesiv informațiile despre situația real existentă.</p> <p>Aceste circumstanțe, dar și inaccesibilitatea regiunii transnistrene pentru funcționarii autorităților naționale și pentru promotorii drepturilor omului – reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale, au generat imposibilitatea creării echipelor de monitorizare.</p>
		1.2. Instruirea reprezentanților organizațiilor societății civile/ echipelor de monitorizare în domeniul prevenirii torturii	Oficiul Avocatul Poporului	2018 – 2022	<p>1. Ghidul de monitorizare elaborat</p> <p>2. Numărul de întruniri organizate</p> <p>3. Numărul de</p>	<p>În curs de realizare.</p> <p>Oficiul Avocatul Poporului</p> <p>1. Ghidul de monitorizare nu a fost elaborat. Activitatea se transferă pentru 2019</p> <p>2. Lunar, au fost organizate întruniri cu reprezentanții societății civile din stânga Nistrului (2017, 2018)</p> <p>3. 10 persoane, activiști în domeniul drepturilor omului, au fost instruite.</p>

					persoane instruite	
Ținta strategică C: Un număr mai mare de elevi în instituțiile de învățământ moldovenești cu predare în grafia latină din stînga Nistrului						
Nr.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Asigurarea condițiilor necesare pentru buna funcționare a școlilor moldovenești cu predare în grafia latină din localitățile din stînga Nistrului	1.1. Acordarea unui sprijin permanent instituțiilor de învățământ moldovenești cu predare în grafia latină din regiunea transnistreană	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării; Cancelaria de Stat (Biroul politici de reintegrare)	2018 – 2022	Numărul de acțiuni întreprinse	<p>În curs de realizare.</p> <p>Pe parcursul 2018</p> <p>În vederea asigurării bunei funcționări și creării condițiilor adecvate de activitate, pe parcursul anului 2018, în cadrul ședințelor Grupului sectorial de lucru în domeniul educației, a fost abordat subiectul privind micșorarea tarifului pentru arenda edificiilor a 5 instituții cu predare în limba română din regiunea transnistreană, subordonate MECC. Conform Hotărârii Guvernului nr. 400/2018 Cu privire la aprobarea Programului activităților de reintegrare a țării pentru anul 2018, a fost acordat un ajutor material unic, sumă de 100 mii lei, destinat dotării celor 8 instituții de învățământ general din stînga Nistrului subordonate MECC.</p> <p>La solicitarea Cancelariei de Stat, MECC a selectat 4 tineri pentru participare la tabăra de pace „You peace camp” (2 - din instituțiile de învățământ din stînga Nistrului și or. Bender, subordonate MECC și 2 - din instituțiile de învățământ situate în Zona de securitate a Republicii Moldova), organizată la Budapesta de către Departamentul pentru tineret al Consiliului Europei.</p> <p>Conform Hotărârii Guvernului nr. 285/2018, MECC a achiziționat 100 de bilete de odihnă pentru elevii din instituțiile de învățământ amplasate în stînga Nistrului și or. Bender, subordonate autorităților transnistrene, care însă au fost refuzate.</p> <p>MECC a creat un Grup de lucru, care a luat decizia de a redistribui cele 100 de bilete elevilor din cele 8 instituții de învățământ din stînga Nistrului și or. Bender. În total, 400 de elevi au beneficiat de odihnă la tabăra „Luceafărul” din or. Vadul lui Vodă, în perioada 10 iulie – 10 august, 2018, câte 10 zile pentru fiecare schimb.</p> <p>În perioada 16-20.08.2018, a fost organizată și desfășurată inspecția comună a MECC, MSMPS, MAI și reprezentanților de pe malul stîng al Nistrului, cu referire la gradul de pregătire a instituțiilor de învățământ din stînga Nistrului, subordonate MECC, pentru noul an de studii. Raportul privind rezultatele inspecției a fost prezentat, la 07.09.2018, Biroului Politici de Reintegrare.</p> <p>A fost examinată și aprobată rețeaua de clase din cele 8 instituții monitorizate și tarifierea cadrelor.</p>

						<p>didactice.</p> <p>La 15 octombrie, 2018, la sediul Misiunii OSCE din or. Tiraspol, a avut loc ședința Grupurilor de lucru privind realizarea Hotărârii protocolare (din 25 noiembrie 2017) cu privire la funcționarea școlilor moldovenești cu predare în grafie latină. De asemenea, a fost abordată problema simplificării cerințelor trecerea frontierei de către elevii și cadrele didactice din instituțiilor de învățământ din stânga Nistrului fiind propusă elaborarea carnetelor de elev și a legitimației pentru cadrele didactice. La ședința Grupului de lucru comun pe domeniul educației, au fost aprobate legitimațiile pentru personalul didactic și nedidactic dar și carnetele de elev pentru cele 8 instituții din stânga Nistrului și or. Bender, subordonate MEC. Ministerul a identificat sursele financiare necesare pentru eliberarea carnetelor de elev.</p> <p>A fost organizată o ședință consultativă (16.01.2018) cu directorii celor 8 instituții de învățământ, în cadrul căreia au fost dezbătute subiecte privind punerea în aplicare a Legii salarizării nr. 270/2018 și elaborarea Regulamentelor cu privire la modul de stabilire a sporului cu caracter specific și cu privire la modul de stabilire a sporului pentru performanță.</p> <p>În anul 2018 atenția BPR a fost îndreptată spre asigurarea realizării necondiționate a Deciziei protocolare „Cu privire la asigurarea funcționării școlilor moldovenești cu predare în grafia latină”, semnată la 25 noiembrie 2017. Au fost monitorizate următoarele aspecte:</p> <ul style="list-style-type: none"> - echivalarea plăților pentru serviciile comunale în corespundere cu tarifele aplicabile celorlalte instituții de învățământ din regiune, pentru a nu admite discriminarea acestor școli; - stabilirea plății de arendă pentru încăperile arendate de școli la nivel minim: În prima decadă a lunii februarie curent cele 5 contracte de locațiune ce vizează instituțiile de învățământ au arendează imobile de la așa-numitele structuri locale/ agenți economici din regiune (liceele Evrica/Râbnița, Lucian Blaga/Tiraspol, Alexandru cel Bun/Bender, gimnaziile Roghi și Corjova) au fost încheiate la suma simbolică de 1000 lei/ lunar per instituție în loc de zeci și sute de mii lei cum era anterior. - încheierea contractelor de arendă pe termen de 10 ani: În toate contractele de locațiune semnate până în prezent a fost prevăzut termenul de acțiune al acestora până la data de 31 decembrie 2027. - transmiterea în folosință îndelungată a terenurilor aferente sediilor școlilor: Deși parțial, autoritățile moldovenească insistă în mod continuu pe transmiterea în folosință îndelungată a terenurilor aferente sediilor școlilor (pentru cel puțin 99 de ani), cu formalizarea documentației necesare corespunzătoare și existența suprafețelor suficiente pentru organizarea manifestațiilor în aer liber și a evenimentelor sportive. Printre exemplele de neîndeplinire a de către T a acestei obligații este Decizia protocolară a fost adus cazul LT „Lucian Blaga” din Tiraspol la care, deși conform actelor de autorizare ar fi primit la dispoziție circa 4400 m2 de teren, situația reală arată că terenul este ocupat de construcții auxiliare, un autobuz și automobile parcate, nerămânând spațiu pentru necesitățile școlii (inclusiv pentru teren de sport sau teren pentru organizarea unor evenimente în aer liber).
--	--	--	--	--	--	---

						<p>dar și creând pericole pentru elevi. BPR va continua abordarea acestui subiect în procesul negocierii și în perioada următoare până la soluționarea definitivă.</p> <ul style="list-style-type: none"> - asigurarea liberei circulații a elevilor și a profesorilor: În pofida angajamentelor asumate și apelurilor reprezentanților Chișinăului, reprezentanții structurilor transnistrene au îngreunat constant dreptul la libera circulație spre sau de la școală celor circa 1500 de copii și cadre didactice din 8 instituții de învățământ cu predare în grafia latină (5 licee și gimnazii), care activează în baza curriculumului educațional al Republicii Moldova, au aplicat regimul de notificare scrisă prin canalul de comunicare al reprezentanților politici, cu solicitarea ca la orice trecere prin posturile de control nelegitim instalate pe linia administrativă să fie furnizate în prealabil date despre elevi, însoțitori, mijloace de transport, destinația și scopul deplasării, data plecării-revenirii (circa 36 de notificări transmise în perioada decembrie 2017 - octombrie 2018). În plus, copiii și cadrele didactice care în drum spre sau de la școală urmau să treacă prin asemenea „posturi” erau obligați să prezinte actele de identitate, procuri de la părinți etc. În septembrie-octombrie curent au avut loc: cazul unei eleve din LT „Alexandru cel Bun” din Bender, în privința căreia se cerea prezentarea „procurii”, mai apoi copiei actelor de identitate și a procurii minorei „pentru a fi păstrate la „punctul de control”; cazul elevilor și unei profesoare de la Liceul „Lucian Blaga” care sunt opriți din drumul spre școală și înapoi pentru verificarea actelor de identitate la „punctul de control” la intrarea în or.Bender. Astfel, după o lungă perioadă în care reprezentanții Tiraspolului au creat bariere artificiale în calea liberei circulații pentru elevii și profesorii instituțiilor de învățământ cu predare în limba română din stânga Nistrului, urmare insistențelor Guvernului Republicii Moldova, s-a creat oportunitatea de a elimina această încălcare. Potrivit celor convenite în procesul de negocieri, copiii și cadrele didactice din 1 decembrie 2018 au primit posibilitatea să circule în baza carnetelor de elev și a legitimațiilor pentru profesori perfectate în baza suportului MECC și ASP, care conțin informații succinte (foto, nume și prenume, instituția de învățământ). De menționat că Tiraspolul insista anterior pe prezentarea listelor tuturor elevilor și profesorilor din aceste școli, ceea ce a fost respins de Chișinău, pentru a nu admite abuzuri în privința acestor cetățeni, dar și transmiterea neautorizată a datelor cu caracter personal. - transportarea nestingherită a manualelor, materialelor didactice și altor bunuri necesare bucurii și funcționării a școlilor: Partea transnistreană a continuat aplicarea regimului de notificare scrisă în prealabilă sau prezentarea prealabilă a facturilor, iar trecerea bunurilor se permitea aproximativ peste 2 zile de la prezentarea facturii. Partea moldovenească a insistat pe eliminarea acestei bariere și s-a convenit transportarea bunurilor necesare (produse alimentare, mărfuri industriale, articole pentru reparație) în baza facturilor, în care la rubrica destinat este indicată instituția de învățământ respectivă. Totodată, partea transnistreană condiționează această înțelegere cu acumularea de către ambele părți a tuturor exemplarelor de facturi și colaționarea periodică comună a facturilor, ceea ce, în opinia noastră, implică impedimente ascunse (resurse umane și timp suplimentare).
--	--	--	--	--	--	--

						<p>Pe parcursul 2019</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ianuarie – februarie 2019, pentru soluționarea situației privind deplasarea fără probleme, au fost elaborate și distribuite: carnete de elevi - tuturor elevilor și legitimații de serviciu – tuturor angajaților din categoriile de personal didactic și nedidactic care sunt implicați în transportarea materialelor didactice necesare bunei funcționări a celor 8 instituții de învățământ din stânga Nistrului și or. Bender, subordonate MECC. - Martie 2019 - a fost organizată o ședință consultativă cu directorii celor 8 instituții de învățământ unde au fost acordate sugestii privind punerea în aplicare a Legii salarizării nr. 270/18 și sugestii la elaborarea Regulamentelor cu privire la modul de stabilire a sporului cu caracter specific și cu privire la modul de stabilire a sporului pentru performanță. - Iulie-august 2019 - au fost coordonate planurile de activitate pe componenta educațională în cadrul taberelor de odihnă; - Iulie-august 2019 - a fost asigurată odihna de vară pentru 400 de copii din cele 8 instituții de învățământ din stânga Nistrului. - August 2019 – monitorizarea pregătirii instituțiilor de învățământ către noul an de studii. - August 2019, a fost organizată și desfășurată inspecția comună dintre (MECC, MSMPS și MAI) reprezentanții de pe malul stâng al Nistrului cu referire la gradul de pregătire a instituțiilor de învățământ din stânga Nistrului, subordonate MECC, pentru noul an de studii. - Septembrie-decembrie 2019- oferirea asistenței metodologice necesară în implementarea curriculumului dezvoltate în clasele de gimnazii și licee. <p>Pe parcursul anului, au fost desfășurate ședințe de lucru în cadrul activităților de coordonare a Grupului sectorial de lucru în domeniul educației, abordând subiectul privind „Micșorarea tarifului pentru arenda edificiilor a 5 instituții cu predare în limba română din regiunea transnistreană, subordonate MECC”, vederea asigurării bunei funcționări și creării condițiilor adecvate de activitate.</p> <p>În perioada de referință atenția BPR a fost îndreptată spre asigurarea realizării necondiționate a Deciziei protocolare „Cu privire la asigurarea funcționării școlilor moldovenești cu predare în grafia latină” semnată la 25 noiembrie 2017. Au fost monitorizate următoarele aspecte:</p> <ul style="list-style-type: none"> - echivalarea plăților pentru serviciile comunale în corespundere cu tarifele aplicabile celorlalte instituții de învățământ din regiune, pentru a nu admite discriminarea elevilor din aceste școli; - stabilirea plății de arendă pentru încăperile arendate de școli la nivel minim suma de 1000 lei lunar per instituție în loc de zeci și sute de mii lei, cum era anterior. - încheierea contractelor de arendă pe termen de 10 ani: În toate contractele de locațiune semnate până la data de 31 decembrie 2017, a fost prevăzut termenul de acțiune al acestora până la data de 31 decembrie 2027. - transmiterea în folosință îndelungată a terenurilor aferente sediilor școlilor: Deși parțial terenurile moldovenească insistă în mod continuu pe transmiterea în folosință îndelungată a terenurilor
--	--	--	--	--	--	--

						<p>Pe parcursul 2020</p> <p>În perioada de referință atenția BPR și a MECC a fost îndreptată spre asigurarea realizării necondiționată Deciziei protocolare „Cu privire la asigurarea funcționării școlilor moldovenești cu predare în grafiie latină”, semnată la 25 noiembrie 2017. Au fost monitorizate următoarele aspecte: echivalarea plății pentru serviciile comunale în corespundere cu tarifele aplicabile celorlalte instituții de învățământ din regiune, pentru a nu admite discriminarea elevilor din aceste școli; stabilirea plății de arendă pentru încăperile arendate de școli la nivel minim suma de 1000 lei/ lunar per instituție în loc de zeci și sute de mii lei, cum era anterior. încheierea contractelor de arendă pe termen de 10 ani: până la data de 31 decembrie 2027. transmiterea în folosință îndelungată a terenurilor aferente sediilor școlilor: Tiraspolul nu a îndeplinit întru totul această obligație din Decizia protocolară. BPR va continua abordarea acestui subiect în procesul de negocieri și în perioada următoare până la soluționarea definitivă. asigurarea liberei circulații a elevilor și a profesorilor: Începând cu 1 decembrie 2018, s-a obținut posibilitatea de a circula în baza carnetelor de elev și a legitimațiilor pentru profesori, perfectate cu suportul MECC și ASP (anterior Tiraspolul aplică mecanismul de notificare prealabilă în scris cu prezentarea listelor și numerelor de înmatriculare la unitățile de transport). Totodată, pentru a evita expunerea acestor cetățeni unor eventuale abuzuri, dar și transmiterea neautorizată a datelor cu caracter personal, Chișinăul a respins cererea insistentă a Tiraspolului de a-i prezenta listele tuturor elevilor și profesorilor din aceste școli. În perioada martie-august 2020 Tiraspolul a introdus „sistemul de notificare și interzicere” și a permis angajaților școlilor cu predare în limba română doar într-o singură zi în lună accesul pe malul drept pentru ridicarea salariilor. În astfel de condiții s-au creat bariere ilegale pentru cadre didactice și elevii care beneficiază de asigurare medicală gratuită de către stat pentru a se deplasa la medic, farmacie, alte servicii de stat, iar BPR a făcut următoarele demersuri scrise pentru facilitarea liberei circulații a angajaților acestor școli. transportarea nestingherită a manualelor, materialelor didactice și altor bunuri necesare bunei funcționări a școlilor: Partea transnistreană condiționează această înțelegere cu acumularea de către ambele părți a tuturor exemplarelor de facturi și colajarea periodică în comun a facturilor, ceea ce BPR nu acceptă, deoarece procedura implică impedimente ascunse (resurse umane și de timp suplimentare) și poate fi calificată drept o barieră suplimentară.</p> <p>În același context de asigurare a condițiilor necesare pentru buna funcționare a școlilor moldovenești în regiunea transnistreană, BPR consideră necesară elaborarea de către MECC a unui plan de măsuri în vederea asigurării în instituțiile de învățământ cu predare în grafiie latină din regiunea transnistreană a condițiilor sanitare și de securitate antiincendiară la nivelul prevăzut de legislația națională. În procesul de negocieri se pune accent pe soluționarea problemelor ce țin de asigurarea instituțiilor de învățământ cu sediul propriu care să corespundă standardelor din domeniul educațional (Liceul Teoretic „Evricea” din Râbnici și instituțiile de învățământ din or. Dubăsari și or. Bender), atingerea unei înțelegeri privind introducerea predării limbii române în baza grafiei latine ca obiect de studiu facultativ în școlile</p>
--	--	--	--	--	--	--

						<p>moldovenești din regiune care nu funcționează conform programelor de studii aprobate la Chișinău precum și rezolvarea dificultăților întâmpinate de către instituțiile de învățământ moldovenești cu predare în grafie chirilică.</p> <p>În vederea asigurării bunei funcționări și creării condițiilor adecvate de activitate ale instituțiilor de învățământ, amplasate în stânga Nistrului și or. Bender, subordonate ministerului, pe parcursul anului 2020 conform Hotărârii Guvernului nr. 256/2020 <i>Cu privire la aprobarea Programului activităților de reintegrare a țării pentru anul 2020</i>, liceelor teoretice din orașele Tiraspol, Bender, Grigoriopol, Dubăsari, Rîbnița, Gimnaziului internat din orașul Bender, gimnaziilor din satele Corjova și Roghi, raionul Dubăsari a fost acordat un ajutor material unic în sumă de 100 mii lei, destinat dotării instituțiilor, care au fost utilizate cu succes. Totodată, Liceul Teoretic „M. Eminescu”, Dubăsari a procurat un microbuz, în scopul transportării elevilor.</p> <p>Au fost organizate 3 ședințe consultative cu directorii celor 8 instituții de învățământ, în cadrul cărora au fost dezbătute subiecte privind organizarea și desfășurarea procesului educațional, privind definitivarea anului de studii 2019-2020, începutul anului de studii 2020-2021, utilizare documentelor normative elaborate de către MECC.</p> <p>Pentru soluționarea problemei de simplificare a cerințelor în trecerea frontierei de către elevii și cadrele didactice din instituțiile de învățământ din stânga Nistrului și or. Bender, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării a procurat cartele de elev pentru fiecare elev din aceste 8 instituții. Personalul de conducere didactic și nedidactic al acestor instituții de învățământ au procurat legitimații pentru a avea posibilitatea să se deplaseze și să fie transportate bunurile materiale necesare pentru asigurarea bunei funcționări și creării condițiilor adecvate de activitate ale instituțiilor de învățământ. În continuare, instituțiile procură cartele de elev pentru elevii recent înmatriculați</p>
		1.2. Promovarea studierii, în condiții de egalitate, a limbilor vorbite în localitățile din stânga Nistrului	Ministerul Educației și Cercetării	2018 – 2022	Ponderea numărului de elevi înmatriculați în instituțiile de învățământ	<p>În curs de realizare.</p> <p>În stânga Nistrului și or. Bender funcționează 8 instituții de învățământ general cu predare în limbă română, subordonate MECC.</p> <p>În aceste instituții în anul de studii 2019-2020 - 1545 de elevi (comparativ cu 1470 de elevi, în anul de studii 2018-2019).</p> <p>În anul de studii 2020-2021 învață 1573 de elevi (comparativ cu 1545 de elevi, în anul de studii 2019-2020).</p>
2	Promovarea	2.1. Desfășurarea	Ministerul	2018 –	Numărul de	<p>În curs de realizare.</p> <p>În perioada 16 – 21 august 2018, a fost organizată o vizită de lucru interministerială, în comun</p>

<p>creșterii numărului de școli cu predare în limba maternă, proporțional cu procentajul stabilit pe grupuri lingvistice</p>	<p>unei campanii de informare a populației din stînga Nistrului cu privire la beneficiile instruirii de calitate</p>	<p>Educației, Culturii și Cercetării</p>	<p>2022</p>	<p>persoane participante la campaniile de informare</p>	<p>reprezenți din partea transnistreană, privind pregătirea instituțiilor către noul an școlar. În cadrul vizităi concomitent, cadrele didactice și de conducere, elevii și părinții din cele 8 instituții din stînga Nistrului și or. Bender, subordonate MECC, au fost informați despre prioritățile MECC privind reforma curriculară și derularea procesului de dezvoltare a curricula disciplinare în învățământul primar, în contextul direcției strategice de asigurare a calității în învățământul general și al necesității ajustării politicilor curriculare la standardele educaționale naționale și internaționale.</p> <p>Totodată, pe parcursul lunilor august și noiembrie, 2018, cadrele didactice din învățământul primar și profesorii la disciplinele Educație pentru societate, Educație fizică, Educație muzicală, Educație tehnologică, Educație plastică și Dezvoltare personală din cele 8 instituții de învățământ din stînga Nistrului și or. Bender, subordonate MECC, au participat la formările organizate de MECC în raioanele Dubăsari, Căușeni și Rezina.</p> <p>Martie –aprilie 2019 au fost monitorizate cele 8 instituții privind desfășurarea procesului educațional, punerea în aplicare a documentelor de politici:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Instrucțiunea privind managementul temelor pentru acasă în învățământul primar, gimnazial și liceal; 2) Nomenclatorul tipurilor de documentație școlară și rapoarte în învățământul general; 3) Metodologia privind repartizarea timpului de muncă a personalului didactic din instituțiile de învățământ general; 4) Metodologiile de evaluare prin descriptori în învățământul primar și la disciplinele Educație pentru societate, Educație muzicală, Educație plastică, Educație tehnologică, Educație fizică, Dezvoltare personală, din învățământul gimnazial. <p>Au fost informate cadrele didactice și de conducere, elevii și părinții din cele 8 instituții din stînga Nistrului și or. Bender, subordonate MECC despre prioritățile reformei curriculare și derularea procesului de dezvoltare a curricula disciplinare în învățământul gimnazial și liceal, în contextul direcției strategice de asigurare a calității în învățământul general și a necesității ajustării politicilor curriculare la standardele educaționale naționale și internaționale.</p> <p>Totodată, pe parcursul lunilor iulie-august 2019, cadrele didactice din învățământul primar, gimnazial și liceal din cele 8 instituții de învățământ din stînga Nistrului și or. Bender, subordonate MECC, au beneficiat de cursul de formare organizat de MECC, pentru implementarea curricula disciplinare dezvoltate.</p> <p>În perioada octombrie 2020 – ianuarie 2021, elevii care își fac studiile în cele 8 instituții de învățământ au primit 36 de titluri de manuale la disciplinele școlare conform Curricula 2018 și 2019. În august 2021 cadrele didactice au primit curriculum școlar și ghidul de implementare a curricula disciplinară pentru toate clasele.</p>
--	--	--	-------------	---	---

		2.2. Elaborarea unui studiu privind situația limbilor vorbite în localitățile din stînga Nistrului și modul de realizare a învățămîntului în limbile respective	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	2019	1. Studiul elaborat și prezentat 2. Recomandările formulate și diseminate	Nerealizată În instituțiile de învățămînt din alte localități din stînga Nistrului, MECC nu are acces și nu poate organiza studii sau vizite de monitorizare. Ministerul Educației, Culturii și Cercetării monitorizează pe domeniile educației, cele 8 instituții de învățămînt din stînga Nistrului și or. Bender, subordonate MECC care își desfășoară activitatea în baza standardelor educaționale de stat, obligatorii pentru toate instituțiile de învățămînt publice și private. MECC anual elaborează recomandări privind organizarea procesului de studii în învățămîntul general și diseminează reperatele în toate instituțiile de învățămînt din republic, inclusive, plasează pe siteul ministerului pentru acces liber.
		2.3. Depunerea de eforturi constante în vederea asigurării unor oportunități egale pentru elevii care studiază în alte instituții de învățămînt decît cele subordonate Ministerului Educației, Culturii și Cercetării	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	2018 – 2022	Măsurile/ mecanismele de asigurare a oportunităților egale de studiu, elaborate și aprobate	În curs de realizare În instituțiile de învățămînt din alte instituții de învățămînt din stînga Nistrului, decît cele subordonate MECC, ministerul nu are acces și nu poate realiza mecanisme de asigurare a oportunităților egale de studiu. În instituțiile de învățămînt profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar publice și private (centre de excelență și colegii) în anul 2019 au fost admiși la studii 102 elevi absolvenți ai școlilor din raioanele de est ale Republicii Moldova și din municipiul Bender În instituțiile de învățămînt superior au fost admiși 195 de absolvenți ai școlilor medii de cultură generală din raioanele de est ale Republicii Moldova și mun. Bender, la locurile bugetare. În 2020 în instituțiile de învățămînt superior au fost admiși 106 de absolvenți ai școlilor medii de cultură generală din raioanele de est ale Republicii Moldova și mun. Bender, la locurile bugetare și 81 absolvenți ai instituțiilor nominalizate au fost admiși, în bază de contract, la specialități din domeniile economiei, dreptului și medicinei. În instituțiile de învățămînt profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar publice și private (centre de excelență și colegii) în anul 2020 au fost admiși la studii 18 elevi, absolvenți ai școlilor din raioanele de est ale Republicii Moldova și din municipiul Bender.
Ținta strategică D: Un număr sporit de persoane domiciliate în localitățile din stînga Nistrului care au obținut acte de identitate din sistemul național de pașapoarte						
Nr.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de	Indicatori de	Realizări 2018-2020

			bile	realiz are	monitoriz are	
1	Dezvoltarea proceselor de eliberare a documentelor de stare civilă, a actelor de identitate, de determinare a apartenenței sau dobândirea cetățeniei Republicii Moldova pentru locuitorii din stînga Nistrului	1.1. Perfecționarea cadrului normativ existent în domeniile eliberării documentelor de stare civilă, a actelor de identitate, determinării apartenenței sau dobîndirii cetățeniei Republicii Moldova pentru locuitorii din stînga Nistrului	Agenția Servicii Publice	2018 – 2019	Cadrul normativ modificat	<p>Realizată.</p> <p>În vederea optimizării proceselor de prestare a serviciilor publice de eliberare a documentelor de stare civilă, a actelor de identitate și evidență a populației, precum și în materie de cetățenie, în special pentru locuitorii din stînga Nistrului și municipiul Bender, consemnăm realizări importante, ca urmare a revizuirii și perfecționării cadrului normativ, a bazei instructiv-metodologice instituționale și interinstituționale și reglementează domeniile de activitate, și anume:</p> <p>În temeiul Legii nr. 310/2017 privind completarea Legii nr. 100/2001 privind actele de stare civilă, Legea nr. 1024/2000 privind actele de stare civilă a fost completată cu un articol nou, art. 131 „Certificarea actelor și faptelor de stare civilă”, care reglementează posibilitatea de certificare a faptelor de stare civilă produse și/sau constatate în localitățile din stînga Nistrului, de către subdiviziunile competente de stare civilă ale Agenției.</p> <p>Astfel, în baza articolului menționat, subdiviziunile competente de stare civilă ale Agenției pot elibera certificate de model unic, la cererea cetățenilor, locuitori din stînga Nistrului, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 757 din 04 iulie 2006 cu privire la aprobarea modelului unic al formularelor certificatelor de stare civilă, dar și alte documente de stare civilă (extrase de pe actele de stare civilă, extrase multilingve de pe actele de stare civilă etc.) în privința faptelor de stare civilă, la care au fost consemnate înscrisuri de stare civilă în localitățile din stînga Nistrului și mun. Bender.</p> <p>Prin Legea nr.132/2017 au fost aprobate amendamentele la Legea cetățeniei Republicii Moldova nr.1024/2000, care au intrat în vigoare la 19 aprilie 2018 și prevăd următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • simplificarea procedurii de dobândire a cetățeniei Republicii Moldova prin recunoaștere pentru persoanele născute pe teritoriul Republicii Moldova, cu vârsta peste 18 ani, care nu sunt luate în evidență de autoritatea competentă ca cetățeni ai Republicii Moldova și care nu dețin dovada cetățeniei, indiferent de locul de domiciliere (în țară sau în străinătate) și dacă dețin sau nu cetățenia altui stat; • acordarea oportunității părinților, care nu sunt cetățeni ai Republicii Moldova și măcar unul dintre ei deține drept de ședere pe teritoriul Republicii Moldova, de a decide asupra apartenenței la cetățenia Republicii Moldova a copilului lor născut pe teritoriul Republicii Moldova, ținînd cont de interesele acestuia; • acordarea dreptului copilului de a dobîndi cetățenia Republicii Moldova în același temei în care cetățenia Republicii Moldova a fost dobîndită de către părinte, dacă copilul nu a dobîndit-o împreună cu acesta; • extinderea competenței teritoriale prin acordarea oportunității de a depune cererea pentru dobîndirea cetățeniei Republicii Moldova prin recunoaștere la orice subdiviziune teritorială a

					<p>Agenției Servicii Publice sau la misiunea diplomatică sau la oficiul consular de la locul aflării solicitantului.</p> <p>În contextul amendamentelor operate la Legea cetățeniei Republicii Moldova nr. 1024/2000, specificată supra, a fost elaborat Regulamentul cu privire la procedura dobândirii și pierderii cetățeniei Republicii Moldova, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1144/2018 (în vigoare de la 27.12.2018), care prevede:</p> <ul style="list-style-type: none"> • soluționarea problemei persoanelor domiciliat în localitățile din stânga Nistrului, care aplică pentru cetățenia Republicii Moldova și întrunesc condițiile pentru a fi recunoscute ca cetățeni Republicii Moldova conform art. 12, alin. (2), lit. d) din Legea cetățeniei Republicii Moldova nr.1024/2000, prin acordarea posibilității de a face dovada domicilierei pe teritoriul Republicii Moldova la • 23 iunie 1990 prin cumulul de documente aflate în posesie. Anterior noilor reglementări, aceștia prezentau doar adeverința de la locul de trai, eliberată de autoritățile nerecunoscute din stânga Nistrului; • reglementarea mecanismului de înaintare a propunerilor pentru retragerea cetățeniei Republicii Moldova; • optimizarea procesului de renunțare la cetățenia Republicii Moldova pentru copiii care nu dețin act de identitate și pentru persoanele care au pierdut actul de identitate; • stabilirea procedurii de luare în evidență a persoanelor care au dobândit cetățenia Republicii Moldova automat prin naștere, în cazul instituirii tutelei asupra minorilor, precum și în cazul copiilor găsiți pe teritoriul Republicii Moldova. Astfel, se precizează lista documentelor necesare ce atestă că copilul este găsit pe teritoriul Republicii Moldova sau că asupra acestuia este instituită tutela și nu deține cetățenia altui stat, precum și autoritățile competente implicate în stabilirea acestor circumstanțe. <p>Prin Legea nr. 61/2018 au fost aprobate amendamentele la Legea nr. 273/1994 privind actele de identitate din sistemul național de pașapoarte, care au intrat în vigoare la 10 octombrie 2018 și prevăd următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - excluderea informației cu privire la grupa sanguină din toate tipurile de acte de identitate; - obligativitatea de a deține buletin de identitate de la vârsta de 16 ani; - extinderea termenului de valabilitate a pașaportului cetățeanului Republicii Moldova și al documentului de călătorie pentru apatrizi de la 7 la 10 ani, pentru solicitanții cu vârsta peste 10 ani; - revizuirea modului de depunere a cererii pentru eliberarea actelor de identitate în funcție de categoria solicitanților, precum și în situații speciale în care se află aceștia; - eliberarea, la solicitare, a buletinului de identitate provizoriu persoanei care a emigrat autorizat. <p>Menționăm că deși amendamentele adoptate au un efect semnificativ de interes public, inclusiv și pentru locuitorii din stânga Nistrului și municipiul Bender, și ca urmare a implementării acestor norme s-</p>
--	--	--	--	--	--

					<p>simplificat procesele de prestare a serviciilor publice de eliberare a actelor de identitate, de evidență persoanelor la locul de domiciliu/reședința temporară, de examinare a cererilor în materie de cetățenie, mai atestă unele dificultăți, și anume:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lipsa mecanismului de protecție a copiilor aflați în situații de risc și a copiilor separați de părinți. În pofida faptului, că aceste categorii de persoane dețin documente de reprezentare eliberate de către autoritățile din stânga Nistrului, acestea sunt în afara cadrului legal al Republicii Moldova și nu pot face dovada statutului de reprezentant legal (tutore, curator) la eliberarea actelor de identitate minorului asupra cărui este instituită tutela sau curatela. Potrivit Legii nr. 140/2017 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți, procedurile de identificare, evaluare, asistență, referire, monitorizare și evidență a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți ține de competența Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; - dezinteresul reprezentanților legali (părinte, tutore, curator), după obținerea de către minorul actului de identitate transnistrean, de a se adresa la autoritățile competente ale Republicii Moldova în vederea obținerii unui act de identitate valabil. Astfel, majoritatea copiilor cu vârsta peste 14 ani din această regiune (vârsta de la care deținerea buletinului de identitate al cetățeanului Republicii Moldova este obligatorie) se identifică cu acte eliberate în stânga Nistrului (pașaport transnistrean), care este în afara legii; - părinții, locuitori din stânga Nistrului și municipiul Bender dispun de acte de identitate eliberate de autoritățile transnistrene care nu sunt valabile, fapt care determină asigurarea, în primul rând, de către părintelui cu act de identitate valabil în condițiile legii – acțiune ce prevede stabilirea identității și statutului juridic al persoanei și a domiciliului acestuia. <p>În vederea asigurării implementării Legii nr. 310/2017 privind completarea Legii nr. 100/2001 privind actele de stare civilă, la 29.05.2019 a fost aprobată Hotărârea de Guvern pentru aprobarea Instrucțiunilor privind certificarea faptelor de stare civilă produse și/sau înregistrate în stânga Nistrului și municipiul Bender.</p> <p>Drept urmare, în conformitate cu prevederile pct. 2 al Hotărârii de Guvern enunțate, prin Ordinul Agenției Servicii Publice nr. 440 din 15 iulie 2019, au fost delegate împuterniciri speciale de certificare următoarelor servicii de stare civilă teritoriale:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Serviciul Stare Civilă Sănătăuca, cu sediul în satul Sănătăuca; -Serviciul Stare Civilă Rezina, încadrat în Centrul multifuncțional Rezina; -Serviciul Stare Civilă Dubăsari, cu sediul în satul Coșnița; -Serviciul Stare Civilă Anenii Noi, încadrat în Centrul multifuncțional Anenii Noi; -Serviciul Stare Civilă Varnița, cu sediul în satul Varnița;
--	--	--	--	--	--

					<p>-Serviciul Stare Civilă Ștefan Vodă, încadrat în Centrul multifuncțional Ștefan Vodă.</p> <p>În perioada 19.04.2018-31.12.2020, în condițiile noilor prevederi legale, au fost recunoscuți cetățeni ai Republicii Moldova 19169 de persoane, dintre care 13060 (circa 68%) sunt locuitori din stânga Nistrului și municipiul Bender care deja au obținut acte de identitate ale cetățeanului Republicii Moldova.</p> <p>De menționat că în perioada anilor 2018-2020 au dobândit cetățenia Republicii Moldova 20620 persoane, dintre care 13680 locuiesc în stânga Nistrului și municipiul Bender.</p> <p>Totodată, în perioada anilor 2018-2020 cetățenilor Republicii Moldova din stânga Nistrului și municipiul Bender s-au eliberat 49044 de buletine de identitate și 91751 de pașapoarte ale cetățeanului Republicii Moldova.</p> <p>Prin Hotărârea Guvernului nr. 25/2020 s-au aprobat amendamente la Regulamentul-cadru privind funcționarea căminelor din subordinea instituțiilor de învățământ de stat, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 74 /2007, Regulamentul privind eliberarea actelor de identitate și evidența locuitorilor Republicii Moldova, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 125/2013 și Regulamentul cu privire la procedura dobândirii și pierderii cetățeniei Republicii Moldova, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1144/2018 și prevăd următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - excluderea prezentării certificatului ce atestă grupa sangvină; - excluderea obligativității prezentării buletinului de identitate al cetățeanului Republicii Moldova la depunerea cererii pentru eliberarea pașaportului cetățeanului Republicii, precum și la înmânarea actelor de identitate, cu condiția că buletinul de identitate nu va fi declarat pierdut, furat sau deteriorat și se va afla în termen de valabilitate, iar persoana responsabilă din cadrul autorității competente va verifica informația declarată în Registrul de stat al populației; - extinderea cazurilor de eliberare a actelor de identitate pentru a căror eliberare, în anumite condiții, nu este necesară prezentarea documentelor de stare civilă, dacă informația despre actele și/sau documentele de stare civilă respective s-a actualizat în Registrul de stat al populației; - persoanei care a emigrat autorizat, la solicitare i se eliberează buletinul de identitate provizoriu în vederea realizării drepturilor sale constituționale etc. <p>În vederea sporirii calității și accesibilității serviciilor publice prestate pentru cetățeni, la 9 decembrie 2020 prin Hotărârea Guvernului nr. 878 s-au aprobat amendamentele la Regulamentul privind eliberarea actelor de identitate și evidența locuitorilor Republicii Moldova, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 125/2013 (în vigoare din 11 ianuarie 2021).</p>
--	--	--	--	--	---

Obiectivul III: Creșterea rolului societății civile în procesul de monitorizare a încălcărilor drepturilor omului în localitățile din stânga Nistrului

Ținta strategică A: Activitate intensificată a organizațiilor ce implementează proiecte și acțiuni de promovare și apărare a drepturilor omului în localitățile din stânga

Nistrului						
Nr.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituții responsabile	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Realizări 2018-2020
1	Încurajarea activității organizațiilor societății civile și a grupurilor de inițiativă în localitățile din stînga Nistrului	1.1. Facilitarea organizării unor platforme de dialog între organizațiile care se preocupă de drepturile omului pe ambele maluri ale Nistrului	Cancelaria de Stat (Biroul politici de reintegrare)	2018 – 2019	Platforma creată și activitățile realizate	<p>Parțial realizată.</p> <p>Reprezentantul politic de la Tiraspol repetat a fost sesizat cu propunerea de a crea o platformă de interacțiune la nivelul asociațiilor non-guvernamentale promotoare a drepturilor omului, exponenților mass-media și a organizațiilor internaționale relevante, menită să evidențieze cele mai sensibile probleme legate de lezarea drepturilor și libertăților fundamentale și să identifice soluții conforme standardelor internaționale. Partea transnistreană nu a oferit nici o reacție în acest sens. Limitarea libertății de exprimare și subordonarea activității mediului asociativ intereselor așa-numitelor structuri de la Tiraspol este o provocare majoră, care face dificilă stabilirea unor platforme de interacțiune viabile cu societatea civilă din regiune.</p> <p>Tiraspolul nu a oferit nici o reacție la propunerea dată.</p> <p>Limitarea libertății de exprimare și subordonarea activității mediului asociativ intereselor așa-numitelor structuri de la Tiraspol este o provocare majoră, care face dificilă stabilirea unor platforme de interacțiune viabile cu societatea civilă din regiune.</p> <p>Aceste circumstanțe, dar și inaccesibilitatea regiunii transnistrene pentru funcționarii autorităților naționale și pentru promotorii drepturilor omului – reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale, au generat imposibilitatea creării echipelor de monitorizare. A rămas fără reacție și propunerea expediată în scris către Tiraspol la 9 noiembrie 2020 privind asigurarea accesului în regiunea transnistreană a reprezentanților asociațiilor obștești, specializate în drepturile omului, pentru oferirea asistenței în domeniul protecției drepturilor copiilor, familiei și maternității</p>
		1.2. Extinderea dialogului dintre autorități și societatea civilă ale localităților din stînga Nistrului, inclusiv prin prisma unor măsuri de	Cancelaria de Stat (Biroul politici de reintegrare)	2018 – 2022	1. Numărul de ședințe comune organizate anual 2. Numărul de participanți	<p>În curs de realizare.</p> <p>În s.Varnița, raionul Anenii Noi, funcționează reprezentanța teritorială a Oficiului Avocatului Poporului care deservește în prezent și acordă asistența necesară persoanelor din localitățile din regiunea transnistreană și din mun.Bender. Reprezentanța informează despre provocările și dificultățile cu care confruntă promotorii drepturilor omului în apărarea/consilierea victimelor, ale căror drepturi și libertăți fundamentale sunt încălcate în raioanele de est ale țării; interacționează cu ONG-urile de profil de pe ambele maluri ale Nistrului întru soluționarea unor cazuri urgente (de ex.: diferite forme de protecție împotriva violenței domestice, ocrotirea drepturilor copiilor rămași fără îngrijire părintească sau fără însoțitor ș.a.), însă întâmpină impedimente artificial create de către structurile de la Tiraspol. În ac</p>

		consolidare a încrederii				<p>proces este determinant rolul partenerilor internaționali relevanți și este iminentă activizarea tuturor actorilor interesați în vederea îmbunătățirii situației drepturilor omului în regiune.</p> <p>Prin intermediul parteneriatelor stabilite cu donatorii externi în promovarea proiectelor de consolidare a încrederii, Biroul a asigurat participarea la 189 de ședințe tematice, cu implicarea în calitate de organizatori, aplicanți la competițiile de proiecte și în calitate de beneficiari ce au fost selectați în cadrul donatorii internaționali a 135 de organizații din mediul asociativ.</p>
2	Protecția apărătorilor drepturilor omului care realizează acțiuni și activități în localitățile din stînga Nistrului sau pentru locuitorii acestor localități	2.1. Elaborarea unor mecanisme clare de protecție a persoanelor care desfășoară activități de promovare și apărare a drepturilor omului în localitățile din stînga Nistrului	Cancelari a de Stat (Biroul politici de reintegrare)	2019	Mecanismul creat și pus în aplicare	<p>Parțial realizată</p> <p>BPR întreprinde măsurile posibile în condițiile unui conflict nesoluționat, menite să asigure accesul în regiunea transnistreană a Republicii Moldova pentru persoanele/organizațiile care desfășoară activități de promovare și apărare a drepturilor omului. Aceste măsuri se rezumă la sensibilizarea constantă a reprezentanților mediatorilor și observatorilor în procesul de negocieri, dar și altor parteneri internaționali de dezvoltare cu privire la încălcarea drepturilor omului în regiunea transnistreană. Reprezentantul politic din partea Tiraspolului este sesizat pe fiecare caz individual, cu solicitarea de a înceta abuzurile și de a oferi acces apărătorilor drepturilor omului. Aspectele respective au fost abordate și în cadrul Mecanismului de coordonare pe problematica transnistreană, instituit între Parlament, Guvern și Președinție în trimestrul III al anului 2019.</p> <p>O premisă prielnică pentru facilitarea pe viitor a accesului promotorilor drepturilor omului în regiunea menționată poate servi proiectul-pilot inițiat de Chișinău la 16 septembrie 2019, prin care a fost anulat mecanismul de notificare prealabilă privind vizitele cu caracter privat efectuate în regiune de către oficialii și funcționarii publicii ai Republicii Moldova sau de către delegațiile Chișinăului ce participă la reuniuni legate de procesul de negocieri (măsură ce a fost denunțată, însă, de către Tiraspol pe perioada situației pandemice). La 9 noiembrie 2020, printr-o adresă scrisă reprezentatului politic de la Tiraspol i-a fost propusă discutarea subiectului privind posibilitatea deplasării în regiunea transnistreană a reprezentanților ONG-urilor specializate în drepturile omului pentru a oferi asistență în protecția drepturilor copiilor, familiei, maternității etc., până la finele anului nefiind recepționat răspunsul. Astfel, pentru moment, atestăm inaccesibilitatea regiunii pentru reprezentanții autorităților publice și promotorii drepturilor omului întru exercitarea atribuțiilor de serviciu și acordarea asistenței necesare victimelor ale căror drepturi au fost încălcate, imposibilitatea implementării în raioanele de est ale țării a prevederilor legislației naționale în vigoare, nereglementarea conflictului transnistrean și lipsa unui control efectiv din partea autorităților constituționale asupra situației din regiune. BPR are în continuare în atenție crearea și implementarea mecanismului enunțat, iar comunicatele la acest subiect vor fi difuzate în continuare pe pagina web oficială a Biroului.</p>
		2.2. Mobilizarea sprijinului extern în	Cancelari a de Stat (Biroul	2018 – 2022	Declarații și comunicat	<p>În curs de realizare.</p> <p>Pe parcursul 2018</p>

		vederea îmbunătățirii situației drepturilor omului în localitățile din stînga Nistrului și pentru protejarea apărătorilor drepturilor omului	politici de reintegrare); Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene		e difuzate	<p>În cadrul întrevederilor cu Reprezentantul Special al Președinției în exercițiu a OSCE pentru reglementarea transnistreană, dar și în platformele de negocieri 1+1 și 5+2, partea moldovenească insistă în mod constant asupra necesității stabilirii drept o prioritate permanentă abordarea subiectelor din coșul aspectelor umanitare și drepturile omului cu discutarea și identificarea soluțiilor viabile la cele mai urgente probleme din sfera drepturilor omului. Totodată, pe marginea fiecărui caz de lezare a drepturilor fundamentale în regiune, sunt sesizați mediatorii și observatorii din procesul de negocieri pentru reglementarea transnistreană cu apelul de a interveni în stoparea ilegalităților constatate, a restabili/ a asigura protecția drepturilor lezate și a descuraja intimidările și provocările întreprinse de către reprezentanții așa-numitelor structuri transnistrene.</p> <p>Pe parcursul anului 2018 au avut loc mai multe vizite de țară a oficialilor în domeniul drepturilor omului, însoțite de declarații și comunicate, după cum urmează :</p> <ul style="list-style-type: none"> - 28 mai - 1 iunie 2018, vizita de țară a Expertului ONU de nivel înalt în domeniul drepturilor omului, Thomas Hammarberg privind evaluarea situației drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova urmare a Raportului privind drepturile omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova, publicat la 14 februarie 2013. Acesta a mai întreprins o vizită de lucru în perioada 4 - 5 februarie 2019 pentru a prezenta noul raport privind evaluarea situației drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova; - 31 mai 2018, vizita de țară a noului Șef al Secției America, Europa și Asia Centrală a Oficiului Înaltului Comisar pentru Drepturile Omului, dl Jose Maria Aranaz- vizita a fost una de familiarizare cu situația generală privind drepturile omului și progresele înregistrate în acest sens în RM și regiunea transnistreană a RM; - 25 iunie - 2 iulie 2018, vizita Raportorului Special ONU cu privire la situația apărătorilor drepturilor omului, dl Michel Forst- Vizita de lucru a Raportorului a inclus și deplasări în regiunea transnistreană a RM, soldându-se cu discuții consistente privind măsurile existente de protecție a apărătorilor drepturilor omului. A fost reiterată intenția Raportorului de a acorda asistența tehnică necesară autorităților Republicii Moldova întru ajustarea mecanismelor, documentelor de politică instituționale și reglementarea cadrului normativ de profil; - 3 octombrie 2018, vizita Coordonatorului național pentru drepturile omului ad interim al Oficiului Înaltului Comisar pentru Drepturile Omului (OÎCDO), Referent pentru RM, dl Dragan Lalosević în cadrul întrevederii interlocutorii au făcut schimb de opinii privind situația drepturilor omului în RM, acțiunile întreprinse de autorități pentru avansarea agendei reformelor în domeniu, precum prioritățile pentru următoarea perioadă ale OÎCDO; - 29 - 30 noiembrie 2018, vizita Reprezentantului pentru libertatea mass-media al Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE), dl Harlem Desir - vizita oficialului OSCE în Republica Moldova a avut scopul evaluării progresul înregistrat în ultimii ani privind îmbunătățirea de către țara noastră a cadrului legal existent în domeniul protecției libertății
--	--	--	---	--	------------	---

presei, drepturilor jurnaliștilor precum și pe dimensiunea audiovizualului.

Pe parcursul 2019

În continuare în cadrul întrevederilor cu Re prezentantul Special al Președinției în exercițiu a OSCE pentru reglementarea transnistreană, dar și în platformele de negocieri 1+1 și 5+2, partea moldovenească a insistat în 2019 în mod constant asupra necesității stabilirii drept prioritate permanentă a subiectelor din cooperarea aspectelor umanitare și drepturile omului, precum și sesizarea mediatorilor și observatorilor din procesul de negocieri pentru reglementarea transnistreană cu apelul de a interveni în stoparea ilegalităților constatate, a restabili/a asigura protecția drepturilor lezate și a descuraja intimidările și provocările întreprinse de către reprezentanții așa-numitelor structuri transnistrene. Problematika respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană a fost abordată la 11 octombrie 2019 în cadrul unei întrevederi de lucru între viceprim-ministrului pentru reintegrare cu un grup de raportori pentru democrație al Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei. A fost accentuat rolul important al Consiliului Europei în lumina instrumentelor oferite prin Convenția europeană a drepturilor omului și a calității de stat-membru al Republicii Moldova în această organizație internațională, atât prin monitorizarea și asigurarea unor pârghii adiționale de protecție a persoanelor ale căror drepturi au fost încălcate în unitățile administrativ-teritoriale din stânga Nistrului și mun. Bender, cât și prin implementarea unor inițiative menite să îmbunătățească situația curentă și să sprijine eforturile autorităților de la Chișinău în realizarea obiectivului de reintegrare a țării. Totodată, Partea moldovenească pledează pentru excluderea stabilirii contactelor bilaterale și convenirii unor angajamente directe dintre partenerii externi și reprezentanții structurilor de la Tiraspol, întru evitarea unor vulnerabilități la adresa securității și integrității teritoriale a Republicii Moldova.

Suplimentar acțiunilor desfășurate în comun cu BRP, MAEIE a utilizat pe larg participarea în forumuri multilaterale în scopul sensibilizării comunității internaționale cu privire la încălcările drepturilor omului în regiunea transnistreană. Astfel, în contextul participării la Consiliul ONU pentru Drepturile Omului, dar și în discuțiile cu Oficiul Înaltului Comisar ONU pentru DO, MAEIE a subliniat necesitatea implicării neactive a comunității internaționale în protejarea DO în regiunea transnistreană; totodată MAEIE a reiterat necesitatea asigurării accesului deplin pentru entitățile internaționale de monitorizare în regiunile afectate de conflict, inclusiv acces neîngrădit în locurile de detenție. În rezultatul acțiunilor pro-actives ale MAEIE în deschiderea RM pentru plasarea subiectului pe agenda prioritara și considerarea DO dincolo de aspectele politice au fost salutate în Raportul Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului din sesiunea a 38-a a CDO. În același context, în anul 2019 OICDO și-a consolidat prezența în RM prin crearea, în cadrul Echipii de țară a ONU, a poziției de consilier/expert internațional pentru DO care are drept scop intensificarea acțiunilor OICDO pe dimensiunea protejării DO, inclusiv în regiunea transnistreană. Totodată, în contextul pregătirii vizitei în RM a Raportorului Special ONU privind Apărătorii DO, Michael Forst (iunie 2018), MAEIE a reiterat necesitatea vizitării regiunii în vederea evaluării situației DO și abordării subiectului apărătorilor cu reprezentanții structurilor transnistrene.

						<p>Pe parcursul 2020</p> <p>În cadrul întrevederilor cu Reprezentantul Special al Președinției în exercițiu a OSCE pentru reglementarea transnistreană, dar și în platformele de negocieri 1+1 și 5+2, partea moldovenească insistă în mod constant asupra necesității stabilirii drept prioritate permanentă a subiectelor din coșul aspectelor umanitare și drepturile omului cu discutarea și identificarea soluțiilor viabile la cele mai urgente probleme din sfera drepturilor omului. Totodată, pe marginea fiecărui caz de lezare a drepturilor fundamentale în regiune, sunt sesizați mediatorii și observatorii din procesul de negocieri pentru reglementarea transnistreană cu așteptarea de a interveni în stoparea ilegalităților constatate, a restabili/a asigura protecția drepturilor lezate și a descuraja intimidările și provocările întreprinse de către reprezentanții așa-numitelor structuri transnistrene. Problematika respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană a fost abordată la 11 octombrie 2020 în cadrul unei întrevederi de lucru a viceprim-ministrului pentru reintegrare cu un grup de raportori pentru democrație al Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei. A fost accentuat rolul important al Consiliului Europei în lumina instrumentelor oferite prin Convenția europeană a drepturilor omului și calității de stat-membru a Republicii Moldova în această organizație internațională, atât prin monitorizarea și asigurarea unor pârghii adiționale de protecție a persoanelor ale căror drepturi au fost încălcate în unitățile administrativ-teritoriale din stânga Nistrului și mun. Bender, cât și prin implementarea unor inițiative menite să îmbunătățească situația curentă și să sprijine eforturile autorităților de la Chișinău în realizarea obiectivului de reintegrare a țării. Totodată, Partea moldovenească pledează pentru excluderea stabilirii contactelor „bilaterale” și a convenirii unor angajamente directe dintre partenerii externi și reprezentanții structurilor de la Tiraspol întru evitarea unor vulnerabilități la adresa securității, suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova.</p> <p>Din primele săptămâni de pandemie COVID-19, BPR a interacționat cu Delegația UE pentru identificarea resurselor financiare necesare cazării cadrelor medicale care, fiind constrânși de restricțiile ilegale impuse de Tiraspol, nu se mai puteau deplasa la domiciliu sau la serviciu. Astfel, 44 de cadre medicale, pe principiul benevol, au beneficiat de cazare gratuită pe malul drept al Nistrului, asigurată din fondurile Programului PNUD-UE „Măsuri de Promovare a Încrederii” (CBMV).</p> <p>În perioada 2019-2020, în procesul punerii în aplicare a celei de-a 3-a faze a proiectului cu genericul „Acțiunea comună pentru a fortifica respectarea drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova 2019-2022”, finanțat de către Ambasada Suediei în Republica Moldova și implementat de PNUD, au fost implementate inițiative în valoare totală de 299883 dolari SUA, direcționate pentru susținerea ONG-urilor de profil și a formatorilor în domeniul drepturilor omului, acordarea asistenței persoanelor cu dizabilități și a celor din păturile social-vulnerabile, victimelor violenței domestice, reprezentanților comunității roma, pacienților infectați cu HIV-SIDA</p>
3	Familiarizarea	3.1. Sensibilizarea	Oficiul Avocatul	2018 –	Numărul de	Neinițiată.

societății din stînga Nistrului cu mecanismele de apărare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului	societății din stînga Nistrului cu privire la respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului	Poporul; administrația publică centrală	2021	campanii de sensibilizare	
	3.2. Mediatizarea cazurilor de încălcare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului	Cancelaria de Stat (Biroul politici de reintegrare)	2018 – 2021	Rapoartele elaborate și comunicate de presă difuzate	<p>În curs de realizare.</p> <p>Pe pagina web a Biroului și pe paginile oficiale ale viceprim-miniștrilor pentru reintegrare din rețelele de socializare sunt plasate comunicate ce reflectă poziția instituțională și acțiunile întreprinse în vederea onorării obligațiilor pozitive în raport cu cetățenii ale căror drepturi au fost lezate (de ex.: în legătură cu anumite cazuri individuale, comentarii pe marginea unor cauze CEDO, mesaje și declarații transmise la conferințe internaționale tematice etc.). Drept provocare în acest sens este aplicarea de către reprezentanții Biroului a tehnicilor de dezinformare mediatică, cu interpretarea eronată a evenimentelor și inducerea în eroare a partenerilor internaționali</p> <p>La 26 mai 2020 BPR a prezentat instituției Avocatului Poporului o analiză ce vizează situația în materia drepturilor omului în regiunea transnistreană pe durata stării de urgență cauzată de pandemia COVID-19, pentru a fi inclusă într-un raport general. Analiza a cuprins: încălcările privind drepturile omului constatate în stînga Nistrului; măsurile întreprinse de BPR și delegația Republicii Moldova în Comisia Unificată de Control; implicarea altor autorități și instituții la nivel național și internațional pentru soluționarea problemelor stringente.</p>
	3.3. Contribuirea la consolidarea educației în domeniul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	2018 – 2021	Curriculumul elaborat	<p>În curs de realizare.</p> <p>În cadrul reformei curriculare, a fost reconceptualizată disciplina Educație pentru societate, cu statut obligatoriu pentru elevii din învățământul gimnazial și liceal, care urmează să fie implementată gradual, înlocuind disciplina Educație civică. Implementarea disciplinei noi prevede formarea la elevi a valorilor statutului de drept, dezvoltarea competențelor necesare respectării drepturilor și responsabilităților cetățenești prin prisma studierii modulelor integrate: Educația pentru cetățenia democratică, Educație pentru drepturile omului, Educația pentru integritate, Educația patriotică, Educația interculturală etc.</p> <p>În anul de studii 2020-2021, disciplina Educație pentru societate se implementează în clasele V – VII și X – XII.</p>
	3.4. Elaborarea și diseminarea materialelor	Cancelaria de Stat (Biroul)	2018 –	Numărul de pliante elaborate și	<p>În curs de realizare.</p> <p>Materiale pe tematica drepturilor omului sunt elaborate pe domeniul de competență al Oficiului Avocatului</p>

		informative cu privire la drepturile și libertățile fundamentale ale omului pentru locuitorii din stînga Nistrului	politici de reintegrare); Oficiul Avocatului Poporului	2021	diseminate	<p>Poporul și sunt diseminate prin intermediul reprezentanței teritoriale din s. Varnița, raionul Anenii Noi, care deservește și acordă asistența necesară persoanelor din localitățile din stînga Nistrului și din mun. Bender. Obiectivul acestei activități este de a suplini lipsa cunoștințelor elementare în rândul locuitorilor privind drepturile și libertățile de care dispun și instituțiile la care se pot adresa întru revendicarea acestor</p> <p>Reprezentanța OAP din Varnița asigură audiența persoanelor din stînga Nistrului (din 190 adresări 86% din persoane care au beneficiat de audiență sunt domiciliați în regiunea transnistreană), care circulă prin posturile ilegal instalate de autoritățile secesioniste și care nu au posibilitate să se programeze prin telefon (legătura telefonică este blocată).</p> <p>Persoanele care se adresează în audiență, de regulă, solicită consultație juridică.</p> <p>În cadrul audienței pe lângă consultații juridice, persoanelor li se oferă și asistență informațională cu privire la drepturile omului și mecanismele de protecție a drepturilor omului.</p>
--	--	--	---	------	------------	---